STRATEGIJA RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE

NACRT PRIJEDLOGA

0. SAŽETAK

Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije (ŽRS BPŽ), temeljni je strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave, koji definira ciljeve i prioritete razvoja sa svrhom jačanja potencijala cijelog područja Brodsko-posavske županije (BPŽ). Ovaj strateški dokument u skladu je sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine i Prostornim planom Brodsko-posavske županije 2001. godine, te svim njegovim izmjenama. Ova Strategija izrađena je u skladu s načelima održivog razvoja i Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10), te sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14). ŽRS Brodsko-posavske županije do 2020. nastaje nastavno na ŽRS BPŽ za razdoblje 2011. – 2013. koja je produljena do 2015. godine sukladno naputku Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije KLASA: 302-02/13-01/670, URBROJ: 538-05-1/0120-14-7 od 18. rujna 2014. Odlukom Županijske skupštine, KLASA: 021-01/17-01/41, URBROJ: 2178/1-01-17-1 produljeno je trajanje Županijske razvojne strategije na razdoblje do donošenja nove.

Sukladno Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe, izrada ove strategije uključivala je slijedeće faze:

- Izradu analize stanja
- Detaljnu razradu SWOT analize
- Definiranje razvojnih potencijala i potreba
- Definiranje vizije, ciljeva, prioriteta i mjera
- Odabir razvojnih i strateških projekata
- Organiziranje praćenja provedbe

Prilikom izrade ove Strategije poštivala su se načela partnerstva i suradnje javnog, privatnog i civilnog sektora kao i načelo participativnosti. Time u skladu prilikom izrade ŽRS BPŽ kontinuirano su surađivali Brodsko-posavska županija i jedinice lokalne samouprave, gospodarski subjekti, javne institucije, organizacije civilnog društva i znanstvene organizacije.

Izrada ove ŽRS započela je u srpnju 2015. godine, kada je uspostavljeno Partnersko vijeće BPŽ, Odlukom o osnivanju i imenovanju članova i zamjenika članova. Imenovanje je provedeno u skladu sa člankom 27. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14), članku 5. Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/2015) i članku 56. Statuta BPŽ (Službeni vjesnik BPŽ 15/13). Prema navedenoj Odluci imenovano je 35 članova i 35 zamjenika članova partnerskog vijeća za razdoblje trajanja Županijske razvojne strategije BPŽ.

Partnersko vijeće interaktivno je sudjelovalo u svim fazama izrade ŽRS, te je dalo svoj doprinos tijekom ciklusa strateškog planiranja u obliku komentiranja, aktivnog sudjelovanja u raspravi i kreiranja strateških smjernica. Također, aktivno je sudjelovalo u izradi analize stanja, a posebno je doprinijelo i izradi SWOT analize.

Osim rada Partnerskog vijeća, provodile su se i partnerske konzultacije individualno i ciljano s pojedinim članovima Partnerskog vijeća. Konzultacije su se provodile osobno, telefonski i putem maila.

Održane sjednice sazvao je Župan Brodsko-posavske županije. Prilikom saziva sjednica svi članovi Partnerskog vijeća bili su pravovremeno obaviješteni o terminu provedbe sjednice, vremenskom rasporedu i određenim temama.

Održano je ukupno 5 redovitih sjednica Partnerskog vijeća, od kojih je prva održana 16. lipnja 2016. godine, a zadnja 14. lipnja 2018. godine. Članovi Partnerskog vijeća bili su podijeljeni u tri radne skupine prema tematskim ciljevima, te su sami odabrali u koju skupinu žele pripadati. Svaki od članova mogao je sudjelovati i u radu više radnih skupina, s obzirom da se pristup izradi ŽRS vodio i interdisciplinarnom metodom. Sjednice su organizirane na način da prvotno daju uvid u trenutno stanje ŽRS, zatim se provodi tema sastanka i na kraju se dogovore slijedeći koraci i način komunikacije. Sve dopune i izmjene dijelova ŽRS rezultat su višestrukog komentiranja, predlaganja i dopuna radnih skupina, ali i individualnih konzultacija sa članovima vijeća. Administrativne i stručne poslove za potrebe rada Partnerskog vijeća obavljao je Centar za razvoj Brodsko-posavske županije u suradnji s Upravnim odjelom za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije.

Članove Partnerskog vijeća čine predstavnici Upravnih odjela BPŽ, Zavoda za prostorno uređenje BPŽ, Centra za razvoj BPŽ, HSP dr. Ante Starčević, Grada Slavonskog Broda, Razvojne agencije Grada Slavonskog Broda, Grada Nove Gradiške, predstavnici 8 Općina BPŽ, Opće bolnice, HGK Županijske komore Slavonski Brod, HOK Obrtničke komore BPŽ, Bebrinske udruge mladih, Savjeta mladih BPŽ, LAG-a Posavine, LAG-a Zapadne Slavonije, Poslovnog portala, Regionalnog centra za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ, Centra za gospodarenje otpadom, Industrijskog parka Nova Gradiška d.o.o., Udruge žena hrvatsko srce, Srednje škole M.A. Reljković, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Područne službe SB, Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i Udruge osoba s intelektualnim teškoćama Regoč Slavonski Brod.

Relevantna poglavlja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije čine:

Analiza stanja – Analiza stanja predstavlja temelj izrade ŽRS, kao strateškog dokumenta koji pruža rezultate temeljnog ispitivanja društvene i gospodarske situacije, te demografskog stanja i stanja u okolišu BPŽ. Analiza stanja rezultat je dugoročnog temeljnog ispitivanja stanja navedenih područja pomoću, kvantitativnih podataka prikupljenih na nacionalnoj, županijskog i lokalnoj razini. Kvalitativni podaci, koji su također dijelom analize stanja, prikupljani su putem kreiranih upitnika, intervjua i razgovora s ključnim dionicima. Prikupljani su u obliku komentara upućenih od strane predstavnika županijskih ureda, općina i ostalih ključnih aktera putem e-mailova, telefona i direktno putem razgovora. Analiza stanja, temeljem prikupljenih podataka pruža detaljan uvid u analitički prikaz makroekonomskog stanja BPŽ i stanje BPŽ u području prirodnih i demografskih resursa, obrazovanja, socijalnih usluga i zdravstva, tržišta rada, stanja okoliša, poljoprivrede, turizma i kulture, poslovne infrastrukture i okruženja, komunalne i društvene infrastrukture, infrastrukture za mobilnost i internetsku povezanost i upravljanja razvojem. Uz analizu i predodžbu podataka o stanju, podaci su se tumačili usporedno s podacima drugih županija u RH, kao i prosjekom RH kako bi se pružio uvid u poziciju BPŽ i definirali razvojni problemi i potrebe.

Razvojni problemi i potrebe su definirani putem specifičnih potreba BPŽ, te su detaljno opisani i tablično prikazani u Sažetku analize stanja koja čini prvo poglavlje cjelokupne Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije. Cjelokupna analiza stanja nalazi se u prilogu dokumenata (Dodatak 2. ŽRS).

Analiza stanja temelj je i za izradu SWOT analize, definiranja ciljeva, prioriteta i mjera. Temeljem podataka analize stanja definirani su pokazatelji učinka i pokazatelji ishoda.

Rezultati provođenja prijašnjih strategija – Ovo poglavlje opisuje ostvarenje provedbe ciljeva, prioriteta i mjera sadržanih u prethodnoj Županijskog razvojnog strategiji BPŽ 2011. – 2013. godine.

Pruža detaljan uvid o planiranim i utrošenim sredstvima u području gospodarstva, komunalne infrastrukture, društvene djelatnosti, zaštite okoliša, prostora i prirode, ljudskih potencijala, institucije i ostalih područja. Uz financijske rezultate analizirani su i materijalni pokazatelji kao i pokazatelji izlaznih rezultata.

Prepoznavanje razvojnih problema i potencijala – U ovom poglavlju, koristeći se metodom SWOT analize, prikazani su prepoznati razvojni potencijali i razvojne potrebe BPŽ. Podaci sadržani u SWOT analizi rezultat su podataka analize stanja te rada s Partnerskim vijećem i ostalim dionicima u svrhu detaljnog uvida u opće i specifične potrebe i potencijale Brodsko-posavske županije. SWOT analizom su utvrđene snage, slabosti, prilike i prijetnje za svaku od ključnih društveno-gospodarskih područja i BPŽ u cijelosti.

U sinergiji s podacima Analize stanja, SWOT analiza predstavlja osnovu za izradu Strateškog okvira.

Strateški okvir – U ovom poglavlju opisana je vizija razvoja BPŽ kreirana temeljem prethodno prikupljenih podataka i radionica s Partnerskim vijećem o njihovoj zamisli razvoja BPŽ. Definirani su i ciljevi za razvoj BPŽ, opisana je relevantnost pojedinog cilja, kao i očekivani načini postizanja ciljeva, dosljednost ciljeva i relevantni pokazatelji učinka. Ciljevi su kreirani na način da su mjerljivi te su tablično prikazani i povezani s pokazateljima učinka kojima će se pratiti dugoročni rezultati i promjene prilikom ostvarenja cilja.

Nadalje, poglavlje sadrži i prioritete razvoja BPŽ kao sastavne dijelove ciljeva. Prioriteti su prikazani jasnom formulacijom naziva pojedinog prioriteta, zatim cilj kojim se definira, što se razvojnim prioritetom nastoji postići, opravdanje prioriteta, njegov opis i relevantne pokazatelje ishoda. Prioriteti objedinjuju određeni broj mjera koje komplementarno doprinose ostvarenju prioriteta. Mjere u ovom poglavlju popraćene su indikativnim aktivnostima koje prikazuju moguće aktivnosti za ostvarenje mjera, te pokazateljima ishoda kojima će se mjeriti ostvarenje tih mjera.

Politika županije prema teritorijalnom i urbanom razvoju – Poglavlje se sastoji od tri dijela: prostorna politika Brodsko-posavske županije, politika županije prema gradovima i politika županije prema područjima s razvojnim posebnostima. Oni zajedno pružaju kratki osvrt, na koji su način usklađeni prostorni planovi i strateški okvir u cilju cjelokupnog razvoja BPŽ.

Provedba – Ovo poglavlje sadrži tri dijela: financijski okvir, institucionalni okvir i popis strateških projekata.

Financijski okvir daje uvid u razradu planiranih sredstava za planirano razdoblje provedbe ove Strategije, odnosno do 2020. godine. Ukupni iznosi podijeljeni su po pojedinim mjerama, te izračunati prema planiranim projektima, programima i aktivnostima u vremenskom periodu trajanja ŽRS.

Provedbeni mehanizmi, odnosno institucionalni okvir pruža informacije o upravnim tijelima jedinice lokalne samouprave koje će biti angažirane u provedbi ŽRS, uključujući i popis ostalih angažiranih institucija. Također, pruža informacije o nadležnosti za koordinaciju i praćenje provedbe ŽRS, te za praćenje i ostvarenje indikatora i provedbe strateških projekata.

Županijski strateški razvojni projekti – u ovom dijelu tabelarno je prikazano 10 ključnih odnosno strateških projekata za razvoj BPŽ u slijedećem razdoblju. Projekti su tematski povezani s razvojnim prioritetima i mjerama kojima doprinose. Također su prikazani nositelji projekta, ukupna vrijednost i lokacija projekata, te izvori financiranja.

Praćenje i vrednovanje strategije – Poglavlje pruža kratak i jasan pregled bitnih odrednica kojima će se sustavno pratiti i vrednovati provedba ŽRS u programskom razdoblju. Uspješnost provedbe

pratit će se kroz ostvarenje ciljeva, prioriteta i mjera prema razini ostvarenja postavljenih pokazatelja učinaka i pokazatelja ishoda. Također, pratit će se sudjelovanje i doprinos partnera i nositelja u provedbi, upravljanje provedbom i vidljivost ŽRS u javnosti na području cijele BPŽ. Izvještavanje o provedbi ŽRS provodit će se minimalno jednom godišnje putem izvještaja koji će se dostavljati MRRFEU-u najkasnije do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu.

Partnersko vijeće – U ovom poglavlju pruža se uvid u procesu uspostave Partnerskog vijeća, broju članova vijeća i njihove obveze tijekom procesa izrade ŽRS. Opisane su sjednice koje su se održavale tijekom procesa izrade ŽRS, te na koji način i u kojem vremenskom periodu je Partnersko vijeće donosilo odluke. Tijekom definiranja i provedbe ove Strategije, Partnersko vijeće se u svojem radu rukovodilo načelima usuglašavanja, transparentnosti, ravnomjerne predstavljenosti i jednake zastupljenosti.

Horizontalna načela – Horizontalna načela predstavljaju osnovne principe za razvoj i provedbu ove Strategije. Prilikom izrade ŽRS, naglasak je stavljen na načelo diskriminacije i načelo održivog razvoja, te je u ovom poglavlju dan pregled usklađenosti strateškog okvira, odnosno svih planiranih aktivnosti s navedenim načelima.

Izvješće o prethodnom vrednovanju izradila je tvrtka Ecorys Hrvatska d.o.o.

Izvješće o provedenoj strateškoj procjeni utjecaja na okoliš izradila je ovlaštena tvrtka EKO INVEST d.o.o.

Uz navedene dijelove strateškog dokumenta, ŽRS kao cjelinu čine i popratni dijelovi: Akcijski plan i Komunikacijska strategija. Akcijski plan se donosi na razdoblje od tri godine i prikazuje povezanosti proračuna i strateškog okvira s planiranim projektima, programima i aktivnostima. Komunikacijska strategija, pruža detaljnu razradu učinkovitog informiranja javnosti o provedbi ŽRS tijekom cijelog programskog razdoblja.

Tijekom izrade ove Strategije ukupno je prikupljeno 467 projekata od čega je, prema razini spremnosti izabrano, 440 projekata. Projekti su različitih tematskih ciljeva integriranih u akcijski plan provedbe ŽRS BPŽ. Strateški okvir sačinjava 3 glavna cilja, 13 prioriteta i 59 mjera.

Vizija razvoja BPŽ je:

Brodsko-posavska županije je županija koja je gospodarski (samo)održiva, predstavlja centar obrazovanja, zaštićene kulturne i prirodne baštine, socijalne uključivosti, te predstavlja primjer sinergije ruralnog i urbanog razvoja.

Strateški ciljevi su:

- **Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**
- **Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**
- **Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštita bio raznolikosti**

SADRŽAJ

0. SAŽETAK 2
I. ANALIZA STANJA - SAŽETAK 8
1. Društvo 8
1.1. Demografska obilježja 8
2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi 9
3. Zdravstvena i društvena infrastruktura 12
3.1. Zdravstvena infrastruktura 12
3.2. Društvena infrastruktura 12
4. Obrazovanje 13
4.1. Vrtići i predškolski odgoj 14
4.2. Osnovno obrazovanje 14
4.3 Srednje obrazovanje 15
4.4. Visoko obrazovanje 15
4.5. Obrazovanje odraslih 16
5. Gospodarstvo 17
6. Tržište rada 18
7. Poslovno okruženje 20
8. Turizam i kultura 22
8.1. Turizam 22
8.2. Kultura 24
9. Poljoprivreda 25
10. Stanje okoliša, izloženost klimatskim opasnostima i ekološkim rizicima 26
11. Primarna infrastruktura 30
12. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost 33
13. Okvir upravljanja razvojem 35
13.1. Institucionalni okvir 35
13.2. Financijski okvir 38
II. REZULTATI PROVOĐENJA PRIJAŠNJIH STRATEGIJA 39
III. SWOT ANALIZA RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE - PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA 46
IV. STRATEŠKI OKVIR 49
4.1. VIZIJA 49
4.2. CILJEVI 49
V. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA TERITORIJALNOM I URBANOM RAZVOJU 99
5.1. Prostorna politika Brodsko-posavske županije 99
5.2. Politika županije prema gradovima 99

5.3. Politika županije prema područjima s razvojnim posebnostima 100
VI. PROVEDBA 103
6.1 Financijski okvir za provedbu strategije 103
6.2. Provedbeni mehanizmi 110
6.3. Popis strateških projekata Brodsko-posavske županije 112
VII. PRAĆENJE I VREDNOVANJE 118
VIII. PARTNERSKO VIJEĆE 119
IX. HORIZONTALNA NAČELA 121
9.1. Načelo nediskriminacije 121
9.2. Načelo održivog razvoja 122
X. IZVJEŠĆE O PROVEDENOM PRETHODNOM VREDNOVANJU – SAŽETAK 123
XI. IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ – SAŽETAK 125

I. ANALIZA STANJA - SAŽETAK

1. Društvo

1.1. Demografska obilježja

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Brodsko-posavskoj županiji (dalje u tekstu: BPŽ) živi 158.575 stanovnika.

Gustoća naseljenosti BPŽ iznosi 78,1 stanovnika/km² te je veća od prosjeka Republike Hrvatske, koji iznosi 75,7 stanovnika/km². BPŽ je nejednako naseljena, od izrazito gusto naseljenih do vrlo rijetko naseljenih područja u odnosu na ukupan prosjek BPŽ. Najgušće su naseljena urbana područja u kojima postoji kvalitetnija ponuda usluga u sektoru obrazovanja, zdravstva, gospodarske aktivnosti te dodatnih usluga koje doprinose kvaliteti života stanovništva.

Od ukupnog stanovništva BPŽ, 46,26% stanovnika (73.370) smatra se urbanim stanovništvom (prema stupnju urbanizacije), a 53,74% (85.205) smatra se ruralnim stanovništvom. Dva grada BPŽ imaju veliku ulogu u ravnomjernom razvoju i povezivanju urbanih i ruralnih područja.

Prosječna starost stanovništva 2011. godine u BPŽ je 40,6 godina što predstavlja nešto povoljnije demografsko stanje od prosjeka Republike Hrvatske (41,7). Iako možemo zaključiti kako demografske promjene na području BPŽ upućuju na pad nataliteta i sve starije stanovništvo, BPŽ se nalazi među 5 županija s najmanjim indeksom starenja, promatrajući u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku[1].

U razdoblju od 2012. do 2016. godine, kretanje stanovništva Brodsko-posavske županije karakterizira pad broja živorođene djece, dok se broj umrlih stabilizirao. Vitalni indeks (broj živorođenih na 100 umrlih) 2016. godine iznosio je 64,1 što ukazuje na negativno prirodno kretanje stanovništva, dok je u 2012. godini bio povoljnijih 76,8. Apsolutno i relativno smanjenje radno aktivnog stanovništva biti će uzrokovano smanjenjem udjela mladog i povećanjem udjela starog stanovništva.

Prisutan je negativan trend kretanja broja stanovnika u 2011. godini od -11% u odnosu na podatke iz 2001., čije uzroke možemo povezati s negativnim prirodnim prirastom (-343 za 2011. godinu), ali i negativnim migracijskim saldom.

Prisustvo trenda negativnog prirodnog kretanja stanovništva dovodi do nepovoljnih učinaka na potrošnju, produktivnost i niži ekonomski rast nego prijašnjih godina. Povezani problemi su veći teret radno-aktivnom stanovništvu u okviru međugeneracijskih transfera (potpore, porezi) zbog nedostatka radne snage, moguće pojave inflacije, povećanih izdataka mirovinskog i zdravstvenog sustava i povećanje cijena skrbi za starije.

Saldo migracije[2] stanovništva BPŽ s inozemstvom je negativan u promatranom razdoblju, a takav pokazatelj sve se više povećava na godišnjoj razini. BPŽ ima izrazito negativan saldo ukupne migracije u 2016. godini (-2.751 osoba) te je iza nje samo Vukovarsko-srijemska županija (3.526) i Osječko-baranjska županija (3.952) koja se nalazi na posljednjem mjestu po negativnom saldu ukupne migracije.

Prema navedenim podacima možemo zaključiti kako će negativan prirodni rast u BPŽ uzrokovati dugotrajne posljedice, koje u konačnici rezultiraju negativnim ekonomskim razvojem. Potrebno je

[1] Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku iz 2012. godine (NKPJS 2012.) odnosi se na teritorijalnu podjelu Hrvatske (NUTS II) prema kojoj se RH dijeli na Kontinentalnu (14 županija) i Primorsku (7 županije) Hrvatsku.
[2] odnos doseljenog i odseljenog stanovništva

kreirati i provoditi posebne mjere i politike s ciljem zaustavljanja daljnjeg negativnog prirodnog rasta, kao i povećanog iseljavanja stanovnika iz BPŽ. Nejednaka naseljenost unutar BPŽ upućuje na izraženu centralizaciju, te je potrebno usmjeriti socio-ekonomski razvoj kroz djelatnosti i područja razvoja koja pogoduju ruralnim i marginaliziranim područjima.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- negativan trend kretanja broja stanovnika	- kreiranje efikasne politike stvaranja novih radnih mjesta
- smanjenje radno aktivnog stanovništva	- razvoj/podrška pronatalitetnoj politici
- pad nataliteta	- stvaranje uvjeta kvalitete života privlačnog mladim ljudima i obiteljima
- negativan migracijski saldo	- usmjeravanje razvoja prema ruralnom području gdje živi većina stanovništva BPŽ
- centraliziranost razvoja BPŽ na gradove	

2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku glavni izvori sredstava za život u BPŽ su prihodi od mirovina (24,4%) i prihodi od stalnog rada (24,1%). Visoki postotak stanovništva je bez prihoda (40,1%). Prihode od stalnog rada u prosjeku više ostvaruju muškarci (29,8%) od žena (18,7%). Ukupan broj umirovljenih osoba je 37.614, a primatelja mirovine je 38.692.

BPŽ je prema zadnjim dostupnim podacima iz 2015. godine na predzadnjem mjestu u odnosu županija Kontinentalne RH po stopi BDP-a po stanovniku (Poglavlje 5. Analize stanja). Uzimajući u obzir da se BPŽ ubraja u I. skupinu jedinica regionalne uprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica RH, zaključno je kako BPŽ spada u deprivirana područja s visokim rizikom od siromaštva, te da je potrebno intenzivnije podupirati mjere povećanja BDP-a odnosno mjera za suzbijanje siromaštva.

Prema općim trendovima u RH, obitelji s dvoje ili više djece izloženija su riziku od siromaštva. Posebno ranjivu skupinu čine osobe starije od 65 godina, a osobe te dobne skupine koje ne primaju mirovinu spadaju u visoko rizičnu skupinu. Dodatno, bitno je spomenuti kako su žene u skoro svim kategorijama u prosjeku pod većim rizikom od siromaštva jer čine veći postotak nezaposlenih, imaju niže plaće i žive dulje.

Uz navedene ranjive skupine, u rizične skupine spadaju i samohrani roditelji, nezaposlene osobe, osobe bez riješenog mirovinskog statusa, te pripadnici romske manjine koje obilježava i nizak životni standard. Prema Nacrtu socijalnog plana 2015. – 2020. godine većina Roma živi u ilegalno sagrađenim kućama, a uz visoku nezaposlenost veliki dio njih je dugogodišnji korisnik nekog oblika socijalne potpore, što u konačnici dovodi do socijalne isključenosti i dugotrajnog siromaštva.

Zajamčena minimalna naknada (ZMN) je pravo na novčani iznos, kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba kućanstva ili samaca koji ne raspolažu s dovoljno sredstava kojima bi podmirili osnovne životne potrebe. U Brodsko-posavskoj županiji prisutan je trend smanjenja korisnika

zajamčene minimalne naknade sa 4,5% 2012. godini na 3,3% u 2016. godini u ukupnom broju stanovnika BPŽ. Na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske broj korisnika zajamčene minimalne naknade u blagom je porastu u razdoblju 2012. – 2016. godine, a u 2016. godini broj korisnika se smanjio na 2,3% u ukupnom broju stanovnika.

Pokazatelji siromaštva također se mogu mjeriti i prema broju primatelja dječjih doplataka. U odnosu na ukupan broj stanovnika u 2016. godini, Brodsko-posavska županija je dvanaesta županija u Hrvatskoj prema broju korisnika dječjeg doplatka i broju djece obuhvaćene dječjim doplatkom. Na području BPŽ usluge socijalne skrbi pružaju centri za socijalnu skrb, domovi socijalne skrbi i obiteljski domovi. U Brodsko-posavskoj županiji djeluju 2 centra za socijalnu skrb (CZSS) koja su smještena u dva grada u BPŽ: Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, s ukupno 68 zaposlenih. Uz Dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, u pružanju usluga privremenog smještaja djece bez adekvatne roditeljske skrbi, u nadležnosti su i udomiteljske obitelji. Na području Brodsko-posavske županije prema zadnjim podacima iz 2016. godine evidentirano je ukupno 200 udomiteljskih obitelji koje su pružile usluge smještaja raznim korisnicima.

Pružanje stručne pomoći obitelji u riziku provode centri za socijalnu skrb kroz informiranje, prepoznavanje problema, procjenu potreba, savjetovanje i pomaganje, obiteljsku medijaciju i ostale usluge propisane Zakonom o socijalnoj skrbi i Obiteljskim zakonom. U Slavonskom Brodu, od listopada 2012. godine, djeluje bračno i obiteljsko savjetovalište za žrtve obiteljskog nasilja. Prema zadnjim dostupnim podacima u savjetovalištu su pružene usluge psihološkog savjetovanja za oko 400 osoba koje čine skupine djece i mladih, obitelji u riziku, branitelji, bračni i izvanbračni parovi i pojedinci. Savjetovalište u suradnji s vanjskim stručnim osobama i gostima također organizira javne tribine, promocije rada, predavanja i radionice na kojima godišnje sudjeluje oko 1.500 osoba.

Skrb za žrtve obiteljskog nasilja u BPŽ, provode uglavnom neprofitne organizacije i udruge. Na području BPŽ usluge savjetovanja žrtvama obiteljskog nasilja, siguran smještaj u domu, pravnu, psihološku i socijalno-pedagošku pomoć pruža Udruga Brod – grupa za ženska ljudska prava.

Briga o starijim i nemoćnim osobama na području BPŽ, domena je rada 3 doma socijalne skrbi, jedan u vlasništvu BPŽ, a drugi je privatni dom kojeg je osnovala vjerska ustanova, dok je treći osnovala privatna osoba. Prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih o pružateljima usluga skrbi o starijim i nemoćnim osobama, na području BPŽ postoji 16 obiteljskih domova kojima je nositelj djelatnosti fizička osoba, te 8 trgovačkih društava koja pružaju usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba. Uz navedeno, 200 udomiteljskih obitelji pruža smještaj raznim korisnicima. Prema smjernicama Nacrta socijalnog plana 2015. – 2020. godine, na području BPŽ nedostaju savjetovališta za mentalno zdravlje, klubovi za kvalitetno provođenje vremena starijih osoba, kapaciteti u domovima za stare i nemoćne, proširenje i povećanje programa Pomoći i njege u kući jer postojeći ne zadovoljavaju potrebe starijih osoba, te nedostaju programi i usluge za palijativne bolesnike. Potrebno je izgraditi nove ustanove manjeg kapaciteta i organizirati multidisciplinarne mobilne timove.

BPŽ trenutno nema dom i/ili utočište za beskućnike. Za vrijeme zimskih mjeseci Grad Slavonski Brod u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa osigurava uvjete za privremeni smještaj beskućnika na području Grada. Privremeni smještaj osigurava se u sklopu Doma mjesnog odbora „J. J. Strossmayer“ u Slavonskom Brodu. Prema dostupnim podacima iz 2015. godine tijekom zimskih hladnoća pomoć je potražilo 14 osoba kojima su pružene usluge smještaja od kojih je 13 bilo muškaraca i 1 žena. Od 14 osoba pravo na zdravstvenu zaštitu ostvarivalo je 12 korisnika privremenog smještaja. Većina korisnika (10) imalo je nekoliko razreda ili završenu osnovnu školu, dok su ostali (4) imali završeni zanat ili srednju školu. U 2016. godini nije bilo potrebe za zbrinjavanje beskućnika s obzirom da su bile povoljne zimske vremenske temperature. U 2017. godini smještaj je zatražilo 5 beskućnika. Nepostojanje službenog prihvatilišta također otežava i praćenje broja stanovnika bez doma.

U Brodsko-posavskoj županiji 2016. godine evidentirano je 17.128 osoba s invaliditetom ili 10,8% ukupnog stanovništva BPŽ. Najčešće vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet su oštećenje lokomotornog sustava (33,4% osoba), oštećenje drugih organa; skupine bolesti srca i krvnih žila (25,1% osoba), te duševni poremećaji (22,8% osoba).

Osobe s invaliditetom, prema dostupnim podacima sustava socijalne skrbi, u najvećem broju (80%) žive u obitelji, dok ih oko 17% živi samo. Udomitelja ili skrbnika ima 0,5% dok 2.915 osoba s invaliditetom boravi u nekoj od ustanova. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 14% osoba s invaliditetom.

Udio osoba koje su trajno nepokretne u RH, u odnosu na ukupan broj osoba s teškoćama iznosi 2,2% ili 17.081 osoba. U BPŽ taj odnos je 2,0% ili 614 osoba što je u postotnom odnosu nešto manje od prosjeka RH. Ukupan broj osoba s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti je 30.042 što je u odnosu na ukupan broj stanovništva BPŽ čak 18,94%.

Prema navedenim podacima može se zaključiti kako postoji izazov u daljnjem gospodarskom razvoju BPŽ s obzirom na to da najveći udio prihoda stanovništva ne proizlazi iz prihoda od rada već prihoda od mirovina, i da je visoki postotak stanovništva bez ikakvog prihoda. Veliki broj obitelji prima dječje doplatke što je također pokazatelj siromaštva. Negativni socijalni pokazatelji uključuju i visoki postotak osoba s invaliditetom koje žive u nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja, nepostojanje prihvatilišta za beskućnike i nedovoljan broj programa za pomoć i njegu u kući za starije osobe, te programa i usluga palijativne skrbi.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- visoki postotak prihoda od mirovina s obzirom na prihode od rada	- povećanje programa Pomoći i njege u kući jer postojeći ne zadovoljavaju potrebe starijih osoba
- visoki rizik od siromaštva	- bolja razvijenost kapaciteta za pružanje socijalnih usluga
- nedostaju programi i usluge za palijativne bolesnike	- izgradnja ustanova manjih kapaciteta
- nepostojanje službenog prihvatilišta za beskućnike	- organizacija multidisciplinarnih mobilnih timova za pomoć potrebitima
- socijalne usluge koriste osobe kojima to nije nužna potreba	- socijalne usluge omogućiti isključivo potrebitima
- veliki udio učenika nema uvjete plaćanja školske prehrane	- rješavanje javnog prijevoza za učenike i djecu
	- kreiranje programa koji potiču integraciju djece kroz vrtiće i škole
	- kreiranje ciljanih socijalnih usluga za najugroženije i poboljšanje kvalitete suradnje s OCD-ima u pružanju socijalnih usluga
	- visoka potreba uvođenja pomoćnika u nastavi

3. Zdravstvena i društvena infrastruktura

3.1. Zdravstvena infrastruktura

Promatrajući broj bolnica na 100.000 stanovnika, u Brodsko-posavskoj županiji u 2016. godini dolazi 1,5 bolnica. Promatrajući zadnje dostupne podatke na razini Republike Hrvatske iz 2012. godine u Hrvatskoj na 100.000 stanovnika dolazi 1,4 bolnice. Zdravstvena skrb na području Brodsko-posavske županije dobro je organizirana kroz opće domove zdravlja, Županijski zavod za hitnu medicinu i Zavod za javno zdravstvo. Izazov se javlja u pogledu nejednake dostupnosti primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima BPŽ, te se u budućnosti treba voditi računa o ulaganju u infrastrukturu i opremu ambulanti.

Zdravstveni radnici u zdravstvenim ustanovama u Brodsko-posavskoj županiji čine 74,3% u odnosu na ukupan broj radnika tih ustanova. Na razini Republike Hrvatske taj udio iznosi 77% čime je BPŽ gotovo izjednačena s nacionalnim prosjekom.

Gledajući strukturu zaposlenih, od 2012. do 2014. godine zabilježen je porast broja doktora medicine, doktora dentalne medicine, farmaceuta, administrativnog i tehničkog osoblja. S obzirom na 2014. godinu u 2015. godini dolazi do smanjenja broja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama. Negativan trend nastavio se i u 2016. godini, te se broj djelatnika smanjio ispod broja iz 2012. godine. U odnosu na 2015. godinu broj zdravstvenih djelatnika smanjio se za čak 25%, a u odnosu na 2012. manji je za 17,1%.

Najčešći uzroci smrtnosti stanovništva BPŽ su bolesti cirkulacijskog sustava te zloćudne novotvorine, jednako kao i na razini RH. Dva navedena uzroka smrtnosti, kao vodeća u BPŽ, u prosjeku obuhvaćaju 67,9% svih uzroka smrtnosti. Prema podacima iz 2016. godine, na trećem mjestu se nalaze mentalni poremećaji kao uzroci smrti. U porastu je liječenje ovisnika o opijatima što je u skladu s nacionalnim i europskim trendovima. Također, prisutan je i problem ovisnosti o alkoholizmu, osobito među maloljetnicima.

3.2. Društvena infrastruktura

Vezano za društvenu infrastrukturu, u sferi kulture i umjetnosti najveći broj kulturnih ustanova nalazi se u Slavonskom Brodu kao središtu BPŽ. U BPŽ nalazi se amatersko kazalište i kazalište za djecu. Na 100.000 stanovnika na razini Republike Hrvatske dolaze 2 kinematografa, pri čemu je prosjek Kontinentalne Hrvatske 1 kinematograf na 100.000 stanovnika. U BPŽ broj kinematografa na 100.000 stanovnika iznosi 0.6, u posljednje dvije promatrane godine, prema čemu se može zaključiti kako je broj kinematografa u BPŽ ispod prosjeka s obzirom na broj stanovnika. Broj radiopostaja u Brodsko-posavskoj županiji iznosi 6 za 2016. godinu. Gradske knjižnice Slavonski Brod i Nova Gradiška jedine su gradske knjižnice u BPŽ. Osim gradskih knjižnica, knjižnom građom raspolažu 4 narodne knjižnice (Narodna knjižnica Brodski Stupnik, Narodna knjižnica „Grigor Vitez“, Gornji Bogićevci, Narodna knjižnica Oriovac), te jedna čitaonica (Hrvatska čitaonica Vrpolje). Ostale knjižnice u BPŽ prema podacima Ministarstva kulture u 2016. godini su školske knjižnice (39), visokoškolska (1) i specijalne knjižnice (3). Na 100.000 stanovnika BPŽ dolaze 4 narodne knjižnice, što je gotovo jednako razini RH čiji je prosjek 4,3.

Muzejska i galerijska djelatnost BPŽ obuhvaća Muzej Brodskog Posavlja u Slavonskom Brodu, Galeriju umjetnina Grada Slavonskog Broda te Gradski muzej u Novoj Gradiški. Umjetnički značaj imaju Spomen galerija Ivan Meštrović u Vrpolju, Kuća obitelji Brlić, Tvrđava Brod te Franjevački samostan u Slavonskom Brodu.

Na području BPŽ djeluju 354 sportske udruge, društva, saveza i zajednice i 37 sportskih strukovnih udruga različitih grana sportova, koji su organizirani u 17 županijskih i gradskih saveza. Osnovana su 22 sportska društva, te 3 sportske zajednice. Prema registru udruga na području BPŽ u 2017. godini

djeluje 1.607 aktivnih udruga od kojih su 3 strane udruge. BPŽ je uočila važnost civilnog sektora, te u okviru svojih proračunskih mogućnosti izdvaja određena sredstva za sufinanciranje rada udruga, odnosno programskih aktivnosti, te smatra da će ubuduće nastojati izdvajati veći iznos od dosadašnjeg.

BPŽ nalazi se na 9. od 14. mjesta po broju najmanje završenih stanova za stanovanje u Kontinentalnoj Hrvatskoj, a po prosječnom broju stanovnika po završenom stanu nalazi se u gornjoj polovici, u odnosu na županije Kontinentalne Hrvatske. Prisutan je konstantan pad izdanih odobrenja za građenje stanova u BPŽ, statističkoj regiji Kontinentalna Hrvatska kao i na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- mali broj knjižnica i ostalih kulturnih ustanova	- intenzivirati rad na zdravstvenim prioritetima
- nejednaka dostupnost zdravstvene zaštite na području županije	- sustavan rad na prepoznavanju kulturnih / kreativnih industrija kao pokretača razvoja
- problemi ovisnosti kod mladih osoba	- institucionalna i društvena podrška civilnom sektoru
- slaba uključenost osoba s invaliditetom u društvena događanja	- edukacija/specijalizacija zdravstvenih djelatnika
- zdravstvena infrastruktura nije energetski učinkovita i nije prilagođena OSI	- ulaganje u rekonstrukciju, adaptaciju i gradnju zdravstvenih ustanova
- zastarjela oprema zdravstvenih ustanova	- razvijanje mreže zdravstvenih usluga
- nedovoljan broj sportskih domova	- uvođenje programa kojim se omogućava zdrava i besplatna školska prehrana
- nedostatak financijskih sredstava u zdravstvu	- razvijati programe rada Udruga
- nedostatak kadrova u zdravstvu	- stipendiranje za zdravstvena zanimanja
- nedostatak financijskih sredstava za rad udruga	

4. Obrazovanje

Obrazovna struktura BPŽ pokazuje da malo manje od polovine stanovništva ima završeno trogodišnje ili četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje (50,69%), od kojih 4,16% stanovništva ima završeno gimnazijsko obrazovanje. Osnovnu školu je završilo 28,98% udjela stanovništva, čak 8,02% ima završeno nekoliko razreda osnovne škole dok 2,76% nema završenu školu. Fakultetski obrazovane

osobe čine 9,47% stanovništva (uključujući magistre i doktore znanosti)[3]. Podaci ukazuju kako je u BPŽ broj visokoobrazovane radne snage malen (prosjek RH je 16,39%), te bi se udio visokoobrazovanog stanovništva trebao povećati obrazovnim reformama i mjerama stimuliranja visokog obrazovanja.

4.1. Vrtići i predškolski odgoj

U predškolskoj godini 2015./2016., mreža dječjih vrtića na području BPŽ obuhvaćala je 4 predškolske ustanove (26 područnih odjela-vrtića) i 2 pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja (osnovne škole). Osim javnih vrtića, u BPŽ djeluju 2 privatna i 1 vrtić vjerske zajednice. U programe predškolskog odgoja i obrazovanja uključeno je 20,7% populacije predškolske djece u BPŽ-u[4], dok je na razini RH taj postotak je puno veći (čak 45,43%).

Broj djece po odgajatelju u BPŽ u predškolskoj godini 2015./2016. iznosi 16,7 (za kontinentalnu Hrvatsku iznosi 11,9, a za Republiku Hrvatsku iznosi 11,7). Broj odgojitelja u grupi propisan je Državnim pedagoškim standardom, te iznosi dva odgajatelja u grupi od maksimalno 25 djece. U predškolskim ustanovama BPŽ trebalo bi dakle povećati broj odgajatelja kako bi se udovoljilo propisanim pedagoškim standardima.

U svim jedinicama lokalne samouprave na području BPŽ organiziran je predškolski odgoj i obrazovanje.

U pojedinim jedinicama (Općine Sikirevci, Slavonski Šamac, Velika Kopanica) ne postoji mogućnost korištenja javne ustanove predškolskog obrazovanja s područja BPŽ, te djeca s područja tih jedinica koriste usluge privatnog vrtića predškolskog odgoja u susjednoj jedinici lokalne samouprave.

Od 1993.godine kao neprofitna organizacija u Slavonskom Brodu djeluje dječji vrtić "Cekin" koji radi po programu Marije Montessori. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje u tekstu: DZS) u 2016./2017. godine programe vrtića polazilo je od 106 djece.

4.2. Osnovno obrazovanje

BPŽ ima 34 osnovne škole od čega za 23 škole osnivačka prava ima BPŽ, a za 11 škola Grad Slavonski Brod, te 82 područne škole osnovane od strane jedinica lokalne samouprave. Na području BPŽ-a postoje 2 umjetničke osnovne škole koje je u 2014./2015. godini pohađalo 337 učenika. U školskoj godini 2016./2017. u osnovnoškolskom sustavu u prosjeku se po matičnoj školi nalazi 363 učenika. U promatranome razdoblju od 2001. godine bilježi se smanjenje broja djece u osnovnoškolskom obrazovnom sustavu, što se između ostaloga može pripisati i iseljavanju stanovništva iz BPŽ.

U okviru osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja za učenike s posebnim obrazovnim potrebama[5] primjereni oblici školovanja provode se u redovnim osnovnim školama uz potpunu integraciju i po redovnom programu uz individualizaciju; po prilagođenom programu, uz djelomičnu integraciju ili u posebnim odjelima s posebnim programima. U slučaju da ništa od navedenog nije ostvarivo, odgoj i obrazovanje učenika s posebnim obrazovnim potrebama provodi se u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama.

[3] Popis stanovništva iz 2011. godine, Stanovništvo staro 15 i više godina prema završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu. Prema navedenom izvoru u BPŽ je 131 512 osoba starijih od 15 godina prema kojima su se računali prikazani podaci.
[4] Predškolska dob djece je od 6 mjeseci do 6 godina starosti.
[5] U pravilu se učenici s lakšim teškoćama u razvoju uključuju u redovne razredne odjele te svladavaju redovne nastavne programe uz individualizirane postupke koji ovise o potrebama učenika ili prilagođene programe sukladno sposobnostima.

Osnovno školovanje učenika s poteškoćama u razvoju, provodi se u Osnovnoj školi Milan Amruš u Slavonskom Brodu, te je navedena škola jedina ustanova na području BPŽ za djecu s posebnim potrebama.

Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu BPŽ u školskoj godini 2014./2015., 2015./2016., i 2016./2017. provodio je EU projekt "S osmijehom u školu" u sklopu kojeg su provodili aktivnost osiguravanja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama na području BPŽ.

4.3 Srednje obrazovanje

U BPŽ djeluje 12 srednjih škola koje provode gimnazijske programe, četverogodišnje strukovne programe, trogodišnje strukovne programe, te umjetničke programe. U razdoblju 2012. – 2016. godine broj upisanih učenika kontinuirano pada, a bilježi se porast interesa učenika za upis u srednje strukovne škole. U 2016. godini na jednu srednju školu u BPŽ u prosjeku otpada 423 učenika dok u 2012. godini taj omjer iznosi 483 učenika po školi. Srednjoškolske ustanove smještene su u Gradu Slavonskom Brodu i Gradu Novoj Gradiški. 60 % učenika srednjih škola su putnici. Prijevoz učenika financira se iz Proračuna Brodsko-posavske županije, temeljem Odluke o kriterijima i načinu financiranja troškova javnog prijevoza redovitih učenika srednjih škola koju donosi Vlada Republike Hrvatske za svaku pedagošku godinu. Izgradnja učeničkog doma podigla bi razinu kvalitete obrazovanja u BPŽ i smanjila broj učenika putnika.

Na razini Republike Hrvatske, pa tako i BPŽ, postoji neusklađenost obrazovanja i tržišta rada. Na tržištu rada postoji potreba za pojedinim zanimanjima, dok s druge strane ne postoji interes učenika za upis u tražena zanimanja i ti se obrazovni programi ne provode. Vlada RH iz tog je razloga donijela Uredbu o praćenju, analizi i predviđanju potreba na tržištu rada koja je na snazi od 2010. godine. Putem dobivenih statističkih podataka, kojima se prati situacija na tržištu rada, Hrvatski zavod za zapošljavanje svake godine izdaje Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja, publikaciju kojom se daju podaci o tržišnoj potrebi za određena zanimanja.

Među glavne razvojne potrebe na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini obrazovanja mogu se naznačiti potrebna ulaganja u zaposlene u obrazovanju, informatizacija prostora i opremanje suvremenim nastavnim sredstvima i pomagalima, te ulaganje u energetsku učinkovitost objekata.

4.4. Visoko obrazovanje

Visoko obrazovne institucije nalaze se u dva grada BPŽ, Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški. U Slavonskom Brodu djeluju Strojarski fakultet Slavonski Brod, Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Osijeku), te Veleučilište u Slavonskom Brodu. Uz navedeno, Slavonskobrodska opća bolnica dr. Josip Benčević u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Osijeku pokrenula je 2016. godine Sveučilišni diplomski studiji sestrinstva koji se izvodi u Slavonskom Brodu. U Novoj Gradiški od 2015. godine[6] djeluje Izvanredni dislocirani sveučilišni preddiplomski studiji sestrinstva u Novoj Gradiški. U akademskoj godini 2016./2017. na navedenim fakultetima upisan je ukupno 2.581 student.

Broj upisanih studenata s prebivalištem u BPŽ u akademskoj godini 2015./2016. iznosio je 5.036. Na 1.000 stanovnika broj studenata u promatranoj godini iznosi 32, te je uočljiv blagi pad prosječnog broja studenata Brodsko-posavske županije na 1.000 stanovnika od 33 u akademskoj godini 2012./2013. na 32 u akademskoj godini 2016./2017. U promatranoj godini, prosjek na nacionalnoj razini kao i na području Kontinentalne Hrvatske iznosi 34 studenta. Tijekom 2016. godine diplomiralo je 1.021 osoba s područja Brodsko-posavske županije prema podacima Državnog zavoda za

[6]Podaci za navedeno visoko učilište ne postoje dovoljno dugo kako bi se uključili u analizu ukupnih podataka te su kao takvi isključeni iz Analize stanja.

statistiku, te je u promatranom vremenskom razdoblju (2012. – 2016. godine) prisutan pad diplomiranih studenta (2012. godine diplomiralo je 1.198 studenata).

Broj magistara koji imaju prebivalište u Brodsko-posavskoj županiji smanjen je u promatranom razdoblju, 2016. godine iznosi 10, dok je 2012. godine bilo 16 magistra znanosti. Broj doktora znanosti mijenjao se tijekom promatranog razdoblja, te 2012. godine iznosi 10, 2013. godine iznosi 21, 2014. godine iznosi 10, 2015. godine iznosi 11, a 2016. godine iznosi 14.

Uslijed povećanja broja studenata upisanih u programe visokih učilišta na području BPŽ (u 2016./2017. školskoj godini 2.581 student, što je povećanje za 63% u odnosu na 2010./2011. kad ih je bilo 1.626), javlja se potreba za povećanjem kapaciteta smještaja za studente. U postojećem Studentskom domu u Slavonskom Brodu 2016. godine usluge smještaja koristilo je 114 studenata, što je maksimalan kapacitet ležajeva za studente, dok zahtjeva za smještajem u tom domu ima puno više.

4.5. Obrazovanje odraslih

Zakonom o obrazovanju odraslih (NN 17/2007) definirano je cjeloživotno obrazovanje ili obrazovanje odraslih. Prema postojećim podacima, broj polaznika programa cjeloživotnog učenja povećao se u razdoblju od 2012. do 2016. godine što je u skladu s europskim trendovima potrebe za cjeloživotnim obrazovanjem. Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi mjere obrazovanja radi nadogradnje postojećih znanja ili vještina, u cilju poticanja cjeloživotnog učenja, stvaranje potrebne kvalificirane radne snage, te smanjenja nerazmjera ponude i potražnje na svim razinama tržišta rada. Najveći porast broja osoba zaposlenih nakon obrazovanja nezaposlenih osoba, putem mjera Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ostvaren je 2014. godine kada je u navedeni program uključeno 129 nezaposlenih osoba od kojih se zaposlilo 35, dok je taj broj drastično smanjen 2015. godine kada je program obrazovanja polazilo 45 osoba od kojih je zaposleno 7. U 2016. godini navedene je programe polazilo 147 osoba, do kojih je 34 zaposleno u roku od 6 mjeseci u zanimanju za koje su se obrazovali.

Podaci ukazuju kako se u BPŽ broj visokoobrazovane radne snage smanjuje, te bi se udio visokoobrazovanog stanovništva trebao povećati obrazovnim reformama i mjerama stimuliranja visokog obrazovanja. Prostorna ograničenost ustanova, obzirom na broj djece i premalen broj ustanova glavni su problemi predškolskog obrazovanja. Na području BPŽ potrebna je prilagodba mjerilima iz Državnog pedagoškog standarda koja zahtjeva znatna ulaganja kako bi se postigla željena razina kvalitete, te jednaka dostupnost obrazovanju svim učenicima, a ujedno osigurao razvoj sustava ujednačene financijske učinkovitosti. Do neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada dovodi dominacija obrtničkih zvanja i programa koji pripremaju za uslužna zanimanja, pred industrijskim zanimanjima. Nužno je ulagati u razvoj strukovnih kompetencija putem uključivanja i izradu novih kurikuluma koji će pridonijeti promjeni i modernizaciji postojećih programa. Sadašnji sustav mreže strukovnih škola ne prati brze promjene tehnološkog razvoja, te ne postoji usklađenost s potrebama na tržištu rada i gospodarstva.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- nedovoljan broj odgajatelja u vrtićima	- daljnje provođenje programa uvođenja pomoćnika za djecu s posebnim potrebama u obrazovno-odgojnim ustanovama u predškolskom odgoju

- nizak broj visokoobrazovane radne snage	- integracija djece s posebnim potrebama u redovne škole
- prostorna ograničenost i premali broj ustanova predškolskog obrazovanja s obzirom na broj djece	- prilagodba mjerilima iz Državnog pedagoškog standarda za razvoj sustava ujednačene kvalitete, financijske učinkovitosti i dostupnosti
- nedovoljni smještajni kapaciteti za studente	- provoditi obrazovnu politiku s ciljem ujednačavanja nejednakosti radnih mjesta i velike nezaposlenosti
- nedovoljni smještajni kapaciteti za učenike	- uključivanje romske skupine djece u obrazovne programe i kreiranje specijalnih programa prilagođenih njihovoj kulturi
- nedovoljan broj mjera za stimuliranje nastavka obrazovanja u području visokog obrazovanja	- subvencije za prijevoz učenika i subvencije za đačke domove
- nedostatak informatičke obrazovanosti i programa	- dodatno stručno usavršavanje nastavnika i profesora
- nepostojanje sveučilišta	- uvođenje programa kojim se omogućava zdrava i besplatna školska prehrana
- ispisivanje velikog broja učenika iz škola uslijed emigracije stanovništva	- nedovoljan broj stipendija za studiranje
	- ulaganje u školsku infrastrukturu i opremu kojom će se omogućiti adekvatnija nastava (pametne ploče, laptop i tablet računala za praćenje nastave)
	- bolja informiranost učenika završnih razreda i njihovih roditelja o srednjim školama i mogućnostima za visoko obrazovanje na području BPŽ

5. Gospodarstvo

Opća gospodarska kretanja

BPŽ je prema pokazateljima bruto domaćeg proizvoda (BDP) po stanovniku 2015. godine gotovo upola ispod nacionalnog prosjeka. BDP BPŽ 2015. godine iznosio je 5.962 eura, što je 44% manje od prosjeka Republike Hrvatske. Najveći BDP po stanovniku u BPŽ je ostvaren 2008. godine kada je iznosio 6.460 EUR, a do 2015. godine taj pokazatelj više nije ostvaren. U 2009. godini BDP po

stanovniku BPŽ nastavio je padati i iznosio je 5.963 EUR, a tek je 2015. godine ostvarena gotovo ista vrijednost kao i 2009. godine.

Statistički i perceptivni pokazatelji konkurentnosti županija i regija objavljuju se u Regionalnom indeksu konkurentnosti Republike Hrvatske. Prema posljednjim objavljenim podacima iz 2013. godine, BPŽ u sveukupnom poretku županija (21) zauzima 16. mjesto, te je navedena pozicija nepromijenjena od posljednjeg mjerenja 2010. godine.

BPŽ se nalazi na predzadnjem mjestu po konkurentnosti županija, te se nakon nje nalazi samo Virovitičko-podravska županija. U promatranom razdoblju od 2010. do 2013. godine, prema rangiranju poslovnog sektora BPŽ zauzima 14 mjesto. Porast za jedno mjesto vidljiv je u indikatoru poslovno okruženje sukladno kojem je BPŽ porasla za jedno mjesto te se 2013. godine nalazi na 14 mjestu. Razlike u razini konkurentnosti imaju svoj neposredni izraz u razlikama u razini BDP-a i (ne)zaposlenosti, što se očituje u BPŽ s niskim BDP-om i visokom razinom nezaposlenosti. Ostvareni financijski rezultati i njihovi pokazatelji po županijama i dalje pokazuju neuravnotežen razvoj RH po regijama, odnosno veće zaostajanje pojedinih županija.

Ukupno u 2009. godini je bilo 6.109 milijuna HRK, a u 2012. godini 5.869 milijuna HRK bruto dodane vrijednosti, što se može prikazati i kao smanjenje od 4%. Povećanje bruto dodane vrijednosti postigle su najviše prerađivačka djelatnost, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; zatim javna uprava i obrana, obrazovanje i ostale djelatnosti u razredu te ostale uslužne djelatnosti. Sve ostale djelatnosti bilježe pad bruto dodane vrijednosti. Uz to, zabrinjava i još uvijek relativno niska razina stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti koje uvelike mogu utjecati na podršku ostalim djelatnostima i potencirati njihov rast.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- visoka nezaposlenost	- povećanje domaće potražnje i potrošnje
- niska razina gospodarske konkurentnosti	- kreiranje i promoviranje povoljnog investicijskog okruženja
- manjak financijskih kapaciteta za ulaganje i investiranje	- obrazovanje kapaciteta potrebnih za pisanje i provedbu sufinanciranih projekata

6. Tržište rada

Radna snaga označava broj stanovnika starijih od 15 godina koji su ili zaposleni ili su nezaposleni, ali aktivno traže posao. U pravnim osobama na dan 31.12.2016. godine sukladno podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, bilo je zaposleno 29.190 osoba. U obrtima i djelatnostima slobodnih profesija na dan 31.12.2016. godine bilo je zaposleno 6.612 osoba. Od ukupnog broja zaposlenih osoba u BPŽ 15.388 osoba su žene (42,9%). Istovremeno je broj nezaposlenih iste godine iznosio 10.102 osoba. Uzevši u obzir sve navedene skupine, ukupna radna snaga Brodsko-posavske županije 2016. godine iznosila je 45.904 osoba. Prema podacima posljednjeg Popisa stanovnika 2011. godine, u ukupnoj aktivnoj radnoj dobi (15 do 64 godina) zabilježeno je 103.668 stanovnika BPŽ. Sukladno navedenom u Brodsko-posavskoj županiji 2016. godine ukupna radna snaga iznosila je 44,3% ukupno radno sposobnog stanovništva.

Najveći broj zaposlenih u pravnim osobama na dan 31.03.2016. godini u odnosu na stupanj obrazovanja, zaposleno je srednjom stručnom spremom te iznosi 12.646 osoba (51,05%), dok je

najmanje zaposlenih sa završenim doktoratom, 92 osobe (0,37%) i magistara, 82 osobe (0,33%), no primjetan je porast zaposlenih sa doktoratom u odnosu na 2012. godinu kada je bilo zaposleno 64 doktora znanosti. Prisutan je pad nekvalificiranih osoba sa 1.544 osobe u 2012. na 1.197 osobe (4,83%) 2016. godine.

Kretanje radne snage u promatranom razdoblju 2012. – 2016. godine pokazuje uzastopan pad radne snage. Smanjenje radnje snage BPŽ posljedica je starenja radno aktivnog stanovništva, ali i sve izraženije migracije, primarno mladih, koje posljedično narušavaju odnos starog i mladog stanovništva. Vanjska migracija porasla je sa 395 odseljenih 2012. godine na 2.208 u 2016. godini.

Prosječne neto plaće prema podacima FINA-e zaposlenih BPŽ u 2016.godini su 4.564 HRK, što je za 576 HRK manje u odnosu na prosjek plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Navedeno prikazuje smanjenje razlike u odnosu na 2012. godinu kada su prosječne neto plaće zaposlenih u BPŽ iznosile 11,5% manje od plaća u Republici Hrvatskoj, dok u 2016. godini iznose 11,2 % manje.

Broj nezaposlenih osoba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2012. – 2013. godine bilježio je rast koji je prekinut 2014. godine. Sukladno podacima Područnog ureda HZZ-a Slavonski Brod, 2016. godine evidentirano je prosječno 10.591 nezaposlenih osoba što predstavlja pad broja nezaposlenih u odnosu na prethodnu godinu za 16,6% To predstavlja pozitivan pomak u smanjenju nezaposlenosti u BPŽ, no taj prosjek je još uvijek veći od prosjeka Republike Hrvatske koji iznosi 15,4%.

Obzirom na spol, u BPŽ većinski udio ukupno nezaposlenih 2016. godine čine žene sa završenom srednjom školom do 3 godine, te školama za KV i VKV zanimanja. Zanimljivo je da većinsku nezaposlenost u višim razinama obrazovanja također čine žene sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom te fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom.

Razloge povećanja nezaposlenosti mladih možemo pronaći u nevoljnosti poslodavaca u zapošljavanju mladih osoba bez iskustva, ali i u globalnoj krizi koja je osobito pogodila mlađu populaciju. Osim visoke stope nezaposlenosti među mlađim dobnim skupinama, u razdoblju 2011. – 2014. godine povećala se nezaposlenost u starijim dobnim skupinama, ali u 2015. i 2016. kao i u ostalim dobnim skupinama bilježi pad.

Marginalizirane skupine u BPŽ također su predmetom rješavanja njihovom pristupu i dostupnosti tržištu rada. Drugu najbrojniju nacionalnu manjinu u BPŽ čine Romi. Evidentirana je velika socijalna isključenost romskog stanovništva koje se suočava s mnogim teškoćama vezanim uz društvenu diskriminaciju prilikom pristupanju obrazovanja i tržištu rada što u konačnici dovodi do visoke nezaposlenosti ove manjinske skupine.

Nadalje, u BPŽ 2015. godine evidentirano je 17.128 osoba s invaliditetom što čini 10,8% ukupnog stanovništva BPŽ prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. U 2016. godini evidentirano je 374 nezaposlene osobe s invaliditetom pri čemu 55,4% nezaposlenih osoba s invaliditetom čine muškarci.

Između 2012. i 2013. godine broj dugotrajno nezaposlenih osoba u Brodsko-posavskoj županiji je rastao dok se u 2014. godini počeo smanjivati, a naveden trend se nastavio i u 2015. godini kada iznosi 6.537 osoba, te u 2016 iznosi 5.131 osoba. Najveći broj dugotrajno nezaposlenih osoba ima završeno srednjoškolsko obrazovanje (52,8%), dok je najmanji broj dugotrajno nezaposlenih osoba sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem, doktoratom (1,7%). Prema navedenim podacima može se zaključiti kako je visok postotak nezaposlenosti izazov u daljnjem gospodarskom i društvenom razvoju BPŽ. Izražena je i razlika u prosječnim plaćama s obzirom na ostatak RH, što nije samo problem za stanovništvo već i za stvaranje povoljnih uvjeta za život kako bi se privukla i radna snaga iz drugih područja. Visoka je nezaposlenost mladih i žena čemu treba usmjeriti posebnu pažnju. Potrebna je i daljnja sustavna integracija romske manjine, koja je još uvijek na marginama društva. Osobama s invaliditetom potrebno je osigurati jednake mogućnosti putem promicanja zapošljavanje, omogućiti im sudjelovanje u profesionalnom procjenjivanju, naobrazbi i usmjeravanju za zapošljavanje, te poticati poslodavce na njihovo zapošljavanje.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- uzastopan pad radne snage	- smanjenje razlike u plaćama s obzirom na RH prosjek
- konstantno visoka razina dugotrajne nezaposlenosti, posebice mladih i žena	- smanjenje nezaposlenosti
- konstantan manjak radne snage određenih zanimanja	- uvođenje mjera za stalno zapošljavanje mladih bez radnog iskustva
- odljev mozgova	- uvođenje mjera za poticanje zapošljavanja žena
- slaba prometna povezanost s ruralnim područjima onemogućava laku dostupnost radnim mjestima	- promicanje jednakih mogućnosti zapošljavanja za manjine i osobe s nejednakim mogućnostima
	- subvencioniranje zapošljavanja deficitarnih zanimanja
	- povezanost tržišta rada i obrazovnog sustava
	- podrška razvoju društvenom poduzetništvu i socijalnim inovacijama kao oblika samozapošljavanja i stvaranja dodane društvene vrijednosti
	- kreiranje poticajnog okruženja kako bi se smanjili negativni migracijski trendovi u regiji

7. Poslovno okruženje

BPŽ ima 1,9% od ukupnog broja poduzetnika, te zapošljava 1,9% od ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Prema ukupnim prihodima Brodsko posavska županija se u 2016. godini nalazila na 16. mjestu u Republici Hrvatskoj, dok je prema neto dobiti i broju zaposlenih zauzimala 15. mjesto.

Temeljem Odluke o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prema stupnju razvijenosti koja je stupila na snagu 1. siječnja 2018. godine, BPŽ se nalazi u I. skupini u koju spadaju jedinice koje se, prema vrijednosti indeksa, nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica.

Ukupni prihodi poduzetnika BPŽ u 2016. godini veći su za 4,3% u odnosu na ukupne prihode ostvarene u prethodnoj 2015. godini. Po postotku rasta ukupnih prihoda BPŽ je nešto niži od rasta ukupnih prihoda na razini koji iznose 5,1% u odnosu na 2015. godinu, ali ipak ukazuju na povećanje gospodarskih aktivnosti na području BPŽ.

Prema podacima FINA-e preuzetih iz Registra godišnjih financijskih izvještaja poduzetnici u Brodsko-posavskoj županiji u 2016. godini zapošljavali su 16.253 radnika, dok je prosječna mjesečna neto plaća iznosila 4.564 HRK, što je 4,0% više od razine prosječne plaće kod poduzetnika u 2015. godini, te još uvijek zaostaje za prosjekom RH koji iznosi 5.140 i to za 11,2%. U odnosu na 2015. godinu, broj zaposlenih povećan je za 7,0%, ukupni prihodi za 4,3% ukupni rashodi za 2,7%, dobit razdoblja za 9,7%, gubitak razdoblja smanjen je za 21,8%.

Najveće prihode u 2016. godini ostvarili su mali poduzetnici, njih 221. Najveće prihode i rashode ostvarili su poduzetnici u privatnom vlasništvu, koji čine udio od 96,4% svih poduzetnika. Veliki poduzetnici BPŽ u 2016. godini zapošljavali su 2.451 radnika što je 15,1%, odnosno 6,4 % manje u odnosu na 2015. godinu, ali su ostvarili 25,8 % manje prihoda u istom razdoblju i manje rashoda za 29,1%, manju dobit razdoblja za 8,4 % i gubitak razdoblja manji za čak 85,3 %. Prema podacima grada Slavonskog Broda poduzetništvo čini gotovo 2/3 poduzetništva BPŽ. Ukupno su poslovali s dobiti od 137 milijuna HRK, iako mikro poduzetnici u ukupnoj konsolidiranoj bilanci iskazuju gubitak. Negativno su poslovali poduzetnici u sedam općina Bebrina, Cernik, Podcrkavlje, Slavonski Šamac, Vrpolje i Dragalić. Najveći neto gubitak iskazali su poduzetnici u Vrpolju, u iznosu od 17,8 milijuna kuna.

Prema podacima o osnivanju tvrtki po županijama, vidljivo je da je u razdoblju od 2012. do 2016. godine u Brodsko-posavskoj županiji otvoreno ukupno 1.459 tvrtki dok je zatvoreno 1.566. U ukupnom broju novootvorenih tvrtki u Kontinentalnoj Hrvatskoj taj iznos čini 2,89%, i 1,90% na razini Republike Hrvatske. Što se tiče zatvaranja tvrtki u istom periodu, BPŽ ima udio od 3,52% u zatvorenim tvrtkama na razini Kontinentalne Hrvatske, dok je na razini cjelokupne Republike Hrvatske taj postotak 2,26%.

2015. godine u BPŽ bilo je 2.038 aktivnih obrta s ukupno 5.815 zaposlenih osoba. U periodu od 2011. do 2015. godine zatvoreno je 534 obrta i izgubljeno 795 radnih mjesta, te se nastavlja trend smanjenja zaposlenosti. Konkretnije, prema podacima DZS, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranja, u periodu od 2008. do 2013. godine zabilježena je prosječna godišnja stopa smanjenja broja zaposlenih u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija za 4,9%.

Porast gospodarskih aktivnosti u BPŽ u 2015. godini potvrđuje i podatak o porastu investicija poduzetnika u dugotrajnu imovinu. Po stopi rasta investicija BPŽ je na 14. mjestu u RH.

Što se tiče ulaganja u istraživanje i razvoj, prema zbrojnim podacima za 1.660 poduzetnika BPŽ u 2015. godini iznosi 11.155.759 HRK. Prema broju zaposlenih u djelatnosti istraživanja i razvoja udio u BPŽ u odnosu na Republiku Hrvatsku kreće se između 0,1 – 1% za promatrano razdoblje, temeljem čega se zaključuje da BPŽ trenutno posjeduje nizak inovacijski potencijal. Za 2016. godinu podaci o istraživanju i razvoju kao posebnoj kategoriji nisu praćeni.

Gospodarstvo BPŽ je u periodu unazad gotovo 10 godina bilo iznimno izvozno orijentirano, te je bilježilo visoke stope rasta izvoza. Izvoz u Brodsko-posavskoj županiji kontinuirano raste u promatranom periodu 2011. – 2016. godine. Najveći vanjskotrgovinski partner BPŽ, što se tiče izvoza u 2016. godini jest Italija, zatim slijede Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačka, Francuska i Bosna i Hercegovina. Što se tiče strukture izvoza i uvoza, te po prihodima od prodaje u inozemstvu po djelatnosti poduzetnika BPŽ, prednjači prerađivačka industrija.

U svrhu poticanja ulaganja i pružanja potpore gospodarstvenicima u pokretanju i širenju poslovanja, osnovane su i poduzetničke zone koje su dio gradskog odnosno općinskog teritorija, a čija je osnovna namjena postojećim i potencijalnim korisnicima (poduzetnicima) omogućiti pokretanje i obavljanje poduzetničkih aktivnosti u standardiziranim uvjetima visoke infrastrukturne opremljenosti, te sustavom poticajnih mjera i olakšica. U BPŽ trenutno je u funkciji 10 poduzetničkih zona, s još 42 koje su u fazi dovršetka.

Prema poslovno-financijskim podacima možemo zaključiti da je povećana rentabilnost prometa, rentabilnost vlastitog kapitala i ukupne imovine, ekonomičnost poslovanja, a povećana je i produktivnost rada po svim pokazateljima. Unatoč rastu svih pozitivnih pokazatelja u prošloj godini, prosječna neto plaća je niža i zaostaje za prosjekom RH, što utječe na motiviranost radne snage kao i predstavljanje BPŽ kao privlačne za mlade ljude. Potrebno je uvesti financijske poticaje za inovativna

rješenja i općenito za istraživačko-razvojni sektor i pružiti pomoć u prijavljivanju projekata na natječaje. Nadalje, potrebno je iskoristiti pozitivne trendove izvoza razvojem novih i kvalitetnih proizvoda konkurentnih na međunarodnom, ali i domaćem tržištu osmišljavanjem adekvatnih mjera. Minimiziranjem troškova proizvodnje i ulaganjem u modernizaciju moguće je potaknuti razvoj konkurentnosti.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- indeks razvijenosti 1. skupina-druga polovina ispodprosječno rangiranih jedinica regionalne samouprave	- povećanje prosječne mjesečne neto plaće
- pad broja aktivnih obrta	- osmisliti mjere koje potiču razvoj novih i kvalitetnih proizvoda
- nizak inovacijski potencijal	- minimizirati troškove proizvodnje i ulaganja u modernizaciju
- nedovoljan broj inovacijskih i inventivnih aktivnosti	- poticati razvoj malog i srednjeg poduzetništva
- nedostatna i nedovoljno kvalitetna poslovna infrastruktura	- poticanje korištenja, promoviranja i investiranja u poduzetničke zone
- neiskorišteni potencijali poduzetničkih zona, i prilagođenost zona za male i srednje poduzetnike	- poticanje samozapošljavanja i cjeloživotnog učenja obrtnika
- nepopunjenost gospodarskih zona	- jačanje kapaciteta institucija usmjerenih na potpore poduzetnicima (razvojne agencije, poslovne zone i sl.)
- nedovoljna zainteresiranost ulagača u investiranje	- kreiranje mjera za poticanje poduzetništva
	- kreiranje mjera za poticanje investicija
	- poticanje stvaranja poslovnih inkubatora

8. Turizam i kultura

8.1. Turizam

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore u BPŽ, u prosjeku 6,13% poduzetnika se bavi djelatnostima pružanja smještaja i usluge hranom. U 2016. godini broj poduzetnika s obzirom na prethodnu godinu u toj djelatnosti porastao je za 18,4%. Samo 0,89% poduzetnika se bavi umjetnošću, zabavom i rekreacijom.

Investicije u području djelatnosti pružanja smještaja i usluge hranom (1,41%) čine vrlo mali postotak investiranja. Dosadašnji pozitivan razvitak turizma na području BPŽ postignut je zahvaljujući

prirodnom bogatstvu, bogatom kulturno-povijesnom sadržaju, vrlo dobrom geo-prometnom položaju i bogatoj hotelijersko-ugostiteljskoj ponudi.

S obzirom na 2012. godinu, u 2016. godini ostvareno je 31,9% više dolazaka turista. Unatoč rastu broja dolazaka turisti se sve kraće zadržavaju u destinaciji. Prema strukturi strani turisti ostvaruju u prosjeku više dolazaka, dok domaći turisti u odnosu na strane turiste ostvaruju više noćenja. Turisti koji ostvaruju najviše dolazaka i noćenja u prosjeku su podrijetlom iz Njemačke, zatim Italije, Slovenije, Austrije, Bosne i Hercegovine te Francuske.

Na području BPŽ nalazi se 73 smještajna objekata i registriranih 142 objekata koji se bave ugostiteljskom djelatnošću.

Od turističkih atrakcija na prostoru BPŽ posebno se izdvajaju mnogobrojne manifestacije, lokalne planinarske, pješačke i biciklističke staze, zatim resursi vezani uz kulturu života i rada poput raznih folklornih skupina i kulturno umjetničkih društva te Zaštićena prirodna baština i prirodne vrijednosti predložene za zaštitu.

Uz navedene turističke atrakcije Pravilnikom o popisu turističkih cjelina (lokaliteta) po županijama, Ministarstva turizma (NN 68/07), definirana su turistička područja, prostori i objekti na kojima se nalaze ili koji sadržavaju prirodne, kulturne, povijesne, tradicijske i druge vrijednosti. U BPŽ nalaze se slijedeće turističke cjeline:

- Gajna (Oprisavci) – značajni krajobraz
- Brodski Stupnik – vinski podrumi i vinske ceste
- Cernik – dvorac Marković/Kulmer
- Cernik – franjevački samostan
- Rušćica - Centar za zbrinjavanje zaštićenih životinja –obitelji Milec
- Slavonski Brod – tvrđava
- Muzej tambura u tvrđavi Brod
- Dom Ivane Brlić-Mažuranić
- franjevački samostan
- galerija Ružić
- Slavonski Kobaš – barokna crkva sv. Ivana Krstitelja
- Stara Gradiška – Gradiška tvrđava
- Vrpolje – Spomen galerija Ivana Meštrovića
- Kapela sv. Martina u Lovčiću
- Crkva Sv Terezije Avilske u Novoj Gradiški
- Vinske ceste Stupnička brda
- Turističko industrijski park „Đuro Đaković“

Turistički proizvodi temelje se na etno i gastro ponudi, lovnom turizmu, ruralnom turizmu, ciklo-turizmu i dr. Potencijal razvoja turističkog proizvoda temelji se prije svega na prirodnim i kulturnim vrijednostima područja, s naglaskom na tradicijske vrijednosti. Bitno je obogatiti turističku ponudu kulturnim sadržajima u svrhu promoviranja i unapređivanja kulturnog turizma. Također, analizom stanja istaknuli su se slijedećih oblici turizma koji imaju potencijal za razvoj na području BPŽ: tranzitnog, lovnog i ribolovnog, kulturnog i manifestacijskog, ekološkog, ruralnog, cikloturizma, izletničkog i rekreacijskog.

Sve atraktivnosti BPŽ potrebno je dodatno valorizirati za što je potrebna adekvatna organizacija, planiranje i provođenje planova, ali i prihvatljiv marketinški koncept koji će naglašavati najznačajnije i najjače strane tog područja. Kako bi razvoj turizma u BPŽ bio efikasniji potrebno je i sa razine države osigurati odgovarajuće pravne i institucionalne okvire, te ostvariti suradnju između javnog i privatnog sektora, imajući u vidu i stavove lokalnog stanovništva. Razvojem turizma pruža se mogućnost dodatnog zapošljavanja stanovništva u ruralnim prostorima, ali i mogućnost dodatne zarade. Kroz

plasman i proizvodnju vlastitih proizvoda utječe se i na oživljavanje poljoprivredne proizvodnje i promoviranje „zdrave hrane“.
Prilikom izrade strateških planova, koji se odnose na lokalne razine, treba osigurati ključne razvojne inpute i prethodno izraditi prostorne planove na razini turističkih destinacija. Na razini BPŽ postoji planska dokumentacija koja predviđa pozitivan trend kad je riječ o turističkom razvoju, iako problem proizlazi iz toga što općine koje se nalaze u ruralnom prostoru uglavnom nemaju donesene planove razvoja. Uvažajući sve zakonske okvire, razvoj turizma treba biti zasnovan na planskoj dokumentaciji, vodeći računa i o njegovoj održivosti kad je riječ o odnosu prema okolišu uključujući i legalizaciju ruralnog prostora. Koristi do kojih dovodi razvoj turizma su višestruke. One se prije svega ogledaju u sprječavanju odlaska radno-sposobnog stanovništva iz ruralnih krajeva; umanjuju se negativni demografski trendovi; ostvaruju dodatni prihodi u gospodarstvu; poboljšava društvena i komunalna infrastruktura; pridonosi se očuvanju tradicije i kulturno- povijesnog nasljeđa. Osim toga, društvene djelatnosti razvijaju se usporedno s turizmom, te se ova dva razvojna trenda međusobno nadopunjuju.

8.2. Kultura

U BPŽ zaštićena su 124 kulturna dobra. Od toga, 4 zaštićena dobra kategorizirana su kao dobra od nacionalnog značaja, tri su sakralna graditeljska baština, dok je tvrđava u Slavonskom Brodu kategorizirana kao profana graditeljska baština. Prema klasifikaciji zaštićenih kulturnih dobara u BPŽ najbrojnija je arheološka baština, sakralna graditeljska baština i profana graditeljska baština. Uz navedena kulturna dobra, kulturnu baštinu čine i pokretna kulturna dobra kao i nematerijalna baština kojom je BPŽ izuzetno bogata. Tijekom cijele godine područjem cijele BPŽ odvijaju se razne manifestacije i događanja potaknuta od strane lokalnih stanovnika, što turistički gledano ima posebnu vrijednost.

Zaštićeno kulturno dobro Tvrđava Brod predstavlja važan lokalitet, te je njezina obnova od posebnog interesa za jačanje uloge Grada Slavonskog Broda kao pokretača gospodarskog i kulturnog razvoja BPŽ.

Za daljnji razvoj turizma potrebno je potaknuti razvoj različitih oblika turizma koji imaju potencijal poput ekološkog, tranzicijskog i kulturnog. Iako su investicije u području turizma prema podacima relativno niske, dolasci i noćenja turista rastu. Na području BPŽ nalazi se veliki broj zaštićenih kulturnih dobara koji u sinergiji sa turizmom imaju potencijal poticanja razvoja područja.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- nedostatak raznovrsne turističke ponude	- usmjeravanje razvoja turizma temeljem održivog razvoja
- neiskorišteni potencijali kulturne i prirodne baštine u turističke i promotivne svrhe	- povećanje noćenja turista u destinaciji
- nepostojanje strateških smjernica u razvoju turizma i očuvanju kulture	- osmišljavanje zanimljivih programa temeljem kulturnih resursa
- kratko zadržavanje turista u destinaciji	- razvoj ruralnih područja pomoću turizma i kulturne baštine
- slaba valorizacija kulturne baštine	- valorizacija turističkih atraktivnosti
- nedovoljni smještajni kapaciteti	- izrada marketinškog koncepta

- nerazvijeni dodatni sadržaj	- povezivanje turističkih operatera sa lokalnim agencijama i pružateljima turističkih usluga
- nedostatak strateških planova u području kulture i turizma	- izraditi prostorne planove na razini turističkih destinacija
	- dopunjavanje sadržajima izletničke I rekreacijske površine (Strmac, Petnja, Poloj-Vijuš i Ljeskove vode)

9. Poljoprivreda

BPŽ broji 115.421 ha poljoprivrednih površina od kojih je 103.515 ha (89,68%) obradivih površina. Od korištenih obradivih površina najveći je udjel oranica i vrtova, čak 81,12%, dok je na razini Republike Hrvatske taj udjel 73%, što pokazuje da u BPŽ postoji znatno intenzivnija mogućnost obrade poljoprivrednog zemljišta u odnosu na prosjek RH.

BPŽ spada u panonsku regiju, koju obilježava ratarska proizvodnja te povišeni položaji i nagibi koji su povoljni uvjeti i za uzgoj vinove loze i svih vrsta kontinentalnog voća. U strukturi zasijanih površina BPŽ najveći udio čine žitarice, krmno bilje, livade i pašnjaci, industrijsko bilje, višegodišnji nasadi te ugar. Na području BPŽ u 2016. godini registrirano je 7.389 poljoprivrednih gospodarstva koja najvećim dijelom čine obiteljska poljoprivredna gospodarstva. To je s obzirom na 2015. godinu smanjenje za 328 gospodarstava, a u odnosu na 2012. godinu to je smanjenje za 5,98%.

Na području BPŽ evidentirano je 14.172 grla goveda na 147 gospodarstava i 151 posjednika. Broj krmača pod kontrolom proizvodnosti u 2016. godinu u Brodsko-posavskoj županiji je 131, te 18 nerasta, a svi navedeni su u vlasništvu OPG-ova. Broj posjednika ovaca u 2016. godini u Brodsko-posavskoj županiji je 505, a posjedovali su 10.085 ovaca. Broj posjednika koza u 2016. godini u Brodsko-posavskoj županiji je 138, a posjedovali su 748 koza.

U BPŽ tijekom 2016. godine isporučeno je 13.115.002 kg kravljeg mlijeka, od ukupno 242 isporučitelja. Već petu godinu zaredom prisutan je pad broja isporučitelja mlijeka s 500 u 2012. godini na 242 u 2016. godini, što je smanjenje od 51,60%. Bilježi se i smanjenje isporučenog mlijeka s 19.846.018 kg u 2012. godini na 13.115.002 kg u 2016. godini, te je proizvodnja mlijeka smanjena za trećinu. Što se tiče kvalitete mlijeka iz BPŽ, većina mlijeka zadovoljava EU norme kontrole (kontinuirano iznad 90%), te taj udio raste iz godine u godinu, zahvaljujući edukaciji poljoprivrednika, strožim kontrolama i modernizaciji proizvodnih pogona.

Što se tiče voćarstva prema podacima Savjetodavne službe, u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava postoji preko 2,2 milijuna stabala, kojim se bavi 2.935 poljoprivrednih gospodarstava. Uz voćarstvo zastupljeno je i vinogradarstvo, postoje 484 poljoprivredna gospodarstava koja se bave proizvodnjom grožđa.

Posljednjih godina u poljoprivredi se naglasak stavlja na poticanje ekološke i integrirane proizvodnje. U BPŽ registrirano je približno 300 fizičkih i pravnih ekoloških proizvođača koji su zasnovali proizvodnju, a površine pod ekološkim načinom uzgoja u BPŽ karakterizira trend kontinuiranog rasta.

Integrirana proizvodnja sastoji se od uravnotežene primjene agrotehničkih mjera u svrhu proizvodnje ekološki i ekonomski prihvatljivih proizvoda uz minimalnu uporabu agrokemikalija. Na ovakav način proizvode se ekonomski isplativi i ekološki prihvatljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi s ciljem

zaštite okoliša, ali i interesa potrošača. BPŽ sačinjava udio od 5,4% u broju proizvođača te 3,27% u ukupnim površinama integrirane proizvodnje Republike Hrvatske.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- nepoticajni uvjeti za proizvodnju mlijeka koje je visoke kvalitete i ima mogućnost stvaranja prepoznatljivog kvalitetnog proizvoda BPŽ	- iskorištavanje većeg broja obradivih površina
- slabo razvijena udruženja poljoprivrednih subjekata, kao i loša suradnja i komunikacija	- poticanje uzgoja kultura sukladno uvjetima, resursima i potražnji na tržištu
- nepostojanje suradnje poljoprivrednih subjekata s visokoškolskim i istraživačkim institucijama	- ulaganje u promociju i vidljivost kvalitete proizvoda na domaćem i međunarodnom tržištu
- zastarjela tehnologija i tehnološka proizvodnja	- poticanje razvoju ekološke i integrirane proizvodnje
- nema dovoljno poticaja za usmjerenje mladih za rad u poljoprivrednom sektoru	- poticanje suradnje znanstvenih i istraživačkim institucijama i privatnog sektora
- slabo razvijeni razvojni i obrazovni centri koji su u funkciji obrazovanja poljoprivrednika i razvoju gospodarskih aktivnosti	- ulaganje u nova znanja, istraživanje i razvoj
- sporo osposobljavanje i razvijanje povjerenja poljoprivrednika u povlačenju sredstava iz fondova EU-a	

10. Stanje okoliša, izloženost klimatskim opasnostima i ekološkim rizicima

Praćenje kvalitete zraka u BPŽ odvija se putem mjernih postaja Slavonski Brod-1 i Slavonski Brod-2, koje su dio Državne mreže za mjerenje kakvoće zraka. Najveće onečišćenje na području BPŽ je u gradu Slavonskom Brodu, gdje su preliminarne analize kvalitete zraka iz 2014. godine pokazale da je zrak kao II. kategorija s obzirom na ozon, sumporovodik i lebdeće čestice. Na razini cijele BPŽ prema izvornim podacima sa internetske stranice Agencije za zaštitu okoliša zrak je II. kategorije za PM10, PM25 i H2S, odnosno onečišćen za period od 2010. do 2016. godine, a za ostale tvari je zrak bio I. kategorije. Analizom je utvrđeno da je koncentracija ozona u periodu od 2011. do 2013. godine bila II. kategorije onečišćenosti.

Jedan od najznačajnijih onečišćivača je rafinerija nafte Brod. Modernizacija Rafinerije Brod je u tijeku, ali proces teče sporo te ga je potrebno ubrzati kako bi se što prije smanjilo onečišćenje koje rafinerija predstavlja. Zavod za javno zdravstvo je u fazi pripreme istraživanja na terenu koje će dati potrebne podatke o trenutnom stanju onečišćenja zraka u BPŽ.

Komunalni ispusti čine glavni izvori onečišćenja voda u BPŽ putem kojih se u vodotoke ispuštaju nepročišćene otpadne vode naselja, industrijskih pogona, farmi, klaonica, individualnih septičkih jama, raspršeni izvori onečišćenja s poljoprivrednih površina, te divljih i neuređenih deponija. Urbana središta Slavonski Brod i Nova Gradiška ispuštaju 84,2% svih onečišćenih tvari u vode.

Na području BPŽ ispitivanje kakvoće rijeke Save vrši se na 5 mjernih postaja: Sava uzvodno od utoka Vrbasa – Davor, Sava nizvodno od utoka Vrbasa – Slavonski Kobaš, Sava uzvodno od Slavonskog Broda – Migalovci, Sava nizvodno od Slavonskog Broda – Ruščica, Sava uzvodno od utoka rijeke Bosne – uzvodno od Slavonskog Šamca. Prema ispitivanjima kakvoće vode rijeke Save pripada II. vrsti vode prema propisanim vrijednostima iz Uredbe o klasifikaciji voda (”Narodne novine”, broj 77/98) prema biološkim pokazateljima. Odstupanja prema višoj kategoriji onečišćenja vode uočena su kod mikrobioloških pokazatelja, hranjivih tvari, koncentracije mineralnih ulja i povremeno kod režima kisika.

Potrebe za građevinskim zemljištem vode do nestanka površina pod tlom. U područjima pojačane populacije veća je koncentracija otpada, a time i otpadnih tvari koje dospijevaju u tlo. U Gradu Slavonskom Brodu pojačana je koncentracija žive i magnezija, dok u ostatku BPŽ sadržaj olova i cinka prelazi granične vrijednosti. Divlja odlagališta otpada također su jedan od načina na koji različite štetne stvari (primjerice kemikalije) mogu nekontrolirano ući u tlo, a time potencijalno i u vodonosnike što predstavlja ozbiljnu prijetnju za stanovništvo koje se koristi bunarima.

Sukladno podacima iz Izvješća o provedbi plana gospodarenjem otpada BPŽ 2008. – 2015. godine, prikupljanje komunalnog otpada kontinuirano se provodi u svim gradovima i općinama. Obuhvat stanovništva organiziranim sakupljanjem otpadom na cijelom području BPŽ je 100 %. Neuređeni i divlji deponiji otpada predstavljaju opasnost za zagađenje površinskih i podzemnih voda jer se s njih otpadne tvari ispiru u vodotoke ili procjeđuju u podzemlje. Broj divljih odlagališta otpada varira, a općine i gradovi prema mogućnostima i potrebi saniraju divlja odlagališta na svom području.

Prema podacima Hrvatske agencije za zaštitu okoliša i prirode, u 2016. godini količina prijavljenog komunalnog otpada u Brodsko-posavskoj županiji iznosila je 39.043 tone. Količina prijavljenog opasnog otpada iznosila je 2016. godini 2.273 tone, a većina se otpada (2.191 tone) odnosi na odbačenu elektroničku i električnu opremu.

Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada (BPŽ) za 2016. godinu je 39.043 t, od toga je predano odlagalištu 28.614 t odnosno 86,65%, dok je ostatak upućen na oporabu, recikliranje i kompostiranje/anaerobnu digestiju.

Prosječna količina otpada po stanovniku za područje Brodsko-posavske županije iznosi 256 kg/stan/godišnje, dok je državni prosjek 392 kg/stan/godišnje.

BPŽ je pokrenula aktivnosti za provedbu planiranih mjera za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, s naglaskom na uspostavu Regionalnog centra za gospodarenje otpadom. Planom je predviđena realizacija objekta Regionalnog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Šagulje u Novoj Gradiški koja bi sadržavala 6 pretovarnih stanica. Izgradnja reciklažnih dvorišta, lokacija s dodatnom opremom (kompostane, građevinski otpad, rashladni kontejneri za životinjski otpad i dr. po potrebi), te zelenog otoka, obveza su jedinica lokalne samouprave.

Pod utjecajem geografskog položaja i smještaja te prirodnih značajki, BPŽ značajno je izložena riziku od potresa, poplava, klizišta i urušavanja zemlje. Najveći rizik predstavljaju poplave koje se javljaju za vrijeme dugotrajnih ili prekomjernih padalina. Kratkotrajne oluje najrizičnije su za pojavu poplava jer u kratkom razdoblju dolazi do prekomjernih padalina koje tlo ne može upiti.

Za vrijeme obilnih padalina znatno se povećava površinsko otjecanje, te dolazi do izlijevanja tekućica i plavljenja okolnog prostora. Kao posljedica toga na nagnutim terenima dolazi do aktivacije klizišta i odrona kao sekundarnih hazarda. Uzroke poplavama valja tražiti u višedesetljetnom ogoljivanju

brdskog prostora koji je danas urbanistička zona s brojnim cestama. Promjena u obliku korištenja zemljišta i nestanak zemljišnog pokrova povećala je površinsko otjecanje dok je smanjena infiltracija vode u podzemlje.

Potresi su drugi najveći prirodni rizik u BPŽ zbog položaja na kojem se nalazi, a na kojem dolazi do kontakta rasjednih zona te se područje BPŽ nalazi u blizini jednog od glavnih epicentralnih područja i seizmičkih zona u Republici Hrvatskoj.

BPŽ je bila pogođena velikim poplavama u proljeće 2014. i proljeće 2015. godine. Projekcije klimatskih promjena ukazuju na povećane koncentracije količina padalina, te ukazuju na potencijalne opasnosti u budućnosti, osobito na području Jugoistočne Europe. Slijev rijeke Save čini najveći vodotok u BPŽ, ali i jedno od najugroženijih područja Republike Hrvatske. Usprkos poplavi koja je rezultirala proglašenjem elementarne nepogode, dugotrajno sušno razdoblje, visoke temperature i nedostatak oborina doveli su do proglašenja elementarne nepogode u ljeto 2015. na čitavom području BPŽ. Ukupna utvrđena šeta iznosila je 124.393.104,37 HRK.

BPŽ bogata je prirodnom raznolikošću koje se očituje kroz prirodna staništa sa raznovrsnom florom i faunom. Zaštićene prirodne vrijednosti su dijelovi prirode koji zahtijevaju posebnu zaštitu zbog svoje osjetljivosti ili temeljem znanstvenog, kulturološkog, estetskog, obrazovnog, gospodarskog ili drugog značaja.

Na području BPŽ djelomično se nalazi Park prirode Lonjsko polje koje također sada u zaštićena prirodna područja. Natura Slavonica je Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode BPŽ.

U BPŽ razlikujemo dva osnovna tipa vegetacije: nizinski i brdski. Iako je prvobitni izgled vegetacije znatno reduciran raznim čimbenicima, šumska i florna vegetacija čini vrijedan i značajan prirodni potencijal BPŽ. U ukupnoj količini šumskog zemljišta Republike Hrvatske BPŽ sudjeluje sa 2,9%. Šumom je prekriveno oko 30% područja, dok je prosjek Republike Hrvatske 37%. Najvrjednija šumska staništa su prašume Prašnik i Muški bunar te su obje zaštićena područja u kategoriji posebnih rezervata šumske vegetacije.

Prosječna otvorenost prometnicama za šume u vlasništvu Republike Hrvatske na području Brodsko-posavske županije iznosi 11 km/1.000 ha. Optimalna otvorenost za nizinske šume je oko 20 km/1.000 ha, a za brdske i gorske oko 25 km/1.000 ha, što znači da su u budućem razdoblju potrebna ulaganja u izgradnju šumske infrastrukture u državnim šumama. U šumama privatnih šumoposjednika situacija je još nepovoljnija. Prema Zakonu o šumama planiranje, gradnja i održavanje šumske infrastrukture obavlja se uz poštivanje tehničkih, gospodarskih i ekoloških uvjeta šumskoga tla, raslinja, divljači i uz njihovu maksimalnu zaštitu. Pri planiranju šumskih prometnica potrebno je prilagoditi se prirodnom okolišu te uvažavati turističke, rekreativne i protupožarne potrebe. Eksploataciju mineralnih sirovina treba obavljati sukladno zakonskim odredbama. Korištenje šuma ili šumskih zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske za proširivanje ili otvaranje novih eksploatacijskih polja za korištenje mineralnih sirovina treba urediti sukladno odredbama Zakona o šumama koje uređuju pitanje služnosti na šumi i šumskom zemljištu.

Na području BPŽ nalaze se brojne životinjske vrste. Osobito važna ornitološka područja su Bara Dvorina i Jelas ribnjaci koji čine međunarodno važno područje za ptice. Osim brojnih vrsta ptica, područje BPŽ nastanjuje niz sisavaca, gmazova, vodozemaca, riba te beskralješnjaka. Prisutne su zaštićene životinjske vrste poput štekavca, crne rode, vidre, bregunice, crvenog mukača i karaša itd.

Brownfield područja označuju zapuštena zemljišta ili zemljišta koja su neiskorištena u potpunosti, napuštene industrijske ili trgovačke objekte, lokacije koje imaju stvarne ili primijećene probleme zagađenja/onečišćenja ili lokacije koje zahtijevaju intervenciju da bi ih se ponovo vratilo u upotrebu.

Na području BPŽ nalaze se 2 bivše vojarne, nekoliko vojnih skladišta i poligona kao i zone napuštene rekreacije i izletišta (Strmac).

Za unaprjeđenje spremnosti BPŽ na izloženost elementarnim nepogodama potrebne su određene mjere poput ojačavanja sustava odvodnje oborinskih voda kako bi se spriječilo izlijevanje tijekom viših vodostaja. Također, kako bi se na vrijeme postigao stupanj spremnosti u slučaju potresa i zbrinjavanje stanovništava u slučaju opasnosti, važno je uspostaviti kvalitetan sustav snaga na području BPŽ koji bi uključivao sljedeće snage: postrojbe vatrogastva, nadležna ministarstva, policijska uprava, komunalna poduzeća, vlasnici javne infrastrukture, pravne osobe iz oblasti zdravstva, gorska služba spašavanja, društvo crvenog križa, županijske snage civilne zaštite te snage zaštite jedinica lokalne samouprave. Za buduće situacije klimatskih nepogoda važan je kvalitetan i organiziran sustav civilne zaštite, te je BPŽ donijela planske dokumente kojima se uređuje stanje sustava civilne zaštite. Kao značajan problem zaštite okoliša u BPŽ je problem divljeg odlagališta u šumskim područjima. Što se tiče napuštenih industrijskih i vojnih objekata, cilj ih je staviti u funkciju gospodarskog i društvenog razvoja.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- većina zaštićenog područja svrstava se u ugroženo područje	- rješavanje problema zagađenosti zraka
- značajna izloženost riziku od potresa, poplava, klizišta i urušavanja zemlje	- organizirati kvalitetno odlaganje otpada i gospodarenje otpadom te nadzor upravljanja otpadom
- nekontrolirano ispuštanje otpadnih tvari u vodu	- pošumljavanje i održavanje šuma kao preduvjet za očuvanje kvalitete tla
- onečišćeno tlo kao posljedica neodgovornog upravljanja otpadom, sječe šuma, prometom na cestama koje nemaju riješenu odvodnju s pročišćavanjem površinskih voda koje se ispiru s kolnika te pojačanim korištenjem kemijskih sredstava u poljoprivredi	- provoditi mjere obrane od poplava
- u većini općina ne postoji oformljeno, registrirano i uređeno odlagalište otpada	- uspostaviti kvalitetan sustav snaga i organiziranog sustava civilne zaštite kako bi se na vrijeme postigao stupanj spremnosti u slučaju potresa i zbrinjavanje stanovništava u slučaju opasnosti
- brojna napuštena vojna i industrijska središta i objekti	- smanjenje utjecaja i korištenja zaštićenih područja i poduzimanje dodatnih mjera zaštite
- smanjenje zelenih površina u gradovima	- staviti u funkciju gospodarskog i društvenog razvoja bivša industrijska područja i vojne objekte
- zarastanje inundacijskog/poplavnog područja u kojima se nalaze zaštićena i Natura 2000 područja	- daljnja promocija i zaštita zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta. Ulaganje u razvoj vrste djelatnosti koje i financijski podupiru zaštitu (ekološki turizam, promatranje ptica)

- smanjenje ribnjačkih površina	- završiti 2. fazu geološke studije stabilnosti terena sa smjernicama sanacije i zonama moguće gradnje
	- prostornim planovima planirati zaštitu postojećih zelenih površina i planirati nove
	- uklanjanje stranih vrsta u inundacijskom pojasu kao mjera zaštite područja
	- izrada studijske dokumentacije u svrhu sprječavanja daljnjih klizišta

11. Primarna infrastruktura

Na području BPŽ nalazi se 23 crpilišta vode i tri velika vodoopskrbna distributivna sustava. Opskrbljenost vodom u Brodsko-posavskoj županiji nije na zadovoljavajućoj razini jer nisu svi dijelovi BPŽ opskrbljeni vodom, te je do sada pokriveno oko 90% ukupnog udjela stanovnika. Na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske prosjek opskrbljenosti je 73%. Stanovnici BPŽ koji nisu priključeni na sustav javne vodoopskrbe vodom se opskrbljuju iz lokalnih vodovoda ili individualnih vodozahvata (cisterne i bunari) u kojima se kontrola kakvoća kvalitete vode provodi prema potrebi i procjeni korisnika. Na području BPŽ u najnepovoljnijim uvjetima može se osigurati oko 2.500 litara po stanovniku vode, dok su očekivane maksimalne dnevne potrebe oko 1.000 litara po stanovniku, na osnovi čega je vidljivo da je iskorišteni vodni potencijal i iznad vodoopskrbnih potreba u područjima zahvaćenim vodoopskrbnim sustavom.

Potrošnja vode u privredi posljednjih godina pada, a veliki industrijski potrošači koriste vlastita izvorišta tehnološke vode. Ne postoje noviji i precizni podaci o gubicima vode u vodoopskrbnom sustavu na području BPŽ. Zadnji dostupni podaci govore kako se najviše vode gubi u Gradu Slavonskom Brodu (41,79%, podatak iz 2014.).

Gospodarenje otpadnim vodama slabije je razvijeno. Sustav odvodnje vode obuhvaća 54% stanovnika i 8% naselja u BPŽ, a adekvatan sustav vodoodvodnje imaju samo gradovi. U Slavonskom Brod izgrađen je sustav odvodnje i prateći uređaj za pročišćavanje. Osim u gradovima gospodarenje otpadnim vodama gotovo je nepostojeće. Na istočnom dijelu BPŽ sustav odvodnje otpadnih voda također nije na zadovoljavajućoj razini. U općinama Donji Andrijevci postoje manji sustavi odvodnje s većim ili manjim stupnjem izgrađenosti, no niti jedna općina nema uređaj za čišćenje otpadnih voda, te se ona bez prethodnog čišćenja ispušta u recipijent (izuzetak je naselje Dragalić koje ima UP). Stanovnici ostalih općina istočnog dijela BPŽ otpadne i sanitarne vode rješavaju septičkim, sabirnim ili crnim jamama što pogoduje velikoj mogućnosti zagađenja podzemnih voda te može negativno utjecati na zdravlje stanovništva. Na područjima općina Oriovac, Brodski Stupnik, Vrpolje, Garčin, Sikirevci, Sibinj i Slavonski Šamac u tijeku je izgradnja sustava otpadnih voda.

Trenutno se priprema dokumentacija u prijave izgradnje vodnokomunalne infrastrukture Brod 2 aglomeracije Slavonski Brod i sufinanciranja iz Kohezijskog fonda EU.

Potrošnja električne energije u promatranom razdoblju (2011. – 2015.) se smanjila sa 468 GW u 2011. godini na 455 GW u 2015. godini, a razloge možemo pronaći u ekonomskoj krizi, ali i osvještavanju stanovništva o učinkovitoj potrošnji. Na području BPŽ odvija se proizvodnja električne energije, prijenos i transformacija te dio distribucije električne energije.

U BPŽ ne postoje objekti za proizvodnju ili preradu plina i nafte kao što su plinska polja ili rafinerije, stoga cjevovodni transport nafte i plina pokriva potrebe opskrbe plinom i naftom. 75% od ukupnog stanovništva opskrbljeno je plinom, a plinoopskrbni sustav podijeljen je na dva distribucijska područja između tvrtki Brod-plin d.o.o. i Plin-projekt d.o.o.

Bilježi se uzastopan rast broja potrošača prirodnog plina u promatranom razdoblju od 2003. do 2015. godine. Proširenje i izgradnja distribucijske mreže za opskrbu prirodnim plinom dovelo je do povećanja broja korisnika mreže.

Osim plina, stanovnici BPŽ kao izvor toplinske energije koriste kruta goriva i lož ulje. Plinska termoelektrana-toplana Slavonski Brod, projekt je čija se realizacija očekuje u budućnosti, a kojim je planirano izgraditi kogeneracijsko postrojenje termoelektrane-toplane na prirodni plin Slavonski Brod (TE-TO Slavonski Brod). Postrojenje će služit za proizvodnju električne energije, tehnološke pare, ogrjevne i nisko-temperaturne topline, a kao pogonsko gorivo koristiti će prirodni plin. Sustav plina i nafte na području BPŽ obilježava neujednačena rasprostranjenost teritorijem županije; nedostatak popratne tehničko-tehnološke opreme, te zastarjelost tehničko-tehnoloških rješenja sustava prijenosa i upravljanja na dijelu dionica.

Sukladno procjeni, solarni toplinski sustav mogao bi zadovoljiti do 75% energetskih potreba za zagrijavanjem potrošne tople vode u slučaju kućanstva od četiri člana. Solarni fotonaponski sustav u Gradu Slavonskom Brodu postavljen pod optimalnim kutom, godišnje bi mogao proizvoditi oko 1.090 kWh energije po svakom kW instalirane snage. Energetski institut Hrvoje Požar 2012. godine izradio je studiju „Potencijal obnovljivih izvora energije u Brodsko-posavskoj županiji“ u kojoj se uz opće značajke BPŽ, pruža prikaz postojećih potencijala obnovljivih izvora energije, te može služiti kao podloga za buduće planiranje korištenja obnovljivih izvora energije.

U 2013. godini proveden je projekt „Poticanje korištenja OIE“ sufinanciran od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost i proračunskih sredstava Brodsko-posavske županije. Kroz projekt je ugrađeno ukupno 40 solarnih sustava i 17 sustava koji koriste biomasu. U 2014. godini ugrađeno je dodatno 27 solarnih sustava i 22 sustava koji koriste biomasu. Najveći broj solarnih sustava ugrađen je u Gradu Slavonskom Brodu. Energetski potencijal biomase kao energenta u BPŽ je vrlo velik, no trenutna iskoristivost je slaba. U BPŽ prepoznati su različiti potencijali biomase kao proizvodnja toplinske energije, električne energije, energije potrebne za motorna goriva te derivate od kojih su najčešći briketi, peleti, bioplin i biogoriva. Bioplin kao energent najpovoljnije opcije ima u proizvodnji iz otpadaka sirovina kao što su ostatci prehrambene industrije (npr. klaonički otpad). Tekuća biogoriva koriste se za pogon motornih vozila, a na području BPŽ najčešće sirovine za proizvodnju su kukuruz i šećerna repa. Biomasa iz otpada predstavlja značajan teoretski potencijal u BPŽ. Adekvatno i usmjereno iskorištavanje klaoničkog otpada i biorazgradivih komponenti komunalnog otpada, osim što bi pridonijelo proizvodnji energije, riješilo i problem zbrinjavanja otpada, te smanjenja otpada na odlagalištima.

Na području BPŽ procijenjen je visok stupanj geotermalnog potencijala, no unatoč tome u BPŽ nije registriran niti jedan termalni izvor. Kako bi se iskoristio potencijal koji je prepoznat na području BPŽ, potrebno je provesti istraživanja koja bi pridonijela mogućnosti korištenja geotermalne energije putem dizalica topline koje su pogodne za niskotemperaturne sustave grijanja i hlađenje, te zagrijavanja potrošne tople vode.

Na području BPŽ na godišnjoj razini nema izraženijih vjetrova koji bi se mogli značajnije iskoristiti za proizvodnju električne energije.

Energija vode na području BPŽ ima slab energetski potencijal.

U sklopu projekta „Poticanje korištenja OIE kod fizičkih osoba na području BPŽ“ 2014. godine BPŽ je sufinancirala energetsku obnovu 20 obiteljskih kuća, a također sudjeluje u nacionalnim programima

poticaja energetske učinkovitosti, iako u odnosu na ostale županije bilježi manji broj sufinanciranih projekata.

Na području BPŽ nije dovoljno razvijeno iskorištavanje obnovljivih izvora energije, te je navedenome potrebno posvetiti dodatnu pažnju u budućnosti. U svrhu boljeg upravljanja i realizacije projekata potrebno je osnovati regionalnu energetsku agenciju za područje Slavonije. Agencija bi radila na promoviranju i poticanju regionalnog održivog razvoja u području energetike i zaštite okoliša kroz korištenje obnovljivih izvora energije i uvođenje mjera povećane energetske efikasnosti, uvođenje dobrih praksi gospodarenja energijom, poticanje održivog razvoja, pružanje informacija i savjeta te niz drugih usluga baziranih na specifičnim lokalnim potrebama za energijom.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- vodno bogatstvo nije dovoljno istraženo, iskorišteno niti zaštićeno od lošeg gospodarenja i onečišćenja	- provesti mrežu vodoopskrbe cijelim područjem BPŽ e
- slabo izgrađen sustav gospodarenja otpadnim vodama	- izgraditi adekvatan sustav vodoodvodnje u svim područjima BPŽ osim samo u gradovima
- nerazvijen nadzor procesa zbrinjavanja otpada svih kategorija, količine proizvedenog i odloženog otpada, te kategorizacije posebno komunalnog otpada	- analizirati rješenja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u seoskim sredinama
- nedovoljna razina obrazovanja i edukacije svih dobnih skupina stanovništva u pogledu pametnog i održivog gospodarenja otpadom	- donijeti plan gospodarenja vodom kojim bi se riješio problem nerazvijenosti komunalne infrastrukture: vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda i gospodarenja otpadom
- ne postoje objekti u funkciji prerade ili proizvodnje nafte te preradbeni objekti	- zamjena toplovoda za distribuciju toplinske energije
- nedovoljno razvijena kanalizacijska mreža	- izgradnja plinskog kogeneracijskog postrojenja termoelektrane-toplane na prirodni plin Slavonski Brod
- nedovoljna ulaganja za realizaciju projekta energetske efikasnosti (EE) i za korištenje obnovljivih izvora energije (infrastruktura)	- kreiranje mjera za poticanje korištenja i proizvodnje alternativnih oblika energije
- neadekvatan i neekonomičan javni sustav grijanja	- provesti istraživanja koja bi pokazala mogućnosti korištenja geotermalne energije
- nedostaje strategija razvoja prometa	- osnovati regionalnu energetsku agenciju promoviranje i poticanje regionalnog održivog razvoja u području energetike i zaštite okoliša

	- izgradnja nove i produljenje postojeće plinske mreže u ruralnim krajevima i novim naseljima
	- potrebno je provesti zahvate za uvođenjem pitke vode na području cijelog grada Nove Gradiške

12. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Razvijenost infrastrukture na pojedinom području u smislu prometnih i komunikacijskih mreža ključni su za jačanje razvojnog potencijala županije i privlačnosti za ulagače.

Na području BPŽ postoji 7 cestovnih i 2 željeznička graničnih prijelaza. Od cestovnih prijelaza tri su u kategoriji stalnog međunarodnog prijelaza I. kategorije, jedan u kategoriji graničnog prijelaza II. kategorije i tri u kategoriji privremenih kontrolnih točaka. Željeznički prijelazi su u kategoriji stalnih međunarodnih graničnih prijelaza I. kategorije.

Cestovna infrastruktura na području BPŽ može se smatrati razvijenom. Na području BPŽ kategorizirano je ukupno 909 km razvrstanih cesta od čega je 128 km autocesta, 135 km državnih cesta, 448 km županijskih cesta te 198 km lokalnih cesta.

BPŽ proteže se dionica koridora X koja povezuje: (SLO) Bregana-Zagreb-Slavonski Brod-Lipovac-Beograd (Srbija), kao dio prometnog pravca između Europe i Azije, odnosno Bliskog Istoka. U okviru pravca, smještena je trasa autoceste A3 (međunarodna oznaka E70) dužine preko 116 kilometara („Posavska autocesta“). U smjeru sjever-jug, na istoku BPŽ proteže se dionica koridora Vc (uz državnu cestu D7) autoceste A5 (međunarodna oznaka E73) kao dio prometnog pravca između Ukrajine, Mađarske do Jadranskog mora (tri izlaza). Kao poveznica podravskog i posavskog prometnog koridora, unutar BPŽ nalazi se u dužini od nešto manje od 12 kilometara („Slavonska autocesta“ ili „Slavonika“).

Prema podacima broja prometnih nesreća i prekršaja, evidentno je da su prometne nesreće u gotovo jednakom broju uzevši u obzir razdoblje od pet godina (2012. – 2016.), dok su prometni prekršaji u rastu s obzirom na prethodne tri godine. Počinitelja kaznenih djela u cestovnom prometu u 2015. godini je 49, što je isto kao i u 2016. godini. Kao glavni razlozi uzroka prometnih nesreća su: nepoštivanje prednosti prolaza, neprimjerena brzina uvjetima na cesti i nepropisno kretanje vozilom na kolniku.

U prometnim nesrećama veliki broj stradanja čine biciklisti, uglavnom zbog uvjeta slabe vidljivosti. Najviše se nesreća biciklista događa u naseljenim mjestima i to na ravnim cestovnim potezima. Prema evidenciji čak 56% biciklista je uzročnik prometnih nesreća u kojima sudjeluju. S obzirom na ostale vrste prometnih nesreća, naleti na bicikl su u prosjeku češći nego naleti na pješaka i naleti vozila na motocikl ili moped. Na području grada Slavonski brod postoje 2 biciklističke trake, 6 biciklističkih staza i jedna staza je u izgradnji. Na području grada Nova Gradiška postoji jedna biciklistička staza.

Na području BPŽ postoji 15 poljoprivrednih letjelišta i jedno sportsko letjelište „Jelas“ kod Slavonskog Broda.

Posavskim koridorom prolazi glavna magistralna dvokolosječna pruga položena u okviru posavskog X. koridora Tovarnik-Novska (M105). Na glavnu magistralnu prugu nadovezuje se pomoćna magistralna elektrificirana pruga Strizivojna/Vrpolje-Slavonski Šamac (M303) - državna granica BiH. Na području BPŽ položena je željeznička pruga Savski Marof (Državna granica)-Zagreb-Novska-Tovarnik (državna granica) koja je razvrstana u magistralne željezničke pruge s oznakom MG-2, a

služi za mješoviti promet, promet putničkih i teretnih vlakova. Navedena pruga M303 dio je osnovne TEN-T mreže u Hrvatskoj, a Slavonski Šamac granični je prijelaz osnovne željezničke mreže s Bosnom i Hercegovinom. Pruge M301 i M302 dio su sveobuhvatne mreže no služe i kao veza na relaciji Bosna i Hercegovina – Hrvatska – Mađarska, slijedeći Paneuropski koridor Vc.

U području BPŽ nalazi se samo jedno državno pristanište odnosno luka i to luka u Slavonskom Brodu. To je glavna luka na rijeci Savi i ujedno jedina luka unutarnjih voda u Hrvatskoj na rijeci Savi koja je sastavni dio osnovne mreže TEN-T mreže. Na ovoj lokaciji rijeka Sava ima konkavan oblik što brodovima osigurava pristup obali. Luka je povezana s cestovnom i željezničkom infrastrukturom kao i s nekoliko gospodarskim subjektima u Slavonskom Brodu. Njezin značaj očituje se smještajem na koridoru X, te blizinom križanja prometnih koridora X i Vc, što stvara uvjete za razvoj intermodalnog čvorišta.

Informacijske i komunikacijske tehnologije postale su dostupne svakom kućanstvu i općenito stanovništvu. Na razini EU, granica je prijeđena 2007. godine kada je većina kućanstava (55%) imala pristup internetu. Taj udio je godinama rastao i u 2016. godini dosegnuo je 97%. Široko raširen i cjenovno pristupačan širokopojasni internet smatra se neizostavnim dijelom promicanja dostupnosti informacija u svrhu promicanja društva znanja.

Sve veći broj u Hrvatskoj koristi širokopojasni pristup internetu u kućanstvima. Iako je Hrvatska u uporabi interneta na razini EU tek na 23 mjestu, u širokopojasnom pristupu internetu putem mobilne mreže Hrvatska je sa 73% aktivnih korisnika iznad prosjeka EU-a (66,7%).

Iz ŽRS razvoja širokopojasnog pristupa internetu RH proizašli su posebni ciljevi koji uključuju osiguranje djelotvornog natjecanja, osiguranje dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu i poticanje potražnje za širokopojasnim uslugama za građane i gospodarske subjekte. U gustoći priključaka, Brodsko-posavska ima tek na 16,8% pokrivenosti. Prema broju priključaka iz 2016. godine BPŽ ima 26.459 priključaka, u odnosu na RH 1.024.228 to je 2,58%.

Područje BPŽ pokrivaju javne telekomunikacije u nepokretnoj mreži koje sadrže područne mjesne telefonske centrale, magistralne (svjetlovodne i koaksijalne) kabelske vodove, spojne (međumjesne) kabelske vodove, mrežu telekomunikacijskih vodova unutar pojedinih naselja i RR veze (vidi sliku 12.) Komutacijski čvorovi - mrežni sustavi koji obavljaju funkciju komutiranja odnosno određivanje smjerova prijenosa informacije, u BPŽ obuhvaćaju područne centrale u Slavonskom Brodu (EWSD), Novoj Gradiški (AXE) i 62 mjesne telefonske centrale (UPS/RDD ili RDLU). Prema podacima od ukupnog broja anketiranih kućanstava 74,5% stanovnika BPŽ koristi računalo. Kućanstva koji imaju pristup internetu je 73,7%, a bez pristupa internetu je 26,3%. Od ukupnog broja kućanstava koji imaju pristup internetu čak 92,7% njih koristi širokopojasni fiksni pristup.

Razvijena prometna struktura neophodna je za ekonomski rast i razvoj, kvalitetu života, društveni razvoj te promicanje trgovine i međunarodne i regionalne razmjene. BPŽ ima povoljan položaj za iskorištavanje postojeće mreže i njen daljnji razvoj i za nadogradnju prometne mreže, a njihovo strateško razvijanje pretpostavlja usuglašenost Županijskih potreba s potrebama RH, odnosno međunarodnim potrebama. Kao prednost BPŽ izdvaja se blizina BiH za daljnji razvoj međunarodne trgovinske razmjene, ali s obzirom na razvojne razlike između dviju zemalja, granica se predstavlja i kao razvojna slabost. U smislu daljnjeg razvoja, Grad Slavonski Brod izdvaja se kao važno prometno/gospodarsko/industrijsko čvorište međunarodne mreže. Prema funkciji putničkog i teretnog prometa, naglašena je usmjerenost pravaca prema Zagrebu. Promet općenito, uglavnom je preusmjeren na cestovni promet, što je dugoročno okolišno i ekonomski manje isplativo od prijevoznih alternativa. Razvoj gospodarstva temeljem razvoja unutarnje plovidbe u velikoj mjeri ovisi o razvoju plovnosti rijeke Save u BIH i Srbiji te o izgradnji kanala Dunav-Sava kroz Slavoniju. Ključni faktori pritom su ulaganje u pouzdanost i sigurnost plovidbe na rijeci Savi kako bi se osigurala privlačnost luke za ulagače i investitore. Trenutni trendovi pokazuju da se smanjuje promet sirovom naftom, a istovremeno se povećava promet komadnim teretom.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- usmjerenost svih glavnih pravaca prema Zagrebu, a ne i prema drugim centrima	- sustavno održavanje i unaprjeđenje lokalnih cesta, povezivanje općinskih centara i gradova sa svim naseljima koristeći mjere zaštite okoliša
- cestovna mreža ne odgovara u potpunosti sigurnosnim i tehničkih uvjetima	- poticanje povećanja javnog putničkog i teretnog prometa (rijekom, željeznicom)
- nedostatna financijska sredstva za uređenje i unaprjeđenje cesta i provedbu planiranih infrastrukturnih projekata	- povećanje javnog prijevoza u odnosu na privatne automobile prvenstveno radi smanjenja negativnog utjecaja na okoliš
- smanjenje korištenja željezničkog prometa i povećanje korištenja osobnih automobila	- povećati sigurnost u prometu kroz razvoj sustava za upravljanje sigurnošću cestovnom mrežom
- širokopojasna mreža nije u potpunosti razvijena	- razvijanje kulture sigurne vožnje biciklom kako bi se smanjio broj prometnih nezgoda biciklista
- nedostatak financijskih sredstava za pokrivanje cijelog područja BPŽ širokopojasnom mrežom	- institucionalna podrška rekonstrukciji i obnovi željezničke infrastrukture koja će uključivati i telekomunikacijska sredstva, elektrifikacija pruga i unapređenje željezničko-lučkih sučelja
- neravnomjerna razvijenost infrastrukture	- uspostava i održavanje uvjeta za sigurnost i pouzdanost prometa unutarnje plovidbe
- spora realizacija luke Brod	- razvijanje i modernizaciju međunarodne luke sukladno potražnji prometnih usluga
- nedostaje strategija razvoja prometa	- povećanje i unaprjeđenje učinkovitosti održavanja luka, smanjenje utjecaja na okoliš i uvođenje interoperabilnosti sustava
	- uspostava poslovno-komercijalnog aerodroma Slavonskog Broda, lokacija se definira studijom
	- izgradnja obilaznica općinskih i gradskih središta na državnim cestama

13. Okvir upravljanja razvojem

13.1. Institucionalni okvir

Razvojem BPŽ bave se mnoge institucije i organizacije. Uz BPŽ sa svojim upravnim tijelima te gradovima i općinama na njenom teritoriju, to su i strukovne komore, razvojne agencije, Hrvatski

zavod za zapošljavanje, turističke zajednice, srednje škole, akademski sektor, poduzetnički centri, poslovni inkubatori te mnoge organizacije civilnog društva.

BPŽ može preuzeti obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave, a jednako tako, BPŽ može prenijeti obavljanje poslova iz svog samoupravnog djelokruga na jedinicu lokalne samouprave.

Osnovne ustrojstvene jedinice su Skupština kao predstavničko tijelo s 42 člana i Župan kao izvršno tijelo. BPŽ ima ukupno 13 upravnih tijela.

Na teritoriju BPŽ postoji ukupno 28 jedinica lokalne samouprave, od čega su dva grada (Slavonski Brod i Nova Gradiška) i 26 općina. Općine i gradovi u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana i na taj način doprinose razvoju. Osnovne aktivnosti općina i gradova su:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- briga o djeci, socijalna skrb, primarna zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i šport,
- zaštita potrošača,
- zaštita i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarna i civilna zaštita,
- promet na svom području.

Veći gradovi i općine imaju također uz gradonačelnika ili načelnika, skupštinu, upravna tijela i stručne službe, dok male općine imaju uglavnom načelnika i nekoliko zaposlenika u stručnim službama.

Osim što je osnivač osnovnih i srednjih škola, te zdravstvenih ustanova, BPŽ je osnivač ili suosnivač nekoliko drugih razvojnih institucija:

Centar za razvoj Brodsko-posavske županije

Centar za tehnološki razvoj – CTR d.o.o. osnovan je kao trgovačko društvo 1992. godine. Od 2010. jedini član društva postaje Brodsko-posavska županija te od tada Centar za tehnološki razvoj – Razvojna agencija BPŽ d.o.o. djeluje kao razvojna agencija i na temelju tadašnjih propisa o regionalnom razvoju 2010. godine postaje regionalni koordinator Brodsko-posavske županije.

Brodsko-posavska županija 14. svibnja 2018. godine osnovala je regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu Centar za razvoj Brodsko-posavske županije koja nastavlja djelovati kao pravni slijednik Centra za tehnološki razvoj – Razvojne agencije Brodsko posavske županije d.o.o.

Centar za razvoj Brodsko-posavske županije obavlja sljedeće poslove:

- izrada županijske razvojne strategije i drugih strateških i razvojnih dokumenata za područje Županije.
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja Županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili Županija, u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj Županije, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi razvojnih projekata javnopravnih tijela i javnih ustanova s područja Županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a koji su od interesa za razvoj Županije, kao i zajedničkih razvojnih projekata od interesa za razvoj više županija

Cilj politike regionalnog razvoja, a samim time i Centra za razvoj Brodsko-posavske županije je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Radi postizanja navedenog cilja politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati: povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije; potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstva strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.

Zavod za prostorno uređenje

Djelatnost zavoda su: izrada, odnosno koordinacija izrade i praćenje provedbe prostornih planova područne (regionalne) razine, izrada izvješća o stanju u prostoru, vođenje informacijskog sustava prostornog uređenja i upravljanje njime u okviru ovlasti, priprema polazišta za izradu, odnosno stavljanje izvan snage prostornih planova užih područja, pružanje stručne savjetodavne pomoći u izradi prostornih planova lokalne razine, drugi poslovi u skladu s važećim Zakonu o prostornom uređenju NN 153/13 i 65/17 sukladno čl. 27. Zavod za prostorno uređenje županije može izrađivati i prostorni plan uređenja grada i općine, generalni urbanistički plan, urbanistički plan uređenja od značaja za Državu, odnosno županiju te obavljati stručne analitičke poslove iz područja prostornog uređenja, ako to zatraži Ministarstvo ili župan.

Turistička zajednice Brodsko-posavske županije

Turistička zajednica BPŽ osnovana je s ciljem promocije i unaprjeđenja turizma BPŽ kao i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba, koje pružaju ugostiteljske i druge turističke usluge ili obavljaju druge djelatnosti neposredno povezane s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.

Županijska uprava za ceste Brodsko-posavske županije

Temeljem Zakona o cestama, Županijska uprava za ceste Brodsko-posavske županije obavlja djelatnosti održavanja i građenja županijskih i lokalnih cesta na području županije, tj. organizira radove redovitog i izvanrednog održavanja i zaštite županijskih i lokalnih cesta, sukladno Pravilniku o održavanju i zaštiti javnih cesta, te organizira rekonstrukciju i gradnju županijskih i lokalnih cesta.

Program građenja i održavanja javnih cesta ostvaruje se godišnjim planom građenja i održavanja županijskih i lokalnih cesta koje donose županijske uprave za ceste uz suglasnost nadležnog ministarstva. Godišnji plan treba biti usuglašen s Programom građenja i održavanja javnih cesta koji donosi Vlada Republike Hrvatske za razdoblje od četiri godine, a u skladu sa Strategijom prometnog razvitka Republike Hrvatske.

Područjem Brodsko-posavske županije pružaju se u cijelosti ili djelomično 54 županijske i 55 lokalnih cesta, ukupne dužine 645.889 kilometara. Ove ceste su različitih kolničkih konstrukcija: suvremenih (asfaltni zastor) i kolnikom od kamenih materijala (tucanički i šljunčani), raznih širina, te različitih stanja kolničke konstrukcije (stupnja oštećenosti).

Na temelju Zakona o cestama i Uredbe o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta (N.N. br. 34/12), ministar pomorstva, prometa i infrastrukture donio je Odluku o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (N.N. br. 96/16). Sukladno navedenoj Odluci, Županijska

uprava za ceste Brodsko-posavske županije skrbi o cestovnoj mreži od 645.889 km (447.593 km županijskih i 198.296 km lokalnih cesta).

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode BPŽ – Natura Slavonica

Natura Slavonica osnovana je 2004. godine s ciljem očuvanja zaštićenih područja, svojti, minerala, sirovina i fosila. Pod nadležnošću Ustanove je sedam zaštićenih područja i 15 područja ekološke mreže. Djelatnost Ustanove dodatno obuhvaća i edukaciju i promidžbu prirodnih vrijednosti, održavanje zaštićenih područja, upravljanje korištenjem zaštićenih područja s ciljem očuvanja biološke raznolikosti, osiguravanje znanstvenih i stručnih istraživanja te praćenja stanja biološke raznolikosti u BPŽ.

Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj Brodsko-posavske županije d.o.o.

Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ d.o.o. tvrtka je kojoj su osnivači BPŽ, Srednja škola Matije Antuna Reljkovića i Centar za razvoj BPŽ. Opći cilj Centra je potaknuti gospodarski rast u BPŽ, temeljen na istraživačkim i razvojnim aktivnostima i transferu novih tehnologija u poljoprivredi, te postati glavna jezgra inovativnog načina proizvodnje sadnica u BPŽ i pokretač partnerskih aktivnosti vezanih uz istraživanje, edukaciju i razvoj u poljoprivredi.

13.2. Financijski okvir

Proračun BPŽ za razdoblje 2018. – 2020. godine bit će u funkciji konsolidacije Županijskog proračuna, imajući u vidu preneseni manjak prihoda i primitaka nad rashodima i izdacima iz prethodnih godina odnosno u funkciji smanjenja proračunskog deficita. Tijekom 2016. godine došlo je do prekida postupka sanacije ustanova u zdravstvu, koje su time vraćene u okrilje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Proračunom jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za razdoblje 2018. – 2020. trebaju biti obuhvaćene i ove ustanove sa svim svojim prihodima i rashodima.

Procjena investicijskog kapaciteta županije i fiskalna pozicija

Investicijski kapacitet županije ovisi i o restriktivnim financijskim pokazateljima poput zaduživanja lokalne zajednice. Na razini RH, izravan dug općina, gradova i županija iznosi 4,5 milijarde. HRK u 2014. godini. Dug BPŽ u 2014. godini je 27,4 milijuna HRK, a ukupan dug svih županija iznosi 683 milijuna HRK, te je udio izravnog duga BPŽ 4,0%.

Direktni dug županije je zbroj svih proračunskih manjkova (deficita) iz tekućeg i ranijeg razdoblja koji su financirani kratkoročnim i dugoročnim zaduživanjem kreditima, zajmovima i izdavanjem vrijednosnih papira. Uz direktan dug postoji i potencijalni dug, koji je prikazan u obliku jamstva koja županija izdaje svojim trgovačkim društvima i ustanovama. U BPŽ iznos jamstva u 2014. godini iznosi je 13,9 milijuna HRK što iznosi 3,06% u ukupnom udjelu jamstva svih županija (koji iznosi 453 milijuna HRK).

Prema podacima u razdoblju 2011. – 2013. Instituta za javne financije, prosječna neto fiskalna pozicija na razini Republike Hrvatske je pozitivna i iznosi 282 milijuna HRK, no samo 4 županije su zabilježile pozitivnu neto fiskalnu poziciju. Neto fiskalna pozicija analizira se putem poslovnih prihoda i rashoda, bez transakcija na nefinancijskoj imovini te bez primitaka i izdataka za financiranje.

Najbolju prosječnu godišnju neto fiskalnu poziciju ima Grad Zagreb (13,7 milijarde HRK), te Istarska županija (795 milijuna HRK), Primorsko-goranska (731 milijun HRK) i Zagrebačka županija (134 milijuna HRK). Ostale županije bilježe negativne neto fiskalne pozicije od čega najslabiju ima Vukovarsko-srijemska (1,69 milijarde HRK) i Osječko-baranjska županija (1,67 milijardi HRK), te Brodsko-posavska županija (1,15 milijarde HRK).

Prema fiskalnom pozicioniranju županija najbolju neto fiskalnu poziciju drži Grad Zagreb koji u prosjeku uplati 17,2 tisuće kuna više u proračun države nego se iz njega potroši. Na drugom mjestu nalazi se Istarska županija sa 3,8 tisuća kuna više po stanovniku, dok BPŽ bilježi negativnu neto fiskalnu poziciju od -7,3 tisuće kuna po stanovniku.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedovoljna informiranost građana	- Smanjivanje troškova rada administracije
	- Povećanje učinkovitosti javne uprave
	- Uvođenje e-uprave

II. REZULTATI PROVOĐENJA PRIJAŠNJIH STRATEGIJA

ŽRS predstavlja temeljni dokument gospodarsko-društvenog razvoja BPŽ. Izrada strategije za razdoblje 2011. – 2013. godine rezultat je procesa kojim su utvrđeni dugoročni ciljevi BPŽ usklađeni sa specifičnim ciljevima nastali kao rezultat razvojnih potencijala BPŽ. Proces izrade strategije uključivao je i interne i eksterne okolnosti, procjenu slabosti i snaga BPŽ i potrebe svojih stanovnika.

ŽRS BPŽ definirana je Zakonom o regionalnim razvoju Republike Hrvatske kojim se uređuju ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem. Regionalnim razvojem RH definiran je ŽRS regionalnog razvoja koja je usvojena u lipnju 2010. godine, te su dane smjernice i ključna načela razvoja za sve statističke regije.

Izradi ŽRS BPŽ 2011. – 2013. prethodio je Regionalni operativni plan BPŽ za razdoblje 2005. – 2012. Nacionalna Strategija regionalnog razvoja i navedeni Regionalni operativni plan stvorili su okvir za definiranje ciljeva i aktivnosti prema dugoročnom rastu i razvoju BPŽ u razdoblju 2011. – 2013.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije dalo je naputak prema kojem se razdoblje važenja Županijske razvojne strategije BPŽ 2011. – 2013. produljuje do 31. prosinca 2015., odnosno novom Odlukom temeljem članka 34. Statusa BPŽ (Službeni vjesnik BPŽ 15/13. – pročišćeni tekst) i Naputka Ministarstva regionalnog razvoja i fondova europske unije (Klasa: 011-01/14-2/10 od 14. prosinca 2016.) Županijska skupština donijela je Odluku o produljenju trajanja ŽRS 2011. – 2015. do donošenja nove ŽRS.

ŽRS BPŽ 2011. – 2013. nastala je temeljem partnerstva i suradnje između lokalnog, javnog, privatnog i civilnog sektora, te je upravljana i koordinirana od strane Partnerskog vijeća. Pritom su se poštivala načela partnerstva, koncensusa, jednakosti i transparentnosti. Ukupno je prikupljen 491 projekt od čega su izabrana 224 projekta različitih tematskih cjelina koja su integrirana u akcijski plan provedbe ŽRS. Strategijom su predviđena 4 strateška cilja, koji su dalje razrađeni u 16 prioriteta i 59 mjera. Strateški ciljevi su postavljeni kako slijedi:

1. **Jačanje gospodarstva na način koji vodi značajnom kontinuiranom povećanju zaposlenja**
2. **Zaštita prirode i okoliša kao temelj održivog razvoja i gospodarskih aktivnosti**
3. **Kontinuiran razvoj obrazovnog sustava u skladu s potrebama gospodarstva**
4. **Poboljšanje kvalitete života, razvoj društvene infrastrukture i unapređenje položaja socijalno osjetljivih skupina**

Sustavno praćenje i vrednovanje provedbe ŽRS omogućilo je transparentnu i učinkovitu provedbu. Takav oblik praćenja provedbe omogućuje akumulaciju novog znanja, razumijevanje funkcioniranja, te poboljšanja učinka određenih mjera i programa. Prema Pravilniku o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja ŽRS (NN 53/10) praćenje je uključilo osnovne skupine pokazatelja, stupanj utvrđenih ciljeva, prioriteta i mjera, ostvarene rezultate i učinke, ostvarenje prema financijskom okviru, vidljivost ŽRS u javnosti i učinkovito rukovođenje u organizacijama provedbe. BPŽ je godišnja izvješća o rezultatima provedbe ŽRS-a podnosila Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU). Praćenje se provodilo sustavno i kontinuirano tijekom cijelog razdoblja provedbe.

Sukladno metodologiji izvještavanja MRRFEU, za potrebe izvještavanja o provedbi, mjere ŽRS su grupirane prema sedam područja razvoja:

- Gospodarstvo
- Komunalna infrastruktura
- Društvene djelatnosti
- Zaštita okoliša, prostor i priroda
- Ljudski potencijali institucije
- Ostala područja

U nastavku slijedi analiza područja razvoja.

Grafikon 1. Planirana i utrošena sredstva u području gospodarstva u razdoblju 2011. – 2015. godine (u mil. HRK)

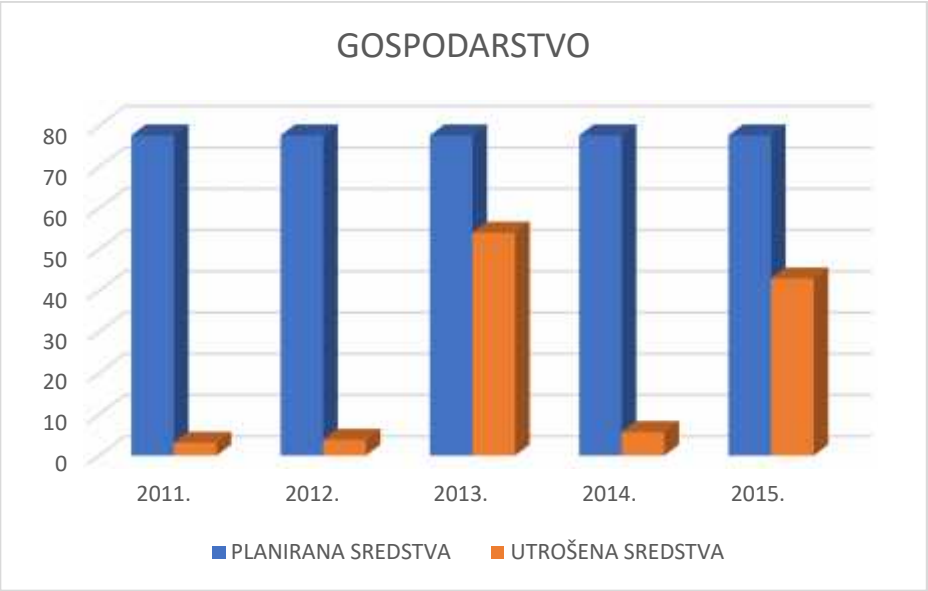

U odnosu na planirana sredstva u 2011. godini, koja su iznosila 77,6 milijuna, ukupna financijska ostvarenost mjera ove skupine iznosi 4%.

U 2012. godini utrošeno je ukupno 9,4 milijuna HRK, odnosno 12,10% ukupno planiranih sredstava.

U 2013. godini utrošeno je ukupno 54 milijuna HRK, odnosno 69,5% ukupno planiranih sredstava.

U 2014. godini utrošeno je ukupno 5,7 milijuna HRK, odnosno 7,34% planiranih sredstava na godišnjoj razini.

U 2015. godini utrošeno je ukupno 42,9 milijuna kuna HRK, odnosno 55,29% sredstava planiranih na godišnjoj razini.

Planirana sredstva za područje razvoja gospodarstva iznosila su 233 milijuna kuna, a u razdoblju od 2011. do 2015. ukupno je utrošeno 109,5 milijuna HRK što čini 47,0% ukupno planiranih sredstava za mjere u ovo razvojno područje.

U strukturi utrošenih sredstava dogodila su se odstupanja od planiranih iznosa koja ukazuju na potrebu drugačijeg pristupa u programiranju u idućem programskom razdoblju. Financijski izvještaj ukazuje kako je utrošeno manje sredstava u odnosu na planirane iznose za pojedine mjere.

Grafikon 2. Planirana i utrošena sredstva u području komunalne infrastrukture u razdoblju 2011. – 2015. godine (u mil. HRK)

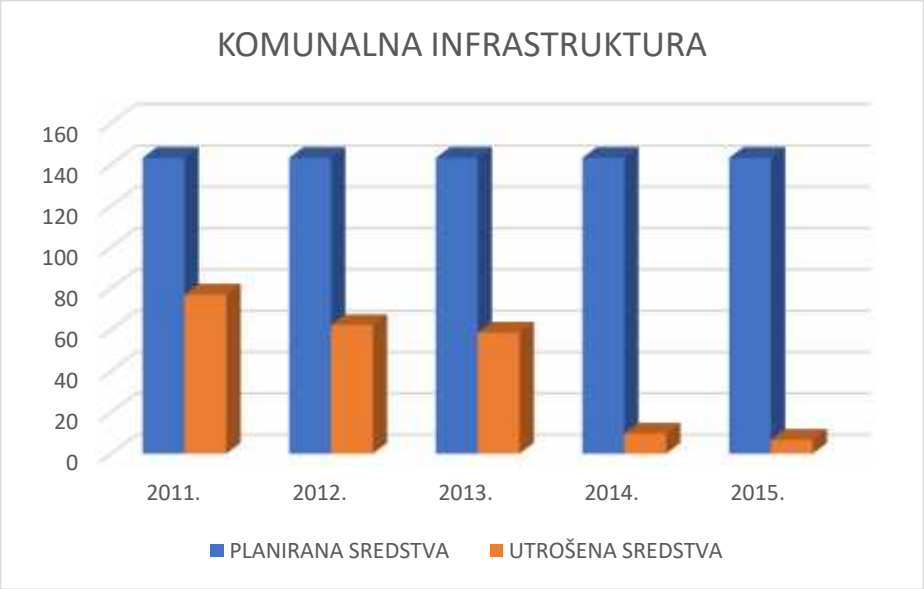

U izvještajnom je razdoblju velika pozornost BPŽ i jedinica lokalne samouprave bila usmjerena na razvoj komunalne infrastrukture, koja predstavlja jedan od preduvjeta uspješnog gospodarskog i društvenog razvoja BPŽ. Najviše sredstava uloženo je u pokrivanje BPŽ javnim vodoopskrbnim i odvodnim sustavom (Mjera 2.1.1.) te je, s financijskog gledišta, ovdje i najbolja ostvarenost u usporedbi s planiranim sredstvima. Naime u ove je aktivnosti bilo planirano uložiti gotovo 143 milijuna HRK, a uloženo je čak 77 milijuna HRK, odnosno 53,8% od ukupno planiranih sredstava u 2011. godini. U razdoblju od siječnja do prosinca 2012. godine, u mjere razvoja komunalne infrastrukture utrošeno je oko 43% ukupno planiranih sredstava, odnosno 70,6 milijuna HRK, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2011. godinu. U 2013. utrošeno je 40,9% ukupno planiranih sredstava, odnosno 58,6 milijuna HRK, što u odnosu na 2012. godinu predstavlja smanjenje. U 2014. utrošeno je 6,8% ukupno planiranih sredstava, odnosno 9,7 milijuna HRK. U 2015. godini utrošeno je 4,7%

ukupno planiranih sredstava, odnosno 6,7 milijuna HRK, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2014. godinu, kada je u mjere ove skupine utrošeno 9,7 milijuna HRK.

Za područje razvoja komunalne infrastrukture planirana sredstva za razdoblje od 2011. do 2015. godine iznosila su 716,2 milijuna HRK. Za provedbu mjera iz ovog područja u razdoblju od 2011. do 2015. godine utrošeno je ukupno 29,9% od ukupno planiranih sredstava za ovu mjeru, odnosno ukupno 214,2 milijuna HRK.

Grafikon 3. Planirana i utrošena sredstva u području društvenih djelatnosti u razdoblju 2011. – 2015. godine (u mil. HRK)

Ukupno promatrano, od planiranih 756,3 milijuna HRK za razbolje 2011. – 2015. godina, u ovo je razvojno područje u 2011. godini utrošeno 78.336.833 HRK, odnosno 10,36% ukupno planiranih sredstava. U 2012. godini utrošeno je ukupno 22,4 milijuna HRK odnosno 3% ukupno planiranih sredstava. Naredne godine 2013. utrošeno je 116,2 milijuna HRK, 15,4% planiranih sredstava, a u 2014. godini utrošeno je 64,9 milijuna HRK, odnosno 8,6% planiranih sredstava. U 2015. godini utrošeno je ukupno 29,9 milijuna HRK odnosno 3,4% ukupno planiranih sredstava.

Promatra li se ostvarenost u razdoblju of 2011. do 2015. godine u usporedbi s ukupnim planiranim sredstvima, za mjere u području razvoja društvene djelatnosti utrošeno je ukupno 311,7 milijuna HRK od ukupno planiranih 756,3 milijuna HRK, odnosno 41,2% ukupno planiranih sredstava.

Grafikon 4. Planirana i utrošena sredstva u području zaštite okoliša, prostora i prirode u razdoblju 2011. – 2015. godine (u mil. HRK)

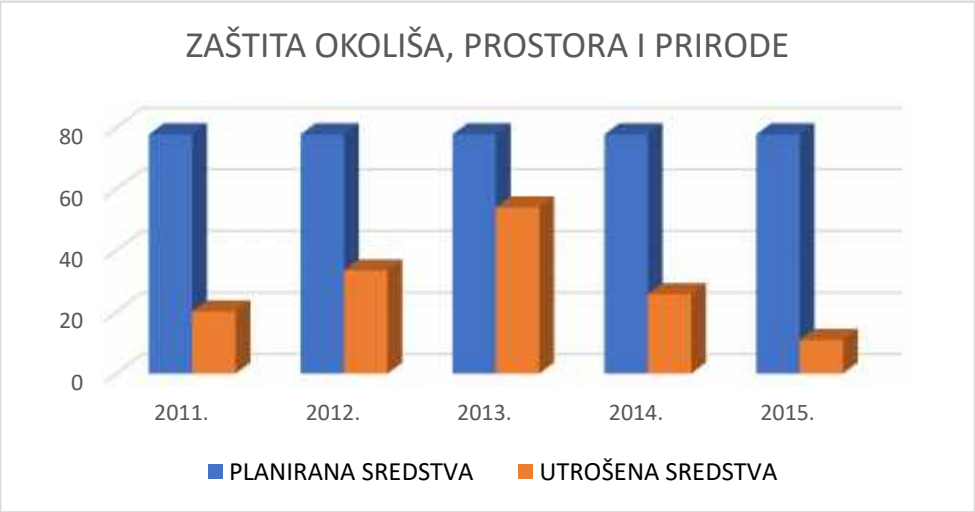

U razvojno područje zaštite okoliša, prostora i prirode za period od 2011. do 2015. godine planirano je 388,8 milijuna HRK. U 2011. godini utrošeno ukupno 20.234.568 HRK, odnosno utrošeno je 5,16% sredstava ukupno planiranih sredstava. U 2012. godini utrošeno ukupno 33,5 milijuna HRK, odnosno 8,61% ukupno planiranih sredstava dok je u 2013. godini utrošeno ukupno 54 milijuna HRK, odnosno 13,9% ukupno planiranih sredstava. U 2014. godini utrošeno ukupno 25,8 milijuna HRK, odnosno 6,6% planiranih ukupnih sredstava. U 2015. godini utrošeno ukupno 10,9 milijuna HRK, odnosno 2,8% planiranih ukupnih sredstava. U razdoblju od 2011. do 2015. godine u razvojno područje zaštite okoliša, prostora i prirode utrošeno je ukupno 144,4 milijuna HRK, odnosno 37,14% od ukupno planiranih sredstava.

Grafikon 5. Planirana i utrošena sredstva u području razvoja ljudskih potencijala u razdoblju 2011. – 2015. godine (u mil. HRK)

Za razvoj ljudskih potencijala u periodu od 2011. do 2015. godine planirano je ukupno 65,5 milijuna HRK. U 2011. godini utrošeno je 0,36% od ukupno planiranih sredstava. U 2012. godini utrošeno je 594.962 HRK, odnosno 0,89%. Iako je ostvarenost ove skupine mjera moguće okarakterizirati kao vrlo malu, važno je napomenuti kako je u 2012. godini uloženo čak 2,5 puta više sredstava nego 2011. godine, kada je u ovu skupinu mjera utrošeno 240.403 HRK. U 2013. godini utrošeno je 19,3

milijuna HRK, odnosno 29,5% od ukupno planiranih sredstava čime je ovo područje imalo najvišu ostvarenost obzirom na iznos predviđenih sredstava. U 2014. godini utrošeno je 2,6 milijuna HRK, a u 2015. godini utrošeno je 1,5 milijuna HRK. U razdoblju od 2011. do 2015. godine utrošeno je ukupno 24,3 milijuna HRK od ukupno planiranih 65,5 milijuna HRK, tj. 37,1% planiranih sredstava za ovo razvojno područje.

Grafikon 6. Planirana i utrošena sredstva u području razvoja institucija u razdoblju 2011. – 2015. godine (u mil. HRK)

U područje razvoja institucija uloženo je 1.381.570 HRK od 2.443.333 HRK planiranih u 2011. godini, što ukazuje da je ostvareno 56,54% od ukupno planiranih sredstava. U 2012. godini uloženo je čak 5 milijuna HRK, odnosno 205,06% ukupno planiranih sredstava. U 2013. godini uloženo je 15,3 milijuna HRK dok je u 2014. godini uloženo je 3,9 milijuna HRK. U 2015. godini uloženo je 2,1 milijun HRK. Važno je istaknuti da je u područje razvoja institucija uloženo više sredstava, nego je inicijalno planirano. Naime, planirana sredstva za ovo područje iznosila su 7,3 milijuna HRK, a kroz promatrano razdoblje od 2011. do 2015. godine utrošeno je ukupno 27,7 milijuna HRK.

Rezultati ŽRS prema pokazateljima rezultata

U području razvoja gospodarstva, u 2012.godini vidljiv je napredak u organizaciji različitih edukacija poduzetnika, većinom u organizaciji Centra za razvoj BPŽ, na temu novih tehnologija, te malog i srednjeg poduzetništva. Tako je u 2012. godini različite poduzetničke edukacije pohađalo gotovo 500 poduzetnika, dok je taj broj u 2011. godini iznosio 175 poduzetnika. U 2014. godini različite poduzetničke edukacije pohađalo 590 poduzetnika, što predstavlja povećanje u odnosu na 2013. godinu kada je zabilježena brojka od 330 poduzetnika. Ukupno u razdoblju od 2011. do 2014. godine educirano je 1.595 poduzetnika.

U razdoblju od 2011. do 2015. godine vidljiv je kontinuiran rast broja ostvarenih turističkih noćenja u BPŽ do 2015. godine, kada je ostvareno čak 24.295 turističkih dolazaka i ostvarenih 40.668 noćenja, što predstavlja blago povećanje u odnosu na 2013. godinu kada je ostvareno 23.728 turističkih dolazaka i 43.545 noćenja. U 2015. godini broj dolazaka se nešto malo smanjio (23.911), ali se broj noćenja povećao (46.031) u odnosu na 2014. godinu. Ovo je zaista dobar pokazatelj, pogotovo jer se radi o vrlo kratkom vremenskom razdoblju u kojemu je postignut rast. Ovaj pokazatelj govori o

pozitivnom trendu u sektoru turizma BPŽ, pogotovo u kontekstu kratkog vremenskog razdoblju u kojemu je postignut rast, no i o potrebi za daljnja ulaganja i napore vezane uz ovaj sektor.

Nadalje, također u području razvoja gospodarstva, u godini 2014. ostvarena je vrijednost od 20.574 m^2 obnovljenih i novo-izgrađenih objekata. U području razvoja gospodarstva, u 2015. godini 125.493 m^2 zemljišta je pravno i katastarski usklađeno sa stvarnim stanjem. Primjetno je povećanje broja posjeta Web stranici i broju edukacija poduzetnika na temu novih tehnologija, te malog i srednjeg poduzetništva.

Vrijednost izvoza BPŽ također bilježi rast posljednjih godina; 909 milijuna kuna u 2011. godini te 1.356 milijuna kuna u 2012. godini. Podaci o vrijednosti izvoza za 2013. godinu nisu dostupni, no dostupni podaci govore da je u 2014. godini ostvareno povećanje od 15,74% u vrijednosti izvoza BPŽ u odnosu na 2013. godinu. U odnosu na 2015. godinu izvoz BPŽ je porastao za 4,8% u odnosu na 2014. godinu.

Na području razvoja komunalne infrastrukture, nastavljena su ulaganja u izgradnju novih i obnovu postojećih prometnica. Tako je u razdoblju od 2011. do 2014. godine obnovljeno i izgrađeno 109,08 km prometnica. Nadalje, u 2014. godini obnovljeno je 3 km plovnih puteva, a zabilježeni su i pozitivni rezultati u proširenju plinske mreže gdje je ostvareno povećanje od 2,86% u odnosu na 2013. godinu. U 2014. godini broj priključaka na vodoopskrbu iznosio je 499 dok je broj novih priključaka na odvodnju iznosio 209. U 2015. godini broj priključaka na vodoopskrbu iznosio je 470 dok je broj novih priključaka na odvodnju iznosio 178.

U području razvoja društvenih djelatnosti nastavljeno je ulaganje u obnovu objekata institucija predškolskog i školskog odgoja, te je povećano ulaganje u programe podizanja kvalitete zdravstvenih usluga. Iako je financiranje u kulturi bilježilo smanjenje svake godine u razdoblju od 2011. do 2013. godine, u 2014. godini financiranje je povećano za 8,6%, naspram 2013. godine.

U području zaštite okoliša, prostora i prirode značajni su napori uloženi u sanaciju divljih odlagališta otpada. U isto vrijeme zabilježeni su i pozitivni rezultati u broju osoba koje su se educirale za pripremu i implementaciju projekata financiranih iz EU.

U području razvoja ljudskih potencijala ostvareni su odlični rezultati prema podacima o broju novih obrazovnih programa nastalih na temelju identificiranih potreba na tržištu rada, provedenih programa cjeloživotnog obrazovanja, kao i novih obrazovnih programa namijenjenih djeci s posebnim potrebama.

III. SWOT ANALIZA RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE - PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

SWOT analiza (eng. ***S****trengths,* ***W****eaknesses,* ***O****pportunities,* ***T****hreats*) predstavlja jedan od analitičkih alata koji se primjenjuju prilikom izrade strategija, koji daje pregled snaga, slabosti, prilika i prijetnji koje proizlaze iz teritorijalnog, gospodarskog i društvenog konteksta Brodsko-posavske županije.

SNAGE	SLABOSTI
Društvene djelatnosti - Brojne organizacije civilnog društva (OCD) - Razvijena obrazovno-odgojna infrastruktura	**Društvene djelatnosti** - Nedovoljni financijski kapaciteti BPŽ za aktivniju socijalnu politiku (npr. deinstitucionalizacija, socijalne inovacije i sl.) - Neaktivnost udruga civilnog društva i njihova financijska nestabilnost - Nepovezanost i nezainteresiranost za zajednički rad OCD-a - Manjak praksi volonterizma i nezainteresiranost stanovništva za volontiranjem - Starenje stanovništva i negativna demografska slika u BPŽ
Gospodarstvo - Dostupnost poduzetničke infrastrukture - Postojanje poduzetničko-potpornih institucija (3) i njihova dobra geografska raspoređenost - Postojeći resursi pogodni za razvoj turizma - Postojanje lovišta - Razvijena kulturna baština i tradicija - Prirodni resursi i biološka raznolikost (8 zaštićenih područja, veliki dio pokriven kroz NATURA 2000) - Razmjerno niski *start-up* troškovi - Dostupnost sirovina - Povoljan geografski položaj, odlična prometna povezanost - Tradicija u metaloprerađivačkoj i drvnoj industriji - Postojanje 3 LAG-a s donesenim lokalnim razvojnim strategijama do 2020. i odobrenim financiranje - Postojanje 3 razvojne agencije	**Gospodarstvo** - Manjak poduzetničke klime - Izostanak sektorskih strateških razvojnih dokumenata u ključnim područjima gospodarstva (poduzetništvo, poljoprivreda, turizam) uključujući i strategije privlačenja investicija - Loša obrazovna struktura lokalnog stanovništva - nesklad između obrazovnog sustava i potreba tržišta rada - Nepostojanje strategije razvoja turizma BPŽ i marketinškog plana - Slaba turistička ponuda i infrastruktura - Neiskorištenost industrijskih zona - Nedovoljna prepoznatljivost (brendiranje) turističkih proizvoda i usluga - Manjak tradicionalnih poljoprivrednika i eko-proizvodnje - Nepopunjene industrijske zone - Nekonkurentnost proizvodnog sektora, zastarjele tehnologije - Niska razina ulaganja u istraživanje i razvoj - Nedovoljna poduzetnička znanja, informatička pismenost i strani jezici - Manjak održivog udruživanja u klastere - Usitnjenost i nepovezanost poljoprivrednog zemljišta - Siva ekonomija
Komunalna infrastruktura i okoliš - Relativno razvijena komunalna infrastruktura (sustav vodoopskrbe, odvodnje, plinska mreža, lokalne ceste, javna rasvjeta itd.)	**Komunalna infrastruktura i okoliš** - Nedostatak spojnih i obilaznih cesta oko gradskih i većih općinskih središta - Slabo razvijen sustav odvodnje

- Doneseni prostorni planovi za sve jedinice lokalne i regionalne samouprave - Relativno razvijena županijska i međužupanijska cestovna infrastruktura - Relativno zadovoljavajuća plinska mreža - Relativno zadovoljavajući sustav vodoopskrbe **Za sve sektore:** - Postojanje aktivne baze strateških projekata na razini BPŽ koje je moguće financirati iz ESI fondova - Stečena znanja i iskustva dionika u provedbi ŽRS u pripremi i provedbi projekata financiranih iz EU sredstava	- Nefunkcionalnost sustava gospodarenja otpadom - Nedovoljno razvijeni sustavi obrane od elementarnih nepogoda - Nerazvijena ekološka svijest građana i neprepoznatost prirodnih resursa - Neriješeni imovinsko pravni odnosi i zemljišne knjige - Vodotoci i šume su lokacije divljih odlagališta otpada što može dovesti do ugrožavanja eko sistema - Nedovoljni i neadekvatni kapaciteti za skrb starijih i nemoćnih, u prvom redu u ruralnim sredinama
PRILIKE	**PRIJETNJE**
Za sve sektore: - Ulaskom u EU, povećana dostupnost ESI i nacionalnih fondova za financiranje projekata iz ključnih razvojnih sektora koje pokriva ŽRS, primjerice: - Ulaganje u obnovljive izvore energije i energetsku učinkovitost - Turistička valorizacija prirodnih i kulturnih resursa - Potencijal razvoja ruralnog turizma - Potencijal razvoja tradicionalnih poljoprivrednika i eko-proizvodnje - Potencijal razvoja novih socijalnih usluga u zajednici - Razvoj ljudskih potencijala sukladno potrebama tržišta rada i zapošljivosti ranjivih skupina - Unapređenje postojećih i razvoj novih javnih usluga podržanih IKT-om - Jačanje konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva, poduzetničke klime i inicijative, - Stvaranje materijalnih preduvjeta za razvoj obrazovanja, znanstveno-istraživačkog rada povezanog s potrebama gospodarstva i centara kompetencija (područja IKT, metalni i drvni sektor te poljoprivreda) - Daljnji razvoj komunalne infrastrukture s naglaskom na odvodnju - Nova decentralizacija **Društvene djelatnosti** - Razvoj novih programa obrazovanja u skladu s Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom s ciljem povezivanja obrazovnog sustava s tržištem rada RH/EU na svim razinama obrazovanja - Podizanje razine kvalitete socijalnih usluga i daljnji razvoj novih kroz korištenje dostupnih sredstava iz ESIF-a i nacionalnih programa **Gospodarstvo**	**Za sve sektore:** - Stalne promjene zakona i poreznog sustava – nestabilnost - Nestabilna politička situacija - Kašnjenje strategija 'više razine' na nacionalnoj razini - Starenje i iseljavanje stanovništva (pogotovo u ruralnim sredinama te depopulacija mladih) - Zagađenje zraka iz rafinerije iz Bosanskog Broda - Postojanje minskih polja (Psunj) - Uvoz poljoprivrednih proizvoda - Nepovjerenje građana u ulaganje - Sklonost elementarnim nepogodama - klizišta, poplave i bujice - Nepovoljne opcije predfinanciranja i sufinanciranja sredstava iz ESI fondova - Gubitak identiteta ruralnih područja zbog blizine grada i iseljavanja stanovništva - Nizak standard života stanovništva ruralnih područja - Zastarjela željeznička infrastruktura i nezadovoljavajuća dinamika modernizacije - Zastarjeli vozni park u javnom prometu koji ugrožava sigurnost stanovnika (autobusi, vlakovi) - Mekana granica s BiH koja omogućuje nekontrolirani unos roba upitne kvalitete i remeti tržišnu utakmicu - Opasnost od širenja zaraze i bolesti (BPŽ je dio sanitarne granice EU) - Veliki trgovački lanci guše male trgovce, obrtnike i poljoprivrednike - Kultura ovisnosti o socijalnoj pomoći u ruralnim područjima - Nespremnost za poduzimanje pravovremenih reformi na državnoj razini

- Mogućnost korištenja intermodalnog transporta (cestovni, željeznički, vodeni) - Mogućnost korištenja plovnog puta rijekom Savom pod pretpostavkom da se osigura plovnost (s nacionalne razine) - Privlačenje selektivnih stranih ulaganja - Rast trendova u povezivanju poljoprivrede, turizma i nepoljoprivrednih djelatnosti - Očuvanje tradicionalnih zanimanja - Aktiviranje postojećih proizvodnih i poduzetničkih zona i ,,Brownfield" područja od faze prostornih planova do faze korištenja - Potencijal razvoja zadružnog poslovanja i drugih oblika udruživanja **Komunalna infrastruktura i okoliš** - Jačanje prometne infrastrukture i izgradnja sustava navodnjavanja kroz izgradnju kanala Dunav-Sava - Uspostava centra za gospodarenje otpadom	

IV. STRATEŠKI OKVIR

Strateški okvir BPŽ zasniva se na temeljnim vrijednostima i strateškim odrednicama proizašlih iz analize trenutnog stanja, kao i vizije budućeg razvoja. Ciljevi, kao i prioriteti i mjere rezultat su suradnje i partnerskog rada širokog kruga dionika iz svih relevantnih područja i interesa BPŽ.

Strateški ciljevi, prioriteti i mjere proizašli su iz temeljne analize stanja kao i iz smjernica i informacija upućenih od strane dionika tijekom održavanja radionica i konzultacija. Prikupljeni statistički podaci često nisu u mogućnosti predočiti stvarno stanje u nekom području, a kvantitativnim se metodama ne mogu obuhvatiti svi razvojni problemi i potrebe. Stoga su prilikom kreiranja ovog strateškog okvira, uzete u obzir i dodane sugestije relevantnih dionika koje se temelje na njihovom *unutarnjem i bliskom* poznavanju određenih područja.

4.1. VIZIJA

Vizija predstavlja sažetu i jasnu sliku željene budućnosti koja se temelji na pokazateljima stanja sadašnjosti, što uključuje rezultate osnovne analize, SWOT analize, informacije o razvojnim trendovima u užem i širem okružju te ideje o budućnosti županije. Vizija predstavlja predodžbu budućnosti, izraženu slobodnim i kreativnim jezikom.

Brodsko-posavska županija je županija koja je gospodarski (samo)održiva, predstavlja centar obrazovanja, zaštićene kulturne i prirodne baštine, socijalne uključivosti, te predstavlja primjer sinergije ruralnog i urbanog razvoja

4.2. CILJEVI

Ciljevi razvoja BPŽ su:

1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života;
2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa;
3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti.

<u>Cilj 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života</u>

Ovaj cilj proizlazi kao rezultat analize stanja društvenih pokazatelja, te razvojnih problema i potreba proizašlih iz analize stanja. Rezultati su pokazali određene negativne trendove, ali i potencijale razvoja u određenim područjima. U okviru ovog cilja, to se odnosi prije svega na povećano iseljavanje stanovništva, visoku stopu nezaposlenosti, te neujednačenost postojećih ljudskih potencijala s potrebama tržišta rada. Negativni trendovi također se očituju i u ostalim segmentima koji se smatraju ključnim za kvalitetan život, poput nedovoljno kvalitetnog i dostupnog obrazovanja, izražene socijalne uključenosti, nedovoljno kvalitetne i dostupne usluge zdravstvene i socijalne skrbi, te potrebe za razvojem civilnog društva.

<u>Relevantnost</u>
U području demografskih obilježja BPŽ bilježi negativan trend broja stanovnika, što je rezultat pada nataliteta i negativnog migracijskog salda. Također javlja se trend starenja stanovništva što rezultira smanjenjem radno aktivnog stanovništva. Prisutna je i nejednakost naseljenosti BPŽ s velikom koncentracijom stanovništva u dva grada BPŽ i visoki postotak iseljavanja stanovništva. U području

tržišta rada ističu se problemi visoke stope nezaposlenosti posebice mladih i žena, odljev mozgova, nejednaka dostupnost radnih mjesta, niska razina prosječne plaće s obzirom na prosjek RH.

U području obrazovanja valja spomenuti nekoliko razvojnih problema. Na razini predškolskog odgoja i obrazovanja potrebno je daljnje usklađivanje s Državnim pedagoškim standardima poput povećanja broja odgajatelja prema broju djece u grupama. Nadalje, na razini osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja prisutni su nedovoljno uređeni prostorni kapaciteti određenih škola, zastarjela oprema i organizacijski problemi vezani uz izvođenje programa. Srednje škole su koncentrirane u gradovima, što djeci iz udaljenih krajeva predstavlja izazov u smislu svakodnevnog putovanja u školu na što su primorani, budući da u gradovima nema učeničkih domova. Potrebno je zadovoljiti potrebe tržišta rada i obrazovati radnu snagu u području deficitarnih zanimanja što bi u konačnici dovelo i do smanjenja nezaposlenosti, posebice mladih nakon školovanja. U proteklih pet godina došlo je i do velikog povećanja broja studenata u ustanovama visokog školstva na području BPŽ, uslijed čega dolazi do potrebe i za povećanjem kapaciteta smještaja za studente. Istaknuta je potreba za obrazovanjem odraslih, odnosno za programima cjeloživotnog obrazovanja s obzirom na visoki postotak osoba s nižom stručnom spremom, niski postotak visoko obrazovanih osoba i ponajviše zbog neusklađenosti potreba i ponude na tržištu rada.

Glavni razvojni izazovi u području zdravstva i socijalne skrbi su dotrajalost opreme i prostora zdravstvenih i socijalnih ustanova, nejednaka dostupnost primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima BPŽ, nedostatak kvalificirane radne snage u zdravstvu i području socijalne skrbi, nedovoljna upućenost građana u prevenciju bolesti (posebice onih visoke stope smrtnosti, poput kardiovaskularnih). Dodatno, izražena je potreba provođenja programa edukacije o problemima ovisnosti o opijatima i alkoholu, posebice mladih. Izazov se javlja i u potrebi povećanja transparentnosti sustava socijalne pomoći koju je potrebno osigurati onima kojima je to zbilja potrebno. Konačno, ističe se potreba jačanja kapaciteta za pružanje socijalnih usluga, osiguranje javnog prijevoza za učenike i djecu, razvitak i provedba programa koji potiču integraciju i otvorenost, rješavanje pitanja adekvatne brige i zbrinjavanja starijih i nemoćnih osoba, te provođenje programa pomoćnika u nastavi.

Razvojni problemi u području civilnog društva su nedovoljni stručni i financijski kapaciteti organizacija civilnog društva i nepostojanje strategije razvoja civilnog društva kao i sustavne politike koja podupire rad za opće dobro. Navedeni izazovi upućuju na potrebu podizanja svijesti stanovnika o mogućnostima i važnosti uloge organizacija civilnog društva u pružanju javnih usluga, te lokalne zajednice za jačanje kapaciteta civilnog društva.

Očekivani načini ostvarenja

Postizanje ovog cilja ostvarit će se kroz aktivnosti, projekte i programe koji se odnose na kvalitetan razvoj obrazovanja kao i sustavno rješavanje problema obrazovanja, prilagođavanje obrazovanja potrebama tržišta, smanjenje nezaposlenosti i povećanje radne mobilnosti. Također će se poboljšati sustav zdravstva i socijalne skrbi, poticati socijalna uključenost, te pružiti podrška organizacijama civilnog društva, kao i jačanju elemenata dobrog upravljanja.

Dosljednost

Ovaj strateški cilj u skladu je sa svim relevantnim strateškim dokumentima na nacionalnoj i županijskoj razini, te na razini Europske unije. Cilj doprinosi ciljevima Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.: visoka zaposlenost i mobilnost radne snage, socijalno uključivanje, obrazovanje i cjeloživotno učenje i dobro upravljanje, te ciljevima Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i to tematskim ciljevima 9. Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svih oblika diskriminacije i 10. Ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje te cjeloživotno učenje. Također, cilj je u skladu sa Strategijom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH 2014. – 2020, Strategijom znanosti, obrazovanja i tehnologije

RH, zatim Nacionalnim strategijom razvoja zdravstva 2012. – 2020. i Strateškim planom Ministarstva socijalne politike mladih 2015. – 2017. te svim tematskim ciljevima strategije rasta Europske unije „Europa 2020“.

Cilj 2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa

Uslijed razvojnih problema i potreba koje ukazuju na negativne trendove konkurentnosti BPŽ kao i njene gospodarske stabilnosti, postavljeni je cilj usmjeren na jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva. Nerazvijeno gospodarstvo za sobom nosi niz negativnih posljedica poput smanjenja kvalitete života, smanjenja broja radnih mjesta, iseljavanja stanovništva u potrazi za poslom i loše investicijske klime. Rast gospodarstva uglavnom podrazumijeva i pojačani pritisak na upotrebu resursa. Stoga se korištenju resursa treba pristupiti politikom pametnog i održivog upravljanja.

Relevantnost

Prema podacima Regionalnog indeksa konkurentnosti Republike Hrvatske (2013.) u sveukupnom poretku BPŽ je na 16. mjestu od 21. županije. Prema rangu poslovnog okruženja i rangu poslovnog sektora BPŽ zauzima 14. mjesto, no prema ukupnom statističkom rangu ukupno zauzima zadnje, 21. mjesto (rang BDP-a po stanovniku). Za usporedbu, poslovno okruženje u županijama veće konkurentnosti definirano je uglavnom pozitivnim migracijskim saldom, razvijenim poduzetničkim zonama i većim udjelom visokoobrazovanih ljudi.

Prema razvojnoj fazi i kvaliteti faktora konkurentnosti, u BPŽ se kao pozitivni čimbenici razvoja temeljenog na resursima ističe fizička struktura, zdravlje i kultura, dok su negativni čimbenici osnovna infrastruktura i javni sektor, vladavina prava i geografska pozicija.

Indeks razvijenosti županije prikazuje mjerenje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a obuhvaća pet pokazatelja: stopu nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihod jedinica po stanovniku, opće kretanje stanovnika i stopu obrazovanosti. BPŽ spada u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indexa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne regionalne samouprave i prema tome spada u skupinu potpomognutih područja. Niska razina razvijenosti BPŽ utječe i na negativnu konkurentnost i smanjeni investicijski interes.

Ovim ciljem se usmjerava prema daljnjem razvoju poljoprivrede kao jednog od prioritetnih gospodarskih akceleratora BPŽ. Razvoj poljoprivrede potrebno je sagledati i kroz razvoj u suradnji s drugim sektorima poput turizma. Na taj način postiže se diversifikacija djelatnosti, povećanje turističke ponude i stvaranje identiteta BPŽ temeljem posebnosti proizvoda. Općenito poljoprivrednu djelatnost potrebno je povezati i sa sektorima obrazovanja i znanosti u svrhu poticanja širenja i povećanja znanja i inovacija, promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija, promicanje pametnog i održivog upravljanja, te tehnološku modernizaciju poljoprivredne proizvodnje. Kao problemi i potrebe sektora poljoprivrede ističe se povećanje kvalitete proizvoda, produljenje životnog vijeka proizvoda, jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima, povećanje ekološke i integrirane proizvodnje, ulaganje u nova znanja, istraživanje i razvoj u poljoprivredi, poticanje suradnje znanstvenih i istraživačkih institucija i privatnog sektora u poljoprivredi.

Realizacija ovog cilja treba doprinijeti i afirmaciji potencijala turizma i kulturne baštine kao pokretača razvoja gospodarstva i doprinosa stvaranju poticajnog okruženja tih dvaju sektora općenito. U području turizma glavni razvojni problemi i potrebe su nedovoljno razvijeni turistički proizvodi, neprepoznatljiv identitet BPŽ, nerazvijeni selektivni oblici turizma, nedovoljno obrazovani kadar za pametan i uključiv razvoj turizma, te mali broj smještajnih objekata. U području kulture valja također

istaknuti razvojne probleme i potrebe: nedovoljna valorizacija kulturne baštine za održivo korištenje, nedostatak financijskih kapaciteta i kadra za razvoj poduzetništva u kulturi, nedovoljna uključenost kulturne baštine u turističku ponudu, nepostojanje intersektorske suradnje obrazovnih, turističkih i kulturnih institucija.

Očekivani način ostvarenja

Ovaj cilj će se ostvariti rješavanjem razvojnih problema koji dovode do loše konkurentnosti gospodarstva. Povećanje ranga konkurentnosti postići će se ulaganjem u istraživanje i razvoj, razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture, unaprjeđenje i primjenu novih tehnologija i inovacija, ulaganje u poljoprivrednu proizvodnju i razvoj turizma.

Dosljednost

Ovaj strateški cilj u skladu je sa svim relevantnim strateškim dokumentima na nacionalnoj i županijskoj razini te na razini EU-a.

U skladu je sa Operativnim programom Konkurentnost i kohezija i to s tematskim ciljem 1: Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija i ciljem 6: Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa; zatim u skladu je s Programom ruralnog razvoja Hrvatske 2014. – 2020., te slijedećim nacionalnim strategijama: Strategijom razvoja regionalnog razvoja RH 2016. – 2020., Strategijom razvoja turizma RH do 2020., Strategijom razvoja poduzetništva u RH 2013. – 2020. i Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije.

Ovaj cilj direktno doprinosi ciljevima strategije Europa 2020. kao i Planu za resursno učinkovitu Europu kojim se potiče unaprjeđenje konkurentnosti i energetske sigurnosti.

Cilj 3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bio raznolikosti

Ovaj cilj definiran je temeljem rezultata analize stanja u sektorima komunalne, energetske i prometne infrastrukture, kao i analize energetske učinkovitosti, te zaštite prirode i okoliša. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura nezaobilazan je faktor gospodarskog, a time i općeg razvoja svih ostalih područja. Sukladno analizi stanja, pokazalo se da BPŽ ima povoljan položaj za iskorištavanje postojeće prometne mreže i njen daljnji razvoj. Komunalna infrastruktura još uvijek nije u potpunosti razvijena te su potrebna daljnja veća ulaganja. Kao uvjet za uspješan održivi razvoj također je potrebno ulaganje u znanja i infrastrukturu za upravljanje obnovljivim izvorima energije i zaštićenim područjima. Većina zaštićenih područja u BPŽ su ugrožena te je potrebno prilagoditi načine njihovim upravljanjem i općenito osigurati kvalitetnu zaštitu već zaštićenih, a i ostalih prirodnih područja.

Relevantnost

U području komunalne infrastrukture glavni razvojni problemi su nedovoljno razvijena kanalizacijska i vodovodna mreža te neorganizirano odlaganje otpada, što utječe i na zagađenje voda. Po opskrbljenosti vodovodnim sustavom BPŽ ne zaostaje za RH, ali nije u potpunosti razvijen sustav u svim područjima. Stanje odvodnih sustava nije na zadovoljavajućoj razini i potrebna su poboljšanja stanja odvodnih sustava koji trenutno ne zadovoljavaju potrebe svih građana BPŽ.
U BPŽ glavni uzrok onečišćenja voda je putem kanalizacijskih ispusta kroz koje se ispušta nepročišćena otpadna voda. Daljnja opasnost za zagađenje površinskih i podzemnih voda, kao i tla, čine neuređena i divlja odlagališta s kojih se otpadne tvari ispiru u vodotoke ili prodiru u podzemlje.

Cestovna infrastruktura često nema riješenu odvodnju s pročišćavanjem površinskih voda koje su pojačane kemijskim sredstvima koje prodiru ispod površine tla i ulaze u podzemne vode pa dolazi do zagađenja i poljoprivrednih površina.

Sustav gospodarenja otpadom na području BPŽ nije u potpunosti razvijen. Potrebna su znatna ulaganja za uspostavu cjelovitog sustava za gospodarenje otpadom. Na svim jedinicama lokalne samouprave s područja BPŽ, provodi se organizirano prikupljanje komunalnog, ali i pojedinih vrsta otpada (papir, staklo, plastika). Obuhvat stanovništva organiziranim sakupljanjem otpada je 99%. Međutim, nekontrolirano se odbacuje otpad, pa iako općine i gradovi saniraju nastala divlja odlagališta, često je pojavljuju nova. Trenutno su u provedbi aktivnosti planiranih mjera za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom što uključuje i uspostavu Regionalnog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Šagulje, na području grada Nova Gradiška. No potrebno je ostvariti dugoročan koncept pametnog i održivog gospodarenje otpadom, kojim će se smanjiti negativan utjecaj na okoliš, klimu i ljudsko zdravlje, ali i unaprijediti kvalitetu života stanovništva.

Prometna infrastruktura uvjet je za funkcionalno korištenje prostora čime se olakšava i potiče mobilnost ljudi i roba, smanjivanje prometne izoliranosti, rast uvoza i izvoza odnosno robne razmjene te zapošljavanje. Treba osigurati moderniziranje cestovnog pristupa svim naseljima na području BPŽ sukladno trenutnom intenzitetu i očekivanom intenzitetu prometa. Prilikom razvijanja prometne mreže svakako treba uzeti u obzir utjecaj prometa na okoliš. Na primjer, prometne pravce treba graditi izbjegavajući šume i visokovrijedna poljoprivredna zemljišta, kao i provoditi sve mjere zaštite okoliša od negativnog utjecaja prometa. Promet je općenito ponajviše preusmjeren na cestovni promet, što je dugoročno okolišno i ekonomski manje isplativo od prijevoznih alternativa. Održivi razvoj infrastrukturnog sustava treba se razviti primjenom novih tehnologija i sustava kombiniranja s postojećim mrežama i postojećim koridorima i gospodarskim okolnostima.

Riječni promet je relativno zapostavljen, te bi trebalo poduprijeti i ubrzati plan gradnje riječnih luka srednjih veličina, Slavonski Brod i Slavonski Šamac, kao i manje luka u široj zoni Stare Gradiške i u zoni naselja Davor.

U području zaštite okoliša i bioraznolikosti kao i održivom upravljanju prostorom kao glavni problemi i potrebe javljaju se u području neadekvatnog upravljanja prirodnim resursima i prirodnim područjima prema načelima održivog upravljanja. Također postoji nedovoljna educiranost u područjima relevantnim za sistematsko i dugoročno upravljanje resursima, kao i nedovoljna uključenost javnosti u odgovorno upravljanje prirodnim resursima.

U svrhu zaštite okoliša potrebno je naglasiti kako je od izuzetne važnosti dugogodišnji izazov modernizacije rafinerije nafte Bosanski Brod kojom bi se smanjilo onečišćenje koje rafinerija predstavlja. Modernizacija je u tijeku, ali je proces vrlo spor te ga je potrebno ubrzati. Kvaliteta zraka na području Slavonskog Broda se mjeri od 2010. godine na dvije postaje državne mreže za praćenje kvalitete zraka: Slavonski Brod-1 i Slavonski Brod-2.

Na osnovi analize validiranih podataka mjerenja kvalitete zraka, slijedi da je zrak u Slavonskom Brodu tijekom 2016. godine: II kategorije – onečišćen zrak s obzirom na: sumporovodik-H_2S i lebdeće čestice-$PM_{2,5}$ i PM_{10}, dok je I kategorije – čist zrak s obzirom na: sumporov dioksid-SO_2, dušikov dioksid-NO_2 , benzen-C_6H_6, ozon-O_3, te ugljikov monoksid-CO.

Može se zaključiti kako je u Slavonskom Brodu najveći problem narušavanje kvalitete života zbog povišenih koncentracija sumporovodika, te visoke koncentracije lebdećih čestica $PM_{2.5}$ i PM_{10}, ali i povišenim koncentracijama dušikovih oksida i benzena u hladnom dijelu godine. Treba istaknuti da u Slavonskom Brodu, kao i u drugim gradovima kontinentalne Hrvatske najveći problem predstavlja razdoblje jeseni i zime kada se zbog nepovoljnih meteoroloških uvjeta (slabo strujanje, stagnacija

zračne mase, visoka vlažnost zraka i niska temperatura), bilježi najviše prekoračenja propisanih vrijednosti.

Srednje godišnje vrijednosti koncentracija su u granicama prihvatljivosti, što je posljedica vrlo izraženih sezonskih razlika: visokih prekoračenja u zimskim mjesecima i znatno nižim vrijednostima u proljetnim i ljetnim mjesecima koje uspijevaju održati srednjak unutar propisanih granica, osim za ozon čije su koncentracije povišene u ljetnim mjesecima.

Ovakav negativan pokazatelj ima dalekosežne negativne posljedice, prije svega na kvalitetu života lokalnih stanovnika, a time i na sve gospodarske djelatnosti.

Očekivani načini ostvarenja

Kako bi se ostvario ovaj cilj, definirano je niz mjera kojima se usmjerava prema daljnjem razvoju komunalne, energetske i prometne infrastrukture, povećanju korištenja obnovljivih izvora energije i općenito povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima, poboljšanje upravljanja prirodnim i zaštićenim područjima, daljnju zaštitu okoliša i prirode kao i očuvanje biološke raznolikosti.

Dosljednost

Ovaj strateški cilj u skladu je sa svim relevantnim strateškim dokumentima na nacionalnoj i županijskoj razini te na razini EU.

Planirane aktivnosti na uspostavi cjelokupnog sustava gospodarenja otpadom su planirane Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine („Narodne novine“ br. 3/17), a i u skladu su sa Zakonom o održivim gospodarenjem otpadom („Narodne novine“ br. 94/13 i 73/17). Također su u skladu s Zakonom o zaštiti okoliša (NN 80/2013) i Zakonom o zaštiti prirode (NN RH 80/2013), kao i pratećim dokumentom Strategijom i Akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 143/08), Strategijom održivog razvitka RH, Planom zaštite okoliša RH, Programom zaštite okoliša i Izvješćem o stanju okoliša. Ovaj cilj također je usklađen sa Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030. godine i Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/08, 48/10, 74/11 i 80/13).

Pokazatelji učinka

CILJ	POKAZATELJI UČINKA			POČETNA VRIJEDNOST		CILJANE VRIJEDNOSTI		UČESTALOST PRAĆENJA	IZVOR
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	Migracijski saldo	Neto stopa migracija	Saldo ukupne migracija	- 2.751	2016.	-2.000	2020.	Godišnje	DZS
	Povećanje zaposlenosti	Broj	Ukupan broj zaposlenih osoba	29.190	2016.	38.000	2020.	Godišnje	HZMO
	Povećanje broja liječnika	Broj	Broj liječnika na 10.000 stanovnika	25	2016.	30	2020.	Godišnje	ZZJZ BPŽ
Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa	Povećanje prihoda poduzetnika	HRK	Povećanje ulaganja u gospodarsku infrastrukturu (slobodne i poduzetničke zone, poduzetnički inkubatori, razvojne agencije, poduzetnički centri)	8,4 mil	2016.	8,5 mil	2020.	Godišnje	BPŽ
	Povećanje prosječne neto plaće	HRK	Iznos prosječne neto plaće po zaposlenom	4.564	2016.	5500	2020.	Godišnje	DZS
	Povećanje turističkih dolazaka i noćenja	Broj	Dolasci stranih i domaćih turista u BPŽ	26.569	2016.	3.0000	2020.	Jednom godišnje	TZ BPŽ
	Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava	Broj	Broj poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava	7.389	2016.	8.500	2020.	Jednom godišnje	APPRRR
Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bio raznolikosti*	Ukupno kilometara razvrstane ceste	Km	Ukupna duljina novoizrađenih razvrstanih cesta	909	2015.	1.000	2020.	Na kraju provedbe strategije	MPPI
	Nova zaštićena područja	Broj	Povećan broj zaštićenih područja	7	2016.	8	2020.	Na kraju provedbe strategije	MZOE BPŽ
	Izrađeni planovi upravljanja za zaštićena područja	Broj	Pokrivena sva zaštićena područja s planovima upravljanja	0	2015.	3	2020.	Na kraju provedbe strategije	MZOE BPŽ

4.3. RAZVOJNI PRIORITETI I MJERE

RD	CILJ	RD	PRIORITET	RD	MJERA
1.	Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	1.1.	Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika	1.1.1.	Ulaganje u mjere pronatalitetne politike
		1.2.	Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu	1.2.1.	Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture
				1.2.2.	Ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama
				1.2.3.	Usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada u strukovnim školama, visokom obrazovanju i ustanovama za obrazovanje odraslih, po načelima HKO-a
				1.2.4.	Razvoj i provedba individualiziranih programa osposobljavanja i usavršavanja
				1.2.5	Ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole
		1.3.	Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti	1.3.1.	Ulaganje u mjere samozapošljavanja i zapošljavanja
				1.3.2.	Ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada
				1.3.3.	Razvoj programa unapređenja poduzetničkih vještina
				1.3.4.	Poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva
		1.4.	Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi	1.4.1.	Socijalno uključivanje i razvoj izvaninstitucionalnih socijalnih, kulturnih, društveno-korisnih te sportskih aktivnosti/usluga
				1.4.2.	Razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta
				1.4.3.	Razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine
				1.4.4.	Ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju
				1.4.5.	Ulaganje u razvoj i unapređenje sadržaja za promociju aktivnog i zdravog života i starenja
				1.4.6.	Ulaganje u unapređenje sustava zdravstvene zaštite
		1.5.	Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima	1.5.1.	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života
				1.5.2.	Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva
				1.5.3.	Promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima

					zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga
		1.6.	**Jačanje dobrog upravljanja**	1.6.1.	Jačanje obostrane komunikacije s građanima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka
				1.6.2.	Razvoj novih e-usluga
				1.6.3.	Jačanje kapaciteta službenika i dužnosnika za efikasno i participativno upravljanje razvojem
2.	**Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**	**2.1.**	**Razvoj i unapređenje poduzetničke klime i infrastrukture**	2.1.1.	Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture
				2.1.2.	Jačanje institucionalne podrške poduzetništvu
				2.1.3.	Aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne lokacije za ulaganja
				2.1.4.	Razvoj Poduzetničkih potpornih institucija (PPI) s ciljem podrške poduzetnicima
				2.1.5.	Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja
		2.2.	**Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj**	2.2.1.	Direktne potpore poduzetništvu
				2.2.2.	Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj
				2.2.3.	Promocija i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja
				2.2.4.	Jačanje povezanosti poduzetnika
		2.3.	**Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine**	2.3.1.	Razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima
				2.3.2.	Razvoj selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam
				2.3.3.	Podrška promociji i jačanju turističke destinacije
				2.3.4.	Brendiranje proizvoda i turističke ponude BPŽ te promocija BPŽ kao turističke destinacije
				2.3.5.	Valorizacija kulturne i turističke baštine
		2.4.	**Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača**	2.4.1.	Ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete
				2.4.2.	Ulaganja u mjere povećanja kvalitete i dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te produljenje životnog vijeka proizvoda
				2.4.3.	Jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima
				2.4.4.	Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji
				2.4.5.	Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta
				2.4.6.	Neproizvodna ulaganja u diversifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa
				2.4.7.	Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže
3.	**Razvoj komunalne i**	**3.1.**	**Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene**	3.1.1.	Daljnje pokrivanje i obnova javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava uključujući oborinsku odvodnju

	prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti		**infrastrukture**	3.1.2.	Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture
				3.1.3.	Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života
				3.1.4.	Proširenje dostupnosti širokopojasnog interneta
				3.1.5.	Daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima
				3.1.6.	Razvoj toplovodne mreže
				3.1.7.	Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
				3.1.8.	Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava
				3.1.9.	Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije
		3.2.	**Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima**	3.2.1.	Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima
				3.2.2.	Povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima
		3.3.	**Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti**	3.3.1.	Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja
				3.3.2.	Unapređenje kvalitete zraka, tla i voda
				3.3.3.	Unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija
				3.3.4.	Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa

Naziv prioriteta 1.1.	**Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika**
Cilj	Prioritetom se želi pridonijeti zaustavljanju iseljavanja stanovništva, posebice mladih obitelji, koje napuštaju područje BPŽ u potrazi za boljim uvjetima života. Kako bi se ispunio prioritet, potrebno je provesti aktivnu demografsku politiku koja je ponajviše usmjerena prema omogućavanju kvalitetnije skrbi o mladim obiteljima s djecom.
Opravdanje	Zaustavljanje iseljavanja veliki je problem brojnih područja RH pa tako i BPŽ, koji se negativno odražava u mnogim sektorima. Očituje se u velikoj nejednakosti mladog i starog stanovništva, stvara gospodarsku nesigurnost zbog smanjenja radno aktivnog stanovništva, stvara atmosferu nepoželjnosti kako za financijska ulaganja tako i za privlačenja radne snage iz drugih područja. Posljedice iseljavanja stanovništva su dugotrajne, a aktivne protumjere potrebno je provoditi konstantno i sustavno u svim područjima djelovanja. Poželjnost življenja u nekom području zavisi o nizu faktora koji uključuju i kvalitetu življenja, kulturnu ponudu, dostupnu infrastrukturu, institucionalnu podršku i stabilno gospodarstvo. Iz toga razloga će se ovom prioritetu indirektno pristupati i kroz mjere ostalih ciljeva i prioriteta.
Opis	Prioritet 1.1. ima jednu definiranu provedbenu mjeru kojom se direktno želi poboljšati uvjeti za poticanje pozitivnog prirodnog prirasta.

Mjera 1.1.1.	Ulaganje u mjere pronatalitetne politike
Popis indikativnih aktivnosti	• Ulagati u progresivne dječje doplatke sukladno broju djece u jednoj obitelji • Jednokratni obiteljski dodaci u svrhu smanjenja jednokratnih troškova mladih obitelji s djecom • Poticati kvalitetnu i sveobuhvatnu zdravstvenu zaštitu majke i djeteta • Poticati fleksibilno radno vrijeme za majke s djecom do određene dobi kod poslodavaca, promovirajući dugoročne pozitivne rezultate takvim pristupom • Novčane olakšice za javni prijevoz obitelji s više djece • Subvencije za javne usluge

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj novorođene djece	Broj djece	Povećanje broja novorođene djece	1319	2020.	Na godišnjoj razini	DZS

Naziv prioriteta 1.2.	Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu
Cilj	Provedbom ovog prioriteta povećat će se ulaganja u unaprjeđenje sustava obrazovanja i odgoja. Poboljšat će se povezanost potreba tržišta rada s nastavnim programima strukovnih škola i općenito osigurati jednaka dostupnost obrazovnim programima i sprječavanje ranog napuštanja škole. Individualiziranim pristupom usavršavanja radnika jednako će pozitivno utjecati na porast zapošljivosti nezaposlenih osoba kao i mogućnost zapošljavanje kvalitetnog kadra za poslodavce.
Opravdanje	Analizom stanja obrazovanja BPŽ detektiran je niz problema u ovom sektoru. Kao preduvjet kvalitetne izobrazbe potrebno je osigurati minimum koji se odnosi na infrastrukturne resurse poput adaptiranih i renoviranih objekata, a mnoge se škole suočavaju s problemom ograničenosti prostora i premalim brojem ustanova s obzirom na potrebe. Daljnje potrebe se javljaju u nedostatku modernizacije obrazovnih programa i usklađivanju programa s tržišnim potrebama.
Opis	Ovaj razvojni prioritet doprinosi ostvarenju cilja „Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života“ putem ostvarivanja mjera koje sadrže programe, projekte i aktivnosti u području unaprjeđenja obrazovanja i njegove kvalitete, ulaganju u usavršavanje i strukovno obrazovanje te cjeloživotno učenje, infrastrukturna ulaganja u obnovu i opremljenost škola te usuglašavanje obrazovnih programa s potrebama tržišta. Također, ovim prioritetom poticati će jednaka obrazovna prava za sve kao i smanjenje broja osoba koje prerano odustanu od školovanja.

Mjera 1.2.1.	Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture
Popis indikativnih aktivnosti	• Izgraditi Veleučilište u Slavonskom Brodu • Izgraditi Sveučilišni kampus • Osigurati smještaj za učenike srednjih škola u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški • Osigurati smještaj za studente • Osigurati IKT opremu za osnovne i srednje škole • Osigurati Internetsku povezanost za osnovne i srednje škole • Ulagati u unaprjeđenje opreme škola

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Izgradnja doma za učenike srednjih škola u Novoj Gradiški i Slavonskom Brodu	Ulaganje u učeničke domove	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanje kroz ulaganje u infrastrukturu	2	2020.	Na kraju razdoblja	BPŽ
Povećanje kapaciteta Studentskog centra u Slavonskom Brodu	Vrijednost ulaganja u unaprjeđenje studentskog standarda	Osiguranje smještaja za studente koji upišu studentske programe na području BPŽ	170	2020.	Na kraju razdoblja	BPŽ

Mjera 1.2.2.	Ulaganje u unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama
Popis indikativnih aktivnosti	• Provoditi programe edukacije i usavršavanja odgajatelja i nastavnika • Uključivati odgajatelje i nastavnike u programe mobilnosti sa svrhom cjeloživotnog učenja i usavršavanja te profesionalnog razvoja • Educirati odgajatelje i nastavnike o karakteristikama darovite djece i djece s teškoćama, razvijati osjetljivosti za uočavanje i identificiranje kao i razvijati tolerancije na osobnosti darovite djece i djece s teškoćama • Provoditi programe rada s potencijalno darovitom djecom kroz primjereno poticanje razvoja osobnosti, specifičnih interesa i sposobnosti • Osuvremenjivati kurikulum za rani i predškolski i osnovnoškolski odgoj i obrazovanje te gimnazijsko i umjetničko obrazovanje • Uspostaviti sustav za ranu identifikaciju, podršku i praćenje djece s teškoćama u razvoju • Uključivati pomoćnika u nastavi u rad s djecom s teškoćama • Uključivati veći broj Romske djece u programe predškolskog

	odgoja i obrazovanja radi bolje integracije i olakšavanja prelaska u daljnje faze školovanja • Adekvatno pratiti učestalost pohađanja nastave i napuštanje školovanja Romske djece i kreirati posebne programe za poticanje njihovog školovanja • Kontinuirano i ciljano educirati obrazovne djelatnike za rad s Romskom djecom kao dio mjera sprječavanja njihove segregacije u ranoj dobi

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Zapošljavanje asistenta u nastavi za djecu s poteškoćama i pružanje kvalitetnog školovanja iz vlastitog doma	Broj osoba	Razvoj ljudskih potencijala kroz dodatne sadržaje na svim razinama	25	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Uključenost u predškolsko obrazovanje / populacija 0-4 godine	Poboljšanje ranga u odnosu na 2013. prema drugim županijama (RIK) 27,4%	Uključivanje više djece u predškolsko obrazovanje zbog lakše integracije u školski sistem	50%	2020.	Na kraju razdoblja	BPŽ RIK

Mjera 1.2.3.	**Usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada u strukovnim školama, visokom obrazovanju i ustanovama za obrazovanje odraslih, po načelima HKO-a**
Popis indikativnih aktivnosti	• Razvijati i uspostaviti sustav za praćenje potreba tržišta rada i usuglašavati tih potreba s kvotama obrazovnih programa • Poticati direktne suradnje obrazovnih ustanova s tvrtkama s ciljem zajedničkih dugoročnih planiranja razvoja ljudskih potencijala • Modernizirati i usklađivati nastavne planove i programe visokog obrazovanja s potrebama i zahtjevima tržišta kako bi studenti stekli potrebna znanja te što brže došli do adekvatnih zaposlenja • Modernizirati i usklađivati nastavne planove i programe srednjoškolskog obrazovanja s potrebama i zahtjevima tržišta kako bi učenici stekli potrebna znanja te što brže došli do adekvatnih zaposlenja • Educirati nastavnike i profesore vezano uz metode i prednosti e-učenja i ostalih mogućnosti upotrebe novih tehnologija u procesu obrazovanja • Poticati upisivanje programa deficitarnih zanimanja • Promicati cjeloživotno učenje

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Nastavnici uključeni u programe i/ili projekte usavršavanja	Broj nastavnika 2015. indeks 100	Veći broj uključenih nastavnika u programe usavršavanja s ciljem profesionalnog razvoja, unaprjeđenja kurikuluma i nastavnih programa prema HKO-u	150	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.2.4.	**Razvoj i provedba individualiziranih programa osposobljavanja i usavršavanja**
Popis indikativnih aktivnosti	• Osnovati centar za pružanje programa osposobljavanja i usavršavanja • Obrazovati odrasle u području deficitarnih zanimanja • Stvarati pozitivno javno mišljenje o programima cjeloživotnog obrazovanja • Jačati sustav individualiziranog pristupa • Poticati razvoj socijalno-interpersonalnih vještina • Razvijati aktivnosti usmjerene na profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj korisnika programa osposobljavanja i usavršavanja za sva zanimanja	Broj osoba	Broj polaznika koji su završili programe osposobljavanja i usavršavanja	200	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.2.5.	**Ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole**
Popis indikativnih aktivnosti	• Pružati dodatnu potporu ranjivim skupinama za sprječavanje neuspjeha u školovanju i usmjeravanje u obrazovanje i obrazovne mogućnosti • Osigurati financijsku pomoć (stipendije) osobama koje zbog financijskih teškoća ne mogu nastaviti školovanje • Pristupiti sustavnom rješavanju problema malog postotka Roma koji završavaju osnovno i srednjoškolsko obrazovanje • Poticati i usmjeravati osobe koje su rano napustile školovanje u programe cjeloživotnog obrazovanja kao „druge prilike“

	• Poticati neposredan rad s osobama koje žele ili su napustile školovanje (savjetovanje, terapije, grupni rad i sl.) • Istraživati i utvrđivati čimbenike ranog napuštanja školovanja kao temelja planiranja rješavanja tog problema • Osigurati pristup obrazovnim institucijama osobama s invaliditetom (liftovi/pristup) • Opremati obrazovne institucije opremom za slijepe i slabovidne • Pružati subvencije prijevoza, prehrane i knjiga osobama slabijeg imovinskog stanja

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj održanih edukacija, radionica i projekata poticanja zapošljavanja ranjivih skupina	Broj programa	Broj programa koji uključuju edukaciju ili radionicu ili razvoj projekata	10	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Naziv prioriteta 1.3.	**Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti**
Cilj	Provedbom ovog prioriteta omogućit će se povećanje zaposlenosti dugotrajno nezaposlenih osoba, mladih, žena i ostalih osoba koje traže zaposlenje. Također će se usmjeravati osobe i institucije na primjenu mjera za samozapošljavanje i zapošljavanje. Cilj je i osigurati jednakopravni pristup zapošljavanju kao preduvjet društvene uključenosti i jednaki tretman svih osoba.
Opravdanje	Analiza stanja na tržištu rada ukazuje da je nezaposlenost jedan od glavnih problema BPŽ. Istaknuta je visoka stopa nezaposlenosti žena i mladih osoba bez iskustva, kao i marginaliziranih skupina od kojih se ističu Romi. Ostale posebno ranjive skupine su osobe s invaliditetom kojima je ograničena dostupnosti prilagođenim programima obrazovanja i osposobljavanja, a time i mogućnost zapošljavanja.
Opis	Ovaj razvojni prioritet doprinosi ostvarenju cilja Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života kroz ostvarivanje niza mjera koje sadrže aktivnosti i projekte sa svrhom ulaganja u kvalificiranje nezaposlenih osoba u deficitarnim zanimanjima i poticanje obrazovanja i osposobljavanja u skladu s potražnjom tržišta rada. Stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje znanja i poticanje sektora zapošljavanja poticajnim mjerama, posebice za ranjive skupine, ovim prioritetom želi se postići stvaranje uvjeta koji pridonose postepenom i kvalitetnom rješavanju problema nezaposlenosti.
Mjera 1.3.1.	**Ulaganje u mjere samozapošljavanja i zapošljavanja**
Popis indikativnih	• Informirati nezaposlene osobe o mogućnostima korištenja mjera i

aktivnosti	potpora za samozapošljavanje i zapošljavanje • Osigurati učinkovitost programa i aktivnosti za poticanje samozapošljavanja • Sustavno pratiti trendove na tržištu rada • Prilagođavati sustave obrazovanja prema potrebama tržišta rada • Pokrenuti sustav pravovremenog informiranja o mogućnostima zapošljavanja • Osigurati potpore/olakšice za otvaranje poduzeća i/ili novih radnih mjesta, posebno se odnosi na sustav poticanja deficitarnih zanimanja

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj informativnih radionica u cilju informiranja o mogućnostima korištenja potpora	Broj radionica	Uključivanje u tržište rada kroz aktivne mjere samozapošljavanja	2 godišnje	2020	Na godišnjoj razini	BPŽ HZZ
Uključivanje nezaposlenih žena na tržište rada	Broj žena	Zapošljavanje žena za pomoć starijim i nemoćnim osobama	44	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HZZ

Mjera 1.3.2.	**Ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada**
Popis indikativnih aktivnosti	• Uključivati osobe u nepovoljnom položaju u aktivno kreiranje programa za osposobljavanje, usavršavanje i prekvalifikacije, namijenjenih toj skupini osoba u nepovoljnom položaju • Kreirati programe koji će poboljšati znanja i vještine dugotrajno nezaposlenih osoba, te povećati njihove mogućnosti za zapošljavanje • Poticati razvoj socijalne inovativnosti i društvenog poduzetništva, s naglaskom na projekte koji potiču zapošljavanje • Zaštiti osobe u nepovoljnom položaju od radne diskriminacije i diskriminacije kroz zapošljavanje • Educirati poslodavce o prednostima zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju (npr. osobe s invaliditetom) i rada s tim skupinama • Poticati zapošljavanje za osobe s potrebama i marginalizirane skupine kroz sufinanciranje korisnika mjera • Pružati potpore/olakšica, • Pružati potpore projektima i programima Lokalnog partnerstva za zapošljavanje

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda	Ciljana vrijednost	Učestalost	Izvor

Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	praćenja	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Osobe u nepovoljnom položaju koje su našle zaposlenje	Broj dugotrajno nezaposlenih osoba 2015. indeks 100	Uključivanje osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada; mladih, žena, osoba s invaliditetom i Roma	20	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HZZ

Mjera 1.3.3.	**Razvoj programa unapređenja poduzetničkih vještina**
Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati programe za razvoj kreativnosti i inovativnosti, i poduzetničkih vještina • Omogućiti lakši pristup poduzetnicima i primjerima dobre prakse, kao i omogućiti praktično učenje o poduzetništvu • Pružati pomoć u pokretanju vlastitog posla • Promovirati poduzetništvo kroz promotivne aktivnosti u obrazovnim institucijama i sveučilištima • Unaprjeđivati učenje o poduzetništvu i društvenom poduzetništvu u školama i sveučilištima • Povezivati poduzetnike, obrazovne institucije i znanstveno-istraživačke institucije • Kreirati poduzetničke mreže kroz koje se pružaju potpore pri nacionalizaciji i internacionalizaciji poslovanja, pojačati vidljivost i mogućnosti korištenja financijskih sredstva • Subvencionirati troškove obrazovanja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenika u području poduzetništva

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Udio novoosnovanih poslovnih subjekata	Broj registriranih poslovnih subjekata	Rast broja poduzetnika	25	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HGK

Mjera 1.3.4.	**Poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva**
Popis indikativnih aktivnosti	• Razviti Program društvenog poduzetništva • Poticati i razvijati društveno poduzetništvo kroz sufinanciranje poticajnih usluga • Promovirati društveno poduzetništvo putem obrazovnih institucija • Mapirati društvene poduzetnike • Uspostaviti mrežu društvenih poduzetnika • Poticati održivost razvoja društvenog poduzetništva • Kreirati različite financijske instrumente/platforme za financiranje projekata i aktivnosti od društvene koristi

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj osoba educiranih i osposobljenih za upravljanje društvenim poduzetništvom	Broj osoba	Rast broja društvenih projekata i osnovanih društvenih poduzeća	82	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HGK

Naziv prioriteta 1.4.	**Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi**
Cilj	Ovim prioritetom poboljšat će se dostupnost i kvaliteta zdravstvenih i socijalnih usluga. Posebna pažnja usmjerit će se socijalnom uključivanju kroz razvojne i organizacijske aktivnosti volontiranja i drugih oblika društveno korisnog rada. Poticat će zdrav život i borba protiv svih vrsta ovisnosti. Ulagat će se u unaprjeđenje i modernizaciju sustava zdravstvene zaštite. Provodit će se promocija zdravlja i socijalnog blagostanja, prevencije i rano otkrivanje bolesti sukladno nacionalnim programima za prevencije bolesti.
Opravdanje	Podaci ukazuju da su najčešći uzrok smrti u BPŽ bolesti cirkulacijskog sustava, a slijede zloćudne novotvorine i mentalni poremećaji. Sve navedene bolesti ovim prioritetom nastoje se adresirati kroz adekvatne programe i aktivnosti prevencije stanja koje dovode do bolesnih stanja. Podaci također upućuju na veliki problem ovisnosti o alkoholu i opijatima među mladim osobama, te se ovaj problem mora rješavati s posebnom pozornošću na svim razinama. Dok je broj zdravstvenih ustanova u BPŽ na zadovoljavajućoj razini, oprema u tim ustanovama je zastarjela. Veliki problem je i odljev stručnog zdravstvenog kadra, odnosno nedostatnost stručnog kadra u ustanovama i općenito zapošljivih osoba u području zdravstva. Socijalni sustav nije razvijen na razini koju zahtjeva trenutna situacija. Uključuje negativne trendove poput navedenih povećanja ovisnosti kod mladih osoba, porast siromaštva, porast broja beskućnika i općenito niska razina kvalitete života koja dovodi do ostalih obiteljskih problema koje treba rješavati na svim razinama.
Opis	Ovim prioritetom nastoji se poticati projekte i aktivnosti poboljšanja mreže socijalnog uključivanja i pružatelja socijalnih usluga kao i njihovih kapaciteta. Aktivno će se promovirati i ulagati u promociju zdravog i aktivnog života i programe ranog dijagnosticiranja bolesti. Ulagat će se i u učinkovitost, kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite i programe socijalne skrbi.
Mjera 1.4.1.	**Socijalno uključivanje i razvoj izvaninstitucionalnih socijalnih, kulturnih, društveno-korisnih te sportskih aktivnosti/usluga**
Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi za potrebite (starije osobe, osobe s invaliditetom) • Poticati radne aktivnosti i terapije koje pružaju udruge, zadruge i

	druge pravne osobe koje provode aktivnosti socijalnog uključivanja • Provoditi i poticati kreiranje kulturno-umjetničkih i sportskih programa i aktivnosti usmjerene prema rješavanju aktualnih društvenih pitanja • Promovirati volonterski i društveni koristan rad u skrbi za nemoćne osobe • Poticati rad sa obiteljima kroz rekreativno-stvaralačke aktivnosti i edukativne radionice o važnosti integracije svih skupina ljudi u društveni život

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Osobe s intelektualnim teškoćama koje su uključene u aktivnosti poludnevnog boravka	Broj osoba	Broj osoba koje provode svakodnevan rad s osobama s intelektualnim teškoćama	129	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Pružanje usluga osobne asistencije	Broj osoba	Pružanje usluga osobne asistencije za osobe s intelektualnim teškoćama u njihovim domovima	39	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.4.2.	**Razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta**
Popis indikativnih aktivnosti	• Promicati pozitivne stavove o starijim, nemoćnim i ostalim skupinama u nepovoljnom položaju • Poticati razvoj i primjenu digitalnih usluga za pomoć starijim i nemoćnim osobama koje ostaju živjeti u svojim domovima • Osigurati dostupnost primjerene zdravstvene i socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe • Ulagati u nastavne programe za njegovatelje/ice starijih i nemoćnih osoba • Uključivati lokalnu zajednicu u zajednički rad zbrinjavanja i brige oko starijih i nemoćnih osoba • Osigurati svim skupinama jednaka prava na rad • Osigurati svim skupinama jednaka prava na obrazovanje, dokvalifikacije i prekvalifikacije, stručno obrazovanje i preusmjeravanje i ostale oblike cjeloživotnog učenja i obrazovanja • Poticati otvaranje radnih mjesta prilagođenih starijim i nemoćnim te drugim osobama u nepovoljnom položaju

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj educiranih osoba u pružanju	Postotak educiranog	Trajna edukacija djelatnika izvanbolničke	30%	2020.	Na godišnjoj	BPŽ

socijalne skrbi	osoblja	HMS u pružanju prve pomoći i reanimacije			razini	DZZ

Mjera 1.4.3.	**Razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine**
Popis indikativnih aktivnosti	• Razvijati građansku senzibilnost o korisnosti volontiranja (posebice inkluzivnog) putem organiziranja edukacija o volontiranju za građane • Organizirati edukacije za poduzetnike o inkluzivnom volontiranju i društveno korisnom poslovanju • Podržavati volonterske centre i njihov daljnji razvoj • Poticati volontiranje socijalno isključenih skupina kao poticaj društvenoj inkluziji tih skupina • Osigurati mogućnost za inkluzivno volontiranje za sve skupine putem poticanja javnog i privatnog sektora na prihvaćanje volontera i omogućavanjem uvjeta za volonterski rad • Pratiti i provoditi istraživanja o volonterskom radu na razini cijele zajednice

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj osoba uključenih volonterske programe za socijalno isključene skupine	Broj osoba	Stvaranje dobrobiti zajednice kroz osnaživanje njezinog socijalnog kapitala i stvaranja društvene kohezije na svim razinama	30	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.4.4.	**Ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju**
Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati izvaninstitucionalne oblike socijalne skrbi • Provoditi aktivnosti podizanja kvalitete pružanja socijalnih usluga • Sustavno planirati i osiguravati dovoljan broj stručnog kadra u socijalnoj skrbi • Poticati obrazovanje u sektoru socijalne skrbi • Ulagati u infrastrukturno poboljšanje i opremati institucije socijalne skrbi • Omogućiti umrežavanje pružatelja socijalnih usluga kao poticaj boljoj efikasnosti i kvaliteti usluge • Izgraditi i opremiti domove • Izgraditi i opremiti prostore za zajedničko stanovanje

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj novoizrađenih	Broj objekata	Ulaganje u projekte pomoći starijim i	1	2020.	Na godišnjoj	BPŽ

objekata za starije i nemoćne osobe		nemoćnim osobama			razini	
Broj programa za pomoć osobama u nepovoljnom položaju	Broj programa	Provedba programa pomoći starijim i nemoćnim osobama	2	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.4.5.	**Ulaganje u razvoj i unapređenje sadržaja za promociju aktivnog i zdravog života i starenja**
Popis indikativnih aktivnosti	• Promovirati zdrav život za starije i nemoćne osobe • Poticati pravo na produljenje radnog vijeka sukladno željama i sposobnostima starijih osoba • Promicati značaj starijih osoba kroz promoviranje direktnog rada s mlađim osobama u svrhu prenašanja znanja i iskustva • Osigurati pristup starijim osobama obrazovnim programima i programima obuke za stjecanje novih vještina i znanja • Promovirati rad u mirovini (volontiranje, rad s djecom, rad s životinjama, educiranje mladih i sl.) • Osigurati jednaki pristup obrazovnim, kulturnim, sportskim i ostalim sredstvima i programima kroz olakšavanje pristupa (financijske podrške kroz cijene za osobe treće dobi, organiziranje prijevoza, osiguravanje adekvatnog pristupa za osobe koje se teže kreću i sl.)

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj edukacija, promocija, programa, akcija promoviranja zdravog života	Broj edukacija, promocija, programa i akcija	Promoviranje aktivnog i zdravog života i starenja	12	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.4.6.	**Ulaganje u unapređenje sustava zdravstvene zaštite**
Popis indikativnih aktivnosti	• Implementirati i održavati sustav praćenja i upravljanja kvalitetom zdravstvene zaštite i usluga u zdravstvu • Održavati unaprijediti kvalitetu zdravstvenih usluga na svim razinama • Poboljšati usluge prilikom bolničkog liječenja pacijenata • Ulagati u obrazovanje i specijalizaciju svih kadrova u zdravstvu • Ulagati u modernizaciju i opremanje svih objekata u zdravstvu • Ulagati u prilagodbu ustanova sukladno načelima energetske učinkovitosti • Osigurati brže davanje zdravstvenih usluga pacijentima • Kreirati široki i integrirani paket medicinskih usluga u svim zdravstvenim ustanovama sukladno specifičnim potrebama stanovnika BPŽ • Postaviti i provoditi visoke standarde za rad i pristup pacijentima • Informirati stanovništvo o mogućnostima i nužnosti pravovremene

	dijagnostike • Opremiti specijalizirane ustanove i na primarnoj razini, • Rekonstruirati objekte zdravstvene zaštite • Poticati zapošljavanje liječnika opće i dentalne medicine u ruralnim područjima

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Nabava bolničkih vozila i pripadajuće opreme	Broj vozila	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz nabavku IHSM vozila i pripadajuće opreme	12	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HZJZ
Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju i opremanje	Broj objekata	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz ulaganje u izgradnju i opremanje objekata za pružanje zdravstvenih usluga	23	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HZJZ

Naziv prioriteta 1.5.	**Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima**
Cilj	Ovim prioritetom povećat će se razina djelovanja civilnog društva na području BPŽ. Mjerama koje su predviđene ovim prioritetom pružit će se potpora programima i aktivnostima koje potiču održivost neprofitnog sektora, međusektorsku suradnju, suradnju javnog/privatnog sektora, građanske inicijative, volonterstvo i društveno koristan rad općenito.
Opravdanje	Organizacije civilnog društva kao pružatelji socijalnih usluga od izuzetne su važnosti za razvoj zdravog društva i stvaranju kohezije zajednice. Na području BPŽ djeluju mnogobrojne udruge i ostale civilne inicijative, no analiza stanja je ukazala na određene probleme s kojima se susreću, kao što je niska razina razumijevanja njihove uloge za društvenu dobrobit, nedostatni ili slabi kapaciteti organizacija, nedostatak partnerskih projekata s javnim i privatnim sektorom, nedovoljna zainteresiranost građana za pristupanje civilnim organizacijama i volontiranju.
Opis	Cilj ovog prioriteta je provedba tri mjere koje su usmjerene prema jačanju kapaciteta civilnog društva za pružanje usluga u lokalnoj zajednici od društvene važnosti, daljnji razvoj i poticanje projekata koji proizlaze iz partnerskih odnosa civilnog društva s javnim/privatnim sektorom te promicanje volonterstva posebice usmjerenih u rad s socijalno isključenim skupinama.
Mjera 1.5.1.	**Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života**

Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati građanstvo na aktivno sudjelovanje i odlučivanje u razvoju lokalne zajednice • Izgraditi i jačati kapacitete civilnog društva za sudjelovanje u razvoju i pružanje usluga u lokalnoj zajednici • Povećati javni utjecaj i javnu percepciju o važnosti organizacija civilnog društva • Promovirati rad lokalnih civilnih društva i provedenih programa, aktivnosti i inicijativa • Poticati davanje podrške zapošljavanju u neprofitnom sektoru, i sektorima socijalnih inovacija i društvenog poduzetništva • Poticati stvaranje centara i umrežavanje različitih civilnih organizacija i drugih lokalnih društvenih skupina

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj projekata civilnih organizacija	Broj projekata	Doprinos jačanju kapaciteta i prepoznatljivosti uloge civilnih organizacija u društvenom razvoju	8	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	Broj osoba	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva kroz zapošljavanje i educiranje osoba za rad u organizacijama civilnog društva	6	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.5.2.	**Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva**
Popis indikativnih aktivnosti	• Razviti međusektorsku suradnju između civilnih društva i civilnih društva s javnim/privatnim organizacijama • Educirati javni i privatni sektor o mogućnostima i modelima suradnje s organizacijama civilnog društva • Osigurati poticaje za provođenje programa i aktivnosti međusektorske suradnje i civilnog društva • Organizirati i provoditi zajedničke inicijative za rješavanje problema u lokalnim zajednicama • Pružati usluge educiranja o mogućnostima financiranja projekata partnerskih inicijativa od društvenog značaja • Pružati informacije privatnom sektoru o mogućnostima doniranja i ulaganja u programe i aktivnosti civilnih organizacija

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj ostvarenih projekata	Broj projekata	Podržavanje partnerskih inicijativa	10	2020.	Na godišnjoj	BPŽ

javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva		između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva			razini	

Mjera 1.5.3.	**Promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga**
Popis indikativnih aktivnosti	• Provoditi istraživanja o volonterstvu na području BPŽ (broj volontera, sati volontiranja, ustanove koje primaju volontere, broj potpisanih ugovora o volontiranju) • Pružati stručne i savjetodavne usluge volonterima i pripremu za rad sa socijalno isključenim skupinama • Podržavati javni i privatni sektor u prihvaćanju usluga volontiranja (olakšice, prezentiranje višestruke dobiti, priznanja za rad s volonterima) • Podržavati umrežavanje volontera (putem društvenih mreža ili kreiranjem vlastitog portala) • Ukazivati na probleme u BPŽ koji se odnose na socijalno isključene skupine i organizirati programe za rad volontera sa socijalno isključenim skupinama • Promicati i organizirati volonterski rad u školama i sveučilištima • Organizirati i educirati zaposlenike/poduzetnike o volonterstvu te usmjeriti ih na suradnju s neprofitnim organizacijama • Razvijati sustav nagrađivanja volontera (javne pohvale, nagrade, priznanja) • Razvijati i promovirati standarde kvalitete rada volontera • Poticati razvoj novih oblika volontiranja i pristupa u radu sa socijalno isključenim skupinama • Poticati i promovirati volonterski rad u pružanju socijalnih usluga

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj volonterskih aktivnosti i programa	Broj programa	Poticanje volonterskog rada i podrška volonterskim aktivnostima	18	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Naziv prioriteta 1.6.	**Jačanje dobrog upravljanja**
Cilj	Ovim prioritetom postići će se jačanje participativnog razvoja putem ostvarivanja dijaloga građana i lokalne samouprave u procesu donošenja odluka.
Opravdanje	Prema podacima analize transparentnosti javnih informacija Instituta za javne financije, BPŽ ima najvišu razinu transparentnosti. U cilju dobrog upravljanja načelo transparentnosti jedan je od temeljnih uvjeta. Unatoč

	pozitivnoj ocjeni transparentnosti financija za donošenje dobrih odluka uprave potrebno je osigurati transparentnost na svim razinama informacija. Ona je potrebna i kako bi se građani zainteresirali za aktivno sudjelovanje u postupcima donošenja odluka koje su njima u interesu, posebice na lokalnom nivou. Visoka razina dobrog upravljanja postići će se i uvođenjem i poboljšanjem sustava osiguranja pristupa javnim informacijama.
Opis	Jedna od mjera ovog prioriteta usmjerena je na osposobljavanje i moderniziranje sustava koji će omogućiti bolju transparentnost i pravovremeno informiranje javnosti, kao i rasterećenje birokratizacije sustava. Ostale mjere usmjerene su prema osiguranju boljeg pristupa informacijama, otvaranje prostora za direktnu komunikaciju s građanima i njihovu aktivnu participaciju, te jačanje kapaciteta dužnosnika i službenika za provedbu efikasnog upravljanja razvojem.
Mjera 1.6.1.	**Jačanje obostrane komunikacije s građanima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka**
Popis indikativnih aktivnosti	• Javno promicati dobro upravljanje • Promovirati dobre prakse komunikacije javne uprave i građane te jačati svijest građana za bolje razumijevanje njihove uloge i mogućnosti uključivanja u procese odlučivanja

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Uspostava neformalnih koalicija lokalne zajednice	Broj koalicija	Broj neformalnih koalicija lokalne zajednice	3	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Broj akata koji su stavljeni na raspolaganje, komentiranje i sl. građanima	Broj rasprava	Povećanje i jačanje participacije građana u donošenje odluka kroz uključivanje u rasprave na kojima su građanima akti stavljeni na raspolaganje i komentiranja	6	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.6.2.	**Razvoj novih e-usluga**
Popis indikativnih aktivnosti	• Osigurati bolji pristup informacijama o zakonima, planovima i odlukama • Promovirati stručne pomoći i pojednostavljenje komunikacije putem digitalnih portala • Nabaviti IT opremu koja omogućuje upravljanje procesima razvoja

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*

Razvijena e-usluga	Broj novih e-usluga	Osiguranje transparentnosti i protok informacija putem novih e-usluga	5	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 1.6.3.	**Jačanje kapaciteta službenika i dužnosnika za efikasno i participativno upravljanje razvojem**
Popis indikativnih aktivnosti	• Educirati i razvijati kompetencije službenika i dužnosnika o načelima dobrog upravljanja, metodama participativnog upravljanja i provedbi programa lokalnog razvoja • Omogućiti daljnje obrazovanje djelatnika na teme upravljanja razvojem i planiranja

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj educiranih službenika i dužnosnika u području upravljanja razvojem i planiranja	Broj osoba	Jačanje kapaciteta javnog ljudskog sektora za upravljanje razvojem i efikasno planiranje	60	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Naziv prioriteta 2.1.	**Razvoj i unapređenje poduzetničke klime i infrastrukture**
Cilj	Cilj ovog prioriteta je stvaranje uvjeta za razvoj, unaprjeđenje i proširenje poduzetništva sa svrhom povećanja konkurentnosti i poticanja investicija u BPŽ. Potrebno je pružiti podršku poduzetnicima putem umrežavanja, aktiviranja neaktivnih područja u svrhu stvaranja vrijednosti, sustavnog provođenja dugoročnog, održivog i pametnog rasta kao i cjelokupnog razvoja gospodarstva.
Opravdanje	Prema podacima, BPŽ bilježi porast prihoda i aktivnosti poduzetnika u proteklih par godina. Dok mali poduzetnici ostvaruju dobre rezultate, rezultati velikih poduzetnika su negativni. Očituju u smanjenju broja aktivnih obrta, velikim financijskim gubicima velikih poduzeća, niskim neto plaćama (što doprinosi nezainteresiranosti građana za rad u poduzetništvu), te relativno malim ulaganjima u istraživanje i razvoj, što ukazuje na nizak inovacijski kapacitet BPŽ i utječe na nisku razinu investicijskog interesa domaćeg i stranog kapitala.
Opis	Ovaj prioritet ostvarit će se kroz provedbu pet komplementarnih mjera kojima će se poticati razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime putem unaprjeđenja rada poduzetničkih zona, jačanja institucionalne podrške poduzetništvu, provođenja aktivnosti za poticanje investicija i brendiranje BPŽ kao poželjne lokacije za investiranje, davanja podrške poduzetnicima i aktiviranje neiskorištene fizičke imovine BPŽ.
Mjera 2.1.1.	**Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture**
Popis indikativnih aktivnosti	• Promovirati poduzetničke zone i promovirati poduzetniče zone potencijalnim ulagačima • Pružati poticaje poduzetnicima za rad u poduzetničkim zonama sukladno Zakonu o poticanju ulaganja NN 102/15 (porezne potpore za mikropoduzetnike, male, srednje i velike poduzetnike, potpore za opravdane troškove novih radnih mjesta i usavršavanja, potpore za razvojno-inovacijske, aktivnosti poslovne podrške) • Pojednostaviti procedure poduzetnicima koji žele ulagati i raditi u poduzetničkim zonama • Ulagati u izgradnju prateće fizičke infrastrukture poduzetničkih zona (održavanja, dvorane i prateća oprema za konferencije i sastanke) kao poticaj privlačenju novih poduzetnika u zone • Smanjiti troškove izgradnje infrastrukture primjenom modela zajedničkog ulaganja • Poticati umrežavanje poduzetnika unutar zona (zajedničkim projektima smanjuju troškove poslovanja, pojačavaju ponudu, predstavljaju dobar primjer) • Izgraditi i opremati poduzetničke zone energetskom, prometnom, komunalnom i komunikacijskom infrastrukturom • U blizini postojećih zona poboljšati mogućnost prijevoza za radnike • Poticati integriranja poduzetničkih zona

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Broj dovršenih i opremljenih poduzetničkih zona	Broj poduzetničkih zona	Ulaganje u unaprjeđenje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	26	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 2.1.2.	**Jačanje institucionalne podrške poduzetništvu**
Popis indikativnih aktivnosti	• Razvijati sustav institucionalnih potpora i olakšica poduzetnicima za otvaranje novih radnih mjesta • Poticati bolju i efikasniju suradnju institucija i poduzetnika s ciljem boljeg razumijevanja potreba sektora i komuniciranja s državnim institucijama o konkretnim prijedlozima za poboljšanje rada poduzetnika u BPŽ • Kreirati program privlačenja investitora i pružati potencijalnim investitorima analizu investicijskih mogućnosti • Educirati poduzetnike o mogućnostima financiranja putem EU i drugih fondova, posebice MSP • Pružati institucionalne potpore u traženju sufinanciranja projekata (partnerski dogovori, savjetovanje) • Umrežavati poduzetnike putem zajedničkih portala s lokalnim, državnim i inozemnim institucijama • Provoditi sustave informatizacije BPŽ • Olakšavati pristupe financiranju/sufinanciranju • Poticati JLS na involviranost u programima poticanja poduzetništva

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Programi pomoći poduzetnicima	Broj programa	Davanje podrške poduzetnicima kroz programe pomoći	6	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Edukacije za poduzetnike	Broj edukacija	Poticanje poduzetnika u traženju investiranja putem EU fondova	20	2020,	Na godišnjoj razini	CENTAR ZA RAZVOJ BPŽ

Mjera 2.1.3.	**Aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne lokacije za ulaganja**
Popis indikativnih aktivnosti	• Promovirati poduzetničke aktivnosti i rad poduzetničkih zona i pružanje ostalih popratnih informacija potencijalnim ulagačima • Pratiti i ažurirati podatke o poduzetnicima i poduzetničkim aktivnostima • Organizirati posjete za ulagače i potencijalne ulagače • Provoditi aktivnosti promicanja BPŽ kao destinacije pogodne za investiranje • Povezivati investitore s lokacijama i poduzetnicima • Surađivati i ostvarivati partnerstva s relevantnim institucijama, ulagačima i poduzetnicima • Povezivati sektore MSP i investitora • Prezentirati BPŽ potencijalnim investitorima putem svih dostupnih kanala, domaćim i stranima

	• Izraditi web-stranice za privlačenje investicija

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Povećanje iznosa ukupnih investicija	HRK investicija	Povećanje ukupnog broja iznosa investicija	180,0 mil HRK	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HKG
Povećanja broja investitora	Broj investitora	Povećanje broja investitora	200	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HGK

Mjera 2.1.4.	**Razvoj Poduzetničkih potpornih institucija (PPI) s ciljem podrške poduzetnicima**
Popis indikativnih aktivnosti	• Pratiti i unaprediti rad CEKOM-a • Razviti poduzetnički centar za razvoj BPŽ i poticanje poduzetništva na lokalnoj i županijskom razini • Podržavati razvoj poslovnih inkubatora za pružanje pomoći poduzetnicima u ranoj fazi razvoja projekata • Podržavati razvoj poslovnih akceleratora za pružanje pomoći poduzetnicima u fazi razvoja i širenja poslovanja • Poticati ulaganje u razvoj poslovnih parkova s ciljem privlačenja domaćih i stranih investicija • Stvarati i razvijati mrežu PPI-a sa ciljem definiranja usluga i standarda koje pružaju • Podupirati i ulagati u razvoj vještina i znanja zaposlenika PPI • Promovirati edukacije i savjetovanja poduzetnika kroz PPI • Poticati cjeloživotno poduzetničko obrazovanje (CPO)

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj uspostavljenih Poduzetničkih potpornih institucija	Broj institucija	Poticanje razvoja PPI-a s ciljem davanja podrške poduzetnicima	4	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Broj akcija, promocija, edukacija poticanja poduzetništva	Broj aktivnosti	Provedene aktivnosti sa svrhom poticanja poduzetničkih znanja i vještina	15	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ JLS

Mjera 2.1.5.	**Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja**
Popis indikativnih aktivnosti	• Uspostaviti registar fizičke imovine s riješenim vlasničkim, katastarskim, gruntovnim dokumentima i usklađivati s bilancom stanja poslovnih

	knjiga • Povezivati i uspostaviti partnerske odnose između javnih institucija u okviru upravljanja i održavanja nekretnina • Surađivati s državnim institucijama u cilju aktiviranja fizičke imovine u državnom vlasništvu • Prenamijeniti postojeće imovine u prostore društveno korisne namjene

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj aktivirane fizičke imovine	Broj imovine	Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine	3	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Naziv prioriteta 2.2.	**Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj**
Cilj	Ovim prioritetom želi se pridonijeti povećanju konkurentnosti poduzetnika te povećati ulaganja u istraživanje i razvoj kako bi se osiguralo sustavno i intenzivno korištenje i primjena rezultata u obliku novih tehnologija i inovacija. Cilj je stvoriti bolju suradnju poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora, potaknuti veća ulaganja u aktivnosti istraživanja i razvoja, potaknuti primjenu novih tehnologija, kreativnosti i inovacija na svim razinama poduzetništva i stvoriti uvjete za bolju povezanost i umrežavanje poduzetnika sa ciljem direktne razmjene novih znanja i dobre prakse.
Opravdanje	Prema podacima razine konkurentnosti (Regionalni indeks konkurentnosti, 2013.), BPŽ se nalazi na predzadnjem mjestu u odnosu na ostale županije, dok se prema rangiranju poslovnog sektora nalazi na 14 mjestu. Razlog tome djelomično je u niskom BDP-u i visokoj nezaposlenosti, ali i u niskoj razini stručnih, tehnoloških i znanstvenih djelatnosti u sveukupnom razvoju i planiranju poticanja gospodarstva. Jačanje međusektorske suradnje, istraživanja i razvoja i primjena novih tehnologija i inovacija ključni su čimbenici stvaranja konkurentnog gospodarstva i povećanja konkurentnosti. Stoga se ovim prioritetom nastoji potaknuti korištenje svih resursa i potencijala razvoja.
Opis	Ovaj prioritet predstavlja četiri komplementarne mjere sa ciljem ulaganja i davanja direktnih potpora poduzetnicima, poticanja ulaganja u istraživanje i razvoj, promociju kao i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja, društvenog poduzetništva i socijalnih inovacija, ali i općenito jačanje povezanosti poduzetnika.
Mjera 2.2.1.	**Direktne potpore poduzetništvu**
Popis indikativnih aktivnosti	• Izraditi županijski program poticaja i olakšica za razvoj gospodarstva • Podržavati osnivanje start-up i spin-off poduzeća koja temelje poslovanje na inovativnim idejama i poslovnom planiranju • Izraditi strategije/analize/programa privlačenja ulaganja

	• Provoditi dogovore i stalne komunikacije s državnim službama o konkretnim postupcima koji bi utjecali na pojednostavljenje administrativne procedure za poduzetnike (za novoosnovana poduzeća, za investicije, provedbu zaštite vlasništva i dr.) • Kreirati i promovirati sustave potpora i olakšica za poduzeća koja kreiraju nova radna mjesta i zapošljavaju nove djelatnike • Usklađivati prostorne planove (državne, lokalne i županijske)

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj poduzetnika koji su primili potporu	Broj	Ukupan broj poduzetnika koji su primili potpore za poticanje poduzetništva	19	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 2.2.2.	**Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj**
Popis indikativnih aktivnosti	• Ulagati u kapacitete znanstveno-istraživačkih institucija • Poticati suradnju poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora • Promovirati istraživanje i razvoj te usmjeravati razvojno istraživačke aktivnosti prema potrebama gospodarstva • Provoditi programe povezivanja istraživačkog, tehnološkog, obrazovnog i poduzetničkog sektora i promovirati zajedničku suradnju • Ulagati u interdisciplinarne obrazovne programe koji povezuju znanost, tehnologiju i gospodarstvo • Uspostaviti programe/portale za davanje informacija o mogućnostima financiranja i davanja potpora inovativnim idejama • Kreirati baze podataka o uspješnim inovativnim projektima/programima • Ulagati u modernizaciju proizvodne opreme i implementaciju modernih poslovnih procesa • Kreirati modele brže implementacije projekata s obzirom na zahtjevne birokratske procese, u suradnji s poduzetnicima • Pružati potpore i davanja savjetodavnih usluga za aktivnosti zaštite intelektualnog vlasništva, pomoć pri proceduralnim aktivnostima • Provoditi i promovirati programe razmjene znanja (poduzetnika, javnih dužnosnika, znanstvenika, studenata, učenika) u inozemnim poduzećima/institucijama radi usvajanja novih znanja i razvoj specifičnih vještina upravljanja i istraživanja • Kreirati programe premošćivanja vremenskih čekanja zbog birokratskih procesa kroz omogućavanje rješavanja procesa na jednom mjestu

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj projekata poduzetnika i znanstveno-istraživačkih	Broj projekata	Provedeni projekti i projekti u provedbi kao rezultat međusektorske suradnje poduzetnika i	3	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

institucija (ZIO)		ZIO				

Mjera 2.2.3.	**Promocija i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja**
Popis indikativnih aktivnosti	• Provoditi analizu postojećeg stanja društveno odgovornog poslovanja (DOP) u poduzećima BPŽ • Poticati i usmjeravati poduzeća u razvoj DOP • Provoditi radionice i edukacije o načinu promjene DOP u poduzeću • Promovirati višestruke društvene koristi za poduzeće i zajednicu kroz DOP • Poticati ulaganja u zaštitu i očuvanje okoliša i korištenje obnovljivih izvora energije • Poticati umrežavanja poslovnog sektora i lokalne zajednice kroz zajedničke aktivnosti (kultura, sport, ekologija) • Promovirati poduzetničke aktivnosti koje potiču rast zapošljavanja

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj programa educiranja od DOP-u	Broj edukacija	Provedene edukativne radionice o DOP-u	5	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HGK

Mjera 2.2.4.	**Jačanje povezanosti poduzetnika**
Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati umrežavanje poduzetnika s udrugama, zadrugama, klasterima (poticaji, olakšice) • Poticati razvoj mentorstva kao oblika jačanja poduzetničke povezanosti i razmjene znanja • Poticati programe suradnje između privatnog i obrazovnog sektora • Promovirati i ulagati u strateško povezivanje i umrežavanje različitih poduzeća; promoviranje prednosti suradnje za ostvarenje bolje konkurentske pozicije i prednosti na tržištu kao i privlačenje većeg broja investicija • Jačati gospodarstvo kroz kompiliranja različitih znanja, umijeća i resursa (ljudski, tehnički) poduzeća • Provoditi edukacije i informiranje poduzeća o mogućim kratkoročnim (određeni projekt/zadatak: npr. razvoj novog proizvoda) i dugoročnim (strateški savezi, partnerstva, virtualna poduzeća, stvaranje klastera) oblicima suradnje • Poticati klastere na ulaganja u istraživanje i razvoj • Povećati izvoz kroz poticanje proizvodnje kvalitetnih i inovativnih proizvoda kojima se postiže prepoznatljivost i konkurentnost na inozemnom tržištu, a rezultat su strateške suradnje poduzeća

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj poduzeća uključenih	Broj poslovnih	Jačanje povezanosti poduzetnika kroz	150	2020.	Na godišnjoj	BPŽ

formalno u (neke oblike) klastera	subjekata	poticanje umreženja poduzetnika u klastere			razini	HGK

Naziv prioriteta 2.3.	**Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine**
Cilj	Realizacijom ovog prioriteta nastoji se razviti industrija turizma temeljem pametnog i strateškog planiranja, kao i održivim korištenjem resursa. Svjetski i domaći trendovi pokazuju kako je interes za ruralnim, ekološkim i kulturnim turizmom u porastu, što otvara mogućnosti za pozicioniranje BPŽ kao poželjne turističke destinacije kroz promociju bogatstva prirodne i kulturne baštine. Cilj je promovirati selektivne oblike turizma kroz potporu malim poljoprivrednim gospodarstvima kao direktnim pružateljima usluga čime je moguće zaustaviti ili smanjiti depopulaciju ruralnih krajeva i visoke razine nezaposlenosti. Ovim prioritetom želi se promovirati valorizacija i poduzimanje mjera zaštite kulturne i prirodne baštine.
Opravdanje	U BPŽ ukupne investicije u turističku industriju čine vrlo mali postotak unatoč pozitivnim pokazateljima laganog rasta sektora pružanja usluga smještaja i hrane. Interes za destinacijom postignut je zahvaljujući prirodnom bogatstvu, bogatom kulturno-povijesnom sadržaju te odličnom geo-prometnom položaju. Analiza stanja pokazala je da na području BPŽ postoje mnogi potencijali razvoja turističkog proizvoda temeljem prirodnih i kulturnih vrijednosti područja. Pritom je potrebno provesti valorizaciju tih područja i razvijati turizam kao i ostale oblike industrije s obzirom na značaj i zaštitu tih područja jer je analizom stanja utvrđen problem zaštite ugroženih područja.
Opis	Ovaj prioritet ostvarit će se kroz pet mjera koje uključuju: razvoj i promociju turističke ponude, razvoj selektivnih oblika turizma, podržavanje i promociju BPŽ kao turističke destinacije, brendiranje destinacije kao i proizvoda i usluga, te valorizaciju kulturne i prirodne baštine.
Mjera 2.3.1.	**Razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima**
Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati održivo upravljanje turističko-ugostiteljskih objekata i unaprjeđenje usluga • Provoditi programe povezivanja turističke industrije i ostalih sektora (poljoprivreda, zaštita prirode, tehnologija) • Provoditi edukaciju i pružanje pravovaljanih informacija o mogućnostima financiranja projekata u turizmu • Ulagati u povećanje kvalitete turističkih usluga i proizvoda • Ulagati u modernizaciju i izgradnju turističke infrastrukture • Povećati kapacitete turističko-informativnih centara • Provoditi programe i aktivnosti koje povezuju turističke djelatnike s djelatnicima ostalih sektora (obrazovanje, poljoprivreda, kultura) • Ulagati u građenje i/ili opremanje turističkog informativnog centra
Pokazatelji ishoda za mjeru:	

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Ulaganje u obnovu i razvoj turističke infrastrukture	Broj obnovljenih objekata	Ulaganje u obnovu turističkih i kulturnih objekata u svrhu povećanja turističke razvijenosti i promocije destinacije	11	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ TZ BPŽ

Mjera 2.3.2.	**Razvoj selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam**
Popis indikativnih aktivnosti	• Izraditi i provesti programe razvoja selektivnih oblika turizma temeljem analize potencijala i mogućnosti • Educirati pružatelje usluga u turizmu o mogućnostima razvoja određenih oblika turizma • Educirati pružatelje usluga i potencijalnih pružatelja usluga o održivom korištenju prirodnih i kulturnih resursa, kao i o primjeni provođenja zaštite kao potencijala za inovativan turistički proizvod • Ulagati i promovirati ulaganja razvoj autohtonih turističkih proizvoda temeljem specifičnosti kulturne, prirodne i tradicijske baštine BPŽ • Provoditi informiranje javnosti o mogućnostima razvoja poduzetništva u turizmu i/ili suradnje s poduzetnicima u turizmu

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Razvijeni selektivni oblici turizma	Broj projekata	Ulaganja u razvijanje oblika turizma sa najvećim potencijalom stvaranja prepoznatljivosti i konkurentnosti destinacije	3	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ TZ BPŽ

Mjera 2.3.3.	**Podrška promociji i jačanju turističke destinacije**
Popis indikativnih aktivnosti	• Poticati suradnju javnog sektora i destinacijskog menadžmenta organizacije • Povezivati rad turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika s ciljem ostvarenja uspješne suradnje i rada na zajedničkom predstavljanju destinacije kroz sve kanale marketinške promidžbe • Promovirati turizam u okviru postojećih programa i aktivnosti javnih institucija • Ulagati u edukaciju o primjeni inovacija u turizmu i promociji turističke destinacije • Ulagati u definiranje, postavljanje i provedbu kvalitativnih metoda mjerenja turističkih proizvoda i usluga • Promovirati korištenje EU financijskih instrumenata namijenjenih turizmu sa ciljem promocije i jačanju destinacije

	• Promovirati kreiranje klastera u sektoru turizma • Efikasno upravljati destinacijom temeljem ostvarenja privatnih i javnih partnerstva

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj novih proizvoda kojima se promovira i jača turistička destinacija	Broj proizvoda	Promocija i jačanje turističke destinacije kroz kreiranje novih turističkih proizvoda	16	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ TZ BPŽ
Iznos potpora za promociju i jačanje turističke destinacije	HRK	Davanje potpora za razvoj turističke destinacije	108.000	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ TZ BPŽ

Mjera 2.3.4.	**Brendiranje proizvoda i turističke ponude BPŽ te promocija BPŽ kao turističke destinacije**
Popis indikativnih aktivnosti	• Ulagati u brendiranje BPŽ kao turističke destinacije/lokaliteta • Ulagati, promovirati i brendirati turistički sadržaj, suvenire, usluge i sl. • Osigurati participaciju građana u kreiranju brenda destinacije kao temelja održivosti lokaliteta • Identificirati pravi model upravljanja destinacijom

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Ulaganje u oglašavanje, promociju i brendiranje BPŽ	HRK	Provedeno brendiranje i oglašavanje BPŽ kao turističke destinacije	455.269,2	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ TZ BPŽ
Broj zaštićenih autohtonih proizvoda	Broj	Proizvedeni autohtoni proizvodi BPŽ	5	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 2.3.5.	**Valorizacija kulturne i turističke baštine**
Popis indikativnih aktivnosti	• Primijeniti model valorizacije koja objedinjava zadovoljstvo društva i ciljnih tržišta • Provoditi analize doprinosa učinkovite valorizacije kulturne baštine u funkciji turizma • Ulagati u cjelovitu provedbu valorizacije kulturne baštine: obnova i revitalizacija baštine i postavljanje baštine u prethodno definiranu namjenu • Razvijati i uključivati kulturne baštine u robno-novčane tokove • Provoditi valorizaciju kulturne baštine u okviru marketinškog

	pristupa kao stvaranja mogućnosti za unaprjeđenje proizvoda i usluga u turizmu • Promovirati važnosti i nužnosti očuvanja kulturne i prirodne baštine i promocija dobrog upravljanja baštinom • Izgraditi objekte za očuvanje, promicanje, razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja i planirati njihovu izgradnju na dijelu zaštićenog područja koje je već djelomično antropogenizirano te gdje su vrste naviknute na povećano prisustvo ljudi. Pritom koristiti već postojeće pristupne puteve kako ne bi došlo do bespotrebnog zauzimanja dijela staništa i uznemiravanja vrsta • Rekonstruirati i restaurirati graditeljsku baštinu u skladu s izvornom arhitekturom, odgovarajućom kvalitetom materijala i uz stručno vodstvo konzervatora kako bi se spriječio nepovratni gubitak vrijednosti kulturnog naslijeđa

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Provedena valorizacija kulturnih dobra	Broj objekata	Provedba valorizacije objekata kulturne I turističke baštine	3	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ TZ BPŽ

Naziv prioriteta 2.4.	**Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača**
Cilj	Ovim prioritetom povećat će se daljnji razvoj poljoprivrede kao jednog od prioritetnih gospodarskih akceleratora BPŽ. Sektor poljoprivrede povezat će se sa sektorima obrazovanja i znanosti u svrhu stvaranja novih znanja i poticanja inovativnih ideja i proizvodnje. Promicat će se pametno i održivo upravljanje u sektoru poljoprivrede i modernizacija proizvodne opreme i prateće infrastrukture. Ulagat će se u kvalitetu proizvoda i promociju kvalitete proizvoda u zemlji i inozemstvu.
Opravdanje	Kao vodeće potrebe u sektoru poljoprivrede iz provedene analize stanja proizlaze: povećanje kvalitete proizvoda, produljenje životnog vijeka proizvoda, jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima, povećanje ekološke i integrirane proizvodnje, ulaganje u nova znanja, istraživanje i razvoj u poljoprivredi, te poticanje suradnje znanstvenih i istraživačkih institucija i privatnog sektora u poljoprivredi.
Opis	Ovaj prioritet ima sedam pratećih mjera koje su usmjerene na ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti i povećanje kvalitete, ulaganja u kvalitetu, dodane vrijednosti proizvoda i produljenje vijeka trajanja proizvoda, jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima, stavljanje u funkciju poljoprivrednih zemljišta, okrupnjivanje poljoprivrednih zemljišta, neproizvodna ulaganja u diversifikaciju djelatnosti, održivo korištenje resursa i razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže.

Mjera 2.4.1.	Ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete
Popis indikativnih aktivnosti	• Osigurati potpore malim poljoprivrednim gospodarstvima • Restrukturirati sektor poljoprivrede • Modernizirati strojeve, alate i proizvodne procese • Poticati specijalizaciju u sektoru poljoprivrede • Povećati i poticati ulaganja u sektore voćarstva, povrćarstvo i stočarstvo te drvne industrije • Davati informacije i educirati poljoprivrednike o mogućnostima financiranja skladišta za proizvode (silosi, hladnjače, podna skladišta) • Subvencionirati troškove skladištenja proizvoda • Razvoj poljoprivrede planirati uz primjenu načela dobre poljoprivredne prakse kako ne bi došlo do smanjenja bonitetne vrijednosti tla, posebice vezano uz količinu umjetnih gnojiva i pesticida • Poticati korištenja agrotehničkih mjera od strane vlasnika i korisnika poljoprivrednih zemljišta • Razvoj poljoprivrednih kultura prilagoditi predviđenim klimatskim promjenama

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Iznos novčanih potpora za razvoj poljoprivrede	HRK	Davanje novčanih potpora za ulaganje u poljoprivrednu djelatnost	200,0 mil HRK	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Povećanje proizvodne učinkovitosti i kvalitete proizvoda	Broj projekata	Ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnje i proizvoda	140	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 2.4.2.	Ulaganja u mjere povećanja kvalitete i dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te produljenje životnog vijeka proizvoda
Popis indikativnih aktivnosti	• Usklađivati kvalitetu sa zahtjevima tržišta EU u sektoru poljoprivredne proizvodnje • Podržavati promociju i zaštitu (autohtonih) poljoprivrednih proizvoda • Poticati i promovirati ekološku poljoprivrednu proizvodnju • Formirati specijalizirane programe edukacije korisnika za ekološku poljoprivredu

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*

Ulaganje u povećanje kvalitete proizvoda ulaganje u kvalitetu uzgoja rasplodnih nazimaca	Broj stoke	Povećanje kvalitete I dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda	50	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ APPRR

Mjera 2.4.3.	**Jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima**
Popis indikativnih aktivnosti	• Uvesti e-usluge i provesti informatizaciju javnih usluga u sektoru poljoprivrede • Izraditi open-source bazu podataka svih poljoprivrednika • Olakšati pristupe financiranju • Promovirati poljoprivredne proizvodnje i usluga • Poticati uvođenja novih tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju • Osiguravati stručne savjete za poljoprivrednike • Pratiti i organizirati stručna usavršavanja za rad u području poljoprivrednog sektora • Poticati zapošljavanja u poljoprivrednom sektoru

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Broj održanih radionica, prezentacija i edukacija za poljoprivrednike	Broj poljoprivrednika	Edukacije o korištenju sredstva iz aktualnih javnih natječaja iz Programa ruralnog razvoja RH 2014 . 2020.	500	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Broj poljoprivrednih potpornih institucija	Broj institucija	Potporne institucije za davanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima	4	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Broj akcija, promocija i edukacija za poljoprivrednike	Broj poljoprivrednika	Edukacije o aktualnostima u poljoprivredi	1000	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ JLS

Mjera 2.4.4.	**Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji**
Popis indikativnih aktivnosti	• Dodijeliti prava korištenja (u obliku koncesije ili zakupa) poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu BPŽ radi obavljanja poljoprivrednih djelatnosti • Zaštititi poljoprivredna zemljišta od štetnog korištenja (infekcije, destrukcije, kontaminacije) • Davati poticaje za stavljanje u funkciju poljoprivrednih zemljišta • Izraditi programe gospodarskog korištenja zemljišta • Na razminiranim površinama prije započinjanja poljoprivredne djelatnosti izvršiti istraživanje kakvoće tla kako bi se spriječila kontaminacija

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Površina zemljišta stavljena u poljoprivrednu funkciju	ha	Ukupna površina zemljišta nad kojim je dodijeljeno pravo korištenja radi obavljanja poljoprivredne djelatnosti	66.366	2020.	Na godišnjoj razini	Agencija za poljoprivredno zemljište Ministarstvo poljoprivrede

Mjera 2.4.5.	**Okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta**
Popis indikativnih aktivnosti	• Provoditi izmjere poljoprivrednih zemljišta i usklađivanje zemljišno knjižnog i katastarskog stanja • Poticati udruživanja poljoprivrednih proizvođača • Davati poticaje za provedbu komasacije (grupiranja zemljišta radi racionalnije oporabe) • Grupirati poljoprivredna zemljišta u veće i/ili pravilnije površine i izgradnja prateće infrastrukture • Educirati i informirati poljoprivredne proizvođače o pojmu i svrsi okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta • Pružati potpore male vrijednosti za okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Površina okrupnjenog zemljišta	ha	Provedba mjera poticanja okrupnjivanja zemljišta i udruživanja poljoprivrednih proizvođača	49.055	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ APPRR

Mjera 2.4.6.	**Neproizvodna ulaganja u diverzifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa**
Popis indikativnih aktivnosti	• Ulagati u nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima • Poticati neproizvodna ulaganja vezana uz zaštitu okoliša • Davati stručnu pomoć i savjete u realizaciji financijske podrške za neproizvodna ulaganja • Obnoviti staništa i krajolike važne za očuvanje bioraznolikosti • Izgraditi i obnoviti zelene infrastrukture • Zaštititi stoku od velikih zvjeri • Poticati razvoj diverzificiranih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda	Ciljana vrijednost	Učestalost	Izvor

Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	praćenja	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Iznos potpora za neproizvodna ulaganja	HRK	Davanje potpore za neproizvodna ulaganja i ulaganja u održivo korištenje resursa	360.000,00	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ LAG

Mjera 2.4.7.	**Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže**
Popis indikativnih aktivnosti	• Izraditi Županijski plan navodnjavanja kao osnovu prostornog planiranja za izgradnju sustava navodnjavanja • Izgraditi sustave navodnjavanja zemljišta • Sanirati postojeće sustave navodnjavanja • Izraditi sheme kanalizacijskih mreža prema tehničkom i ekonomskom rješenju sistema odvodnje i uvažavanju geografskih specifičnosti područja • Za sve hidromelioracijske, infrastrukturne i druge zahvate u riječnim koritima, na vodotocima i kanalima, treba izraditi interdisciplinarne studije utjecaja na okoliš

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Izgrađenost sustava navodnjavanja	Broj površine navodnjavanja u ha	Razvoj sustava navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode	0.65ha	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ RH

Naziv prioriteta 3.1.	**Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture**
Cilj	Cilj ovog prioriteta je uspostava bolje kvalitete javne infrastrukture radi poboljšanja kvalitete života. Osigurat će se ulaganje u prometnu infrastrukturu kao uvjet za daljnji razvoj svih oblika gospodarske djelatnosti, te će se osigurati modernizacija cestovnih pristupa naseljima. U području komunalne infrastrukture riješiti će se glavni razvojni problemi nedovoljno razvijene kanalizacijske i vodovodne mreže, neorganizirano prikupljanje i odlaganje otpada i onečišćenje voda putem komunalnih ispusta. Potrebno je također uskladiti mjere vezane za promet sa Strategijom prometnog razvoja u smislu razvoja unutarnje plovidbe i razvoja Luke Slavonski Brod.
Opravdanje	Na području BPŽ potrebna su daljnja ulaganja i poboljšanja javne infrastrukture. Analiza stanja pokazala je da komunalna infrastruktura nije u potpunosti razvijena i da su potrebna daljnja ulaganja. Ostali glavni izazovi za razvoj su: nedovoljno razvijena kanalizacijska i vodovodna mreža, neorganizirano odlaganje otpada, zagađenje voda te nerazvijen vodovodni i odvodni sustav.
Opis	Ostvarenje ovog prioriteta ostvarit će se provedbom devet mjera: daljnjim širenjem javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava te obnovom postojećeg sustava, razvojem kanalske mreže, razvojem infrastrukture za poboljšanje kvalitete života, proširenjem dostupnosti širokopojasnog interneta, daljnjim razvojem plinske mreže u nepokrivenim područjima, razvojem toplovodne mreže, unapređenjem cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, daljnjim razvojem prometne infrastrukture i intemodalnim prometnim sustavom te razvojem strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije.
Mjera 3.1.1.	**Daljnje pokrivanje i obnova javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava uključujući oborinsku odvodnju**
Popis indikativnih aktivnosti	• Obnoviti dotrajale vodovodne sustave • Analizirati rješenja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u seoskim sredinama • Donijeti plan gospodarenja vodom kojim bi se riješio problem nerazvijenosti komunalne infrastrukture • Unaprijediti sustav javne vodoopskrbe • Nadograditi javne sustave odvodnje • Obnoviti i nadograditi kanalizacijske mreže • Izgraditi/nadograditi postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda • Provoditi istraživanja i analize kvalitete vode • Izgraditi oborinske odvodnje uz prometnu infrastrukturu • Osigurati da sustavi odvodnje otpadnih voda uključuju pročišćavanje otpadnih voda prikladnog stupnja s rješenjem za zbrinjavanje otpadnog mulja • Sustave javne odvodnje obavezno planirati s pročišćavanjem otpadnih voda • Zamjenjivati lokalne vodovode i ostale sustave opskrbe sustavom javne vodoopskrbe kako bi se osigurala zdravstvena ispravnost vode za piće

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda	Ciljana vrijednost	Učestalost	Izvor

Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	praćenja	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Km	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnje otpadnih voda	102	2020.	godišnje	BPŽ
Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Km	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	13,16	2020.	godišnje	BPŽ
Uspostavljen uređaj za gospodarenje otpadnim vodama	Kol	Nabava I ugradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda	1	2020.	godišnje	BPŽ

Mjera 3.1.2.	**Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture**
Popis indikativnih aktivnosti	• Rekonstruirati i dograditi društvene domove različitih namjena • Ulagati u obnovu i modernizaciju sportskih dvorana, parkova i opreme • Ulagati u građenje i/ili opremanje planinarskog doma i skloništa • Ulagati u građenje i/ili opremanje objekta za slatkovodni sportski ribolov • Ulagati u građenje i/ili opremanje rekreacijske zone na rijekama i jezerima • Ulagati u građenje i/ili opremanje građevina za ostvarivanje organizirane njege, odgoja, obrazovanja i zaštite djece do polaska u osnovnu školu • Rekonstruirati i opremati prostore za izvođenje programa predškole u osnovnoj školi • Rekonstruirati i opremati prostore za igraonicu pri knjižnici, zdravstvenoj, socijalnoj, kulturnoj i sportskoj ustanovi, udruzi te drugoj pravnoj osobi u kojima se provode kraći programi odgojno-obrazovnog rada s djecom rane i predškolske dobi • Urediti parkove i sportske parkove • Urediti i izgraditi biciklističke i pješačke staze • Prilikom planiranja gradnje/opremanja novih objekata za slatkovodni sportski ribolov i za potrebe rekreacijske zone na jezerima i rijekama, potrebno je koristiti već postojeće puteve kako bi se spriječilo nepotrebno zauzimanje staništa

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Duljina rekonstruirane i sanirane pješačke i biciklističke staze	Km	Broj kilometara rekonstruiranh i saniranih pješačkih i biciklističkih staza	11	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj objekata	Broj projekata kojim su poboljšani, rekonstruirani ili prenamijenjeni javni	76	2020.	godišnje	BPŽ

		objekti				

Mjera 3.1.3.	Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života
Popis indikativnih aktivnosti	• Izgraditi, obnoviti i modernizirati javnu rasvjetu • Izgraditi i obnoviti šetnice • Rekonstruirati, obnoviti i modernizirati biciklističke staze i trake • Urediti okoliš • Ulagati u sitno komunalno opremanje • Izgraditi i održavati sve površine javne namjene (javne zelene površine, pješačke staze i zone, otvoreni odvodni kanali) • Ulagati u građenje i/ili opremanje gospodarske i komunalne infrastrukture (groblja, tržnice, javne prometne površine) • Prilikom planiranja energetske infrastrukture, primijeniti odgovarajuća tehnička rješenja kojima se umanjuje rizik elektrokucije i kolizije sa dalekovodom, sukladno smjernicama Bonnske konvencije, kako bi se smanjila mogućnost elektrokucije ptica

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Uređenje javnih površina komunalne infrastrukture	m2	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	701	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Uređenje objekata komunalne infrastrukture	Broj objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	26	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 3.1.4.	Proširenje dostupnosti širokopojasnog interneta
Popis indikativnih aktivnosti	• Izraditi plan razvoja širokopojasne infrastrukture • Izraditi potrebne projektne i tehničke dokumentacije • Poticati suradnju urbanih i ruralnih središta za razvoj širokopojasne mreže • Osigurati razvoj širokopojasnog pristupa internetu s ciljem revitalizacija ruralnih područja. Ruralnom stanovništvu treba osigurati suvremeni infrastrukturni standard

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Ulaganje u povećanje dostupnosti širokopojasnog interneta	Km mreže	Ulaganje u razvoj digitalnog informacijskog društva	10	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ HAKOM

Mjera 3.1.5.	Daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima

Popis indikativnih aktivnosti	• Izgraditi plinsko kogeneracijsko postrojenje termoelektrane-toplane na prirodni plin Slavonski Brod • Izgraditi nove i produljiti postojeće plinske mreže u ruralnim krajevima i novim naseljima • Izgraditi magistralne plinovode i obnoviti distribucijsku mrežu • Ulagati u visoku efikasnost plinske tehnike – izgradnja distribuiranih energetskih sustava • Ulagati u razvoj skladišnih kapaciteta plina • Poticanje razvoja plinofikacije u svrhu smanjenja emisija u zrak iz kućnih ložišta

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Razvoj plinovodne mreže	Km	Razvijanje/izgradnja plinske mreže na cijelom području BPŽ	10	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Pokrivenost stanovništva plinskom mrežom	%	Priključenost kućanstava na mrežu	80	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 3.1.6.	**Razvoj toplovodne mreže**
Popis indikativnih aktivnosti	• Obnoviti postojeće toplovodne mreže • Povećati korisnike/priključke na toplovodnu mrežu • Osigurati dostupnost toplovodnoj mreži • Osigurati preduvjete za obnovu i razvoj/nadogradnju postojeće toplovodne mreže

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Povećanje broj priključaka po jedinici stanovanja	Postotak %	Mogućnost priključenja	90%	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 3.1.7.	**Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom**
Popis indikativnih aktivnosti	• Izgraditi regionalni centar za gospodarenje otpadom • Razviti sustav odvojenog prikupljanja otpada • Educirati i informirati javnost o održivom gospodarenju otpadom • Izgraditi reciklažna dvorišta i transferne stanice • Sanirati i zatvoriti divlja odlagališta otpada • Izvršiti sanaciju onečišćenih lokacija • Potrebno je uzeti u obzir povećanje količina otpada plasiranjem novih turističkih proizvoda te predvidjeti dodatne kapacitete za prihvat istog na adekvatan način

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom (izgradnja reciklažnih dvorišta, nabava kanti i oprema za odvojeno prikupljanje otpada)	Broj opremljenih lokacija	Ulaganje u izgradnju, uspostavu i unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom otpada	10	2020.	Na kraju razdoblja	BPŽ
Sanacija odlagališta otpada	Broj saniranih odlagališta	Sanacije neuređenih odlagališta otpada	2	2020.	Na kraju razdoblja	BPŽ

Mjera 3.1.8.	**Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava**
Popis indikativnih aktivnosti	• Izgraditi i modernizirati državne ceste i pripadajuće cestovne objekte • Izgraditi i modernizirati županijske i lokalne ceste i pripadajuće cestovne objekte • Izgraditi i rekonstruirati nerazvrstane ceste • Izgraditi kolnike i izraditi projektnu dokumentaciju za gradnju kolnika • Ulagati u asfaltiranje neasfaltiranih dijelova cesta • Izgraditi i rekonstruirati sve oblike prometne infrastrukture • Sanirati ceste • Povećati sigurnost u prometu • Osigurati kvalitetniju povezanost urbanih i ruralnih središta • Ulagati i poboljšati javni prijevoz • Izgraditi i rekonstruirati biciklističke staze • Projektirati, izgraditi i rekonstruirati primarne i sekundarne šumske prometne infrastrukture • Promicati ekološki prihvatljivih koncepata mobilnosti koji će pridonijeti smanjivanju štetnih emisija • Uređenje i rekonstrukciju prometnica i sustava odvodnje planirati otpornima na buduće ekstremne vremenske događaje

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Duljina izgradnje ceste	Km	Broj kilometara novoizgrađenih cesta	16,5	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 3.1.9.	**Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije**

Popis indikativnih aktivnosti	• Izraditi svu potrebnu nedostajuću dokumentaciju za provedbu planskih projekata • Pripremiti prostornoplansku i studijsku dokumentaciju • Provoditi i koordinirati izradu potrebne dokumentacije za provedbu strateških projekata • Izraditi i usvajati planske dokumente • Usklađivati prostornoplanske dokumentaciju • Pripremati natječajnu dokumentaciju

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Izrada strateške i planske dokumentacije	Broj dokumenata	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije	7	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Naziv prioriteta 3.2.	**Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima**
Cilj	Cilj ovog razvojnog prioriteta je povećati korištenje obnovljivih izvora energije (OIE), te povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima. Ovim prioritetom doprinosi se usmjeravanju razvoja BPŽ prema načelima održivog razvoja, korištenju prirodnih resursa i učinkovitom gospodarenju.
Opravdanje	Podaci proizašli iz analize stanja pokazuju kako BPŽ ima visoki potencijal za korištenje određenih oblika obnovljivih izvora energije no još uvijek ne koristi maksimum tog potencijala. Potrebno je sustavno upravljanje i realizacija projekata poticanja korištenja OIE, smanjenje energetske potrošnje i učinkovitog korištenja energije općenito. S time u cilju potrebno je promovirati i poticati održivi razvoj u području energetike i educirati javnost o mogućnostima korištenje OIE i smanjenju energetske potrošnje.
Opis	Prioritet će se ostvariti kroz provedbu programa i aktivnosti dviju mjera: povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima.
Mjera 3.2.1.	**Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima**
Popis indikativnih aktivnosti	• Provoditi mjere poticanja i subvencija za projekte korištenja obnovljivih izvora energije • Ulagati u termičku obradu otpada za proizvodnju električne i toplinske energije • Ulagati u izgradnju zelenih industrijskih parkova • Ulagati u obrazovanje stručnog kadra za rad s OIE • Promovirati obnovljive izvore energije i informirati javnost o važnosti njegove upotrebe • Provoditi edukacije o mogućnostima financiranja OIE projekata • Poticati korištenje i proizvodnju alternativnih oblika energije

	• Istraživati mogućnosti korištenja geotermalne energije • Osnovati Centar izvrsnosti za obnovljive izvore energije • Poticati korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja u gradnji i opremanju (npr. smanjenje toplinskih gubitaka, energetski učinkoviti sustavi grijanja/hlađenja, korištenje obnovljivih izvora energije) • Razmotriti mogućnosti korištenja drvne (i poljoprivredne) biomase u energetske svrhe

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Ulaganje u izgradnju objekata za proizvodnju energije iz OIE	Broj objekata	Ulaganje u izgradnju sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora	2	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Ulaganje u projekte javnog korištenja obnovljivih izvora energije	Broj projekata	Ulaganje u sustave korištenja energije iz obnovljivih izvora	1	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 3.2.2.	**Povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima**
Popis indikativnih aktivnosti	• Osnovati regionalnu energetsku agenciju za promoviranje i poticanje regionalnog održivog razvoja u području energetike i zaštite okoliša • Poticati jačanje kapaciteta proizvodnje električne energije u skladu s potrebama i temeljem načela održivog razvoja • Ulagati u projekte izrade energetskog pregleda i modernizaciju javne rasvjete • Provesti energetsku obnovu javnih zgrada • Razviti pametne mreže i implementaciju naprednih tehnologija za upravljanje i potrošnjom energije • Poticati obrazovanje mladih u sektorima energetike • Uvoditi inteligentne sustave u sektor energetike • Proširiti i nadograditi postojeći sustav energetskih mreža

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Energetska obnova javnih objekata	Broj objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	8	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Naziv prioriteta 3.3.	Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti
Cilj	Cilj ovog prioriteta je očuvanje i zaštita prirode i okoliša, kao i očuvanje biološke raznolikosti na svim razinama uključujući ekosustave i genetske resurse i vrste. Ovim prioritetom nastoji se ostvariti temeljni cilj poticanja održivog razvoja BPŽ što doprinosi stabilnosti ekosustava i očuvanju prirodnog bogatstva za današnje i sve buduće naraštaje.
Opravdanje	Analiza stanja pokazala je kako se mnoga zaštićena područja u BPŽ svrstavaju u ugrožena područja, te kako su potrebne dodatne mjere kako bi se navedena područja dodatno zaštitila. Veliki rizici vezani su i uz zaštitu osjetljivih ekosustava od onečišćenja, posebice kao rezultata divljih odlagališta otpada i onečišćenog zraka. Potrebno je odrediti dugoročne planove i smjernice očuvanja prirode, ekosustava i bioraznolikosti kao i način njihovog provođenja u skladu sa smjernicama održivog razvoja.
Opis	Za ostvarenje ovog prioriteta definirane su četiri mjere: zaštita, očuvanje i održavanje zaštićenih područja, unapređenje kvalitete zraka, tla i voda, unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija, te promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa.
Mjera 3.3.1.	**Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja**
Popis indikativnih aktivnosti	• Očuvati ugrožene vrste i stanišne tipove • Ulagati u uspostavu zelene infrastrukture • Obnavljati degradirane ekosustave • Provesti aktivnosti za sprječavanje širenja stranih invazivnih vrsta u svrhu smanjenja pritisaka na ekološki osjetljiva područja • Osigurati održivost populacija autohtonih vrsta • Ulagati u projekte očuvanja i upravljanja ekološkom mrežom Natura 2000 • Ulagati u razvoj djelatnosti koje i financijski podupiru zaštitu biljnih i životinjskih vrsta • Izraditi planove upravljanja zaštićenim područjima • Nabaviti vozila i opremu za upravljanje zaštićenim područjima • U planove upravljanja zaštićenim područjima uključiti i izradu akcijskih planova s mjerama učinka provedbe

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Izgradnja objekata za očuvanje, promicanje, razvoj I održivo korištenje zaštićenih područja	Broj objekata	Ulaganje u zaštitu, očuvanje, održavanje. Promicanje, daljnji razvoj I održivo korištenje zaštićenih područja	3	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Izrada planova i programa za očuvanje, promicanje,	Broj	Ulaganje u zaštitu, očuvanje,	3	2020.	Na godišnjoj	BPŽ

razvoj I održivo korištenje zaštićenih područja	planova/programa	održavanje. Promicanje, daljnji razvoj I održivo korištenje zaštićenih područja			razini	

Mjera 3.3.2.	**Unapređenje kvalitete zraka, tla i voda**
Popis indikativnih aktivnosti	• Izraditi studije i planove za unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i vode • Ulagati i poticati pošumljavanja i održavanja šuma kao preduvjeta za očuvanje kvalitete tla • Prostornim planovima planirati zaštitu postojećih zelenih površina te planiranje novih • Planirana studija zaštite voda treba sadržavati mjere koje će se provoditi u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju • Zaštitu voda prioritizirati na izvorištima i vodama koje se koriste za namjene za koje je potrebno osigurati minimalno II. kategoriju vode • Ulagati u prevenciju požara te sanaciju opožarenih površina • Nove izvore onečišćenja zraka smještati uzimajući u obzir lokacije stambenih, turističkih i zaštićenih zona • Pri planiranju šumskih prometnica potrebno je prilagoditi se prirodnom okolišu te uvažavati turističke, rekreativne i protupožarne potrebe • Eksploataciju mineralnih sirovina treba obavljati sukladno zakonskim odredbama • Za napuštene kopove koji nisu adekvatno sanirani te predstavljaju opasnost za stanovništvo, posjetitelje i životinje predvidjeti načine i izvore sredstava za njihovo saniranje

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			**Ciljana vrijednost**		**Učestalost praćenja**	**Izvor**
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
I kategorija kvaliteta zraka	Koncentracija lebdećih čestica PM_{10} i $PM_{2,5}$, te H_2S	Unaprjeđenje kvalitete zraka kao preduvjet stvaranja uvjeta za kvalitetan život	Ispod propisane granične vrijednosti (GV)	2020.	Kontinuirano	BPŽ Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP)

Mjera 3.3.3.	**Unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija**
Popis indikativnih aktivnosti	• Ulagati u projekte akumulacije i retencije – poplave, bujica, klizišta • Provoditi edukativne aktivnosti o mogućnostima zaštite od elementarnih nepogoda i poduzimanju aktivnosti u izvanrednim situacijama • Izraditi studijske dokumentacije u svrhu sprječavanja daljnjih klizišta • Organizirati kvalitetni i organizirani sustav civilne zaštite za buduće situacije klimatskih nepogoda • Izraditi projektnu dokumentaciju i provesti ulaganja u građenje ili opremanje vatrogasnih domova i spremišta • Ulagati u građenje i/ili opremanje vatrogasnog doma i spremišta • Pri novoj izgradnji, posebno linearne infrastrukture obavezno planirati

	sustave oborinske odvodnje • Akumulacije planirati dalje od zaštićenih područja i poplavnih staništa kako ne bi došlo do promjena stanišnih uvjeta na istima

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Izgradnja, dogradnja i opremanje objekata zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija	Broj objekata	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda I izvanrednih situacija	2	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

Mjera 3.3.4.	**Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa**
Popis indikativnih aktivnosti	• Educirati javnost o štetnim posljedicama ne sanitarnog odlaganja otpada • Stavljati napuštene industrijske i vojne objekte (brownfield područja) u funkciju gospodarskog i društvenog razvoja (revitalizacija i prenamjena napuštenih objekata) • Provesti edukacije tijela na regionalnoj i lokalnoj razini o provedbi instrumenata zaštite okoliša • Uspostavljati umrežene sustave informiranja javnosti o upravljaju okolišem • Provoditi edukacije predškolskog i školskog uzrasta djece o zaštiti okoliša, važnosti ekosustava i bioraznolikosti te održivom korištenju resursa • Održavati radionice i seminare na temu okoliša i održivog razvoja s raznim ciljnim skupinama • Educirati javnost i promovirati mogućnosti korištenja zamjenskih energenata

Pokazatelji ishoda za mjeru:

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	**Jedinica**	**Opis**	**Vrijednost**	**Godina**		
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*
Projekti promocije i educiranja o zaštiti okoliša i održivog korištenja resursa	Broj aktivnosti	Provedene aktivnosti sa svrhom poticanja znanja i svijesti o važnosti i očuvanja okoliša, te usvajanja prihvatljivih navika	Po potrebi	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ
Broj radionica / seminara na temu zaštite okoliša i održivog razvoja	Broj aktivnosti	Provedene aktivnosti sa svrhom poticanja znanja i svijesti o važnosti i očuvanja okoliša, te usvajanja	Po potrebi	2020.	Na godišnjoj razini	BPŽ

		prihvatljivih navika				

V. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA TERITORIJALNOM I URBANOM RAZVOJU

5.1. Prostorna politika Brodsko-posavske županije

BPŽ ima izrađene planove koji se bave teritorijalnim razvojem od kojih je najrelevantniji Prostorni Plan BPŽ iz 2001. (dopune i izmjene Prostornog Plana 2005., 2008., 2010. i 2012. godine). Navedeni Plan prvi je prostorni plan te razine od početka formiranja BPŽ kojim se određuje svrha, organizacija korištenja i namjena prostora, definiraju kriteriji i smjernice za uređenje te zaštitu prostora područja BPŽ.

Od ostalih dokumenata koji se bave teritorijalnim razvojem na razini BPŽ valja istaknuti Plan gospodarenja otpadom BPŽ za razdoblje 2008. – 2015. godine i Akcijski plan energetske učinkovitosti 2017. – 2019. godine. Dokumenti koji se odnose na teritorijalni razvoj na lokalnoj razini, usklađeni su sa Županijskim razvojnim dokumentima, iako vremenski proces izrade nije usklađen. Na lokalnoj razini teritorijalni razvoj dijelom je planiranja jedinica lokalnih samouprava i lokalnih akcijskih grupa.

Prilikom izrade ovog dokumenta vodilo se računa da se sva planirana ulaganja usklade s Prostornim Planom BPŽ kao i prostornim planovima i ostalim relevantnim dokumentima koji se odnose na teritorijalni razvoj jedinica lokalne samouprave. Planirane aktivnosti BPŽ usmjerene prema teritorijalnom i urbanom razvoju provodit će se mjerama svih triju ciljeva ŽRS i to kako slijedi: unutar cilja *Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života* mjerom *1.2.1. Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture*; unutar cilja *Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa* mjerama *2.1.1. Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture*, *2.1.5. Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja*, *2.3.1. Razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima*, *2.4.4. Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji*, *2.4.5. Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta* te *2.4.7. Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže*. Također, politika BPŽ prema teritorijalnom i urbanom razvoju ogleda se i mjerama *3.1.1. Daljnje pokrivanje javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava, uključujući oborinsku odvodnju*, *3.1.3. Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života*, *3.1.6. Razvoj toplovodne mreže*, *3.1.9. Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije* te *3.3.1. Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja* unutar cilja *Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti*.

Nositelji provedbe ovih mjera su Upravni odjeli BPŽ, detaljnije o nositeljima pojedinih prioriteta i pripadajućih mjera u poglavlju 6.2.

5.2. Politika županije prema gradovima

URBANA PODRUČJA

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU je u rujnu 2015. godine donijelo Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, s ciljem da se izrade strategije koje će obuhvatiti integrirane mjere za suočavanje s ekonomskim, okolišnim, klimatskim,

demografskim i socijalnim izazovima. Smjernice slijede odredbe Zakona o regionalnom razvoju kojom se kategoriziraju urbana područja prema kategorijama: urbana aglomeracija (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), veća urbana područja i manja urbana područja. Na području BPŽ nalaze se dva grada: Slavonski Brod i Nova Gradiška. Slavonski Brod ima 59.141 stanovnika i prema tom broju pripada skupini većih urbanih središta, dok Nova Gradiška ima 14.229 stanovnika i pripada u manja urbana područja. Temeljni strateški dokument kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za urbana područja je strategija razvoja urbanog područja. Sukladno, Grad Nova Gradiška izradio je Strategiju razvoja Grada do 2020. godine koja predstavlja planski dokument politike lokalnog razvoja u kojem su sadržani strateški ciljevi, prioriteti i mjere za postizanje održivog društveno-gospodarskog razvoja. Izrađena je uvažavajući smjernice Europske unije i u skladu je s ostalim planskim dokumentima više razine. Grad Slavonski Brod i 9 općina koje su u zoni 1 Urbanog područja Slavonski Brod, surađuju na izradi i provedbi Strategije razvoja Urbanog područja Slavonski Brod do 2020. godine. SRŽ ima za cilj utvrditi ciljeve i prioritete razvoja Urbanog područja. Bitno je spomenuti i kako je Europska Unija razvija novi mehanizam za razdoblje 2014. – 2020. godine pod nazivnom Integrirana teritorijalna ulaganja (ITU Mehanizam), čiji je glavni cilj ojačati ulogu gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Prema navedenome, najvećim urbanim centrima RH na raspolaganju je 345,5 milijuna HRK koji će se dodjeljivati putem Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda i Europskog socijalnog fonda. ITU mehanizam u Slavonskom Brodu, kao i ostalim urbanim središtima RH, temeljit će se na već spomenutoj Strategiji razvoja urbanog područja Slavonski Brod do 2020. godine. Ovim mehanizmom omogućit će se ostvarenje projekata od važnosti za Slavonski Brod i okolne općine poput: razvoj poduzetništva, pomoć u zapošljavanju mladih, izgradnja infrastrukture, povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva ili očuvanja i promoviranja kulturne baštine.

Slavonski Brod i Nova Gradiška ističu se i po koncentraciji stanovništva. Zajedno broje ukupno 39,8% stanovništva BPŽ, te čine osnovnu demografsku i razvojnu mrežu, a time predstavljaju i područja od ključnog interesa za razvoj BPŽ. Značaj ovih gradova ogleda se i u činjenici kako je najveći broj gospodarskih sadržaja koncentriran upravo u njima te je potrebno posebnu pažnju usmjeriti na njihov razvoj jer oni čine okosnicu razvoja BPŽ. Uz Slavonski Brod i Novu Gradišku, još su 4 naselja (Okučani, Staro Petrovo Selo, Oriovac i Vrpolje) okosnica demografske i razvojne mreže BPŽ, koja s gradovima, predstavlja prostor za koji se predviđa daljnje širenje. Međutim, s obzirom na želju za ublažavanjem trenutne razvojne neravnoteže između urbanog i ruralnog područja BPŽ, potrebno je fokusirati se i na preostala 24 naselja iznad 1.000 stanovnika te 39 naselja između 500 i 1.000 stanovnika kako bi se osigurao prostor za razvoj i širenje gradova i naselja, te kako bi se sadržaji potrebni za kvalitetan život stanovnika BPŽ proširili i izvan granica samih gradova. Naime, jedan od ključnih razloga gušće naseljenosti urbanih područja jest postojanje kvalitetnije ponude usluga u sektoru obrazovanja, zdravstva, gospodarske aktivnosti te dodatnih usluga koje doprinose kvaliteti života stanovništva, što je potrebno proširiti i na navedena ruralna područja kako bi se osigurao ravnomjerni razvoj i povezivanje urbanih i ruralnih područja, a u čemu ulogu imaju gradovi BPŽ. Grad treba zadržati stanovništvo određenog područja svojom veličinom, tj. gospodarskom i društvenom infrastrukturom. Stoga, gradovi koji su okruženi depopulacijskim prostorima moraju imati središnju ulogu u demografskom i gospodarskom oporavku, te na taj način postati nositelji općeg razvoja svog gravitacijsko-funkcionalnog okruženja.

U BPŽ istaknuta je centralizacija donošenja odluka u gradovima što bi trebalo biti predmetom promjene prilikom razvojnog planiranja. U tom smislu, razvojno planiranje obuhvaća mjere i projekte koje se odnose na gospodarske i socijalne probleme, a potrebno ih je u jednakoj mjeri provoditi cijelim teritorijem BPŽ.

5.3. Politika županije prema područjima s razvojnim posebnostima

PODRUČJA POSEBNE DRŽAVNE SKRBI/SLABO RAZVIJENA PODRUČJA/POTPOMOGNUTA PODRUČJA

Potrebno je identificirati područja koja zahtijevaju poseban pristup razvoju kao što su slabije razvijena područja te područja s razvojnim posebnostima sukladno definicijama ZRR-a na području BPŽ, kako bi se provodila sustavna briga o tim područjima. BPŽ kao jedinica područne (regionalne) samouprave spada u drugu polovinu ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, 01. siječnja 2018. godine, jedinice lokalne samouprave se unutar same BPŽ dodatno razvrstavaju u pet različitih skupina obzirom na indeks razvijenosti:

- I. jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Gornji Bogićevci, Okučani, Stara Gradiška, Staro Petrovo Selo i Vrbje.

- II. jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Bebrina, Cernik, Davor, Dragalić, Gundinci, Nova Kapela, Rešetari, Sikirevci, Slavonski Šamac i Velika Kopanica.

- III. jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Brodski Stupnik, Donji Andrijevci, Garčin, Gornja Vrba, Oprisavci, Oriovac, Podcrkavlje, Sibinj i Vrpolje.

- IV. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Bukovlje, Klakar i Nova Gradiška.

- VI. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Slavonski Brod.

Slijedeća područja: Stara gradiška, Dragalić, Okučani, Gornji Bogćevci, Vrbje, Gundunci, Slavonski Šamac, Velika Kopanica, Cernik, Sikirevci, Oprisavci, Oriovac i Klakar su ruralna područja koja obiluju prirodnim resursima, imaju potencijal za razvoj eko/organske proizvodnje, drvne industrije i turizma. Prema razvoju potencijala postoje neka ograničenja u razvoju navedenih područja poput:

- Depopulacija i starenje stanovništva. Zbog nedostatka posla mladi emigriraju u druge županije RH ili inozemstvo. U 2015.godini podaci govore o negativnom prirodno prirastu od –811, vitalni indeks 61,8, stopa nataliteta je 8,3% a mortaliteta 13,4%
- Nepovoljna obrazovna struktura
- Visoka stopa nezaposlenosti
- Nejednaka dostupnost zdravstvenoj skrbi
- Pad gospodarske aktivnosti – drugačije formulirati i navesti brojeve
- Potrebna modernizacija željezničke i lučke infrastrukture.
- Nerazvijena kanalizacijska mreža i vodovodni sustav jednako u cijeloj županiji

Prilikom izrade ovog dokumenta sva planirana ulaganja usklađena su s mjerama i prioritetima iz područja posebne državne skrbi, slaborazvijenih i potpomognutih područja. Ističemo slijedeće prioritete i mjere iz navedenih područja:

- Prioritet 1.1. Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika; Mjera 1.1.1. Ulaganje u mjere pronatalitetne politike
- Prioritet 1.3. Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti; Mjera 1.3.1. Poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva
- Prioritet 1.5. Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima; Mjera 1.5.1. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života

- Prioritet 2.1. Razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture; Mjera 2.1.3. Aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne lokacije za ulaganja, Mjera 2.1.5. Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja
- Prioritet 2.4. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača; Mjera 2.4.4. Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji; Mjera 2.4.5. Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta
- Prioritet 3.1. Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture; Mjera 3.1.1. Daljnje pokrivanje i obnova javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava uključujući oborinsku odvodnju; Mjera 3.1.2. Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture; Mjera 3.1.3. Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života; Mjera 3.1.5. Daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima; Mjera 3.1.6. Razvoj toplovodne mreže; Mjera 3.1.7. Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom; Mjera 3.1.8. Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava; Mjera 3.1.9. Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije
- Prioritet 3.1.; Mjera 3.3.2. Unapređenje kvalitete zraka, tla i voda; Mjera 3.3.4. Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa

Provedba navedenih mjera uključuje sve predstavnike relevantnih sudionika: resorna ministarstva, BPŽ, jedinice lokalne samouprave, Hrvatsku gospodarsku komoru, Hrvatsku obrtničku komoru, turističke zajednice, poduzetničke potporne institucije, Veleučilište u Slavonskom Brodu, lučku upravu Slavonski Brod, Hrvatske ceste d.o.o., Hrvatske autoceste d.o.o., lokalne akcijske grupe, razvojne agencije, neprofitne organizacije, stanovništvo i druge.

RURALNA I POGRANIČNA PODRUČJA

Osim gradova cijelo područje BPŽ pripada ruralnom području. Uz pomoć niza mjera i aktivnosti u cilju je utjecati na razvoj ruralnog područja poticanjem korištenja sredstva EU, pokretanja poduzetničkih inicijativa, razvoja društvenih oblika poduzetništva, pomoći u razvoju turizma prema posebnostima ruralnog područja, osnivanja klastera, razvojem prometne, društvene i komunalne infrastrukture, zaštitom okoliša i prirode te učinkovitim korištenjem resursa.

Područje BPŽ prema teritorijalnoj podjeli se dijele na urbana i ruralna područja. Od ukupnog broja stanovništva čak se 54% smatra ruralnim stanovništvom. Osim gradova Slavonski Brod i Nova Gradiška, Slavonski Šamac se definira kao urbano područje, dok je ostali dio BPŽ ruralni tip zajednice. Iz tog razloga posebna se pažnja prilikom definiranja strateških smjernica usmjerila upravo na kreiranje mjera i pratećih aktivnosti kojima se potiče razvoj ruralnog, ali i pograničnog područja.

Pogranična područja u posebnom su fokusu razvoja prema Strategiji regionalnog razvoja RH do 2020. godine kojom se utvrđuju odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj pograničnih područja. Kao temeljni razvojni problem pograničnih područja ističu se prometna izoliranost, zatim gospodarska nerazvijenost i općenito loši društveno-gospodarski pokazatelji. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine kao Prioritet 1.3. *Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima*, unutar Strateškog cilja 1: *Povećanje kvalitete življenja poticajem održivog teritorijalnog razvoja* izdvaja i aktivnosti usmjerene na stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima, kao područjima s razvojnim posebnostima. Sa susjedno Bosnom i Hercegovinom Brodsko-posavska dijeli 176 km granice, te je u interesu obaju zemalja zajednička promocija održivog gospodarskog i društvenog razvoja pograničnog područja, rad na zaštiti okoliša, promocija i zaštita prirodnog i kulturnog nasljeđa, zajednička borba protiv organiziranog kriminala.

VI. PROVEDBA

6.1 Financijski okvir za provedbu strategije

Ovo poglavlje daje uvid u razradu planiranih sredstva za cjelokupno razdoblje provedbe ŽRŠ do 2020. godine. Planirana sredstva izračunata su prema planiranim projektima, programima i aktivnostima (u nastavku teksta: APP) u razdoblju provedbe strategije.

Cilj financijskog okvira je povezivanje definiranih mjera s financiranjem njihove provedbe i izvorima njihovog financiranja. Financijski okvir pritom predstavlja indikativan pregled planiranih sredstva za provedbu ŽRŠ. Ovim financijskim okvirom omogućava se jasnije upravljanje razvojem BPŽ jer se njime utvrđuju potrebe područja važnih za strateški razvoj u odnosu na omogućena i dostupna financijska sredstva za njihovo financiranje. Dodatan značaj financijskog okvira analitička podloga za praćenje provedbe ŽRŠ kroz financijske instrumente.

Detaljna razrada planiranih sredstva sadrži Akcijski plan (Dodatak strategiji). U procesu izrade Akcijskog plana te planiranja sredstva sadržanih u ovom financijskom okviru, BPŽ je surađivao s jedinicama lokalne samouprave BPŽ, razvojnim agencijama i državnom upravom. Navedena suradnja rezultirala je uvidom u planirane APP za provedbeno razdoblje, definiranim indikatorima za pojedine mjere odnosno rezultate APP-a i definiranim izvorima financiranja za APP-ove.

U nastavku slijedi pregled planiranih financijskih sredstva alociranih po ciljevima, prioritetima i mjerama, te izvorima financiranja.

Tablica 1. Financijski okvir ŽRS do 2020. godine

CILJ / PRIORITET / MJERA	Planirana sredstva za provedbu skupine mjera do 2020. godine						
	Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori**	Sveukupno
1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	**146.767.831**	**77.165.560**	**2.283.280**	**1.076.060.427**	**0**	**618.003**	**1.302.895.101**
1.1. Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika							
1.1.1. Ulaganje u mjere pronatalitetne politike	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu	**100.048.000**	**76.568.000**	**1.850.000**	**807.575.000**	**0**	**0**	**986.041.000**
1.2.1. Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture	79.275.000	75.800.000	1.850.000	647.575.000	0	0	804.500.000
1.2.2. Ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama	20.773.000	768.000	0	160.000.000	0	0	**181.541.000**
1.2.3. Usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada u strukovnim školama, visokom obrazovanju i ustanovama za obrazovanje odraslih, po načelima HKO-a	-	-	-	-	-	-	-
1.2.4. Razvoj i provedba individualiziranih programa osposobljavanja i usavršavanja	-	-	-	-	-	-	-
1.2.5. Ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti	**2.086.594**	**0**	**0**	**2.543.658**	**0**	**95.940**	**4.726.192**
1.3.1. Ulaganje u mjere samozapošljavanja i zapošljavanja	2.086.594	0	0	2.000.000	0	0	**4.086.594**

	1.3.2. Ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada	-	-	-	-	-	-	-
	1.3.3. Razvoj programa unapređenja poduzetničkih vještina	-	-	-	-	-	-	-
	1.3.4. Poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva	0	0	0	543.658	0	95.940	**639.598**
1.4. Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi		**44.633.237**	**495.000**	**108.000**	**261.898.350**	**0**	**55.000**	**307.189.587**
	1.4.1. Socijalno uključivanje i razvoj izvaninstitucionalnih socijalnih, kulturnih, društveno-korisnih, te sportskih aktivnosti/usluga	541.610	0	108.000	3.069.130	0	0	**3.718.740**
	1.4.2. Razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta		-	-	-	-	-	-
	1.4.3. Razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine	-	-	-	-	-	-	-
	1.4.4. Ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju	6.936.127	0	0	39.304.720	0	0	**46.240.847**
	1.4.5. Ulaganje u razvoj i unapređenje sadržaja za promociju aktivnog i zdravog života i starenja	-	-	-	-	-	-	-
	1.4.6. Ulaganje u unapređenje sustava zdravstvene zaštite	37.155.500	495.000	0	219.524.500	0	55.000	257.230.000
1.5. Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima		**0**	**102.560**	**67.280**	**2.581.419**	**0**	**467.063**	**3.218.322**
	1.5.1. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	0	102.560	67.280	2.581.419	0	467.063	**3.218.322**

1.5.2. Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva	-	-	-	-	-	-	-
1.5.3. Promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga	-	-	-	-	-	-	-
1.6. Jačanje dobrog upravljanja	**0**	**0**	**258.000**	**1.462.000**	**0**	**0**	**1.720.000**
1.6.1. Jačanje obostrane komunikacije s građanima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka	0	0	51.000	289.000	0	0	**340.000**
1.6.2. Razvoj novih e-usluga	0	0	112.500	637.500	0	0	**750.000**
1.6.3. Jačanje kapaciteta službenika i dužnosnika za efikasno i participativno upravljanje razvojem	0	0	94.500	535.500	0	0	**630.000**
2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa	**12.996.724**	**109.031.512**	**18.903.933**	**590.883.147**	**13.914.880**	**13.079.265**	**758.809.461**
2.1. Razvoj i unapređenje poduzetničke klime i infrastrukture	**8.000.000**	**28.305.150**	**6.119.966**	**193.758.993**	**0**	**0**	**236.184.109**
2.1.1. Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture	28.305.150	1.977.466	171.601.493	0	0	**201.884.109**	28.305.150
2.1.2. Jačanje institucionalne podrške poduzetništvu	0	0	42.500	257.500	0	0	**300.000**
2.1.3. Aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne lokacije za ulaganja	-	-	-	-	-	-	-
2.1.4. Razvoj Poduzetničkih potpornih institucija (PPI) s ciljem podrške poduzetnicima	8.000.000	0	4.100.000	21.900.000	0	0	**34.000.000**
2.1.5. Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj	**0**	**38.000.000**	**292.000**	**81.857.289**	**12.234.880**	**6.989.265**	**139.373.434**
2.2.1. Direktne potpore poduzetništvu	0	38.000.000	292.000	0	0	0	**38.292.000**

	2.2.2. Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj				81.857.288,99	12.234.879,82	6.989.265,12	**101.081.434**
	2.2.3. Promocija i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja	-	-	-	-	-	-	-
	2.2.4. Jačanje povezanosti poduzetnika	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine		**80.000**	**13.152.500**	**3.446.789**	**83.009.200**	**1.680.000**	**6.000.000**	**107.368.489**
	2.3.1. Razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima	75.000	12.772.500	1.926.520	80.901.200	1.530.000	6.000.000	**103.205.220**
	2.3.2. Razvoj selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam	5.000	0	1.122.000	2.108.000	150.000	0	**3.385.000**
	2.3.3. Podrška promociji i jačanju turističke destinacije	0	113.000	105.000	0	0	0	**218.000**
	2.3.4. Brendiranje proizvoda i turističke ponude BPŽ te promocija BPŽ kao turističke destinacije	0	207.000	276.269	0	0	0	**483.269**
	2.3.5. Valorizacija kulturne i turističke baštine	0	60.000	17.000	0	0	0	**77.000**
2.4. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača		**4.916.724**	**29.573.862**	**9.045.178**	**232.257.665**	**0**	**90.000**	**275.883.429**
	2.4.1. Ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete	165.000	1.100.000	1.125.000	12.325.000	0	0	**14.715.000**
	2.4.2. Ulaganja u mjere povećanja kvalitete i dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te produljenje životnog vijeka proizvoda	0	200.000	0	0	0	0	**200.000**
	2.4.3. Jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima	0	1.053.000	417.000	90.000	0	90.000	**1.650.000**
	2.4.4. Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji	0	100.000	0	0	0	0	**100.000**

	2.4.5. Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta	0	100.000	0	0	0	0	**100.000**
	2.4.6. Neproizvodna ulaganja u diversifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa	0	480.000	0	0	0	0	**480.000**
	2.4.7. Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže	4.751.724	26.540.862	7.503.178	219.842.665	0	0	**258.638.429**
3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti		**77.692.477**	**40.011.730**	**92.277.839**	**1.026.835.517**	**1.013.130.000**	**104.177.250**	**2.354.119.812**
3.1. Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture		**64.954.520**	**39.445.000**	**88.132.839**	**1.011.213.767**	**1.010.750.000**	**104.177.250**	**2.318.668.375**
	3.1.1. Daljnje pokrivanje i obnova javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava uključujući oborinsku odvodnju	34.437.802	3.450.000	17.490.256	316.675.613	0	0	**372.053.671**
	3.1.2. Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture	4.987.653	600.000	50.862.381	315.859.387	0	3.000.000	**375.309.421**
	3.1.3. Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života	4.689.339	250.000	8.428.047	41.330.942	0	0	**54.698.328**
	3.1.4. Proširenje dostupnosti širokopojasnog interneta	3.250.000	13.750.000	0	0	0	0	**17.000.000**
	3.1.5. Daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima	300.000	1.700.000	0	0	0	0	**2.000.000**
	3.1.6. Razvoj toplovodne mreže	1.087.500	6.162.500	0	0	0	0	**7.250.000**
	3.1.7. Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	1.250.000	13.007.500	2.556.675	126.724.725	1.000.000.000	0	**1.143.538.900**
	3.1.8. Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava	14.433.226	350.000	8.551.280	210.448.300	10.750.000	101.177.250	**345.710.056**
	3.1.9. Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije	519.000	175.000	244.200	174.800	0	0	**1.113.000**
3.2. Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima		**11.612.957**	**566.730**	**3.795.000**	**2.136.750**	**0**	**0**	**18.111.437**
	3.2.1. Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima	551.070	566.730	0	981.750	0	0	**2.099.550**

	3.2.2. Povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima	11.061.887	0	3.795.000	1.155.000	0	0	**16.011.887**
3.3. Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti		**1.125.000**	**0**	**350.000**	**13.485.000**	**2.380.000**	**0**	**17.340.000**
	3.3.1. Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja	750.000	0	0	9.560.000	2.380.000	0	**12.690.000**
	3.3.2. Unapređenje kvalitete zraka, tla i voda	-	-	-	-	-	-	-
	3.3.3. Unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija	375.000	0	350.000	3.925.000	0	0	**4.650.000**
	3.3.4. Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa	-	-	-	-	-	-	-
	UKUPNO	**237.457.032**	**226.208.802**	**113.465.052**	**2.693.779.091**	**1.027.044.880**	**117.874.518**	**4.415.824.374**

6.2. Provedbeni mehanizmi

Strateško planiranje i razvoj BPŽ u nadležnosti je upravnih tijela jedinice lokalne samouprave, 2 grada i 26 općina. Uz navedena tijela i druge institucije će biti angažirane u provedbi ove Strategije od kojih se ističu Centar za razvoj BPŽ, Natura Slavonica – Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode BPŽ, Županijska uprava za ceste, Zavod za prostorno uređenje BPŽ, Turistička zajednica BPŽ, Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ i drugi.

Centar za razvoj BPŽ biti će zadužen za koordinaciju i praćenje provedbe ŽRŠ, te za praćenje ostvarenja indikatora i provedbe strateških projekata. Za praćenje provedbe biti će zaduženi i članovi Partnerskog vijeća, te upravni odjeli:

- Ured župana
- Stručna služba Županijske skupštine i župana
- Upravni odjel za gospodarstvo
- Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje
- Upravni odjel za poljoprivredu
- Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb
- Upravni odjel za proračun i financije
- Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu
- Upravni odjel za razvoj i europske integracije
- Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša
- Ured za unutarnju reviziju
- Ured za odnose s javnošću

Uspješnost provedbe ove ŽRŠ ovisi o svim navedenim dionicima, ali i o uspješnom interdisciplinarnom i interaktivnom radu sa svim ostalim akterima u razvoju i promociji razvoja BPŽ. To se prije svega odnosi na privatan, javni i civilni sektor u BPŽ i na uspješnost suradnje s institucijama na nacionalnoj razini.

Institucionalan okvir prema tome čine sva navedena tijela od kojih su najrelevantniji akteri prikazani u Shemi 1.

Shema 1. Institucionalni okvir

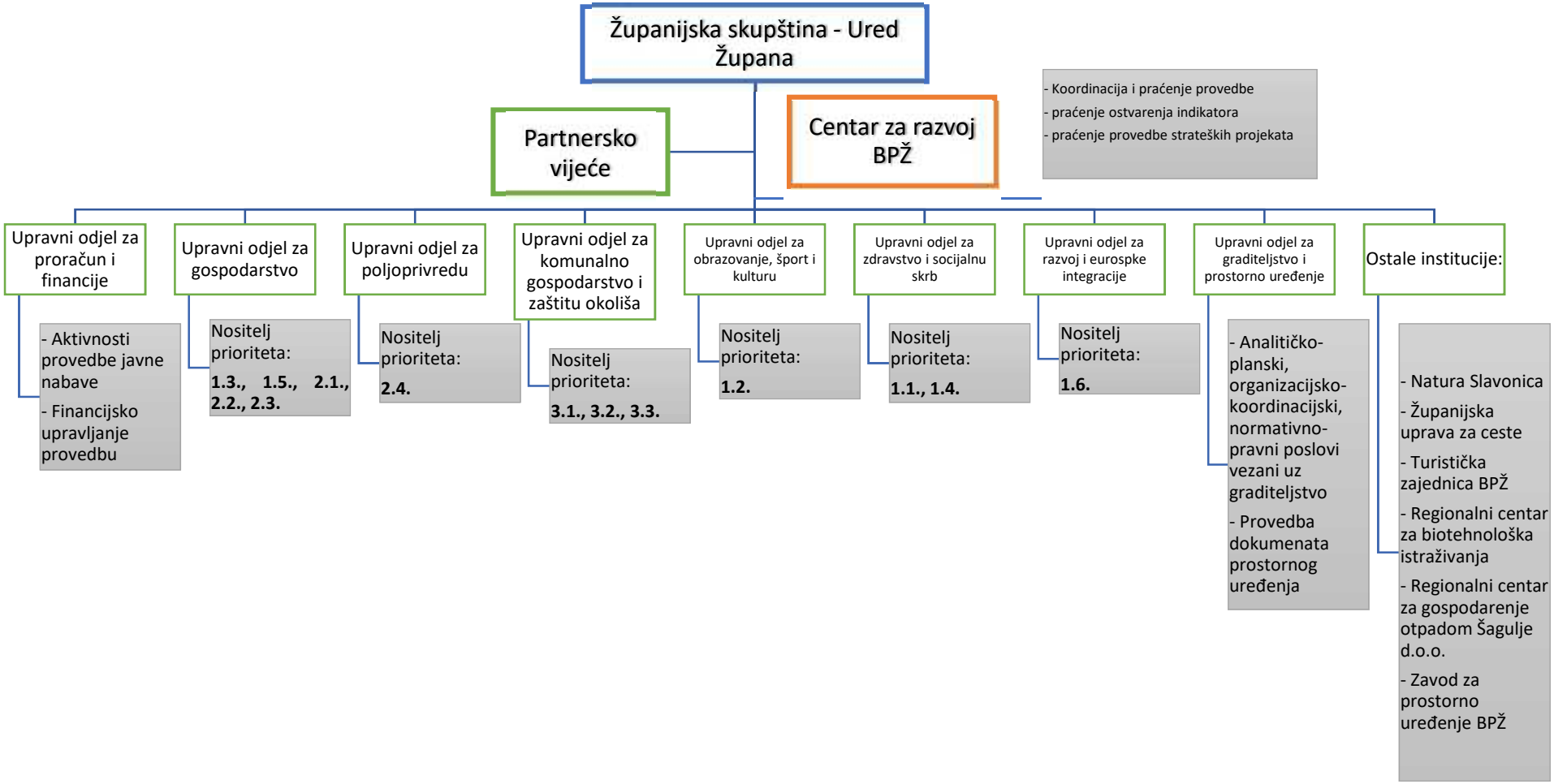

6.3. Popis strateških projekata Brodsko-posavske županije

U nastavku slijedi popis izabranih 10 strateških projekata BPŽ koji su podijeljeni prema strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama. Navedeni strateški projekti planiraju se provesti u razdoblju provedbe Strategije, te će se za svaki projekt godišnje izrađivati izvještaj o statusu provedbe. Projekati su izabrani prema statusu pripremljenosti i statusu važnosti za razvoj pojedinih sektora, a time i za razvoj BPŽ ukupno.

Strateški cilj 1.	**Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**
Prioritet 1.2.	Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu
Mjera 1.2.1.	Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture
Naziv projekta	Sveučilište u Slavonskom Brodu
Nositelj projekta i partneri	Grad Slavonski Brod
Cilj projekta	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu, odnosno izgradnju sveučilišnog kampusa i svih ostalih sastavnica Sveučilišta u Slavonskom Brodu
Indikativni popis aktivnosti	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture
Ciljano područje	Grad Slavonski Brod
Tip projekta[7]	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta[8]	„2“
Indikativni proračun projekta	380.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, pomoći Europske Unije
Strateški cilj 1.	**Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**
Prioritet 1.2.	Povećanje dostupnosti, ulaganja u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu
Mjera 1.2.1.	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture
Naziv projekta	Učenički dom u Slavonskom Brodu i učenički dom u Novoj Gradiški
Nositelj projekta i partneri	Brodsko-posavska županija Grad Nova Gradiška i Grad Slavonski Brod
Cilj projekta	Osigurati smještaj za učenike srednjih škola s područja Brodsko-posavske županije i učenika koji pohađaju u srednju školu na području županije, a

[7] Sukladno Smjernicama za izradu ŽRS, praćenje i vrednovanje njihove provedbe u ovom dijelu projekti se dijele prema tipu na infrastrukturne i „soft“ projekte

[8] Sukladno Smjernicama za izradu ŽRS projekti se dijele na - projekte neposredne realizacije „1“, projekte realizacije u srednjoročnom planskom razdoblju „2“ i projekte realizacije u dugoročnom planskom razdoblju „3“

	dolaze iz drugih županija
Indikativni popis aktivnosti	• Izgradnja 2 učenička doma • Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja
Ciljano područje	Grad Nova Gradiška i Grad Slavonski Brod
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„2“
Indikativni proračun projekta	36.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, Županijski proračun, pomoći Europske Unije
Strateški cilj 1.	**Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**
Prioritet 1.2	Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu
Mjera 1.2.2.	Ulaganje u unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama
Naziv projekta	Institucionalno i infrastrukturno jačanje sustava obrazovanja u BPŽ
Nositelj projekta i partneri	Veleučilište u Slavonskom Brodu
Cilj projekta	Povisiti obrazovne standarde te osigurati preduvjete za istraživački rad i pružanje usluga gospodarstvu i zajednici razvojem vlastite infrastrukture
Indikativni popis aktivnosti	• Izgradnja i opremanje Veleučilišta, • Opremanje studentskih domova • Jačanje internih kapaciteta, • Jačanje komunikacije s javnošću
Ciljano područje	Grad Slavonski Brod
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„2“
Indikativni proračun projekta	180.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, Pomoći Europske Unije
Strateški cilj 1.	**Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**
Prioritet 1.4.	Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi
Mjera 1.4.6.	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite
Naziv projekta	Institucionalno i infrastrukturno jačanje sustava zdravstvene zaštite na području Brodsko-posavske županije
Nositelj projekta i partneri	Brodsko-posavska županija

	Zavod za hitnu medicinu BPŽ
Cilj projekta	Smanjenje troškova i bolja učinkovitost rada, održivost bolničkog zdravstvenog sustava
Indikativni popis aktivnosti	• Opremanje i uređenje Bolnice Slavonski Brod • Opremanje i uređenje Bolnice Nova Gradiška • Ustroj, izgradnja i opremanje simulacijsko-edukacijskog centra za prirodne katastrofe i izvanbolničku HMP
Ciljano područje	Brodsko-posavska županija
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„2“
Indikativni proračun projekta	11.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, Pomoći Europske Unije
Strateški cilj 2.	**Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**
Prioritet 2.2.	Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj
Mjera 2.2.1.	Direktne potpore poduzetništvu
Naziv projekta	INCUBOTIC - Izgradnja i opremanje Poduzetničkog inkubatora za IKT i robotiku
Nositelj projekta i partneri	Brodsko-posavska županija
Cilj projekta	Cilj je stvoriti međunarodno prepoznatu vrhunsku poslovnu i ulagačku destinaciju i Inkubator koji pruža ciljane, visokospecijalizirane usluge poduzećima, istraživačkim i obrazovnim institucijama u području razvoja i primjene novih tehnologija, znanja i inovacija u ciljanim industrijskim sektorima. Navedeno će omogućiti jačanje kapaciteta poduzeća za razvoj inovativnih proizvoda i usluga, potaknut će unapređenje konkurentnosti poslovnog sektora, te stvaranje i privlačenje inovativnih i tehnološki orijentiranih poduzeća u tehnološki intenzivne sektore, s posebnim naglaskom na učinkovito upravljanje okolišem i resursima.
Indikativni popis aktivnosti	• Provedba građevinskih radova, nabava opreme i usluga; • Razvoj visokokvalitetnih usluga poslovne podrške
Ciljano područje	Grad Slavonski Brod
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„1“
Indikativni proračun projekta	38.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, pomoći Europske Unije
Strateški cilj 2.	**Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**

Prioritet 2.2.	Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj
Mjera 2.2.2.	Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj
Naziv projekta	Centar kompetencija za napredno inženjerstvo Nova Gradiška
Nositelj projekta i partneri	CEKOM NI NG d.o.o.
Cilj projekta	Povećati konkurentnost poslovnog sektora kroz ulaganja u istraživanje i razvoj, te povećanje ulaganja poslovnog sektora u istraživanje i razvoj.
Indikativni popis aktivnosti	• Provedba vlastitih, ugovornih i kolaborativnih industrijskih i eksperimentalnih istraživanja (kolaborativna istraživanja – projekti partnera prijavljeni u okviru ovog projekta – koji traje 3 godine od početka rada Cekom-a), • Transfer tehnologije i komercijalizaciju inovacija kroz pilot proizvodne linije i inovacijsku podršku poduzetnicima, • Pružanje usluga u ispitivanju kvalitete i davanju certifikata, • Pružanje savjetodavnih usluga vezanih uz upravljanje intelektualnim vlasništvom, izradu projekata za istraživanje, razvoj i inovacije, internacionalizacija razvojno istraživačkih aktivnosti, izradu i provedbu plana izvoza novih proizvoda ili usluga, • Organiziranje edukacija, stručnih treninga, tematskih konferencija, posredničkih B2B događanja, investicijskih foruma i ostalih događanja u cilju jačanja istraživačkih kapaciteta poslovnog sektora, • Pružanje usluga najma prostora i/ili opreme, • Pružanje usluge pred-inkubacije i inkubacije, • Internacionalizaciju CEKOM-a putem uključivanja u EU tehnološke platforme
Ciljano područje	Grad Nova Gradiška
Tip projekta	Soft
Pripremljenost projekta	„2“
Indikativni proračun projekta	101.081.433,93 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, pomoći Europske Unije
Strateški cilj 2.	**Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**
Prioritet 2.4.	Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača
Mjera 2.4.7.	Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže
Naziv projekta	Izgradnja sustava navodnjavanja za cjelokupno područje BPŽ
Nositelj projekta i partneri	Brodsko-posavska županija
Cilj projekta	Povećanje kvalitete korištenja područja u poljoprivredne svrhe, poticanje konkurentnosti poljoprivrede i zadržavanje stanovništva u ruralnom području.
Indikativni popis aktivnosti	• Priprema dokumentacije i prijava projekta • Provedba projekta – izgradnja sustava navodnjavanja • Izgradnja i održavanje hidromelioracijskih objekata

Ciljano područje	Brodsko-posavska županija, Orubica
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„1“
Indikativni proračun projekta	47.517.242,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, pomoći Europske Unije
Strateški cilj 3.	**Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti**
Prioritet 3.1.	Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture
Mjera 3.1.7.	Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
Naziv projekta	Regionalni centar za gospodarenje otpadom Šagulje (RCGO Šagulje)
Nositelj projekta i partneri	Regionalni centar za gospodarenje otpadom Šagulje d.o.o.
Cilj projekta	Izgradnja regionalnog centra za gospodarenje otpadom u svrhu održivog gospodarenja otpadom u području cijele Brodsko-posavske županije. Izgradnja postrojenja za obradu miješanog komunalnog otpada za područje Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i dijela Sisačko-moslavačke županije.
Indikativni popis aktivnosti	• Izrada projektno-tehnološke dokumentacije, • Izgradnja RCGO-Šagulje, • Odvojeno prikupljanje otpada uz uspostavu učinkovitog sustava za gospodarenje otpadom, • Smanjenje količine otpada koji se odlaže.
Ciljano područje	Mjesto Šagulje
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„2“
Indikativni proračun projekta	130.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Županijski proračun, pomoći Europske Unije, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
Strateški cilj 3.	**Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti**
Prioritet 3.1.	Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture
Mjera 3.1.8.	Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava
Naziv projekta	Istočna vezna cesta + produžena Svačićeva u Sl. Brodu + Južna obilaznica – faza II
Nositelj projekta i partneri	Hrvatske ceste
Cilj projekta	Razvoj prometne infrastrukture
Indikativni popis aktivnosti	Spoj sjeverne vezne ceste izgradnjom Svačićeve ulice s istočnom veznom cestom i izgradnja istočne vezne ceste-spoj do Luke Brod, poslovnih zona Bjeliš. Nastavak izradnje južne obilaznice grada Nova Gradiška.

Ciljano područje	Grad Slavonski Brod, Grad Nova Gradiška, Općina Dionica Rešetari – poslovna zona Nova Gradiška završena
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„2“
Indikativni proračun projekta	141.215.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, pomoći Europske Unije
Strateški cilj 3.	**Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti**
Prioritet 3.1.	Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture
Mjera 3.1.8.	Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava
Naziv projekta	Nadogradnja infrastrukture i razvoj terminala i pratećih objekata u Luci Slavonski Brod
Nositelj projekta i partneri	Javna ustanova Lučka uprava Slavonski Brod
Cilj projekta	Nadogradnjom infrastrukture i razvojem lučkih usluga povećat će se propusnost luke, proširiti gospodarske aktivnosti regije i povećati kapaciteti luke. Ulaganje će doprinijeti postignućima transeuropske prometne mreže, a izgrađena infrastruktura će omogućiti poboljšan pretovar roba u cestovnom, željezničkom i riječnom prometu. Samim time povećat će se i ukupni kapaciteti koridora Rajna-Dunav kojem luka Slavonski Brod pripada, te će se potaknuti razvoj unutarnje riječne plovidbe, a kao rezultat toga izravni troškovi prijevoza prema krajnjim korisnicima i eksterni troškovi (zagađenje zraka, buka, nesreće i sl.) kao dobrobit za društvo u cjelini će biti niži. Planiranim projektom će se osigurati nova radna mjesta i smanjiti nezaposlenost, te poboljšati poduzetnička aktivnost u luci, Brodsko-posavskoj županiji i šire.
Indikativni popis aktivnosti	• Nadogradnja osnovne lučke infrastrukture, • Pružanje novih usluga i povećanje kapaciteta, • Stvaranje poveznice sa drugim oblicima prijevoza dobara i povećanje intermodalnosti.
Ciljano područje	Grad Slavonski Brod
Tip projekta	Infrastrukturni
Pripremljenost projekta	„1“
Indikativni proračun projekta	131.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, pomoći Europske Unije

VII. PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje politike regionalnog razvoja i njezinih učinaka propisani su Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), te Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja ŽRS. Zakon u čl. 47 navodi kako Ministarstvo prati provedbu politike regionalnog razvoja i njezinih učinaka na razvoj svih dijelova Republike Hrvatske, a nadležna tijela državne uprave prate provedbu za svoja upravna područja i njihov učinak na razvoj svih dijelova Republike Hrvatske. Izvještavanje je obuhvaćeno čl. 49 Zakona te navodi: (1) Središnja tijela državne uprave i druga javnopravna tijela, kao i trgovačka društva u vlasništvu Republike Hrvatske podnose Ministarstvu izvješće o učincima provedbe programa iz njihove nadležnosti s učincima na regionalni razvoj do 30. travnja tekuće godine za prethodnu godinu; (2) Ministarstvo će izvješće iz stavka 1. ovog članka u dijelu koji se odnosi na određenu županiju istoj dostaviti do 31. svibnja tekuće godine; (3) Županija podnosi Ministarstvu godišnje izvješće o rezultatima provedbe županijske razvojne strategije najkasnije do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu; (4) Veliki grad koji je nositelj izrade strategije razvoja za urbano područje podnosi Ministarstvu godišnje izvješće o rezultatima provedbe strategije razvoja urbanog područja najkasnije do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu; (5) Ministarstvo podnosi Vladi izvješće o rezultatima provedbe politike regionalnog razvoja najkasnije do 1. studenoga tekuće godine za prethodnu godinu; (6) Vlada Republike Hrvatske podnosi Hrvatskom saboru godišnje izvješće o rezultatima provedbe razvojne politike najkasnije do 1. prosinca tekuće godine za prethodnu godinu.

Zakonska obveza provedbe ŽRS osigurava uspješnu provedbu ŽRŠ koja će omogućiti ostvarenje planiranih učinaka njihovim sustavnim praćenjem i vrednovanjem. Sukladno obvezi, praćenje provedbe ŽRŠ vršit će se na godišnjoj razini, a za njeno će praćenje biti odgovoran Centar za razvoj BPŽ.

Dodatak Pravilniku o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja Županijskih razvojnih strategija propisuje obvezu BPŽ da prati sljedeće osnovne skupine pokazatelja:

- stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva prioriteta i mjera,
- ostvarene rezultate i učinke na razvoj, učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava, ostvarenje prema utvrđenom financijskom okviru,
- sudjelovanje i doprinos partnerstva,
- učinkovitost rukovođenja i organizacije provedbe,
- vidljivost ŽRS-a u javnosti BPŽ i jedinica lokalne samouprave s područja BPŽ

Kako bi se omogućilo sustavno i kvalitetno praćenje pokazatelja učinaka i pokazatelja ishoda, ciljevi ŽRŠ sastavljeni su od prioriteta, dok prioriteti sadrže mjere koje će biti provedene u svrhu ispunjenja zadanih prioriteta. Ciljevi, prioriteti i mjere mjerljivi su prethodno definiranim početnim i ciljanim vrijednostima, te rokovima za postizanje navedenih ciljnih vrijednosti. Pokazatelji za praćenje provedbe na razini ciljeva, prioriteta i mjera navedeni su u ŽRS u poglavlju Strateški okvir.

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske u čl. 48 propisuje i obvezu vrednovanja planskih dokumenata politike regionalnog razvoja tijekom izrade, provedbe te nakon provedbe, a u svrhu poboljšanja kvalitete ŽRS, kao i kvalitete cjelokupnog procesa programiranja. Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja Županijskih razvojnih strategija osigurava da svaka ŽRS bude ocijenjena na jednak način i to temeljem sljedećih osnovnih kriterija: (1) opravdanosti (utvrđivanje opravdanosti ŽRS); (2) relevantnosti (važnost i snaga informacija te njihova potpunost); (3) konzistentnosti (dosljednost ciljeva); te (4) koherentnosti (unutarnja: ocjena postojanja sinergije između ciljeva ŽRS-a, te vanjska: ocjena usklađenosti izrađene strategije s drugim razvojnim programima).

VIII. PARTNERSKO VIJEĆE

Partnersko vijeće BPŽ (daljnje u tekstu: PV BPŽ) osnovano je 22. prosinca 2015. godine Odlukom o osnivanju i imenovanju članova i zamjenika članova Partnerskog vijeća BPŽ (u daljnjem tekstu: Odluka). Imenovanje je provedeno sukladno članku 27. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14), članku 5. Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/2015) i članku 56. Statuta BPŽ (Službeni vjesnik BPŽ 15/13). Navedenom Odlukom imenovano je 35 članova partnerskog vijeća i 35 zamjenika članova partnerskog vijeća koji se imenuju za vrijeme razdoblja trajanja Županijske razvojne strategije (daljnje u tekstu: ŽRS). Sve članove i njihove zamjenike imenovao je Župan. Ispred partnerskog vijeća djeluju predsjednik i zamjenik predsjednika partnerskog vijeća koje biraju članovi sukladno Poslovniku o radu kojeg partnersko vijeće donosi na konstituirajućoj sjednici.

Rad Partnerskog vijeća odnosi se na sudjelovanje u donošenju Županijske razvojne strategije, utvrđivanje prioriteta razvoja u području BPŽ, predlaganje strateških projekata važnih za razvoj općina i gradova na području BPŽ i provedbu i praćenje strateških projekata.

PV BPŽ posebno pridonosi prepoznavanju zajedničkih razvojnih prioriteta različitih dionika; prepoznavanju i predlaganju strateških projekata, te praćenju njihovih učinaka na razvoj; stvaranju kapaciteta i mogućnosti za poticanje i ubrzavanje društveno-gospodarskog razvoja; te uspostavi integriranog razvoja uvažavanjem problema i potreba različitih kategorija dionika regionalnog razvoja. Partnersko vijeće u svojem radu rukovodi se slijedećim načelima: usuglašavanja, transparentnosti, ravnomjerne predstavljenosti i jednake zastupljenosti svih partnera.

Župan BPŽ saziva sjednice Partnerskog vijeća. Članovi PV BPŽ službene pozive za prisustvovanje sjednici primaju putem elektroničke pošte zajedno sa svim materijalima i rasporedom rada sjednice.

Prva sjednica održana je 16. lipnja 2016. godine. Prisustvovalo je 27 članova i zamjenika članova. Na sjednici je usvojen Poslovnik o radu PV BPŽ i izglasan je predsjednik Partnerskog vijeća. Svi prisutni članovi i zamjenici članova bili su upoznati s procesom izrade ŽRS, institucionalnim okvirom i metodologijom rada. U nastavku sjednice članovi PV BPŽ podijeljeni su u tri tematske radne skupine koje zastupaju tri glavne djelatnosti:

- Društvene djelatnosti i društvo (20 članova)
- Gospodarstvo (20 članova)
- Komunalna infrastruktura i okoliš (15 članova).

Članovi PV BPŽ su odlučili kojoj radnoj skupini žele pripadati, neki od članova sudjelovali su u radu i više radnih skupina. Na zadnjem dijelu sjednice članovi su bili podijeljeni u radne skupine koje su radile na izradi SWOT analize za područje svoje nadležnosti u odnosu na snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje koje proizlaze iz teritorijalno i gospodarskog i društvenog konteksta Brodsko-posavske županije.

Druga sjednica održana je 18. siječnja 2017. godine. Prisustvovala su 22 člana i zamjenika članova PV BPŽ. Predstavljena je izrađena SWOT analiza sukladno komentarima i smjernicama članova. SWOT analiza rađena je metodom participacije putem online konzultacija s članovima PV BPŽ koji su dali svoja mišljenja i prijedloge dopuna. Također, predstavljen je i prijedlog strateškog okvira – ciljevi, prioriteti i mjere te je prijedlog stavljen na raspravu. Prijedlog strateškog okvira je rezultat analize stanja i dobivenih komentara od strane PV BPŽ direktno na prethodnoj sjednici i putem elektroničke

pošte. Svi komentari i predložene izmjene kao rezultat druge sjednice su uvažene i sukladno napravljene dopune i izmjene predloženog strateškog okvira. Predstavljena je i analiza stanja koja je dana na komentiranje, dopune i prijedloge.

Treća sjednica održana je 3. listopada 2017. godine. Na trećoj sjednici prisustvovalo je 28 članova i zamjenika članova PV BPŽ. Na sjednici je predstavljeno trenutno stanje i sadržaj Županijske razvojne strategije. Zatim se u suradnji konzultanata i članova PV definirala vizija ŽRS, nakon čega se pristupilo radu definiranja pokazatelja učinka i njihovih vrijednosti na razini ciljeva cjelokupne strategije. U prvom dijelu sjednice predstavljeni su prijedlozi strateških projekata, te je provedeno izglasavanje 10 strateških projekata koji su pritom i usvojeni. Potom su se sudionici sjednice podijelili u tri skupine prema tri cilja i zastupništvu glavnih djelatnosti. Svaka skupina radila je na zasebnom cilju Akcijskog plana i to na definiranju projekata i potrebnih informacija o vrijednostima projekata i izvorima financiranja. Sjednica je zaključena s predstavljanjem završnih koraka u izradi Županijske razvojne strategije.

Četvrta sjednica održana je 6. prosinca 2017. godine. Prisustvovalo je 29 članova Partnerskog vijeća i zamjenika članova PV BPŽ. Na sjednici je potvrđena lista prvenstva projekata te je potvrđena i rezervna lista projekata. Projekti na listama zadovoljavaju bodovni prag, kriterije ciljane skupine korisnika i grupe podnositelja, te se nalaze u dostupnom financijskom okviru.

Peta sjednica održana je 14. lipnja 2018. godine. Na njoj je prisustvovalo 30 članova i zamjenika članova Partnerskog vijeća BPŽ. Na sjednici je prezentiran i usvojen nacrt Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije do 2020. godine.

IX. HORIZONTALNA NAČELA

Horizontalna načela, uz zakonski okvir i propise, uvjet poštivanja jednakosti te primjenjivanja zahtjeva ravnopravnosti spolova, jednakih mogućnosti, pristupačnosti za osobe s invaliditetom te promicanje održivog razvoja. Prilikom izrade ŽRS, naglasak je stavljen na dva horizontalna načela – nediskriminaciju i održivi razvoj.

9.1. Načelo nediskriminacije

Za potrebe izrade ŽRS, načelo nediskriminacije uključivat će zahtjeve vezane uz ravnopravnost spolova, jednake mogućnosti za sve skupine, pristupačnost za osobe s invaliditetom, te prioritete i s njima povezane mjere, koje odgovaraju načelu nediskriminacije.

Načelo nediskriminacije i promicanja jednakih mogućnosti osigurava svim skupinama u društvu jednak pristup sadržajima potrebnim za kvalitetan život bez obzira na rasnu ili etničku pripadnost pojedinca, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovno stanje, članstvo u sindikatu, obrazovanje, društveni položaj, bračni ili obiteljski status, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko naslijeđe, rodni identitet, izražavanje ili spolnu orijentaciju, što je usklađeno sa Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12). Upravo je načelo nediskriminacije ono koje osigurava jednake mogućnosti za sve društvene skupine, te osigurava njihovu vidljivost i zastupljenost, kako bi se društvo moglo razvijati pravedno što predstavlja jedan od prioriteta Brodsko-posavske županije. Želja za ujednačenim mogućnostima već je prezentirana u ŽRS, a u nastavku slijedi popis mjera Strategije koje izravno promiču načelo nediskriminacije:

- CILJ 1: Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života
  - Prioritet 1.2. Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu
    - Mjera 1.2.5. Ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole
  - Prioritet 1.3. Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti
    - Mjera 1.3.2. Ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada
  - Prioritet 1.4. Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi
    - Mjera 1.4.3. Razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine
    - Mjera 1.4.4. Ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju
  - Prioritet 1.5. Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima
    - Mjera 1.5.1. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života
    - Mjera 1.5.3. Promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga.

Osim spomenutih mjera, izrađen je i popis ključnih projekata koje BPŽ nastoji provesti u razdoblju provedbe ŽRS. Projekt koji izravno promiče načelo nediskriminacije jest projekt poboljšanja pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kojim će se svim stanovnicima BPŽ omogućiti jednaki tretman i pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

9.2. Načelo održivog razvoja

Održivi razvoj bitna je odrednica cjelokupnog razvoja BPŽ čiji je naglasak na održivom korištenju resursa sa što manjim štetnim utjecajem na okoliš kako bi se i budućim naraštajima omogućilo korištenje prirodnih resursa za kvalitetan život.

Strategija izdvaja niz mjera koje izravno promiču načelo održivog razvoja:

- CILJ 1: Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života
  - Prioritet 1.5. Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima
    - Mjera 1.5.1. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života
- CILJ 2: Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa
  - Prioritet 2.4. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača
    - Mjera 2.4.1. Ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete
    - Mjera 2.4.6. Neproizvodna ulaganja u diverzifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa
    - Mjera 2.4.7. Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže
- CILJ 3: Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti
  - Prioritet 3.1. Razvoj komunalne, energetske i prometne infrastrukture
    - Mjera 3.1.7. Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
  - Prioritet 3.2. Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima
    - Mjera 3.2.1. Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima
    - Mjera 3.2.2. Povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima
  - Prioritet 3.3. Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti
    - Mjera 3.3.1. Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja
    - Mjera 3.3.4. Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa.

Spomenuti popis ključnih projekata koje BPŽ nastoji provesti u razdoblju provedbe Strategije će doprinijeti načelu održivog razvoja. Projekti koje potrebno izdvojiti povezani su prvenstveno uz energetsku obnovu zgrada javne namjere (obrazovne ustanove, bolnice, domovi za starije i nemoćne), izgradnju centra za gospodarenje otpadom, ali i izradu studije utjecaja ekoloških čimbenika na zdravlje ljudi. Navedeni projekti usklađeni su s načelom održivog razvoja jer nastoji održivim korištenjem resursa, sa što manjim štetnim utjecajem na okoliš, budućim naraštajima omogućiti korištenje prirodnih resursa za kvalitetan život.

X. IZVJEŠĆE O PROVEDENOM PRETHODNOM VREDNOVANJU – SAŽETAK

Osnovna svrha prethodnog vrednovanja je osigurati visoku kvalitetu strategije, te nalaženje optimalnog načina korištenja raspoloživih resursa za dostizanje razvojnih ciljeva. Principi i metodologija prethodnog vrednovanja županijskih razvojnih strategija propisani su Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe te Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (MRRFEU, rujan 2015.)

Prilikom prethodnog vrednovanja, pored odredbi Smjernica, uvrštene su i komponente koje proizlaze iz metodologije opisane u sljedećim dokumentima:

- *European Commission, DG REGIO (2014): The Programming Period 2014-2020, MONITORING AND EVALUATION OF EUROPEAN COHESION POLICY - Guidance document on ex-ante evaluation*
- *European Commission (2013): The Guide to Evaluation of Socio-Economic Development*

Tvrtka Ecorys Hrvatska d.o.o. angažirana je od strane Brodsko-posavske županije da izvrši prethodno vrednovanje Strategije razvoja Brodsko-posavske županije do 2020. (dalje u tekstu: ŽRS) Ugovor je potpisan 13. travnja 2016. godine (Klasa: 023-01/16-01/157, Urbroj: 2178/1-11-1-16-19), u početnoj (analitičkoj) fazi izrade strategije, kako tim za izradu ŽRS kroz prethodno vrednovanje dobio dodatne smjernice i sugestije tijekom cijele izrade ŽRS, s ciljem postizanja optimalnog sadržaja dokumenta. Stručni tim za provođenje prethodnog vrednovanja ŽRS sudjelovao je na svim sastancima Parterskog vijeća BPŽ, pravovremeno dobivao sve relevantne dodatne materijale, kako mogao davati konstruktivne komentare i smjernice radnom timu za izradu ŽRS.

Izvješće o prethodnom vrednovanju obuhvaća osvrt na:

1. **Usklađenost sadržaja i metodologije ŽRS sa Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe**;
2. **Kvaliteta analize stanja, relevantnost i opravdanost** – koliko su ciljevi, prioriteti i mjere u ŽRS opravdane i relevantne u odnosu na stvarne razvojne probleme i potrebe prikazane objektivnim pokazateljima te da li ŽRS nudi optimalan način rješavanja razvojnih problema;
3. **konzistentnost i unutarnja koherentnost** – provjera jasnoće, logičkog slijeda, usklađenosti i pronalaženja potencijalne sinergije ciljeva, prioriteta i mjera;
4. **djelotvornost (učinkovitost)** – kolika je vjerojatnost da će se postavljeni strateški ciljevi ostvariti putem planiranih mjera i raspoloživih resursa te provedbenih kapaciteta;
5. **vanjska koherentnost** – da li je ŽRS usklađena s ostalim relevantnim programima na regionalnoj i nacionalnoj razini te s programima EU; postoje li pozitivni učinci u širem kontekstu društveno-gospodarsko-okolišnih potreba i prioriteta šire regije i države.
6. **Kvaliteta partnerskih konzultacija** – da li je ŽRS izrađena na načelima partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora odnosno da li su u proces izrade ŽRS bili uključeni svi relevantni dionici; da li osiguran konsenzus, jednakost i transparentnost u radu svih partnera.

Prethodno vrednovanje ustanovilo je da je dokument Strategija razvoja Brodsko-posavske županije do 2020. godine metodološki i strateški kvalitetno odrađen.

Ciljevi, prioriteti i mjere logično su postavljeni u odnosu na osnovnu analizu, a dodatni pokazatelji sakupljeni nekim budućim analizama (posebice se to odnosi na nacionalne institucije), te poboljšanja tijekom budućeg vrednovanja i revizije strategije pridonijet će još boljoj povezanosti s analizom stanja te SWOT analizom.

Kroz kratkoročne Akcijske planove za provedbu ŽRS napravit će se jasniji fokus u prioritizaciji investicija, te očekivanim rezultatima, u smislu početnih i ciljanih vrijednosti pokazatelja uspješnosti provedbe.

Strateški ciljevi i prioriteti zadovoljili kriteriji vanjske koherentnosti. Jasno je vidljivo da će se provedbom ŽRS BPŽ doprinijeti ispunjenju ciljeva i prioriteta razvoja županije kao i na nacionalnoj razini, te na razini EU.

Tijekom izrade ŽRS poštovalo se načelo partnerstva te su partnerske konzultacije osigurane kroz rad interdisciplinarne radne skupine kao i individualne konzultacije sa svim ključnim dionicima (unutar županijskih organizacijskih jedinica te ostalim partnerima).

Zaključno se može utvrditi da je ŽRS kvalitetan razvojni dokument izrađen na participativnim načelima koji će zasigurno poslužiti kao dobra osnova za daljnji razvoj Brodsko-posavske županije.

Osvrt i preporuke dane ovim Izvješćem trebaju se promatrati kao smjernice za unaprjeđenje ŽRS prilikom njene revizije i izrade akcijskih planova.

XI. IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ – SAŽETAK

Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18). 18. siječnja 2018. g. donesena je Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine (Klasa: 351-02/17-01/39, Ur. broj: 2178/1-11-01-18-3). Temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode (Klasa: UP/I-612-07/17-71/30; Ur. broj: 517-07-2-2-17-4; od 20. ožujka 2017. g.), za Razvojnu strategiju može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, te nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu. Odluka o sadržaju strateške studije Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije donesena je u 4. travnja 2018. godine. (Klasa: 315-02/17-01/39; Ur. broj: 2178/1-12-18-7). Sadržaj strateške studije prati obvezan sadržaj propisan Prilogom I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17) te uključuje mišljenja javnopravnih tijela o istome.

Cilj strateške procjene utjecaja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije do 2020. na okoliš je utvrditi i predložiti rješenja za vjerojatne učinke koje navedena Razvojna strategija može imati na okoliš, a s općim ciljem zaštite okoliša i prirode. Strateškoj se studiji iznose informacije o prijedlogu Razvojne strategije, te se utvrđuju, opisuju i procjenjuju njezini vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i prirodu. Na ovaj način osigurava se rana i učinkovita mogućnost da javnost i zainteresirana javnost dobije uvid i iznese mišljenja o Razvojnoj strategiji i Studiji. Nadalje, Studijom se predlažu mjere kojima bi se isti utjecaji mogli pravovremeno spriječiti i/ili ublažiti. Studija opisuje način na koji će se značajni utjecaji Strategije pratiti, te čini popratni i pripadajući dokument uz konačni prijedlog Razvojne strategije.

Uzimajući u obzir propisani sadržaj, studija je izrađena prema metodologiji koja se temelji na:

1. Analizi postojećeg stanja okoliša temeljem koje su identificirani trendovi i uzroci trendova za svaku sastavnicu te ključni problemi okoliša i sektorski pritisci
2. Određivanju ciljeva zaštite okoliša i indikatora za procjenu utjecaja provedbe Razvojne strategije na spomenute ciljeve, s obzirom na identificirane probleme, te ciljeve određene međunarodnim i nacionalnim dokumentima zaštite okoliša
3. Identificiranju ciljeva, prioriteta, mjera koje provedba Razvojne strategije predviđa, a koji bi mogli imati utjecaje na okoliš
4. Testiranju ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti predloženih Razvojnom strategijom s ciljevima zaštite okoliša
5. Predlaganju mjera za ublažavanje značajnih negativnih utjecaja, te mjera za poboljšanje stanja okoliša
6. Predlaganju programa praćenja stanja okoliša.

Detaljnost procjene usmjerena je na stratešku razinu, imajući na umu da je prije provedbe pojedinačnih zahvata, potrebno provesti odgovarajući postupak zaštite okoliša sukladno Uredbi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14 i 03/17), Prilogu I Popis zahvata za koje je obvezna procjena utjecaja zahvata na okoliš, Prilogu II - Popis zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecaja na okoliš, a za koje je nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, te sukladno Prilogu III – Popis zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš, a za koje je nadležno upravno tijelo u županiji.

Sukladno članku 27. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18) za navedene zahvate u okviru postupka ocjene o potrebi procjene obavlja se i Prethodna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Javnosti je u sklopu strateške procjene omogućeno sudjelovanje u postupku određivanja sadržaja strateške studije, kao i javne rasprave koja je održana od 4.7.2018. do 3.8.2018.

Dodatak 1. Rezultati konzultacija s partnerskim vijećem za područje Brodsko-posavske županije

Ovaj dodatak 1. Županijskoj razvojnoj strategiji (ŽRS) Brodsko-posavske županije (BPŽ) za razdoblje do 2020. godine daje uvid u rezultate konzultacija s partnerskim vijećem za tijekom izrade ŽRS, te opis na koji način će se partnersko vijeće uključiti u praćenje provedbe. Ovaj dodatak s toga uključuje informacije o: odluci o osnivanju partnerskog vijeća, opis provedenog postupka partnerskih konzultacija, popis održanih sastanaka s navedenim brojem prisutnih članova, prikaz doprinosa partnerskog vijeća izradi ŽRS-a te popis članova partnerskog vijeća.

Na temelju članka 27. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14), članka 5. Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/2015) i članka 56. Statuta Brodsko-posavske županije (Službeni vjesnik Brodsko-posavske županije 15/13 - pročišćeni tekst), Župan Brodsko-posavske županije 22. prosinca 2015. godine donio je Odluku o osnivanju i imenovanju članova i zamjenika članova Partnerskog vijeća Brodsko-posavske županije. Navedenom Odlukom osnovalo se Partnersko vijeće BPŽ kao savjetodavno tijelo za potrebe pripreme i praćenja provedbe Županijske razvojne strategije do 2020. godine. Članove partnerskog vijeća čine 35 imenovanih članova i 35 njihovih zamjenika. Članove Partnerskog vijeća i zamjenike članova imenuje i razrješava Župan.

Članovi Partnerskog vijeća dužni su sudjelovati u cjelokupnom procesu izrade i tijekom provedbe ŽRS-a, a njihov djelokrug rada podrazumijeva:

- Sudjelovanje u donošenju Županijske razvojne strategije
- Utvrđivanje prioriteta razvoja na području BPŽ-a
- Predlaganje strateških projekata važnih za razvoj općina i gradova na području BPŽ
- Provedbu i praćenje strateških projekata.

Partnersko vijeće posebno pridonosi:

- Prepoznavanju zajedničkih razvojnih prioriteta različitih dionika
- Prepoznavanju i predlaganju strateških projekata, te praćenju njihovih učinaka na razvoj
- Stvaranju kapaciteta i mogućnosti za poticanje i ubrzavanje društveno-gospodarskog razvoja
- Uspostavi integriranog razvoja uvažavanjem problema i potreba kategorija dionika regionalnog razvoja.

Partnersko vijeće kroz svoje djelovanje vodi se načelima ravnomjerne predstavljenosti partnera, transparentnosti, jednakosti članova partnerstva i načelom usuglašavanja. Uz Partnersko vijeće za potrebe njihovog rada administrativne i stručne poslove obavlja Centar za razvoj BPŽ u suradnji s Upravnim odjelom za razvoj i europske integracije.

Partnersko vijeće interaktivno je sudjelovalo u svim fazama izrade ŽRS, te je dalo svoj doprinos tijekom ciklusa strateškog planiranja u obliku komentiranja, aktivnog sudjelovanja u raspravi i samom kreiranju strateških smjernica. Osim u tijeku izrade strateškog planiranja partnersko vijeće sudjeluje u kreiranju vizije, ciljeva, prioriteta i mjera. Aktivno je sudjelovalo u izradi analize stanja, a posebno je doprinijelo i izradi SWOT analize.

Osim rada Partnerskog vijeća na pripremi ŽRS provodile su se i partnerske konzultacije individualno i ciljano s pojedinim članovima partnerskog vijeća. Konzultacije su se provodile osobno, telefonski i putem maila.

Sve održane sjednice sazvane su od strane Župana BPŽ. Prilikom saziva sjednica svi članovi partnerskog vijeća bili su pravovremeno obaviješteni o terminu provedbe sjednice, vremenskom rasporedu sjednica i temama.

Održano je ukupno 5 redovitih sjednica županijskog partnerstva, od kojih je prva održana 16. lipnja 2016.godine a zadnja 14. lipnja 2018. godine. Članovi partnerskog vijeća bili podijeljeni u tri radne skupine prema tematskim ciljevima. Članovi su odlučili u kojoj od radnih skupina žele sudjelovati, a svaki od članova mogao je pripadati i u više radnih skupina s obzirom da se pristup izradi ŽRS vodio i interdisciplinarnom metodom. Svaka sjednica organizirana je na način da prvotno daje uvid u trenutno stanje ŽRS, zatim se provodi tema sastanka i na kraju se dogovore slijedeći koraci i način komunikacije. Sve dopune i izmjene dijelovima ŽRS rezultat su višestrukog komentiranja, predlaganja i dopuna radnih skupina, ali i pojedinaca odnosno individualnih konzultacija sa članovima vijeća.

Članovi Partnerskog vijeća čine predstavnici Upravnih odjela BPŽ, Zavoda za prostorno uređenje BPŽ, Centra za razvoj BPŽ, HSP dr. Ante Starčević, Grada Slavonskog Broda, Razvojne agencije Grada Slavonskog Broda, Grada Nove Gradiške, predstavnici 8 Općina BPŽ, Opće bolnice, HGK Županijske komore Slavonski Brod, HOK Obrtničke komore BPŽ, Bebrinske udruge mladih, Savjeta mladih BPŽ, LAG Posavine, LAG Zapadne Slavonije, Poslovnog portala, Regionalnog centra za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ, Centra za gospodarenje otpadom, Industrijskog parka Nova Gradiška d.o.o., Udruge žena hrvatsko srce, Srednje škole M.A. Reljković, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Područna služba SB, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i Udruge osoba s intelektualnim teškoćama Regoč Slavonski Brod.

POPIS ČLANOVA PARTNERSKOG VIJEĆA:

Redni broj	Ime i prezime	Institucija / funkcija
1.	dr.sc. Danijel Marušić, dr.vet.med.	Brodsko-posavska županija/župan
	Zamjenik: Damir Mirković, dipl. oec.	Brodsko-posavska županija/zamjenik župana
2.	Stjepan Bošnjaković, dipl.ing.	Brodsko-posavska županija/zamjenik župana
	Zamjenik: Francika Artuković	Brodsko-posavska županija, UO za graditeljstvo i prostorno uređenje/v.d. pročelnice
3.	Danijela Vinković	Brodsko-posavska županija, UO za razvoj i EU integracije/v.d. pročelnice

	Zamjenik: Zvonimir Penić	Brodsko-posavska županija
4.	Gordana Fabčić	Brodsko-posavska županija, UO za gospodarstvo/v.d. pročelnice
	Zamjenik: Anica Perko	Brodsko-posavska županija, UO za gospodarstvo
5.	Željko Burazović	Brodsko-posavska županija, UO za poljoprivredu/pročelnik
	Zamjenik: Dejan Jurić	Brodsko-posavska županija, UO za poljoprivredu
6.	Miroslav Jarić	Brodsko-posavska županija, UO za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša/pročelnik
	Zamjenik: Katica Bošnjaković	Brodsko-posavska županija, UO za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša
7.	Ivan Lukić	Brodsko-posavska županija, UO za proračun i financije/pročelnik
	Zamjenik: Jasna Janković - Vasilevski	Brodsko-posavska županija, UO za proračun i financije
8.	Klara Šćuka	Brodsko-posavska županija, UO za zdravstvo i socijalnu skrb/pročelnica
	Zamjenik: Dubravka Pitlović	Brodsko-posavska županija, UO za zdravstvo i socijalnu skrb
9.	Anica Vukašinović	Brodsko-posavska županija, UO za obrazovanje, šport i kulturu/v.d. pročelnice
	Zamjenik: Zrinka Garić	Brodsko-posavska županija, UO za obrazovanje, šport i kulturu
10.	Blaženka Veselinović	Zavod za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije
	Zamjenik: Matej Badrov	Zavod za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije
11.	Mirela Brechelmacher	CTR - Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o.
	Zamjenik: Mira Kovač	CTR - Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o.
12.	Ivan Tomašić	CTR / HSP dr. Ante Starčević
	Zamjenik: Marko Blažević	HSP dr. Ante Starčević

13.	Tea Tomas	Grad Slavonski Brod/zamjenica gradonačelnika
	Zamjenik: Dejan Vuksanović	Razvojna agencija Grada SB
14.	Ivana Trupina	Grad Nova Gradiška/zamjenica gradonačelnika
	Zamjenik: Gordana Šimić	Grad Nova Gradiška
15.	Mato Grgić	Općina Garčin/načelnik
	Zamjenik: Ankica Zmaić	Općina Vrpolje/načelnica
16.	Igor Jurišić	Općina Vrbje/načelnik
	Zamjenik: Pavo Klarić	Općina Gornji Bogićevci/načelnik
17.	Petar Lovinčić	Općina Brodski Stupnik/zamjenik načelnika
	Zamjenik: Antun Pavetić	Općina Oriovac/načelnik
18.	Josip Nikolić	Općina Sikirevci/načelnik
	Zamjenik: Blaž Šokčević	Općina Velika Kopanica/zamjenik načelnika
19.	Ivica Kladarić	Strojarski fakultet u SB/ prodekan
	Zamjenik: Milan Stanić	Veleučilište u Slavonskom Brodu
20.	Josip Samardžić	Opća bolnica "Dr. Josip Benčević", doktor
	Zamjenik: Boris Hrečkovski, dr.med.	Opća bolnica "Dr. Josip Benčević"
21.	Krešimir Rudec	Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora SB
	Zamjenik: Marija Lugarec	Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora SB
22.	Jelena Ivaniš	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Brodsko-posavske županije

	Zamjenik: Tatjana Tijan	Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Brodsko-posavske županije
23.	Ivana Penić	Bebrinska udruga mladih
	Zamjenik: Eva Roso	Savjet mladih BPŽ/predsjednica
24.	Goran Jelinić	LAG Posavina/voditelj
	Zamjenik: Željka Čorak	LAG Posavina/predsjednica
25.	Marijana Vidić Poletto	LAG Zapadna Slavonija
	Zamjenik: Brigita Dobriković	LAG Zapadna Slavonija
26.	Darija Jakičić	Poslovni portal
	Zamjenik: Ivica Vlašić	Poslovni portal
27.	Anamarija Botica	Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ d.o.o.
	Zamjenik: Josip Grgić	Centar za gospodarenje otpadom/direktor
28.	Ivana Vončina Toplek	Industrijski park Nova Gradiška d.o.o./direktorica
	Zamjenik: Marijan Štefanac	
29.	Ana Rečić	Udruga žena hrvatsko srce
	Zamjenik: Ljiljana Curić	Udruga žena hrvatsko srce
30.	Biserka Halavanja	Srednja škola M. A. Reljković SB/v.d. ravnatelja/ prof.pedagogije i sociologije
	Zamjenik: Svjetlana Kelemović - Mostarkić	Srednja škola M. A. Reljković Slavonski Brod/profesorica
31.	Izabela Belić	Brodsko-posavska županija/voditeljica Ureda Župana
	Zamjenik: Dubravka Knežević	Brodsko-posavska županija, Stručna služba ŽS i Župana/pročelnica

32.	Željko Balikić	Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba SB/pročelnik
	Zamjenik: Martina Vitić	Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba SB
33.	Željko Kucjenić	Savjetodavna služba, Podružnica BPŽ
	Zamjenik: Marija Milašin	Savjetodavna služba, Podružnica BPŽ
34.	Josip Bodrožić-Džakić	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima BPŽ/ravnatelj
	Zamjenik: Mario Pavičić	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima BPŽ
35.	Mirjana Jakovčev	Udruga osoba s intelektualnim teškoćama Regoč Sl. Brod
	Zamjenik: Žaklina Ćirić	Udruga osoba s intelektualnim teškoćama Regoč Sl. Brod

STRATEGIJA RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE do 2020. GODINE

DODATAK 2. ANALIZA STANJA

NACRT PRIJEDLOGA

0. SADRŽAJ

1. DRUŠTVO 7

1.1. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA 7

1.2. PROSTORNA DISTRIBUCIJA STANOVNIŠTVA 11

1.3. MIGRACIJSKA KRETANJA 13

2. SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I USLUGE SOCIJALNE SKRBI 16

2.1. SOCIJALNI STATUS STANOVNIŠTVA 16

2.1.1. Rizik od siromaštva 16

2.1.2. Socijalna pomoć 18

2.2. SOCIJALNA SKRB I SOCIJALNE USLUGE 19

2.2.1. Obitelji u riziku 21

2.2.2. Starije osobe 21

2.2.3. Beskućnici 23

2.2.4. Osobe s invaliditetom i teškoćama 23

3. ZDRAVSTVENA I DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA 25

3.1. ZDRAVSTVENA INFRASTRUKTURA 25

3.1.1. Bolesti stanovništva 29

3.2. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA 30

3.2.1. Civilno društvo 35

3.3. STANOGRADNJA I STANOVANJE 37

4. OBRAZOVANJE 41

4.1. OBRAZOVNA STRUKTURA 41

4.2. PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE 41

4.3. OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE 43

4.4. SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE 45

4.5. VISOKO OBRAZOVANJE 47

4.6. OSTALO OBRAZOVANJE 50

5. GOSPODARSTVO 52

5.1. RAZVOJNI POLOŽAJ BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ 52

6. TRŽIŠTE RADA 56

6.1. RADNA SNAGA 56

6.2. ZAPOSLENOST I PLAĆE 57

6.3. NEZAPOSLENOST I TRŽIŠTE RADA 60

6.4. OSJETLJIVE SKUPINE NA TRŽIŠTU RADA 65

6.4.1. Mladi 65

6.4.2. Žene 65

6.4.3. Romska nacionalna manjina 66

6.4.4. Osobe s invaliditetom 67

6.4.5. Dugotrajno nezaposlene osobe 68

7. POSLOVNO OKRUŽENJE 70

7.1. USPOREDBA GOSPODARSTVA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE S GOSPODARSTVOM NA RAZINI RH 70

7.2. ANALIZA POSLOVNOG SEKTORA BPŽ 72

7.2.1. Podaci o osnivanjima i zatvaranjima poduzeća u BPŽ 79

7.2.2. Obrtništvo 80

7.2.3. Pokazatelji uspješnosti poslovanja poduzetnika Brodsko-posavske županije 82

7.3. INVESTICIJE U DUGOTRAJNU IMOVINU, ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ 85

7.4. IZRAVNA STRANA ULAGANJA 88

7.5. VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE 89

7.6. PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA 93

8. TURIZAM I KULTURA 98

8.1. TURISTIČKA KRETANJA 100

8.2. SMJEŠTAJ 102

8.3. UGOSTITELJSKA PONUDA 105

8.4. TURISTIČKE ATRAKCIJE 105
8.5. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA 108
8.6. IZDVOJENI OBLICI TURIZMA U BPŽ 108
8.7. GEOGRAFSKO PODRUČJE I TURISTIČKA INFRASTRUKTURA 109
8.8. KULTURA 111
8.8.1. Kulturne znamenitosti 113
8.8.2. Značajne kulturne znamenitosti 113
9. POLJOPRIVREDA 115
9.1. POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA 115
9.2. STOČARSTVO 119
9.3. VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO 122
9.4. EKOLOŠKA I INTEGRIRANA PROIZVODNJA 123
9.5. IZRAVNA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI 125
10. STANJE U OKOLIŠU/PROSTORU 128
10.1. STANJE OKOLIŠA 129
10.1.1. Zrak 129
10.1.2. Voda 131
10.1.3. Tlo 132
10.2. GOSPODARENJE OTPADOM 133
10.3. PRIRODNI RIZICI 135
10.3.1. Poplave i klizišta 135
10.3.2. Potresi 136
10.3.3. Suše 136
10.4. ZAŠTIĆENA PODRUČJA I BIORAZNOLIKOST 137
10.4.1. Prirodna baština 137
10.4.2. Ekološka mreža Natura 2000 138
10.4.3. Flora 139

10.4.4. Fauna ... 140
10.5. „BROWNFIELD“ PODRUČJA ... 140
11. PRIMARNA INFRASTRUKTURA ... 143
11.1. VODOOPSKRBNA STRUKTURA ... 143
11.1.1. Potrošnja vode ... 144
11.1.2. Otpadne vode ... 146
11.1.3. Kvaliteta vode za piće ... 148
11.2. OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM ... 149
11.3. OPSKRBA PLINOM ... 152
11.4. ALTERNATIVNI IZVORI ENERGIJE ... 155
11.4.1. Energija sunca ... 156
11.4.2. Energija biomase ... 156
11.4.3. Geotermalni izvor energije ... 157
11.4.4. Energija vjetra i vode ... 157
11.5. ENERGETSKA UČINKOVITOST ... 158
12. INFRASTRUKTURA ZA MOBILNOST I INTERNETSKU POVEZANOST ... 160
12.1. CESTOVNA INFRASTRUKTURA ... 161
12.2. ZRAČNA INFRASTRUKTURA I PROMET ... 167
12.3. ŽELJEZNIČKA INFRASTRUKTURA ... 169
12.4. RIJEČNA INFRASTRUKTURA I PROMET ... 170
12.5. POKRIVENOST ŠIROKOPOJASNOM INFRASTRUKTUROM ... 174
13. OKVIR UPRAVLJANJA RAZVOJEM ... 181
13.1. INSTITUCIONALNI OKVIR ... 181
13.2. FINANCIJSKI OKVIR ... 186
13.2.1. Procjena investicijskog kapaciteta županije i fiskalna pozicija ... 187
14. POPIS TABLICA ... 190
15. POPIS GRAFIKONA ... 196

16. POPIS SLIKA.....198

1. DRUŠTVO

1.1. Demografska obilježja

Sukladno Popisu stanovništva iz 2011. godine u Brodsko-posavskoj županiji (BPŽ) živi 158.575 stanovnika. Prisutan je negativan trend kretanja broja stanovnika od -11% u odnosu na podatke iz 2001., čije uzroke možemo povezati sa negativnim prirodnim prirastom (-343 za 2011. godinu), ali i negativnim migracijskim saldom. Gustoća naseljenosti BPŽ iznosi 78,1 stanovnika/km² te je veća od hrvatskog prosjeka koji iznosi 75,7 stanovnika/km². BPŽ ima manju gustoću naseljenosti od statističke regije Kontinentalna Hrvatska[1] kojoj pripada (90,1 stanovnika /km²). Naseljenošću BPŽ pripada srednje naseljenim županijama Kontinentalne Hrvatske uz Osječko-baranjsku i Vukovarsko-srijemsku županiju. Na razini EU-28, prosječna gustoća naseljenosti iznosi 116,4 stanovnika/km², nastavno na navedeni podatak, gustoća naseljenosti BPŽ iznosi 67% prosjeka EU-28.

Grafikon 1. Kretanje broja stanovnika BPŽ i grada Slavonskog Broda od 1857. do 2011. godine

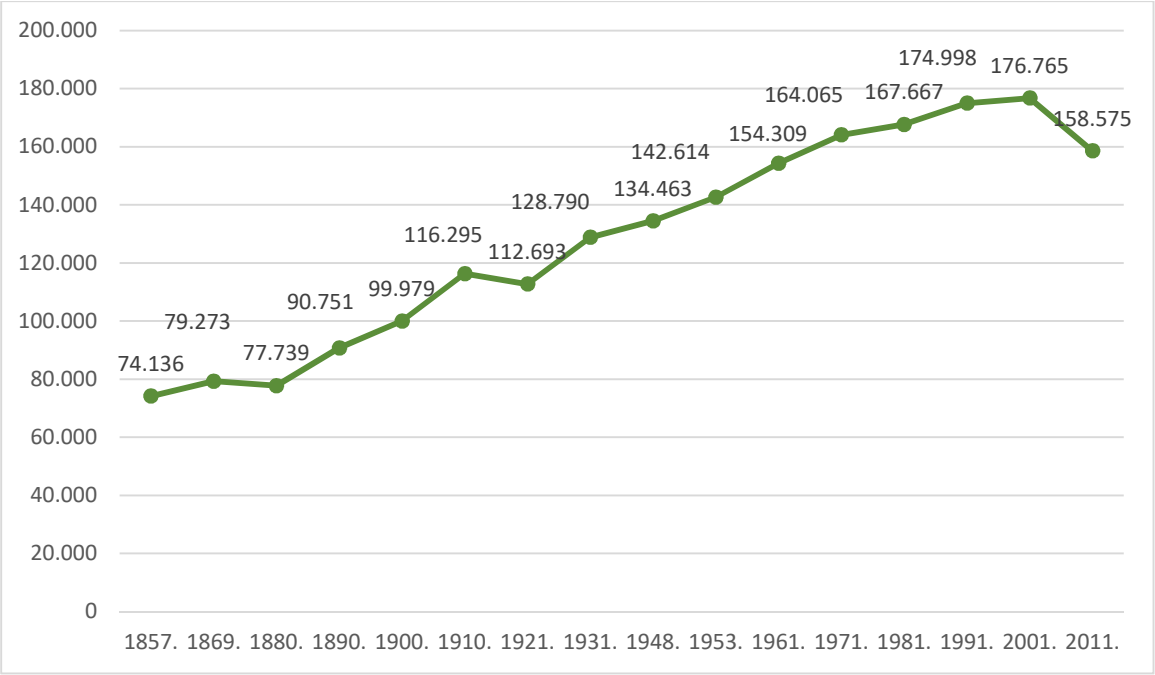

Izvor podataka: Naselja i stanovništvo RH 1857.-2001.; Popis stanovništva 2011.

Broj stanovnika BPŽ obuhvaća 3,7% u odnosu na ukupan broj stanovnika Republike Hrvatske u 2011. godini (4.284.889). U okviru statističke regije Kontinentalna Hrvatska, BPŽ smjestila se na sredini prema broju stanovnika među 14 županija koje sačinjavaju statističku regiju Kontinentalna Hrvatska. Ukupan broj stanovnika BPŽ u razdoblju dva popisa (2001. i

[1] Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku iz 2012. godine (NKPJS 2012.) odnosi se na teritorijalnu podjelu Hrvatske (NUTS II) prema kojoj se RH dijeli na Kontinentalnu (14 županija) i Primorsku (7 županije) Hrvatsku. Statističku regiju Kontinentalna Hrvatska čine sljedeće županije: Zagrebačka, Krapinsko- zagorska, Sisačko moslavačka, Karlovačka, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko- podravska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Međimurska te Grad Zagreb.

2011. godine) smanjen je za 11%. Broj stanovnika u BPŽ pada brže od statističkog prosjeka regije Kontinentalna Hrvatska (4,6% smanjenje stanovišta između popisa 2001. i 2011. godine).

Grafikon 2. Dobno-spolna piramida BPŽ

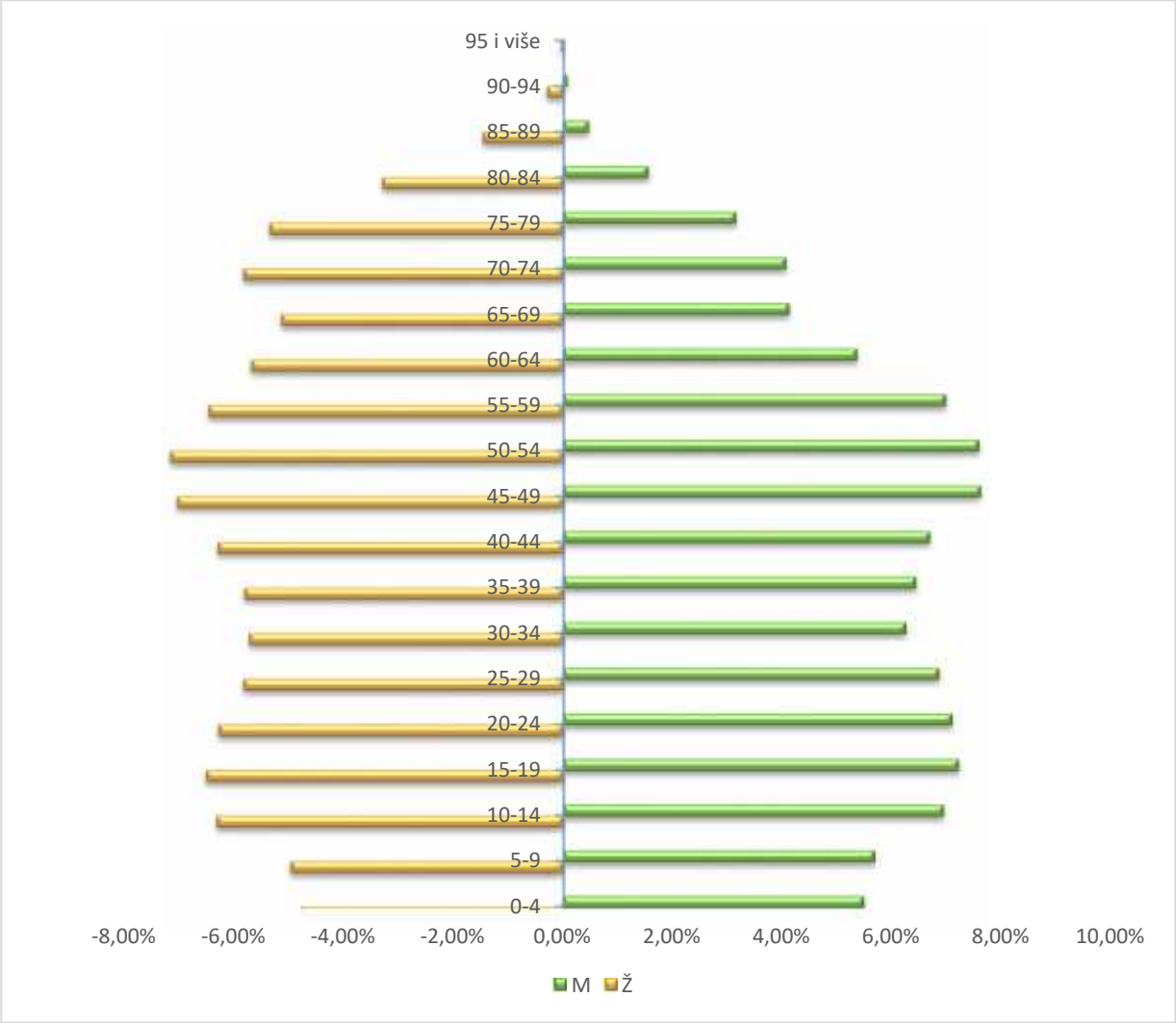

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godina

U BPŽ prisutna je demografska erozija dobno-spolne piramide. Dugotrajno smanjivanje rodnosti i proširenje u starijim dobnim skupinama dovelo je do smanjenja u mladim dobnim skupinama. Starenje stanovništva BPŽ dovodi do smanjenja obujma radnih resursa koji za posljedicu ima utjecaj na širok spektar segmenata društva. Dobno-spolna struktura Republike Hrvatske u korelaciji je sa dobno-spolnom strukturom BPŽ.

U razdoblju od 2012. do 2016. godine, kretanje stanovništva BPŽ karakterizira pad broja živorođene djece, dok se broj umrlih stabilizirao. Vitalni indeks je vrlo važan pokazatelj prirodne dinamike stanovništva koji daje uvid u broj živorođene djece u odnosu na 100 umrlih stanovnika. U BPŽ, vitalni indeks 2016. godine iznosio je 64,10 te govori o negativnom prirodnom kretanju stanovništva što je jednako teritoriju cijele Republike Hrvatske čiji vitalni

indeks iznosi 72,8. Apsolutno i relativno smanjenje radno aktivnog stanovništva biti će uzrokovano smanjenjem udjela mladog i povećanjem udjela starog stanovništva.

Uspoređujući popise stanovništva iz 2001. i 2011. godine, vidljiv je porast prosječne starosti stanovništva sa 39,3 godina 2001. godine, na 41,7 godinu u 2011.godini, dok u BPŽ prosječna starost stanovništva 2011. godine iznosi 40,6 godina iz čega je vidljivo kako BPŽ ima nešto povoljnije demografsko stanje od prosjeka Hrvatske. Udio stanovništva starijeg od 65 godina porastao je 2011. godine u ukupnom broju stanovništva BPŽ na 18,9% u odnosu na cjelokupni teritorij Hrvatske gdje iznosi 17,7%. Gledano među županijama koje pripadaju Središnjoj i Istočnoj Hrvatskoj, najduže se živi u Karlovačkoj županiji, a najkraće u Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. Sve niži vitalni indeks pokazuje da više ljudi umire nego se rađa.

Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva BPŽ 2012. – 2016. godina

Godina	Rođeni			Umrli		Prirodni prirast	Umrla dojenčad na 1000 živorođenih	Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
	Ukupno	Živorođeni	Mrtvorođeni	Ukupno	Umrla dojenčad			
2012.	1.570	1.563	7	2.035	11	- 472	7,0	76,8
2013.	1.522	1.512	10	1.917	6	- 405	4,0	78,9
2014.	1.415	1.412	3	1.957	6	- 545	4,2	72,2
2015.	1.319	1.314	5	2.125	6	- 811	4,6	61,8
2016.	1.303	1.301	2	2.031	6	-730	4,6	64,1

Izvor: DZS, PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE U 2016., Priopćenje, 21.srpnja 2017 godine, BROJ: 7.1.1., ISSN 1330-0350, i Zdravstveni statistički ljetopis, 2015.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, indeks starenja stanovništva BPŽ iznosi 96,5% što je znatno niže od indeksa Republike Hrvatske koji iznosi 115%. BPŽ se nalazi među 5 županija s najmanjim indeksom starenja, promatrajući Kontinentalnu Hrvatsku. Manju vrijednost indeksa starenja od vrijednosti koju ima BPŽ u 2011. godini ima samo Međimurska županija (91,8), dok višu vrijednost imaju Vukovarsko-srijemska (98,3), Požeško-slavonska (99,2) te Virovitičko-podravska županija (103,3). Naspram indeksa starosti, koeficijent starosti pokazuje udio osoba starijih od 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Za BPŽ vrijednost navedenog pokazatelja u 2011. godini iznosi 23,1% te je vrijednost narasla za 2% u odnosu na 2001. godinu (koeficijent starosti 2001. godine iznosio je 21%). U ukupnom broju stanovnika Republike Hrvatske, koeficijent starosti iznosi 24,1% što dovodi do zaključka da udio starijeg stanovništva u ukupnoj populaciji raste.

Prisustvo trenda starenja stanovništva dovodi do nepovoljnih učinaka na potrošnju, produktivnost i niži ekonomski rast nego prethodnih godina. Povezani problemi su veći teret radno-aktivnom stanovništvu u okviru međugeneracijskih transfera (potpore, porezi) zbog nedostatka radne snage, moguće pojave inflacije, povećanih izdataka mirovinskog i zdravstvenog sustava i povećanja cijena skrbi za starije.

Tablica 2. Stope nataliteta i mortaliteta BPŽ i Republike Hrvatske, 2012. – 2016. godina

GODINA	BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA		REPUBLIKA HRVATSKA	
	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta
2011.	10,2	12,5	9,4	11,6
2012.	9,9	12,8	9,8	12,1
2013.	9,5	12,1	9,4	11,8
2014.	8,9	12,3	9,3	12
2015.	8,3	13,4	8,9	12,9
2016.	8,2	12,8	9,0	12,3

Izvor: DZS, PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE U 2016., Priopćenje, 21. srpnja . 2017 godine, BROJ: 7.1.1., ISSN 1330-0350

Demografske promjene na području BPŽ upućuju na pad nataliteta i sve starije stanovništvo. U cijeloj Europi je prisutan pad nataliteta. Usporedimo li stopu nataliteta BPŽ s prosjekom Europske Unije (10,3), vidljivo je da BPŽ ima nižu stopu nataliteta (8,2) kao i Republika Hrvatska (9,0 u 2016. godini). Za 2016. godinu, stopa mortaliteta BPŽ iznosi 12,8, te je u blagom padu u usporedbi s prethodnom godinom (13,4 u 2015. godini), ali i dalje viša od prosjeka Republike Hrvatske (12,3 u 2016. godini). Za 2011. godinu, prosjek Europske Unije iznosi 9,7 prema bazi podataka „Zdravlje za sve“ Svjetske zdravstvene organizacije.

Starenje stanovništva uvijek je prouzrokovano nižim fertilitetom („starenje odozdo“). „Starenje odozgo“ tj. niži mortalitet, populacije čini mlađima kada su stope mortaliteta visoke, a starijima kada su stope niske, te kada se produljuje očekivano trajanje života. U Republici Hrvatskoj očekivano trajanje života u posljednjem desetljeću prosječno se povećalo za 2 do 4 mjeseca godišnje, dok se očekivano trajanje života za starije osobe u dobi od 65 i više godina uvećavalo za prosječno 1 do 2 mjeseca godišnje.

Tablica 3. Očekivano trajanje života u BPŽ

GODINA	BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA: Očekivano trajanje života za osobe stare:				UKUPNA STOPA FERTILITETA
	0 godina		**65 godina**		
	Muški	Žene	Muški	Žene	
2001./2002.	70,63	77,48	12,65	15,95	1,54
2008./2009.	72,17	78,99	13,98	17,18	1,53

Izvor: DZS, Projekcije stanovništva Republike Hrvatske 2010. – 2061. godina, Zagreb, 2011. godina, CIP: 767809

1.2. Prostorna distribucija stanovništva

BPŽ je nejednako naseljena, od izrazito gusto naseljenih do rijetko naseljenih područja u odnosu na prosjek BPŽ. Ispodprosječnu naseljenost bilježe općine Nova Kapela, Gundinci, Vrbje, Bebrina, Cernik, Podcrkavlje, Okučani, Stara Gradiška i Dragalić s gustoćom naseljenosti manjom od 40 stanovnika/km². Usporedno s time, gradska područja Nove Gradiške i Slavonskog Broda bilježe najveću gustoću naseljenosti (Slavonski Brod 1.088 stanovnika /km², Nova Gradiška 287 stanovnika /km²).

Slika 1. Gustoća naseljenosti BPŽ 2011. godina

Izvor: Zavod za prostorno uređenje BPŽ

Na navedenom primjeru vidljivo je da gustoća naseljenosti ovisi o prirodnom bogatstvu, prirodnim uvjetima te stupnju gospodarske razvijenosti. U BPŽ najgušće su naseljena urbana područja u kojima postoji kvalitetnija ponuda usluga u sektoru obrazovanja, zdravstva, gospodarske aktivnosti te dodatnih usluga koje doprinose kvaliteti života stanovništva.

Unutar Republike Hrvatske, razlika između urbanih i ruralnih područja temeljena je na teritorijalnoj podjeli prema kojoj se gradovi smatraju urbanim područjima, a manje administrativne jedinice, općine, smatraju ruralnim. Temeljem takvog administrativnog kriterija, od ukupnog stanovništva BPŽ, 46,26% (stupanj urbanizacije) stanovnika (73.370) smatra se urbanim stanovništvom, a 53,74% (85.205) smatra se ruralnim stanovništvom. Na teritoriju Republike Hrvatske 70,4% stanovništva živi u gradovima, a 29,6% u općinama. Stupanj urbanizacije Kontinentalne Hrvatske nalazi se na razini od 69,79%. Pojava koncentrirane urbanizacije dovela je do neravnomjernog regionalnog razvoja i produbljivanja nejednakosti između urbanih i ruralnih područja.

Definicija OECD-a, koja se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva, najčešći je međunarodno priznat i korišten kriterij razlikovanja ruralnih i urbanih područja. Na lokalnoj razini (LAU 1/2- općine, gradovi u Hrvatskoj) klasifikacija područja kao ruralnih ili urbanih temelji se na pragu od 150 stanovnika na km². Primjenom navedene podjele, 46,26%

stanovništva BPŽ živi u urbanim područjima, a 53,74% % u ruralnim područjima što potvrđuje gore navedenu administrativnu podjelu.

Tablica 4. Stanovništvo gradova i općina BPŽ

GRADOVI/ OPĆINE	Broj stanovnika	Površina u km^2	Gustoća naseljenosti	Tip zajednice
			Stanovnik/km^2	
GRADOVI				
Slavonski Brod	59.141	54,31	1.088,95	urbano
Nova Gradiška	14.229	49,57	287,05	urbano
OPĆINE				
Bebrina	3.252	100,99	32,20	ruralno
Brodski Stupnik	3,036	58,54	51,86	ruralno
Bukovlje	3.108	31,51	98,64	ruralno
Cernik	3.640	127,56	28,54	ruralno
Davor	3.015	42,61	70,76	ruralno
Donji Andrijevci	3.709	56,85	65,24	ruralno
Dragalić	1.361	59,32	22,94	ruralno
Garčin	4.806	87,50	54,93	ruralno
Gornja Vrba	2.512	20,16	124,60	ruralno
Gornji Bogićevci	1.975	44,03	44,86	ruralno
Gundinci	2.027	59,68	33,96	ruralno
Klakar	2.319	53,00	43,75	ruralno
Nova Kapela	4.227	128,90	32,79	ruralno
Okučani	3.447	156,31	21,64	ruralno
Oprisavci	2.508	64,57	38,84	ruralno
Oriovac	5.824	99,06	58,79	ruralno
Podcrkavlje	2.553	94,84	26,92	ruralno
Rešetari	4.753	59,42	79,99	ruralno

Sibinj	6.895	104,37	66,06	ruralno
Sikirevci	2.476	29,11	85,06	ruralno
Slavonski Šamac	2.169	22,53	96,27	urbano
Stara Gradiška	1.363	76,79	17,75	ruralno
Staro Petrovo Selo	5.186	141,10	36,75	ruralno
Velika Kopanica	3.308	62,0	53,35	ruralno
Vrbje	2.215	80,0	27,68	ruralno
Vrpolje	3.521	60,5	58,19	ruralno
UKUPNO ŽUPANIJA	**158.575**	**2,034**	**77,96**	ruralno

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. godine

Jedina dva grada BPŽ imaju veliku ulogu u daljnjem ravnomjernom razvoju i povezivanju urbanih i ruralnih područja. Grad treba zadržati stanovništvo određenog područja svojom veličinom, tj. gospodarskom i društvenom infrastrukturom. Stoga gradovi koji su okruženi depopulacijskim prostorima moraju imati središnju ulogu u demografskom i gospodarskom oporavku te na taj način postati nositelji općeg razvoja svog gravitacijsko-funkcionalnog okruženja.

1.3. Migracijska kretanja

Neto migracijski saldo je instrument putem kojega je moguće promatrati demografske karakteristike stanovništva BPŽ. Migracijski saldo, uz prirodni prirast i broj stanovnika, spada u osnovne demografske pokazatelje.

Tablica 5. Vanjska migracija, Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija		Republika Hrvatska	
	Doseljeno	Odseljeno	Doseljeno	Odseljeno
2012.	226	395	8.959	12.877
2013.	216	695	10.378	15.262
2014.	212	914	10.638	20.858
2015.	300	1.571	11.706	29.651
2016.	329	2.208	13.985	36.436

Izvor: DZS, MIGRACIJA STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE U 2016., Priopćenje, 21. srpnja 2017. godine, ISSN: 1330 - 0350

Iz prikazanih podataka vidljivo je da je saldo migracije[2] stanovništva BPŽ s inozemstvom negativan u promatranom razdoblju te da se iz godine u godinu negativan pokazatelj sve više povećava. Vrijednosti ovog pokazatelja na razini Republike Hrvatske u promatranim godinama, također su konstantno negativne.

Tablica 6. Unutarnje migracije, Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija				Republika Hrvatska		
	Doseljeno iz druge županije	Odseljeno u drugu županiju	Preseljeno stanovništvo među naseljima istoga grada/općine	Preseljeno stanovništvo među gradovima/ općinama iste županije	Među naseljima istog grada/općine	Među gradovima/ općinama iste županije	Među županijama
2012.	629	1.159	212	1.097	14.314	26.908	27.617
2013.	603	1.413	256	1.285	16.827	30.054	29.959
2014.	680	1.586	294	1.284	15.983	30.947	33.806
2015.	619	1.602	177	1.161	14.241	28.268	33.418
2016.	609	1.481	273	1.203	14.890	28.350	31.512

Izvor: DZS, MIGRACIJA STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE, Priopćenje, ISSN: 1330 – 0350 za 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godina

Unutar Republike Hrvatske u 2016. godini mjesto stanovanja promijenilo je 74.752 osobe. Najviše osoba od ukupnog broja preseljenog stanovništava 2016. godine selilo se između županija (42,2%), između općina/gradova unutar iste županije selilo se 37,9% osoba dok se između naselja iste općine/grada selilo 19,9% osoba. Grad Zagreb i Zagrebačka županija imali su najveću međužupanijsku migraciju stanovništva. Između općina/gradova iste županije najveću migraciju stanovništva u 2016. godini imale su Splitsko-dalmatinska i Primorsko-goranska županija. Pozitivan međužupanijski migracijski saldo (više doseljenih nego odseljenih) ima Grad Zagreb u kojem je migracijski saldo najviši (4.252 osoba) i još četiri županije. BPŽ ima izrazito negativan saldo međužupanijske migracije u 2016. godini (-872 osoba), te je iza nje samo Vukovarsko-srijemska županija koja se nalazi na posljednjem mjestu po negativnom saldu migracije (-1.257). Vrijednost ovog pokazatelja u promatranom periodu (2012. – 2016. godina) ukazuje na konstantan porast broja odseljenih.

[2] Odnos doseljenog i odseljenog stanovništva

Tablica 7. Saldo ukupne migracije, Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija			Republika Hrvatska		
	Saldo ukupne migracije	Saldo migracije među županijama	Saldo migracije s inozemstvom	Saldo ukupne migracije	Saldo migracije među županijama	Saldo migracije s inozemstvom
2012.	**-669**	- 530	- 169	/	0	-3.918
2013.	**- 1.289**	- 810	- 479	/	0	-4.884
2014.	**- 1.608**	- 906	- 702	/	0	-10.220
2015.	**- 2.254**	- 983	- 1 271	/	0	-17.954
2016.	**-2.751**	-872	-1 879			-22.451

Izvor: DZS, MIGRACIJA STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE, Priopćenje, ISSN: 1330 – 0350 2011., 2012, 2013., 2014., 2015. 2016. godina

Saldo ukupne migracije za BPŽ u 2012. godini je negativan (-669), nakon čega počinje značajno rasti, a u promatranom periodu (2012. – 2016. godina) vidljiv je konstantan porast broja odseljenih, te se u BPŽ od 2012. godine do 2016. godine povećao za čak 411%. Saldo ukupne negativne migracije u 2016. godini u odnosu na BPŽ veći je samo u Osječko-baranjskoj županiji (3.952) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (3.526)

2016. godine ukupan migracijski saldo bio je pozitivan samo u Istarskoj županiji (855) i Gradu Zagrebu (2.706), dok su ostale županije bilježile negativan saldo ukupne migracije.

2. SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I USLUGE SOCIJALNE SKRBI

2.1. Socijalni status stanovništva

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku glavni izvori sredstava za život u BPŽ su prihodi od mirovina (24,4%) i prihodi od stalnog rada (24,1%). Visoki postotak stanovništva je bez prihoda (40,1%). Prihode od stalnog rada u prosjeku više ostvaruju muškarci (29,8%) nego žene (18,7%). Ukupan broj umirovljenih osoba je 37.614, a primatelja mirovine je 38.692[3] (Tablica 8.).

Tablica 8. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu

	UKUPNO	%	Muškarci	%	Žene	%
Ukupno	158.575		77.115		81.460	
Prihodi od stalnog rada	38.229	24,1	22.992	29,8	15.237	18,7
Prihodi od povremenog rada	3.301	2,1	2.027	2,6	1.274	1,6
Prihodi od poljoprivrede	2.667	1,7	1.940	2,5	727	0,9
Starosna mirovina	16.972	10,7	8.745	11,3	8.227	10,1
Ostale mirovine	21.720	13,7	10.048	13,0	11.672	14,3
Prihodi od imovine	291	0,2	171	0,2	120	0,1
Socijalne naknade	11.467	7,2	5.221	6,8	6.246	7,7
Ostali prihod	2.969	1,9	1.405	1,8	1.564	1,9
Povremena potpora drugih	2.628	1,7	1.314	1,7	1.314	1,6
Bez prihoda	63.556	40,1	26.622	34,5	36.934	45,3
Nepoznato	29	0,02	16	0,02	13	0,02

Izvor: DZS Popis stanovništva 2011., Stanovništvo prema ekonomskim obilježjima

2.1.1. Rizik od siromaštva

BPŽ je prema zadnjim dostupnim podacima iz 2015. godine na predzadnjem mjestu u odnosu na županije Kontinentalne RH po stopi BDP-a po stanovniku (Poglavlje 5. Analize stanja). Uzimajući u obzir da se BPŽ ubraja u I. skupinu jedinica regionalne uprave koje se

[3] Obiteljsku mirovinu stječu članovi obitelji nakon smrti nositelja mirovine.

prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica RH, zaključno je kako BPŽ spada u deprivirana područja s visokim rizikom od siromaštva. Sukladno tome potrebno je podupirati intenzivnije mjere povećanja BDP-a, odnosno mjere za suzbijanje siromaštva.

Na razini EU-28 2016. godine (DZS, Pokazatelji siromaštva, usporedba između zemalja EU i Republike Hrvatske, 2016. godina) stopa rizika od siromaštva RH nalazi se na razini od 19,9%, a prosječan udio osoba s rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske iznosi 28,5%. U Češkoj je zabilježena najmanja stopa rizika od siromaštva (9,7%), dok je najviša stopa zabilježena u Rumunjskoj (25,3%).

Državni zavod za statistiku, prema standardnoj EU metodologiji za mjerenje relativnog rizika od siromaštva, redovito prati stanje siromaštva, no samo na razini Republike Hrvatske jer prikupljeni podaci nisu reprezentativni za županijsku razinu[4].

Ministarstvo socijalne politike i mladih redovito izvještava o pokazateljima rizika od siromaštva. Jedan od relevantnih pokazatelja odnosi se na udio primatelja socijalne pomoći u ukupnom broju stanovnika županije. U 2016. godini, prosječno je 2,3% stanovnika Republike Hrvatske primalo pomoć za uzdržavanje (sadašnja zajamčena minimalna naknada). Pri tome najviše primatelja je u Međimurskoj županiji (4,7%), a najmanje u Istarskoj županiji (0,7%).

Prema podacima na razini RH Državnog zavoda za statistiku na razini RH možemo zaključiti kako stopa siromaštva raste razmjerno dobi stanovništva, gdje je stanovništvo starije od 65 godina najugroženije (28,0%), a posebno žene u toj dobnoj skupini (30,8%). Također, treba istaknuti kako se visoki postotak djece 0-17 godina suočava s rizikom od siromaštva (20,7%). S druge strane, podaci o tipu kućanstva prikazuju kako su u kućanstvima bez uzdržavane djece najviše stope rizika od siromaštva u 2016. godini zabilježene u jednočlanim kućanstvima i to onima koje čine žene (44,5%). U kategoriji kućanstava s uzdržavanom djecom najviše stope rizika od siromaštva zabilježene su u kućanstvima koja čine jedan roditelj s uzdržavanom djecom (32,8%) i u kućanstvima s dvije odrasle osobe s troje ili više djece (30,7%).

Prema općim trendovima u RH, obitelji s dvoje ili više djece izloženija su riziku od siromaštva. Kako je već spomenuto, posebno ranjivu skupinu čine osobe starije od 65 godina, a osobe te dobne skupine koje ne primaju mirovinu spadaju u visoko rizičnu skupinu. Dodatno, bitno je spomenuti kako su žene u skoro svim kategorijama u prosjeku pod većim rizikom od siromaštva jer čine veći postotak nezaposlenih, imaju niže plaće i žive dulje.

Uz navedene ranjive skupine u rizične skupine spadaju i samohrani roditelji, nezaposlene osobe, osobe bez riješenog mirovinskog statusa te pripadnici romske manjine koje obilježava i nizak životni status. Prema Nacrtu socijalnog plana 2015. – 2020. godine većina Roma živi u ilegalno sagrađenim kućama. Uz visoku nezaposlenost veliki dio njih je dugogodišnji

[4] Na razini EU-a, SILC je obavezno istraživanje i referentni izvor podataka za praćenje statistike dohotka, siromaštva i socijalne uključenosti. Pokazatelji se temelje na konceptu relativnog siromaštva, koji uzima u obzir raspoloživi dohodak kućanstva, broj članova kućanstva i distribuciju dohotka unutar populacije. Osnovni je pokazatelj stopa rizika od siromaštva, koja označava postotak osoba čiji je raspoloživi ekvivalentni dohodak niži od praga rizika od siromaštva. On ne pokazuje koliko je osobe stvarno siromašno, nego koliko njih ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva (DZS Pokazatelji siromaštva u 2013. godini, konačni rezultati, str. 1).

korisnik nekog oblika socijalne potpore, što u konačnici dovodi do socijalne isključenosti i dugotrajnog siromaštva.

2.1.2. Socijalna pomoć

Zajamčena minimalna naknada (ZMN) je pravo na novčani iznos kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba kućanstva ili samaca koji ne raspolažu s dovoljno sredstava kojima bi podmirili osnovne životne potrebe. Na razini Republike Hrvatske broj korisnika ZMN kontinuirano se povećava od 2012. do 2016. godine, ali od 2016. bilježi se blagi pad na 2,3% u ukupnom broju stanovnika. Djelomično je smanjen broj korisnika doplatka za pomoć i njegu, a povećan je broj korisnika osobne invalidnine. Broj korisnika jednokratne naknade u odnosu na 2015. godinu se smanjio.

U BPŽ prisutan je trend smanjenja korisnika ZMN sa 4,5% u 2012. godini na 3,3% u 2016. godini u ukupnom broju stanovnika BPŽ.

U 2016. godini, veći postotak minimalne naknade od BPŽ koristile su sljedeće županije: Međimurska 4,7%, Šibensko-kninska 4,7%, Sisačko-moslavačka 4,3%, Virovitičko-podravska 4,3%, Vukovarsko-srijemska 4,0%, Bjelovarsko-bilogorska 3,5%, Osječko-baranjska 4,2% i Karlovačka 4,0%.

Smanjenje prava na pomoć za troškove stanovanja i ogrijeva, prava koja su u nadležnosti lokalne i regionalne samouprave, povezano je sa zakonskom novosti prema kojoj se pravo na troškove ogrijeva odobrava samo korisnicima ZMN pri centrima za socijalnu skrb. Na razini BPŽ značajan je porast korisnika prava na pomoć i njegu u kući, sa 32 korisnika 2012. godine na 222 korisnika 2016. godine.

U 2016. godini došlo je povećanja broja djece i odraslih smještenih u udomiteljske obitelji te broja djece i odraslih smještenih u obiteljske domove, dok je broj djece i odraslih smještenih u domove socijalne skrbi smanjen u odnosu na prethodne godine.

Tablica 9. Vrste naknada i broj korisnika s odobrenim pravima u socijalnoj skrbi temeljem rješenja CZSS-a u BPŽ u 2012., 2014. i 2016. godini.

Pravo u socijalnoj skrbi		Broj korisnika i pomoći		
		2012.	2014.	2016.
I	ZAJAMČENA MINIMALNA NAKNADA 1. Ukupno pomoći (samaca i obitelji)	2.859	2.790	2.487
	2. Ukupno obuhvaćenih osoba	7.198	6.246	5.183
II	JEDNOKRATNA POMOĆ/NAKNADA, Ukupno pomoći u izvještajnoj godini	2.858	2.015	1.821
III	POTPORE ZA OBRAZOVANJE/NAKNADE U VEZI S OBRAZOVANJEM	1.685	90	5
IV	OSOBNA INVALIDNINA	916	985	964

V	DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU	3.356	3.107	2.678
VI	STATUS RODITELJA NJEGOVATELJA	161	183	184
VII	POMOĆ I NJEGA U KUĆI - ukupno korisnika	32	130	222
VIII	USLUGA POMOĆI PRI UKLJUČIVANJU U PROGRAME ODGOJA I OBRAZOVANJA - ukupno korisnika	6	8	4
IX	SKRB IZVAN VLASTITE OBITELJI Smještaj u udomiteljsku obitelj djece i odraslih	329	381	410
	Smještaj u obiteljski dom djece i odraslih	50	66	70
	Smještaj u dom socijalne skrbi za djecu i odrasle	305	234	119

Izvor: MSPM, Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2012., 2014., 2016. godini MSPM

Pokazatelji siromaštva također se mogu mjeriti i prema broju primatelja dječjih doplataka. U odnosu na ukupan broj stanovnika u 2016. godini BPŽ je dvanaesta županija u Hrvatskoj prema broju korisnika dječjeg doplatka i broju djece obuhvaćene dječjim doplatkom.

Tablica 10. Korisnici doplatka za djecu, broj djece i prosječne mjesečne svote, 2016. godina

	Broj korisnika	Broj djece	Prosječna mjesečna svota doplatka
RH	172.238	322.870	365,44
Kontinentalna RH	118.858	225.297	363,87
% Udio Kontinentalna RH u RH	69,00	69,77	/
Brodsko-posavska županija	9.304	17.874	359,62
% Udio BPŽ u Kontinentalna RH	7,83	7,93	/

Izvor: Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2016. godinu

2.2. Socijalna skrb i socijalne usluge

Na području BPŽ usluge socijalne skrbi pružaju centri za socijalnu skrb, domovi socijalne skrbi i obiteljski domovi.

U BPŽ djeluju 2 centra za socijalnu skrb (CZSS) koja su smještena u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, s ukupno 71 zaposlenih, od čega su 54 stručna suradnika i 2 ravnatelja.

Sukladno određenim korisničkim skupinama, ustanove u sustavu socijalne skrbi dijele se na: domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, skloništa za žrtve obiteljskog nasilja, domove za ovisnike o opojnim drogama i prihvatilišta za beskućnike. Od navedenih kategorija u BPŽ postoji samo jedna takva ustanova: Centar za pružanje usluga u zajednici "Kuća sretnih ciglica". Na području BPŽ djeluje jedan dom za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima te dva doma za starije i nemoćne osobe.

Tablica 11. Domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u BPŽ, 2016. godina

Domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u BPŽ				
	Grad/općina	Vrsta/naziv	Osnivač	Kapacitet/Broj korisnika
Br.				
1.	Grad Slavonski Brod	Centar za pružanje usluga u zajednici "Kuća sretnih ciglica" Slavonski Brod, Stanka Vraza 109A	Republika Hrvatska/ MSPM	Kapacitet: 64 Organizirano stanovanje uz sveobuhvatnu podršku: 6 Privremeni smještaj u kriznim situacijama: 2 Organizirano stanovanje uz povremenu podršku: 6 Poludnevni boravak: 50

Izvor: BPŽ, Upravni odjela za zdravstvo i socijalnu skrb

Uz Dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u pružanju usluga privremenog smještaja djece bez adekvatne roditeljske skrbi u nadležnosti su i udomiteljske obitelji. Na području BPŽ prema zadnjim podacima iz 2016. godine evidentirano je ukupno 200 udomiteljskih obitelji koje su pružile usluge smještaja raznim korisnicima. Na području nadležnosti Centra za socijalnu skrb Slavonski Brod broj, udomiteljskih obitelji u 2016. godini je 97 (20 za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, te 77 za odrasle osobe). U udomiteljskim obiteljima za djecu smješteno je 34 korisnika. U udomiteljskim obiteljima za odrasle smještene su 43 osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima, 54 odrasle osobe s mentalnim oštećenjima, 11 odraslih osoba ovisnih o alkoholu, drogi ili drugim opojnim sredstvima i 80 starijih i nemoćnih osoba. U nadležnosti Centra za socijalnu skrb Nova Gradiška broj udomiteljskih obitelji u 2016. godini je 103 (za djecu 41 i za odrasle osobe 62).

Tablica 12. Ustanove u sustavu socijalne skrbi u BPŽ, 2016. godina

Domovi za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima u BPŽ				
	Grad/općina	**Vrsta/naziv**	**Osnivač**	**Kapacitet/Broj korisnika**
Br.				
1.	Grad Slavonski Brod	Tjedni smještaj Poliklinike „Zlatni Cekin“, Slavonski Brod	Franjevački samostan Slavonski Brod	Kapacitet: 20 Cjelodnevni boravak (od 11/2016): 6 Tjedni smještaj: 121 Poludnevni boravak: 167 Stručna podrška u obitelji: 162

Izvor: MSPM-ov adresar na: www.mspm.hr i MSPM – Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u 2016. godini - stanje 31. prosinca 2016.

2.2.1. Obitelji u riziku

Pružanje stručne pomoći obitelji u riziku provode centri za socijalnu skrb kroz informiranje, prepoznavanje problema, procjenu potreba, savjetovanje i pomaganje, obiteljsku medijaciju i ostale usluge propisane Zakonom o socijalnoj skrbi i Obiteljskim zakonom. U Slavonskom Brodu od listopada 2012. godine djeluje bračno i obiteljsko savjetovalište za žrtve obiteljskog nasilja. Prema zadnjim dostupnim podacima, u savjetovalištu su pružene usluge psihološkog savjetovanja za oko 400 osoba koje čine skupine djece i mladih, obitelji u riziku, branitelji, bračni i izvanbračni parovi i pojedinci. Savjetovalište u suradnji s vanjskim stručnim osobama i gostima organizira javne tribine, promocije rada, predavanja i radionice na kojima godišnje sudjeluje oko 1.500 osoba.

Skrb za žrtve obiteljskog nasilja u BPŽ uglavnom provode uglavnom neprofitne organizacije i udruge. Na području BPŽ usluge savjetovanja žrtvama obiteljskog nasilja, siguran smještaj u domu, pravnu, psihološku i socijalno-pedagošku pomoć pruža Udruga Brod – grupa za ženska ljudska prava.

Savjetovalište za žrtve obiteljskog nasilja Caritasa Đakovačke-osječke nadbiskupije, savjetovalište za žrtve obiteljskog nasilja surađuje s lokalnim vlastima i srednjim školama BPŽ s ciljem prevencije nasilja u adolescentnim vezama. Savjetovalište nudi pomoć socijalnog radnika, psihologa i pravnika.

2.2.2. Starije osobe

Briga o starijim i nemoćnim osobama na području BPŽ domena je rada 3 doma socijalne skrbi, pri čemu je jedan u vlasništvu BPŽ, drugi je privatni dom kojeg je osnovala vjerska ustanova, a treći je osnovala privatna osoba. Prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih o pružateljima usluga skrbi o starijim i nemoćnim osobama, na području BPŽ 16 postoji obiteljskih domova kojima je nositelj djelatnosti fizička osoba, te 8 trgovačkih društava

koja pružaju usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba. Uz navedeno, 200 udomiteljskih obitelji pruža smještaj raznim korisnicima.

Tablica 13. Domovi za starije i nemoćne osobe u BPŽ, 2016. godina

Domovi za starije i nemoćne osobe u BPŽ				
	Grad/općina	**Vrsta/naziv**	**Osnivač**	**Kapacitet/Broj korisnika**
Br.				
1.	Grad Slavonski Brod	Dom za starije i nemoćne osobe- Slavonski Brod (+ Dislocirana jedinica „Sveti Vinko“- Nova Kapela	Brodsko-posavska županija	Kapacitet: 264 Stalni smještaj: 260 Organiziranje prehrane: 17
2.	Općina Okučani	Dom za starije i nemoćne osobe „Dragi bližnji“- Okučani	Klanjateljice Krvi Isusove Regija Zagreb	Kapacitet: 36 Stalni smještaj: 35 Privremeni smještaj: 1
3.	Slavonski Brod	Dom za starije i nemoćne „Jadranka“, Slav. Brod, N. Zrinskog 49	Nebojša Stapar	Kapacitet: 55 Popunjenost: 20

Izvor: MSPM-ov adresar na: www.mspm.hr i MSPM – Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u 2012. godini - stanje 31. prosinca 2012., BPŽ, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb 2016.

Starijim i nemoćnim osobama na području BPŽ dostupni su razni programi i edukacije s ciljem unaprjeđena zaštite mentalnog i fizičkog zdravlja i uključivanja u programe lokalne zajednice. Gradsko društvo Crvenog križa Slavonski Brod provodi programe pomoći i njege u kući, zatim Dnevni boravak i pomoći i njege u kući kojim je obuhvaćeno oko 350 korisnika, a program uključuje organiziranje prehrane, kućanske poslove, održavanje osobne higijene i radno okupacijske aktivnosti, dok dnevni boravak uključuje usluge mjerenja šećera i tlaka, edukacije, tribine i radno okupacijske aktivnosti. Zatim, Programom dostave obroka obuhvaćeno je oko 80 korisnika.

Prema podacima iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. – 2016. godine, za institucijski oblik skrbi o starijim osobama postoje kapaciteti za 2,38% ukupnog broja osoba starih 65 i više godina. U 13 županija, uključujući i BPŽ, su kapaciteti ispod prosjeka.

Prema smjernicama Nacrta socijalnog plana 2015. – 2020. godine na području BPŽ nedostaju savjetovališta za mentalno zdravlje, klubovi za kvalitetno provođenje vremena starijih osoba, programi i usluge za palijativne bolesnike, kapaciteti u domovina za stare i nemoćne, proširenje i povećanje programa Pomoći i njege u kući jer postojeći ne zadovoljavaju potrebe starijih osoba. Potrebno je izgraditi nove ustanove manjeg kapaciteta i organizirati multidisciplinarne mobilne timove.

U sklopu Nacionalne strategije razvoja sustava socijalne skrbi od 2011. do 2016. godine ministarstva nadležnog za socijalnu skrb, predviđen je daljnji razvoj socijalnih usluga pruženih u zajednici. Udio sredstava iz županijskog proračuna u ukupnom trošku socijalne skrbi u BPŽ 2012. godine iznosio je 13%, udio iz gradskih proračuna 10%, udio iz općinskih proračuna 5%, a udio iz proračuna Ministarstva socijalne politike i mladih 72%.

2.2.3. Beskućnici

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi veliki gradovi i gradovi sjedišta županija uz osiguravanje prehrane u pučkoj kuhinji, dužni su osigurati i pružanje usluga smještaja u prihvatilišta ili prenoćišta za beskućnike. BPŽ trenutno nema dom i/ili utočište za beskućnike. Za vrijeme zimskih mjeseci Grad Slavonski Brod u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa osigurava uvjete za privremeni smještaj beskućnika na području Grada. Privremeni smještaj osigurava se u sklopu Doma mjesnog odbora „J. J. Strossmayer“ u Slavonskom Brodu. Prema dostupnim podacima iz 2015. godine tijekom zimskih hladnoća pomoć je potražilo 14 osoba kojima su pružene usluge smještaja od kojih je bilo 13 muškaraca i 1 žena. Od 14 osoba pravo na zdravstvenu zaštitu ostvarivalo je 12 korisnika privremenog smještaja. Većina korisnika (10) imalo je nekoliko razreda ili završenu osnovnu školu, dok su ostali (4) imali završeni zanat ili srednju školu. U 2016. godini nije bilo potrebe za zbrinjavanje beskućnika s obzirom da su zimske vremenske temperature bile povoljne. U 2017. godini smještaj je zatražilo 5 beskućnika (4 muške osobe i jedna ženska).

Nepostojanje službenog prihvatilišta također otežava i praćenje broja stanovnika bez doma. Dodatno praćenje otežava i činjenica kako nemaju mjesto boravka te se iz tog razloga ne nalaze u evidencijama socijalne skrbi i evidencijama zavoda za mirovinsko osiguranje ili zavoda za zapošljavanje.

2.2.4. Osobe s invaliditetom i teškoćama

U BPŽ 2016. godine evidentirano je 17.128 osoba s invaliditetom što čini 10,8% ukupnog stanovništva BPŽ. Najčešće vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet su oštećenje lokomotornog sustava (33,4% osoba), skupine bolesti srca i krvnih žila (25,1% osoba) te duševni poremećaji (22,8% osoba).

Osobe s invaliditetom, prema dostupnim podacima sustava socijalne skrbi, u najvećem broju (80%) žive u obitelji dok ih oko 17% živi samo. Udomitelja ili skrbnika ima 0,5% dok 2.915 osoba s invaliditetom u RH boravi u nekoj od ustanova. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 14% osoba s invaliditetom.

Udio osoba koje su trajno nepokretne u RH u odnosu na ukupan broj osoba s teškoćama iznosi 2,2% ili 17.081 osoba. U BPŽ taj odnos je 2,0% ili 614 osoba što je u postotnom odnosu nešto manje od prosjeka RH. Ukupan broj osoba s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti je 30.042 osobe, što je u odnosu na ukupan broj stanovništva BPŽ

čak 18,94%. U tablici 14. prikazano je stanovništvo s teškoćama u obavljanju svakodnevnih poslova prema uzroku teškoća i fizičkoj pokretljivosti.

Tablica 14. Osobe s teškoćama u obavljanju svakodnevnih poslova prema uzroku i vrsti teškoća

	Od rođenja	Domovinski rat i njegove posljedice	Profesionalno oštećenje	Bolest	Prometna nesreća	Ostalo	Nepoznato
Sasvim pokretni	1.247	3.000	1.595	9.895	413	2.347	28
Trajno ograničeno pokretni uz pomoć štapa, štaka ili hodalice	116	376	472	4.816	215	1.023	10
Trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica	57	28	20	229	17	94	1
Trajno nepokretni	54	7	6	468	19	60	0
Ostalo	159	604	407	1.592	141	495	5
Nepoznato	2	3	2	14	1	3	1
UKUPNO	1.635	4.018	2.502	17.014	806	4.022	45

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. – Osobe s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti

3. ZDRAVSTVENA I DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

3.1. Zdravstvena infrastruktura

Analiza kvalitete zdravstvene usluge temelji se na nekoliko pokazatelja: broju ukupnih zdravstvenih ustanova, broju medicinskog osoblja, broju stanovnika po zdravstvenom radniku te broju postelja po 1.000 stanovnika.

Tablica 15. Broj javnih zdravstvenih ustanova u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Republika Hrvatska
2012.	27	1.263
2013.	29	1.311
2014.	29	1.319
2015.	29	1.356
2016.	29	1.408

Izvor: Hrvatski zdravstveno statistički ljetopis za 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godinu i podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo

Pokrivenost zdravstvenim ustanovama je zadovoljavajuća te BPŽ ima kvalitetno i dobro organiziranu zdravstvenu zaštitu.

Tablica 16. Broj zdravstvenih ustanova i zdravstveno-organizacijskih jedinica prema kategorijama na području BPŽ za 2016. godinu

Zdravstvene ustanove prema kategorijama	Broj zdravstvenih organizacijskih jedinica i ustanova 2016. godine
Dom zdravlja	2
Ljekarna	1 LJEKARNA (9 LJEKARNIČIH JEDINICA)
Medicinsko-biokemijski laboratorij u koncesiji	2
Opća bolnica	1
Poliklinika	1
Privatna ljekarna	12 LJEKARNI (19 LJEKARNIČIH JEDINICA)

Privatna ljekarna u zakupu zdravstvene ustanove	4
Privatna ordinacija pkzz	11
Privatna ordinacija pzz	2
Privatna ordinacija pzz u koncesiji	56
Privatna ordinacija skzz u koncesiji	3
Specijalna bolnica	1
Trgovačko društvo za obavljanje zdravstvene djelatnosti	6
Ustanova za hitnu medicinsku pomoć	1
Ustanova za njegu u koncesiji	8
Ustanova za zdravstvenu njegu u kući	7
Ustanova za zdravstvenu skrb	1
Zavod za javno zdravstvo županije	1
Zdravstvena njega u koncesiji	1
Zubotehnički laboratorij u zakupu doma zdravlja	4

Izvor: Podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, 2016. godina

Promatrajući broj bolnica na 100.000 stanovnika, u BPŽ u 2016. godini dostupna je 1,5 bolnica. S druge strane, prema zadnjim dostupnim podacima na razini Republike Hrvatske iz 2012. godine, u Hrvatskoj na 100.000 stanovnika dostupna je 1,4 bolnica. Zdravstvena skrb na području BPŽ organizirana je kroz domove zdravlja, županijski zavod za hitnu medicinu i Zavod za javno zdravstvo. No, problem se javlja u pogledu nejednake dostupnosti primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima BPŽ te se u budućnosti treba voditi računa o ulaganju u infrastrukturu i opremu ambulanti.

Grafikon 3. Djelatnici zdravstvenih ustanova u BPŽ, 2012. – 2016. godina

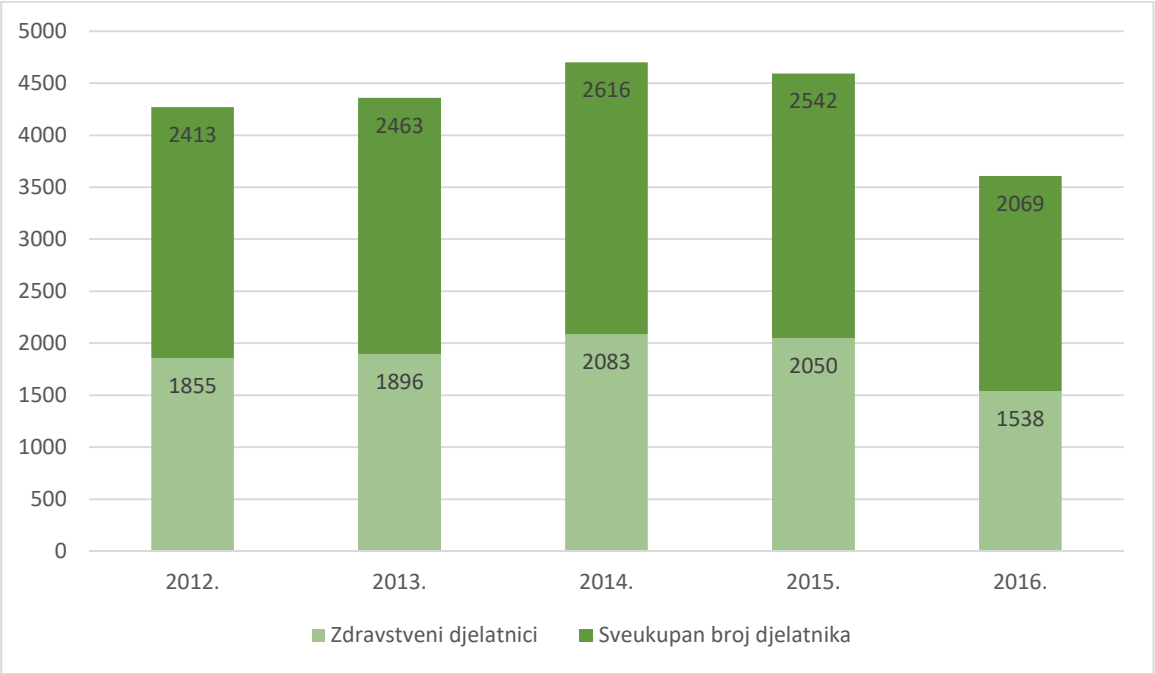

Prema evidencijama Registra djelatnika u zdravstvu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo koncem 2016. godine na području BPŽ bilo je zaposleno ukupno 1.538 zdravstvenih djelatnika.

Broj liječnika u zdravstvenim ustanovama tijekom 2016. godine iznosi 409, doktora dentalne medicine 56, farmaceuta 55 te administrativno-tehničkog osoblja 531. Zdravstveni radnici u zdravstvenim ustanovama u BPŽ čine 74,3% u odnosu na ukupan broj radnika tih ustanova. Svi navedeni djelatnici raspoređeni su u jednoj Općoj bolnici koja djeluje na dvije lokacije - Slavonski Brod i Nova Gradiška, u Specijalnoj bolnici za psihijatriju i palijativnu skrb, dva Doma zdravlja, Zavodu za javno zdravstvo, Zavodu za hitnu medicinu, privatnim ordinacijama, ljekarnama, privatnim ustanovama za zdravstvenu njegu u kući i u Centru za rehabilitaciju djece "Zlatni Cekin".

U BPŽ, broj doktora medicine na 10.000 stanovnika u 2016. godini iznosi 25. Na razini Republike Hrvatske u prosjeku na 10.000 stanovnika dolazi 34 liječnika medicine. Gledajući strukturu zaposlenih, od 2012. do 2014. godine zabilježen je porast broja doktora medicine, doktora dentalne medicine, farmaceuta, administrativnog i tehničkog osoblja. Nadalje, u 2015. godini dolazi do smanjenja broja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama. Negativan trend nastavio se i u 2016. godini, te se broj djelatnika smanjio ispod broja iz 2012. godine. U odnosu na 2015. godinu broj zdravstvenih djelatnika smanjio se za čak 25%, a u odnosu na 2012. manji je za 17,1%.

Tablica 17. Broj liječnika medicine na 10.000 stanovnika u Republici Hrvatskoj i BPŽ, 2012. – 2016. godina

Godina	Republika Hrvatska	Brodsko-posavska županija
2012.	27	27
2013.	27	28
2014.	33	28
2015.	34	28
2016.	34	25

Izvor: Hrvatski zdravstveno statistički ljetopis za 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godinu, Podaci od HZJZ-a za 2014. i 2015. i 2016. godinu

Broj doktora dentalne medicine na 10.000 stanovnika u BPŽ u 2016. godini iznosi 4 doktora dentalne medicine, dok je taj prosjek na razini Republike Hrvatske na 8 te je tako istovjetan broju doktora dentalne medicine na razni Kontinentalne Hrvatske.

Tablica 18. Omjer farmaceuta na 10.000 stanovnika Republici Hrvatskoj i BPŽ, 2012. – 2016. godina

Godina	Republika Hrvatska	Brodsko-posavska županija
2011.	6	5
2012.	6	4
2013.	5	5
2014.	7	5
2015.	6	5
2016.	7	5

Izvor: Hrvatski zdravstveno statistički ljetopis za 2011., 2012. i 2013. godinu, Podaci od HZJZ-a za 2014. i 2015. i 2016. godinu

Što se tiče omjera farmaceuta u BPŽ na 10.000 stanovnika iznosi, on iznosi 5 u 2016. godini te je tako niži od prosjeka Republike Hrvatske, kao i u ostalim promatranim godinama osim u 2012.godini. U razdoblju od 2012. do 2016. godine nije bilo značajnijih odstupanja u ovom omjeru.

BPŽ je ispod Republike Hrvatske po broju postelja u zdravstvenim ustanovama na 1.000 stanovnika 2016. godine. Navedeni pokazatelj za BPŽ iznosi 4,08, dok prosjek Republike Hrvatske iznosi 5,39. U promatranim godinama vidljiv je negativan trend na razini BPŽ u

posljednje tri godine, a na razini Republike Hrvatske broj postelja ostaje na istoj razini ili se neznatno smanjuje.

Tablica 19. Broj postelja na 1000 stanovnika, usporedba Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina

	Republika Hrvatska	Brodsko-posavska županija
Godina	Broj postelja	
2012.	5,89	5,68
2013.	5,86	5,69
2014.	5,89	5,54
2015.	5,50	4,48
2016.	5,39	4,08

Izvor: Hrvatski zdravstveno statistički ljetopis za 2012., 2013., 2014., 2015 i 2016. godinu

3.1.1. Bolesti stanovništva

U Hrvatskoj je u 2016. godini zabilježeno 51.542 umrle osobe. Vodeći uzrok smrti su cirkulacijske bolesti od kojih je umrlo 23.190 osobe (608,29/100.000). Od novotvorina, druge po redu skupine bolesti iz koje se izdvajaju vodeći uzroci smrti, umrlo je 14.360 osoba (283,58/100.000). Tri četvrtine svih uzroka smrti u Hrvatskoj je iz ove dvije skupine bolesti, a preostale smrti odnose se na ozljede i otrovanja (54,27/100.000), endokrine bolesti (53,39/100.000), bolesti prehrane i metabolizma (63,39/100.000), bolesti dišnog sustava (48,53/100.000), bolesti probavnog sustava (39,13/100.000), i druge manje zastupljene uzroke.

Među uzrocima smrtnosti stanovništva BPŽ najčešći su bolesti cirkulacijskog sustava te zloćudne novotvorine. Dva navedena uzroka smrtnosti kao vodeća u BPŽ u prosjeku obuhvaćaju 67,9% svih uzroka smrtnosti. Prema podacima iz 2016. godine, na trećem mjestu se nalaze mentalni poremećaji kao uzroci smrti.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u porastu je liječenje ovisnika o opijatima. Djelatnost prevencije i liječenja ovisnika provodi Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i mentalno zdravlje čija se djelatnost sastoji od savjetovanja, individualne psihoterapije, rada s obitelji, grupe za podršku roditeljima ovisnika i testiranja urina na psiho aktivne supstance. U BPŽ ne postoje nevladine udruge koje bi pružile pomoć u procesu rehabilitiranja i resocijalizirana ovisnika.

Također, prisutan je i problem ovisnosti o alkoholizmu, osobito među maloljetnicima, a prema službenim podacima Centra za socijalnu skrb i sedam klubova za liječenje i resocijalizaciju ovisnika u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški.

Tablica 20. Udio određenih skupina bolesti u ukupnom broju smrti na području BPŽ, 2012. – 2016. godina

Skupine bolesti	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Ukupno umrlih	2.035	1.917	1.957	2.125	2.031
Bolesti cirkulacijskog sustava	45,05%	44,8%	46,15%	47,25%	44,95%
Zloćudne novotvorine	23,7%	24,15%	23,25%	21,96%	24,91%

Izvor: Zavod za javno zdravstvo BPŽ, Zdravstveno stanje pučanstva i rad zdravstvene djelatnosti BPŽ za 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godinu

3.2. Društvena infrastruktura

U sferi kulture i umjetnosti, kvantitativna analiza društvene infrastrukture prikazana je kroz pokazatelje stanja i razmještaja infrastrukture - kazališta, radio postaja, kinematografa i knjižnica.

U promatranom razdoblju od 2012. do 2016. godine, u BPŽ radi se o isključivo amaterskom kazalištu i kazalištu za djecu, dok se na razini Kontinentalne Hrvatske i cijelog teritorija Republike Hrvatske mogu pronaći profesionalna kazališta. Očekivano, najveća koncentracija kazališta nalazi se u Gradu Zagrebu. U BPŽ, najveći broj kulturnih ustanova nalazi se u Slavonskom Brodu.

Tablica 21. Broj kazališta u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska
2012.	2	127	163
2013.	2	131	172
2014.	3	144	184
2015.	3	134	176
2016.	3	138	177

Izvor: DZS, Statistička izvješća, Kultura i umjetnost 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godina

U BPŽ u razdoblju od 2012. do 2016. godine jedan je kinematograf, 2013. godine otvoren u Slavonskom Brodu. Uz RH po jednog kinematografa imaju Krapinsko-zagorska, Koprivničko-križevačka, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska i Vukovarsko-srijemska županija. Na 100.000 stanovnika na razini Republike Hrvatske dolaze 2 kina, pri čemu je prosjek Kontinentalne Hrvatske 1 kinematograf na 100.000 stanovnika. U BPŽ broj kinematografa na 100.000 stanovnika iznosi 0.6 u posljednje dvije promatrane godine, pri čemu se može zaključiti kako je broj kinematografa u BPŽ ispod prosjeka s obzirom na broj stanovnika.

Tablica 22. Broj kinematografa u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska
2010.	0	34	72
2011.	0	41	78
2012.	0	39	77
2013.	1	37	74
2014.	1	34	68
2015.	1	36	78
2016.	1	33	70

Izvor: DZS, Statistička izvješća, Kultura i umjetnost 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godina

Broj radiopostaja u BPŽ iznosi 6 za 2016. godinu. U razdoblju od 2012. do 2013. godine, postojale su 4 radiopostaje na području BPŽ, od toga jedna u Novoj Gradiški, dvije u Slavonskom Brodu i jedna u Okučanima. Od 2014. godine u Slavonskom Brodu aktivna je još jedna radiopostaja, te jedna u Novoj Gradiški, od kraja 2015. godine.

Tablica 23. Broj radiopostaja u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska
2012.	4	87	146
2013.	4	87	142
2014.	5	87	138
2015.	5	87	136
2016.	6	87	135

Izvor: DZS, Statistička izvješća, Kultura i umjetnost 2010., 2011., 2012., 2013.,2014., 2015. i 2016. godina

U BPŽ u razdoblju od 2012. do 2014. godine povećao se broj radio pretplatnika za 2,4% nakon čega dolazi do pada broja radio pretplatnika, koji se nastavlja i u 2016. za ukupno 2,56%. U istom razdoblju broj radio pretplatnika u Kontinentalnoj Hrvatskoj porastao je za 1,8%, nakon čega se bilježi pad pa opet porast. Stoga se može reći da je u periodu od 2012. do 2016. godine ukupan broj pretplatnika porastao za 0,09%. U Republici Hrvatskoj broj radio pretplatnika bilježi kontinuirani rast koji u promatranom periodu (2012. - 2016. godine) iznosi 3,37%.

Rast broja radio pretplatnika prati rast broja televizijskih pretplatnika, te se u razdoblju od 2012. do 2013. godine, u BPŽ povećao za 2,5% nakon čega slijedi pad broja televizijskih pretplatnika u 2014. godini koji je prisutan i u statističkoj regiji Kontinentalna Hrvatska, dok na nacionalnoj razini dolazi do povećanja radio i televizijskih pretplatnika. Ovakav se trend nastavio i do 2016. godine kako na razini BPŽ, tako i u statističkoj regiji Kontinentalna Hrvatska, te na nacionalnoj razini.

Tablica 24. Broj radio i televizijskih pretplatnika u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

RADIO PRETPLATNICI			
Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska
2012.	44.428	873.337	1.362.759
2013.	44.605	874.662	1.377.412
2014.	44.166	871.727	1.386.992
2015.	43.640	869.460	1.394.425
2016.	43.035	874.135	1.408.717
TELEVIZIJSKI PRETPLATNICI			
Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska
2012.	42.384	788.543	1.238.585
2013.	42.564	788.466	1.252.001
2014.	42.182	785.626	1.260.711
2015.	41.631	782.111	1.266.449
2016.	40.986	779.971	1.271.464

Izvor: DZS, Statistička izvješća, Kultura i umjetnost, 2012., 2013. i 2014., 2015. i 2016. godina

Gradske knjižnice Slavonski Brod i Nova Gradiška jedine su gradske knjižnice u BPŽ. Osim gradskih knjižnica, knjižnom građom raspolažu 4 narodne knjižnice (Narodna knjižnica Brodski Stupnik, Narodna knjižnica „Grigor Vitez“ Gornji Bogićevci, Narodna knjižnica Oriovac), te jedna čitaonica (Hrvatska čitaonica Vrpolje). Ostale knjižnice u BPŽ prema podacima Ministarstva kulture u 2016. godini su školske knjižnice (39), visokoškolska (1) i specijalne knjižnice (3). Na 100.000 stanovnika BPŽ dolaze 4 narodne knjižnice.

Na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske broj knjižnica je u padu u promatranom razdoblju 2012. – 2016. godina, a samo u 2016. godini bilježi se rast, dok je broj knjižnica u BPŽ nepromijenjen.

Tablica 25. Broj narodnih knjižnica u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Republika Hrvatska
2011.	7	202
2012.	7	202
2013.	7	190
2014.	7	190
2015.	7	186
2016.	7	196

Izvor: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Adresar narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godina

Muzejska i galerijska djelatnost BPŽ obuhvaća Muzej Brodskog Posavlja u Slavonskom Brodu, Galeriju umjetnina Grada Slavonskog Broda te Gradski muzej u Novoj Gradiški. Umjetnički značaj imaju Spomen galerija Ivana Meštrovića, Kuća obitelji Brlić, Tvrđava Brod i Franjevački samostan u Slavonskom Brodu.

Na području BPŽ djeluju 354 sportske udruge, društva, savezi i zajednice. Sportski klubovi djeluju u područjima atletike, auto moto, biciklizma, biljara, borilačkih sportova, kajakaštva, košarke, kuglanja, nogometa, odbojke, pikada, plesa, rukometa, streljaštva, ribolova, tenisa i dr. Što se tiče sportskih strukovnih udruga, u BPŽ ih djeluje 37 iz različitih grana sportova koji su organizirani u 17 županijskih i gradskih granskih Saveza. Osnovana su 22 sportska društva te 3 sportske zajednice: Županijska sportska zajednica, Zajednica grada Slavonskog Broda i Savez sportova Nove Gradiške.(http://www.bpz.hr/).

U nastavku se nalazi pregled ostalih objekata društvene infrastrukture po gradovima i općinama BPŽ koji obuhvaćaju sportska igrališta, dječja igrališta, sportske dvorane, domove kulture, poštu, sud i policiju.

Tablica 26. Pregled objekata društvene infrastrukture po gradovima i općinama u BPŽ, 2016. godina

GRADOVI I OPĆINE	SPORTSKO IGRALIŠTE	DJEČJE IGRALIŠTE	SPORTSKA DVORANA	DRUŠTVENI DOM	POŠTA	SUD	POLICIJA
Slavonski Brod	da	da	da	da	da	da	da
Nova Gradiška	da	da	da	da	da	da	da
Bebrina	da	da	ne	da	da	ne	ne
Brodski Stupnik	da	da	ne	da	da	ne	ne
Bukovlje	da	da	da	da	da	ne	ne
Cernik	da	da	da	da	da	ne	ne
Davor	da	da	da	da	da	ne	ne
Donji Andrijevci	da	da	da	da	da	ne	ne
Dragalić	da	ne	da	da	da	ne	ne
Garčin	da	da	da	da	da	ne	ne
Gornja Vrba	da	da	ne	da	da	ne	ne
Gornji Bogićevci	da	ne	ne	da	da	ne	ne
Gundinci	da	da	da	ne	da	ne	ne
Klakar	da	da	ne	da	da	ne	ne
Nova Kapela	da	da	da	da	da	ne	ne
Okučani	da	ne	da	da	da	ne	ne
Oprisavci	da	da	ne	da	da	ne	ne
Oriovac	da	ne	ne	da	da	ne	ne
Podcrkavlje	da	ne	da	ne	da	ne	ne
Rešetari	da	da	da	da	da	ne	ne
Sibinj	da	da	da	da	da	ne	ne
Sikirevci	da	ne	ne	da	da	ne	ne

Slavonski Šamac	da	da	da	da	da	ne	ne
Stara Gradiška	da	da	ne	da	da	ne	da
Staro Petrovo Selo	da	da	da	da	da	ne	ne
Velika Kopanica	da	ne	da	da	da	ne	ne
Vrbje	da	da	ne	da	da	ne	ne
Vrpolje	da	da	ne	da	da	ne	da

Izvor: Gradovi i općine BPŽ

3.2.1. Civilno društvo

Na području BPŽ u 2017. godini djeluje 1.607 aktivnih udruga od kojih su 3 strane udruge. Izvor informacija o navedenom pokazatelju je Registar udruga Republike Hrvatske jer ne postoji jedinstveni dokument u kojem bi se iščitali osnovni zbirni podaci. Ključno je imati na umu da, iako je većina udruga usmjerena na svoju lokalnu zajednicu i potrebe koje se javljaju u zajednici, civilno društvo ima značajnu ulogu u pretvaranju globalnih standarda i ciljeva u strateške dokumente niže razine.

Tablica 27. Organizacije civilnog društva u BPŽ s obzirom na područje djelovanja, 2017. godina .[5]

PODRUČJE DJELOVANJA	BROJ UDRUGA
BRANITELJI I STRADALNICI	13
DEMOKRATSKA I POLITIČKA KULTURA	21
DUHOVNOST	9
GOSPODARSTVO	52
HOBISTIČKA DJELATNOST	8
KULTURA I UMJETNOST	81
LJUDSKA PRAVA	29
MEĐUNARODNA SURADNJA	7

[5] Na području Brodsko-posavske županije djeluje 1607 aktivnih nacionalnih udruga no samo 599 ih je registrirano prema području djelovanja kako je prikazano u tablici 25.

NOMENKLATURA SPORTOVA	180
OBRAZOVANJE, ZNANOST I ISTRAŽIVANJE	24
ODRŽIVI RAZVOJ	8
OSTALA PODRUČJA DJELOVANJA	7
SOCIJALNA DJELATNOST	31
SPORT	51
TEHNIČKA KULTURA	17
ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	32
ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODE	12
ZAŠTITA ZDRAVLJA	17

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, https://registri.uprava.hr/#!udruge/9gIBAAEAAAAAmwQBAAABAgAAAAGA7LgLAAAAAQEAAAABAgAAAAAAgAQBAAQAAAABBAAAAAAAAAABAQFvaeICAYhj

Kao pojam, civilno društvo se odnosi na postojanje sfere dobrovoljnih organizacija i udruga te neformalnu mrežu organiziranih pojedinaca angažiranih u javnim poslovima. Civilno društvo se od države razlikuje u tome što se u načelu temelji na dobrovoljnosti, a od privatnih aktivnosti razlikuje ga to što se na tržištu stvari i ideja, interesi ne formuliraju prema privatnom, već prema javnom dobru.

Organizacije civilnog sektora nazivaju se dobrovoljnim, neovisnim, neprofitnim, nevladinim ili trećim sektorom te zapravo surađuju s vladom i u idealnim uvjetima postižu da ona odgovorno ispunjava svoja obećanja. U današnjem društvu nailazimo i na pojam društvene odgovornosti gospodarstva kao jedan od oblika potpomaganja civilnog društva.

Kao pružatelji socijalnih usluga organizacije civilnog društva predstavljaju veliku pomoć i vrijednost za djelatnost socijalne skrbi jer odražavaju kapacitete građanstva i doprinose socijalnom uključivanju i koheziji zajednice.

BPŽ je uočila izuzetnu važnost civilnog sektora, te u okviru svojih proračunskih mogućnosti izdvaja određena sredstva za sufinanciranje rada udruga, odnosno programskih aktivnosti te će ubuduće nastojati izdvajati veći iznos od dosadašnjeg.

Razvoj civilnog društva vrlo je raširen pa različite udruge pronalazimo u mnogim području, od vatrogasnih udruženja, lokalnih organizacija Crvenog križa i vjerskih humanitarnih udruga, do organizacija za djecu i mlade, sportsko – rekreativnih udruženja i specijaliziranih udruga koje brinu o okolišu, razvijaju ruralni turizam ili djeluju u gospodarskom okruženju kao strukovne poljoprivredne organizacije, udruge vinogradara, vinara, voćara, povrtlara i pčelarskih društava. Osim navedenog, organizacije civilnog društva čuvaju kulturno-povijesnu i tradicijsku baštinu BPŽ te su pokretač i nositelj brojnih kulturnih manifestacija.

Snaga civilnog sektora najbolje se može ustanoviti na temelju brojnosti udruga građana i drugih civilnih organizacija i inicijativa, vidljivosti njihovih aktivnosti te broju građana koji se bave volonterskim radom.

Udruge se susreću s brojnim problemima kao što su: niska razina razumijevanja uloge organizacije civilnog društva u pružanju javnih usluga; nedovoljni i slabi kapaciteti organizacije civilnog društva te nedostatna financijska snaga organizacije civilnog društva na čijem rješavanju treba poraditi u budućnosti.

3.3. Stanogradnja i stanovanje

Kvaliteta života očituje se putem kvalitete stanovanja koju nudi određeni prostor, no podrazumijeva i primjenu standarda kvalitete u prostornom planiranju stambenih naselja. Pod pojmom kvalitetno stanovanje podrazumijeva se osiguravanje potrebnih sadržaja u susjedstvu, društvena infrastruktura te dostupnost i mobilnost javne mreže. Podizanje kvalitete stanovanja preduvjet je podizanju kulture stanovanja kao što je visoka razina društvene svijesti o značaju izgrađenog prostora preduvjet ostvarivanja njegove kvalitete[6].

Tablica 28. Završeni stanovi za stanovanje, Kontinentalna Hrvatska, Republika Hrvatska, 2012. – 2016. godina

Županija	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zagrebačka	803	49	449	414	393
Krapinsko-zagorska	180	148	96	115	101
Sisačko-moslavačka	305	276	166	94	88
Karlovačka	157	184	176	113	133
Varaždinska	265	192	236	162	339
Koprivničko-križevačka	133	121	111	141	125
Bjelovarsko-bilogorska	153	170	168	101	116
Virovitičko-podravska	144	93	39	46	80
Požeško-slavonska	78	64	101	46	102
BRODSKO-POSAVSKA	**213**	**336**	**156**	**103**	**246**
Osječko-baranjska	406	398	534	274	295
Vukovarsko-srijemska	324	301	211	378	137

[6] Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, Zagreb, veljača 2015. godine

Međimurska	173	236	227	158	268
Grad Zagreb	2.729	250	638	1.798	1.065
KONTINENTALNA HRVATSKA	**6.063**	**2.818**	**3.308**	**3.943**	**3.488**
REPUBLIKA HRVATSKA	**11.710**	**10.090**	**7.805**	**8.059**	**7.742**

Izvor: DZS, Statistička priopćenja, Završene zgrade i stanovi ISSN 1334-0816 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godina

U Kontinentalnoj Hrvatskoj, najviše završenih stanova nalazi se u gradu Zagrebu, Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji. BPŽ se nalazi na devetom mjestu po broju najmanje završenih stanova za stanovanje u Kontinentalnoj Hrvatskoj. Na posljednjem mjestu po broju završenih stanova za Kontinentalnu Hrvatsku nalaze se Virovitičko-podravska i Sisačko-moslavačka (podaci za 2016. godinu).

Tablica 29. Prosječan broj stanovnika po završenom stanu, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska, 2016. godina

Županija	Završeni stanovi za stalno stanovanje u 2016. godini	Procjena broja stanovnika 2016. godine	Prosječan broj stanovnika po završenom stanu
Zagrebačka	393	314.549	800,4
Krapinsko-zagorska	101	127.748	1.264,8
Sisačko-moslavačka	88	157.204	1.786,4
Karlovačka	133	120.321	904,7
Varaždinska	339	170.563	503,1
Koprivničko-križevačka	125	110.976	887,8
Bjelovarsko-bilogorska	116	111.867	964,4
Virovitičko-podravska	80	79.111	988,9
Požeško-slavonska	102	71.920	705,1
BRODSKO-POSAVSKA	**246**	**148.373**	**603,1**
Osječko-baranjska	295	290.412	984,4
Vukovarsko-srijemska	137	165.799	1.210,2
Međimurska	268	112.089	418,2

Grad Zagreb	1.065	802.338	753,4
KONTINENTALNA HRVATSKA	**3.488**	**2.783.270**	**798,0**
REPUBLIKA HRVATSKA	**7.742**	**4.174.349**	**539,2**

Izvor: DZS, Statistička priopćenja, Završene zgrade i stanovi ISSN 1334-0816, Procjene stanovništva Republike Hrvatske, 2016. godina

Najmanji broj stanovnika po stambenoj jedinici zabilježen je u Međimurskoj županiji, dok je najveći broj stanovnika po stambenoj jedinici zabilježen u Sisačko-moslavačkoj županiji. BPŽ se nalazi u gornjoj polovici po prosječnom broju stanovnika po završenom stanu, u odnosu na županije Kontinentalne Hrvatske. Ispred BPŽ nalaze se samo Međimurska i Varaždinska Županija. U BPŽ prosječan broj stanovnika po završenom stanu iznosi 603,1 te je veći od prosječnog broja za Republiku Hrvatsku (539,2).

U razdoblju od 2011. do 2015. godine ukupno je izdano 19.631 odobrenja za građenje stanova u Kontinentalnoj Hrvatskoj, a godišnje je u prosjeku građeno 3.926 stana. U BPŽ u navedenom razdoblju izdano je 893 odobrenja za građenje, odnosno u prosjeku 179 godišnje što je znatno manje od prosjeka Kontinentalne Hrvatske.

Prisutan je konstantan pad izdanih odobrenja za građenje stanova u BPŽ, statističkoj regiji Kontinentalna Hrvatska, kao i na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske.

Tablica 30. Stanovi za koje su izdana odobrenja za građenje, Kontinentalna Hrvatska, Republika Hrvatska, 2011. – 2015. godina

Županija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Zagrebačka	710	598	345	269	260
Krapinsko-zagorska	140	152	77	84	59
Sisačko-moslavačka	284	191	268	73	65
Karlovačka	130	159	178	119	92
Varaždinska	446	145	185	232	227
Koprivničko-križevačka	182	80	83	85	80
Bjelovarsko-bilogorska	230	142	99	90	75
Virovitičko-podravska	157	78	37	52	49
Požeško-slavonska	161	76	56	73	61
BRODSKO-POSAVSKA	**309**	**228**	**102**	**159**	**95**
Osječko-baranjska	501	692	237	194	108

Vukovarsko-srijemska	656	215	113	236	109
Međimurska	197	144	228	155	192
Grad Zagreb	2.272	1.605	1.163	1.292	995
KONTINENTALNA HRVATSKA	**6.375**	**4.505**	**3.171**	**3.113**	**2.467**
REPUBLIKA HRVATSKA	**13.470**	**9.742**	**4.573**	**7.743**	**6.950**

Izvor: DZS, Statistička priopćenja, Izdana odobrenja za građenje ISSN 1330-0350 2011., 2012., 2013., 2014., 2015.

4. OBRAZOVANJE

4.1. Obrazovna struktura

Dobar socijalni, kulturni i gospodarski razvoj temelji se na strukturi u kojoj nema nepismenih osoba, a postojeća radna snaga je stručna, pogotovo ona visokoobrazovana. Sukladno navedenom proizlazi da je obrazovna struktura jedna od bitnih značajki stanovništva neke zemlje ili regije. Obrazovna struktura BPŽ pokazuje da malo manje od polovine stanovništva ima završeno trogodišnje ili četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje (50,69%), od kojih 4,16% stanovništva ima završeno gimnazijsko obrazovanje. Osnovnu školu je završilo 28,98% udjela stanovništva, čak 8,02% ima završeno nekoliko razreda osnovne škole dok 2,76% nema završenu školu. Fakultetski obrazovane osobe čine 9,47% stanovništva (uključujući magistre i doktore znanosti)[7]. Podaci ukazuju kako je u BPŽ broj visokoobrazovane radne snage nizak (prosjek RH je 16,39%) te bi se udio visokoobrazovanog stanovništva trebao povećati obrazovnim reformama i mjerama stimuliranja visokog obrazovanja.

Grafikon 4. Obrazovna struktura stanovništva BPŽ

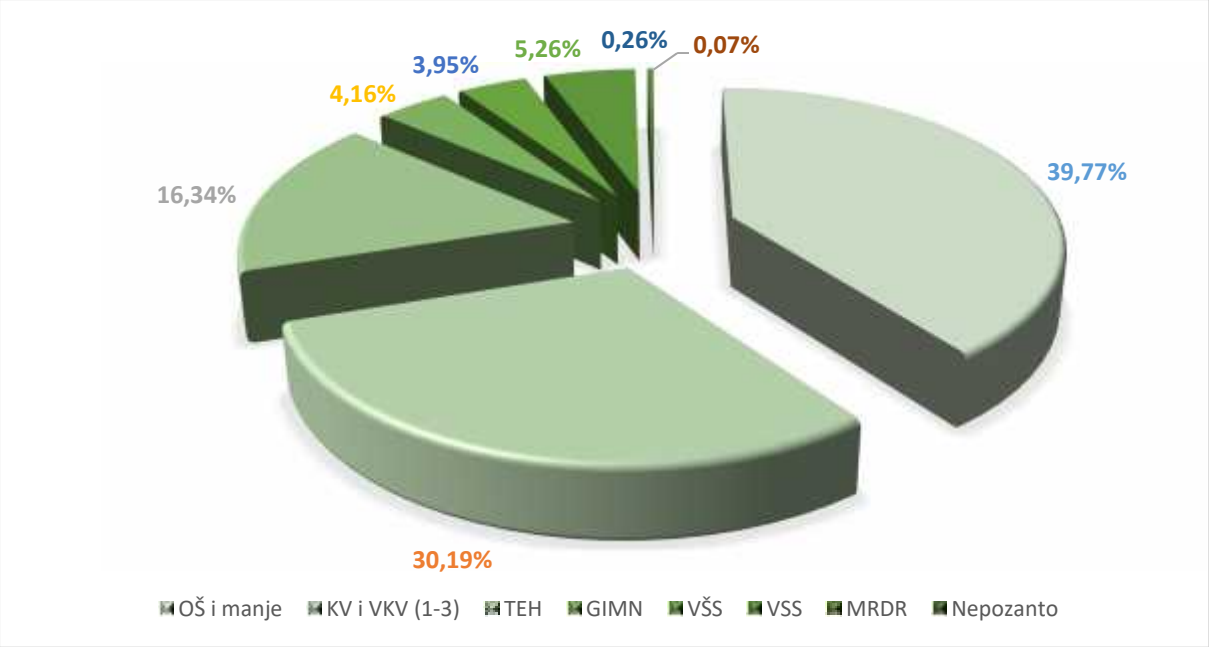

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu, Popis 2011, Zagreb

4.2. Predškolsko obrazovanje

U predškolskoj godini 2015./2016., mreža dječjih vrtića na području BPŽ obuhvaćala je 4 predškolske ustanove (26 Područnih odjela-vrtića) i 2 pravne osobe koje ostvaruju programe

[7] Izvor: Popis stanovništva iz 2011. godine, Stanovništvo staro 15 i više godina prema završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu. Prema navedenom izvoru u BPŽ je 131 512 osoba starijih od 15 godina prema kojima su se računali prikazani podaci.

predškolskog odgoja (osnovne škole). Osim javnih vrtića, u BPŽ djeluju 2 privatna i 1 vrtić vjerske zajednice. U programe predškolskog odgoja i obrazovanja uključeno je 20,7% populacije predškolske djece u BPŽ[8], dok je na razini RH taj postotak je puno veći (čak 45,43%).

Glavni problemi predškolskog obrazovanja s obzirom na prostornu ograničenost ustanova su broj djece i premalen broj ustanova. Sukladno podacima za 2016./2017. godinu, ukupan broj djece u državnim vrtićima iznosi 2.974. Vrtići provode redoviti 10-satni program te niz dodatnih programa (učenje jezika, sportski programi i dr.). Jedinice lokalne samouprave kao osnivači sufinanciraju cijenu redovnog programa predškolskog odgoja.

Broj djece po dječjem vrtiću u BPŽ u pedagoškoj godini 2016./2017. iznosi 95,9, dok na razini Kontinentalne Hrvatske (u ukupno 1.019 vrtića i drugih pravnih osoba koje se bave predškolskim odgojem) prosječan broj djece po dječjem vrtiću iznosi 96,15, a za cjelokupan teritorij Republike Hrvatske taj pokazatelj iznosi 83,3. U programe predškolskog odgoja i obrazovanja uključeno je 20,7% populacije predškolske djece u BPŽ. Na razini RH taj postotak je puno veći, čak 45,43% djece uključeno je u programe predškolskog odgoja i obrazovanja. BPŽ je pri samom dnu po postotku obuhvata u primarnom i predškolskom programu u odnosu na ukupnu populaciju (13,64%).

Broj djece po odgajatelju u BPŽ u predškolskoj godini 2015./2016. iznosi 16,7 (za Kontinentalnu Hrvatsku iznosi 11,9, a za Republiku Hrvatsku iznosi 11,7). Broj odgajatelja u grupi propisan je Državnim pedagoškim standardom te iznosi dva odgajatelja u grupi od maksimalno 25 djece. U predškolskim ustanovama BPŽ trebalo bi povećati broj odgajatelja kako bi se udovoljilo propisanim pedagoškim standardima.

Tablica 31. Broj djece upisane u dječje vrtiće, BPŽ, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska u šk. godinama 2011./2012. – 2015./2016. godina

Školska godina	2012/2013.		2013./2014.		2014./2015.		2015./2016.		2016./2017.	
Pokazatelj	Broj upisane djece	Odgajatelji	Broj upisane djece	Odgajatelji	Broj upisane djece	Odgajatelji	Broj upisane djece	Odgajatelji	Broj upisane djece	Odgajatelji
Brodsko-posavska županija	2.171	129	2.176	128	2.280	135	2.221	143	2.724	169
Republika Hrvatska	128.046	10.591	131.037	10.785	134.764	11.215	134.573	11.538	143.878	12.396
Kontinentalna Hrvatska	84.919	6.923	87.079	7.038	89.229	8.124	90.042	7.588	97.715	8.190

[8] Predškolska dob djece je od 6 mjeseci do 6 godina starosti.

Izvor: DZS, Priopćenje, DJEČJI VRTIĆI I DRUGE PRAVNE OSOBE KOJE OSTVARUJU PROGRAME PREDŠKOLSKOG ODGOJA, početak ped. g. 2011./2012., 2012./2013., 2013./2014. i 2014./2015., 2015./2016, 2016./2017., ISSN 1330-0350, Gradovi u statistici – Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, početak pedagoške godine

U svim jedinicama lokalne samouprave na području BPŽ organiziran je predškolski odgoj i obrazovanje.

U pojedinim jedinicama (Općine; Sikirevci, Slavonski Šamac, Velika Kopanica) ne postoji mogućnost korištenja javne ustanove predškolskog obrazovanja s područja BPŽ, te djeca s područja tih jedinica koriste usluge privatnog vrtića predškolskog odgoja u susjednoj jedinici lokalne samouprave.

Od 1993. godine kao neprofitna organizacija u Slavonskom Brodu djeluje dječji vrtić "Cekin" koji radi po programu Marije Montessori. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje u tekstu: DZS) u 2016./2017. godini programe vrtića polazilo je 106 djece.

4.3. Osnovnoškolsko obrazovanje

Zakon o odgoju i obrazovanju definira obveze osnovnog obrazovanja za sve učenike u Republici Hrvatskoj u pravilu od 6. do 15. godine života. Osnovnoškolsko obrazovanje u BPŽ organizirano je u osnovnim školama i njihovim područnim školama. BPŽ ima 34 osnovne škole od čega za 23 škole osnivačka prava ima BPŽ, a za 11 škola Grad Slavonski Brod, 82 područne škole osnovane su od strane jedinica lokalne samouprave. Na području BPŽ postoje 2 umjetničke osnovne škole koje su u 2014./2015. godini pohađala 337 učenika. U školskoj godini 2016./2017. u osnovnoškolskom sustavu u prosjeku se po matičnoj školi nalazi 363 učenika. Osnovne škole na području BPŽ bilježe pad broja upisanih učenika u odnosu na prethodne godine. Pad broja upisanih učenika proizlazi iz dugogodišnjeg negativnog demografskog trenda te sve prisutnijim migracijskim trendovima.

Grafikon 5. Broj učenika u osnovnim školama BPŽ, 2012. – 2016. godina

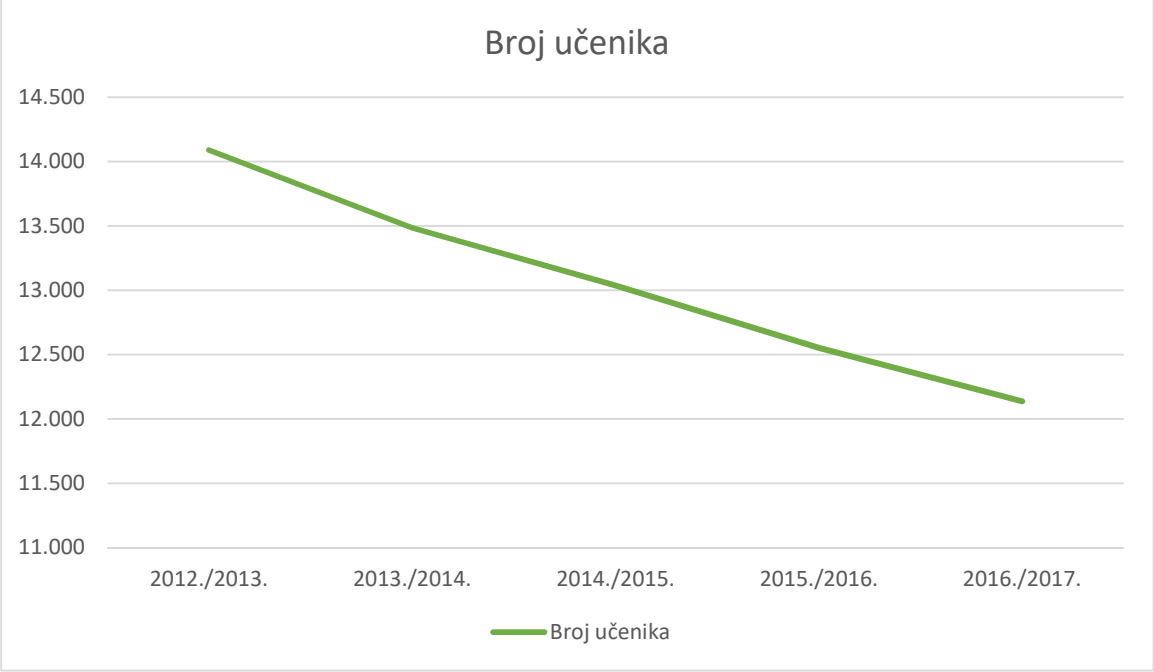

Izvor: BPŽ, 2016. godina, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, šport i kulturu i dzs.hr OSNOVNE ŠKOLE priopćenje

Na početku školske godine 2016./2017. u osnovnoškolskom sustavu upisano je 213.738 učenika u 2.039 škola, a u prosjeku se po školi nalazi 156 učenika. Prosječan broj učenika po školi za Kontinentalnu Hrvatsku prema zadnjim dostupnim podacima za školsku godinu 2016./2017. je 159. Vidljiv je negativan trend broja djece po školama u razdoblju od 2001. do 2016. godine. U svim županijama Kontinentalne Hrvatske zabilježeno je smanjenje broja upisane djece u osnovne škole. Županije s najmanjim prosječnim brojem upisane djece po školi su Ličko-senjska (70) i Virovitičko-podravska (80). Najveći broj upisane djece po školi očekivano je u Gradu Zagrebu (406) i Zagrebačkoj županiji (199).

Učenici s teškoćama u razvoju i daroviti učenici osobite su ciljane skupine na koje treba usmjeriti pažnju kod osnovnoškolskog obrazovanja jer im se u redovnom osnovnoškolskom sustavu obrazovanja ne daje dovoljno pozornosti. Različitim kategorijama učenika potrebno je osigurati jednake obrazovne mogućnosti.

Obrazovanje u školama koje provode umjetničke obrazovne programe izvodi se u skladu s posebnim propisima sukladno čl. 15. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi iz 2008. godine. Na području BPŽ djeluje jedna umjetnička škola, Glazbena škola Slavonski Brod.

U okviru osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja za učenike s posebnim obrazovnim potrebama[9] primjereni oblici školovanja provode se u redovnim osnovnim školama uz potpunu integraciju i po redovnom programu uz individualizaciju, po prilagođenom programu, uz djelomičnu integraciju ili u posebnim odjelima s posebnim programima. U slučaju da ništa od navedenog nije ostvarivo, odgoj i obrazovanje učenika s posebnim obrazovnim potrebama provodi se u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Osnovno školovanje učenika s poteškoćama u razvoju, provodi se u Osnovnoj školi Milan Amruš u Slavonskom Brodu te je navedena škola jedina ustanova na području BPŽ za djecu s posebnim potrebama.

Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu BPŽ je u razdoblju od 2014. – 2017. godine provodio EU projekt "S osmijehom u školu" u sklopu kojeg je provodio aktivnost osiguravanja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama na području BPŽ.

Na području BPŽ potrebna je prilagodba mjerilima iz Državnog pedagoškog standarda koja zahtjeva znatna ulaganja kako bi se postigla željena razina kvalitete te jednaka dostupnost i ujedno osiguran razvoj sustava ujednačene kvalitete, financijske učinkovitosti i dostupnosti. Sredstva za elemente pedagoškog standarda osiguravaju se iz Državnog proračuna, decentraliziranih sredstava, Europske investicijske banke i Razvojne banke Vijeća Europe.

[9] U pravilu se učenici s lakšim teškoćama u razvoju uključuju u redovne razredne odjele te svladavaju redovne nastavne programe uz individualizirane postupke koji ovise o potrebama učenika ili prilagođene programe sukladno sposobnostima.

4.4. Srednjoškolsko obrazovanje

U BPŽ djeluje 12 srednjih škola koje provode sljedeće obrazovne programe: trogodišnje strukovne programe, četverogodišnje strukovne programe, gimnazijske programe te umjetničke programe. Najveći broj srednjih škola (9) nalazi se u Slavonskom Brodu (Srednja škola Matija Antun Reljković Slavonski Brod koja provodi četverogodišnji i trogodišnji strukovni program, Obrtnička škola Slavonski Brod koja provodi trogodišnji strukovni program, Industrijsko-obrtnička škola Slavonski Brod koja provodi trogodišnji strukovni program, Tehnička škola Slavonski Brod koja provodi četverogodišnji strukovni program, Ekonomsko-birotehnička škola Slavonski Brod koja provodi četverogodišnji i trogodišnji strukovni program, Srednja medicinska škola Slavonski Brod koja provodi četverogodišnji i petogodišnji strukovni program, Gimnazija Matija Mesić Slavonski Brod koja provodi gimnazijski program, Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića Slavonski Brod koja provodi gimnazijski program, Glazbena škola Slavonski Brod koja provodi umjetnički program). Na području Nove Gradiške djeluju 3 srednje škole (Industrijsko-obrtnička škola Nova Gradiška koja provodi trogodišnji strukovni program, Elektrotehnička i ekonomska škola Nova Gradiška koja provodi četverogodišnji i strukovni program te Gimnazija Nova Gradiška koja provodi gimnazijski program). Osnivač svih srednjih škola je BPŽ.

Srednjoškolsko obrazovanje na području BPŽ obilježeno je velikom koncentracijom u Slavonskom Brodu. Učenici iz šireg gradskog područja i ostalih općina primorani su na putovanje ili privremeno preseljenje u grad Slavonski Brod radi pohađanja srednje škole. Prijevoz učenika srednjih škola za područje BPŽ se provodi u skladu s Odlukama o kriterijima i načinu financiranja troškova javnog prijevoza redovitih učenika srednjih škola koje donosi Vlada Republike Hrvatske. Na ovaj način BPŽ iz svog izvornog proračuna ne sudjeluje u sufinanciranju prijevoza učenika srednjih škola nego samo provodi Odluku Vlade Republike Hrvatske. Također, BPŽ Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu, ne stipendira učenike srednjih škola.

U razdoblju od 2012. do 2016. godine, broj upisanih učenika kontinuirano pada, a najviše učenika upisuje strukovne srednje škole. Do neusklađenosti ponude i potražnje dovodi dominacija obrtničkih zvanja i programa koji pripremaju za uslužna zanimanja pred industrijskim zanimanjima. Nužno je ulagati u razvoj strukovnih kompetencija putem uključivanja u izrade novih kurikuluma koji će pridonijeti promjeni i modernizaciji postojećih programa. Sadašnji sustav mreže strukovnih škola ne prati brze promjene tehnološkog razvoja te ne postoji usklađenost s potrebama na tržištu rada i gospodarstva.

Sukladno Županijskoj razvojnoj strategiji (2001.) broj upisanih učenika varira ovisno o broju upisa učenika iz drugih županija te o odlasku učenika s područja BPŽ u srednje škole drugih županija.

Grafikon 6. Broj učenika u srednjim školama BPŽ, 2012. – 2016. godina

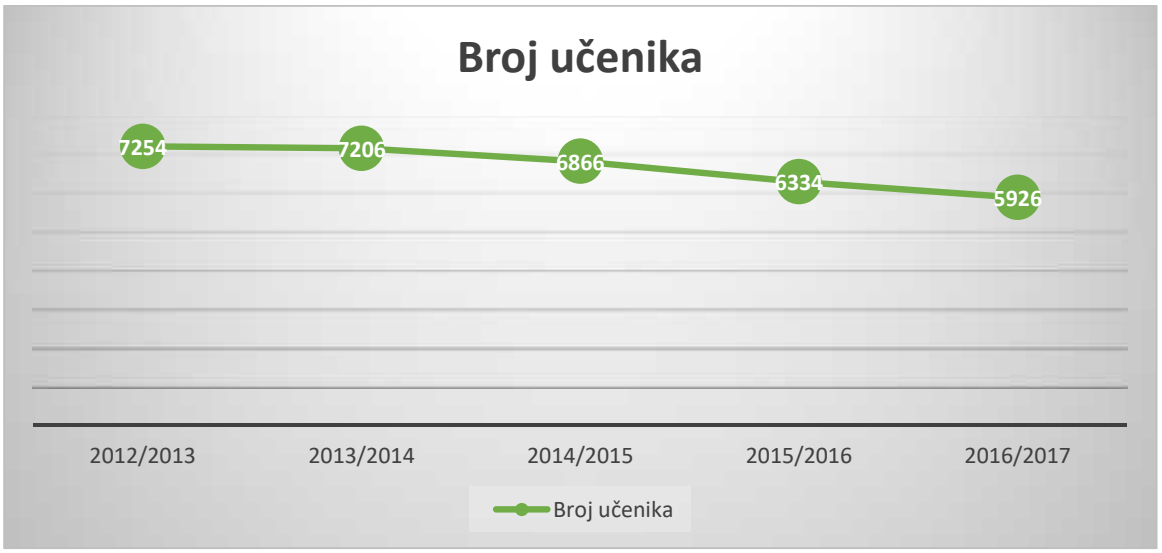

Izvor: BPŽ, 2016. godina, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, šport i kulturu

Na jednu srednju školu u BPŽ u prosjeku otpada 423 učenika u 2016. godini, dok u 2012. godini taj omjer iznosi 483 učenika po školi. Na razini Republike Hrvatske i Kontinentalne Hrvatske, sukladno dostupnim podacima 2016./2017. godine, prosjek učenika po srednjoj školi iznosi 227 učenika na razini Republike Hrvatske te 255 učenika na razini Kontinentalne Hrvatske. No u obzir valja uzeti velike oscilacije među županijama statističke regije Kontinentalne Hrvatske koje se kreću od 374 učenika u Gradu Zagrebu do 163 učenika u Karlovačkoj županiji. Negativne demografske promjene uzrok su smanjenja broja učenika srednjih škola u školskoj godini 2016./2017. u odnosu na prijašnje godine. Od ostalih uzroka valja izdvojiti da dio učenika srednjoškolsko školovanje nastavlja u školama izvan BPŽ.

Važno je spomenuti preporuku za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja koja se odnosi kako na srednjoškolsko, tako i na visokoškolsko obrazovanje. Uredba Vlade Republike Hrvatske o praćenju, analizi i predviđanju potreba na tržištu rada na snazi je od 2010. godine. Temeljem statističkih podataka i relevantnih pokazatelja o zapošljavanju nezaposlenih osoba sukladno obrazovnom programu koji su završile, provodi se analiza i prognoza tržišnih potreba za pojedinim zvanjima. Osim navedenog (brzina zapošljavanja, stopa zapošljavanja ovisno o obrazovnom programu) analiza i prognoza temelje se na podacima o nedostatku radnika pojedinih zanimanja dobivenih anketom poslodavca, uvidom dobivenim posredovanjem te podacima iz strategija i planova gospodarskog razvoja, odnosno najava i planova investicija na lokalnoj i regionalnoj razini. Na tržištu rada nailazimo na dva oprečna problema; na jednoj strani nalazi se manjak radnih mjesta i velika nezaposlenost, a na drugoj strani nedostatak radnika pojedinih djelatnosti. Prisutan je velik broj dugotrajno nezaposlenih ljudi, ali i mladih koji teško nalaze odgovarajući posao na neodređeno vrijeme.

U skladu s metodologijom definiranom u Središnjoj službi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, područna služba Slavonski Brod izradila je Preporuku za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja. Sukladno analizi i prognozi potreba tržišta rada preporučeno je povećanje sljedećih trogodišnjih obrazovnih programa: stolar, izolater, armirač, tesar, zidar, kuhar, konobar, mesar, pekar, obrađivač na numerički upravljanim strojevima,

instalater sustava vode, plina, grijanja i hlađenja, vulkanizer, automehaničar te četverogodišnjih obrazovnih programa: farmaceutski tehničar, zubotehničar, građevinarski tehničar. Istodobno, smanjenje broja upisanih učenika preporuča se u sljedećim trogodišnjim obrazovnim programima: fotograf, cvjećar, prodavač, mehaničar poljoprivredne mehanizacije te četverogodišnjim obrazovnim programima: medicinska sestra/tehničar opće zdravstvene njege. Iako Hrvatski zavod za zapošljavanje usmjerava učenike na upis deficitarnih, najčešće strukovnih zanimanja, motivacija učenika za navedena zanimanja je niska što dovodi do neprestanog povećavanja kadra neusklađenog s tržištem rada. Potrebna je temeljna analiza zanimanja koja odgovaraju potrebama tržišta rada na razini BPŽ temeljem koje bi se reorganizirala ponuda obrazovnih programa.

Nepostojanje učeničkog doma na području BPŽ bitan je problem u odgojno obrazovnom sektoru. Osobito ukoliko se u obzir uzme činjenica da velik broj učenika putuje u jedina dva grada BPŽ u kojima su koncentrirane srednjoškolske obrazovne ustanove uz učenike koji na školovanje dolaze iz drugih županija. Kao moguće rješenje problema smještaja učenika je prijepis vlasništva nad zgradom Doma za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Slavonskom Brodu koja po principu gradnje odgovara potrebama učeničkog doma.

Među glavne razvojne potrebe na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini obrazovanja može se naznačiti potreba ulaganja u zaposlene u obrazovanju, informatizacija prostora i opremanje suvremenim nastavnim sredstvima i pomagalima, te ulaganje u energetsku učinkovitost objekata.

4.5. Visoko obrazovanje

Visoko obrazovne institucije nalaze su u dva grada BPŽ, Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški. U Slavonskom Brodu djeluju Strojarski fakultet Slavonski Brod, Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Osijeku) te Veleučilište u Slavonskom Brodu. Uz navedeno, Slavonsko-brodska Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Osijeku, pokrenula je 2016. godine Sveučilišni diplomski studiji sestrinstva koji se izvodi u Slavonskom Brodu. U Novoj Gradiški od 2015. godine[10] djeluje Izvanredni dislocirani sveučilišni preddiplomski studiji sestrinstva u Novoj Gradiški. U akademskoj godini 2016./2017. na navedenim fakultetima upisan je ukupno 2.581 student.

[10]Podaci za navedeno visoko učilište ne postoje dovoljno dugo kako bi se uključili u analizu ukupnih podataka te su kao takvi isključeni iz Analize stanja.

Grafikon 7. Studenti na visokim učilištima na području BPŽ 2016./2017.

Izvor: BPŽ, 2016. godina, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, šport i kulturu

Na Veleučilište u Slavonskom Brodu upisan je najveći broj studenata, a navedeno veleučilište provodi sljedeće stručne studije: studij poljoprivrede - bilinogojstvo, smjer hortikultura, studij ekonomije-smjer menadžment, studij strojarstva smjer proizvodno strojarstvo. Strojarski fakultet u Slavonskom Brodu izvodi obrazovne programe u dva preddiplomska i dva diplomska studija (strojarstvo i proizvodno strojarstvo). Dislocirani studij Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku (Učiteljski fakultet) održava tri studijska programa: petogodišnji integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij (za titulu magistra primarnog obrazovanja), učiteljski studij s modulom engleskog jezika te petogodišnji izvanredni sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te izvanredni sveučilišni diplomski studij ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. Bitno je napomenuti kako samo određeni postotak studenata navedenih studija i studijskih programa ima prebivalište u BPŽ. Broj upisanih studenata (statistika prema županiji prebivališta) u akademskoj godini 2015./2016. iznosio je 5.036. Na 1.000 stanovnika broj studenata u promatranoj godini iznosi 32 te je uočljiv blagi pad prosječnog broja studenata BPŽ na 1.000 stanovnika od 33 u akademskoj godini 2012./2013. na 32 u akademskoj godini 2016./2017. U promatranoj godini, prosjek na nacionalnoj razini kao i na području Kontinentalne Hrvatske iznosi 34.

Tijekom 2016. godine diplomirala je 1.021 osoba s područja BPŽ, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, te je u promatranom vremenskom razdoblju (2012. do 2016. godine) prisutan pad diplomiranih studenta (2012. godine diplomiralo je 1.198 studenata). Na razini Republike Hrvatske, također je tijekom navedenih godina prisutan pad broja diplomiranih studenata. U promatranom razdoblju, većina studenata bila je ženskog spola što je obilježje koje je prisutno i na nacionalnoj razini.

Raspored diplomiranih studenta u odnosu na vrstu studija prikazan je u Grafikonu 9. Tijekom 2016. godine prisutno je smanjenje broja diplomiranih studenata u odnosu na 2012. godinu u

svim studijskim područjima u različitim omjerima. Najviše diplomiranih studenata, obzirom na prebivalište očekivano dolazi iz Slavonskog Broda (453) i Nove Gradiške (80), dok je na razini općina najveći broj diplomiranih studenata 2016. godine imalo prebivalište u Sibinju (39) i Oriovcu (37) .

Broj magistara koji imaju prebivalište u BPŽ smanjen je u promatranom razdoblju, 2016. godine iznosi 10, dok je 2012. godine bilo 16 magistara znanosti. Broj doktora znanosti mijenjao se tijekom promatranog razdoblja, te 2012. godine iznosi 10, 2013. godine 21, 2014. godine 10, 2015. godine 11, a 2016. godine iznosi 14.

Sukladno preporukama za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja, Područni ured Slavonski Brod preporučio je smanjenje, odnosno povećanje određenih obrazovnih programa kako bi se što adekvatnije odgovorilo potrebama tržišta rada. Smanjenje broja upisanih studenata preporuča se u sljedećim obrazovnim programima: četverogodišnji srednjoškolski (ekonomist/ekonomistica, upravni referent/referentica, poslovni tajnik/tajnica, ekološki tehničar/tehničarka, tehničar/tehničarka cestovnog prometa) stručni studij (upravni studij, ekonomija, promet); sveučilišni studij (pravo, ekonomija, promet), dok se povećanje broja studenata preporuča za programe: stručni studij (proizvodno strojarstvo, građevinarstvo, sestrinstvo, elektrotehnika); sveučilišni studij (proizvodno strojarstvo, farmacija, engleski jezik i književnost, njemački jezik i književnost, građevinarstvo, elektrotehnika, arhitektura, informatika, pedagogija, matematika, fizika).

Uslijed povećanja broja studenata upisanih u programe visokih učilišta na području BPŽ (u 2016./2017. školskoj godini 2.581 studenta što je povećanje za 63% u odnosu na 2010./2011.-1.626), javlja se potreba za povećanjem kapaciteta smještaja za studente. 2016. godine, u jedinom studentskom domu na području BPŽ, onom u Slavonskom Brodu, usluge smještaja koristilo je 114 studenata što je maksimalan kapacitet ležajeva za studente, dok zahtjeva za smještajem u tom domu bude puno više. Za studente koji nisu ostvarili pravo na smještaj u studentskome domu osiguravaju se subvencije za privatan smještaj.

Grafikon 8. Diplomirani studenti 2012. – 2016. godina prema vrsti studija (prebivalište na području BPŽ)

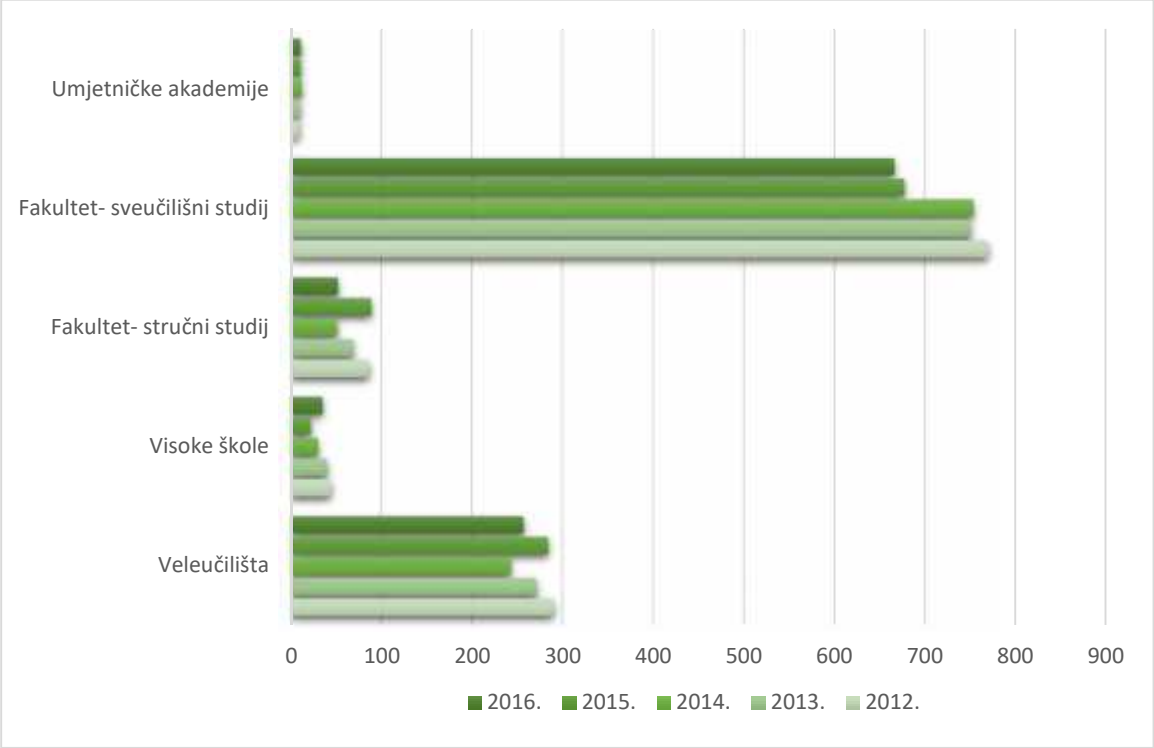

Izvor: DZS Statistička izvješća ISSN 1331-7784 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. 2016. godina

Stipendiranje studenata u BPŽ provodi Komisija za stipendiranje studenata na prijedlog Župana koji raspisuje Javni natječaj za dodjelu stipendija redovitim studentima iz sredstava Županijskog proračuna. BPŽ stipendira 77 studenata u 2016. kao i u 2017. godini.

4.6. Ostalo obrazovanje

Zakonom o obrazovanju odraslih (NN 17/2007) definirano je cjeloživotno obrazovanje ili obrazovanje odraslih. Programe osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja odraslih, prekvalificiranje, dokvalificiranje, stručna usavršavanja i tečajeve mogu provoditi pučka otvorena učilišta, osnovne i srednje škole, visoka učilišta, škole stranih jezika, ustanove za smještaj i skrb osoba s posebnim potrebama te druge ustanove propisane navedenim zakonom.

Prema postojećim podacima, broj polaznika programa cjeloživotnog učenja povećao se u razdoblju od 2012. do 2016. godine što je u skladu sa europskim trendom potrebe za cjeloživotnim obrazovanjem. Na području BPŽ, najveći broj ustanova za obrazovanje odraslih (8) djeluje u Slavonskom Brodu: Pučko otvoreno učilište Brod, Pučko otvoreno učilište Libar, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Dislocirani studij Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, Obrtnička škola Slavonski Brod, Obrtnička škola Slavonski Brod, Industrijsko-obrtnička škola Slavonski Brod, Tehnička škola Slavonski Brod i Srednja škola M. A. Reljković, a najviše polaznika u ukupnom broju polaznika programa cjeloživotnog obrazovanja bilježi Industrijsko-obrtnička škola.

Područni ured Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Slavonskom Brodu ima vodeću ulogu u pružanju usluga posredovanja pri zapošljavanju u BPŽ. Područni ured Slavonski Brod, služba HZZ-a u Slavonskom Brodu ima dvije područne ispostave u Novoj Gradiški i Okučanima. Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi mjere obrazovanja radi nadogradnje postojećih znanja ili vještina, u cilju poticanja cjeloživotnog učenja, stvaranja potrebne kvalificirane radne snage, te smanjenja nerazmjera ponude i potražnje na svim razinama tržišta rada. Područni uredi HZZ-a provode selekcije nezaposlenih osoba za uključivanje u obrazovanje prilikom čega se uzima u obzir niz faktora vezanih uz zapošljivost pojedine nezaposlene osobe. Cilj je osobe uputiti na obrazovanje koje im je potrebno kako bi se čim prije integrirale na tržište rada, odnosno pronašle trajno zaposlenje. Uključivanje u obrazovanje nezaposlenih osoba provodi se usklađivanjem sposobnosti nezaposlene osobe i utvrđenim potrebama tržišta rada. Obrazovni programi koje HZZ provodi su programi stručnog osposobljavanja, prekvalifikacija i stručno usavršavanje. Temeljem navedenog u razdoblju od 2012. do 2016. godine najviše–nezaposlenih stručno se osposobilo za zanimanje zavarivač, te zanimanje bravar - monter cjevovoda.

Grafikon 9. Broj programa obrazovanja nezaposlenih i broj nezaposlenih koji su pohađali programe u BPŽ 2012. – 2016.

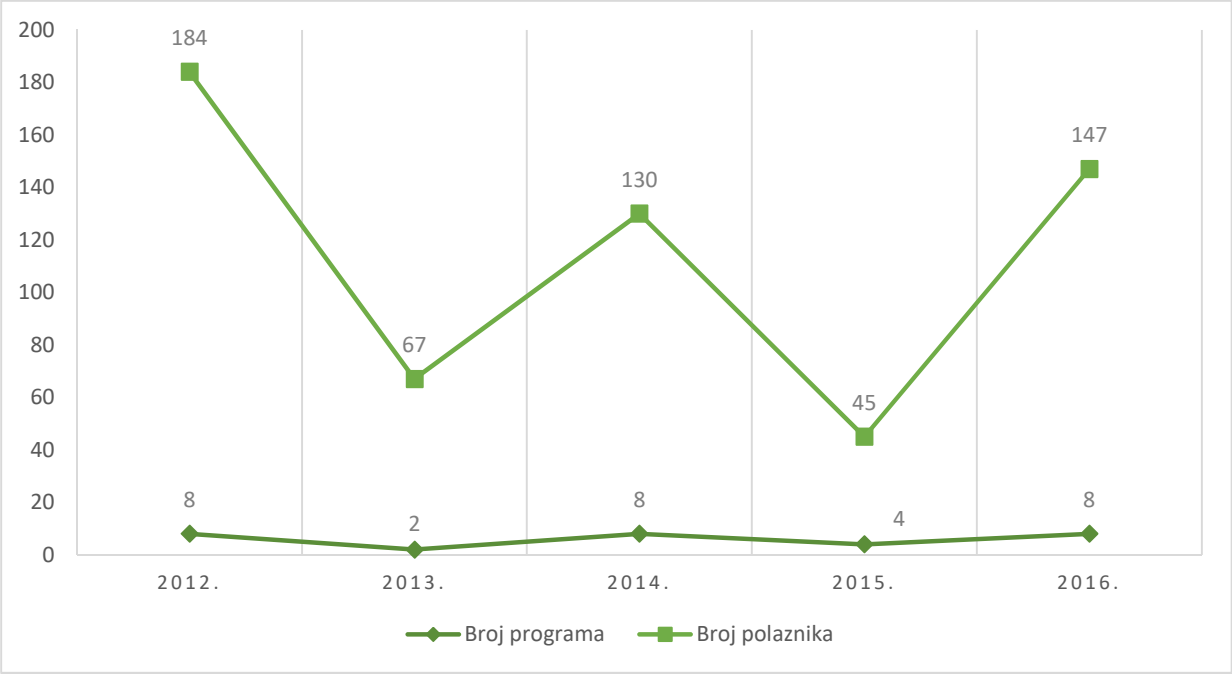

Izvor: HZZ Područna uprava Slavonski Brod, Upravni odjel za razvoj i europske integracije

Najveći porast broja osoba zaposlenih nakon obrazovanja nezaposlenih putem mjera Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ostvaren je 2014. godine kad je u navedeni program uključeno 129 nezaposlenih osoba od kojih se zaposlilo 35, dok je taj broj drastično smanjen 2015. godine kada je program obrazovanja polazilo 45 osoba od kojih je zaposleno 7. U 2016. godini navedene je programe polazilo 147 osoba, od kojih je 34 zaposleno u roku od 6 mjeseci u zanimanju za koje su se obrazovali.

5. GOSPODARSTVO

OPĆA GOSPODARSKA KRETANJA

5.1. Razvojni položaj Brodsko-posavske županije u Republici Hrvatskoj

BPŽ je prema pokazateljima bruto domaćeg proizvoda (BDP) po stanovniku 2015. godine gotovo upola ispod nacionalnog prosjeka, a 2015. godine iznosio je 5.962 EUR po stanovniku, što je 44% manje od prosjeka Republike Hrvatske. Najveći BDP po stanovniku u BPŽ je ostvaren 2008. godine kada je iznosio 6.460 EUR, a do 2015. godine taj pokazatelj više nije ostvaren. U 2009. godini BDP po stanovniku BPŽ nastavio je padati i iznosio je 5.963 EUR, a tek je 2015. godine ostvarena gotovo ista vrijednost kao i 2009. godine.

Bruto domaći proizvod prihvaća se kao makroekonomski pokazatelj gospodarske aktivnosti kojim se iskazuje vrijednosti finalnih dobara i proizvedenih usluga u jednoj zemlji unutar određenog vremena. Grafikonom 10. iskazan je bruto domaći proizvod po glavi stanovnika BPŽ za razdoblje od 2000. do 2013. godine usporedno s BDP-om na razini RH i EU28. Prema visini BDP po stanovniku, u BPŽ znatno je manji od RH, koji je za više od 50% manji od razine EU28 za iskazano razdoblje. Također, vidljivo je i kako BDP stagnira unutar zadnjih pet godina promatranog razdoblja što pokazuje kako nema značajnih gospodarskih aktivnosti koji bi utjecali na rast. Za detaljniju analizu u tablici 29. prikazan je razvojni položaj BPŽ u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku i RH u promatranom razdoblju od 2009. do 2013. godine. Analizom podataka prema tablici zaključno je kako je BDP BPŽ u odnosu na RH u 2013. godini manji za 42,7% i 43,7% u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku.

Grafikon 10. Bruto domaći proizvod po stanovniku 2000. – 2013. BPŽ usporedno s RH, i EU (28), u EUR

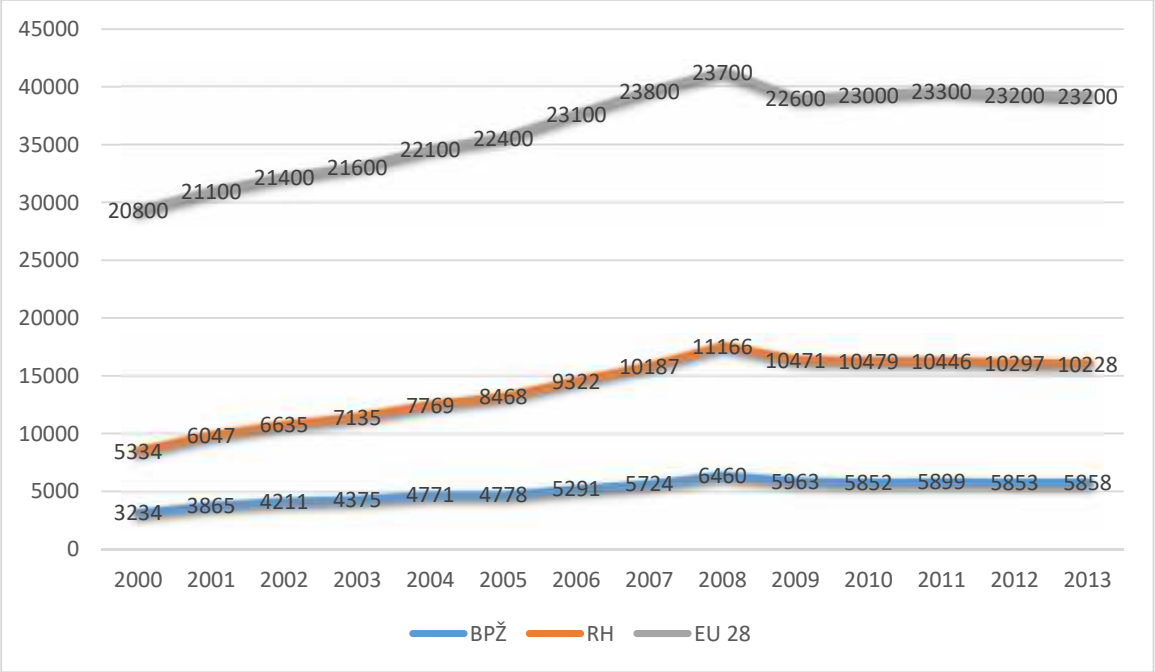

Izvor: Državni zavod za statistiku, Bruto domaći proizvod za RH po stanovniku, prema NKPJS 2012. - 2. razina i županije i Eurostat

Do pada BDP-a dolazi uslijed smanjenja osobne potrošnje, domaće potražnje i zaposlenosti, uvođenjem dodatnih poreza i povećanja cijena. Uzroke nepovoljne gospodarske situacije valja tražiti u svjetskoj gospodarskoj krizi koja je pogodila područje cijele Europske unije. Posljednjih godina bilježi se oporavak gospodarstava, a time i porast BDP-a na europskoj razini te je za očekivati porast na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Tablica 32. Razvojni položaj BPŽ prema indikatoru BDP/st u € u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku i Republiku Hrvatsku

Županija	BDP/stanovniku (€)					INDEKS 2015./2011.	2015. godina (RH=100)
	2011. godina	2012. godina	2013. godina	2014. godina	2015. godina		
Kontinentalna Hrvatska	10.710	10.521	10.473	10.428	10.792	100,77	101,95
Zagrebačka županija	7.914	7.797	7.821	7.953	8.265	104,43	78,07
Krapinsko-zagorska županija	6.274	6.244	6.409	6.572	6.887	109,76	65,05
Sisačko-moslavačka županija	8.249	8.130	7.858	7.441	7.724	93,63	72,97
Karlovačka županija	7.714	7.595	7.755	7.652	8.007	103,80	75,64
Varaždinska županija	8.342	8.299	8.471	8.527	8.871	106,35	83,80
Koprivničko-križevačka županija	9.356	9.157	8.824	8.654	8.791	93,96	83,04
Bjelovarsko-bilogorska županija	7.037	6.873	6.857	7.076	7.342	104,33	69,35
Virovitičko-podravska županija	6.331	6.196	6.065	5.696	5.852	92,43	55,28
Požeško-slavonska županija	6.275	6.097	6.137	5.863	6.061	96,59	57,25

Brodsko-posavska županija	5.902	5.854	5.888	5.698	5.962	101,02	56,32
Osječko-baranjska županija	8.333	8.100	8.167	8.116	8.413	100,96	79,47
Vukovarsko-srijemska županija	6.205	5.988	6.035	5.929	6.235	100,49	58,90
Međimurska županija	8.456	8.436	8.519	8.748	9.029	106,78	85,29
Grad Zagreb	19.008	18.588	18.292	18.138	18.579	97,74	175,51
Republika Hrvatska	10.469	10.312	10.284	10.249	10.586	101,12	100

Izvor: DZS, BRUTO DOMAĆI PROIZVOD ZA REPUBLIKU HRVATSKU, PREMA NKPJS 2012. - 2. RAZINA I ŽUPANIJA

Statistički i perceptivni pokazatelji konkurentnosti županija i regija objavljuju se u Regionalnom indeksu konkurentnosti Republike Hrvatske. Prema posljednjim objavljenim podacima iz 2013. godine, BPŽ u sveukupnom poretku županija (21.) zauzima 16. mjesto te je navedena pozicija nepromijenjena od posljednjeg mjerenja 2010. godine.

Na rang listi u promatranom razdoblju od 2010. do 2013. godine, statistički indikator za poslovni sektor svrstava županiju na 14 mjesto. Porast za jedno mjesto vidljiv je u indikatoru poslovno okruženje sukladno kojem je BPŽ porasla za jedno mjesto, te se 2013. godine nalazi na 14 mjestu. Poslovno okruženje u konkurentnijim županijama obilježeno je uglavnom pozitivnim migracijskim saldom, jačom prisutnošću poduzetničkih zona i većim udjelom visokoobrazovanih ljudi.

Razlike u razini konkurentnosti imaju svoj neposredni izraz u razlikama u razini BDP-a i (ne)zaposlenosti, što se očituje kroz negativnu konkurentnost u BPŽ zbog niskog BDP-a i visoke razine nezaposlenosti. Ostvareni financijski rezultati i njihovi pokazatelji po županijama i dalje pokazuju neuravnotežen razvoj RH po regijama, odnosno veće zaostajanje pojedinih županija u odnosu na druge županije.

Grafikon 11. Bruto dodana vrijednost za BPŽ po djelatnosti, u 2009. i 2012. godini

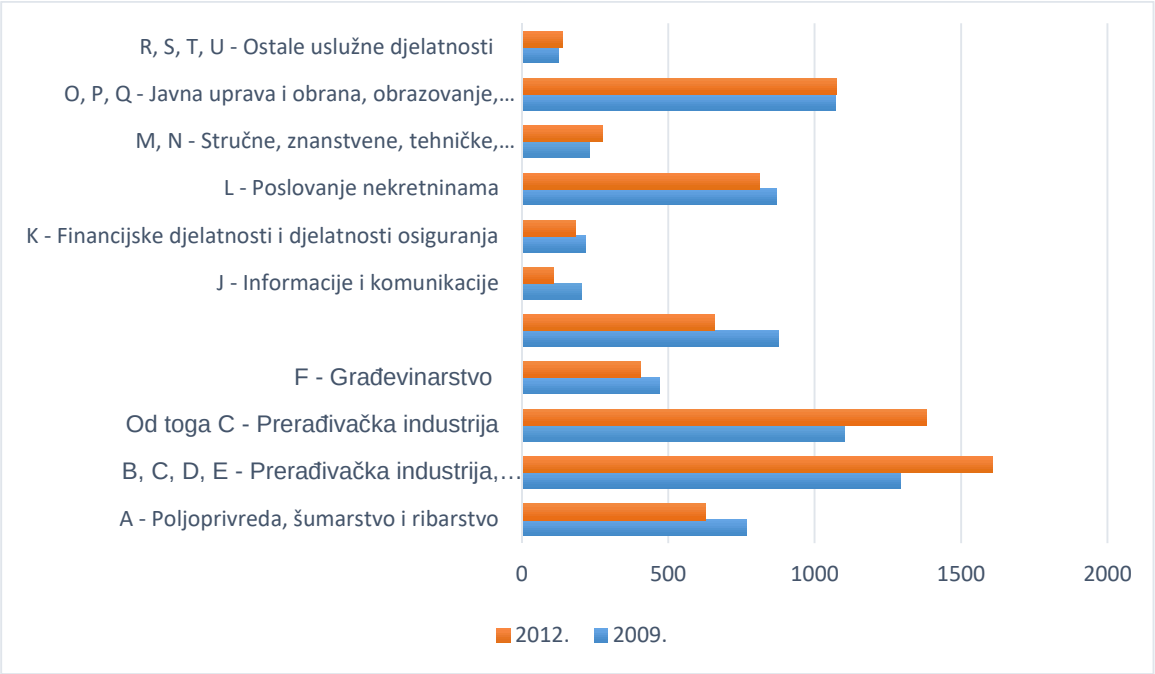

Izvor: DZS, BRUTO DODANA VRIJEDNOST, Struktura BDP-a, Tablica 1.3. – Vrijednost, od 1996. do 2012. godine

U 2009. godini, ukupno je bilo 6.109 milijuna HRK, a u 2012. godini 5.869 milijuna HRK bruto dodane vrijednosti što se može prikazati i kao smanjenje od 4%. Prema Grafikonu 11. povećanje bruto dodane vrijednosti najviše su postigle prerađivačka djelatnost, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; zatim javna uprava i obrana, obrazovanje i ostale djelatnosti u razredu te ostale uslužne djelatnosti. Sve ostale djelatnosti bilježe pad bruto dodane vrijednosti. Uz to, zabrinjavajuća je i još uvijek relativno niska razina stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti koje uvelike mogu utjecati na podršku ostalim djelatnostima i potencirati njihov rast.

6. TRŽIŠTE RADA

6.1. Radna snaga

Radna snaga označava broj stanovnika starijih od 15 godina koji su zaposleni ili nezaposleni, ali aktivno traže posao. U pravnim osobama na dan 31.12.2016. godine sukladno podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, bilo je zaposleno 29.190 osoba. U obrtima i djelatnostima slobodnih profesija na dan 31.12.2016. godine bilo je zaposleno 6.612 osoba. U ukupnom broju zaposlenih osoba u BPŽ zaposleno je 15.388 (42,9%) žena. Istovremeno je broj nezaposlenih iste godine iznosio 10.102 osoba. Uzevši u obzir sve navedene skupine, ukupna radna snaga BPŽ 2016 godine iznosila je 45.904 osoba. Prema podacima posljednjeg Popisa stanovnika 2011. godine, u ukupnoj aktivnoj radnoj dobi (15 do 64 godina) zabilježeno je 103.668 stanovnika BPŽ. Sukladno navedenom u BPŽ 2016. godine ukupna radna snaga iznosila je 44,3% ukupno radno sposobnog stanovništva.

Grafikon 12. Kretanje radne snage BPŽ 2012. – 2016. godina

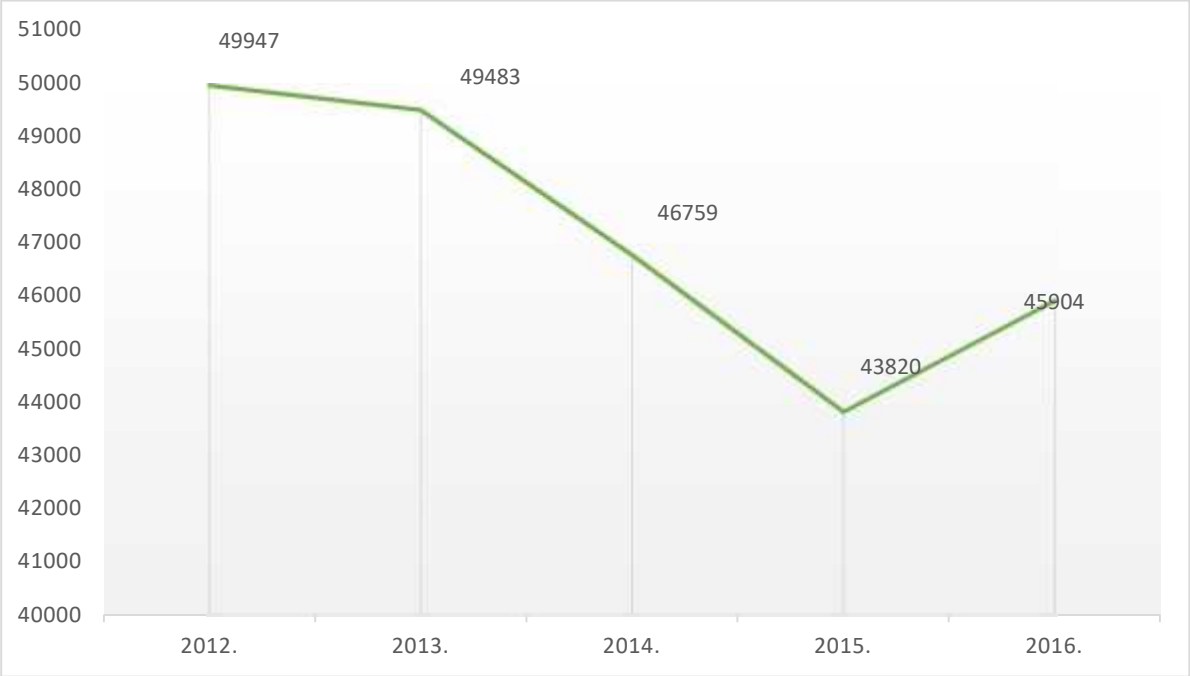

Izvor: DZS, Statistička izvješća ISSN 1331-5048 2012., 2013., 2014., 2015.,2016., 2017. godina; Evidencija HZZ Područni ured Slavonski Brod 2012.-2016.

Kretanje radne snage u promatranom razdoblju (2012. – 2016. godine) pokazuje uzastopan pad radne snage do 2015. godine, te blago povećanje u 2016. godini. Smanjenje radne snage u BPŽ posljedica je starenja radno aktivnog stanovništva, ali i sve izraženije migracije, primarno mladih, koje posljedično narušavaju odnos starog i mladog stanovništva. Vanjska migracija porasla je sa 395 odseljenih 2012. godine na 2.208 u 2016. godini.

Tablica 33. Radno sposobno stanovništvo (15-64 godine) omjer muškarci/ žene BPŽ i Republika Hrvatska i Grad Zagreb 2011. godina

	Brodsko-posavska županija	Grad Zagreb	Republika Hrvatska
Žene	51.033	280.664	1.438.426
Muškarci	52.635	256.524	1.435.402
UKUPNO	103.668	537.188	2.873.828

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. godina

U BPŽ broj žena u radno sposobnom stanovništvu manji je od zastupljenosti žena u radno sposobnom stanovništvu na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske kao i Gradu Zagrebu.

6.2. Zaposlenost i plaće

U 2016. godini u BPŽ bilo je zaposleno 25.486 osoba prema Statističkom izvješću o zaposlenosti i plaćama Državnog zavoda za statistiku, što na nacionalnoj razini iznosi 2,3% ukupno zaposlenih.

Tablica 34. Broj zaposlenih u BPŽ i Republici Hrvatskoj u pravnim osobama 2012. – 2016.

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Republika Hrvatska	1.148.525	1.122.885	1.109.461	1.127.051	1.082.955
Brodsko-posavska županija	26.167	25.230	24.634	25.225	25.486

Izvor: DZS, Statistička izvješća. Zaposlenost i plaće ISSN 1331-5048, , 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godina

Najveći broj zaposlenih u pravnim osobama na dan 31.03.2016. godini u odnosu na stupanj obrazovanja su osobe sa srednjom stručnom spremom te iznosi 12.646 osoba (51,05%), dok je najmanje zaposlenih sa završenim doktoratom, 92 osobe (0,37%) i magistara, 82 osobe (0,33%), no primjetan je porast zaposlenih sa doktoratom u odnosu na 2012. godinu kada je bilo zaposleno 64 doktora znanosti. Prisutan je pad nekvalificiranih osoba sa 1.544 osobe u 2012. na 1.197 osobe (4,83%) 2016. godine.

Grafikon 13. Zaposleni u pravnim osobama u BPŽ prema razini obrazovanja, 2012. – 2016. godina

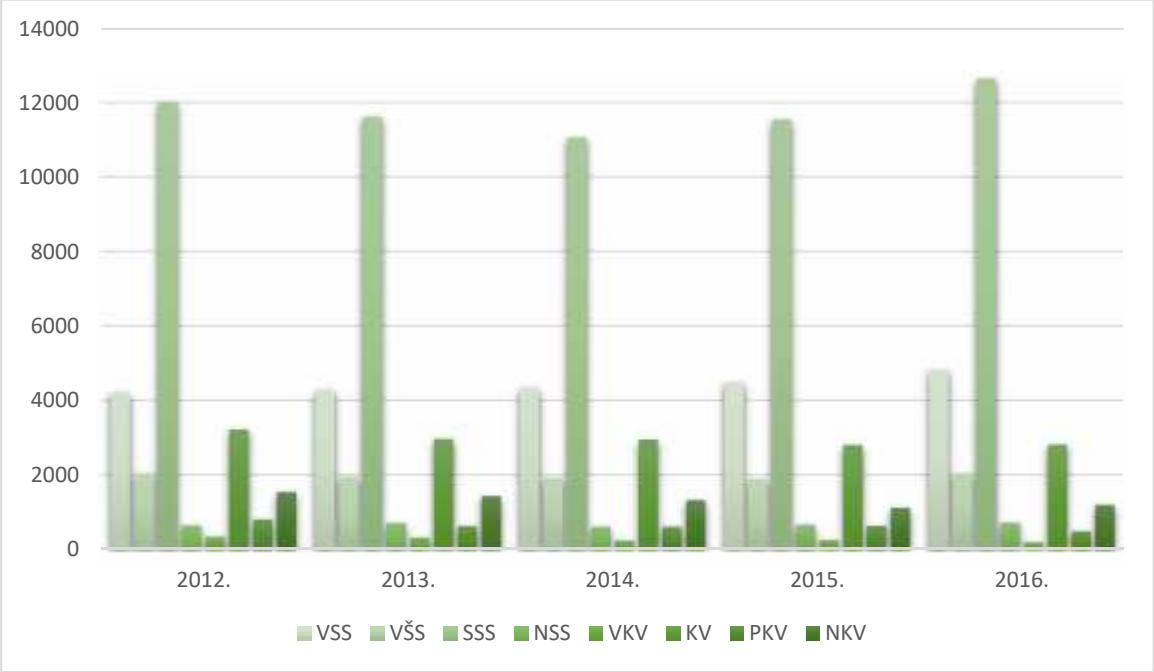

Izvor: DZS, Statistička izvješća. Zaposlenost i plaće ISSN 1331-5048;., 2013. i 2014., 2015, 2016. 2017. godina

Tablica 35. Struktura zaposlenih u pravnim osobama BPŽ prema djelatnosti, 2015. i 2016. godina

DJELATNOST	2015.	2016.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	873	910
Rudarstvo i vađenje	65	60
Prerađivačka industrija	6.661	7.263
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom	334	369
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	491	542
Građevinarstvo	1.694	1.961
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	2.352	2.467
Prijevoz i skladištenje	749	853

Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	163	272
Informacije i komunikacije	351	370
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	416	354
Poslovanje nekretninama	6	19
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	642	1.018
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	654	625
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	2.187	2.181
Obrazovanje	3.070	3.077
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2.421	2.681
Umjetnost, zabava i rekreacija	284	277
Ostale uslužne djelatnosti	167	187

Izvor: DZS, Statistička izvješća. Zaposlenost i plaće ISSN 1331-5048; 2017. godina

U 2016. godini prosječne neto plaće zaposlenih u BPŽ prema podacima FINA-e manje su za 576 HRK u odnosu na plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj koje su prosječno iznosile 5.140 HRK. Navedeno prikazuje smanjenje razlike u odnosu na 2012. godinu kada su prosječne neto plaće zaposlenih u BPŽ iznosile 11,5% manje od plaća u Republici Hrvatskoj, dok u 2016. godini iznose 11,2 % manje.

Tablica 36. Neto plaće u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina (u HRK)

Godina	Brodsko-posavska županija	Republika Hrvatska	Udio BPŽ/RH
2012.	4.840	5.469	88,49%
2013.	4.887	5.507	88,74%
2014.	4.855	5.529	87,81%
2015.	4.964	5.650	87,86%
2016.	4.564	5.685	80,28%

Izvor: DZS, Statistička izvješća. Zaposlenost i plaće ISSN 1331-5048;, 2012., 2013., 2014., 2015., 2016. godina

Tijekom 2016. godine sukladno podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područni ured Slavonski Brod, najviše su se zapošljavale osoba koje su posjedovale prethodno radno iskustvo. Zapošljavanje je češće na ugovore na određeno vrijeme.

6.3. Nezaposlenost i tržište rada

Broj nezaposlenih osoba u BPŽ u razdoblju od 2012. do 2013. godine bilježio je rast koji je prekinut 2014. godine. Sukladno podacima Područnog ureda HZZ-a Slavonski Brod, 2016. godine evidentirano je prosječno 10.591 nezaposlena osoba što predstavlja pad broja nezaposlenih u odnosu na prethodnu godinu za 16,6% dok prosjek Republike Hrvatske iznosi 15,4%.

Tablica 37. Kretanje prosječnog broja nezaposlenih u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska
2012.	17.197	224.857	324.323
2013.	17.912	240.074	345.112
2014.	15.937	228.281	328.187
2015.	12.700	197.227	285.906
2016.	10591	164.785	241.860

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje: Statistika Online, www.hzz.hr

Broj nezaposlenih osoba 2016. godine, usporedno s podacima za 2012. godinu ukazuje na smanjenje broja nezaposlenih u sljedećim razinama obrazovanja: bez škole i nezavršena osnovna škola, završena osnovna škola, S.Š do 3. godine te za KV i VKV radnike, S.Š u trajanju od 4 i više godina, gimnazija, prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola, fakultet, akademija, magisterij, doktorat. Izuzetak čini porast nezaposlenih osoba sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem, doktoratom 2014. godine, ali se u 2015. i 2016. bilježi pad nezaposlenosti i u ovoj skupini nezaposlenih. Od ukupnog broja prosječno nezaposlenih osoba uzevši u obzir razinu obrazovanja, 2016. godine najviše nezaposlenih imalo je srednju stručnu spremu (3.510 tj. 34,39% osoba sa S.Š. za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike), završenu četverogodišnju srednju školu (2.592 osoba tj. 24,47%), završenu osnovnu školu (2.359 osoba tj. 22,27%) te nezavršenu osnovnu školu ili bez škole (1.110 osoba tj. 10,48%). Najmanje nezaposlenih je sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem, doktoratom (414 osoba tj. 3,90%) i osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili višom školom (475 osoba tj. 4,49%).

Uzevši u obzir razinu obrazovanja i nezaposlenost, BPŽ ima slične pokazatelje kao i Republika Hrvatska, te je najveći broj nezaposlenih osoba sa završenim srednjoškolskim zanimanjima i škola za KV i VKV radnike. Prosječan broj nezaposlenih osoba zauzima 6,4% ukupno nezaposlenih osoba Kontinentalne Hrvatske, dok na razini Republike Hrvatske iznosi 4,3%.

Grafikon 14. Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja BPŽ, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska 2016. godina

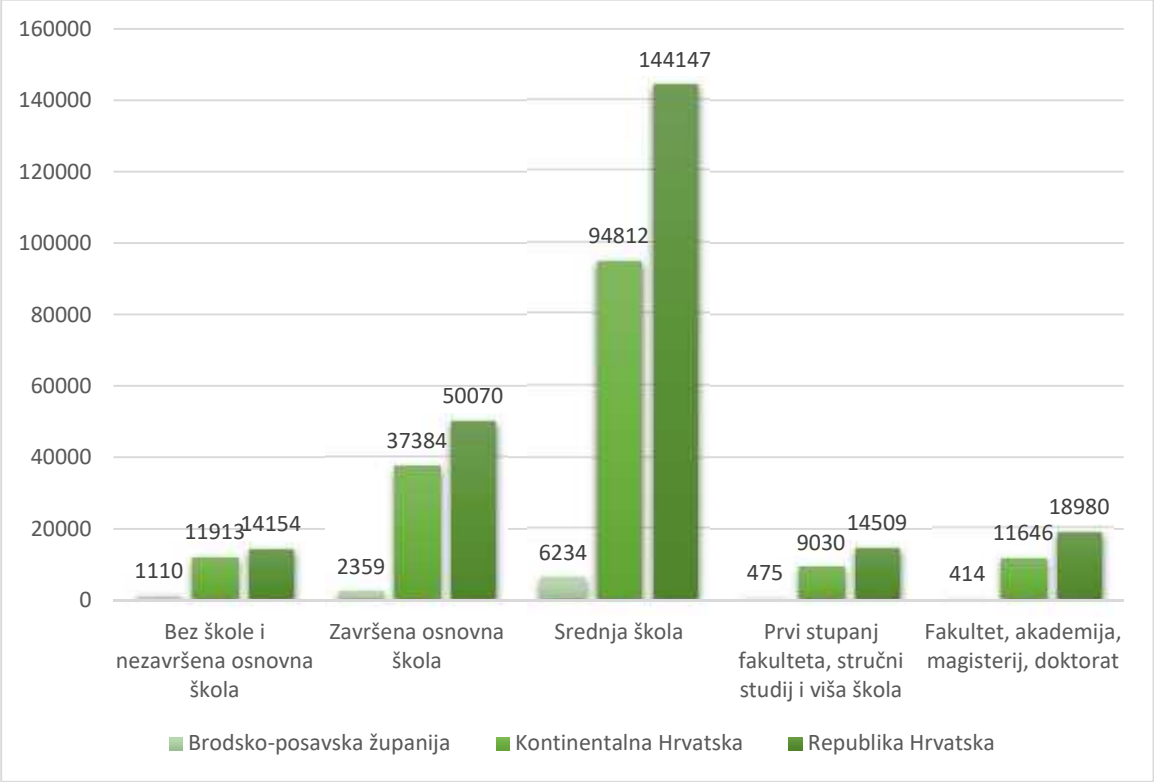

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje: Statistika Online, www.hzz.hr

Grafikon 15. Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja BPŽ 2012. – 2016. godina

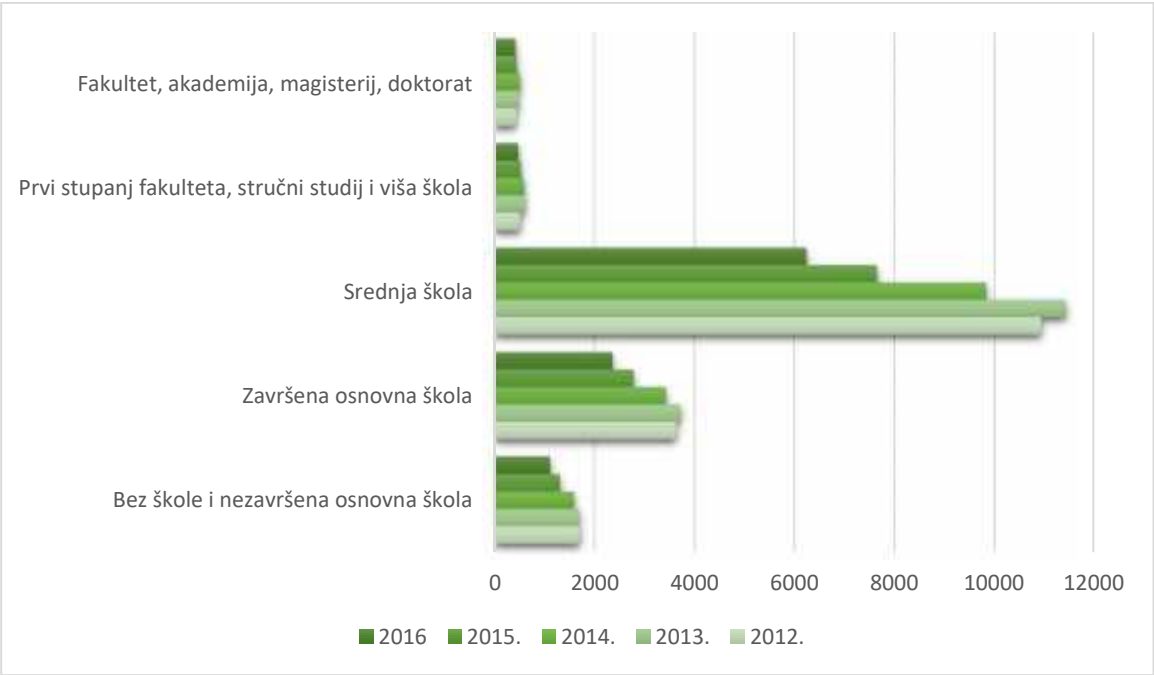

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje: Statistika Online, www.hzz.hr

Obzirom na spol, u BPŽ većinski udio ukupno nezaposlenih 2016. godine čine žene sa završenom srednjom školom do 3 godine te školama za KV i VKV zanimanja. Zanimljivo je da većinsku nezaposlenost u višim razinama obrazovanja također čine žene sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom te fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom.

Grafikon 16. - Nezaposlenost prema dobnim skupinama BPŽ 2012. – 2016. godina

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje: Statistika Online, www.hzz.hr

U razdoblju od 2011. do 2013. godine broj nezaposlenih je konstantno rastao u svim dobnim skupinama. U 2014. godini došlo je do pada broja nezaposlenih po skoro svim dobnim skupinama. Jedino se u skupini osoba starijih od 55 godina nezaposlenost povećala i 2014. godine, ali je 2015. godine zabilježen pad nezaposlenosti i za tu skupinu, a navedeni trend nastavio se i u 2015. godini. Krajem 2016. godine najveći broj nezaposlenih osoba činile su osobe između 20 i 24 godine (1.418 osoba tj. 13,39%) te 55 i 59 godina (1.312 osoba tj. 12,39%). U promatranom razdoblju od 2012. do 2016. godine dobne skupine između 20 i 24 godine i između 25 i 29 godina činile su najveći postotak nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenima BPŽ što je vrlo zabrinjavajući podatak. Razloge povećanja nezaposlenosti mladih možemo pronaći u nevoljnosti poslodavaca u zapošljavanju mladih osoba bez iskustva, ali i u globalnoj krizi koja je osobito pogodila mlađu populaciju. Osim visoke stope nezaposlenosti među mlađim dobnim skupinama, u razdoblju od 2012. do 2016. godine povećala se nezaposlenost u starijim dobnim skupinama. U 2012. godini dobna skupina od 55 do 59 godina u ukupnom broju nezaposlenih osoba imala je udio od 8,74%, a dobna skupina 60 i više godina 3,08%, dok se 2016. godine u dobnoj skupini 55 do 59 godina nalazi 12,39% ukupno nezaposlenih osoba, a u dobnoj skupini 60 i više godina 5,52% osoba.

Na dan 31.12.2016. godine sukladno podacima HZZ-a i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u BPŽ evidentirano je 46.521 aktivnih stanovnika, od kojih se 35.930 odnosi na aktivne osiguranike Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a 10.591 osoba je

nezaposlena. U odnosu na prosinac 2015. godine aktivno stanovništvo smanjilo se za 1,03%. U razdoblju od 2012. do 2016. godine broj osiguranika mirovinskog osiguranja padao je do 2014. godine dok 2015. bilježi porast koji se nastavlja i 2016. godine u odnosu na prethodnu godinu za 2,4%.

Grafikon 17. Osiguranici mirovinskog osiguranja BPŽ 2012. – 2016. godina

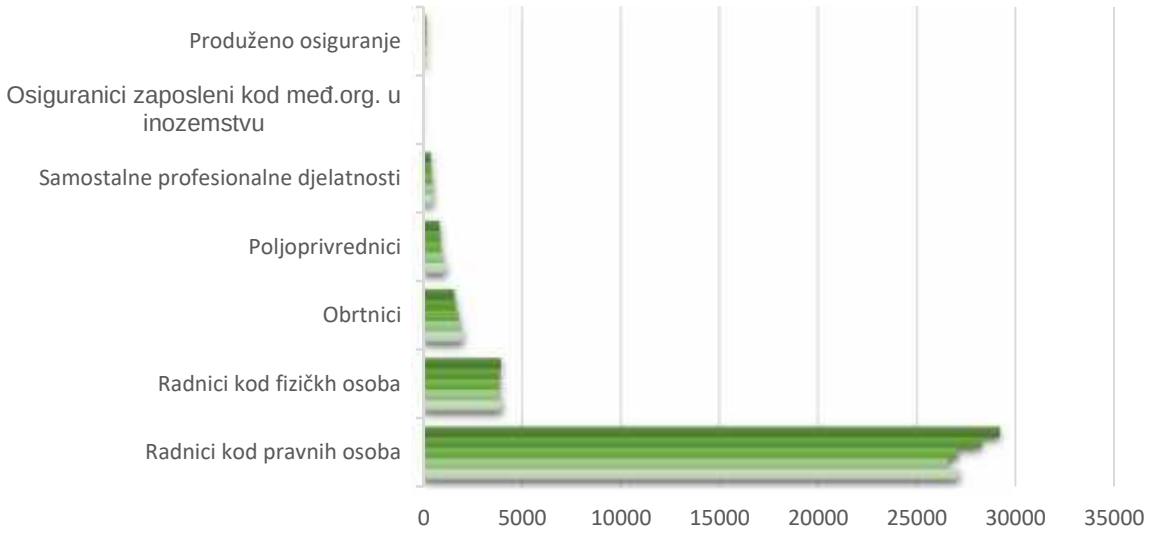

	Radnici kod pravnih osoba	Radnici kod fizičkh osoba	Obrtnici	Poljoprivrednici	Samostalne profesionalne djelatnosti	Osiguranici zaposleni kod međ.org. u inozemstvu	Produženo osiguranje
2016.	29190	3915	1549	800	348	0	128
2015.	28263	3867	1635	830	359	0	134
2014.	27038	3843	1766	876	426	0	131
2013.	26546	3842	1880	967	452	1	136
2012.	27130	3969	2017	1127	467	1	128

Izvor: Statistička izvješća DZMO, ISSN 1334-806X;, 2013., 2014., 2015., 2016. i 2017. godina

Prema osnovama osiguranja krajem prosinca 2016. godine vidljiv je pad zaposlenih u broju registriranih obrtnika za 5,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Pad broja zaposlenih u dvije promatrane godine vidljiv je i kod poljoprivrednika (3,6%) te u samostalnim profesionalnim djelatnostima (3,06%). Porast zaposlenih krajem prosinca 2016. u odnosu na isti mjesec prethodne godine prisutan je kod pravnih osoba za 3,3% te kod fizičkih osoba za 1,27%.

Tablica 38. Stopa nezaposlenosti u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj, Republici Hrvatskoj i EU-28 (godišnji prosjek.), 2012. – 2014. godina

Godina	Brodsko-posavska županija	Kontinentalna Hrvatska	Republika Hrvatska	EU-28
2010.	30,6%	16,8%	17,1%	9,6%

2011.	31,9%	16,9%	17,3%	9,7%
2012.	32,7%	18%	18,4%	10,5%
2013.	33,9%	19,2%	19,7%	10,9%
2014.	31,3%	17,8%	19,3%	10,2%

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (www.mirovinsko.hr - Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje), Hrvatski zavod za zapošljavanje (www.hzz.hr)

Stopa registrirane nezaposlenosti izračunata je na temelju raspoloživih podataka o broju aktivnih osiguranika obveznog mirovinskog osiguranja kao pokazatelju broja zaposlenih i broju nezaposlenih na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. BPŽ bilježi stopu nezaposlenosti od 30,8% u 2015. godini, što je značajno više u odnosu na prosjek RH (16,9%). U 2016. godini bilježi se pad stope nezaposlenosti te ona za BPŽ iznosi 27,1%, dok na razini RH ista iznosi 14,2%.

Grafikon 18. Kretanje prosječne stope nezaposlenosti u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj u razdoblju 2010. – 2014. godine

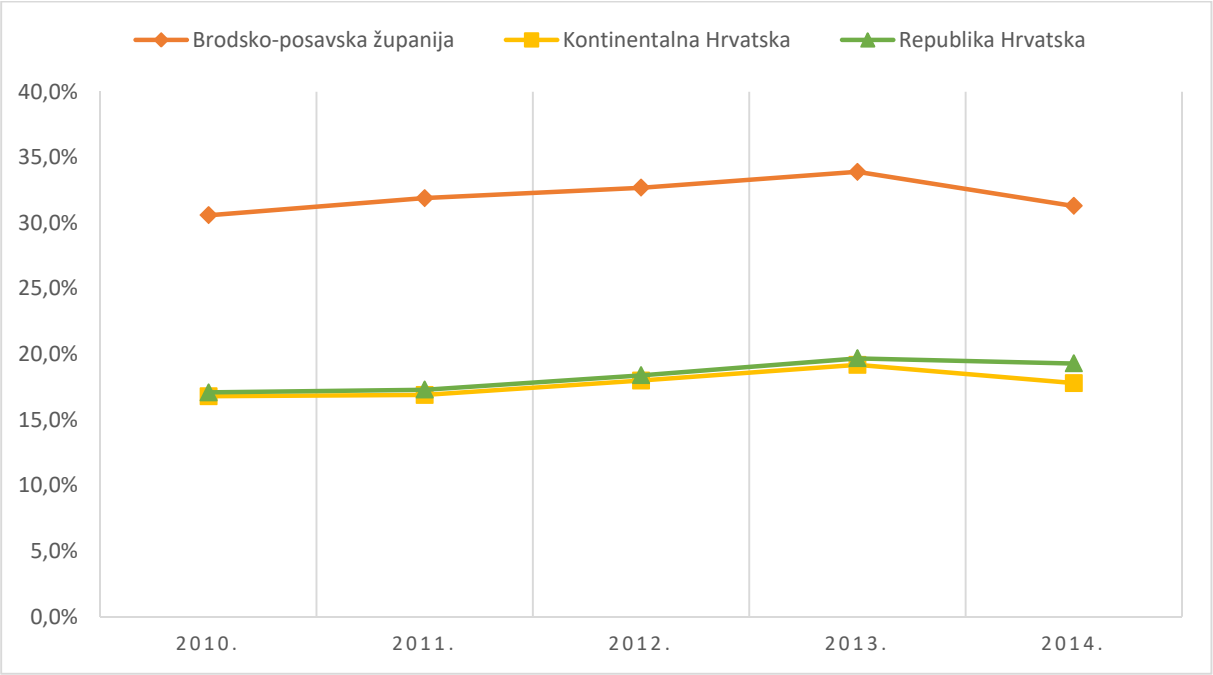

Izvor: HZZ Analitički bilten ISSN 1849-3386, 2014. godina

6.4. Osjetljive skupine na tržištu rada

6.4.1. Mladi

Iako sukladno ustaljenom definiranju u kojima skupina mladih obuhvaća mlade osobe u dobi od 15 do 24 godine, u analizi se mladima smatraju osobe između 15 i 29 godina jer su navedene dobne skupine uključene u neke od aktivnih mjera politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj.

U 2016. godini (na dan 31.12.2016.) prema podacima HZZ Područni Ured Slavonski Brod evidentirano je 3.385 mladih od 15 do 29 godina što u ukupnom broju nezaposlenih u BPŽ čini 31,96%. Navedeno predstavlja smanjenje u odnosu na prethodnu 2015. godinu u kojoj je broj nezaposlenih mladih iznosio 32,3% u ukupnom broju nezaposlenih. Udio mladih u ukupnom broju nezaposlenih najveću vrijednost imao je 2013. godine te je iznosio 35,60%. Uspoređujući navedeno s udjelom mladih u ukupnom broju nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj, vidljiv je trend porasta nezaposlenosti mladih u razdoblju 2012. do 2014. godine, ali je njihov udio postotno niži za gotovo tri posto. Broj žena u kategoriji mladih nezaposlenih 2016. godine iznosi 1.912 žena, odnosno 56,5%. Promatrano u odnosu na razinu obrazovanja, više mladih žena nezaposleno je u svim razinama obrazovanja, izuzev S.Š. do 3 godine te za KV i VKV radnike gdje je više nezaposlenih mladih muškaraca. Najveći udio mladih nezaposlenih osoba BPŽ završio je srednjoškolsko obrazovanje (71,6%), a najmanji udio čine mladi bez škole i s nezavršenom osnovnom školom (3,6%). Prema podacima HZZ-a na razini Republike Hrvatske udio mladih sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem iznosi 68,5%, a nezaposlenih mladih osoba sa nižom razinom obrazovanja 8,3%.

Udio osoba bez radnog iskustva iznosi 42,0% u ukupnom broju nezaposlenih mladih osoba, dok je najmanji broj nezaposlenih mladih osoba sa 5 do 10 godina radnog iskustva (4,05%). Mladih osoba sa preko 10 godina radnog iskustva je 110, ali podatak je očekivan s obzirom na promatranu dob do 30 godina. U razdoblju od 2011. do 2013. godina broj mladih nezaposlenih osoba bez radnog iskustva konstantno je rastao da bi se počeo smanjivati u 2014. godini, a nastavak trenda se očekuje se i u narednim godinama.

Iz evidencije HZZ-a 2016., godine izašlo je 7.115 mladih osoba što predstavlja smanjenje od 8,27% u odnosu na prethodnu godinu.

Nezaposlenost mladih proistječe iz kombinacije općenitog manjka radnih mjesta i nedostatka kvalifikacija osoba te dobi. Pozitivna kretanja posljedica su poboljšanja stanja u čitavom gospodarstvu Republike Hrvatske i BPŽ te mjera zapošljavanja mladih Ministarstva rada i mirovinskog sustava.

Povezivanje obrazovnih programa s potrebama na tržištu rada nužno je kako bi se smanjila nezaposlenost mladih osoba u budućnosti.

6.4.2. Žene

Sukladno podacima HZZ-a Područni ured Slavonski brod, u 2016. godini prosječno je nezaposleno 6.161 žena u ukupnom broju nezaposlenih osoba, odnosno 58,2% te je u odnosu na 2015. godinu vidljivo smanjenje za 14,8%. Na razini Republike Hrvatske udio nezaposlenih žena iznosio je 56,1%. Najveći broj nezaposlenih žena sukladno zanimanju dolazi iz jednostavnih zanimanja (31%) i uslužnih i trgovačkih zanimanja (27,8%).

S obzirom na trajanje nezaposlenosti žena između 2011. i 2013. godine vrijeme nezaposlenosti trajalo je od 1 do 2 godine, dok se navedeno smanjilo na 0 do 3 mjeseca u 2015. godini.

Najveći udio nezaposlenih žena čini dobna skupina 20 do 24 godine (13%) i 25 do 29 godina (12,5%), a najmanji udio nezaposlenih žena očekivano čini dobna skupina 60 i više godina (2,9%). U sljedećim dobnim skupinama žene u BPŽ čine veći udio u ukupnom broju nezaposlenih u odnosu na nezaposlene muškarce: 20 do 24 godine (62,3%), 25 do 29 godina (56,5%), 30 do 34 godine (65,09%), 35 do 39 godina (69,12%), 40 do 44 godine (64,45%), 45 do 49 godina (58,51%), 50 do 54 godine (50%) i 55 do 59 godina (50,3%). Nezaposleni muškarci čine veći udio u ukupnoj nezaposlenosti u dobnim skupinama 15 do 19 godina (53,06%) i 60 i više godina (69,0%).

Prema razini obrazovanja nezaposlene žene u BPŽ čine veći udio od muškaraca u svim razinama obrazovanja, izuzev osoba s nezavršenom osnovnom školom (45,7% žena). Nezaposlene žene u BPŽ čine veći udio gledano s obzirom na završenu osnovnu školu (59,9%), te obzirom na srednjoškolsko obrazovanje (57,5%). Nezaposlene žene u BPŽ koje su završile prvi stupanj fakulteta, stručni studij i višu školu čine 71,44% ukupnog broja nezaposlenih u BPŽ s ovom razinom obrazovanja, a nezaposlene žene sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom čine 65,9% ukupnog broja nezaposlenih u BPŽ s ovom razinom obrazovanja.

Posebnu pažnju treba posvetiti integraciji žena na tržište rada. Izbivanjem s tržišta rada zbog skrbi u obitelji žene imaju poteškoće s ponovnom integracijom na tržište.

Veći broj nezaposlenih žena u odnosu na muškarce u BPŽ javlja se kao rezultat veće zastupljenosti prerađivačke industrije u kojoj se češće zapošljavaju muškarci, dok je ispodprosječno zastupljena trgovina u kojoj se više zapošljavaju žene.

6.4.3. Romska nacionalna manjina

Romi u BPŽ čine drugu najbrojniju nacionalnu manjinu. Od ukupno 6.968 pripadnika nacionalnih manjina u BPŽ, romska nacionalna manjina čini 16,9% sukladno popisu stanovništva 2011. godine. Prema popisu stanovništva 2001. godine, broj Roma u BPŽ iznosio je 586, dok je prema popisu iz 1991. godine iznosio 223. Porast broja Roma u ukupnom broju pripadnika nacionalnih manjina bilježi najveći porast. Procjenjuje se da je stvaran broj Roma veći od prikazanog kao posljedica izjašnjavanja na drugi način te zbog tradicionalno visokog nataliteta. Najveći broj Roma živi u Slavonskom brodu gdje su okupljeni u naselju „Josip Rimac“. Iako se posljednjih godina radi na pojačanoj integracije stanovništva u društvo, nezaposlenost radno sposobnog stanovništva iznosi 95%, a većina pripadnika romske nacionalne manjine živi od zajamčene minimalne socijalne pomoći. Hrvatski zavod za zapošljavanje ne prikuplja podatke o nezaposlenosti temeljem nacionalne pripadnosti stoga nije poznat točan broj nezaposlenih Roma. Prema dostupnim podacima samo 10% Roma u BPŽ pohađa osnovnu školu dok je broj Roma koji pohađaju srednju školu gotovo zanemariv.

Problemi zapošljavanja Roma mnogobrojni su te uključuju: nisku razinu obrazovanja i neprihvaćanje dokvalifikacija i dodatnog osposobljavanja, predrasude poslodavaca, uvjerenje samih Roma da temeljem svoje pripadnosti neće biti zaposleni te marginaliziranost romske populacije i život u siromaštvu.

Navedeno ukazuje na izuzetno veliku socijalnu isključenost romskog stanovništva koje se

	Od rođenja	Domovinski rat i njegove posljedice	Profesionalno oštećenje	Bolest	Prometna nesreća	Ostalo	Nepoznato

suočava s mnogim teškoćama vezanim uz društvenu diskriminaciju prilikom pristupanju obrazovanja i tržištu rada.

6.4.4. Osobe s invaliditetom

U BPŽ 2016. godine evidentirano je 17.128 osoba s invaliditetom što čini 10,8 ukupnog stanovništva BPŽ prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, od čega su 11.163 muškarci (65%) i 5.965 žene (35%). Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 9.169 (54%), je u radno aktivnoj dobi. Obzirom na spol, muškarci čine 35% u ukupnom postotku nezaposlenih osoba s invaliditetom. Ukoliko se razmotri koliki je udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu županije, prema dobnim skupinama, BPŽ je ispod prosjeka RH za sve dobne skupine, osim za radno aktivnu dob, gdje je iznad prosjeka RH.

Najčešće vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet su oštećenje lokomotornog sustava (33,4% osoba), oštećenje drugih organa (27% osoba), oštećenje središnjeg živčanog sustava (18% osoba), te duševni poremećaji (25% osoba).

Osobe s invaliditetom, prema dostupnim podacima sustava socijalne skrbi, u najvećem broju (81,4%) žive u obitelji dok ih oko 16,6% živi samo. Udomitelja ili skrbnika ima 0,5% dok 77 osoba s invaliditetom boravi u nekoj od ustanova. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 16% osoba s invaliditetom.

Prema dostupnim podacima HZZ-a Područni ured Slavonski Brod u 2016. godini evidentirane su 374 nezaposlene osobe s invaliditetom, od čega 55,4% nezaposlenih osoba čine muškarci. Gledano prema dobnim skupinama, najviše nezaposlenih osoba s invaliditetom nalazi se u dobnim skupinama 20-24 godine, 25-29 godina i 30-34 godine. Prema dostupnim podacima o obrazovanju, najveći broj nezaposlenih osoba s invaliditetom ima završenu S.Š. do 3 godine za KV i VKV radnike (78,5%) dok fakultet, akademiju, magisterij i doktorat ima 0,5%.

Tijekom 2016. godine iz evidencije je zaposleno 117 osoba s invaliditetom što što je manje u odnosu na 2015. godinu u kojoj je zaposleno 125 osoba s invaliditetom. Najviše osoba s invaliditetom zaposlilo se u djelatnosti javne uprave (35 osoba), zatim u djelatnosti prerađivačke industrije (17 osoba), te u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (17 osoba). U razdoblju od 2012. do 2014. godine prisutan je konstantan rast broja nezaposlenih osoba s invaliditetom u BPŽ, a do pada nezaposlenih dolazi 2015. godine. No, 2016. godine broj nezaposlenih osoba s invaliditetom je opet porastao.

Udio osoba koje su trajno nepokretne u RH u odnosu na ukupan broj osoba s teškoćama iznosi 2,2% ili 17.081 osoba. U BPŽ taj odnos je 2,0% ili 614 osoba što je u postotnom odnosu nešto manje od prosjeka RH. Ukupan broj osoba s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti je 30.042 što je u odnosu na ukupan broj stanovništva BPŽ čak 18,94%. U tablici 39. prikazano je stanovništvo s teškoćama u obavljanju svakodnevnih poslova prema uzroku teškoća i fizičkoj pokretljivosti.

Sasvim pokretni	1.247	3.000	1.595	9.895	413	2.347	28
Trajno ograničeno pokretni uz pomoć štapa, štaka ili hodalice	116	376	472	4.816	215	1.023	10
Trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica	57	28	20	229	17	94	1
Trajno nepokretni	54	7	6	468	19	60	0
Ostalo	159	604	407	1592	141	495	5
Nepoznato	2	3	2	14	1	3	1
UKUPNO	1.635	4.018	2.502	17.014	806	4.022	45

Tablica 39. Stanovništvo BPŽ s teškoćama u obavljanju svakodnevnih poslova, 2011.

. Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011

Osobama s invaliditetom kao i osobama s teškoćama potrebno je osigurati jednake mogućnosti putem promicanja zapošljavanja, omogućiti im sudjelovanje u profesionalnom procjenjivanju, naobrazbi i usmjeravanju za zapošljavanje te poticati poslodavce na zapošljavanje osobe s invaliditetom.

6.4.5. Dugotrajno nezaposlene osobe

Dugotrajno nezaposlenim osobama smatraju se osobe koje traže posao, a prijavljene su u evidenciji HZZ-a duže od godinu dana. Između 2012. i 2013. godine broj dugotrajno nezaposlenih osoba u BPŽ je rastao, dok se u 2014. i 2015. godini smanjivao, te u 2016. godini iznosi 5.131. U odnosu na udio dugotrajno nezaposlenih osoba na cjelokupan teritorij Republike Hrvatske, broj dugotrajno nezaposlenih osoba u BPŽ iznosi 4,2%. Udio nezaposlenih žena u dugotrajno nezaposlenim osobama BPŽ iznosi 58,3%.

Najveći broj dugotrajno nezaposlenih osoba ima završeno srednjoškolsko obrazovanje (52,8%) dok je najmanji broj dugotrajno nezaposlenih osoba sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom (1,7%). Velik postotak u ukupnom broju dugotrajno nezaposlenih osoba čini skupina osoba bez škole i s nezavršenom osnovnom školom te sa završenom osnovnom školom (42,8%). Udio dugotrajno nezaposlenih osoba prema razinama obrazovanja pada od nižih prema višim razinama obrazovanja.

Prema dobi najveći udio dugotrajno nezaposlenih osoba nalazio se u dobi 55 do 59 godina (18,5%) i od 50 do 54 godine (15,03%) dok je najmanji udio dugotrajno nezaposlenih osoba u dobnoj skupini 15-19 godina (1,97%).

Dugotrajna nezaposlenost stanovništva BPŽ uzrok je siromaštva te se javlja kao posljedica starenja radno aktivnog stanovništva koje sve teže pronalazi posao. Raznovrsne Mjere aktivne politike zapošljavanja usmjerene su na socijalno isključene skupine.

U Mjere aktivne politike zapošljavanja koje provodi HZZ Područni ured Slavonski Brod u 2016. godini uključene su 64 dugotrajno nezaposlene osobe.

7. POSLOVNO OKRUŽENJE

7.1. Usporedba gospodarstva Brodsko-posavske županije s gospodarstvom na razini RH

Republika Hrvatska, prvi puta nakon 2008. godine, u 2015. godini bilježi pozitivnu stopu gospodarskog rasta te je na godišnjoj razini BDP realno veći za 1,6% u odnosu na godinu ranije, dok je u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu zabilježen rast od 1,3 %. Najveći pozitivan doprinos povećanju obujma bruto domaćeg proizvoda u 2016. godini ostvaruje se većim izvozom roba. Hrvatsko gospodarstvo je godinama obilježavala niska razina robnog izvoza koja se kretala na razini oko 20% BDP-a, no nakon 2013. bilježi se rast.

Kao što navodi Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Republike Hrvatske po županijama u 2016. godini izrađena od strane FINA-e, uz nastavak rasta izvoza robe i usluga po visokim stopama (6,2%), zabilježen je i početak oporavka domaće potražnje, praćen blagim rastom broja zaposlenih i plaća.

Jedna od glavnih karakteristika gospodarstva Hrvatske je velika razlika u razvijenosti pojedinih regija odnosno županija te još veća razlika u razvijenosti pojedinih gradova i općina. Raspoređenost poduzetnika po županijama je također neravnomjerna te je s jedne strane karakterizira velika disperziranost malog broja poduzetnika po županijama, a s druge strane velika koncentracija broja poduzetnika na samo nekoliko županija. Najviše poduzetnika, točnije 39,6% u 2016. godini, koncentrirano je na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

BPŽ čini 1,6% od ukupnog broja poduzetnika te zapošljava 1,9% od ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Prema ukupnim prihodima BPŽ se u 2016. godini nalazila na 16. mjestu u Republici Hrvatskoj, dok je prema neto dobiti i broju zaposlenih zauzimala 15. mjesto.

Tablica 40. Usporedba pokazatelja poduzetništva u RH i BPŽ u 2016. godini, s pripadajućim rangovima

	Republika Hrvatska	Brodsko-posavska	
	Broj/iznos	Broj/iznos	Rang
Broj poduzetnika[11]	114.483	1849	15.
Broj zaposlenih	853.110	16.253	15.
Ukupni prihod*	633.109.425	8.422.966	16.
Dobit razdoblja*	38.695.898	363.833	15.
Gubitak razdoblja*	14.660.642	222.138	13.
Neto dobit*	24.035.256	141.695	15

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

[11] Broj poduzetnika odnosi se na broj obveznika poreza na dobit prema godišnjim financijskim izvještajima Fina-e

*Iznosi u tisućama HRK

Tablica 41. Rang lista županija prema ukupnom prihodu poduzetnika i drugim kriterijima u 2016. godini

Naziv županije	Rang po ukupnom prihodu	Rang po neto dobiti	Rang po broju poduzetnika	Rang po broju zaposlenih	Rang po produktivnosti rada – ukupan prihod po zaposlenom	Rang po produktivnosti rada – neto dobit po zaposlenom	Rang po ekonomičnosti poslovanja
Grad Zagreb	**1**	1	1	1	1	1	4
Zagrebačka	**2**	2	5	4	2	3	9
Splitsko-dalmatinska	**3**	5	2	2	10	12	12
Primorsko-goranska	**4**	4	4	3	8	10	11
Istarska	**5**	3	3	5	4	8	6
Osječko-baranjska	**6**	11	6	7	5	15	17
Varaždinska	**7**	7	9	6	9	13	15
Vukovarsko-srijemska	**8**	10	17	12	3	5	8
Zadarska	**9**	8	10	8	20	11	7
Međimurska	**10**	12	7	9	7	9	10
Krapinsko-zagorska	**11**	9	13	11	11	6	3
Koprivničko-križevačka	**12**	14	8	10	14	16	13
Dubrovačko-neretvanska	**13**	13	18	14	6	7	5
Sisačko-moslavačka	**14**	6	12	13	12	2	1
Karlovačka	**15**	20	14	16	13	20	20
BRODSKO-POSAVSKA	**16**	15	15	15	15	19	19
Bjelovarsko-bilogorska	**17**	17	16	17	19	18	18
Šibensko-kninska	**18**	21	11	18	18	21	21
Požeško-slavonska	**19**	18	19	20	17	14	14
Virovitičko-podravska	**20**	19	20	19	21	17	16
Ličko-senjska	**21**	16	21	21	16	4	2

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja

BPŽ se, temeljem Odluke o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti koja je stupila na snagu 01. siječnja 2018.godine, nalazi u I. skupini u koju spadaju jedinice koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica.

Prema istoj Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, 01. siječnja 2018. godine, jedinice lokalne samouprave se unutar same BPŽ dodatno razvrstavaju u pet različitih skupina obzirom na indeks razvijenosti:

- I. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Gornji Bogićevci, Okučani, Stara Gradiška, Staro Petrovo Selo i Vrbje.

- II. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Bebrina, Cernik, Davor, Dragalić, Gundinci, Nova Kapela, Rešetari, Sikirevci, Slavonski Šamac i Velika Kopanica.

- III. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Brodski Stupnik, Donji Andrijevci, Garčin, Gornja Vrba, Oprisavci, Oriovac, Podcrkavlje, Sibinj i Vrpolje.

- IV. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Bukovlje, Klakar i Nova Gradiška.

- VI. skupina jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Slavonski Brod.

Kao što je detaljnije prikazano u sljedećim poglavljima, ukupni prihodi poduzetnika BPŽ u 2016. godini u iznosu od preko 8 milijardi HRK (8,42 milijarde) veći su za 4,3% % ili za 344,1 milijun HRK u odnosu na ukupne prihode ostvarene u prethodnoj 2015. godini. Po postotku rasta ukupnih prihoda (+4,3%) BPŽ je nešto niži od rasta ukupnih prihoda na razini RH (+5,1%) što ukazuje na povećanje gospodarskih aktivnosti na području BPŽ u skladu sa trendovima ukupnog Hrvatskog gospodarstva. Također, ovaj iznos ostvarenih ukupnih prihoda u 2016. godini nadmašio je iznos ostvarenih prihoda u pred-recesijskoj 2009. godini i to dvije godine za redom, što ukazuje na ostvarenje kontinuiranog rasta.

7.2. Analiza poslovnog sektora BPŽ

Prema podacima FINE preuzetih iz Registra godišnjih financijskih izvještaja poduzetnici u BPŽ u 2016. godini zapošljavali su 16.253 radnika, dok je prosječna mjesečna neto plaća iznosila 4.564 HRK[12], što je 4,0% više od razine prosječne plaće kod poduzetnika u 2015. godini te još uvijek zaostaje za prosjekom RH koji iznosi 5.140 i to za 11,2%. U odnosu na

[12] Prema podacima FINA Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2016. godinu

2015. godinu, broj zaposlenih povećan je za 7,0%, ukupni prihodi za 4,3% ukupni rashodi za 2,7%, dobit razdoblja za 9,7%, gubitak razdoblja smanje

n je za 21,8%.

Tablica 42. Osnovni pokazatelji poduzetništva u BPŽ u periodu od 2012. – 2016. godine

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Broj poduzetnika	1.427	1.570	1.618	1.660	1.849
Ukupni prihodi*	7.713.429	7.192.821	6.818.745	8.078.789	8.422.966
Ukupni rashodi*	7.788.039	7.293.523	6.787.636	8.013.418	8.225.860
Broj zaposlenih	15.336	14.721	14.317	15.183	16.253
Neto plaće u HRK	4.221	4.355	4.381	4.388	4.564
Dobit nakon oporezivanja*	266.677	289.030	262.814	331.562	363.833
Gubitak nakon oporezivanja*	384.415	435.213	308.293	316.766	222.138

Izvor: Analiza poslovanja gospodarstva BPŽ u 2014. i 2015. godini; Rezultati poslovanja poduzetnika BPŽ i gradova Slavonskog Broda i Nove Gradiške u 2014. godini; obrada autora

* Iznosi u tisućama HRK

Od ukupnih 1.849 poduzetnika u 2016. godini, 1.600 je mikro, 221 ih je malih, 24 srednjih, a 4 velika poduzetnika. Od toga je najveći broj poduzetnika bio je u trgovini na veliko i malo (403), a zatim slijede poduzetnici prerađivačke industrije (348), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (238) te građevinarstva (232). Poduzetnici trgovine i prerađivačke industrije zajedno sudjeluju u ukupnim prihodima BPŽ s 56,3%, a u ukupnim rashodima županije s udjelom od 56,1% tijekom 2016. godine.

Tablica 43. Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika u BPŽ prema njihovim područjima djelatnosti 2015. i 2016. godina

Područje djelatnosti	Broj poduzetnika	Ukupni prihodi*		Ukupni rashodi*	
		2015.	2016.	2015.	2016.
A) Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	125	881.792	991.071	879.635	973.966
B) Rudarstvo i	6	29.850	24.032	44.369	23.328

vađenje					
C) Prerađivačka industrija	348	3.538.439	3.486.462	3.564.569	3.385.159
D) Opskrba elekt. energijom, plin. parom i klimatizacija	18	200.276	200.687	198.967	187.938
E) Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda	17	139.945	141.749	130.607	138.269
F) Građevinarstvo	232	1.171.327	972.752	1.122.956	957.647
G) Trgovina na veliko i malo	403	1.158.653	1.263.457	1.141.366	1.233.125
H) Prijevoz i skladištenje	103	286.321	324.690	262.120	306.446
I) Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	104	67.285	83.813	63.808	79.068
J) Informacije i komunikacije	60	60.015	69.369	56.358	64.604
K) Financijske djelatnosti i djelatnosti osig.	7	1.644	2.179	1.649	2.134
L) Poslovanje nekretninama	16	27.797	34.475	39.711	43.297
M) Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	238	400.914	702.766	399.498	710.085
N) Administrativne i pomoćne usl. djelatnosti	33	42.214	44.236	40.822	44.141

O) Javna uprava i obrana; obvezno soc. osig.	-	-	-	-	-
P) Obrazovanje	27	22.126	28.465	19.063	25.964
Q) Djelatnosti zdravstvene zaštite i soc. skrbi	33	20.805	22.887	18.118	19.931
R) Umjetnost, zabava i rekreacija	15	4.594	6.076	4.683	5.979
S) Ostale uslužne djelatnosti	63	23.566	22.643	24.692	24.373
Fizičke osobe bez djelatnosti	1	1.227	1.157	424	407
Ukupno	1849	8.078.789	8.422.966	8.013.418	8.225.860

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvješća

* Iznosi u tisućama HRK

Tablica 44. Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika u BPŽ prema njihovoj veličini, 2015. i 2016. godina

Veličina	Broj poduzetnika			Ukupni prihodi*		Ukupni rashodi*	
	svi	dobitaši	gubitaši	2015.	2016.	2015.	2016.
Mikro	1.600	1.131.	469	1.242.242	1.504.028	1.319.293	1.524.094
Mali	221	200	21	2.707.095	2.919.201	2.618.594	2.793.693
Srednje veliki	24	21	3	2.363.585	2.689.877	2.291.556	2.642.383
Veliki	4	3	1	1.765.867	1.309.860	1.783.975	1.265.690
Ukupno	1.849	1.355	494	8.078.789	8.422.966	8.013.418	8.225.860

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvješća; obrada autora

* Iznosi u tisućama HRK

Najveće prihode u 2016. godini ostvarili su mali poduzetnici, njih 221, u iznosu od 2,70 milijardi HRK. Veliki poduzetnici, kojih je svega 4 ostvarili su 1,76 milijardi HRK prihoda. Najveće prihode i rashode ostvarili su poduzetnici u privatnom vlasništvu, koji čine udio od 96,4% svih poduzetnika BPŽ što je na razini ukupnog gospodarstva Hrvatske. Prema podacima Analize financijskih rezultata poslovanja poduzetnika BPŽ u 2016. godini, privatni poduzetnici zapošljavali su 86,3% radnika. Njihov udio u ukupnim prihodima bio je 84,8%, u ukupnim rashodima 83,8%, u dobiti razdoblja 96,3%, gubitku razdoblja 68,1% te su iskazali pozitivan financijski rezultat – neto dobit razdoblja u iznosu od 199 milijuna kuna.

Kod mikro poduzetnika BPŽ u 2016. godini zaposlenih je bilo 4.778 radnika što je 29,4%, odnosno 19% više nego u 2015. godini. Povećali su ukupan prihod za 21,1%, ukupne rashode za 15,5%, dobit razdoblja za 34,7%, dok su smanjili gubitak i neto gubitak razdoblja za 18,1 milijun kuna, odnosno za 56,5%. Kod malih poduzetnika BPŽ u 2016. godini bio je zaposlen 5.701 radnik što je 35,1%, odnosno 2,1 % više nego u 2015. godini. Povećali su ukupan prihod za 7,8%, ukupne rashode za 6,7%, dobit razdoblja za 10,3% te smanjili gubitak razdoblja za 42,9% iz čega je rezultirala ostvarena neto dobit veća u odnosu na 2015. godinu za 52,5%.

Kod srednjih poduzetnika BPŽ u 2016. godini bilo je zaposlenih 3.323 radnika što je 20,4% od ukupnog broja radnika, a u odnosu na 2015. godinu je više za 12,0%. Povećali su ukupan prihod za 13,8% te su povećali ukupne rashode za 15,3 % što je u konačnici rezultiralo pozitivnim financijskim rezultatom (neto dobiti), u iznosu od 38,4 milijuna, a što je za 37,1% manje nego 2015. godine.

Kod velikih poduzetnika BPŽ u 2016. godini bio je zaposlen 2.451 radnik što je 15,1%, odnosno 6,4% manje u odnosu na 2015. godinu. S manjim brojem radnika (za 168 radnika), ostvarili su u odnosu na 2015. godinu, manje prihode za 25,8%, rashode za 29,1%, dobit razdoblja za 8,4% i gubitak razdoblja za čak 85,3% (konsolidirani financijski rezultat u 2015. godini bio je negativan i iznosio je -22,1 milijun kuna, dok je u 2016. godini bio pozitivan i iznosio je 39,6 milijuna kuna).

Promatrano prema pojedinačnim poduzetnicima, prvi poduzetnik u BPŽ na rang listi po ukupnim prihodima u 2016. godini bio je veliki poduzetnik u privatnom vlasništvu (nakon pretvorbe), ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska postrojenja d.o.o., čija je pretežita djelatnost 25.30 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom (C – Prerađivačka industrija). Zatim slijede ĐURO ĐAKOVIĆ GRUPA d.d. i ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA d.d., dok je PROJEKTGRADNJA d.o.o. pala na 4.mjesto u odnosu na 2015. godinu, sa značajnim odmakom ukupnih prihoda od ostatka rang liste. 10 najvećih poduzetnika po prihodima ostvarili su udio od 29,8% u ukupnim prihodima poduzetnika BPŽ u 2016. godini.

Tablica 45. Popis prvih 10 poduzetnika BPŽ po ukupnom prihodu u 2016. godini

Rd. br.	OIB	Naziv	Mjesto	Ukupan prihod*
1.	73880953014	ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska	Slavonski Brod	523.177

		postrojenja d.o.o.		
2.	58828286397	ĐURO ĐAKOVIĆ GRUPA d.d.	Slavonski Brod	348.782
3.	59126265572	ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA d.o.o.	Slavonski Brod	319.977
4.	19659143269	PROJEKTGRADNJA d.o.o.	Gornja Vrba	303.805
5.	02852188530	SAINT JEAN INDUSTRIES d.o.o.	Slavonski Brod	197.824
6.	89230529680	VINDON d.o.o.	Slavonski Brod	176.678
7.	68807280553	ĐURO ĐAKOVIĆ SPECIJALNA VOZILA d.d.	Slavonski Brod	162.901
8.	91533328340	SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Nova Gradiška	161.988
9.	72579903288	CHROMOS-SVJETLOST d.o.o.	Lužani	158.588
10.	84838910109	PRVČA PZ	Nova Gradiška	158.173
Ukupno 10 najvećih poduzetnika po ukupnom prihodu				2.511.893
Udio 10 najvećih poduzetnika po prihodima u prihodima poduzetnika BPŽ				29.8%

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvješća

*Iznosi u tisućama HRK

Ako promatramo rezultate poslovanja poduzetnika na razini BPŽ, možemo zaključiti da se posebno ističu poduzetnici grada Slavonskog Broda koji prednjače u svim kriterijima prikazanim u tabeli u nastavku. Na rang listi gradova i općina BPŽ, poduzetnici grada Slavonskoga Broda u 2016. godini zauzimaju 1. mjesto po broju poduzetnika (1.027), po broju zaposlenih (10.483), po ukupnom prihodu (5,03 milijarde HRK), po dobiti razdoblja (201,6 milijuna HRK) i po gubitku razdoblja (17,7 milijuna HRK).

Tablica 46. Prostorna raspodjela poduzeća s osnovnim financijskim podacima poslovanja u gradovima i općinama BPŽ u 2016. godini

Naziv grada/općine	Broj poduzetnika		Broj zaposlenih		Ukupni prihod*		Dobit razdoblja*		Gubitak razdoblja*		Neto dobit/gubitak*	
	Broj	Rang u RH	Broj	Rang u RH	Iznos	Rang u RH	Broj	Rang u RH	Broj	Rang u RH	Iznos	Rang u RH

Brodsko-posavska	1.849	15	16.253	15	8.422.966	16	363.833	15	222.138	13	141.695	15
Bebrina	12	479	26	524	16.268	504	1.821	402	2.971	203	-1.150	486
Brodski Stupnik	33	296	191	292	81.993	313	4.654	301	180	446	4.474	233
Cernik	26	340	91	411	49.266	378	1.309	435	5.531	159	-4.222	516
Davor	10	497	44	490	21.161	479	509	504	1.082	295	-573	475
Donji Andrijevci	30	316	143	333	44.681	391	1.846	399	694	338	1.151	361
Garčin	34	291	198	286	86.473	303	2.964	353	94	494	2.870	275
Gornji Bogićevci	10	497	61	460	9.331	527	935	462	161	457	774	380
Gundinci	16	429	34	505	31.473	439	1.854	398	63	506	1.790	316
Klakar	22	373	233	266	92.246	290	5.215	288	162	456	5.054	217
Nova Gradiška	219	65	1.712	62	1.203.905	59	50.057	71	32.904	46	17.154	113
Nova Kapela	24	361	164	316	69.965	331	2.081	389	50	517	2.031	305
Okučani	27	334	125	356	48.718	380	2.968	352	1.583	263	1.385	341
Oprisavci	26	340	419	182	272.616	162	18.368	149	319	414	18.048	109
Oriovac	52	224	700	129	346.661	141	28.550	108	1.780	250	26.770	85
Podcrkavlje	14	458	32	513	7.374	534	416	513	433	387	-16	454
Rešetari	22	373	206	282	129.228	244	8.689	219	105	479	8.584	172
Sibinj	44	257	254	247	123.170	248	4.914	295	724	332	4.190	237
Slavonski Brod	1.027	15	10.483	10	5.039.351	15	201.628	21	147.750	11	53.878	44
Slavonski Šamac	12	479	47	484	18.586	494	1.843	400	2.184	232	-341	470
Stara Gradiška	19	401	72	443	90.056	293	1.681	408	105	481	1.577	325
Staro Petrovo selo	20	390	100	397	46.451	385	1.046	456	209	437	836	375
Velika Kopanica	33	296	202	284	52.249	370	3.569	334	660	343	2.909	269
Vrbje	8	519	22	532	23.000	472	409	516	28	532	381	415
Vrpolje	27	334	109	382	84.818	305	3.055	348	20.826	65	-17.771	540

Bukovlje	32	305	97	402	29.531	450	1.743	407	510	370	1.233	352
Dragalić	6	531	4	552	320	555	15	555	73	502	-58	462
Gornja Vrba	32	305	446	176	388.491	129	10.039	200	929	309	9.110	165
Sikirevci	12	479	38	496	15.582	507	1.654	411	26	534	1.628	323

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvješća

*Iznosi u tisućama HRK

Poslovanje poduzetnika BPŽ po gradovima i općinama pokazuje da u županijskom središtu, gradu Slavonskom Brodu, posluje 55,5% svih poduzetnika s područja BPŽ, da je kod njih 64,5% svih zaposlenih, da ostvaruju 59,8% ukupnih prihoda te 55,4% ostvarene dobiti razdoblja što znači da poduzetništvo grada Slavonskog Broda čini gotovo 2/3 poduzetništva BPŽ.

Od ukupno 28 gradova i općina BPŽ, negativno su poslovali i iskazali neto gubitak, poduzetnici u sedam općina: Bebrina, Cernik, Podcrkavlje, Slavonski Šamac, Vrpolje i Dragalić. Najveći neto gubitak iskazali su poduzetnici u Vrpolju, u iznosu od 17,8 milijuna kuna.

7.2.1. Podaci o osnivanjima i zatvaranjima poduzeća u BPŽ

Tablica 47. Otvorene/zatvorene tvrtke po županijama Kontinentalne Hrvatske u periodu od 01.01.2012. do 31.12.2016.

ŽUPANIJA	Ukupan broj otvorenih tvrtki	Ukupan broj zatvorenih tvrtki
UKUPNO HRVATSKA	76.795	69.281
UKUPNO KONTINENTALNA HRVATSKA	50.504	44.544
Grad Zagreb	25.329	22.730
Zagrebačka	4.766	3.759
Osječko-baranjska	4.466	4.050
Varaždinska	2.243	1.830
Međimurska	1.978	1.686
Vukovarsko-srijemska	1.714	1.592
Bjelovarsko-bilogorska	1.486	1.482
Sisačko-moslavačka	1.512	1.066

Brodsko-posavska	1.459	1.566
Koprivničko-križevačka	1.449	1.237
Karlovačka	1.395	1.143
Krapinsko–zagorska	1.269	1.016
Virovitičko-podravska	742	792
Požeško-slavonska	696	595

Izvor: HGK; Registar poslovnih subjekata - Biznet

Prema podacima o osnivanju tvrtki po županijama, vidljivo je da je u razdoblju od 2012. do 2016. godine u BPŽ otvoreno ukupno 1.459 tvrtki dok je zatvoreno 1.566. U ukupnom broju novootvorenih tvrtki u Kontinentalnoj Hrvatskoj taj iznos čini 2,89% i 1,90% na razini Republike Hrvatske. Što se tiče zatvaranja tvrtki u istom periodu, BPŽ ima udio od 3,52% u zatvorenim tvrtkama na razini Kontinentalne Hrvatske, dok je na razini cjelokupne Republike Hrvatske taj postotak 2,26%.

7.2.2. Obrtništvo

Obrtnička komora Brodsko-posavske županije smještena je u Slavonskom Brodu te u svom sastavu ima dva udruženja obrtnika – Udruženje obrtnika Slavonski Brod i Udruženje obrtnika Nova Gradiška s 2.038 obrtnika.

Tablica 48. Aktivni obrti u BPŽ – 2012. – 2016. godine

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Aktivni obrti	2.616	2.476	2.326	2.197	2.038

Izvor: Državni zavod za statistiku

2016. godine u BPŽ bilo je 2.038 aktivnih obrta s ukupno 5.815 zaposlenih osoba. U periodu od 2011. do 2015. godine zatvoreno je 534 obrta te izgubljeno 795 radnih mjesta te se nastavlja trend smanjenja zaposlenosti. Konkretnije, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, u periodu od 2008. do 2013. godine zabilježena je prosječna godišnja stopa smanjenja broja zaposlenih u obrtima i djelatnostima slobodnih profesija za 4,9%.[13] Obrnuto proporcionalna promjena u strukturi broja zaposlenih u poduzećima i obrtima BPŽ najvećim je dijelom posljedica činjenice zatvaranja obrta i otvaranja tvrtki od strane istih poduzetnika, odnosno prelazak iz obrtništva u poduzetništvo. Pri tome ipak svakako treba naglasiti višegodišnje smanjenje broja zaposlenih u obrtništvu koje je dugi niz godina povećavalo zaposlenost, no, u zadnjih nekoliko godina situacija se pogoršala, što upućuje na zaključak da postoje veliki

[13] Izvor: Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske; Ekonomski institut Zagreb

problemi u ovom sektoru jer se uz smanjenje zaposlenosti smanjuje i broj registriranih aktivnih obrtnika.

Podaci Hrvatske obrtničke komore pokazuju da je dana 31.12.2016. u BPŽ bilo registrirano 2.032 aktivna obrta s ukupno 5.815 zaposlenih u obrtima[14], što prikazuje daljnje smanjenje broja aktivnih obrta, kao i smanjenje broja zaposlenika.

Tablica 49. Vlasnici/ortaci i radnici zaposleni kod vlasnika/ortaka (obrtnika) u BPŽ, 2012. – 2016. godine

Godina		2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Žene	vlasnica/ortak	877	802	748	719	641
	radnice	1.782	1.765	1.751	1.735	1.788
Muškarci	vlasnik/ortak	1.790	1.717	1.610	1.511	1.425
	radnici	2.080	2.060	2.058	2.023	1.961
Ukupno zaposleni u obrtima	vlasnici	2.667	2.519	2.358	2.230	2.066
	radnici	3.862	3.825	3.809	3.758	3.749
	UKUPNO	6.529	6.344	6.167	5.988	5.815

Izvor: HZMO

Tablica 50. Vlasnici/ ortaci u aktivnim obrtima u BPŽ prema starosnoj dobi 2012. – 2016. godine

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
do 24 g.	50	50	58	50	39
25 – 34 g.	464	421	370	322	260
35 – 44 g.	832	794	755	715	644
45 – 54 g.	846	805	742	704	655
55 – 64 g.	435	413	402	413	432
65 – 74 g.	31	29	30	25	34
ND (starosna dob manja od 15 i veća od 74 godine)	9	7	1	1	2
UKUPNO	2.667	2.519	2.358	2.230	2.066

Izvor: KNJIGA OBRTNIKA – članova HOK-a

[14] Izvor: Hrvatska obrtnička komora, Statistički pregled-Obtrništvo u brojkama XII/2016, travanj 2017..

Tablica 51. Cehovski ustroj u aktivnim obrtima u BPŽ 2012. – 2016. godina

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Proizvodno zanatstvo	379	360	334	310	285
Uslužno zanatstvo	861	850	788	752	733
Ugostiteljstvo i turizam	351	317	307	296	255
Trgovina	457	392	352	328	282
Prijevoz osoba i stvari	263	252	243	229	218
Ribarstvo, marikultura i poljodjelstvo	178	177	180	164	146
Frizeri, kozmetičari, njega tijela, fitnes	127	128	122	118	119
UKUPNO aktivni obrti	2.616	2.476	2.326	2.197	2.038

Izvor: KNJIGA OBRTNIKA – članova HOK-a

U ukupno zaposlenima u obrtima u BPŽ prevladavaju muškarci s udjelom od 52,30% u odnosu na žene koje čine udio od 47,7%, dok vlasnici čine 68,97%, a vlasnice 31,03%, što je u skladu s prosjekom Republike Hrvatske (66,9%). Vlasnici obrta spadaju u dobnu skupinu od 35 do 44 godine (31,2%), odnosno 45 do 54 godine (31,7%), što je također u skladu s nacionalnim prosjekom.

Gledajući strukturu zaposlenih u obrtima, vlasnici čine 35,5%, a radnici 64,5% zaposlenih u obrtima na području BPŽ, što odgovara drugim županijama Sjeverozapadne Hrvatske, dok se malo razlikuje od nacionalnog prosjeka u kojem je približno jednak omjer radnika (55,8%) i vlasnika (44,2%) u ukupnoj strukturi zaposlenih u obrtima.

Što se tiče cehovskog ustroja, na području BPŽ najbrojniji su obrti koji se bave uslužnim zanatstvom (36,0%), proizvodnim zanatstvom (14,0%) te trgovinom (13,8%).

7.2.3. Pokazatelji uspješnosti poslovanja poduzetnika Brodsko-posavske županije

Tablica 52. Pokazatelji produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti poslovanja poduzetnika s područja BPŽ i Republike Hrvatske; 2015. – 2016. godina

Naziv pokazatelja	BPŽ		RH	
I Pokazatelji likvidnosti i financijske stabilnosti	2015.	2016.	2015.	2016.
1. Koeficijent trenutne likvidnosti	0,12	0,12	0,12	0,14
2. Koeficijent ubrzane likvidnosti	0,64	0,63	0,70	0,73

3. Koeficijent tekuće likvidnosti	0,89	0,87	0,94	0,98
4. Koeficijent financijske stabilnosti	1,12	1,16	1,03	1,01
II Pokazatelji zaduženosti	2015.	2016.	2015.	2016.
1. Koeficijent zaduženosti	0,78	0,78	0,60	0,60
2. Koeficijent vlastitog financiranja	0,22	0,22	0,40	0,40
3. Koeficijent financiranja	3,47	3,53	1,53	1,47
4. Faktor zaduženosti (broj godina)	4,88	4,80	5,94	5,56
5. Stupanj pokrića dugotr. imov. vlastitim izvorima	41,98	41,77	59,33	61,06
6. Stupanj pokrića dugotr. imov. dugoroč. izvorima	89,30	86,29	97,05	98,76
III Pokazatelji obrtaja i dana naplate kratkot. potraživanja	2015.	2016.	2015.	2016.
1. Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,91	0,90	0,59	0,59
2. Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	1,97	1,92	1,81	1,80
3. Vrijeme naplate kratkotrajnih potraživanja, u danima		90,33		86,75
4. Vrijeme naplate potraživanja od kupaca, u danima		64,16		59,07
IV Pokazatelji uspješnosti poslovanja	2015.	2016.	2015.	2016.
1. Ekonomičnost ukupnog poslovanja, u %	100,82	102,40	103,92	105,16
2. Ekonomičnost redovnog poslovanja, u %	101,81	104,20	104,71	106,00
3. Rentabilnost prometa	0,81	2,34	3,77	4,90

bruto, u %				
4. Rentabilnost prometa neto, u %	0,18	1,68	2,89	3,80
5. Rentabilnost ukupne imovine bruto, u %	0,74	2,10	2,21	2,90
6. Rentabilnost ukupne imovine neto, u %	0,17	1,51	1,69	2,24
7. Rentabilnost vlastitog kapitala, u %	0,75	6,83	4,28	5,54
V Pokazatelji po zaposlenom	2015.	2016.	2015.	2016.
1. Ukupni prihodi po zaposlenom, u kunama	532.094	518.241	741.966	742.119
2. Poslovni prihodi po zaposlenom, u kunama	525.667	512.066	721.333	724.489
3. Ukupni rashodi po zaposlenom, u kunama	527.789	506.113	713.980	705.728
4. Dobit ili gubitak razdoblja po zaposlenom, u kunama	975	8.718	21.418	28.174
5. Imovina po zaposlenom, u kunama	582.544	577.771	1.265.315	1.256.948
Obuhvaćeno obveznika		1.849		114.483

Izvor: Analiza poslovanja gospodarstva BPŽ 2016. godini, FINA- Registar godišnjih financijskih izvješća

Uspoređujući pokazatelje prikazane u tablici iznad, možemo zaključiti da je 2016. godina bila povoljnija od prethodne za poduzetnike BPŽ. Na području BPŽ povećana je rentabilnost prometa, rentabilnost vlastitog kapitala i ukupne imovine, ekonomičnost poslovanja, a povećana je i produktivnost rada po svim pokazateljima produktivnosti.

U 2016. godini poduzetnici BPŽ povećali su ukupne prihode prema 2015. godini za 4,3 %, a ukupne rashode za 2,7 %, što je rezultiralo povećanjem ekonomičnosti ukupnog poslovanja. Tako je na 100 kuna ukupnih rashoda u 2016. godini ostvareno 102,4 kune prihoda, prema 100,8 kuna prihoda u 2015. godini.

Tablica 53. Broj poduzeća na 1000 stanovnika te po kilometru kvadratnom površine; BPŽ, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska; 2012. – 2016. godina

Godina	Republika Hrvatska	Kontinentalna Hrvatska	Brodsko-posavska županija

	Broj poduzeća na 1000 stanovnika	Broj poduzeća na km²	Broj poduzeća na 1000 stanovnika	Broj poduzeća na km²	Broj poduzeća na 1000 stanovnika	Broj poduzeća na km²
2012.	22,8	1,7	28,7	1,9	9,0	1,43
2013.	23,6	1,8	21,6	1,9	9,9	1,3
2014.	24,4	1,8	28,15	2,3	10,2	1,25
2015.	24,8	1,9	22,8	2,05	10,46	0,81
2016.	26,7	2,0	24,8	2,23	11,66	0,91

Izvor: Analitičke podloge za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, MRRFEU 2015., Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Republike Hrvatske po županijama u 2014., 2015. i 2016. godini, Fina, 2015. godina

7.3. Investicije u dugotrajnu imovinu, istraživanje i razvoj

Porast gospodarskih aktivnosti u BPŽ u 2016. godini nije se odrazio na porastu investicija poduzetnika u dugotrajnu imovinu. Investirano je ukupno 386 milijuna HRK, odnosno za 22,9% manje nego prethodne 2015. godine.

Svi poduzetnici ne ulažu u dugotrajnu imovinu. U prosjeku jedna petina svih poduzetnika u Republici Hrvatskoj su investitori. Od ukupnog broja poduzetnika u Hrvatskoj je u 2016. godini samo 10,7% odnosno 12.306 poduzetnika investiralo u novu dugotrajnu imovinu. U novu dugotrajnu imovinu u 2016. godini poduzetnici su uložili 25,2 milijarde kuna odnosno 2,3% više nego prethodne godine. Najviše su investirali poduzetnici Grada Zagreba koji su u 2016. godini imali 38,0% ukupnih investicija poduzetnika Republike Hrvatske. Slijede poduzetnici Zagrebačke županije sa 13,6%, Istarske županije sa 7,6% i Splitsko-dalmatinske sa 6,8% u ukupnim investicijama poduzetnika Hrvatske. Najmanje su u 2016. godini investirali poduzetnici Ličko-senjske i Požeško-slavonske županije (0,4% udjela u ukupnim investicijama RH), a poduzetnici Bjelovarsko-bilogorske županije investirali su 0,6% ukupnih investicija poduzetnika Hrvatske. BPŽ je na 14 mjestu po udjelu u ukupnim investicijama.

Tablica 54. Investicije poduzetnika BPŽ u dugotrajnu imovinu prema sjedištu, 2012. – 2016. godina

Godina	Iznos investicije*	Udio u ukupnim investicijama na razini Kontinentalne Hrvatske	Udio u ukupnim investicijama na razini RH	Iznos investicije po zaposlenom u BPŽ (u HRK)
2012.	547.908	1,64	1,25	20.938
2013.	415.211	1,17	0,93	16.457
2014.	453.486	1,28	0,97	18.408
2015.	501.546	1,43	1,08	19.882

2016.	486.932	1,34	1,00	19.105

Izvor: DZS, Investicije u 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. 2016. godini, Zaposleni u 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. godini, obrada autor

*Iznosi u tisućama HRK

Gledano prema veličini poduzetnika, u BPŽ po investicijama u dugotrajnu imovinu prednjače srednje velika poduzeća, s iznosom investicija od gotovo 223 milijuna HRK (57,7%), slijede ih mala poduzeća s iznosom investicija nešto većim od 115 milijuna HRK (29,8%) te konačno velika poduzeća s iznosom investicija u dugotrajnu imovinu od 18,9 milijuna HRK (4,9%). Kada detaljnije specificiramo strukturu ulaganja u dugotrajnu imovinu na razini BPŽ, većim dijelom čine je ulaganja privatnih poduzeća (61,90%), zatim mješovita poduzeća (19,4%) te najmanjim dijelom ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu (18,6%).

Tablica 55. Investicije poduzetnika BPŽ prema djelatnostima 2015. i 2016. godina

Djelatnosti	Investicije u 2015.	Investicije u 2016.	Učešće u BPŽ u 2016.
A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	12.999.983	6.947.206	1,87%
B - Rudarstvo i vađenje	1.009.068	56.416	0,02%
C - Prerađivačka industrija	227.308.053	182.080.484	49,08%
D - Opskrba ele. energijom, parom i klimatizacija	113.673.940	8.448.558	2,28%
E - Opskrba vodom i uklanjanje otpadnih voda	197.647.251	70.388.037	18,97%
F - Građevinarstvo	22.487.898	16.537.305	4,46%
G - Trgovina	7.951.352	7.263.657	1,96%
H - Prijevoz i skladištenje	3.955.762	8.734.268	2,35%
I - Djelatnost pružanja smještaja i usluge hranom	2.641.150	5.223.557	1,41%
J - Informiranje i komunikacije	469.182	54.001	0,01%
K - Financijske djelatnosti i osiguranja	68.125	19.717	0,01%
L - Poslovanje nekretninama	682.835	3.915.184	1,06%
M - Stručne znanstvene i tehničke djelatnosti	73.173.055	60.071.745	16,19%
N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	217.662	75.211	0,02%
O - Javna uprava i obrana, i soc. osiguranje	0	0	

P - Obrazovanje	543.088	1.151.140	0,31%
Q - Djelatnost zdravstvene zaštite i soc. skrbi	133.567	21.448	0,01%
R - Umjetnost, zabava i rekreacija	42.743	0	0,00
S - Ostale uslužne djelatnosti	1.282.694	13.151	0,00%
T - Djelatnost kućanstava	0	0	
U - Djelatnost izvanteritorijalnih org. I tijela	0	0	
UKUPNO BPŽ	600.951.907	371.002.085	100,00%

Izvor: Informacija o poslovanju poduzetnika BPŽ u 2016. godini; HGK; Županijska komora Slavonski Brod

Što se tiče ulaganja u istraživanje i razvoj, prema zbrojnim podacima za 1.660 poduzetnika BPŽ iz GFI-a za 2015. godinu izdaci za razvoj u 2014. godini iznose 11.275.567 HRK, dok je u 2015. godini taj iznos 11.155.759 HRK.[15] Na razini Republike Hrvatske, prema zbrojnim podacima iz godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika RH, u 2015. godini izdaci za razvoj iznosili su 1.082.650.164 HRK, a u 2016. godini taj je iznos bio 869.298.838 HRK.[16] Jedan od pokazatelja inovacijskog potencijala određene županije je distribucija zaposlenih u djelatnosti istraživanja i razvoja, čiji se udio u BPŽ u odnosu na Republiku Hrvatsku kreće između 0,1 – 1% za promatrano razdoblje, na temelju čega možemo zaključiti da BPŽ posjeduje nizak inovacijski potencijal.

Tablica 56. Zaposleni u istraživanju i razvoju (udio u RH)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Kontinentalna Hrvatska	96,5%	95,4%	94,7%	85,1%	84,1%
Brodsko-posavska županija	1,0%	1,0%	0,7%	0,1%	1,0%

Izvor: Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

[15] Izvor: Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Brodsko-posavske županije u 2016. godini; Fina, 2017.

[16] Izvor: Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Republike Hrvatske po županijama u 2016. godini; Fina, 2017.

7.4. Izravna strana ulaganja

U BPŽ su sljedeće djelatnosti u periodu od 2001. do 2013. godine bilježile iznadprosječni udio u ukupnim izravnim stranim ulaganjima u BPŽ: Proizvodnja proizvoda od metala, Poljoprivreda, lov i usluge povezane s njima.[17]

Tablica 57. Izravna strana ulaganja u BPŽ u periodu od 1993. – 2016. godine; iznosi u tisućama eura[18]

Djelatnost	Ukupno
A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo	5,800
B - Ribarstvo	300
C - Rudarstvo i vađenje	3,400
D - Prerađivačka industrija	93,500
E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	9,900
F – Građevinarstvo,	4,900
G - Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	1,800
H - Hoteli i restorani	0,0
I - Prijevoz, skladištenje i veze	400
J - Financijsko posredovanje	0,0
K - Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	10,600
L - Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0,0
M - Obrazovanje	-
N - Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	-
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	0,0
P - Djelatnosti kućanstava	-

[17] Izvor: Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske; Ekonomski institut Zagreb, 2015.

[18] Podaci se odnose na period od 1993. godine do trećeg tromjesečja 2016.godine.

Q - Izvanteritorijalne organizacije i tijela	-
X - vlasnička ulaganja u nekretnine	- 800
Ostalo	1,100

Izvor: podaci od HNB-a, klasifikacija djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti - NKD 2002.

7.5. Vanjskotrgovinska razmjena Brodsko-posavske županije

Unazad gotovo 10 godina, gospodarstvo BPŽ bilo je iznimno izvozno orijentirano te je bilježilo vrlo visoke stope rasta izvoza. Tako je u 2007. godini BPŽ bila 2., a 2008. godine 1. hrvatska županija po stopi rasta izvoza te je izvoz značajno premašivao uvoz, za razliku od situacije na razini RH gdje pokrivenost uvoza izvozom čini oko 60%.[19] Pozitivni trendovi su zaustavljeni ekonomskom krizom te se do 2012. godine bilježe negativni trendovi, kada ponovo počinje porast vanjskotrgovinske razmjene u BPŽ.

Tablica 58. Uvoz i izvoz u BPŽ u periodu od 2012. – 2016. godine (EUR)

Pokazatelj/godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.[20]
Robni izvoz, 000 EUR	122.436	182.922	190.825	171.444	246.806	251.771
Robni uvoz, 000 EUR	178.236	206.846	151.051	133.830	167.272	178.316
Saldo robne razmjene, mil EUR	-55.800	-23.924	39.774	37.614	79.534	73.455
Udio izvoza BPŽ u izvozu RH, %	1,3	1,9	2,0	1,7	2,1	2,0
Udio uvoza BPŽ u izvozu RH, %	1,1	1,3	0,9	0,8	0,9	0,9
Rang u RH po vrijednosti izvoza	16.	14.	13.	15.	13.	13.
Vrijednost izvoza per capita, EUR	774	1.164	1.224	1.113	1.634	1.667
Rang u RH po izvozu per capita	19.	15.	14.	15.	12.	12.

Izvor: DZS, Obrada podataka HGK, Županijska komora Slavonski Brod 2016. godina

Iznosi u tisućama HRK.

Izvoz u BPŽ kontinuirano raste u promatranom periodu (2011. – 2016. godina), dok uvoz u 2013. godini doživljava pad od 37% u odnosu na 2012., uz rast izvoza za 4% u istoj godini. U odnosu na 2011. godinu rast izvoza u 2016. godini povećan je za čak 51%. U istom promatranom periodu uvoz je povećan za samo 0,04%.

[19] Izvor: Analiza poslovanja gospodarstva Brodsko-posavske županije u 2014. godini s dostupnim pokazateljima za 2015. godinu; Upravni odjel za gospodarstvo Brodsko-posavske županije, 2015.

[20] Izvoz *per capita* je izračunat po procjeni broja stanovnika za 2015. godinu

Tablica 59. Rang lista prvih 10 poduzetnika BPŽ po prihodima od izvoza u 2016. godini

Rd. br.	OIB	Naziv	Mjesto	Prihodi od izvoza*
1.	73880953014	ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska postrojenja d.o.o.	Slavonski Brod	426.433
2.	59126265572	ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA d.o.o.	Slavonski Brod	246.432
3.	02852188530	SAINT JEAN INDUSTRIES d.o.o.	Slavonski Brod	193.163
4.	08831453892	DECOSPAN MATO FURNIR d.o.o.	Oprisavci	127.885
5.	68807280553	ĐURO ĐAKOVIĆ SPECIJALNA VOZILA d.d.	Slavonski Brod	123.143
6.	55773650352	MERKUR-VETERINARSKA AMBULANTA d.o.o.	Slavonski Brod	101.650
7.	40994628705	AXEREAL CROATIA d.o.o.	Nova Gradiška	97.137
8.	91533328340	SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Stara Gradiška	95.111
9.	15383990746	VENDING d.o.o.	Stara Gradiška	76.850
10.	25301779247	SLAVONIJA DI d.o.o.	Slavonski Brod	69.097
Ukupno 10 najvećih poduzetnika po prihodima od izvoza				1.556.901
Udio 10 najvećih poduzetnika po prihodima od izvoza u izvozu poduzetnika BPŽ				63,7%

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvješća

*Iznosi u tisućama HRK

U prihodima od izvoza BPŽ najvećim dijelom sudjeluje poduzeće Đuro Đaković TEP d.o.o., s prihodom od izvoza u iznosu od 5.426,4 milijuna kuna u 2016. godini, što je udio od 81,5%. Slijedi ga poduzeće Bilfinger Đuro Đaković Montaža d.o.o. s prihodom od izvoza u iznosu od 246,4 milijuna kuna, dok su ostala poduzeća višestruko ispod ovih iznosa, kao što je prikazano u tablici iznad. 10 najvećih poduzetnika čine čak 63,7% po prihodima od izvoza u ukupnom izvozu poduzetnika BPŽ.

Tablica 60. Najzastupljenija tržišta u izvozu BPŽ u 2015. i 2016. godini

Država	Vrijednost izvoza u 2015. 000 HRK	Udio u izvozu Županije 2015. %	Država	Vrijednost izvoza u 2016. 000 HRK	Udio u izvozu Županije 2016. %

1.	Italija	212.327	11,3	Italija	366.544	19,3
2.	Njemačka	205.937	11,0	Ujedinjeno Kraljevstvo	298.108	15,7
3.	Danska	194.953	10,4	Njemačka	208.601	11,0
4.	Francuska	186.348	9,9	Francuska	176.308	9,3
5.	Bosna i Hercegovina	155.627	8,3	Bosna i Hercegovina	172.841	9,1
6.	Ujedinjeno Kraljevstvo	141.530	7,5	Slovenija	125.242	6,6
7.	Belgija	112.235	6,0	Belgija	116.603	6,1
8.	Poljska	110.485	5,9	Austrija	65.681	3,5
9.	Irska	93.704	5,0	Irska	58.313	3,1
10.	Srbija	82.700	4,4	Srbija	46.204	2,4
11.	Austrija	76.302	4,1	Poljska	28.968	1,5
12.	Slovenija	69.562	3,7	Mađarska	28.342	1,5
13.	Češka	40.365	2,1	Finska	20.800	1,1
14.	Mađarska	35.651	1,9	Slovačka	15.745	0,8
15.	Albanija	18.341	1,0	Češka	15.385	0,8
16.	Švicarska	13.706	0,7	Albanija	15.195	0,8
17.	Crna Gora	13.677	0,7	Kina	15.056	0,8
18.	Rumunjska	10.812	0,6	Švicarska	15.006	0,8
19.	Finska	10.052	0,5	Crna Gora	13.008	0,7
20.	Slovačka	9.895	0,5	Kosovo	12.052	0,6
21.	Kina	9.611	0,5	Rumunjska	8.751	0,5
22.	Grčka	8.634	0,5	Danska	6.854	0,4
23.	Švedska	8.634	0,5	Grčka	6.394	0,3
24.	Kosova	7.598	0,4	Španjolska	5.920	0,3
25.	Nizozemska	7.452	0,4	Švedska	5.717	0,3
26.	Makedonija	5.543	0,3	Litva	5.468	0,3
27.	Španjolska	4.993	0,3	Nizozemska	4.604	0,2
28.	Litva	3.494	0,2	Rusija	4.423	0,2

29.	Egipat	3.480	0,2	Makedonija	4.272	0,2
30.	Rusija	3.354	0,2	Turska	3.661	0,2
	UKUPNO	1.879.251	100,0		1.897.172	100,0

Izvor: DZS, Obrada podataka HGK, Županijska komora Slavonski Brod 2016. godina

Prema zadnjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku za 2016. godinu, najveći vanjskotrgovinski partner BPŽ što se tiče izvoza jest Italija, prema kojoj je usmjereno 19,3% izvoza. Zatim slijede Ujedinjeno Kraljevstvo sa 15,7% udjela u ukupnom izvozu te Njemačka sa 11% i Francuska sa 9,3%. Među prvih pet zemalja u izvozu od 2016. godine je i Bosna i Hercegovina koja sudjeluje s 9,1% u izvozu.

Tablica 61. Države iz kojih je BPŽ najviše uvozila u 2015. i 2016. godini

Država		Vrijednost uvoza u 2015. 000 HRK	Udio u uvoza Županije 2015. %	Država	Vrijednost uvoza u 2016. 000 HRK	Udio u uvoza Županije 2016. %
1.	Njemačka	266.706	20,9	Njemačka	229.777	17,1
2.	Italija	137.247	10,8	Italija	151.917	11,3
3.	Bosna i Hercegovina	120.149	9,4	Bosna i Hercegovina	126.891	9,5
4.	Mađarska	90.743	7,1	Slovenija	120.232	9,0
5.	Srbija	74.760	5,9	Nizozemska	112.950	8,4
6.	Slovenija	74.408	5,8	Mađarska	84.538	6,3
7.	Austrija	69.210	5,4	Srbija	70.282	5,2
8.	Francuska	55.352	4,3	Francuska	60.155	4,5
9.	Rumunjska	53.753	4,2	Danska	42.094	3,1
10.	UAE	44.350	3,5	Austrija	41.347	3,1
11.	Nizozemska	41.242	3,2	Belgija	35.305	2,6
12.	Danska	30.368	2,4	Rumunjska	30.988	2,3
13.	Belgija	26.722	2,1	Češka	23.800	1,8

14.	Švedska	22.770	1,8	Kina	22.774	1,7
15.	Poljska	20.864	1,6	Poljska	22.457	1,7
	UKUPNO	1.879.251	100,0		1.897.172	100,0

Izvor: DZS, Obrada podataka HGK, Županijska komora Slavonski Brod 2016. godina

Prema zadnjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku za 2016. godinu, najveći vanjskotrgovinski partner BPŽ što se tiče uvoza jest Njemačka, iz koje je prema BPŽ usmjereno 17,1% uvoza. Zatim slijede Italija sa 11,3% udjela u ukupnom uvozu te Bosna i Hercegovina sa 9,5% i Slovenija sa 9,0%.

Što se tiče strukture izvoza i uvoza po djelatnosti poduzetnika BPŽ prednjači prerađivačka industrija. Prerađivačka industrija u ukupnim prihodima od izvoza u BPŽ u 2016. godini ostvarila je 82,6% udjela, a ukupni prihodi od izvoza u BPŽ u 2016. godini iznosili su 2.408.794.152 HRK.[21]

7.6. Poduzetnička infrastruktura

Najvažnije institucije koje na području BPŽ obnašaju funkciju potpore poduzetništvu su sljedeće:

- Centar za razvoj BPŽ
- Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Slavonski Brod
- Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Brodsko-posavske županije
- Industrijski park Nova Gradiška d.o.o.
- Razvojna agencija grada Slavonskog Broda d.o.o.
- Udruženje obrtnika Slavonski Brod
- Udruženje obrtnika Nova Gradiška

U svrhu poticanja ulaganja i pružanja potpore gospodarstvenicima u pokretanju i širenju poslovanja, osnovane su i poduzetničke zone. Poduzetničke zone dio su gradskog, odnosno općinskog teritorija čija je osnovna namjena postojećim i potencijalnim korisnicima (poduzetnicima) omogućiti pokretanje i obavljanje poduzetničkih aktivnosti u standardiziranim uvjetima visoke infrastrukturne opremljenosti te sustavom poticajnih mjera i olakšica.

U BPŽ trenutno je u funkciji 10 poduzetničkih zona, s još 42 koje su u fazi dovršavanja.

Tablica 62. Popis poduzetničkih zona BPŽ u 2016. godini

	Jedinica lokalne samouprave	Naziv poduzetničke zone	Broj aktivnih poduzetnika	Broj zaposlenika	Infrastruktura do zone	Ulaganja (HRK)

[21] Izvor: Informacija o poslovanju poduzetnika Brodsko posavske županije u 2016. godini, Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Slavonski Brod; Fina, 2017.

Poduzetničke zone u funkciji						
1.	Grad Nova Gradiška	Industrijski park Nova Gradiška	13	162	Kompletna	48.458.389,00
2.	Grad Slavonski Brod	PZ Kolonija	3	11	Izgrađeno: cesta, voda, odvodnja, plin; neizgrađeno: struja (unutar zone)	7.046.383,00
3.	Općina Brodski Stupnik	PZ Rižino Polje	2	11	Kompletna	4.657.870,00
4.	Općina Garčin	PZ Zadubravlje	2	66	Voda, kanalizacija, plin i cesta	2.109.719,00
5.	Gornja Vrba	Sjeverna PZ	22	944	Kompletna	6.257.510,00
6.	Gornji Bogićevci	PZ Brezine	3	50	Kompletna	2.573.428,00
7.	Općina Oriovac	PZ Čaplja	1	10	Pristupna cesta, voda	1.006.543,00
8.	Općina Velika Kopanica	Proizvodno-PZ I	1	6		0,00
9.		Proizvodno-PZ III	1	1		0,00
10.		Proizvodno-PZ IV	1	1		0,00
Ukupno			49	1.262		72.109.842,00
Poduzetničke zone izvan funkcije						
11.	Grad Slavonski Brod	PZ BJELIŠ-ZAPAD	/	/	Kompletna komunalna infrastruktura	2.342.813,00
12.	Općina Bebrina	PZ Šumeće	/	/	Kompletna komunalna infrastruktura	1.704.513,00
13.	Općina Bukovlje	Poslovna zona	/	/	Kompletna	0,00
14.	Općina Cernik	PZ gospodarske namjene	/	/	sve izgrađeno (cesta, struja, voda, odvodnja, plin)	1.883.865,00
15.	Općina Davor	PZ Davor	/	/	El. energija, voda, odvodnja/kanalizacija	1.687.075,00

16.	Općina Donji Andrijevci	PZ Donji Andrijevci 1	/	/		0,00
17.		PZ Donji Andrijevci 2	/	/		0,00
18.		PZ Donji Andrijevci 3	/	/		0,00
19.		PZ Donji Andrijevci 4	/	/		1.917.314,00
20.		PZ Staro Topolje 1	/	/		0,00
21.		PZ Staro Topolje 2	/	/		0,00
22.	Općina Dragalić	PZ Dragalić	/	/	- vodovodna mreža do Radne zone i unutar same Radne zone - trafostanica snage 1 MW struje s 4 niskonaponska bloka unutar same zone s mogućnosti priključka na snagu prema potrebama korisnika - cesta do Radne zone	4.045.008,00
23.	Općina Garčin	PZ Bicko Selo	/	/		265.299,00
24.		PZ Sapci	/	/		0,00
25.		PZ Trnjani Šušnjevci	/	/		0,00
26.		PZ Trnjani –Dolci	/	/		0,00
27.		PZ Trnjani – Klokočevik	/	/		0,00
28.		PZ Selna –Poljice	/	/		0,00
29.		PZ Selna	/	/		0,00
30.		PZ Garčin Surevica	/	/		0,00
31.		PZ Garčin Surevica II	/	/		0,00

32.		PZ Garčin -Stanica	/	/		0,00
33.		PZ Garčin-Agroproteinka	/	/		0,00
34.		PZ Zadubravlje – T.Kuti	/	/		0,00
35.	Gornja Vrba	Južna PZ	/	/		0,00
36.	Općina Gundinci	Jose	/	/	Pristupna cesta, vodovodna mreža	0,00
		Dorovo	/	/	Pristupna cesta, vodovodna mreža	
37.	Općina Klakar	PZ Biđevi Ruščica	/	/		1.602.940,00
38.		PZ Jelas Ruščica	/	/		0,00
39.	Općina Okučani	PZ Okučani	/	/		1.197.973,00
40.	Općina Oprisavci	Poslovna zona	/	/		0,00
41.	Općina Rešetari	PZ Rešetari I	/	/		477.186,00
42.		PZ Rešetari II	/	/		100.000,00
43.	Općina Sibinj	PZ Sibinj	/	/		11.294.757,00
44.	Općina Sikirevci	PZ Jaričište	/	/	Postojeće prometne površina, javne infrastrukture nema	162.306,00
45.	Općina Slavonski Šamac	PZ Slavonski Šamac	/	/	Cestovna infrastruktura kompletna, vodovodna mreža, odvodnja oborinskih voda	3.574.729,00
46.	Općina Stara Gradiška	PZ	/	/		0,00
47.		PZ	/	/		0,00
48.	Općina Staro Petrovo Selo	Poslovna zona	/	/		0,00
49.	Općina Velika Kopanica	PZ Velika Kopanica II	/	/		0,00
50.	Općina Vrbje	PZ	/	/	Nema izgrađene infrastrukture	0,00

51.	Općina Vrpolje	PZ Vašarište Vrpolje	/	/	Pristupna cesta, voda plin, javna rasvjeta, el.energija, kanalizacija u izgradnji	794.235,00
52.		PZ Trnjače Stari Perkovci	/	/	Pristupna cesta , voda, plin, el.energija	275.166,00
Ukupno			/	/		33.325.179,00

Izvor: Izvješće o obavljenoj reviziji osnivanja i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području BPŽ; podaci dobiveni od Gradova i Općina, obrada autora

U opremanje i razvoj poduzetničkih zona u jedinicama lokalne samouprave na području BPŽ od 2004. do 2013. godine uloženo je 105.435.021,00 HRK, što se odnosi na rashode za projektnu dokumentaciju, zemljište, energetsku, komunalnu, prometnu i komunikacijsku infrastrukturu, promidžbu i druga ulaganja te su stvoreni preduvjeti za uvođenje niza poticaja za razvoj malog i srednjeg poduzetništva na infrastrukturno opremljenim zemljištima. U navedenom ukupnom iznosu uloženom u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području BPŽ, Republika Hrvatska sudjelovala je s najvećim udjelom (58.092.129,00 HRK), zatim slijede jedinice lokalne samouprave (42.264.835,00 HRK), županije (4.082.500,00 HRK) te drugi izvori (995.557,00 HRK).[22]

S ciljem provođenja Programa razvoja poduzetničkih zona i rješavanja pitanja zemljišta za stvaranje novih i proširenje postojećih poduzetničkih zona, Vlada Republike Hrvatske je u periodu od 2004. do 2013. godine na temelju ugovora o darovanju u 11 jedinica lokalne samouprave[23] darovala 293,04 hektara zemljišta ukupne vrijednosti 39.139.569,00 HRK za potrebe izgradnje odnosno proširenja 11 poduzetničkih zona, što čini 56% ukupne površine navedenih poduzetničkih zona.[24] Vrijednosno najznačajnije ulaganje, ono od 48.458.389,00 HRK odnosno 46% ukupnih ulaganja u poduzetničke zone, uloženo je u Industrijski park Nova Gradiška, u koji je Republika Hrvatska uložila 31.082.333,00 HRK, Grad Nova Gradiška 15.666.056,00 HRK te BPŽ 1.710.000,00 HRK.

[22] Izvor: Izvješće o obavljenoj reviziji osnivanja i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Brodsko-posavske županije; Državni ured za reviziju, područni ured Slavonski Brod; 2014.

[23] Grad Nova Gradiška, općine Bebrina, Davor, Donji Andrijevci, Dragalić, Klakar, Sibinj, Sikirevci, Slavonski Šamac, Velika Kopaonica i Vrpolje.

[24] Izvor: Izvješće o obavljenoj reviziji osnivanja i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Brodsko-posavske županije; Državni ured za reviziju, područni ured Slavonski Brod; 2014.

8. TURIZAM I KULTURA

Ovo poglavlje donosi analizu sektora turizam i kultura kao posebno važne za BPŽ jer u velikoj mjeri pridonose socio-ekonomskom razvoju cijele Županije. Detaljna analiza potrebna je kako bi se detektirali i pravilno usmjerili potencijali BPŽ u navedenim područjima.

Prema podacima HGK[25] u BPŽ u prosjeku 6,13% poduzetnika se bavi djelatnostima pružanja smještaja i usluge hranom. U 2016. godini broj poduzetnika s obzirom na prethodnu godinu u toj djelatnosti porastao je za 18,4%. Samo 0,89% poduzetnika se bavi umjetnošću, zabavom i rekreacijom.

Broj zaposlenih u turizmu, odnosno djelatnostima pružanja usluga smještaja i hrane iznosi 2,7%[26] od ukupnog broja zaposlenih. S obzirom na prethodnu 2015. godinu u 2016. godini bilježi se porast od 28,9% zaposlenih u navedenom sektoru. Sektor umjetnosti, zabave i rekreacije također bilježi porast prema navedenim godinama u prosjeku od 16,1%, a u ukupnom broju zaposlenih u BPŽ sudjeluju sa udjelom od 0,242%.

Iako prema prihodima djelatnost turizma bilježi porast s obzirom na prethodne godine, u ukupnom udjelu prihoda BPŽ sudjeluje samo sa 2,7%. Prema pokazateljima prihoda turizam je tek na devetom mjestu djelatnosti u BPŽ.

Grafikon 19. Odnos turizma s obzirom na pet najzastupljenijih sektora gospodarstva prema prihodima

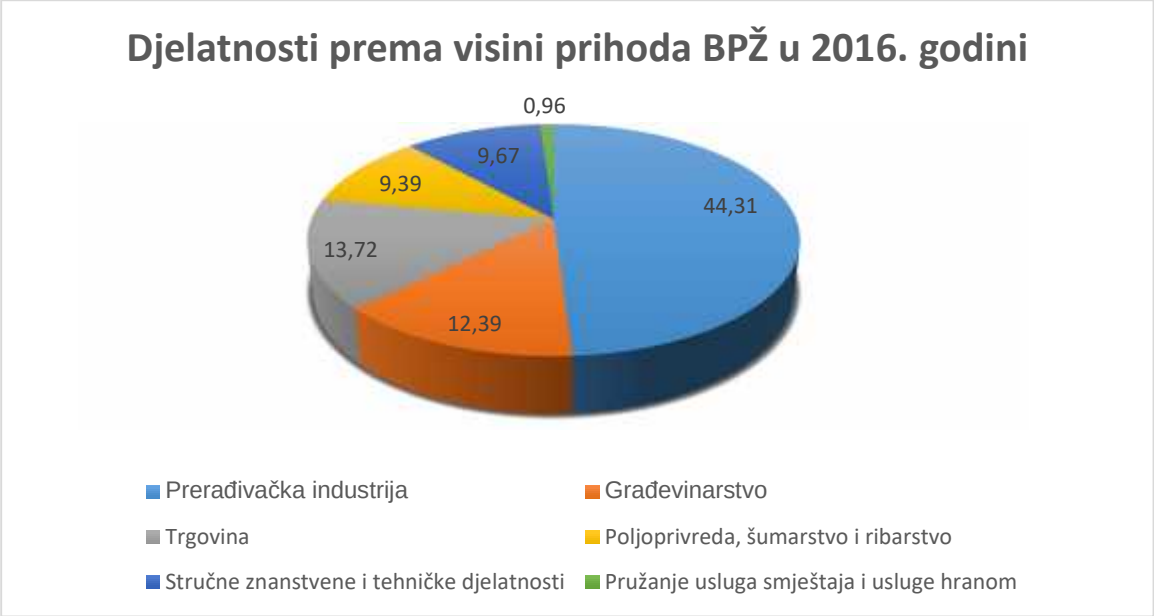

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Slavonski Brod, podaci prema broju poduzetnika u BPŽ 2016. godina, obrada autora

[25] Hrvatska županijska komora – Županijska komora Slavonski Brod, Broj poduzetnika prema djelatnostima u Brodsko-posavskoj županiji 2016.

[26] Podaci HGK iz 2016. godine za Brodsko-posavsku županiju

Unatoč relativno niskim prihodima s obzirom na ostale sektore gospodarstva u BPŽ, potrebno je uvidjeti potencijal utjecaja turizma na sve sektore gospodarstva. Pametan i uključiv razvoj turizma, prije svega uzima u obzir lokalno stanovništvu i njihove potrebe i sagledava ih u skladu s potencijalima tržišta, geografskim položajem i dostupnim resursima. Kroz turizam moguće je promovirati sve sektore gospodarstva, a pozitivni učinci sagledavaju se kroz ekonomske aspekte, ali i stvaranja prepoznatljivosti područja s obzirom na njegove specifičnosti.

S obzirom na rashode i prihode svih djelatnosti, odnosno na prihode pojedinih djelatnosti turizam je također na devetom mjestu sa učešćem od 1,0% u BPŽ.

Grafikon 20. Odnos dobiti od turizma s obzirom na pet najzastupljenijih sektora gospodarstva u BPŽ

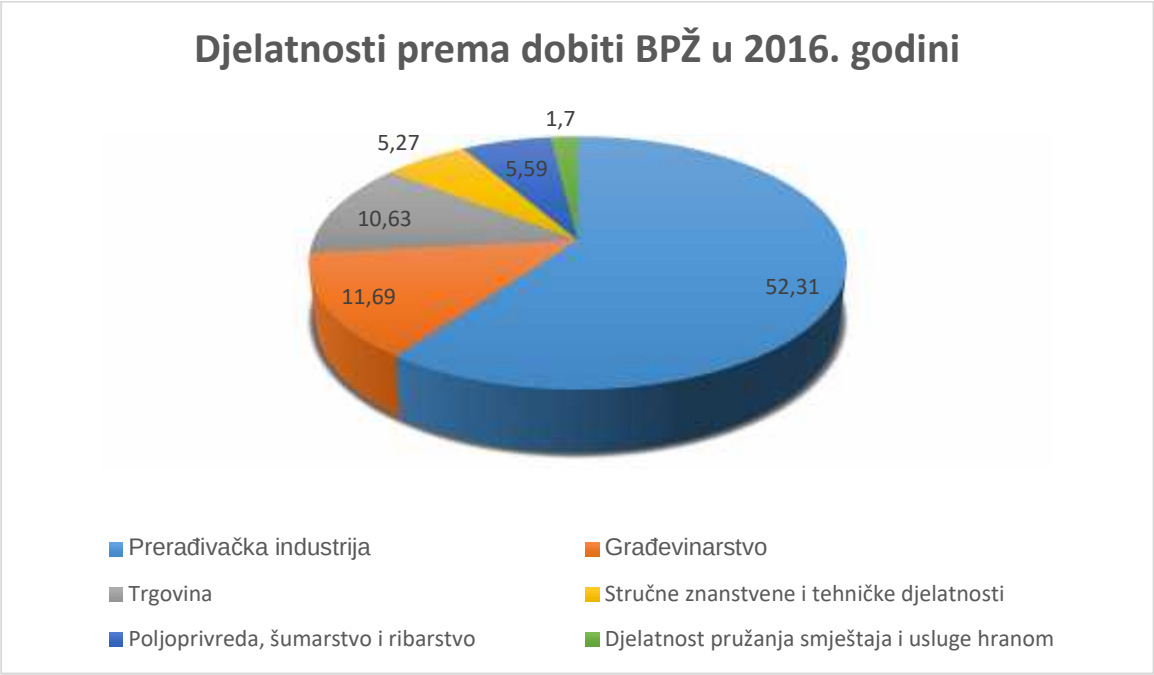

Izvor: FINA, Registar godišnjih financijskih izvještaja, Analiza poslovanja gospodarstva BPŽ u 2016. godini; godina, obrada autora

Pokazatelji stope investicija prema djelatnostima evidentiraju visoku stopu udjela investicija u djelatnostima prerađivačke industrije (49,08%) i opskrbe vodom i uklanjanje otpadnih voda (18,97%). Investicije u području djelatnosti pružanja smještaja i usluge hranom (1,41%) čine vrlo mali postotak investiranja.

Dosadašnji pozitivan razvitak turizma na području BPŽ postignut je zahvaljujući prirodnom bogatstvu, bogatom kulturno-povijesnom sadržaju, vrlo dobrom geo-prometnom položaju i bogatoj hotelijersko-ugostiteljskoj ponudi.

8.1. Turistička kretanja

Turizam u BPŽ bilježi lagani rast na godišnjoj razini u promatranom periodu od 2012. –2016. godine. Prema podacima najviše je turista ostvarilo noćenja i dolazaka u 2013. i 2016. godini. S obzirom na 2012. godinu u 2016. godini ostvareno je 31,9% više dolazaka turista. Unatoč rastu dolazaka podaci nam govore da se turisti sve kraće zadržavaju u destinaciji. Prema podacima o dolascima i noćenjima turista u petogodišnjem razdoblju, u prosjeku turisti provode 1,8 dana u BPŽ.

Grafikon 21. Dolasci i noćenja turista 2012. – 2016. (u 000)

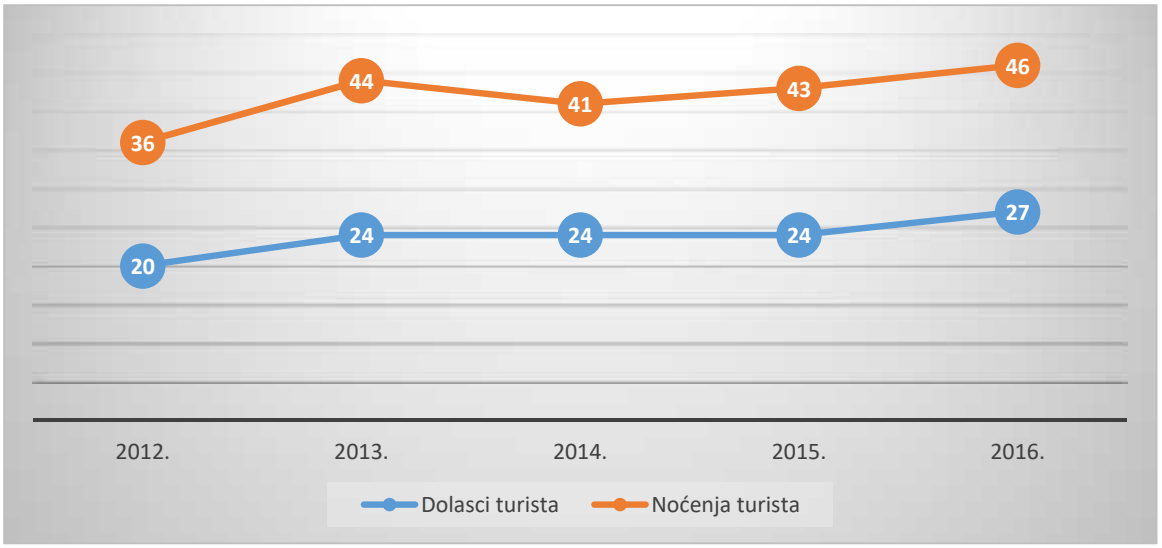

Izvor: Ministarstvo turizma, Turizam u brojkama, obrada autora

S obzirom na strukturu turista bilježi se porast domaćih turista za 17,4% dok je porast stranih turista za 45,5%. Noćenja je u 2016. godini s obzirom na 2012. godinu ostvareno je više za 29,3%. Domaći turisti ostvarili su 12,9% više noćenja u 2016. dok su strani turisti ostvarili 47,6% više noćenja s obzirom na 2012. godinu. S obzirom na prethodnu godinu turisti ostvaruju 7,3% više noćenja, te 11,1% više dolazaka.

Prema strukturi strani turisti ostvaruju u prosjeku više dolazaka, dok domaći turisti u odnosu na strane turiste ostvaruju više noćenja.

Tablica 63. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista 2012. – 2016. godine

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Ukupno dolasci	20.143	23.728	24.295	23.911	26.569
Dolasci domaći turisti	9.627	11.070	11.035	10.355	11.268
Dolasci strani turisti	10.516	12.658	13.260	13.656	15.301
Ukupno noćenja	35.585	43.545	40.668	42.899	46.031
Noćenja domaći turisti	18.716	24.092	21.059	21.637	21.136
Noćenja strani turisti	16.869	19.453	19.609	21.252	24.895

Izvor: DZS Statistički ljetopisi 2013.-2017., ISSN 1333-3305, obrada autor

S obzirom na ukupni broj dolazaka turista u BPŽ, turisti koji ostvaruju najviše dolazaka u prosjeku su podrijetlom iz Njemačke 12,30%, zatim Italije 10,10%, Slovenije 6,4%, Austrije 5,71%, Bosne i Hercegovine 5,11% i Francuske 4,16%, s obzirom na ukupni broj dolazaka stranih turista u BPŽ. Gotovo jednaka je struktura zemalja turista koji ostvaruju najviše noćenja, tako turisti iz Njemačke u prosjeku ostvaruju 12,92% noćenja, Talijani 10,10%, Slovenci 6,4%, Austrijanci 5,71% i Francuzi 4,16% u ukupnom udjelu noćenja stranih turista u BPŽ.

U prosjeku gosti ostvare 1,8 noćenja u BPŽ. Turisti iz SAD-a i Mađarske ostvaruju najviše noćenja, u prosjeku više od dva noćenja. Najkraće se u BPŽ zadržavaju gosti iz Bosne i Hercegovine i Nizozemske, u prosjeku jednu noć.

Tablica 64. Dolasci i noćenja stranih turista u BPŽ prema zemlji podrijetla za razdoblje 2012. – 2016. godina

	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Njemačka	1.637	2.598	1.776	2.765	1.907	2.756	2.015	3.082	1.882	3.217
Italija	1.160	1.839	1.421	2.229	1.501	2.181	1.488	2.576	1.546	2.404
Slovenija	455	598	657	1.017	704	1.095	732	1.036	980	1.494
Francuska	547	853	624	984	703	1.078	540	1.067	636	1.070

Austrija	615	912	718	1.077	569	851	715	1.007	874	1.392

Izvor: DZS Statistički ljetopisi 2013.-2017., ISSN 1333-3305, obrada autor

8.2. Smještaj

Na području BPŽ dostupni smještajni kapaciteti za turiste su hoteli, prenoćišta, apartmani, pansioni, sobe, hosteli i moteli. Prema podacima za 2017. godinu ukupno se na području BPŽ nalaze 73 smještajna objekta. Prostorno, ovi se smještajni objekti najvećim dijelom nalaze na području gradova Slavonski Brod i Nova Gradiška, a ostali na područjima općine Brodski Stupnik, Sibinj i dr. Prema Pravilniku o proglašenju i razvrstavanju turističkih mjesta (NN br.75/94), kojim se utvrđuju turistički razredi gradova i naselja prema petogodišnjim podacima iz turizma, gradovi Slavonski Brod i Nova Gradiška svrstani su u razred D. Sibinj, Velika Kopanica, Rešetari, Staro Petrovo Selo i Brodski Stupnik svrstani su u razred C, naselje Nova Gradiška u razred B, dok je Slavonski Brod svrstan u razred A. Razvrstavanje je vršeno prema turističko-ugostiteljskom potencijalu, povoljnom prostornom položaju i sadržajima prirodne ili graditeljske baštine.

Tablica 65. Broj smještajnih objekata, kreveta i smještajnih jedinica po gradovima i općinama BPŽ 2017. godine

Lokacija objekata (grad, općina)	Broj smještajnih jedinica	Broj kreveta	Broj objekata
Cernik	5	10	1
Garčin	18	54	2
Nova gradiška	61	140	5
Nova Kapela	12	31	5
Okučani	24	43	3
Oprisavci	5	9	2
Oriovac	17	38	4
Rešetari	17	37	1
Sibinj	24	49	1
Slavonski Brod	285	646	43
Stara Gradiška	6	12	1
Staro Petrovo Selo	16	25	1
Velika Kopanica	33	68	4

Ukupno	523	1.162	73

Izvor: Turistička zajednica BPŽ, eVisitor, 2017.g.

Prema strukturi smještajnih jedinica, hoteli čine 23% smještajnih kapaciteta, prenoćišta 26%,

Prema vrsti smještajnih objekata u BPŽ u 2017. godini hoteli čine 16% objekata, objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu) 8,2%, objekti u domaćinstvu 30,1% te ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste – skupina kampovi) 45,2%.

Tablica 66. Vrste smještajnih objekata po gradovima i općinama BPŽ 2017.

Lokacija objekata (grad, općina)	Hoteli	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	Objekti u domaćinstvu	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)
Cernik	0	1	0	0
Garčin	0	0	0	2
Nova Gradiška	2	0	0	3
Nova Kapela	0	4	0	1
Okučani	0	0	1	2
Oprisavci	0	0	0	2
Oriovac	1	0	2	1
Rešetari	1	0	0	0
Sibinj	1	0	0	0
Slavonski Brod	7	1	19	16
Stara Gradiška	0	0	0	1
Staro Petrovo Selo	0	0	0	1
Velika Kopanica	0	0	0	4
Ukupno	12	6	22	33

Izvor: Turistička zajednica BPŽ, eVisitor, 2017.g.

Kako je vidljivo iz Tablice 66. smještajni kapaciteti u BPŽ u promatranom razdoblju (2012. – 2016. godina) kontinuirano se povećavaju.

Tablica 67. Struktura smještajnog kapaciteta za razdoblje 2012. – 2016. godine

	Smještajni kapaciteti 2012. – 2016. godina		
	Sobe, apartmani i mjesta za kampiranje	Postelje	
		Ukupno	u kolektivnim objektima
2012.	319	719	670
2013.	315	703	658
2014.	275	577	555
2015.	337	800	722
2016.	409	995	913

Izvor: Podaci prema DZS Statističkim ljetopisima 2013.-2017.., ISSN 1333-3305

S obzirom da se od 1. siječnja 2016. za prijavu i odjavu turista koristi sustav eVisitor u Tablici 67. prikazani su smještajni objekti i kapaciteti u BPŽ u 2017. godini razvrstani na način kako se prate putem eVizitora.

Tablica 68. Ukupan broj smještajnih objekata po vrstama u BPŽ 2017. godine

Vrsta objekta	Broj smještajnih jedinica	Broj kreveta	Broj objekata
Hoteli	217	436	12
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	17	39	6
Objekti u domaćinstvu	48	108	22
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	241	579	33
Ukupno	523	1.162	73

Izvor: Turistička zajednica BPŽ, eVisitor, 2017.g.

8.3. Ugostiteljska ponuda

Na području BPŽ registrirana su 142 gospodarska subjekta koji se bave ugostiteljskom djelatnošću[27]. Od ukupnog broja subjekata, 41 subjekt su restorani i ostali objekti za pripremu i posluživanje hrane, a 101 subjekt se bavi djelatnošću usluživanja pića.

Od 101 ugostiteljskog objekta za usluživanje pića najveći broj se nalazi u Slavonskom Brodu (58), Novoj Gradiški (1) i Rušćici (4). Od restorana i ostalih objekata za pripremu hrane najveći broj se nalazi u Slavonskom Brodu (25), zatim Novoj Gradiški (6), a ostali objekti su lokacijski disperzirani.

Prema podacima Hrvatske obrtničke komore broj obrta u 2016. godini koji se bave ugostiteljstvom i turizmom u BPŽ je 255 i čini 12,5% ukupno registriranih obrta, što je nešto malo niže od prosjeka RH (16,3%).

8.4. Turističke atrakcije

Kontinentalni turizam u RH znatno je slabije razvijen s obzirom na primorski dio. U kontinentalnom dijelu RH, Slavonija i Baranja, unatoč velikih potencijala za razvoj različitih oblika turizma, još uvijek nisu dosegnuli svoje razvojne mogućnosti. S obzirom na svoj geo-prometni položaj, prirodne i kulturne vrijednosti i specifičnosti, prostora za razvijanje različitih oblika selektivnog turizma je mnogo. Kako bi se pružala analiza za smjernice budućeg razvoja, u nastavku slijedi detaljna tablica turističkih atrakcija BPŽ.

Tablica 69. Turističke atrakcije BPŽ prema vrsti

TIP ATRAKCIJE	POLOŽAJ
Reljefne atrakcije	Dilj gora, Psunj i dio Požeške gore, Nizinski prostor uz Savu, Polo-Vijuš (prirodna plaža)
Vodne atrakcije	Rijeka Sava, Mrsunja, Orljava i potok Glogovica
Biljni i životinjski svijet	Šume, površine pod vinovom lozom, voćnjaci, vinogradi, močvarne površine i ribnjaci, Centar za zbrinjavanje zaštićenih životinja obitelji Milec, lovišta
Zaštićena prirodna baština i prirodne vrijednosti predložene za zaštitu	Posebni rezervat šumske vegetacije Prašnik, Posebni rezervat šumske vegetacije Muški bunar, Posebni ornitološki rezervat Jelas ribnjaci, Posebni ornitološki rezervat Bara Dvorina, Značajni krajobraz Jelas polje, Značajni krajobraz Gajna, Značajni krajobraz Pašnjak Iva, dio Parka prirode Lonjsko polje

[27] Podaci prema HGK Registar poslovnih objekata, glavna djelatnost NKD I56 Djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića

Kulturno povijesna baština	Brojni pokretni i nepokretni spomenici kulture, Tvrđava u Slavonskom Brodu, barokni dvorac u Cerniku, Spomen dom Dragutinu Tadijanoviću, sakralne građevine, tradicijske kuće, arheološka nalazišta
Resursi vezani uz kulturu života i rada	Folklorni ansambl Brod, brojna kulturno-umjetnička društva (Podvinje, Posavski biseri, Luka Lukić, Eugen Kumičić i dr.), tradicijske narodne nošnje, zlatovez, Sikirevačka čipka, tradicijska imanja i obrti, etno-sela – „Stara Kapela“, „Lovčić“ i „Mačkovac“ prehrambeni proizvodi-eno gastro ponuda, berbe grožđa, stari zanati i sl.
Znamenite osobe	Ivana Brlić Mažuranić, Dragutin Tadijanović, Branko Ružić, Vladimir Becić, Mia Čorak Slavenska, Ivan Meštrović, Matija Antun Reljković, Andrija Štampar
Manifestacije	„U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić“, „Brodsko glazbeno ljeto“, „Brodsko kolo“, „Living history“, „Festival amaterskog kazališta“, „Akvarelistička kolonija Sava“, „Likovna kolonija Slavonija“, „Katarinski sajam“, „Auto rally“, „Regata Slavonski Brod“, „Pokladni dani, Moto susreti u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, „Razigrane gljive“, Županijska smotra pjevačkih zborova, „Cvjetni korzo“, „Flora-fest“-sajam cvijeća u Sl.Brodu„Fišijada“, Međunarodni susreti oldtimera, „Ribarske večeri u Davoru“, „Novogradičko glazbeno ljeto“, CMC Slavonija fest u Sl. Brodu, „Svila šuška šlingeraj se širi“, „Ižimača“, „Slavonija open“, „Stupnička berba grožđa“, Smotra folklora u Okučanima, Razigrani lipicanci u Slavonskom Kobašu „Međunarodni festival harmonike "Bela pl. Panthy, i dr.
Kulturne i vjerske ustanove	Galerija umjetnina grada Sl. Broda, Spomen galerija Ivan Meštrović, Kuća obitelji Brlić, KKD Ivana Brlić Mažuranić, rodna kuća Dragutina Tadijanovića, muzej Brodskog Posavlja, Gradski muzej Nova Gradiška, marijansko svetište u Grabovcu, svetište u Slavonskom Kobašu, i u Bilom Brigu, svetište Gospe od Brze pomoći u Sl. Brodu, Kazališno koncertna dvorana Ivana Brlić Mažuranić, franjevački samostan i crkva Presvetog Trojstva, Franjevački samostan Cernik, crkva Bezgrešnog začeća u Novoj Gradiški, crkve Sv. Terezije Avilske u NG

Sportsko-rekreacijske građevine i tereni	bazeni Selna, ŠRC „Selna“, ŠRC „Poloj“, Novogradiški bazeni, izletišta „Strmac“ i „Brodsko Vinogorje“, gradski bazeni u dvorani „Vijuš“
Lokalne planinarske, pješačke i biciklističke staze	Biciklističke staze koje su definirane konceptom „Slavonia bike“, „Savska biciklistička staza“, šetnica uz jezero Petnja, „Šetnica“, „Franjo Belar-Dida“, planinarske staze – kružni put po Dilju, staza Donji Slatnik – Sovsko jezero, staza „Od Ivane do Tadije“, Strmac – Brezovo polje, Strmac - Baćin dvor i dr.
Sajmovi	„Katarinski sajam“, „Božićni sajam“. „Dječji sajam“ i „Sajam cvijeća“

Izvor: Turistička zajednica BPŽ, TZ Slavonski Brod, Prostorni Plan BPŽ, obrada autora

Uz navedene turističke atrakcije, Pravilnikom o popisu turističkih cjelina (lokaliteta) po županijama, Ministarstva turizma (NN 68/07), definirana su turistička područja, prostori i objekti na kojima se nalaze ili koji sadržavaju prirodne, kulturne, povijesne, tradicijske i druge vrijednosti. U BPŽ nalaze se slijedeće turističke cjeline:

- Gajna (Oprisavci) – značajni krajobraz
- Brodski Stupnik – vinski podrumi i vinske ceste
- Cernik – dvorac Marković/Kulmer
- Cernik – franjevački samostan
- Rušćica - Centar za zbrinjavanje zaštićenih životinja –obitelji Milec
- Slavonski Brod – tvrđava
- Muzej tambura u tvrđavi Brod
- Dom Ivane Brlić-Mažuranić
- franjevački samostan
- galerija Ružić
- Slavonski Kobaš – barokna crkva sv. Ivana Krstitelja
- Stara Gradiška – Gradiška tvrđava
- Vrpolje – spomen-galerija Ivana Meštrovića
- Kapela sv. Martina u Lovčiću
- Crkva Sv Terezije Avilske u Novoj Gradiški
- Vinske ceste Stupnička brda
- Turističko industrijski park „Đuro Đaković“

Prema navedenim atrakcijama i turističkim lokalitetima, vidljivi su resursi kojima BPŽ raspolaže. Sukladno tome, moguće je definirati kako se budući razvoj turizma treba temeljiti na obogaćivanju već postojećih sadržaja kao i njegovoj jačoj promociji. Posebno se ističu kulturno-povijesna baština, prirodna područja i manifestacije koje već predstavljaju prepoznatljive turističke znamenitosti. Obogaćivanjem spomenutih atrakcija dodatnim sadržajima mogu se stvoriti i brendirati prepoznatljivi lokalni turistički proizvodi. Pritom je bitno sagledati i pratiti tržišna potraživanja i trendove te sukladno razvijati i dopunjavati turističke programe.

8.5. Selektivni oblici turizma

Selektivni oblici turizma na nekom području mogu poslužiti kao smjernice za unapređenje i povećanje turističkog kapaciteta. Oni su nastali presjekom potražnje na turističkom području i turističke ponude. Često su rezultat pojedinačnih inicijativa, no uz pravilno strateško planiranje temeljem analiza potencijala područja i davanjem smjernica omogućit će se lakše i adekvatnije planiranje ponude. Sukladno analizi, turistički proizvodi na području BPŽ temelje se na etno i gastro ponudi, lovnom turizmu, ruralnom turizmu, ciklo-turizmu i dr. Potencijal razvoja turističkog proizvoda temelji se, prije svega, na prirodnim i kulturnim vrijednostima područja, s naglaskom na tradicijske vrijednosti. Bitno je obogatiti turističku ponudu kulturnim sadržajima u svrhu promoviranja i unapređivanja kulturnog turizma. Također, analizom stanja istaknuli su se slijedeći oblici turizma koji imaju potencijal za razvoj na području BPŽ: tranzitni, lovni i ribolovni, kulturni i manifestacijski, ekološki, ruralni, cikloturizam, izletnički i rekreacijski.

8.6. Izdvojeni oblici turizma u BPŽ

- Cikloturizam – Cikloturizam jedan je od rastućih oblika turizma u RH. Strategijom razvoja turizma RH do 2020. godine predviđen je intenzivan razvoj ovog oblika turizma kao proizvoda s visokom stopom perspektive rasta. Ovaj oblik turizma pretpostavlja putovanje biciklom kao glavnom aktivnošću, kao i one turiste koji se povremeno bave vožnjom bicikla za vrijeme svog putovanja. Na području BPŽ trenutno postoje 4 biciklističke staze od ukupne duljine oko 200 kilometara, a uglavnom su smještene u područjima netaknute prirode.
- Lovni turizam – BPŽ iznimno je bogata svim vrstama divljači. Upravo iz tog razloga od velikog je interesa za turistički lov, no kako bi se životinjska populacija zaštitila od izlova i krivolova lov se mora provoditi u za to namijenjenim područjima.
- Ekološki turizam – ovaj oblik turizma ima najmanje negativnog utjecaja na zaštitu i očuvanje prirode i okoliša. S obzirom na prirodna bogatstva područja i njenih nezamjenjivih značajki, ovaj oblik turizma je vrlo pogodan.
- Ruralni turizam – prema Strategiji razvoja hrvatskog turizma za razdoblje do 2020., jedan od segmenata razvoja je i ruralni turizam odnosno razvoj ruralnih područja temeljem turističkih aktivnosti. U BPŽ ovaj oblik turizma, osim ekonomske vrijednosti, predstavlja i revitalizacijsku ulogu. Ruralna područja BPŽ obilježena su negativnim trendovima depopulacije i nezaposlenosti, što bi se razvojem turizma polako mijenjalo. Pri tome je poseban naglasak potrebno staviti na eko – gastro ponudu (standardizirani restorani sa autohtonom zdravom hranom i jelovnicima koji nude izvorna, sezonska i autohtona jela) kao i kulturni turizam (tvrđava, samostani i druga kuturno-povijesna baština)
- Tranzitni turizam – ovaj oblik turizma u BPŽ je značajno utjecao na razvoj i ostalih oblika turizma. Zbog prometnog pravca Zagreb – Lipovac, gradska središta Slavonski Brod i Nova Gradiška obogatila su turističko ponudu u smislu hotelskog smještaja i ugostiteljskih objekata, ali i kulturno-povijesnih sadržaja.
- Planinski turizam – Geografski položaj BPŽ na prostoru između planine Psunj, Požeškog i Diljskog gorja na sjeveru omogućio, je razvoj planinskih oblika turizma.

8.7. Geografsko područje i turistička infrastruktura

U odnosu na druga kontinentalna područja RH, ovo je područje i u prošlosti bilo srednje turistički razvijeno uglavnom zbog dobre prometne povezanosti i turističko-ugostiteljskom ponudom uz glavne prometnice. Prostor BPŽ prema visinskoj podjeli može se podijeliti na brdski i nizinski prostor. Gospodarski oba područja imaju visoki potencijal za razvoj gospodarska, a tako i turizma. Od gospodarskih djelatnosti, u ravničarskom dijelu prevladava poljoprivreda, a u brdskom dijelu šumarstvo i poljoprivreda ekstenzivnog tipa te turizam. Za razvitak turizma osim gospodarskih djelatnosti izuzetno su bitni prirodni uvjeti. Područje BPŽ obiluje prirodnim uvjetima koji čine brojni vodotoci, rijeka Sava sa svojim pritocima, meandrima i barama, brojnim akumulacijama, pitomim brežuljkasto-vinogradskim pobrđima Psunja, Požeške i Dilj-gore, brdskim i nizinskim šumskim površinama koji pružaju mogućnosti razvijanja izletničkog, sportsko-rekreacijskog, lovnog i ribolovnog turizma. Uz navedene prirodne osobnosti područja koji pogoduju razvitku određenih oblika turizma, za rast i razvoj bitni su i geoprometni položaj, smještajni i ugostiteljski kapaciteti, kulturno-povijesni sadržaji, i ostali dodatni sadržaji koji upotpunjuju turističku ponude BPŽ prema tržišnoj potražnji.

Od prirodnih područja za razvoj turizma BPŽ bitne su šume i šumska zemljišta. Šume i šumska zemljišta proglašeni su Ustavom kao područja od općeg interesa zbog svog obnovljivog karaktera i socio-ekonomskog značaja. Šume predstavljaju i temelj razvitka raznih gospodarskih grana, ali su i izuzetno bitne za razvoj turističke i lovne privrede. Šume prekrivaju čak 30% teritorija BPŽ, a u ukupnoj količini u RH sudjeluju s oko 2,9%. Prema strukturi vlasništva dijelimo ih na privatna i javna. U BPŽ postoje brojna izletišta, staze, lovna područja i sl., a još uvijek je nedovoljno iskorišten potencijal šumskog područja za rekreacijski i lovni turizam.

Sukladno Pravilniku o javnoj turističkoj infrastrukturi, Ministarstva turizma iz 2008. godine, javnom turističkom infrastrukturom se smatraju područja turističke destinacije koje izravno ili neizravno utječu na turizam i turističku ponudu.

Tablica 70. Popis turističke infrastrukture prema podijeli Pravilnika o javnog turističkoj infrastrukturi (MINT, 2008.)

VRSTA INFRASTRUKTURE	NAZIV
Garaže i parkirališta s organiziranom naplatom	Slavonski Brod – naplata parkinga na: šetalište braće Radić, M.Mesića, A.Starčevića, Trgu S.Miletića, Trgu I.B. Mažuranić (RK Vesna), P.Krešimira IV, A.Šenoe, Trgu pobjede, A.Cesarca, M.Gupca, H.Badalića, S.pl.Horvata, I.Gundulića, J.J.Strossmayera, A.Štampara, A.M.Relkovića, Radnički trg, V.Nazora, Đ.Pilara, Borovska, Vukovarska, T.Skalice, Đ.Basaričeka, Kraljice Jelene, Lj.Gaja, V.Jagića (iza bolnice), I.pl.Zajca, i parkirališni prostor sjeverno od dvorane

	I.B.Mažuranić.
Kongresni centri	Kongresni centar u sklopu hotela „Art“ Slavonski Brod
Dvorane (sportske, koncertne, kino)	Sportske dvorane – 4 ukupno (3 u Slavonskom Brodu i 1 Nova Gradiška)
Klizališta	Klizalište u Slavonskom Brodu, Gradsko klizalište Nova Gradiška
Ski podrška	-
Igrališta (tenisko, nogometno, košarkaško, mini golf, dječje)	Sportska igrališta - Igrališta za nogomet (87), rukometna igrališta (11), košarkaški tereni (15), tenis i stolni tenis (2), karate (1), streličarstvo (1), planinarstvo (1), kuglanje (3), šah (2) Dječje igralište – tematsko dječje igralište „Šuma Striborova“
Zabavni parkovi	Pokretni zabavni park ABC Nova gradiška, Luna park D&A Slavonski Brod
Kupališta (unutarnji i vanjski bazeni) i prirodna kupališta (plaže uz jezera i rijeka)	Bazeni – Selna, Novogradiški bazeni i Gradski bazeni na Vijušu u Slavonskom Brodu Jezera – „Ljeskove vode“, „Petnja“ Rijeka - pješćana plaža na Savi „Poloj“
Šetnice uz rijeke ili jezera, kroz šumu	Šetnica uz rijeku Savu kod Slavonskog Broda, šetnica u Općini Davor na nasipu, šetnica etno-sela „Stara Kapela“, šetnica na području „Strmca“, „Poloja“ i „Petnje“ kao turističkih lokaliteta
Biciklističke, jahačke, planinarske, vinske, i sl. staze	Biciklističke staze - koje su definirane konceptom-Slavonia bike, „Savska biciklistička staza“, „Šetnica“, „Franjo Belar-Dida“ Jahačke staze – u Garčinu duljina 25km i 30km, obiteljski ranč Ramarin: staza za

	utakmice u preponskom jahanju Planinarske staze – kružni put po Dilju, staza Donji Slatnik – Sovsko jezero, staza „Od Ivane do Tadije“, staza „Svetog Martina“, Strmac – Brezovo polje, Strmac - Baćin dvor Vinske staze – vinska cesta u Brodskom Stupniku
Izletišta	„Šuma Striborova, „Strmac“, „Brodsko Vinogorje“, „Brlićevac“, „Petnja“, poljprivredna-turistička gospodarstva „Mata“ i „Vuksanović“, OPG Arić Donji Crnogovci, Kuća Dida Tunje u Oprisavcima, eko etno selo Stara Kapela, Salaš Savus u Bukovlju, Ranč Ramarin u Garčinu, OPG Kereković u Živikama, ergela „Olanović“
Sportsko-rekreacijski centri	ŠRC „Selna“, ŠRC „Poloj“, ŠRC „Klasije
Turistička lovišta	Novogradiški kraj i lovište „Migalovci“ kod Slavonskog Broda

Izvor: Turistička zajednica BPŽ, TZ Slavonski Brod, Prostorni Plan BPŽ, obrada autora

Turistička infrastruktura također obuhvaća i sve objekte koji imaju turističko značenje poput turističkih ureda. Na području BPŽ djeluje glavni ured Turističke zajednice Brodsko-posavske županije smještene u Slavonskom Brodu, zatim Turistička zajednica Slavonskog Broda, Turističko-informativni centar smješten u Slavonskom Brodu, Turistička zajednica Nova Gradiška, Turistička zajednica Cernik, Turistička zajednica Staro Petrovo Selo i Turistička zajednica Garčin, Turistička zajednica Oriovac, Turistička zajednica Brodski Stupnik i Turistička zajednica Nova Kapela. Sve navedene zajednice djeluju u sklopu sustava Hrvatske Turističke zajednice. Njihovo djelovanje je u nekoliko turističkih područja: promidžba turističkih potencijala BPŽ, potpora i provedba svih aktivnosti koje pridonose očuvanju tradicijske kulture, te provođenje kulturnih i gospodarskih priredbi. Uz navedene objekte turističku infrastrukturu čine i ugostiteljski objekti (navedeni u poglavlju 8.3.), kulturna infrastruktura (poglavlje 8.7) i prirodna baština (vezani uz turizam poglavlje 8.4. i u prethodnoj tablici).

8.8. Kultura

Kulturnu baštinu čine materijalna i nematerijalna kulturna dobra koja imaju umjetnički, povijesni, paleontološki, arheološki, antropološki i znanstveni karakter. Prema *Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske* 2016. godine registrirano je 6.459 kulturnih dobara. Registar je u skladu s Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara kojim se uređuju vrste

kulturnih dobara, uspostavljanje njihove zaštite, obveze, prava i mjera zaštita očuvanja kulturnih dobra i ostala relevantna pitanja vezana za adekvatno upravljanje kulturnim dobrima. Zakonske odredbe su u usklađene s aktima Europske unije. U BPŽ su zaštićena je 124 kulturna dobra, što je udio od 1,92% u odnosu na RH.

Tablica 71. Popis kategorizirane zaštićene kulturne baštine 2016. godine u BPŽ

VRSTA ZAŠTITE	N kat	Z kat	P kat	BROJ
Nepokretno kulturno dobro				
- Pojedinačno	4	23	81	108
- Kulturno-povijesna cjelina		1	3	4
- Kulturni krajolik				0
Pokretno kulturno dobro				
- Muzejska građa			8	8
Nematerijalna kulturna baština			4	4
UKUPNO	**4**	**24**	**96**	**124**

Izvor: Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara RH, svibanj 2018..

Legenda: N lista – Lista kulturnih dobara nacionalnog značenja
Z lista – Lista zaštićenih kulturnih dobara
P lista – Lista preventivno zaštićenih dobara

Tablica 72. Kulturna dobra od nacionalnog značaja u BPŽ

Vrsta kulturnog dobra	Mjesto	Naziv
Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno	Brodski Zdenci	Crkva sv. Petra
	Glogovica	Crkva sv. Stjepana
	Lovčić	Crkva sv. Martina
	Slavonski Brod	Tvrđava

Izvor: Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara RH, svibanj 2018.

Od 4 zaštićena dobra kategorizirana kao dobra od nacionalnog značaja, čak tri su sakralna graditeljska baština, dok je tvrđava u Slavonskom Brodu kategorizirana kao profana graditeljska baština.

8.8.1. Kulturne znamenitosti

Prema klasifikaciji zaštićenih kulturnih dobara u BPŽ najbrojnija je Arheološka baština, sakralna graditeljska baština i profana graditeljska baština.

Grafikon 22. Popis materijalne i nematerijalne kulturne baštine prema klasifikaciji kulturnih dobra u BPŽ

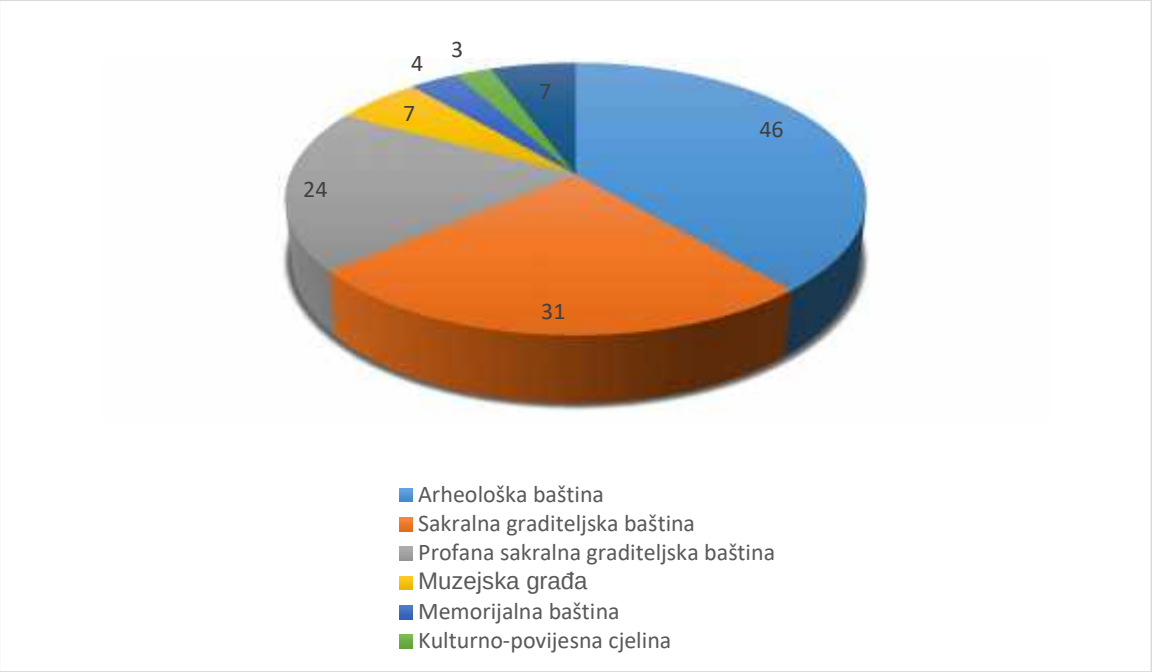

Izvor: Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara RH, svibanj 2018.

8.8.2. Značajne kulturne znamenitosti

Kulturni objekti

- Muzej Brodskog Posavlja, Slavonski Brod: čuva memorabilije i vrijedne povijesne artefakte iz razdoblja neolita, antike, srednjeg vijeka, novog vijeka i razdoblja sve do 20. stoljeća.
- Galerija umjetnina Grada Slavonskog Broda: osnovana je radi obrade i prezentacije donacije kipara Branka Ružića i donacije suvremenih hrvatskih kipara i slikara i djela iz područja likovnih umjetnosti.
- Galerija Ružić: o njoj brine Galerija umjetnina, nekada je bila najveća galerija moderne umjetnosti u RH. Predstavlja umjetnike suvremene likovne i kiparske umjetnosti.
- Gradski muzej, Nova Gradiška: čuva predmete nastale na prostoru Nove Gradiške i novogradiške okolice. Od vrjednijih predmeta tu je zbirka vojnokrajiškog oružja, etnološka zbirka i zbirka slika.

- Spomen galerija Ivana Meštrovića, Vrpolje
- Kazališno koncertna dvorana Ivana Brlić Mažuranić, Slavonski Brod

Sakralna arhitektura

- Barokna crkva Sv. Ivana Krstitelja iz 1780. u Slavonskom Kobašu, na popisu kulturne baštine Republike Hrvatske
- Župna crkva Sv. Marije Magdalene u Bebrini
- Crkva Sv. Mihovila Arhanđela u Dubočcu
- Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije u Novoj Kapeli, građena u terezijanskom baroku. Pod zaštitom je države zbog vrijednog inventara

Arheološka baština

- Arheološko nalazište Galovo – nalazište kulture iz razdoblja neolitika – starčevačka kultura i brončanog doba . nekropola Barice-Gređani
- Arheološki lokalitet "Slavča" – arheološki nalazi iz razdoblja neolitike i eneolitike, također pronađeni su ostaci faune sisavaca (Mammalia)

9. POLJOPRIVREDA

BPŽ ima 115.421 ha poljoprivrednih površina od kojih je 103.515 ha (89,68%) obradivih površina. Od korištenih obradivih površina najveći je udjel oranica i vrtova, čak 81,12% (83.971 ha), dok je na razini Republike Hrvatske taj udio 73%, što pokazuje da u BPŽ postoji znatno intenzivnija mogućnost obrade poljoprivrednog zemljišta u odnosu na prosjek RH.

Prema Regionalizaciji poljoprivrede u Republici Hrvatskoj koju je proveo Zavod za opću proizvodnju bilja Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izrađenoj prema načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta i struktura poljoprivredne proizvodnje, BPŽ spada u panonsku regiju, koju obilježava ratarska proizvodnja te povišeni položaji i nagibi koji su povoljni uvjeti i za uzgoj vinove loze i svih vrsta kontinentalnog voća. U strukturi zasijanih površina BPŽ najveći udio čine žitarice (57,60%), krmno bilje, livade i pašnjaci (17,34%), uljarice (15,91%), višegodišnji nasadi (3,77%) te površine koje se ne koriste u poljoprivredne svrhe (3,59%).

9.1. Poljoprivredna gospodarstva

Tablica 73. Broj poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, prema tipologiji, u periodu od 2012. do 2016. godine u BPŽ

		OPG	Obrti	Trgovačka društva	Zadruge	Ostali	Ukupno
BPŽ	2012.	7.554	166	102	29	8	7.859
	2013.	7.549	165	102	29	8	7.853
	2014.	7.440	138	88	15	8	7.689
	2015.	7.467	138	90	14	8	7.717
	2016.	7.163	128	80	10	8	7.389
Republika Hrvatska (2016.)		165.167	2.201	2.566	385	196	170.515
Kontinentalna Hrvatska (2016.)		117.082	1.644	1.880	220	156	121.007

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

U Republici Hrvatskoj u 2016. godini u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava bilo je upisano ukupno 170.515 poljoprivrednih gospodarstava, od čega ih je 7.389 (4,33%) s područja BPŽ. Poljoprivredna gospodarstva BPŽ najvećim dijelom čine obiteljska poljoprivredna gospodarstva (96,9%), zatim slijede obrti (1,7%), trgovačka društva (1,1%), zadruge (0,13%) te ostali oblici poljoprivrednih gospodarstava (0,1%), što odgovara raspodjeli na razini Republike Hrvatske. U odnosu na prethodnu godinu, broj upisanih poljoprivrednih

gospodarstava u 2016. godini u BPŽ je pao za 4,07%. te je niži od broja upisanih PG-a u 2012. godini unatoč blagom rastu 2015. godine.

Tablica 74. Broj poljoprivrednih gospodarstava s prikazom poljoprivredne površine po općinama i gradovima unutar BPŽ; 2016.

Općina/grad	Ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava*	Ukupna površina (ha)
Bebrina	360	3.793,91
Brodski Stupnik	150	1.222,00
Bukovlje	83	587,83
Cernik	272	1.244,64
Davor	216	2.201,24
Donji Andrijevci	205	3.081,73
Dragalić	113	2.042,36
Garčin	366	3.452,16
Gornja Vrba	74	1.055,10
Gornji Bogićevci	108	1.490,50
Gundinci	196	3.222,71
Klakar	229	2.240,69

Nova Gradiška	411	2.023,51
Nova Kapela	457	3.013,67
Okučani	137	908,45
Oprisavci	368	3.251,72
Oriovac	393	2.878,59
Podcrkavlje	281	1.169,93
Rešetari	260	1.572,24
Sibinj	338	2.731,21
Sikirevci	201	1.756,09
Slavonski Brod	528	559,87
Slavonski Šamac	142	1.070,39
Stara Gradiška	116	1.153,84
Staro Petrovo Selo	550	6.870,28
Velika Kopanica	261	4.717,65

Vrbje	307	2.985,47
Vrpolje	267	4.067,73
Ukupno	7.389	66.365,51

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

*Pojedino poljoprivredno gospodarstvo može imati AKORD parcele s više općina/gradova i stoga se u svaku općinu/grad ubraja zasebno, iz tog razloga ovaj podatak je informativan

U strukturi općina i gradova BPŽ, najviše poljoprivrednih gospodarstava nalazi se u Starom Petrovom Selu, njih 673, ukupne površine 6.501,64 ha. Najčešća vrsta uporabe zemljišta je oranica, te BPŽ posjeduje 56.753 ha površine koja se karakterizira kao oranica, što čini 6,9% ukupne površine oranica na razini Republike Hrvatske.

Tablica 75. Broj ARKOD parcela prema vrsti uporabe zemljišta u 2016. godini

	Površina (ha)	
Vrsta uporabe zemljišta	Brodsko-posavska županija	Republika Hrvatska
Oranica	59.805	849.815
Staklenik/plastenik na oranici	15	576
Livada	1.697	92.565
Pašnjak i krški pašnjak	1.875	96.098
Vinograd i Iskrčeni vinogradI	253	20.784
Maslinik	-	17.467
Voćne vrste	2.652	31.144

Kultura kratkih ophodnji	1	110
Rasadnik	12	316
Mješani trajni nasadi	8	2.130
Ostalo zemljište	49	2.514
Ukupno:	**66.366**	**1.113.520**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2016.)

9.2. Stočarstvo

U registar stočarskih farmi kao temeljnu bazu podataka u Republici Hrvatskoj ukupno je u 2016. godini upisano 2.462 gospodarstva sa 2.519 posjednika.

U BPŽ registrirano je 147 gospodarstava i 151 posjednik. U 2016. godini u BPŽ ukupno je evidentirano 5.546 krava i to 4.111 krava simentalske pasmine, 748 krava holstein pasmine, te 20 krava smeđe pasmine. Broj registriranih goveda domaćeg porijekla u Jedinstvenom registru goveda je 4.629. Uz navedene mliječne i kombinirane pasmine još je 435 krava mesnih pasmina, 136 krava križanog uzgoja i 60 krava izvornih i zaštićenih pasmina slavonsko-srijemskog podolca (8 stada). U BPŽ tijekom 2016. godine evidentirana su 242 isporučitelja mlijeka.

Uzgojem svinja u 2016. godini bavilo se 6.344 gospodarstva, na kojima je uzgojeno 147.901 svinja. Broj krmača na navedenim gospodarstvima u 2016. godini je 10.125. Od ukupno 218 evidentiranih uzgajivača svinja na području cijele RH njih 22 je iz BPŽ. Broj krmača pod kontrolom proizvodnosti u 2016. godinu u BPŽ je 131, te 18 nerasta, a svi navedeni su u vlasništvu OPG-ova, te je vidljivo kako na području BPŽ nema velike svinjogojske farme.

Broj posjednika ovaca u 2016. godini u BPŽ je 505, a posjedovali su 10.085 ovaca. Broj uzgajivača upisanih u Upisnik uzgojno valjanih ovaca je 5, a broj uzgojno valjanih ovaca je 214.

Broj posjednika koza u 2016. godini u BPŽ je 138, a posjedovali su 748 koza. U BPŽ nema niti jedno stado koza u kojem se provodi uzgojno selekcijski rad.

Prema podacima o uzgoju kopitara u BPŽ u 2016. godini registrirano je 1.745 aktivnih grla kopitara koja se nalaze u vlasništvu 453 vlasnika. Najbrojnije pasmine su izvorne i zaštićene pasmine: hrvatski hladnokrvnjak sa 752 grla, lipicanac sa 556 grla i hrvatski posavac sa 139 grla.

Tablica 76. Brojno stanje stoke iz Upisnika poljoprivrednika u BPŽ u periodu od 2012. – 2016. godine

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	RH (2016.)
Goveda	16.486	14.849	14.122	14.663	14.172	462.277
Pilići[28]	3.471	5.667	7.574	10.896	12.698	271.377
Konji[29]	1.004	1.248	1.339	1.564	1.690	22.319
Koze	655	702	684	732	748	75.527
Mule/magarci/mazge	/	5	60	63	59	2.825
Ovce	10.175	10.593	9.730	9.838	10.085	632.087
Pure	24	24	-	-	-	1.856
Purići[30]	607	442	114	162	145	21.067
Svinje	68.119	66.274	78.042	144.343	147.901	1.509.141
Ukupno	100.541	99.804	111.665	182.261	187.498	2.996.620

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Jedinstveni registar domaćih životinja (JRDŽ) i Godišnji izvještaji – 2012.-2016. godine Hrvatske poljoprivredne agencije

Tablica 77. Isporučene količine, broj isporučitelja i EU kvaliteta kravljeg mlijeka s područja BPŽ u periodu od 2012. – 2016.

		Brodsko-posavska županija	Republika Hrvatska
2012.	Isporučeno mlijeka (kg)	19.846.018	602.356.733
	% mlijeka EU kvalitete	93,0%	93,4%
	Broj isporučitelja	500	14.874
2013.	Isporučeno mlijeka (kg)	15.209.567	503.851.844
	% mlijeka EU kvalitete	95,3%	95,0%

[28] Broj pilića odnosi se na broj Odgojenih pilića. Ovaj podatak ne sadrži i broj kokoši Hrvatica što je prikazano u zasebnoj tablici.

[29] Hrvatska poljoprivredna agencija u 2011. i 2012. godini registrirala je kategoriju Kopitari u koju su spadali i mule/magarci/mazge i konji zajedno. Od 2013. godine te dvije kategorije vode se odvojeno.

[30] Broj se odnosi na broj Odgojenih purića

	Broj isporučitelja	417	12.639
2014.	Isporučeno mlijeka (kg)	14.821.676	522.694.451
	% mlijeka EU kvalitete	95,3%	96,1%
	Broj isporučitelja	376	11.092
2015.	Isporučeno mlijeka (kg)	14.435.340	513.406.175
	% mlijeka EU kvalitete	95,5%	95,9%
	Broj isporučitelja	319	9.948
2016.	Isporučeno mlijeka (kg)	13.115.002	489.645.699
	% mlijeka EU kvalitete	96,0%	96,0%
	Broj isporučitelja	242	8.371

Izvor: Izvješće o stanju u poljoprivredi na području BPŽ u 2016.; BPŽ, Upravni odjel za poljoprivredu

U BPŽ je tijekom 2016. godine isporučeno 13.115.002 kg kravljeg mlijeka od ukupno 242 isporučitelja. Već petu godinu zaredom prisutan je pad broja isporučitelja mlijeka s 500 u 2012. godini na 242 u 2016. godini, što je smanjenje od 51,6%. Bilježi se i smanjenje isporučenog mlijeka s 19.846.018 kg u 2012. na 13.115.002 kg u 2016. godini te je proizvodnja mlijeka smanjena za trećinu (smanjenje od 33,92%) i nastavlja se negativan trend iz razdoblja koja prethode promatranom razdoblju. Što se tiče kvalitete mlijeka iz BPŽ, većina mlijeka zadovoljava EU norme kontrole (kontinuirano iznad 90%) te taj udio raste iz godine u godinu, a u 2016. je 96,0%, zahvaljujući edukaciji poljoprivrednika, strožim kontrolama i modernizaciji proizvodnih pogona. BPŽ u ukupnoj proizvodnji mlijeka RH sudjeluje u 2016. godini sa 2,7% isporučenog mlijeka.

Tablica 78. Peradarstvo u BPŽ 2012. – 2016. godina

	Broj kljunova					Broj uzgajivača				
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Kokoš hrvatica	117	125	180	345	250	5	6	8	14	11

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Jedinstveni registar domaćih životinja (JRDŽ)

Izvorne i zaštićene pasmine peradi u Republici Hrvatskoj su kokoš Hrvatica i zagorski puran, koje su zastupljene u većem broju županija. Hrvatska poljoprivredna agencija provodi uzgojno selekcijski rad nad tim pasminama po prihvaćenom Uzgojnom programu za pojedinu pasminu te podaci o njihovom uzgoju ukazuju isključivo na podatke o uzgojno-selekcijskom

odabiru. Temeljem trenutno važećih zakonskih odredbi, perad se ne označava tako da, osim ranije spomenutog, ne postoje relevantni podaci o stvarnom stanju u peradarstvu. U 2016. godini u BPŽ smanjio se broj uzgajivača i umatičenih uzgojno valjanih kljunova te je uzgoj ove pasmine peradi prepoznat kao doprinos očuvanju izvornih i zaštićenih pasmina i kao mogućnost dodatnog prihoda na obiteljskim gospodarstvima.

9.3. Voćarstvo i vinogradarstvo

Tablica 79. Voćarstvo u BPŽ 2012. – 2016. godina

	Ukupna površina (ha)	Ukupan broj stabala/sadnica	Broj poljoprivrednih gospodarstava
2012.	1.924,08	1.807.619	2.833
2013.	2.058,31	1.930.470	2.854
2014.	2.105,63	1.966.278	2.871
2015.	2.245,75	2.010.765	2.903
2016.	2.545,02	2.277.819	2.935

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, u BPŽ, u 2015. godini djeluju 2.903 poljoprivredna gospodarstva koji se bave voćarskom proizvodnjom na 2.245,75 ha površina voćnih nasada. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku broj voćnjaka u BPŽ u 2016. godini je 2.302 odnosno 8,29% voćnjaka Republike Hrvatske.

Prema mišljenju Savjetodavne službe, u Upisniku Poljoprivrednih gospodarstava nisu evidentirani svi poljoprivredni proizvođači i njihove obradive površine (oranice, livade, nasadi), odnosno na prostoru BPŽ je još voćnih nasada (podaci u nastavku) koji nisu u Upisniku i ARKOD sustavu te se smatra da ih treba uzeti u obzir kao postojeće. Takve podatke Savjetodavna služba i pored APPRRR dostavlja i Ministarstvu poljoprivrede.

Podaci o voćarstvu u 2016. godini sukladno Savjetodavne službe u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava:

- Površina voćnih nasada (ha): 2.545,02
- Broj stabala (komada): 2.277.819
- Broj poljoprivrednih gospodarstava: 2.935

Tablica 80. Vinogradarstvo u BPŽ 2012. – 2016. godina

	Ukupna površina (ha)	Ukupan broj trsova	Broj poljoprivrednih gospodarstava
2012.	225,88	1.009.401	468
2013.	234,38	1.045.651	471
2014.	235,27	1.049.671	473
2015.	254,65	1.054.302	506
2016.	249,42	1.032.598	484

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; vinogradarski registar

Prema podacima iz vinogradarskog registra, u BPŽ u 2016. godini djeluju 484 poljoprivredna gospodarstva koja se bave proizvodnjom grožđa, od kojih najveći dio (50%) spada u vinograde površine od 0,1 ha do 1 ha. Na području BPŽ postoje ukupno 664 vinogradarske parcele ukupne površine 249,42 ha od čega je u vlasništvu poljoprivrednih gospodarstava (484 PG-a) 119,17 ha površine, a 9 trgovačkih društava u vlasništvu ima 130,25 ha površine pod vinogradima. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, BPŽ je u 2016. godini proizvela 256,45 tona grožđa te 1.331,36 hektolitara vina. Broj subjekata upisanih u Vinogradarski registar je 484. Prema kvaliteti vina većina proizvodnje vina odnosi se na kvalitetno vino kojeg je u BPŽ u 2016. godini proizvedeno 951,70 hl ili 71,48%, dok je vrhunskog vina proizvedeno 82 hl ili 6,16%.

9.4. Ekološka i integrirana proizvodnja

Posljednjih godina u poljoprivredi se naglasak stavlja na poticanje ekološke i integrirane proizvodnje. U BPŽ registrirano je približno 300 fizičkih i pravnih ekoloških proizvođača koji su zasnovali proizvodnju na 4.275,75 ha, a površine pod ekološkim načinom uzgoja u BPŽ karakterizira trend kontinuiranog rasta kakav je karakterističan i za cijelu Republiku Hrvatsku.

Ekološkim proizvođačima BPŽ je u 2015. godini iz Državnog proračuna isplaćeno 4.551.156,34 HRK, što je smanjenje od 5,76 % u odnosu na 2014. godinu.

Tablica 81. Biljna proizvodnja pod ekološkim načinom uzgoja u periodu od 2012. – 2016. godina

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
BPŽ (ha)	2.636,75	2.622,01	3.110,00	4.275,75	5.685,15
Republika Hrvatska (ha)	31.903,59	40.640,65	50.054,00	75.883,00	93.594,00

Izvor: DZS

Integrirana proizvodnja sastoji se od uravnotežene primjene agrotehničkih mjera u svrhu proizvodnje ekološki i ekonomski prihvatljivih proizvoda uz minimalnu uporabu agrokemikalija. Na ovakav način proizvode se ekonomski isplativi i ekološki prihvatljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi s ciljem zaštite okoliša, ali i interesa potrošača. Na razini Republike Hrvatske prisutan je trend porasta integrirane proizvodnje, koja se s 23 proizvođača u 2010. godini povećala na 3.546 proizvođača poljoprivrednih proizvoda u 2016. godini. U BPŽ također kontinuirano raste broj proizvođača, a prisutan je i porast površina pod integriranom proizvodnjom u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu. Proizvodnja je zasnovana na 5.685,15 ha, što je 1.409,40 ha ili 32,96% više površina nego prethodne godine. BPŽ sačinjava udio od 5,4% u broju proizvođača te 5,88% u ukupnim površinama integrirane proizvodnje Republike Hrvatske.

Tablica 82. Integrirana proizvodnja u BPŽ u periodu od 2012. – 2015. godine

Godina	Površina u hektarima (ha)					Br. proizvođača
	Ratarstvo	Voćarstvo	Vinogradarstvo	Povrćarstvo	Ukupno	
2012.	3.096,53	26,92	21,86	0	3.145,33	35
2013.	3.327,74	59,94	21,86	0	3.409,52	43
2014.	3.358,76	80,48	21,86	0	3.461,10	46
2015.	3.340,12	80,48	21,87	0	3.442,47	45

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Tablica 83. Integrirana proizvodnja BPŽ po namjenama i površinama u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku i Republiku Hrvatsku; 2016. godina

	Površina u hektarima					Broj proizvođača
	Voćarstvo	Povrćarstvo	Proizvodnja grožđa	Ratarstvo	Ukupno	
BPŽ	80,48	0	21,87	3.340,12	3.442,47	45
Kontinentalna Hrvatska	2.837,29	613,45	2.310,27	96.889,24	102.650,24	769
Republika Hrvatska	3.253,75	659,22	3.145,11	97.239,65	104.297,72	831

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede; obrada autora

9.5. Izravna plaćanja u poljoprivredi

Najveća sredstva isplaćena poljoprivrednim proizvođačima u BPŽ u 2016. godini dodijeljena su u okviru Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, kroz izravna plaćanja poljoprivrednim proizvođačima, u iznosu od 32.222.878,56 HRK, što je smanjenje od 39,33% u odnosu na prethodnu godinu. Visinu isplaćenih sredstava po pojedinačnoj poljoprivrednoj kulturi nije moguće prikazati budući da su podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju obuhvaćeni ukupnim iznosom izravnih plaćanja za biljnu i stočarsku proizvodnju.

Tablica 84. Rekapitulacija realiziranih izravnih plaćanja i potpora u poljoprivredi BPŽ u periodu 2014. – 2016. godine

Red br.	NAMJENA	ISPLAĆENA POTPORA (kn)			INDEKS POTPORA	UDIO U UKUPNIM POTPORAMA U 2016. (%)
		2014.	2015.	2016.	16/15	
DRŽAVNA POTPORA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVOJU						
1.	Osnovno plaćanje	99.244.550,51	160.963.494,40	**63.322.878,56**	**39,34**	30,12
2.	Preraspodijeljeno plaćanje	-	4.839.249,11	**14.805.660,06**	**305,95**	7,04
3.	ZPP-mjere uređenja tržišta poljoprivrednh proizvoda, proizv. vez. i pčelarstvo	1.533.299,84	1.753.563,00	**-**	**-**	-
4.	Zeleno plaćanje	-	-	**43.927.095,84**	**-**	20,90
5.	Plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima	-	-	**28.663.956,29**	**-**	13,64
6.	Plaćanja za mlade poljoprivrednike	-	-	**3.174.695,65**	**-**	1,51
7.	Proizv. vez. plać. za šećernu repe	1.755.732,94	-	**1.256.678,60**	**-**	0,60
8.	Duhan	66.091,38	-	**41.783,94**	**-**	0,02
9.	Proizv. vez. pl. za krave dojilje	2.129.118,01	-	**1.954.239,78**	**-**	0,93
10.	Pr. vez. pl. za krave u proizv. mlij.	-	-	**4.605.536,40**	**-**	2,19

11.	Mliječne krave	1.681.596,07	-	**1.518.303,84**	**-**	0,72
12.	Porizv. Vez. plaćanja za tov junadi	-	-	**1.895.281,15**	**-**	0,90
13.	Proizv. vezana plaćanja za ovce i koze	379.846,49	-	**393.242,72**	**-**	0,19
14.	Proizv. vezana plaćanja za povrće	-	-	**504.483,84**	**-**	0,24
15.	Proizv. vez. plać. za proteinske usjeve	-	-	**5.451.641,21**	**-**	2,59
16.	Proizvodno vezana plaćanja za voće	-	-	**1.129.776,30**	**-**	0,54
17.	Raspolodne krmače	1.039.496,94	-	**1.357.033,20**	**-**	0,65
18.	Ekološka polj. Proizvodnja	4.829.280,37	4.551.156,34	**5.179.132,10**	**113,80**	2,46
19.	Integrirana polj. Proizvodnja	1.218.741,67	949.239,56	**-**	**-**	-
20.	Očuvanje izvorn. i zaštićenih pasmina	848.011,34	756.958,58	**1.065.214,21**	**140,72**	0,51
21.	Očuv. izv. i zašt. vrsta kult. polj. bilja	27.493,15	34.731,82	**15.199,09**	**43,76**	0,01
22.	Očuv. travnjaka velike prirodne vrijed.	-	-	**27.073,71**	**-**	0,01
23.	Održavanje ekstezivnih voćnjaka	-	-	**6.199,33**	**-**	0,01
24.	Pilot mjera za zaštitu kosca Crex crex	-	-	**2.766,85**	**-**	-
25.	Plaćanja u gorsko planinskim podr.	-	-	**3.997,87**	**-**	-
26.	Uzgoj slatk.ribe i eko ribnjaka i interv.	1.388.095,72	1.681.128,79	**-**	**-**	-
27.	Potp. doh. nekomerc. poljoprivredn.	39.333,34	26.000,00	**-**	**-**	-
28.	Osiguranje od mogućih šteta u polj	947.438,76	1.094.424,76	**-**	**-**	-
29.	Teži uvjeti gospodarenja u polj.	1.189.115,37	1.172.375,15	**-**	**-**	-

30.	Org. manifestacija i ruralne mjere	97.228,30	148.000,00	**-**	**-**	-
Ukupno biljna i stočarska proizvodnja, ribarstvo i ruralni razvoj		**118.414.470,20**	**177.970.321,51**	**180.301.870,54**	**101,31**	**85,77**
31.	Održavanje kanala	3.228.934,19	5.753.409,25	**10.644.696,09**	**185,02**	5,06
32.	Navodnjavanje	0	592.440,00	**1.377.400,00**	**232,50**	0,66
33.	IPARD	9.406.073,47	3.673.891,93	**6.220.282,21**	**169,31**	2,96
34.	MJERA 18.	-	26.320.058,02	**-**	**-**	-
35.	PROGRAM RRRH MJERA 05.	-	2.262.000,00	**2.262.106,25**	**100**	1,08
36.	PROGRAM RRRH MJERA 04.	-	-	**6.288.925,36**	**-**	2,99
UKUPNO:		131.049.477,86	216.572.120,41	**207.095.280,45**	**95,62**	98,51
PRORAČUNSKA SREDSTVA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDE						
34.	Programi, subvencije, edukacije	2.010.404,10	2.242.958,33	**3.124.176,44**	139,29	1,49
SVEUKUPNO:		133.059.881,96	218.815.078,74	**210.219.456,89**	**96,07**	**100**

Izvor: Izvješće o stanju u poljoprivredi na području BPŽ u 2016.; BPŽ, Upravni odjel za poljoprivredu

10. STANJE U OKOLIŠU/PROSTORU

Stanje okoliša, izloženost klimatskim opasnostima i ekološkim rizicima

BPŽ se nalazi u južnom dijelu Slavonske nizine. Prostorno se nalazi između planina Psunj, Požeške i Dilj-gore na sjeveru (sve tri ubrajaju se u niže, jer ni jedna ne prelazi visinu od 1.000 m) i rijeke Save na jugu, koja je ujedno i državna granica prema BiH, u dužini od 163 km. BPŽ je prostorno izdužena na pravcu zapad - istok, 117 km zračne dužine, a širina teritorija se kreće od 7 do 27 km.

BPŽ se dijeli u tri reljefne cjeline: nizinsku, ravničarsku i brdsku. Nizinsko područje uz rijeku Savu isprepleteno je močvarama, potocima i kanalskom mrežom. Najveći dio BPŽ zauzima ravničarsko područje, a čini ga rubni pojas plodne slavonske ravnice, dok brdsko područje čini blago uzdignuto gorje koje je najvećim dijelom pokriveno šumom, a najvišu nadmorsku visinu čini Psunj (984 m).

BPŽ raspolaže s oko 120.000 ha poljoprivrednog zemljišta, što čini gotovo 60% ukupnih površina, te oko 60.000 ha šumskih površina koje predstavljaju osnovu za gospodarski razvoj BPŽ.

BPŽ karakterizira umjerena kontinentalna klima, s blagim zimama i toplim ljetima. Klimu karakteriziraju srednje mjesečne temperature više od 10ºC tijekom više od četiri mjeseca godišnje, srednje temperature najtoplijeg mjeseca ispod 22ºC, te prosječna godišnja količina oborina od 700 do 800 mm.

Javne zelene površine čine parkovi, travnate površine, botanički vrtovi, zoološki vrtovi, park-šume, drvoredi i javna dječja igrališta. Na području BPŽ ne postoji botanički vrt, zoološki vrt niti područje park-šume. Analiza Državnog zavoda za statistiku daje pregled javnih zelenih površina u gradovima te se javne zelene površine u dva grada u BPŽ nalaze se u tablici.

Tablica 85. Javne zelene površine u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, 2016. godina

JAVNE ZELENE POVRŠINE	PARKOVI		TRAVNATE POVRŠINE		DRVOREDI		JAVNA DJEČJA IGRAČIŠTA	
	Broj	Površina tis. m²	Broj	Površina tis. m²	Broj	Površina tis. m²	Broj	Površina tis. m²
SLAVONSKI BROD	3	47	-	1	65	110	28	7
NOVA GRADIŠKA	1	10	85	18	21	110	19	44

Izvor: DZS, JAVNE ZELENE POVRŠINE 2008., Priopćenje, 17. lipnja 2009. godine, ISSN 1334-0565

10.1. Stanje okoliša

Voda, šume i plodno tlo, plovna rijeka i europski putni koridori prirodni su uvjeti koji omogućuju razvoj gospodarstva, prometa, trgovine i kulture.

Prirodni uvjeti, reljef i klima, direktno su utjecali na izgled i stanje vegetacijskog pokrova BPŽ. Prvobitni izgled vegetacije znatno je promijenjen antropogenim čimbenicima, ali unatoč tome BPŽ se ističe raznolikošću ekoloških sustava i staništa. Različiti biotopi na prostoru BPŽ pogodovali su i razvoju raznolike i brojne faune.

10.1.1. Zrak

Praćenje kvalitete zraka u BPŽ odvija se putem mjernih postaja Slavonski Brod-1 i Slavonski Brod-2 koje su dio Državne mreže za mjerenje kakvoće zraka. Temeljem prikupljenih podataka izrađeno je Izvješće o stanju kvalitete zraka na području BPŽ za razdoblje od 2010. do 2016. godine. Najveće onečišćenje na području BPŽ je u gradu Slavonskom Brodu.

Studiju o udjelu pojedinih dominantnih izvora onečišćenja na području Slavonskog Broda izradio je Institut za medicinska istraživanja 2014. godine u koju su uključeni podaci o mjerenjima sumporovodika, sumporovog dioksida, dušikovog dioksida, benzena, ozona i lebdećih čestica. Rafinerija nafte „Brod“ smještana u Bosanskom Brodu, dominantni je izvor onečišćenja zraka u Slavonskom Brodu sumporovodikom što je potvrđeno preliminarnom studijom procjene dominantnih udjela izvora onečišćenja koju je izradio Institut za medicinska istraživanja. Njome je utvrđeno da na onečišćenje zraka lebdećim česticama osim Rafinerije Brod utječu i lokalna industrija, promet, kao i uređaji za loženje.

Tablica 86. Srednja godišnja vrijednost onečišćujućih tvari na području Slavonskog Broda, 2016. godina

Onečišćujuća tvar	2010.[31]	2011.	2012.	2013.	2014.	2015. SLB1 (SLB2)	2016. SLB1 (SLB2)	Prekoračenje propisane srednje vrijednosti / broj dana godišnje
NO_2 (40 *µg/m³*)	13,2	14,0	16,2	16,0	14,8	16,1	18,1	NE
SO_2 (nije propisana)	11,0	16,6	10,4	13,9	10,3	13,4 (10,4)	10,4 (9,5)	Ne primjenjuje se
O_3 (max 8-	81,1	154,7	164,0	133,6	370,3	160,4		Ne primjenjuje

[31] * - na ozon se primjenjuje kriterij maksimalne dnevne 8-satne vrijednosti

satna dnevna)									se
$PM_{2,5}$ *(25 µg/m³)*	30,9	30,4	25,0	26,9	25,6	25,4		41,4	DA
$PM_{2,5}$ *(25 µg/m³)*	SLB 2 pokretna (od XI./2013-VII./2014- gravimetrija				34,3			34,7	
PM_{10} *(50 µg/m³; 35 puta)*	SLB 2 pokretna (od XI./2013-VII./2014- gravimetrija				47,3	(36,1)		49,6	/DA, više od 100 puta
PM_{10} *(50 µg/m³; 35 puta)*	SLB 2 (od VIII./2014.) -analizator				34,3			40,9	
H_2S* *(nije propisana)	2,5	2,4	1,4	1,8	1,6	1,4	(1,3)	1,9	Ne primjenjuje se
C_6H_6 (5 µg/m³)	-------	2,3	2,4	3,2	3,2	3,4	(3,6)		NE
CO (10000µg/m³)						(1,1)		(0,9)	

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, 2016.godina

Koncentracija PM 2,5 je jedan od najvažnijih pokazatelja onečišćenja zraka zbog značajnog utjecaja na zdravlje ljudi, a odnosi se na količinu lebdećih čestica promjera manjeg od 2,5 mikrometra (PM 2,5), koje predstavljaju mješavinu organskih i anorganskih tvari, teških metala i sitnih čestica prašine. Također, zrak u Slavonskom Brodu onečišćen je sumporovodikom (H2S).

Tablica 87. Kategorizacija kvalitete zraka u Slavonskom Brodu u razdoblju 2010. – 2016. godine

ONEČIŠĆUJUĆA TVAR	KATEGORIJE KVALITETE ZRAKA							PROPISANI KRITERIJ
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	
NO_2	I	I	I	I	I	I	I	Zdravlje ljudi/okoliš
H_2S	III[1]	II[2]	II	II	II	II	II	Kvaliteta življenja
SO_2	I	I	I	I	I	I	I	Zdravlje ljudi/okoliš
O_3	I	II	II	II	I	I	I	Zdravlje ljudi/okoliš
$PM_{2,5}$	III	II	II	II	II	II	II	Zdravlje ljudi
PM_{10}	II	II	II	II	II	II	II	Zdravlje ljudi
C_6H_6	/	I[1]	I	I	I	I	I	Zdravlje ljudi

[1]Na snazi je bio Zakon o zaštiti okoliša (NN 178/04, 60/08) kojim se kategorizacija provodila po osnovi:

- I kategorija – čisti zrak
- II kategorija – onečišćen zrak
- III kategorija – znatno onečišćen zrak

[2]Provedena je uvjetna kategorizacija budući da je obuhvat podataka bio manji od 90% (obuhvat podataka veći od 75%, a manji od 90%)

Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka u Brodsko - posavskoj županiji za 2015. godinu

Sukladno izvornim podacima sa internetske stranice Agencije za zaštitu okoliša zrak je II. kategorije za PM10, PM,25 i H2S, odnosno onečišćen za period od 2010. do 2016. godine, a za ostale tvari je zrak bio I. kategorije. Analizom je utvrđeno da je koncentracija ozona u periodu od 2011. do 2013. godine bila II. kategorije onečišćenosti.

Jedan od najznačajnijih onečišćivača je rafinerija nafte Brod. Modernizacija Rafinerije Brod je u tijeku, ali proces teče sporo te ga je potrebno ubrzati kako bi se što prije smanjilo onečišćenje. Zavod za javno zdravstvo je u fazi pripreme istraživanja na terenu koje će dati potrebne podatke o trenutnom stanju onečišćenja zraka u BPŽ.

10.1.2. Voda

3,4% cjelokupnog područja BPŽ pripada pod vodene površine (6.955 ha). Vodotoci su najzastupljenije vodene površine sa 59,7% u ukupnim vodnim površinama, nakon kojih slijede ribnjaci sa 40% te akumulacije sa 0,3% vodnih površina. Najveći vodotok u BPŽ čini rijeka Sava dužine 174,9 km dok su ostali vodotoci na području BPŽ grupirani u slivna područja Šumetlica-Crnac (98.376 ha), Jelas-polje (45.640 ha), Orljava (149.400 ha) i Biđ.

Komunalni ispusti glavni su izvor onečišćenja voda u BPŽ. Putem njih se u vodotoke ispuštaju nepročišćene otpadne vode naselja, industrijskih pogona, farmi, klaonica, individualnih septičkih jama, raspršeni izvori onečišćenja s poljoprivrednih površina te divljih i neuređenih deponija.

Na području BPŽ ispitivanje kakvoće rijeke Save vrši se na 5 mjernih postaja: Sava uzvodno od utoka Vrbasa – Davor, Sava nizvodno od utoka Vrbasa – Slavonski Kobaš, Sava uzvodno od Slavonskog Broda – Migalovci, Sava nizvodno od Slavonskog Broda – Ruščica, Sava uzvodno od utoka rijeke Bosne – uzvodno od Slavonskog Šamca. Prema ispitivanjima kakvoće vode rijeke Save pripada II vrsti vode prema propisanim vrijednostima iz Uredbe o klasifikaciji voda (”Narodne novine”, broj 77/98) prema biološkim pokazateljima. Odstupanja prema višoj kategoriji onečišćenja vode uočena su kod mikrobioloških pokazatelja, hranjivih tvari, koncentracije mineralnih ulja i povremeno kod režima kisika.

Neuređeni i divlji deponiji otpada predstavljaju opasnost za zagađenje površinskih i podzemnih voda jer se s njih otpadne tvari ispiru u vodotoke ili procjeđuju u podzemlje. Močilno na području Vrpolja je predstavljalo posebnu opasnost za kakvoću voda, no sanirano je 2015. godine. Organizirana odvodnja otpadnih (oborinskih) voda provodi se u gradovima Slavonski Brod i Nova Gradiška te općinama Cernik, Davor, Gornji Andrijevci, Dragalić, Okučani, Rešetari i Stara Gradiška.

10.1.3. Tlo

Područje BPŽ obilježeno je nizom različitih tipova i podtipova tla. Automorfna tla nalazimo na terenima gdje nema dodatnih vlaženja te čine 25% zastupljenosti na području BPŽ. Hidromorfna tla čine 75% područja BPŽ, a na njihovu vlažnost, osim oborina utječu i nezaslanjene podzemne vode ili poplave. Nizinski dio uz rijeku Savu čini oko 50% prostora BPŽ te su tla u nizinskom i pribrežnom području vrlo povoljna za poljoprivrednu proizvodnju. BPŽ ima 115.421 ha poljoprivrednih površina, od kojih su 103.515 ha obradive površine, što predstavlja 89,68% ukupnih poljoprivrednih površina.

U područjima pojačane populacije veća je koncentracija otpada, a time i otpadnih tvari koje dospijevaju u tlo. U Gradu Slavonskom Brodu pojačana je koncentracija žive i magnezija dok u ostatku BPŽ sadržaj olova i cinka prelazi granične vrijednosti. Divlja odlagališta otpada također su jedan od načina na koji različite štetne stvari (primjerice kemikalije) mogu nekontrolirano ući u tlo, a time potencijalno i u vodonosnike, što predstavlja ozbiljnu prijetnju za stanovništvo koje se koristi bunarima. Osim navedenog, onečišćenje i degradacija tla provodi se i odlaganjem otpada na ne sanitarne deponije, sječom šuma, prometom na cestama koje nemaju riješenu odvodnju s pročišćavanjem površinskih voda koje se ispiru s kolnika te pojačanim korištenjem kemijskih sredstava u poljoprivredi. Kvalitetno i organizirano odlaganje otpada te pošumljavanje i održavanje šuma važan su preduvjet za očuvanje kvalitete tla u BPŽ.

Temeljem Zakona o zaštiti okoliša, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo vodi Registar onečišćavanja okoliša, te je za 2016. godinu zaprimio podatke 153 tvrtke obveznika dostave podataka.

Grafikon 23. Broj tvrtki/obrta u Registru onečišćavanja okoliša BPŽ po djelatnostima, 2016. godina

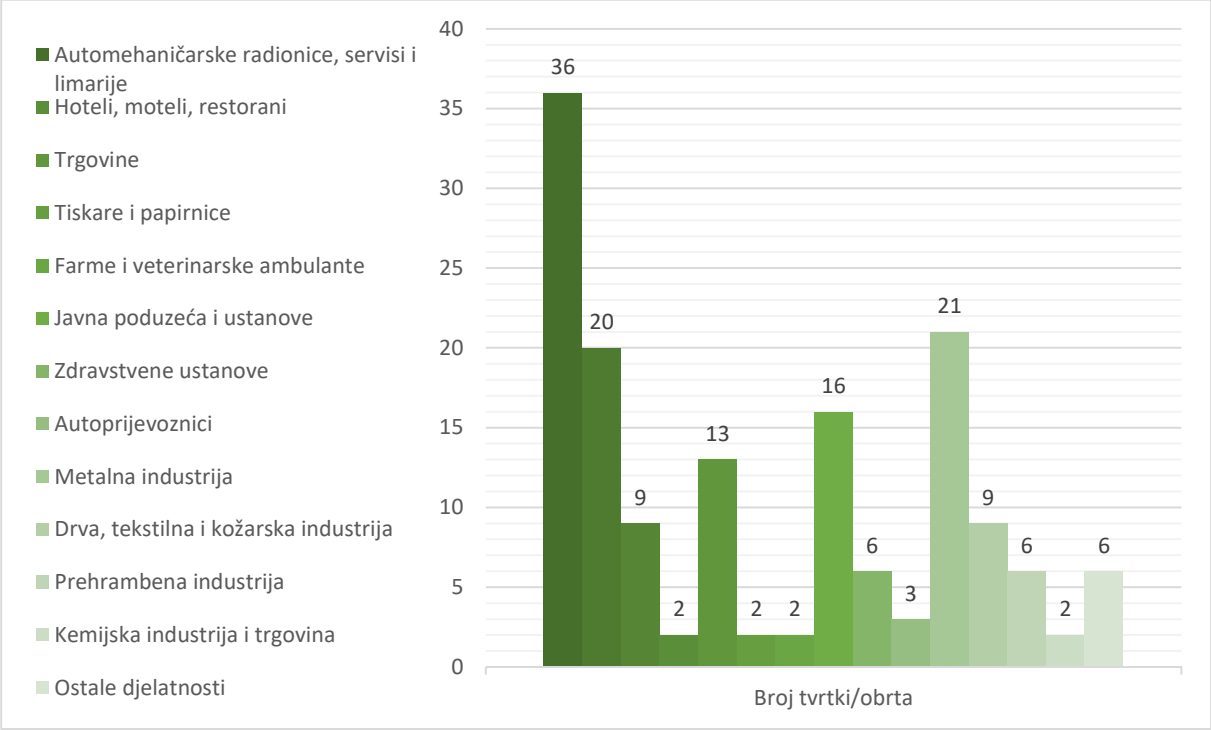

Izvor: Izvješće o stanju sustava civilne zaštite na području BPŽ u 2016.godini, obrada autora

10.2. Gospodarenje otpadom

Na području BPŽ najveći proizvođač otpada je Grad Slavonski Brod. Gospodarenje otpadom mora se provoditi na način da se u opasnost ne dovede ljudsko zdravlje te bez korištenja postupaka koji bi mogli štetiti okolišu, a obuhvaća djelatnosti sakupljanja, prijevoza, oporabe i zbrinjavanja te druge obrade otpada, uključujući i nadzor nad navedenim postupcima. Nadzor i mjere u gospodarenju otpadom se provode na lokacijama nakon zbrinjavanja otpada i radnje koje poduzima sakupljač, trgovac otpadom ili posrednik.

Tablica 88. Tvrtke s dozvolom za gospodarenje otpadom u BPŽ, 2017. godina

	TVRTKA	LOKACIJA	DJELATNOST
1.	Komunalac Davor d.o.o.	Davor	Sakupljanje otpada, oporaba otpada, zbrinjavanje otpada
2.	Odlagalište d.o.o.	Nova Gradiška	Sakupljanje otpada, oporabe otpada, zbrinjavanje otpada

3.	DS SMITH UNIJAPAPIR CROATIA d.o.o.	Slavonski Brod	Sakupljanje otpada, oporaba otpada i druge obrade otpada
4.	DS SMITH UNIJAPAPIR CROATIA d.o.o.	Nova Gradiška	Sakupljanje otpada, oporaba otpada i druge obrade otpada
5.	Jakob Becker d.o.o.	Gornja Vrba	Sakupljanje otpada i druge obrade otpada
6.	Sudić Metal d.o.o.	Slavonski Brod	Sakupljanje otpada i oporabe otpada
7.	Komunalac d.o.o.	Slavonski Brod-odlagalište „Vljuš-jug“	Sakupljanje otpada i zbrinjavanje otpada
8.	Komunalac d.o.o.	Slavonski Brod	Sakupljanje otpada i oporaba otpada
9.	Birotehna d.o.o.	Slavonski Brod	Sakupljanje otpada i oporaba otpada
10.	PURUS TERRA j.d.o.o.	Slavonski Brod	Sakupljanje otpada i oporaba otpada
11.	CE-ZA-R	Slavonski Brod	Sakupljanje otpada, oporaba otpada i druga oporaba otpada

Izvor www.bpzsb.hr 2017.

Sukladno podacima iz Izvješća o provedbi plana gospodarenjem otpada BPŽ (2014. godina) prikupljanje komunalnog otpada kontinuirano se provodi na cijelom području BPŽ. Obuhvat stanovništva organiziranim sakupljanjem otpadom je 100% (Izvor: HAOP, 2017.).

Tablica 89. Količina proizvedenog komunalnog otpada i gospodarenje njime u BPŽ i Republici Hrvatskoj (u tonama), 2016. godina

	Ukupno proizvedeni komunalni otpad	Predano odlagalištu	Predano na spaljivanje	Predano na kompostiranje	Predano na ostale postupke uporabe	Ostalo
Brodsko-posavska županija	39.043	29.741	-	-	4.662	-
Republika	1.653.918	1.318.740	333	27.564	270.185	37.096

Izvor: DZS Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2017. godina ISSN 1333-3305, prema podacima Agencije za zaštitu okoliša

BPŽ je pokrenula aktivnosti za provedbu planiranih mjera za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, s naglaskom na uspostavu Regionalnog centra za gospodarenje otpadom Šagulje. Planom je predviđena realizacija objekta Regionalnog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Šagulje u Novoj Gradiški koja bi sadržavala 6 pretovarnih stanica. Izgradnja reciklažnih dvorišta, lokacije s dodatnom opremom (kompostane, građevinski otpad, rashladni kontejneri za životinjski otpad i dr. po potrebi), te zeleni otok obveza je jedinica lokalne samouprave.

10.3. Prirodni rizici

Glavni prirodni rizici su poplave, potresi, vulkanske erupcije, klizišta, najezde insekata i drugo. Za prostor Republike Hrvatske najvažniji rizik predstavljaju poplave. Hazard je mnogo širi pojam od rizika. Dok hazard uključuje vjerojatnost pojavljivanja događaja, njegov utjecaj na društvo i okoliš, kao i sociopolitički kontekst u kojem se situacija odvija, rizik je mjera vjerojatnosti pojavljivanja hazarda. U slučaju da dođe do negativnih učinaka, tada hazard nazivamo prirodnom katastrofom.

10.3.1. Poplave i klizišta

Područje BPŽ karakterizira nizinska zona čiji se sjeverni dijelovi izdižu prema gorskom slavonskom prostoru, a u južnom su dijelu omeđeni tokom rijeke Save.

Pod utjecajem geografskog položaja i smještaja te prirodnih značajki, BPŽ značajno je izložena riziku od potresa, poplava, klizišta i urušavanja zemlje. Najveći rizik predstavljaju poplave koje se javljaju za vrijeme dugotrajnih ili prekomjernih padalina.

BPŽ je pogođena velikim poplavama u proljeće 2014. i proljeće 2015. godine. Projekcije klimatskih promjena ukazuju na povećane koncentracije količina padalina te ukazuje na potencijalne opasnosti u budućnosti osobito na području Jugoistočne Europe. Slijev rijeke Save čini najveći vodotok u BPŽ, ali i jedno od najugroženijih područja Republike Hrvatske. Slijev je dug 174,9 km, a njegov režim protoka utječe na formiranje hidroloških veličina, posebno maksimalnih protoka.

BPŽ odlikuje umjereno topla kišna klima s prosječnom godišnjom količinom padalina od 778 mm u Slavonskom Brodu do 819 mm u Novoj Gradiški. Pritom se izdvajaju dva maksimuma – prvi početkom ljeta i drugi ujesen te su to razdoblja najveće opasnosti od poplava. Poplave 2014. i 2015. godine dogodile su se u kasno proljeće te ih time možemo uvrstiti u razdoblja najveće opasnosti od poplava. Kratkotrajne oluje najrizičnije su za pojavu poplava jer u kratkom razdoblju dolazi do prekomjernih padalina koje tlo ne može upiti.

Za vrijeme obilnih padalina znatno se povećava površinsko otjecanje te dolazi do izlijevanja tekućica i plavljenja okolnog prostora. Kao posljedica toga na nagnutim terenima dolazi do aktivacije klizišta i odrona kao sekundarnih hazarda. Uzroke poplavama valja tražiti u višedesetljetnom ogoljivanju brdskog prostora koje je danas urbanistička zona s brojnim cestama. Promjena u obliku korištenja zemljišta i nestanak zemljišnog pokrova povećala je površinsko otjecanje dok je smanjena infiltracija vode u podzemlje. Najbrojnija klizišta nalaze

se na prostoru Grada Slavonskog Broda u području Brodskog brda (mjesni odbori Brodsko Vinogorje i Podvinje), gdje su zbog iskrčenih šuma oživjeli procesi arealne (plošne) destrukcije.

Obrana od poplava šireg je značaja od područja BPŽ te se treba provoditi i na ostalim pogođenim područjima ili područjima s rizikom od poplava. Neke od mjera obrane od poplava su: regulacija i uređenje toka rijeke Save, ostavljanje rezervnih prostora u akumulacijskim bazenima za prihvaćanje i ublažavanje poplavnih valova, povećanje propusne sposobnosti korita pomoću regulacije vodotoka, izgradnja novih nasipa te rekonstrukcija i povišenje postojećih obrambenih nasipa.

Velike količine oborina u proljeće 2015. godine dovele su do proglašenja elementarne nepogode s velikim materijalnom štetama na poljoprivrednim kulturama u području šest općina: Brodski Stupnik, Davor, Nova Kapela, Oriovac, Sibinj i Staro Petrovo Selo. Ukupna utvrđena šteta iznosi 31.703.062,93 HRK, dok je isto za poplave u 2014. godini iznosilo čak 191.975.556,02 HRK.

Štete uzrokovane poplavama nastaju u poljoprivredi, ali i na infrastrukturi te je potrebno ojačati sustav odvodnje oborinskih voda kako bi se spriječilo izlijevanje tijekom viših vodostaja.

Sukladno podacima Službenog vjesnika BPŽ (2008. godina) branjena područja BPŽ pokrivaju 68.857 ha što čini 34% površine BPŽ odnosno 12% ukupne branjene površine Hrvatske.

10.3.2. Potresi

Područje BPŽ u tektonskom smislu pripada dvjema geotektonskim cjelinama: Savska potolinska tektonska jedinica, unutar koje razlikujemo i dvije tektonske jedinice slavonskog gorja: tektonska jedinica Požeška gora - Dilj-gora i tektonska jedinica Psunj te Slavonsko-srijemska potolinska geotektonska jedinica. Potresi su drugi najveći prirodni rizik u BPŽ zbog položaja na kojem se nalazi, a na kojem dolazi do kontakta rasjednih zona te se područje BPŽ nalazi u blizini jednog od glavnih epicentralnih područja i seizmičkih zona u Republici Hrvatskoj. Najrazorniji potres zabilježen u BPŽ dogodio se 1964. godine u Gradu Slavonskom Brodu gdje je uništio preko 2.000 kuća i oko 8.000 raznovrsnih objekata bez ljudskih žrtava.

Kako bi se na vrijeme postigao stupanj spremnosti u slučaju potresa i zbrinjavanje stanovništava u slučaju opasnosti, važno je uspostaviti kvalitetan sustav snaga na području BPŽ koji bi uključivao sljedeće snage: postrojbe vatrogastva, nadležna ministarstva, policijska uprava, komunalna poduzeća, vlasnici javne infrastrukture, pravne osobe iz oblasti zdravstva, gorska služba spašavanja, društvo crvenog križa, županijske snage civilne zaštite te snage zaštite jedinica lokalne samouprave.

10.3.3. Suše

Prema podacima iz Procjene ugroženosti Republike Hrvatske (2009. godina) na području Slavonije prosječno se pojavljuje 223 do 250 dana bez padalina na godišnjoj razini pri čemu je najveći broj dana bez padalina u ljetnim mjesecima.

Usprkos poplavi koja je rezultirala proglašenjem elementarne nepogode, dugotrajno sušno razdoblje, visoke temperature i nedostatak oborina doveli su do proglašenja elementarne nepogode u ljeto 2015. na čitavom području BPŽ. Ukupna utvrđena šteta iznosila je 124.393.104,37 HRK.

Za buduće situacije klimatskih nepogoda važan je kvalitetan i organiziran sustav civilne zaštite te je BPŽ donijela planske dokumente kojima se uređuje stanje sustava civilne zaštite.

10.4. Zaštićena područja i bioraznolikost

Bogatstvo nekog područja očituje se kroz raznolikost, očuvanje i održavanje biljnog i životinjskog svijeta, a njegov opstanak ovisi o prirodnoj samoregulaciji, ali i o kontroliranom i savjesnom ponašanju ljudi. BPŽ bogata je prirodnom raznolikošću koja se očituje kroz prirodna staništa sa raznovrsnom florom i faunom.

Zaštićene prirodne vrijednosti su dijelovi prirode koji zahtijevaju posebnu zaštitu zbog svoje osjetljivosti ili temeljem znanstvenog, kulturološkog, estetskog, obrazovnog, gospodarskog ili drugog značaja.

10.4.1. Prirodna baština

Prema podacima Ministarstva zaštite okoliša i energetike, u Republici Hrvatskoj ukupno je zaštićeno 409 područja različitih kategorija. Zaštićena područja u RH, prema istom izvoru podataka, obuhvaćaju 8,56% ukupne površine, odnosno 12,24% kopnenog teritorija i 1,94% teritorijalnog mora. Parkovi prirode svojom površinom čine najveći zaštićeni dio ukupnog državnog teritorija (4,56%). U RH postoji 9 kategorija zaštićenih područja: Strogi rezervat, Nacionalni park, Posebni rezervat, Park prirode, Regionalni park, Spomenik prirode, Značajni krajobraz, Park-šuma i Spomenik parkovne arhitekture.

U Tablici 91. prikazana su zaštićena područja u BPŽ, te njihove kategorije zaštite. Na području BPŽ djelomično se nalazi Park prirode Lonjsko polje koje također spada u zaštićena prirodna područja. Natura Slavonica je Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode BPŽ.

Tablica 90. Zaštićena područja BPŽ, 2017. godina

ZAŠTIĆENO PODRUČJE	KATEGORIJA ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	OCJENA STANJA PODRUČJA
Prašnik	Posebni rezervat šumske vegetacije	Ugroženo područje
Muški bunar	Posebni rezervat šumske vegetacije	Ugroženo područje
Jelas ribnjaci	Posebni ornitološki rezervat	Zadovoljavajuće
Bara Dvorina	Posebni ornitološki rezervat	Ugroženo područje

Jelas polje	Značajni krajobraz	Ugroženo područje
Gajna	Značajni krajobraz	Zadovoljavajuće
Pašnjak Iva	Značajni krajobraz	Ugroženo područje

Izvor: Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode BPŽ – Natura Slavonica za 2018. godinu, 2017.. godina

10.4.2. Ekološka mreža Natura 2000

Ekološka mreža Natura 2000 jedan je od osnovnih mehanizama zaštite prirode u EU koji predstavlja europsku mrežu područja važnih za očuvanje europski ugroženih vrsta i stanišnih tipova. Ekološka mreža Republike Hrvatske, proglašena Uredbom o ekološkoj mreži NN 105/15 (2013. godina) te predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000. Ekološku mrežu RH (mrežu Natura 2000) prema članku 6. Uredbe o ekološkoj mreži (NN 124/2013 i NN 105/15) čine područja očuvanja značajna za ptice – POP (eng. SPA-područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove-POVS (eng. SCI područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

Slika 2 Popis područja nacionalne ekološke mreže u BPŽ, 2016. godina

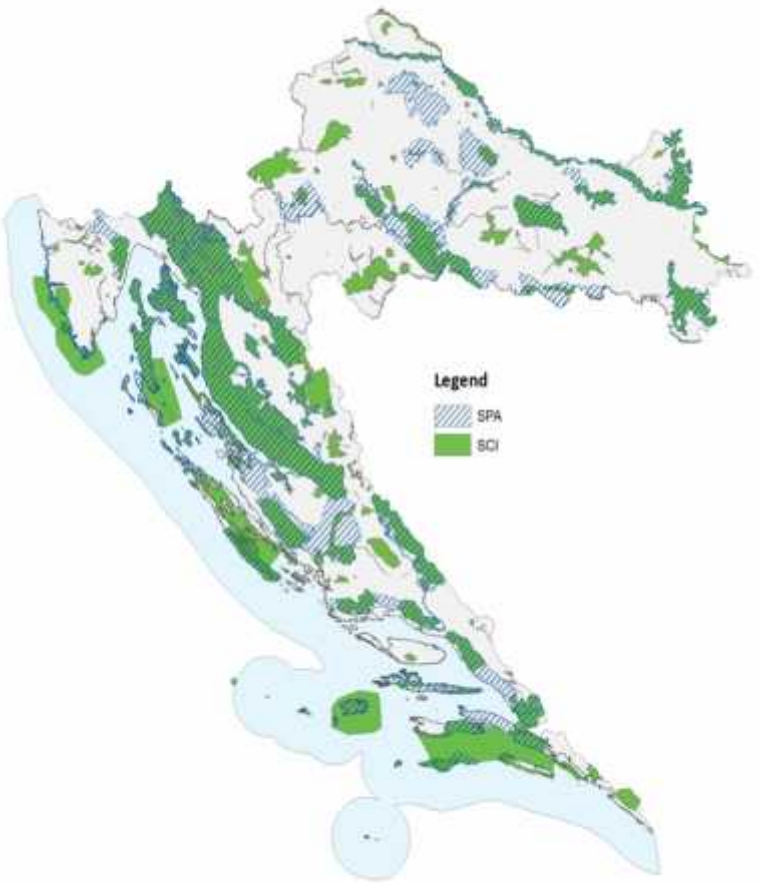

POP (SPA) područja:

1) Donja Posavina
2) Jelas polje s ribnjacima i poplavnim pašnjacima uz Savu

(POVS) SCI područja:

1) Sava
2) Lonjsko polje
3) Ribnjaci Sloboština
4) Prašnik
5) Vlakanac- Radinje
6) Jelas polje
7) Dvorina
8) Gajna
9) Ilijanska Jelas
10) Mlada vodica
11) Livade uz akumulaciju Petnja
12) Sava- Štitar
13) Muški bunar
14) Šume na Dilj gori
15) Gradac 1 i Gradac 2
16) Donji Varoš kod Okučana
17) Južna Babja gora- Pogana zaravan
18) Južna Babja gora- Budimovac
19) Južni Dilj

Izvor: Natura Slavonica (http://natura-slavonica.hr/nasesume/ekomreza/137-popis-podrucja-ekoloske-mreze.html), Državni zavod za zaštitu prirode (http://www.dzzp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000/ekoloska-mreza-rh-natura-2000-1300.html), obrada autora

10.4.3. Flora

U BPŽ razlikujemo dva osnovna tipa vegetacije, nizinski i brdski. Iako je prvobitni izgled vegetacije znatno reduciran raznim čimbenicima, šumska i florna vegetacija čine vrijedan i značajan prirodni potencijal BPŽ. U ukupnoj količini šumskog zemljišta Republike Hrvatske, BPŽ sudjeluje sa 2,9%. Šumom je prekriveno oko 30% područja BPŽ dok je prosjek Republike Hrvatske 37%.

Prosječna otvorenost prometnicama za šume u vlasništvu Republike Hrvatske na području Brodsko-posavske županije iznosi 11 km/1.000 ha. Optimalna otvorenost za nizinske šume je oko 20 km/1.000 ha, a za brdske i gorske oko 25 km/1.000 ha, što znači da su u budućem razdoblju potrebna ulaganja u izgradnju šumske infrastrukture u državnim šumama. U šumama privatnih šumoposjednika situacija je još nepovoljnija. Prema Zakonu o šumama planiranje, gradnja i održavanje šumske infrastrukture obavlja se uz poštivanje tehničkih, gospodarskih i ekoloških uvjeta šumskoga tla, raslinja, divljači i uz njihovu maksimalnu

zaštitu. Pri planiranju šumskih prometnica potrebno je prilagoditi se prirodnom okolišu te uvažavati turističke, rekreativne i protupožarne potrebe.

Eksploataciju mineralnih sirovina treba obavljati sukladno zakonskim odredbama. Korištenje šuma ili šumskih zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske za proširivanje ili otvaranje novih eksploatacijskih polja za korištenje mineralnih sirovina treba urediti sukladno odredbama Zakona o šumama koje uređuju pitanje služnosti na šumi i šumskom zemljištu. Prije sklapanja ugovora o korištenju šumskog zemljišta u navedene svrhe, korisnik treba osigurati jamstvo banke za podmirivanje troškova biološke sanacije. Za napuštene kopove koji nisu adekvatno sanirani te predstavljaju opasnost za stanovništvo, posjetitelje i životinje treba predvidjeti načine i izvore sredstava za njihovo saniranje.

Među značajnijim problemima šuma je problem divljih odlagališta. Najvrjednija šumska staništa su prašume Prašnik i Muški bunar te su obje zaštićena područja u kategoriji posebnih rezervata šumske vegetacije.

10.4.4. Fauna

Na području BPŽ nalaze se broje životinjske vrste. Osobito važna ornitološka područja su Bara Dvorina i Jelas ribnaci koji čine međunarodno važno područje za ptice. Osim brojnih vrsta ptica, u području BPŽ nastanjuje niz sisavaca, gmazova, vodozemaca, riba te beskralješnjaka. Prisutne su zaštićene životinjske vrste poput štekavca, crne rode, vidre, bregunice, crvenog mukača i karaša itd.

Iznimna je važnost značajnih krajobraza Pašnjak Iva i Gajna za očuvanje autohtonih pasmina poput konja Hrvatskog Posavca, zatim Podolsko govedo, hrvatskog ovčara, crnu slavonsku svinju i drugih.

10.5. „Brownfield“ područja

Brownfield područja označuju zapuštena zemljišta ili zemljišta koja su neiskorištena u potpunosti, napuštene industrijske ili trgovačke objekte, lokacije koje imaju stvarne ili primijećene probleme zagađenja/onečišćenja ili lokacije koje zahtijevaju intervenciju da bi ih se ponovo vratilo u upotrebu.
Cilj je staviti u funkciju gospodarskog i društvenog razvoja bivša industrijska područja i vojne objekte u BPŽ.

Tablica 91. Pregled nekadašnjih vojnih prostora u BPŽ, 2016. godina

GRADOVI I OPĆINE	VOJNI PROSTOR	KARAKTERISTIKE	VLASNIŠTVO	LOKACIJA
Slavonski Brod	da	Vojarna	RH	Slavonski Brod
Nova Gradiška	da	Vojarna	RH	Nova gradiška, Ulica Slavonskih graničara 20
Bebrina	ne	-	-	-

Brodski Stupnik	da	2 objekta iz doba Vojne krajine (1827.g)	Općina Brodski Stupnik	k.o. Brodski Stupnik kč. broj 49 i k.č. 2347/1
Bukovlje	da	Bivše skladište	Republika Hrvatska	Bukovlje
Cernik	ne	-	-	-
Davor	ne	-	-	-
Donji Andrijevci	ne	-	-	-
Dragalić	da	Bivše vojno skladište	Republika Hrvatska	Mašić
Garčin	ne	-	-	-
Gornja Vrba	ne	-	-	-
Gornji Bogićevci	ne	-	-	-
Gundinci	ne	-	-	-
Klakar	ne	-	-	-
Nova Kapela	ne	-	-	-
Okučani	ne	-	-	-
Oprisavci	ne	-	-	-
Oriovac	ne	-	-	-
Podcrkavlje	da	Poligon za ispitivanje vojnih vozila	RH	K.O. Kindrovo
Rešetari				
Sibinj	da	Vojno skladište	RH	K.O. Gromačnik
Sikirevci	ne	-	-	-
Slavonski Šamac	ne	-	-	-
Stara Gradiška	ne	-	-	-
Staro Petrovo Selo	ne	-	-	-
Velika Kopanica	ne	-	-	-

Vrbje	ne	-	-	-
Vrpolje	ne	-	-	-

Izvor: Gradovi i općine BPŽ, prosinac 2016. godina, obrada autor

Napušteni industrijski prostor u BPŽ nalazi se u Starom Petrovom Selu na dvije lokacije: Mljekara Slavija (prerada mlijeka i mliječnih proizvoda) i Poljoprivredno prehrambeni kompleks (PPK d.o.o. za poljoprivrednu proizvodnju) koji su u privatnom i stranom vlasništvu. Osim navedenog u Gradu Slavonskom brodu nalazi se skladišni i uredski prostor tvrtke INA d.o.o. koji se trenutno koristi za prihvat izbjeglica. Zaštićeno kulturno dobro Tvrđava Brod predstavlja važan lokalitet te je njezina obnova od posebnog interesa za jačanje uloge Grada Slavonskog Broda kao pokretača gospodarskog i kulturnog razvoja BPŽ.

11. PRIMARNA INFRASTRUKTURA

11.1. Vodoopskrbna struktura

BPŽ je među najbogatijim županijama po količini vode, no vodno bogatstvo nije dovoljno istraženo, iskorišteno niti zaštićeno od lošeg gospodarenja i onečišćenja. Upravo zbog bogatstva obnovljivih zaliha podzemnih voda te s obzirom na količinu i kakvoću, podzemne vode BPŽ dijelom pripadaju u strateške zalihe podzemnih voda Republike Hrvatske.

Tablica 92. Značajnija izvorišta za vodoopskrbu u BPŽ, 2016. godina

NAZIV	KORIŠTENJE ZA JAVNU VODOOPSKRBU		KAPACITET (LITARA/SEKUNDA)
	SADAŠNJE	PLANIRANO	
Vodocrpilište regionalnog vodovoda „Istočna Slavonija“ (vodocrpilište Sikirevci, pričuvno vodocrpilište Gundinci)	da	da	planirano: 1.000
Vodocrpilište „Jelas“, Slavonski Brod	da	da	500
Akumulacija Bačica i vodozahvat Šumetlica	da	da	80l/s Bačica i 50l/s Šumetlica
Vodocrpilište regionalnog vodovoda Davor	da	da	200

Izvor: Plan razvitka vodoopskrbe na području BPŽ, 2010. godina obrada autora

Na području BPŽ postoje tri velika vodoopskrbna sustava: Istočna Slavonija, Slavonski Brod i Davor-Nova Gradiška. Izduženost BPŽ te tri značajna izvora vode na potezu istok-zapad omogućuju povezivanje temeljnih vodoopskrbnih pravaca, magistralnih cjevovoda ili vodoopskrbnih mreža u budućnosti.

Tablica 93. Značajnija vodocrpilišta u BPŽ, 2016. godina[32]

VODOOPSKRBNI SUSTAV	CRPILIŠTE/ IZVORIŠTE
ISTOČNA SLAVONIJA	„Vrpolje“/ Vrpolje „Istočna Slavonija“/ Sikirevci- Gundinci

[32] Izvor podataka je iz 2010. godine ali su podaci provjereni i aktualni u 2016. godini

SLAVONSKI BROD	„Jelas“/ Slavonski Brod
DAVOR-NOVA GRADIŠKA	„Bačica- Šumetlica“ / Nova Gradiška
	„Davor“/ Davor

Izvor: Plan razvitka vodoopskrbe na području BPŽ, 2010. godina

Opskrbljenost vodom u BPŽ još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini. Prema podacima iz Županijske razvojne strategije (2013. godina) vodoopskrbom iz organiziranih vodoopskrbnih sustava pokriveno je oko 135.000 stanovnika BPŽ. Na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske prosjek opskrbljenosti je 80%. Okosnicu vodoopskrbnog sustava čini glavno vodocrpilište regionalnog vodovoda Istočna Slavonija koje je smješteno u Sikirevcima iz kojeg se direktno crpi voda u vodoopskrbni sustav. Voda se crpi za potrebe vodoopskrbe gradova i općina u Vukovarsko-srijemskoj županiji (Županja, Vinkovci, Andrijaševci, Bošnjaci, Cerna, Gradište, Ivanovo, Stari Mikanovci, Štitar i Vođinci), ali i naselja u općinama BPŽ: Gundinci, Sikirevci. Slavonski Šamac i Oprisavci, Garčin, Donji Andrijevci, Klakar, Vrpolje i istočni dio grada Slavonskog Broda.

Iz sredstava zajmova Svjetske banke u tijeku je izgradnja vodoopskrbnog sustava Davor – Nova Gradiška kao jedinstvenog sustava u koji je uključena zajednička vodoopskrba Grada Nove Gradiške i deset općina: Davor, Staro Petrovo Selo, Vrbje, Nova Kapela, Rešetari, Gornji Bogićevci, Cernik, Okučani, Stara Gradiška i Dragalić.

11.1.1. Potrošnja vode

Tablica 94. Duljina javne vodoopskrbne mreže i potrošnja pitke vode u BPŽ, 2017. godina

DISTRIBUTER	DULJINA VODOOPSKRBNE MREŽE	POTROŠNJA PITKE VODE
Vodovod d.o.o. Slavonski Brod	927 km	140 litara/stanovnik
Regionalni vodovod Davor- Nova Gradiška d.o.o.	251 km	233 litara/stanovnik
Slavča d.o.o. Nova Gradiška	70 km	110 litara/stanovnik

Izvor: Vodovod d.o.o. Slavonski Brod, Vodovod zapadne Slavonije, 2013. godina

Stanovnici BPŽ koji nisu priključeni na sustav javne vodoopskrbe vodom se opskrbljuju iz lokalnih vodovoda ili individualnih vodozahvata (cisterne i bunari) u kojima se kontrola kakvoće vode provodi prema potrebi i procjeni korisnika. Na području BPŽ u najnepovoljnijim uvjetima može se osigurati oko 600 l/s vode dok su očekivane maksimalne dnevne potrebe oko 1.000 l/s, na osnovi čega je dugoročno rješenje vodoopskrbe na navedenom području

spajanje na vodoopskrbni sustav čiji je vodni potencijal iznad vodoopskrbnih zahtjeva, a koji se snabdijeva s izvorišta Sikirevci iz kojeg se očekuje oko 2.000 l/s.

Potrošnja vode u gospodarstvu posljednjih godina pada te se u 2015. stabilizirala na oko 81.000 m³, a veliki industrijski potrošači koriste vlastita izvorišta tehnološke vode (primjer Slavonija slad d.o.o. i tvornica kože Psunj d.o.o. iz Nove Gradiške te Đuro Đaković d.o.o. i Vindon d.o.o. iz Slavonskog Broda). Grad Slavonski Brod najveći je potrošač vode u BPŽ zbog najveće naseljenosti, ali i zbog veće koncentracije poslovnih subjekata i javnih ustanova koje su smještene u Gradu.

Prema podacima DZS-a broj potrošača u BPŽ 2016. godine je 62.731, a udio priključenosti na javnu opskrbu je 58,25%.

Tablica 95. Broj kućanstava i potrošnja vode u vodoopskrbnom sustavu u BPŽ, 2016.godina

DISTRIBUTER	OPĆINA	BROJ PRIKLJUČAKA KUĆANSTVA	POTROŠNJA KUĆANSTVA
Vodovod d.o.o. Slavonski Brod	Grad Slavonski Brod	20120	3.678.121 m³
	Oriovac	1804	207.925 m³
	Brodski Stupnik	672	76.968 m³
	Sibinj	1023	136.793 m³
	Bebrina	922	114.760 m³
	Podcrkavlje	486	67.953 m³
	Bukovlje	547	63.981 m³
	G.Vrba	525	68.713 m³
	Klakar	383	54.334 m³
	Garčin	76	3.800 m³
	Oprisavci	141	15.160 m³
	D.Andrijevci	786	105.787 m³
	Vrpolje	161	18.559 m³
	Sikirevci	20	524 m³
	Slavonski Šamac	7	364 m³

	Gundinci	3	60 m³
Regionalni vodovod Davor- Nova Gradiška d.o.o.	Davor	870	86.657 m³
	Nova Kapela	343	16.448 m³
	Staro Petrovo Selo	134	5.403 m³
	Vrbje	224	16.147 m³
	Rešetari	73	2.634 m³
Slavča d.o.o. Nova Gradiška	Grad Nova Gradiška	3309	267.902,47 m³
	Gornji Bogićevci	549	29.558,57 m³
	Okučani	605	38.941,17 m³
	Stara Gradiška	393	32.714,59 m³
	Rešetari	299	22.003,85 m³
	Dragalić	320	17.929,00 m³
	Cernika	173	13.989,00 m³
	Ostalo	17	647,00 m³

Izvor: Vodovod zapadne Slavonije, 2016. godina

11.1.2. Otpadne vode

Gospodarenje otpadnim vodama slabije je razvijeno. Javna odvodnja ima veliku ulogu u zdravlju i kvaliteti života stanovništva. Sukladno podacima Županijske razvojne strategije BPŽ (2013. godina), sustav odvodnje vode obuhvaća 54% stanovnika i 8% naselja u BPŽ.

Kroz program IPA komponenta 3, izgrađen je sustav odvodnje i prateći uređaj za pročišćavanje u Slavonskom Brodu. Radovi na kanalizacijskom sustavu uključivali su: izgradnju novog kanalizacijskog sustava u Gradu Slavonskom Brodu, Općini Klakar, Općini Gornja Vrba i Općini Podcrkavlje u duljini od 36,1 km, obnovu postojećih glavnih kanalizacijskih kolektora u duljini od 0,7 km, 7 kišnih rasteretnih objekata te 8 crpnih stanica.

U Gradu Slavonskom Brodu postoji mreža kanalizacijskog sustava u većem dijelu grada i u pojedinim naseljima i susjednim općinama koje su povezane s gradskom mrežom iz koje se otpadne vode ispuštaju preko pročistača u rijeku Savu. U Gradu Slavonskom Brodu priključenost na javnu kanalizaciju mrežu 2015. godine iznosi 74,42%, a u ostatku upravnog područja manje od 3,5%. Naselja s područja Grada Nove Gradiške, te dijela Općina Rešetari i Cernik povezuje jedinstven sustav za prikupljanje otpadnih voda. Na istočnom dijelu BPŽ sustav odvodnje otpadnih voda također nije na zadovoljavajućoj razini.

U općini Donji Andrijevci postoje manji sustavi odvodnje s većim ili manjim stupnjem izgrađenosti, no niti jedna općina nema uređaj za čišćenje otpadnih voda te se ona bez prethodnog čišćenja ispušta u recipijent (izuzetak je naselje Dragalić koje ima UP). Stanovnici općina koji nemaju mogućnost priključenja, otpadne i sanitarne vode rješavaju septičkim, sabirnim ili crnim jamama što pogoduje velikoj mogućnosti zagađenja podzemnih voda, te može utjecati na zdravlje stanovništva. Na područjima općina Oriovac, Brodski Stupnik, Vrpolje, Garčin, Sikirevci, Sibinj i Slavonski Šamac u tijeku je izgradnja sustava otpadnih voda.

Tablica 96. Sustav kanalizacije u gradovima i općinama BPŽ, 2016. godina

GRADOVI	STANJE KANALIZACIJSKE MREŽE
Slavonski Brod	Postoji
Nova Gradiška	Postoji
OPĆINE	
Bebrina	Nema
Brodski Stupnik	Postoji, djelomično
Bukovlje	Postoji, djelomično
Cernik	Postoji, djelomično
Davor	Postoji, djelomično
Donji Andrijevci	Postoji, djelomično
Dragalić	Postoji, djelomično
Garčin	Postoji ali nije stavljena u funkciju
Gornja Vrba	Postoji ali nije stavljena u funkciju
Gornji Bogićevci	Postoji, djelomično
Gundinci	Nema
Klakar	Postoji, djelomično
Nova Kapela	Nema
Okučani	Postoji, djelomično
Oprisavci	Nema
Oriovac	Nema
Podcrkavlje	Postoji, djelomično
Rešetari	Postoji, djelomično

Sibinj	Nema
Sikirevci	Nema, u fazi izgradnje
Slavonski Šamac	Nema
Stara Gradiška	Postoji, djelomično
Staro Petrovo Selo	Nema
Velika Kopanica	Nema
Vrbje	Nema
Vrpolje	Postoji, djelomično

Izvor: Gradovi i Općine BPŽ, siječanj 2017.

Na području IVU Vodovod d.o.o. Slavonski Brod u tijeku je izrada studijske i tehničke dokumentacije za usklađivanje s Direktivama EU za pitku i otpadnu vodu aglomeracije Slavonski Brod koja obuhvaća JLS, Grad Slavonski Brod i općine Brodski Stupnik, Sibinj, Podcrkavlje, Gornja Vrba, Bukovlje, dio općine Klakar, Garčin i Donje Andrijevce. Navedena dokumentacija se radi u svrhu prijave izgradnje vodovoda i sustava odvodnje aglomeracije Slavonski Brod i sufinanciranja iz Kohezijskog fonda EU. Predvidiva vrijednost projekta je 350.000.000 HRK.
Među projektima sufinanciranim sredstvima strukturnih fondova, a koji se provode u 2 faze kroz dva programska razdoblja – prva faza u okviru Operativnog programa Zaštita okoliša 2007. – 2013. godine, a druga faza u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. godine se nalazi i projekt "Razvoj vodnokomunalne infrastrukture Nova Gradiška" koji obuhvaća aglomeraciju na području Grada Nova Gradiška te Općine Cernik i Općine Rešetari.

Kod sustava odvodnje općine Davor za naselje Davor izgrađeno je 16.500 m kolektorske mreže te UPOV: 2.760 ES, izgrađeno 50% investicije od 8 milijuna HRK, za naselje Orubica ishođena je građevinska dozvola za kolektore i UPOV, te izvršena prijava na natječaj za financiranje izgradnje (760 ES; 12 km kolektorske mreže).

Za aglomeraciju Batrina (područje općine Nova Kapela) izgrađeno je 4 km kolektora, isprojektirano 50 km kolektorske mreže i UPOV za 9600 ES u sklopu projekta Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Batrina. Financiranje projekta predviđeno je iz Kohezijsogi fonda i nacionalnih sredstava.

Za aglomeracije Okučani i Staro Petrovo Selo u izradi je studijska dokumentacija.

11.1.3. Kvaliteta vode za piće

Kvalitetu vode u BPŽ kontrolira Služba za zdravstvenu ekologiju koja je sastavnica Zavoda za javno zdravstvo BPŽ. Postupci ispitivanja otpadnih voda i tehnološki otpadnih voda vrše se radi utvrđivanja kvalitete otpadne vode koja se ispušta u sustav javne odvodnje, sabirne jame i prirodne spremnike.

Broj uzoraka obuhvaćenih ispitivanjem zdravstvene ispravnosti vode za piće iz javnih vodovoda na području BPŽ nije ustaljen. U 2011. godini ispitano je 604 uzorka na mikrobiološke parametre i 572 uzorka na kemijske parametre dok je u 2015. godini ispitano 563 uzorka na mikrobiološke parametre i 442 uzorka na kemijske parametre. Najveći broj ispitanih uzoraka bio je 2012. godine te je iznosio 996 mikrobioloških i 837 kemijskih uzoraka.

Tablica 97. Broj mikrobiološki i kemijski ispitanih uzoraka vode za piće u BPŽ, 2016. godina

UZORAK	MIKROBIOLOŠKI			KEMIJSKI		
	UKUPNO	NEISPRAVNO	POSTOTAK	UKUPNO	NEISPRAVNO	POSTOTAK
Javni vodovodi	576	5	0,9%	563	14	2,5%
Ostali javni vodoopskrbni objekti	30	6	20%	31	6	19,4%
Individualni objekti	263	201	76,4%	180	81	45,0%

Izvor: Služba za zdravstvenu ekologiju, Zavod za javno zdravstvo BPŽ, 2016. godina

Analizom kontrole vode utvrđeno je 0,9% mikrobiološki neispravnih uzoraka i 2,5% neispravnih kemijskih uzoraka. Iz svih vodoopskrbnih objekata mikrobiološki ispitano 869 uzoraka vode od čega je 24,4% zdravstveno neispravno zbog povišenog broja aerobnih bakterija, ukupnih koliformnih bakterija i fekalnih streptokoka. Ukupno 774 uzoraka kemijski je analizirano te je 11,9% neispravno, uglavnom zbog povišene koncentracija boje, mutnoće, nitrata, željeza i mangana.

11.2. Opskrba električnom energijom

Na cjelokupnom području BPŽ postoji sustav elektroenergetske mreže kojim upravlja Hrvatska elektroprivreda d.d. (HEP). Na području BPŽ djeluje HEP Slavonski Brod, a tri općine pokriva HEP Vinkovci. U sklopu Elektre Vinkovci postoji sljedeća elektroenergetska infrastruktura: 4 trafostanice 110/35 kV, 19 trafostanica 35/10 kV, 257 km vodova 35 kV, 823 trafostanice 10/0.4 kV te 1158 km vodova 20 i 10 kV. U promatranom razdoblju (2011. – 2015. godina) potrošnja električne energije smanjila se sa 468 GW u 2011. godini na 455 GW u 2015. godini, a razloge možemo pronaći u ekonomskoj krizi, ali i osvještavanju stanovništva o učinkovitoj potrošnji.

Na području BPŽ odvija se proizvodnja električne energije, prijenos i transformacija te dio distribucije električne energije. Prijenosna mreža u BPŽ podijeljena je između prijenosnog područja Zagreba i Osijeka.

Tablica 98. Energetske građevine od važnosti za Republiku Hrvatsku na području BPŽ, 2012. godina

BROJ	NAZIV GRAĐEVINE
1.	Građevina za proizvodnju električne energije (TO-TE Slavonski Brod)
2.	Građevina za proizvodnju električne energije-dalekovodi 110 kV
3.	Planirani priključci dalekovod DV 2x400kV TE-TO Slavonski Brod na postojeći DV 400 kV TS Žerjavinec-TS Ernestovo
4.	Planirani dalekovod DV 2x220 (110) kV TE-TO Slavonski Brod-TS 220/110 kV Đakovo
5.	Građevine za transformaciju električne energije-trafostanice

Izvor: Službeni vjesnik BPŽ, ISSN 1846-0267, 9/12, 2012. godina

Grad Slavonski Brod u potpunosti je priključen na 110kV naponsku mrežu te su na toj razini izgrađene dvije trafostanice 110/35/10kV: trafostanica Brod instalirane snage 2bx40 MVA i trafostanica Brod 2 instalirane snage 1x40 MVA. Obje stanice povezane su 110 kV nadzemnim dalekovodima s Novom Gradiškom i Požegom, odnosno Đakovom. Distribucijska mreža izgrađena je na podzemnim ili nadzemnim vodovima na 35 kV nivou.

Na području BPŽ prolaze trase dalekovoda navedenih niže u tablici te transformatorske stanice i elektrovučna postrojenja naponske snage 220 i 110 kV.

Tablica 99. Dalekovodi, transformatorske stanice i elektrovučna postrojenja na području BPŽ, 2013. godina

	NAZIV I NAPONSKA SNAGA
1.	DV 220 kV TS Đakovo – TS Tuzla (BIH)
2.	DV 220 kV TS Đakovo – TS Gradačac (BIH)
3.	DV 110 kV TS Đakovo – Županja
4.	DV 110 kV TS Andrijevci – TS Slavonski Brod 1
5.	DV 110 kV EVP Andrijevci – TS Slavonski Brod 1
6.	DV 110 kV TS Slavonski Brod 1 – TS Slavonski Brod 2
7.	DV 110 kV TS Slavonski Brod 2 – Bosanski Brod (BIH)

8.	DV 110 kV TS Slavonski Brod 1 – TS Požega
9.	DV 110 kV TS Slavonski Brod 1 – EVP Kapela 1 i 2
10	DV 110 kV TS Nova Gradiška – TS Požega
11.	DV 110 kV TS Nova Gradiška – TS Međurić
12	TS 110/35 kV Slavonski Brod 1
13.	TS 110/35 kV Slavonski Brod 2
14.	TS 110/35 kV Nova Gradiška
15.+	TS 110/20/10 kV Andrijevci
16.	TS 110/25 kV Donji Andrijevci
17.	TS 110/25 kV Kapela

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2009-2013. godina, 2013. godina

Ukupna duljina koridora nadzemnih vodova 220 kV i 110 kV na području BPŽ nalazi se u Tablici 90.

Tablica 100. Duljina i udio elektroopskrbnih vodova prema vrsti u BPŽ, 2013. godina

VRSTA ELEKTROOPSKRBNIH VODOVA	220kv PRIJENOSNI	110kv PRIJENOSNI	UKUPNO
DULJINA (km)	35,4 km	208,2 km	243,6 km
UDIO (%)	14,53%	85,47%	100%

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2009-2013. godina, 2013. godina

Tablica 101. Elektroenergetski objekti na području BPŽ, stanje 31.12.2017.

Vrsta mreže	Dužina (km)	Udio
ZDV 35 kV	12,5	3,52%
KDV 35 kV	28,2	0,80%

ZDV 10 kV	734,9	20,8%
KDV 10 kV	307,5	8,7%
ZM 0,4 kV (gola)	470,5	13,30%
ZM 0,4 kV (izolirana)	707,6	20,10%
K 0,4 kV	436	12,35%
Kućni priključci zračni	498,4	16,94%
Kućni priključci podzemni	123,5	3,49%
UKUPNO	3.531,6	100,00%

Izvor: HEP ODS d.o.o. 22.01.2018.

11.3. Opskrba plinom

U BPŽ ne postoje objekti za proizvodnju ili preradu plina i nafte kao što su plinska polja ili rafinerije stoga cjevovodni transport nafte i plina pokriva potrebe opskrbe plinom i naftom.

Tablica 102. Građevine za proizvodnju i transport plina u BPŽ, 2012. godina

BROJ	NAZIV PLINOVODA
1.	Postojeći magistralni plinovod Kutina-Slavonski Brod DN 600/75
2.	Postojeći magistralni plinovod Slobodnica-Donji Miholjac DN 800/75
3.	Postojeći magistralni plinovod BS Seoce-MRČ Nova Kapela DN 200/75
4.	Postojeći magistralni plinovod Nova Kapela-Požega DN 300/50
5.	Postojeći magistralni plinovod PČ Slobodnica-PČ Slavonski Brod DN 400/50
6.	Postojeći magistralni plinovod PČ Slavonski Brod-MRS Slavonski Brod DN 150/50
7.	Postojeći magistralni plinovod Našice-Slavonski Brod DN 300/50
8.	Postojeći magistralni plinovod Slavonski Brod-Vinkovci DN 400/50
9.	Postojeći spojni plinovod za MRS Nova Gradiška DN 200/50
10.	Postojeći produktovod Slobodnica-Bosanski Brod DN 400/50
11.	Postojeći magistralni plinovod Našice-Podcrkavlje DN 150/50

12.	Postojeći magistralni plinovod Podcrkavlje-Slavonski Brod DN 150/50
13.	Spojni plinovod za MRS Novu Gradišku DN 200/50
14.	Odvojni plinovod za MRS Slavonski Brod istok
15.	Postojeći nadzemni objekti: MRS,MRČ,MČS,OPČS i BS

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2013., dopunjeno podacima Plinacro d.o.o. 2017.

Na području BPŽ 75% od ukupnog stanovništva opskrbljeno je plinom, a plinoopskrbni sustav podijeljen je na dva distribucijska područja između tvrtki Brod-plin d.o.o. i Plin-projekt d.o.o..

Sukladno podacima iz 2016. godine, Brod plin d.o.o. u svojoj nadležnosti ima oko 493 km plinske mreže, dok Plin-projekt ima 299,62 km plinske mreže.

Tablica 103. Opskrba plinom u BPŽ, 2016. godina

VRSTA PLINOVODA	MAGISTRALNI	DISTRIBUCIJSKI	UKUPNO
DULJINA (km)	165,40 km	792,62 km	958,02 km
UDIO (%)	20,76%	79,24%	100%

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2009-2013. godina, 2013. godina, dopunjeno podacima distributera Plinprojekt d.o.o i Brodplin d.o.o. 2016. godina

Kroz Grad Slavonski Brod prolazi magistralni plinovod, te na području BPŽ Grad Slavonski Brod ima razvijen sustav javnog grijanja. Tvrtka Brod-plin d.o.o. distribuira prirodni plin na sljedećem području: Grad Slavonski Brod te u općinama: Podcrkavlje, Bukovlje, Sibinj, Brodski Stupnik, Gornja Vrba, Klakar, Vrpolje, Velika Kopanica, Oriovac, Bebrina i Gundinci.

Sustav javnog grijanja u Slavonskom Brodu podijeljen je na sljedeće skupine: centralni toplinski sustav-kotlovnica Slavonija I koja obuhvaća grijanje naselja Slavonija 1 i 2, zatvoreni toplinski sustav-kotlovnica kralj Tomislav koja obuhvaća grijanje Naselja kralja Tomislava; kotlovnica Mikrorajon koja obuhvaća naselje Mikrorajon te samostalni toplinski sustavi koji se sastoje od 18 kotlovnica. Od 2012. godine na svim kotlovnicama se koristi prirodni plin kao energent.

Broj potrošača prirodnog plina u Gradu Slavonskom Brodu i pripadajućim općinama bilježi uzastopan rast u promatranom razdoblju 2003. do 2015. godine (2003. godine broj potrošača prirodnog plina u Slavonskom Brodu iznosio je 7.698, a 2015. godine 13.764). Proširenje i izgradnja distribucijske mreže za opskrbu prirodnim plinom dovelo je do povećanja broja korisnika mreže.

Tablica 104. Isporučene količine prirodnog plina od strane tvrtke Brod-plin d.o.o. na distributivnom području, 2012. – 2016. godina

GODINA	ISPORUČENE KOLIČINE (m^3) u 1000
2012.	31.806 m^3
2013.	30.282 m^3
2014.	26.880 m^3
2015.	29.520 m^3
2016.	30.807 m^3

Izvor: Brod-plin d.o.o., 2012.-2016. godina

Nakon 2010. godine potrošnja prirodnog plina na distributivnom području tvrtke Brod-plin d.o.o. pada kao posljedica ekonomske krize, a trend je vidljiv i u ostalim dijelovima Republike Hrvatske.

Isporuka toplinske energije na godišnjoj razni iznosi 35.810.350 Kwh. Tvrtka Brod-plin d.o.o. rekonstruirala je sve postojeće kotlovnice, a trenutno najveći problem predstavlja toplovod za distribuciju toplinske energije u naselju Slavonija II za koji je predviđena zamjena predizoliranim čeličnim cijevima kako bi se smanjili gubici.

Na području Grada Nove Gradiške djeluje Plin-projekt d.o.o., tvrtka za distribuciju i opskrbu plinom. Osim na području Nove Gradiške, Plin-projekt d.o.o. vrši distribuciju plina u općinama: Okučani, Gornji Bogičevci, Dragalić, Cernik, Rešetari, Staro Petrovo Selo, Nova Kapela, Donji Andrijevci i Garčin, te u Novskoj i općinama Lipovljani i Jasenovac smještenim u Sisačko-moslavačkoj županiji. U dijelovima BPŽ u kojima ne postoji plinoopskrbni sustav (primjerice u općinama Davor, Stara Gradiška i Vrbje) kućanstva kao izvor toplinske energije koriste kruta goriva i lož ulje.

Tablica 105. Isporučene količine prirodnog plina od strane tvrtke Plin-projekt d.o.o. na distributivnom području, 2011. – 2015. godina

GODINA	ISPORUČENE KOLIČINE (m^3)
2011.	18.268.787
2012.	16.486.285
2013.	15.033.498
2014.	12.944.212
2015.	14.992.531

Izvor: Plin-projekt d.o.o.

Plinska termoelektrana-toplana Slavonski Brod projekt je čija se realizacija očekuje u budućnosti, a kojim je planirano izgraditi kogeneracijsko postrojenje termoelektrane-toplane na prirodni plin Slavonski Brod (TE-TO Slavonski Brod). Postrojenje će služit za proizvodnju električne energije, tehnološke pare, ogrjevne i nisko-temperaturne topline, a kao pogonsko gorivo koristiti će prirodni plin. Kao što je ranije spomenuto, na području BPŽ ne postoje objekti u funkciji prerade ili proizvodnje nafte te se koriste preradbeni objekti na drugim lokacijama u Republici koji zadovoljavaju potrebe stanovništva.

Tablica 106. Građevine za proizvodnju i transport nafte u BPŽ, 2016. godina

BROJ	NAZIV NAFTOVODA
1.	Postojeći Jadranski naftovod (JANAF); Postojeći Terminal Slavonski Brod
2.	Postojeći magistralni naftovod Đeletovci – Ruščica DN300 (spojni naftovod Ruščica – Slobodnica)
3.	Postojeći magistralni naftovod Beničanci – Ruščica DN300
4.	Postojeći produktovod Slobodnica – Slavonski Brod DN 400/50

Izvor: Službeni vjesnik BPŽ, ISSN 1846-0267, 9/12, 2012. godina, dopunjeno podacima JANAFd.d i INA d.d. 2016., obrada autor

Sustav plina i nafte na području BPŽ obilježava neujednačena rasprostranjenost teritorijem BPŽ, nedostatak popratne tehničko-tehnološke opreme te zastarjelost tehničko-tehnoloških rješenja sustava prijenosa i upravljanja na dijelu dionica.

11.4. Alternativni izvori energije

Alternativni izvori energije obuhvaćaju sljedeće obnovljive izvore energija (OIE): energija vjetra, sunčeve energija, biomasa, geotermalna energija (toplinska energija Zemljine unutrašnjosti i vrući izvori), vodne snage, potencijalna energija plime i oseke i morskih valova te toplinska energija mora. Sukladno Zakonu o energiji (2015. godina), obnovljivi izvori energije su izvori energije koji su sačuvani u prirodi i obnavljaju se u cijelosti ili djelomično. Energetski institut Hrvoje Požar 2012. godine izradio je studiju „Potencijal obnovljivih izvora energije u BPŽ“ u kojoj uz opće značajke BPŽ, pruža prikaz postojećih potencijala obnovljivih izvora energije te može poslužiti kao podloga za buduće planiranje korištenja obnovljivih izvora energije.

U BPŽ nalazi se 27 postrojenja za iskorištavanje obnovljivih izvora energije od kojih je najviše fotonaponskih elektrana s najvećim brojem fotoelektrana u Gradu Slavonskom Brodu (19). Na teritoriju cjelokupne Republike Hrvatske fotonaponske elektrane zauzimaju vodeće mjesto u ukupnom broju postrojenja za iskorištavanje obnovljivih izvora energije sa 62,5% u ukupnom broju elektrana.

Grafikon 24. Broj elektrana za iskorištavanje obnovljivih izvora energije u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2016. godina

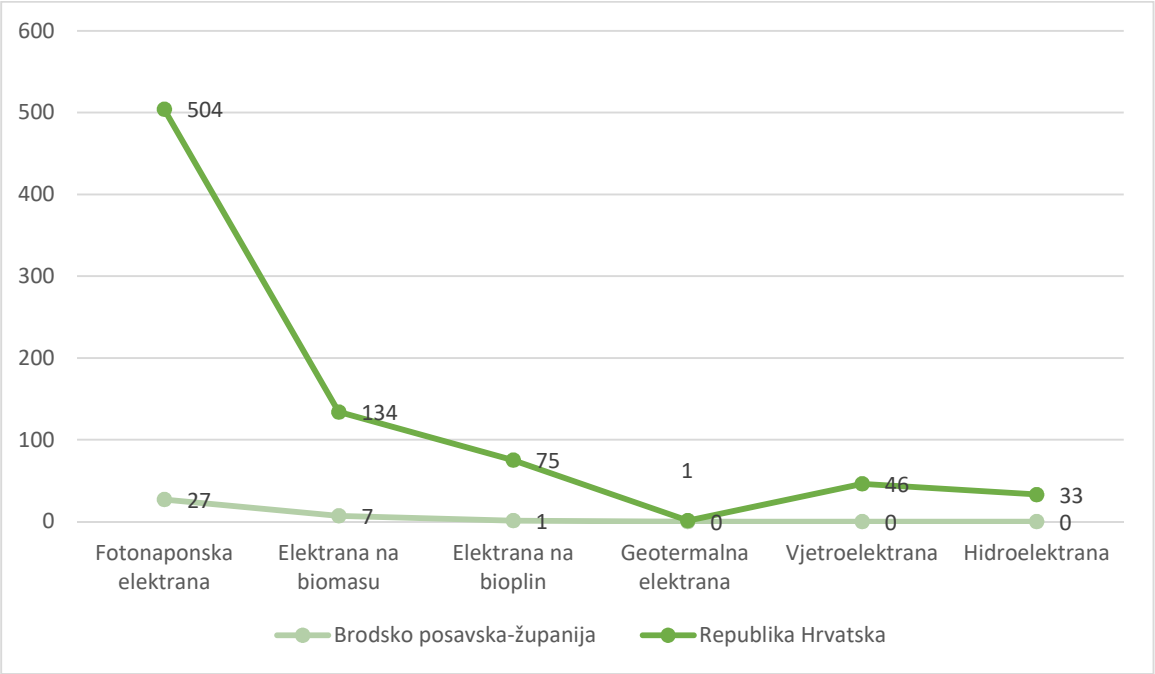

Izvor: Registar OIEKPP, Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske, http://oie-aplikacije.mingo.hr/pregledi, 2016. godina

11.4.1. Energija sunca

Solarna energija tj. energija sunca ima velik energetski potencijal te je njezina iskoristivost prepoznata na području BPŽ. Energiju Sunca moguće je koristiti na dva načina: korištenjem sunčanih toplinskih sustava za zagrijavanje potrošne tople vode i kao podršku grijanju te korištenjem fotonaponskih sustava za proizvodnju električne energije. Podaci o sunčevom zračenju dostupni su za mjernu postaju Slavonski Brod te se, uzimajući u obzir relativno stalnu prostornu razdiobu godišnje ozračenosti, podaci smatraju reprezentativnim za područje cijele županije. Sunčani, odnosno solarni toplinski sustavi, koriste se u objektima u koji se koriste cijele godine (obiteljske kuće, javne ustanove, hoteli). Sukladno procjeni, solarni toplinski sustav mogao bi zadovoljiti do 75% energetskih potreba za zagrijavanjem potrošne tople vode u slučaju kućanstva od četiri člana. Solarni fotonaponski sustav u Gradu Slavonskom Brodu postavljen pod optimalnim kutom, godišnje bi mogao proizvoditi oko 1.090 kWh energije po svakom kW instalirane snage.

U 2013. godini proveden je projekt „Poticanje korištenja OIE kod fizičkih osoba na području BPŽ“ sufinanciran od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost i proračunskih sredstava BPŽ. Kroz projekt je ugrađeno ukupno 40 solarnih sustava. U 2014. godini ugrađeno je dodatno 27 solarnih sustava.

11.4.2. Energija biomase

Energetski potencijal biomase kao energenta u BPŽ je potencijalno vrlo velik, no trenutna iskoristivost je slaba. Biomasa predstavlja biološki razgradiv dio proizvoda, otpada i ostataka

biološkog podrijetla iz poljoprivrede, šumarstva i s njima povezanih proizvodnih djelatnosti. Iz biomase je moguće proizvesti toplinsku i električnu energiju te goriva za prijevoz. U BPŽ prepoznati su različiti potencijali biomase. Iz poljoprivredne biomase moguće je proizvoditi toplinsku energiju, električnu energiju, energiju potrebnu za motorna goriva te derivate od kojih su najčešći briketi, peleti, bioplin i biogoriva.

Bioplin kao energent najpovoljnije opcije ima u proizvodnji iz otpadaka sirovina kao što su ostatci prehrambene industrije i kalnički otpad. Tekuća biogoriva koriste se za pogon motornih vozila, a na području BPŽ najčešće sirovine za proizvodnju su kukuruz i šećerna repa. Biomasa iz otpada predstavlja značajan teoretski potencijal u BPŽ. Adekvatno i usmjereno iskorištavanje klaoničkog otpada i biorazgradivih komponenti komunalnog otpada, osim što bi pridonijelo proizvodnji energije, riješilo bi problem zbrinjavanja otpada te smanjenja otpada na odlagalištima.

Projektom „Poticanje korištenja OIE kod fizičkih osoba na području BPŽ“ financirano je 17 sustava za korištenje biomase (peleti, drvna sječka, drvo) 2013. godine dok je u 2014. godini financirano 22 sustava koji koriste biomasu.

Nakon ukupno 6 krugova natječaja (četiri kruga u 2013. te dva kruga u 2014. godini) sufinancirana je ugradnja 106 sustava korištenja obnovljivih izvora energije (solarni sustavi i sustavi za korištenje biomase) te je iskorišteno 98% planiranih županijskih sredstava i ugovorenih sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost ukupne vrijednosti 1.469.768,07 HRK. Drvna biomasa obuhvaća ogrjevno drvo, sječku, koru, piljevinu, blanjevinu, brikete i pelete, moguće ju je pretvoriti u toplinsku i električnu energiju te u tekuća i plinovita goriva.

11.4.3. Geotermalni izvor energije

Na području BPŽ procijenjen je visok stupanj geotermalnog potencijala, no unatoč tome u BPŽ nije registriran niti jedan termalni izvor. Kako bi se iskoristio potencijal koji je prepoznat na području BPŽ, potrebno je provesti istraživanja koja bi pridonijela mogućnosti korištenja geotermalne energije putem dizalica topline koje su pogodne za niskotemperaturne sustave grijanja i hlađenje te zagrijavana potrošne tople vode.

11.4.4. Energija vjetra i vode

Na području BPŽ na godišnjoj razini nema izraženijih vjetrova koji bi se mogli značajnije iskoristiti za proizvodnju električne energije. U sjeverozapadnom dijelu BPŽ može se očekivati najveći potencijal energije vjetra te su najvjetrovitija područja na obroncima Psunja koji se nalazi na višoj nadmorskoj visini. Uz zadovoljavanje nužnih tehničkih preduvjeta, raspoloživ tehnički potencijal u BPŽ procijenjen je na 10-tak MW, no utvrđivanje potencijalnih lokacija zahtijeva temeljito istraživanje koje tek treba napraviti.

Energija vode odnosno hidroenergija na području BPŽ ima slab energetski potencijal. Određen energetski potencijal pronalazimo u skupini energetski izdašnijih vodotoka (vodotoci sa specifičnom snagom većom od 50kW/km) kojima je procijenjen neto energetski potencijal. Iz priložene tablice vidljivo je moguća godišnja proizvodnja hidroenergije.

Tablica 107. Neto energetski potencijal za vodotoke s definiranim potezima korištenja u BPŽ, 2012. godina

NAZIV VODOTOKA	UKUPAN BROJ POTEZA KORIŠTENJA	INSTALIRANA SNAGA (kW)	MOGUĆA GODIŠNJA PROIZVODNJA (GWh)
Orljavica[33]	5	292	1
Sloboština	14	867	3,2
Šumetlica	1	72	0,29
Trnava	2	115	0,33
UKUPNO	22	1.346	4,82

Izvor: Potencijal obnovljivih izvora energije u BPŽ, 2012. godina

Istraživanja provedena do sada ukazuju na mali potencijal BPŽ za izgradnju malih hidroelektrana (raspon instalirane snage 50kW/km do 5MW).

11.5. Energetska učinkovitost

U sklopu projekta „Poticanje korištenja OIE kod fizičkih osoba na području BPŽ“ 2014. godine BPŽ je sufinancirala energetsku obnovu 20 obiteljskih kuća (izgradnju/sanaciju toplinske zaštite vanjske ovojnice obiteljskih kuća). Polovica obnovljenih kuća nalazila se u Gradu Slavonskom Brodu, dok su u općini Oprisavci obnovljene 4 kuće, u općinama Sibinj i Gornja Bebrina 2 kuće, a Gradu Novoj Gradiški i općini Garčin po 1 kuća. Provedbom projekta iskorišteno je 705.740,96 HRK odnosno 94,1% planiranih sredstava BPŽ i Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Na godišnjoj razini očekivane uštede provedbom projekta su smanjenje potrošnje toplinske energije za 465.678,13 kwh, smanjenje troškova za energente u iznosu 169.003,31 HRK te smanjenje emisija CO_2 za 147 t. U 2014. godine osim BPŽ, poticanje korištenja OIE za kućanstva provodile su Općine Gornji Bogićevci (10 sustava) i Stara Gradiška (24 sustava) uz sufinanciranje Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost.

BPŽ sudjeluje u nacionalnim programima poticaja energetske učinkovitosti, a ostvareni su i značajni rezultati u projektima obnove obiteljskih kuća za koje BPŽ i dalje izdvaja proračunska sredstva kojima se sufinanciraju projekti poticanja korištenja OIE i energetske učinkovitosti.

Na području BPŽ nije dovoljno razvijeno iskorištavanje obnovljivih izvora energije te je navedenome potrebno posvetiti dodatnu pažnju u budućnosti.

[33] Dijelom u Požeško-slavonskoj županiji

12. INFRASTRUKTURA ZA MOBILNOST I INTERNETSKU POVEZANOST

Razvijenost infrastrukture na pojedinom području u smislu prometnih i komunikacijskih mreža ključni su za jačanje razvojnog potencijala BPŽ i privlačnosti za ulagače. Dobra prometna i komunikacijska infrastruktura u pravilu ima povoljan učinak na kvalitetu života stanovništva te omogućuje stanovnicima bolji pristup prilikama za zapošljavanje i uslugama koje možda nisu dostupne u njihovom mjestu stanovanja.

Međunarodni paneuropski prometni koridori Vb, Vc, X i Xa koji prolaze kroz Republiku Hrvatsku otvaraju je dvosmjerno prema dva velika pravca europskih mreža. S obzirom da Republika Hrvatska od 1. srpnja 2013. godine ima status države članice Europske unije, ti koridori sada su sastavni dio TEN-T mreže prikazano na Slici 3. kako slijedi: Vb (TEN-T Mediteranski koridor), Vc (TEN-T sveobuhvatna mreža), X (TEN-T osnovna mreža) i Xa (TEN-T sveobuhvatna mreža).

Slika 3. RH, osnovna prometna mreža željeznica, cesta i unutarnjih vodnih putova

Izvor: MPPI, http://www.mppi.hr/default.aspx?id=10391

Kroz koridor X prolazi trasa autoceste te dvokolosječna željeznička pruga. Osim navedenih pravaca, kroz BPŽ prolaze drugi značajni koridori, cestovni na trasi državne ceste D5 (Virovitica – Daruvar – Pakrac – Stara Gradiška), te složeni prometni koridor na trasi državne ceste D7 (B. Manastir – Osijek – Đakovo – Slavonski Šamac) u okviru kojeg je položena i trasa pomodne magistralne željezničke pruge. To je ogranak V. prometnog koridora preko kojeg prostor Srednje Europe ima pristup prostoru i lukama južnog Jadrana.

Na području BPŽ postoji 7 cestovnih i 2 željezničkih graničnih prijelaza. Od cestovnih prijelaza tri su u kategoriji stalnog međunarodnog prijelaza I. kategorije, jedan u kategoriji graničnog prijelaza II. kategorije i tri u kategoriji privremenih kontrolnih točaka. Željeznički prijelazi su u kategoriji stalnih međunarodnih graničnih prijelaza I. kategorije. U nastavku 12. poglavlja prikazati će se analiza posteće strukture cestovnog, željezničkog, zračnog, vodenog (riječnog) prometa kao i širokopojasna infrastruktura na području BPŽ. Prikazati će se i odnosi stanja BPŽ u odnosu na ostale mreže RH te smjernice daljnjeg razvoja.

12.1. Cestovna infrastruktura

Cestovna infrastruktura na području BPŽ može se smatrati razvijenom.

Mrežu prometnica na području BPŽ čine razvrstane i nerazvrstane ceste. Na području BPŽ kategorizirano je ukupno 909 km razvrstanih cesta od čega je 128 km autocesta (14,1%), 135 km državnih cesta (14,8%), 448 km županijskih cesta (49,3%), te 198 km (21,8%) lokalnih cesta[34].

Kroz BPŽ proteže se dionica koridora X koja povezuje: (SLO) Bregana – Zagreb – Slavonski Brod – Lipovac – Beograd (Srbija), kao dio prometnog pravca između Europe i Azije, odnosno Bliskog Istoka. U okviru njega smještena je trasa autoceste A3 (međunarodna oznaka E70) dužine preko 116 kilometara („Posavska autocesta“). U smjeru sjever-jug, na istoku BPŽ proteže se dionica koridora Vc (uz državnu cestu D7) autoceste A5 (međunarodna oznaka E73) kao dio prometnog pravca između Ukrajine, Mađarske do Jadranskog mora (tri izlaza). Kao poveznica podravskog i posavskog prometnog koridora, unutar BPŽ nalazi se u dužini manje od 16,2 kilometra („Slavonska autocesta“ ili „Slavonika“). Autocesta A5 predstavlja istočni ulaz Hrvatske u europski sustav autocesta, a ujedno je i drugi po važnosti prometni pravac glede povezivanja Podunavlja s Jadranom, odnosno povezivanja srednje Europe sa srednjim i južnim Jadranom preko teritorija susjedne Bosne i Hercegovine.

Na najvažniji cestovni pravac, dionicu autoceste A3 (Bregana – Zagreb – Lipovac), vežu se, uz dionicu autoceste A5 (Beli Manastir – Osijek – Svilaj) još šest državnih cesta:

- D5 (GP Terezino Polje – Virovitica – V.Zdenci – Daruvar – Okučani – GP Stara Gradiška)
- D51 (Gradište (D53) – Požega – čvor Nova Gradiška (A3))

[34] Izvor: MPPI, Strategija prometnog razvoja RH

- D49 (Pleternica – čvor Lužani (A3))
- D525 (Pleternica (D49) – čvor Slavonski Brod zapad (A3) – Slavonski Brod (D53))
- D53 (GP Donji Miholjac – Našice – GP Slavonski Brod)
- D7 (GP Duboševica – Beli Manastir – Osijek – Đakovo – GP Slavonski Šamac)

Od nešto manje od 448 kilometara županijskih cesta, asfaltirano je preko 439 kilometara, nešto preko 8 kilometara cesta čini makadam (manje od 2%). Za lokalne ceste, asfaltirano je 153 i pol kilometara cesta, dok nešto preko 44 kilometra čini makadam (22,3%). Ukupno za županijske i lokalne ceste, od 645,2 kilometra cesta, asfaltirano je 592,7 kilometara (91,9%), a makadam čini 52,5 kilometara (8,1%)[35]. Širina županijskih cesta iznosi 3,5-4,5 metara na 3,5% dionice, 5,0-5,5 metara na 70,8% dionice te 6,0 metara 25,7% dionice. Širina lokalnih cesta iznosi u cijelosti 4,5-5,0 metara, osim na dionici 7,4 kilometara gdje je širina 5,5-6 metara (dionice Ž 4202 – Bartolovci – Ž 4206, Donji Andrijevc i – željeznička postaja, Stari Perkovci – granica županije)[36].

Tablica 108. Pregled duljine razvrstanih cesta u BPŽ

RAZVRSTANE CESTE	Autoceste	Državne ceste	Županijske ceste	Lokalne ceste
Duljina (km)	128	135	448	195
Udio %	14,13	14,90	49,45	21,52
Gustoća po km	0,61	0,066	0,235	0,096

Izvor: Strategija prometnog razvoja RH, obrada autor

Državne ceste D5, D53 i D7 značajniji su pravci s obzirom na to da su u funkciji međunarodnog povezivanja (srednja Europa s Jadranom). Mreža cesta osigurava adekvatan pristup svim općinskim centrima, kao i prostorima gospodarskog i političkog interesa BPŽ. Što se tiče lokalnih cesta, i dalje postoje stalne potrebe održavanja i unapređenja stanja te unapređenje pristupa svim naseljima na području županije, odnosno povezivanje općinskih centara i gradova sa svim naseljima. Pritom se ceste trebaju graditi i unaprjeđivati na postojećim pravcima te izbjegavati zadiranje u okoliš (poglavito šume) koristeći mjere zaštite okoliša od negativnog utjecaja prometa.

Prema IV. Izmjenama i dopunama Prostornog plana BPŽ, građevine cestovnog prometnog sustava od važnosti za RH, na prostoru BPŽ su:

[35] Izvor: Županijska uprava za ceste BPŽ, Cestovna mreža županijskih i lokalnih cesta, 9.2015.

[36] Izvor: Prostorni plan BPŽ

- Autocesta A3 (Bregana – Zagreb – Lipovac)
- Autocesta A5 (Beli Manastir – Osijek – Svilaj)
- Planirane primarne brze ceste:
    - Daruvar – Pakrac – Lipik – Okučani – Stara Gradiška
    - Našice – Pleternica – Požega – Brestova – Staro Petrovo Selo
    - A3 – granica BiH
- Planirane sekundarne brze ceste:
    - Pleternica – Lužani (A3)
    - Čaglin – Ruševo – Podcrkavlje – Slavonski Brod
- Obilaznice i korekcije na trasama državnih cesta:
    - Međunarodni cestovni granični prijelaz I kategorije Stara Gradiška i Slavonski Šamac
    - Međunarodni cestovni granični prijelaz I kategorije Slavonski Brod
    - Planirani međunarodni cestovni granični prijelaz na trasi planirane autoceste Budimpešta-Ploče
    - Planirani međunarodni cestovni granični prijelaz na trasi istočne obilaznice Slavonskog Broda

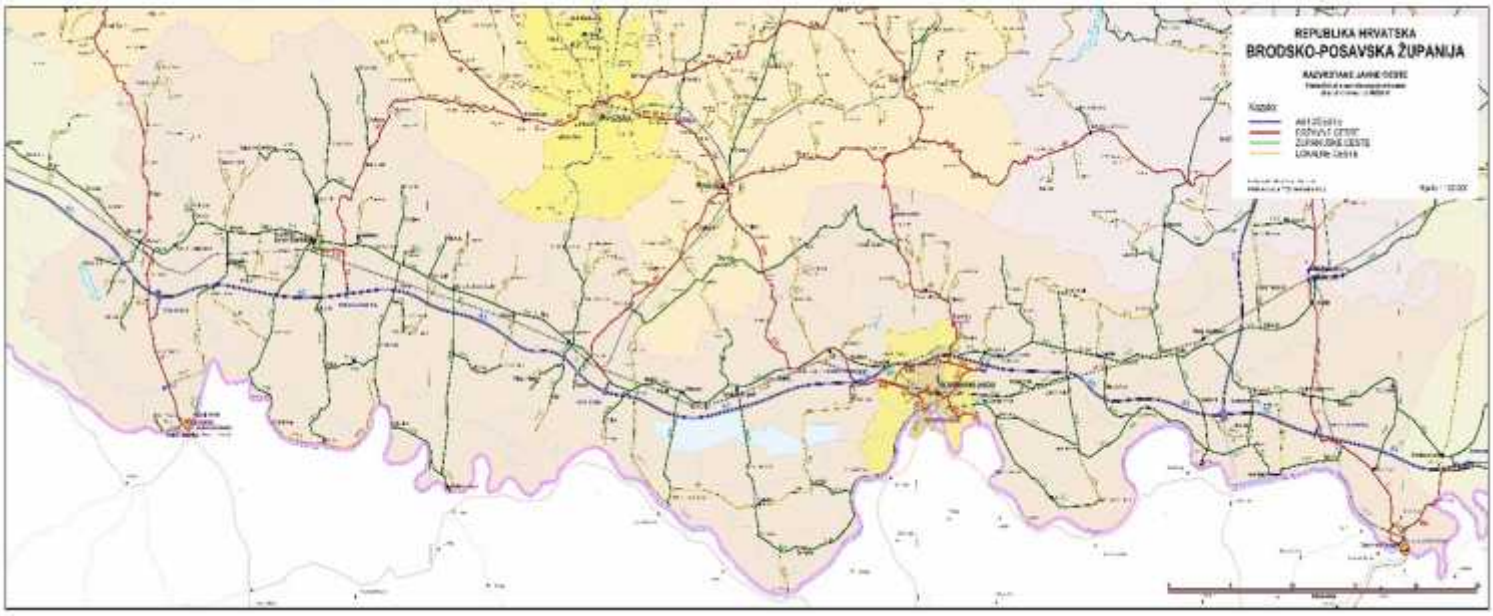

Slika 4. Prikaz svih vrsta cesta na području BPŽ

Izvor: Županijska uprava za ceste BPŽ, www.zuc-bpz.hr

Na Slici 4. prikazane su sve ceste na geografskom području BPŽ. Prema prikazu vidljivo je kako su glavni prometni pravci uglavnom usmjereni Istok-Zapad i povezuju glavna središta BPŽ sa ostalim dijelovima RH. Hrvatsku presijecaju tri Pan-europske prometne mreže odnosno koridori Vb, Vc i X, od kojih dva (Vc i X) prolaze kroz BPŽ. Uzimajući u obzir da je razvoj prometne strukture neophodan za ekonomski i socijalnu koheziju te promicanje trgovine i međunarodne i regionalne razmjene, BPŽ ima povoljan položaj iskorištavanja postojeće mreže i daljnji razvoj i nadogradnju prometne mreže. Daljnje razvijanje prometnog sektora i nadogradnja mreže mora biti usuglašena sa potrebama BPŽ i RH te međunarodnim potrebama.

Utjecaj na okoliš – zagađenje u prometu

Strateški razvoj prometnica i njihovu iskorištenost potrebno je planirati u skladu sa Studijom utjecaja na okoliš odnosno Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2030. godine. Prema ciljevima Strategije prometnog razvoja RH u cilju je unaprjeđenje pristupačnosti u putničkome i teretnome prometu na velike udaljenosti unutar RH – Istočna Hrvatska (Osijek – Slavonski Brod). Prema Strategiji prometnog razvoja RH primarna su važnost autoceste i željezničke linije od zapada do istoka jer nose promet između zapadne Europe i srednjoistočnog Balkana. Kao slabosti BPŽ izdvojena je blizina granice sa BiH, a kao prilike je izdvojen Slavonski Brod kao važno prometno/gospodarsko/industrijsko čvorište međunarodne mreže. Prema funkciji putničkog i teretnog prometa prenaglašena je usmjerenost pravaca prema Zagrebu. Promet općenito je preusmjeren na cestovni promet, što je dugoročno okolišno i ekonomski manje isplativo od prijevoznih opcija. Stoga je u cilju, prema Strategiji prometnog razvoja RH, smanjiti cestovni promet odnosno za 10% povećati putnički i teretni promet na području BPŽ. U smislu putničkog prometa u cilju je povećanje javnog prijevoza (autobus, željeznica, vodni put) u odnosu na privatne automobile za 10% do 2030. godine.

Tablica 109. Stanovništvo, vozači i registrirana vozila u BPŽ u 2016. godini

	Broj stanovnika	Broj vozača	Registrirano motornih vozila
Brodsko- posavska županija	151.012	80.572	56.527
RH	4.203.604	2.325.157	1.996.056
Odnos %	3,6	3,5%	2,83%

Izvor: Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2016. ISSN 1331-, obrada autor

Unaprjeđenje u teretnom prometu postići će se povećanjem od 10% u distribuciji tereta održivijim načinom prijevoza (željeznicom, vodnim putem, cestovnim vozilima visoke efikasnosti). Navedenom strategijom je određeno da će se poboljšati cestovni promet prema navedenim ciljevima i smjernicama, a planira se i poboljšanje pristupa riječnoj luci Slavonski Brod. Također je u cilju izgraditi D2 cestu od državne granice sa Slovenijom do državne granice sa Srbijom i ponovna kategorizacija cestovne mreže.

U Slavonskom Brodu nalazi se mjerno mjesto (klasifikacija: prigradska (O3)/gradska pozadinska) za praćenje kvalitete zraka i onečišćenja. Na navedenom području detektirane su slijedeće onečišćujuće tvari: O3; SO2; NO2; PM2,5. Navedene tvari u izmjerenom opsegu ne pokazuju prekoračenje vrijednosti onečišćujućih tvari. Uredbom za utvrđivanje Popisa mjernih mjesta[37] predviđena je dodatna lokacija nove mjerne postaje na području Slavonskog Broda-2.

Sigurnost na cestama predstavlja jedno od vodećih globalnih problema, jer prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije u prometnim nesrećama svake godine živote izgubi preko 1,3 milijuna ljudi. Kako je pretpostavka da će taj broj rasti, Ujedinjeni narodi su 2010. godine objavili Globalni plan za provođenje aktivnosti povećanja razine sigurnosti u cestovnom prometu za razdoblje 2011. – 2020. godina. Prema Planu u svrhu povećanja sigurnosti na cestama potrebno je razviti sustav za upravljanje sigurnošću cestovnom mrežom, povećati sigurnost cestovne infrastrukture i ostalih prometnih mreža, razvijanje sigurnosti vozila, podizanje kulture u prometu, obrazovanje svih sudionika u prometu te osigurati kvalitetni sustav žurnih službi. Sukladno navedenom Planu i Europskoj direktivi (2008/96/EC) o Upravljanju sigurnošću cestovne infrastrukture potrebno je provesti analizu prometne sigurnosti za sve sudionike u prometu i na temelju rezultata kroz investicijske programe provoditi mjere sanacije i općenito podizanje razine sigurnosti. Mjere sanacije uključuju inspekcije sigurnosti cestovnih mreža, praćenje stanje kolnika, određivanje tehničkih značajki cesta, osiguranje kvalitetne i adekvatne cestovne rasvjete, osiguravanje raskrižja, odbojnih ograda i ostale razine pravilnog održavanja ceste.

Prema izvještaju Plana održavanja građenja iz 2016. godine procijenjeno je kako je došlo do poboljšanja na mreži županijskih i lokalnih cesta BPŽ, kao rezultat ulaganja u njihovo održavanje i sanaciju. Međutim, potrebno je daljnje ulaganje kako bi ceste postigle 100% standarda redovitog održavanja u svrhu postizanja maksimalne sigurnosti za učesnike u prometu. Prema podacima iz 2016. u BPŽ je ukupno 52.560 km županijskih i lokalnih cesta bez asfaltnog prilaza, što je iznad prosjeka Republike Hrvatske prema postotku asfaltiranih cesta. Samo jedno naselje (naselje Pivare) nije spojeno na cestovnu mrežu s asfaltnim zastorom zbog ne riješenih imovinsko-pravnih odnosa. U cilju sigurnosti prometa nastaviti će se sa redovitim i izvanrednim održavanjem cesta, rasporedit će se financijska sredstva na racionalan i optimalan način prema smjernicama Strategije prometnog razvitka RH i provodit će se ostale mjere racionalnog upravljanja financijskim sredstvima za gradnju i rekonstrukciju županijskih i lokalnih cesta i podizanje razine služnosti postojećih cesta.

U nastavku slijedi analiza prometnih nesreća na području BPŽ.

[37] Uredba o utvrđivanju Popisa mjernih mjesta za praćenje koncentracija pojedinih onečišćujućih tvari u zraku i lokacija mjernih postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka (NN, 22/14)

Grafikon 25. Broj prometnih nesreća i prekršaja u prometu BPŽ 2012. – 2016. godina

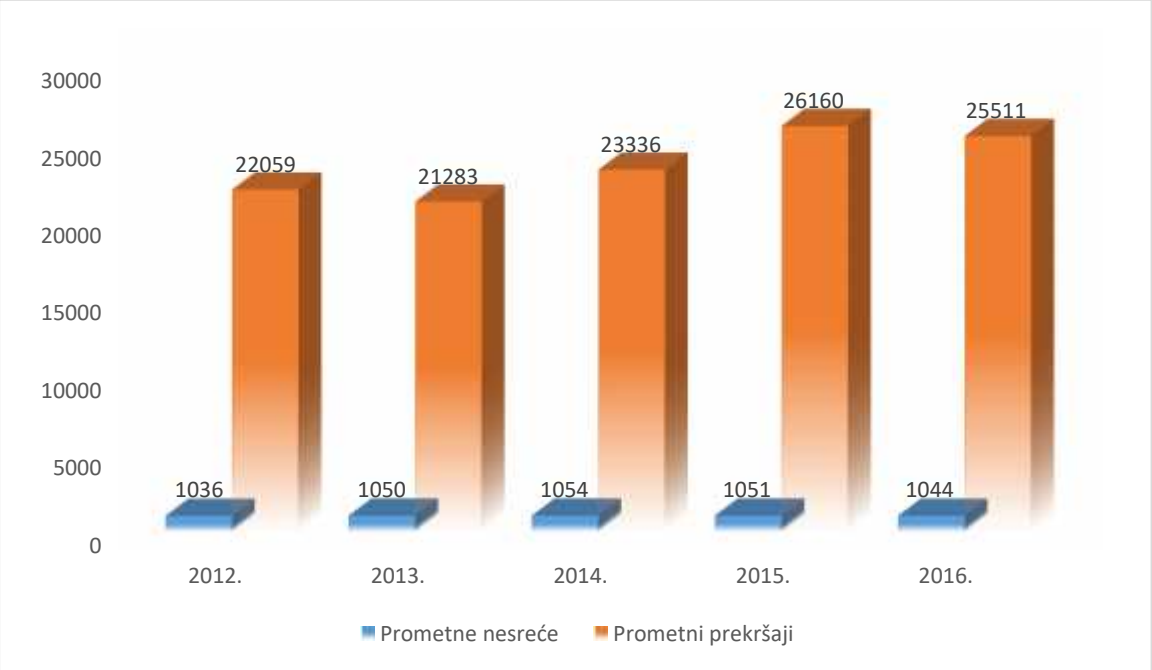

Izvor: Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2016. ISSN 1331-2863 , obrada autora

Prema podacima iz grafa odnosno broja prometnih nesreća i prekršaja, evidentno je da su prometne nesreće u gotovo jednakom broju s obzirom na razdoblje od pet godina, dok su prometni prekršaji u rastu s obzirom na prethodne tri godine.

Počinitelja kaznenih djela u cestovnom prometu u 2015. godini je 49, što je isto kao i u 2016. godini. Zabilježenih prometnih nesreća u 2016. godini je 1.044 što je relativan prosjek u odnosu na prethodne četiri godine (vidi graf 25). Glavni razlozi uzroka prometnih nesreća su nepoštivanje prednosti prolaza, neprimjerena brzina uvjetima na cesti i nepropisno kretanje vozilom na kolniku.

Najviše prometnih nesreća događa se u prosincu, zatim kolovozu i srpnju. Prema podacima MUP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine na području BPŽ evidentiran je gotovo jednak broj motornih vozila (2006. evidentirano je 57.993 vozila, 2016. evidentirano je 56.527 vozila). Statistički pokazatelji sigurnosti u prometu BPŽ 2012. – 2016. godine, prikazani su u tablici koja slijedi.

Tablica 110. Pregled prometnih nesreća i nastradalih osoba u BPŽ 2012. – 2016. godina

		2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Prometne nesreće	**UKUPNO PROMETNIH NESREĆA**	**1.037**	**1.050**	**1.054**	**1.051**	**1.044**
	S POGINULIMA	17	13	9	9	14
	S OZLIJEĐENIMA	457	419	414	427	383
	S MATERIJALNOM ŠTETOM	563	618	615	631	647
Nastradale osobe	Poginule osobe	18	15	9	9	15
	Teško ozlijeđene osobe	123	108	108	93	92
	Lakše ozlijeđene osobe	544	536	499	609	493

Izvor: Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2016. ISSN 1331-2863 , obrada autora

Broj nesreće sa materijalnom štetom gotovo je jednak s obzir na razdoblje od pet godina (Tablica 100.), lakše ozlijeđenih osoba bilo je manje u 2016. s obzirom na prethodne tri godine, dok je poginulih osoba 2014. godine u odnosu na 2012. godinu sve manje. Iako je u odnosu na 2015. (9 osoba), taj broj porastao u 2016. godini (15 osoba), manji je od 2012. i 2013. godine. Glavne vrste prometnih nesreća su sudari vozila u pokretu i slijetanje vozila s ceste.

U prometnim nesrećama veliki broj stradanja čine biciklisti, uglavnom zbog uvjeta slabe vidljivosti. Najviše se nesreća biciklista događa u naseljenim mjestima i to na ravnim cestovnim potezima. Prema evidenciji čak 56% biciklista je uzročnik prometnih nesreća u kojima sudjeluju. S obzirom na ostale vrste prometnih nesreća, naleti na bicikl su u prosjeku češći nego naleti na pješaka i naleti vozila na motocikl ili moped.

Na području grada Slavonski Brod postoje 2 biciklističke trake, 6 biciklističkih staza i jedna staza je u izgradnji. Na području grada Nova Gradiška postoji jedna biciklistička staza.

12.2. Zračna infrastruktura i promet

Na području BPŽ postoji 15 poljoprivrednih letjelišta i sportsko letjelište „Jelas“ kod Slavonskog Broda. Slika 5. daje pregled letjelišta prema vrsti i lokaciji unutar BPŽ. Prema programu prostornog uređenja RH predviđen je mogući lokalitet za izgradnju zračne luke 2.C kategorije zona Slavonskog Broda. Trenutno postoji nekoliko ograničenja da se na lokaciji sportsko letjelište „Jelas“ izgradi luka 2.C kategorije: prostorno ograničenje, preblizu je državnoj granici, blizina postojeće stambene izgradnje i smještaj u širem vodozaštitnom području.

Slika 5. Zračni promet na području BPŽ

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2009. – 2013.

Prema IV. Izmjenama i dopunama Prostornog plana BPŽ, građevine zračnog prometnog sustava od važnosti za RH, na prostoru BPŽ su:

- Zračna luka 2.C kategorije unutar gravitacionog područja Slavonskog Broda (lokacija će se utvrditi planiranom Studijom optimalnosti lokacija: zona Slobodnica, Slavonski Brod, Garčin)
- Na prostoru UP-a 2012. g. postojalo je šest zračnih pristaništa i letjelišta i to po jedno u Gradu Slavonskom Brodu i općinama Bebrini, Donjim Andrijevcima i Garčinu te dvije u Općini Sibinj (Veselinović i dr., 2013).
- Jedino sportsko letjelište u BPŽ je „Jelas“ kod Slavonskog Broda koji je namijenjen za sportsko zrakoplovstvo i vlastite potrebe, kao i za prihvat poljodjelskih zrakoplova ukupne težine do 5.700 kg i maksimalne dužine manje od 90 m (Županijska razvojna strategija, 2013. godine). Međutim, letjelište je ograničeno jer se južno od njega nalazi državna granica prema BiH, dok je s istočne strane ograničeno postojećom stambenom izgradnjom, a uz to se nalazi i u unutarnjem dijelu šireg vodozaštitnog područja (Županijska razvojna strategija, 2013. godine).
- Planira se izgradnja zračne luke 2C kategorije unutar gravitacijskog područja Slavonskog Broda, a lokaciju je potrebno utvrditi Studijom optimalnosti lokacija zone Slobodnica, Slavonski Brod, Garčin (Izmjene i dopune PP-a BSŽ, 2012. godine).

12.3. Željeznička infrastruktura

Posavskim koridorom prolazi glavna magistralna dvokolosječna pruga Tovarnik – Novska (M 105) koja je elektrificirana i omogućava brzine do 160 km/h. Pruga je položena u okviru posavskog X. koridora, a u planu je rekonstruirati i opremiti prugu za potrebe bržeg prometovanja.

Kod područja naselja Strizivojna/Vrpolje na glavnu magistralnu prugu nadovezuje se pomoćna magistralna elektrificirana pruga Strizivojna/Vrpolje-Slavonski Šamac (M303)-državna granica BiH. Pomoćna magistralna pruga od velike je važnosti jer povezuje srednju Europu s Južnim Jadranom, odnosno položena je u okviru Vc prometnog koridora Budimpešta – Ploče. Na glavnu magistralnu prugu nadovezuju se još dvije pruge: odvojak iz Slavonskog Broda do Bosanskog Broda i odvojak u Novoj Kapeli za Pleternicu. Izgrađeni su i željeznički kolosijeci posebne namjene – industrijski kolosijeci iz kolodvora Slavonski Brod, Nova Gradiška, Okučani i Vrpolje. Na području BPŽ položena je željeznička pruga Savski Marof (Državna granica) – Zagreb – Novska – Tovarnik (državna granica) koja je razvrstana u magistralne željezničke pruge s oznakom MG -2 a služi za mješoviti promet, putničkih i teretnih vlakova.

Na slici 6. prikazane su sve željezničke pruge u BPŽ od značaja za međunarodni, lokalni promet i poseban promet.

Slika 6. Željeznički promet na području BPŽ

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2009. – 2013.

Navedena pruga M303 dio je osnovne TEN-T mreže u Hrvatskoj, a Slavonski Šamac granični je prijelaz osnovne željezničke mreže s Bosnom i Hercegovinom. Pruge M301 i M302 dio su sveobuhvatne mreže no služe i kao veza na relaciji Bosna i Hercegovina – Hrvatska – Mađarska, slijedeći Paneuropski koridor Vc. Potencijal ovog međunarodnog koridora povećat će se ako se Schengenske granice pomaknu u odnosu na trenutni položaj. Bit će potrebno izraditi daljnje studije kojima će se analizirati planirana brzina i potrebe za

kapacitetima, uzimajući u obzir gospodarske i ekološke aspekte. Tablica 100. u nastavku daje pregled duljine svih pruga na području BPŽ.

Tablica 111. Duljina željezničkih pruga u BPŽ

Ukupna duljina izgrađenih pruga (km)							
Pruge za međunarodni promet (M)			Pruge za regionalni promet (R)	Pruge za lokalni promet (L)	M + R + L		
Jedno-kolosječna	Dvo-kolosječna	Ukupno	Jedno-kolosječna	Jedno-kolosječna	Jedno-kolosječna	Dvo-kolosječna	Ukupno
22,045	104,344	126,389	0,000	7,718	29,763	104,344	134,107

Izvor: Strategija prometnog razvoja RH, Dodatak I.

Prema IV. Izmjenama i dopunama Prostornog plana BPŽ, građevine željezničkog prometnog sustava od važnosti za RH, na prostoru BPŽ su:

- Željeznička pruga od značaja za međunarodni promet M105 (Novska – Vinkovci – Tovarnik – državna granica (Šid)
- Željeznička pruga od značaja za međunarodni promet M303 (Strizivojna/Vrpolje – Slavonski Šamac – državna granica (B. Šamac)
- Stalni međunarodni granični prijelaz I kategorije Slavonski Šamac

Sukladno Nacionalnoj strategiji prometnog razvoja u planu je potpuna rekonstrukcija i obnova željezničke infrastrukture što će uključivati i telekomunikacijska sredstva na paneuropskim koridorima Vb, Vc i X, kako bi se omogućile brzine od 160 km/h, zatim elektrifikacija pruga i unapređenje željezničko-lučkih sučelja.

Bez modernizacije željezničkog prometa nije moguće ostvariti daljnji gospodarski rast BPŽ. U smislu modernizacije, s toga, prioritet imaju željeznički pravci za prijevoz tereta koji mogu osigurati dodatni poticaj razvoju gospodarstva. Povezanost željeznicom luke Slavonski Brod s Primorjem izuzetno je bitan faktor u daljnjem strateškom promišljanju razvoja i ojačanja gospodarske pozicije cijele BPŽ.

12.4. Riječna infrastruktura i promet

U prometnom sektoru koji se odnosi na unutarnju plovidbu u RH postoje dva odvojena podsustava specifičnih karakteristika – podsustav Dunavskog sliva koji obuhvaća unutarnje plovne putove tijeka Dunav i Drave i podsustav Savskog sliva koji obuhvaća unutarnje plovne putove rijeke Save, Kupe i Une. Njihova pristaništa čine luke Vukovar, Osijek, Slavonski Brod i Sisak. Unatoč važnosti te luke obilježene su nerazvijenom infrastrukturom i nepovezanom logističkom lučkom mrežom.

Plovidba unutarnjim plovnim putovima ima značajnu ulogu u razvijanju konkurentnosti prometnog sustava. Prema dokumentu „Europski akcijski program za potporu prijevoza

unutarnjim plovnim putovima (NAIDES I, NAIDES II)“ usmjerava se razvoj prometa unutarnjim plovnim putovima prema integraciji u TEN-T multimodalne koridore.

Razvoj unutarnjih plovnih putova i luka BPŽ utemeljen je na strateški povezanim dokumentima Strategija razvitka riječkog prometa u RH (2008. - 2018. godine) i Srednjoročnim planom razvitka vodnih putova i luka unutarnjih voda RH (2009. - 2016. godine).

Sukladno navedenim Strategijama nacionalnog interesa, strateški pristup Županijskog razvoja unutarnje plovidbe podrazumijeva:

- Uspostavu i održavanje uvjeta za sigurnost i pouzdanost prometa, posebice održavanje međunarodnih plovnih putova sukladno međunarodnim plovidbenim standardima
- Razvijanje i modernizaciju međunarodnih luka sukladno potražnji prometnih usluga
- Povećanje i unaprjeđenje učinkovitosti održavanja luka, smanjenje utjecaja na okoliš i uvođenje interoperabilnosti sustava
- Razvoj intermodalnosti u smislu unaprjeđenja pristupa lukama i njihovo povezivanje s drugim oblicima prometa

Institucionalni okvir za sektor unutarnje plovidbe u Hrvatskoj obuhvaća Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture kao glavno tijelo, lučke kapetanije i Agenciju za vodne putove. Na razini BPŽ za upravljanje je nadležna lučka uprava kao javna ustanova za područje mjesne nadležnosti u Slavonskom Brodu.

Prema IV. Izmjenama i dopunama Prostornog plana BPŽ, građevine riječnog prometnog sustava od važnosti za RH, na prostoru BPŽ su:

- Plovni put na rijeci Savi
- Riječna luka Slavonski Brod
- Planirani višenamjenski kanal Dunav-Sava
- Riječni granični prijelaz II kategorije Slavonski Brod.

Slika 7. Riječni promet na području BPŽ

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru BPŽ 2009. – 2013. godine

Na slici 7. prikazane su sve riječne državne i županijske luke i pristaništa, kao i manja pristaništa, privezišta, sidrišta i prijelazišta na području BPŽ. Na području BPŽ nalazi se samo jedno državno pristanište odnosno luka i to luka u Slavonskom Brodu. To je glavna luka na rijeci Savi i ujedno jedina luka unutarnjih voda u Hrvatskoj na rijeci Savi koja je sastavni dio osnovne mreže TEN-T mreže. Luka s utvrđenim lučkim područjem smještena je na lijevoj obali rijeke Save na riječnim kilometrima 336 + 483 do 337 + 683, u ekonomskoj zoni "Bjeliš" otprilike četiri kilometra jugoistočno od grada Slavonskog Broda. Na ovoj lokaciji rijeka Sava ima konkavan oblik što brodovima osigurava pristup obali. Luka je povezana s cestovnom i željezničkom infrastrukturom kao i s gospodarskim subjektima u Slavonskom Brodu poput tvrtki Đuro Đaković, Slavonija Drvna Industrija i INA. Njezin značaj očituje se smještajem na koridoru X te blizinom križanja prometnih koridora X i Vc, što je preduvjet razvoju kao intermodalno čvorište.

Lučko područje Slavonskog Broda obuhvaća približno 900.000 m2 što obuhvaća lučka postrojenja nužna za pretovar tereta i industrijsku zonu koja će koristiti vode, željeznicu i cestovni promet za isporuku sirovina te skladištenje i distribuciju gotovih proizvoda. Detaljan prikaz infrastrukture luke dan je putem slika 8. i 9.

Slika 8. Infrastruktura luke Slavonski Brod-1

LUKA SLAVONSKI BROD - LUČKO PODRUČJE					
		Građevina	Tip građevine	Veličina ukupna (približno)	Oprema
Luka Slavonski Brod – Infrastruktura	Broj vezova	3	Kosa i vertikalna obala	970 [m']	-
	Namjena i značajke vezova	2 veza za tekući teret	Kosa obala	200 [m']	2 crpke
		1 vez za generalni teret i kontejnere	Vertikalna obala	120 [m']	1 dizalica
	Namjena i značajke otvorenih skladišta	Generalni teret			
	Broj otvorenih skladišta	4	Razni zastori površine	22.500 [m^2]	
	Namjena i značajke otvorenih skladišta	2 otvorena skladišta za generalni teret	Beton, makadam	4.500 [m^2]	
		1 otvoreno skladište za rasuti teret	Šljunak	15.000 [m^2]	
		1 otvoreno skladište za kontejnere	Beton	3.000 [m^2]	

Slika 9. Infrastruktura luke Slavonski Brod-2

LUKA SLAVONSKI BROD - LUČKO PODRUČJE					
TOVARIŠTA					
		Građevina	Tip građevine	Veličina uk. (približno)	Oprema
Tovarište Kruševica	Br. vezova	2	kosi kej	150 m'	Željeznica
	Namjena i značajke vezova	Prekrcaj šljunka i pijeska	Uređena riječna obala	150 m'	Kontinuirani prekrcavač
Tovarište Gunja	Br. vezova	2	Kosi kej	150 m'	
	Namjena i značajke vezova	Prekrcaj šljunka i pijeska	Uređena riječna obala	150	Kontinuirani prekrcavač
Tovarište Gunja	Br. vezova	2	Kosi kej	150 m'	
	Namjena i značajke vezova	Prekrcaj šljunka i pijeska	Uređena riječna obala	150	Kontinuirani prekrcavač
Tovarište Županja	Br. vezova	2	Kosi kej	150 m'	
	Namjena i značajke vezova	Prekrcaj šljunka i pijeska	Uređena riječna obala	150	Kontinuirani prekrcavač
Tovarište Slavonski Šamac	Br. vezova	2	Kosi kej	150 m'	željeznica
	Namjena i značajke vezova	Prekrcaj šljunka i pijeska	Uređena riječna obala	150	Kontinuirani prekrcavač
Tovarište Pričac	Br. vezova	željeznica	željeznica	željeznica	
	Namjena i značajke vezova	Prekrcaj šljunka i pijeska	Uređena riječna obala	150	Kontinuirani prekrcavač
Terminal za opasne terete	Br. vezova	1	Vertikalni zid	95	Postrojenje za prikupljanje otpada

Izvor: Strategija prometnog razvoja RH 2014. – 2030., Dodatak I, Analiza podataka

Potencijal luke Slavonski Brod očigledan je i u njegovoj važnosti za susjedske odnose kako gospodarske tako i društvene sa Bosnom i Hercegovinom. Daljnji razvoj gospodarstva temeljem razvoja unutarnje plovidbe u velikoj mjeri ovisi o razvoju plovnosti rijeke Save u BIH i Srbiji i o izgradnji kanala Dunav-Sava kroz Slavoniju. Ključni faktori pritom su pouzdanost i sigurnost plovidbe na rijeci Savi kako bi se osigurala privlačnost luke za ulagače i investitore. U luci Slavonski Brod najveći dio teretnog prometa čini prekrcaj sirove nafte i komadni teret, no tijekom godina pretovar tereta bilježi lagani pad (vidi grafikon 26.). Trenutni trendovi pokazuju da se smanjuje promet sirovom naftom, a istovremeno se povećava promet komadnim teretom. U svrhu nadogradnje i daljnjeg razvoja luke potrebno je sljedeće:

- razvoj čitavog lučkog područja i poslovne zone,
- modernizacija osnovne infrastrukture luke (uključujući opskrbu vodom, plinom, otpadne vode, kanalizacijski sustav, itd.) i sigurnosnih sustava,
- modernizacija putničkog pristaništa,
- izgradnja terminala za prihvat opasnog tereta s plovila,
- izgradnja i modernizacija putničkog pristaništa i
- opskrba plovila gorivom i modernizacija povezanosti sa cestovnim i željezničkim prometom.

Daljnje analize utvrdit će izvedivost ovih mjera i poredati ih prema prioritetima, imajući u vidu ekološke zahtjeve i stvarne potrebe te potencijal prema očekivanoj potražnji[38].

[38] Strategija prometnog razvoja RH 2014. - 2030.

Grafikon 26. - Pregled pretovara u tonama po lukama

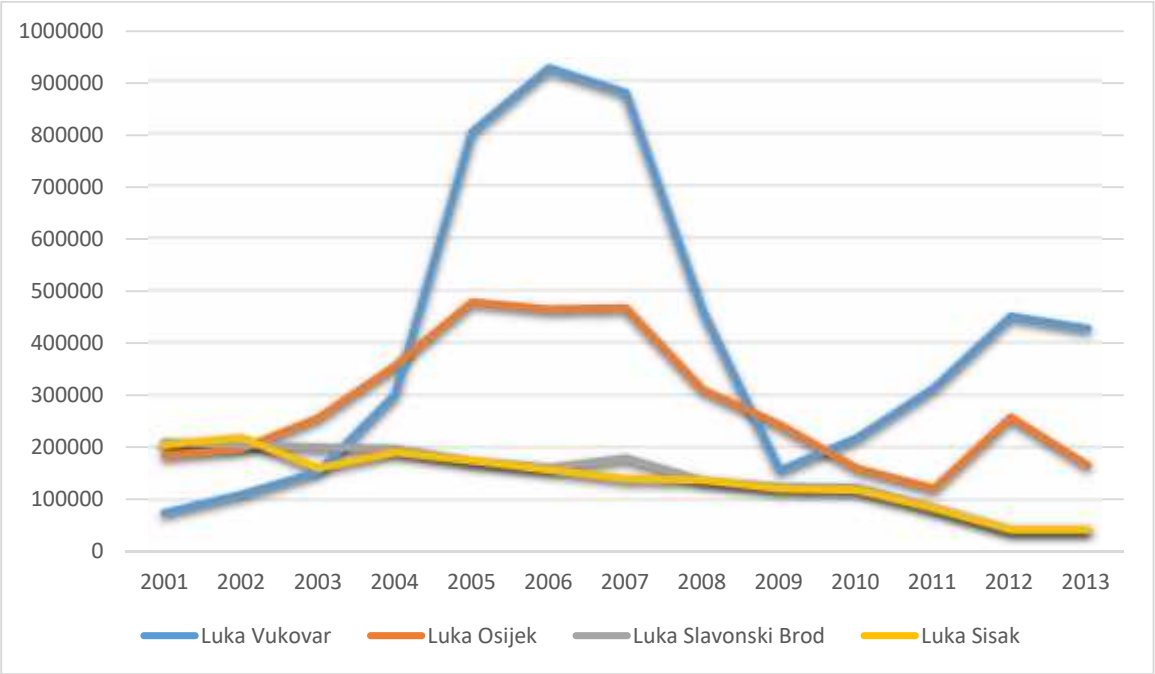

Izvor: Strategija prometnog razvoja RH 2014. – 2030., Dodatak I Analiza podataka, obrada autor

Grafikon 26. prikazuje pregled pretovara u tonama po glavnim lukama unutarnje vodene plovidbe tijekom 13 godina. Dok luka Vukovar ima velike razlike u pretovaru tijekom godina, luka Slavonski Brod bilježi stalni gotovo razmjeran pad tijekom godina. No, pristup Europskoj Uniji otvorio je mnoge razvojne mogućnosti pa tako i prilike za poboljšanje prometa na unutarnjim vodenim putovima. BPŽ s obzirom na geografski položaj u tom smislu ima veliku prednost i mogućnost razvoja. Promet vodenim putovima je najisplativiji i siguran način prijevoza. Kako bi se maksimalno održivo koristio kao vrsta prometa potrebna su dugoročna ulaganja u organizaciju upravljanja sektorom, modernizacija, obrazovanje, izgradnja infrastrukture u smislu plovnih putova i luka, održavanje i sigurnost plovidbe i uspostava uspješne suradnje sa susjednim zemljama.

12.5. Pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom

Informacijske i komunikacijske tehnologije postale su dostupne svakom kućanstvu i općenito stanovništvu. Na razini EU, granica je prijeđena 2007. godine kada je većina kućanstava (55%) imala pristup internetu. Taj udio je godinama rastao i u 2016. godini dosegnuo je 97%. Široko raširen i cjenovno pristupačan širokopojasni internet smatra se neizostavnim dijelom promicanja dostupnosti informacija u svrhu promicanja društva znanja.

Sve veći broj osoba u Hrvatskoj koristi širokopojasni pristup internetu u kućanstvima. Iako je Hrvatska u uporabi interneta na razini EU tek na 23. mjestu, u širokopojasnom pristupu internetu putem mobilne mreže Hrvatska je sa 73% aktivnih korisnika iznad prosjeka EU (66,7%).

Iz Strategije razvoja širokopojasnog pristupa internetu RH[39] proizašli su posebni ciljevi koji uključuju osiguranje djelotvornog natjecanja, osiguranje dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu i poticanje potražnje za širokopojasnim uslugama za građane i gospodarske subjekte. U cilju je potaknuti pokrivenosti mrežom nove generacije osiguravajući 30 Mbps za 50% populacije do 2020.godine, orijentirajući se prema Digitalnoj agendi za Europu. Prema podacima iz 2015. trenutačna pokrivenost širokopojasnim mrežama je u odnosu: fiksna mreža 96,9% i mreža nove generacije 52%. Također se navedenom Strategijom stavlja naglasak i na potrebu osiguravanja brzine i veće od 100Mbit/s, kako bi razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa pratio i razvoj usluga i aplikacija kojima je takva brzina potrebna.

Stupanj razvijenosti i korištenja širokopojasne infrastrukture uključuje razvijenost elektroničke komunikacijske mreže i uporabu radiofrekventnog spektra, a jedan je od važnih faktora razvijenosti gospodarstva nekog prostora. Omogućuje stvaranje i primjenu novih, zahtjevnih usluga, tehnologija i aplikacija i na taj način potiče poboljšanje već postojećih usluga, tehnologija i aplikacija, dok istovremeno privlači nove investitore i ulaganja. Dostupnost širokopojasnih usluga omogućuje i olakšava privlačenje ulaganja i rad na daljinu što je u konačnici neizostavan dio razvoja gospodarstva ruralnih područja, djelotvornije i brže usluge zdravstvene skrbi, kvalitetnije obrazovanje i općenito razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Prema podacima HAKOM-a broj priključaka širokopojasnog pristupa internetu putem nepokretne mreže na kraju 2014. godine iznosio je 952.182 (u 2016. godini taj broj je 1.024.228), što na razini RH daje gustoću od 24,36%. Uključujući pristup internetu putem pokretnih komunikacijskih mreža čija gustoća iznosi čak 79% , širokopojasni Internet dostupan je u 97% kućanstava RH, a 70% kućanstava već ima pristup internetu. Prema daljnjim podacima HAKOM-a evidentno je da je korištenje komunikacijskih mreže u laganom porastu svake godine, a evidentan je rast potrošnje širokopojasnog interneta putem pokretne mreže, što će zahtijevati i modernizaciju infrastrukture.

Također, evidentno je kako je gustoća priključaka neravnomjerna na području RH što je jasno vidljivo na slici 10. Dok je Grad Zagreb vodeći u gustoći priključaka sa 33,33%, BPŽ ima tek 16,8% pokrivenosti. Prema broju priključaka iz 2016. godine BPŽ ima 26.459 priključaka, a u odnosu na RH (1.024.228) to je 2,58%.

[39] Strategija razvoja širokopojasnog pristupa internetu u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2012. – 2015.

Slika 10. Gustoća širokopojasnih priključaka u RH po županijama 2016. godine

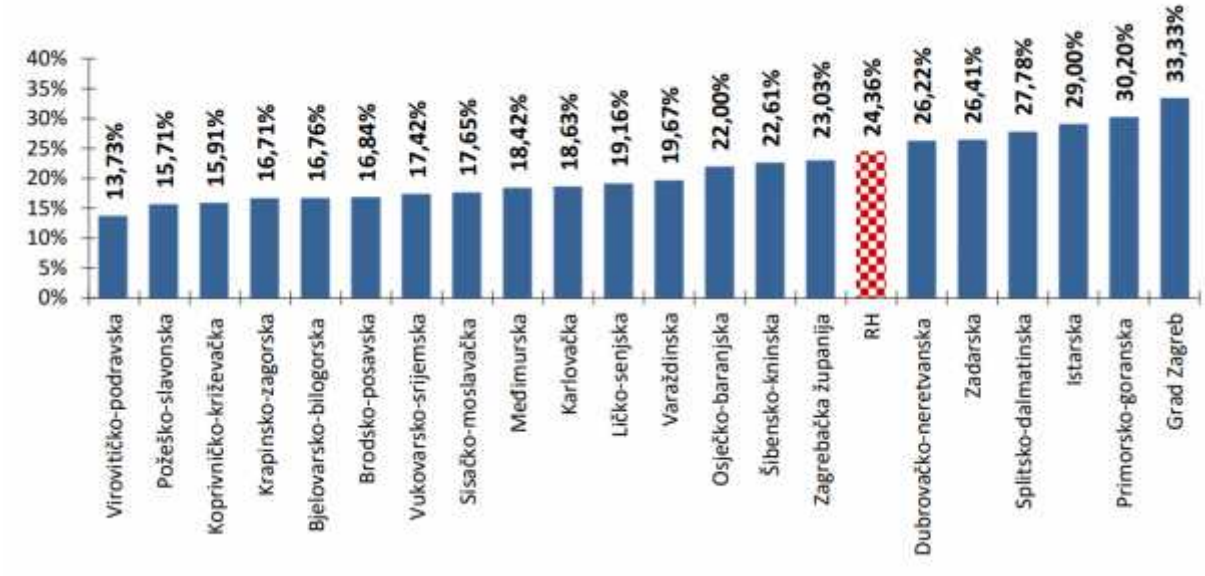

Izvor: HAKOM, Q4 2016.

Područje BPŽ pokrivaju javne telekomunikacije u nepokretnoj mreži koje sadrže područne mjesne telefonske centrale, magistralne (svjetlovodne i koaksijalne) kabelske vodove, spojne (međumjesne) kabelske vodove, mrežu telekomunikacijskih vodova unutar pojedinih naselja i RR veze. Komutacijski čvorovi - mrežni sustavi koji obavljaju funkciju komutiranja odnosno određivanja smjerova prijenosa informacije, u BPŽ obuhvaćaju područne centrale u Slavonskom Brodu (EWSD), Novoj Gradiški (AXE) i 62 mjesne telefonske centrale (UPS/RDD ili RDLU).

Tablica 112. Opremljenost kućanstava IKT-om i dostupnost interneta prema gustoći naseljenosti, BPŽ 2016. godina

	2015.				2016.			
	Ukupno	*Gusto naseljena područja*	*Umjereno naseljena područja*	***Rijetko naseljena područja***	*Ukupno*	*Gusto naseljena područja*	*Umjereno naseljena područja*	*Rijetko naseljena područja*
Ukupno anketirano/ Od toga:	43.161	13.668	9.556	19.937	46.132	14.995	7.803	23.334
Kućanstva opremljena računalom	32.174	12.120	6.367	13.687	33.281	9.032	7.803	16.446

Kućanstva bez pristupa internetu	10.946	1.783	2.748	6.415	12.132	5.122	0	7.010
Kućanstva s pristupom internetu, od toga:	32.215	11.885	6.808	13.522	34.000	9.873	7.803	16.324
Širokopojasni fiksni pristup (DSL, kabel)	28.513	11.418	5.146	11.949	31.507	8.524	7.803	15.180
Širokopojasni mobilni pristup (3G)	13.605	6.047	3.354	4.204	16.764	5.088	2.805	8.871

Izvor: DZS, siječanj 2017.

Prema podacima iz tablice 112. od ukupnog broja anketiranih kućanstava možemo zaključiti kako 72,14% stanovnika BPŽ koristi računalo. U odnosu na 2015. godinu to je smanjenje za 2,4%, ali nakon što je u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu porast bio čak 20,6%. Kućanstava koja imaju pristup internetu je 73,7%, a bez pristupa internetu je 26,30% kućanstava BPŽ.

Od ukupnog broja kućanstava koja imaju pristup internetu čak 92,67% njih koristi širokopojasni fiksni pristup. Veći broj korisnika računala je u rijetko naseljenim područjima (48,2%) i gusto naseljenim područjima (27,0%), dok je najmanje korisnika u umjereno naseljenim područjima (24,8%). Ukupan broj kućanstava bez pristupa internetu u 2016. godini je 12.132 što je za 1.186 ili 10,8% više u odnosu na 2015. godinu. Najveći postotak kućanstava bez pristupa internetu je u rijetko naseljenim područjima (57,78%), dok je najmanji u umjereno naseljenim područjima (0,00%), te u gusto naseljenim područjima (42,22%).

Kućanstava s pristupom internetu u 2016. godini je u odnosu na 2015. godinu 5,5% više. Najviše kućanstava s pristupom internetu nalaze se u rijetko naseljenim područjima (48%) i gusto naseljenim područjima (29%). U rijetko naseljenim područjima ima najmanje kućanstava s pristupom internetu (22,3%). Širokopojasni fiksni pristup internetu (DSL, kabel) koristi više korisnika u odnosu na korisnike koji koriste širokopojasni mobilni pristup (3G) u 2016. godini. U odnosu na 2015. godinu fiksni pristup koristi 10,5% više korisnika, dok mobilni pristup koristi 23,2% više korisnika.

Širokopojasni fiksni pristup gotovo jednako koriste korisnici u gusto i umjereno naseljenim područjima, dok je broj korisnika širokopojasnog fiksnog interneta najveći u rijetko naseljenim područjima (48,2%), s time da je broj korisnika fiksnog pristupa u rijetko naseljenim područjima s obzirom na 2015. godinu porastao za 27%, broj korisnika u umjereno naseljenim područjima s obzirom na 2015. godinu porastao je za 51,6%, a broj korisnika u gusto naseljenim područjima s obzirom na 2015. godinu pao je za 25,3%.

Tablica 113. Korisnici računala i interneta − pojedinci, prema spolu i obrazovanju, BPŽ 2014. – 2016. godina

	2014.					
	Ukupno	Muškarci	Žene	Visoko obrazovanje	Srednje obrazovanje	Osnovno obrazovanje
Ukupno anketirano Od toga:	117.764	55.044	62.720	14.480	54.785	48.499
Redoviti korisnici računala	74.890	44.161	30.729	14.480	43.626	16.784
Redoviti korisnici interneta	76.681	45.952	30.729	14.480	42.272	19.929
Korištenje elektroničke pošte	38.628	21.527	17.101	8.114	25.075	5.438
Traženje informacija o robama i uslugama	43.332	22.883	20.449	7.841	26.531	8.960
Čitanje internet časopisa i vijesti	52.927	33.484	19.443	7.239	32.492	13.195
Internetsko bankarstvo	18.347	11.000	7.347	8.510	8.426	1.411
Prodaja dobara ili usluga	17.492	9.086	8.406	3.358	12.708	1.426
Redoviti internetski kupci	21.728	11.472	10.256	6.697	13.620	1.411
	2015.					
Ukupno anketirano Od toga:	103.654	42.646	61.008	16.078	46.868	40.708
Redoviti korisnici računala	66.649	24.151	42.498	13.006	38.423	15.220
Redoviti korisnici interneta	66.998	24.442	42.556	13.297	38.481	15.220
Korištenje elektroničke pošte	42.163	16.807	25.356	12.299	23.912	5.952
Traženje informacija o robama i uslugama	49.424	17.195	32.229	11.362	27.216	10.846
Čitanje internet časopisa i vijesti	56.963	18.850	38.113	13.297	32.819	10.846
Internetsko bankarstvo	22.907	11.375	11.532	5.619	17.288	0
Prodaja dobara ili usluga	30.659	13.603	17.056	5.024	25.635	0
Redoviti internetski kupci	20.440	8.102	12.338	2.871	14.865	2.705
	2016.					
Ukupno anketirano Od toga:	122.927	63.866	59.061	17.419	69.212	36.296
Redoviti korisnici računala	81.637	48.201	33.436	16.824	54.812	10.008
Redoviti korisnici interneta	83.490	46.993	36.497	16.824	53.867	12.799

Korištenje elektroničke pošte	50.493	26.718	23.775	15.597	32.893	2.003
Traženje informacija o robama i uslugama	75.408	42.134	33.274	16.501	50.192	8.715
Čitanje internet časopisa i vijesti	18.670	10.334	8.336	4.830	12.951	890
Internetsko bankarstvo	-	-	-	-	-	-
Prodaja dobara ili usluga	76.175	41.416	34.759	16.502	49.371	10.301
Redoviti internetski kupci	-	-	-	-	-	-

Izvor: DZS, siječanj 2017.

Prema ukupnom broju iz tablice 113. anketiranih osoba u 2016. godini, možemo zaključiti kako 66,4% stanovnika BPŽ redovito koristi računalo i Internet (67,9%). Muškarci u prosjeku više koriste računalo (75,5% ukupno anketiranih muškaraca) i Internet (73,6%) nego žene od kojih 56,6 % koristi računalo i 61,8 koristi Internet. Najviše korisnika koristi Internet i računalo za čitanje Internet časopisa i vijesti i za traženje informacija o robama i uslugama, te za elektroničku poštu. Prema stupnju obrazovanja i podacima iz 2016. godine računalo i Internet najviše koriste osobe visokog obrazovanja (oko 96% ukupno anketiranih osoba visokog obrazovanja) i srednjeg obrazovanja (oko 78% anketiranih osoba srednjeg obrazovanja).

Slika 11. Pokrivenost telekomunikacijskim kanalima na području BPŽ

Izvor: Prostorni plan BPŽ, IV.Izmjena

Prema slici 11. vidljivo je kako je područje BPŽ zadovoljavajuće prekriveno telekomunikacijskim mrežama. Postoje više baznih radijskih stanica koje su u sustavu pokretne telefonske mreže, od kojih na području BPŽ postoje tri operatera: T-mobile Hrvatska d.o.o., VIPnet d.o.o. i TELE-2 d.o.o.

Broj širokopojasnih priključaka, broj priključaka u svrhu pružanja javno dostupne telefonske usluge te broj baznih stanica na području BPŽ[40]:

- Broj širokopojasnih priključaka – 26.459
- Broj priključaka u svrhu pružanja javno dostupne telefonske usluge – 43.010
- Broj baznih postaja za BPŽ – 136[41]

Tablica 114. Bazne postaje za priključke

Broj baznih postaja	136
Broj lokacija *	105
Broj antenskih stupova u vlasništvu operatora **	43
Broj antenskih stupova ostalih infrastrukturnih operatora	9
Broj antenskih prihvata na postojećim objektima	34
Broj antenskih sustava u zatvorenom prostoru	20
* Broj lokacija na kojima se nalaze bazne postaje, uzevši u obzir činjenicu da bazne postaje različitih operatera mogu biti na istom antenskom stupu ili postojećem objektu	
** Broj antenskih stupova i samostojećih nosača u vlasništvu operatora javnih komunikacijskih mreža pokretnih komunikacija (VIPnet, Tele2 i HT)	

Izvor: DZS, prosinac 2016. godina

[40] Izvor: HAKOM, podatak za treće tromjesečje 2016.

[41] Izvor: HAKOM, podaci na dan 12.1.2017.

13. OKVIR UPRAVLJANJA RAZVOJEM

13.1. Institucionalni okvir

Razvojem BPŽ bave se mnoge institucije i organizacije. Uz BPŽ sa svojim upravnim tijelima te gradove i općine na njenom teritoriju, to su i strukovne komore, razvojne agencije, Hrvatski zavod za zapošljavanje, turističke zajednice, srednje škole, akademski sektor, poduzetnički centri, poslovni inkubatori te mnoge organizacije civilnog društva.

U skladu s Ustavom Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14) i Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15), **BPŽ je samostalna u odlučivanju o poslovima u svom samoupravnom djelokrugu od područnog (regionalnog) značaja**, što uključuje:

- obrazovanje,
- zdravstvo,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- gospodarski razvoj,
- promet i prometnu infrastrukturu,
- održavanje javnih cesta,
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola te
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

BPŽ može preuzeti obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave, a jednako tako, BPŽ može prenijeti obavljanje poslova iz svog samoupravnog djelokruga na jedinicu lokalne samouprave.

Osnovne ustrojstvene jedinice su Skupština kao predstavničko tijelo s 42 člana i Župan kao izvršno tijelo. BPŽ ima ukupno 13 upravnih tijela – Ured župana (6 popunjenih radnih mjesta), Stručna služba Županijske skupštine i Župana (21 popunjeno radno mjesto), Upravni odjel za gospodarstvo (5 popunjenih radnih mjesta), Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje (26 popunjenih radnih mjesta), Upravni odjel za poljoprivredu (3 popunjena radna mjesta), Upravni odjel za proračun i financije (18 popunjenih radnih mjesta), Upravni odjel zdravstvo i socijalnu skrb (4 popunjena radna mjesta), Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu (6 popunjenih radnih mjesta), Upravni odjel za razvoj i europske integracije (3 popunjena radna mjesta), Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša (9 popunjenih radnih mjesta), Ured za unutarnju reviziju (1 popunjeno radno mjesto), Ured za odnose s javnošću i Ured za javnu nabavu.

Slika 12. Prikaz tijela BPŽ i organizacijske strukture upravnih tijela koja djeluju u županiji (korisnika proračuna) s brojem popunjenih radnih mjesta

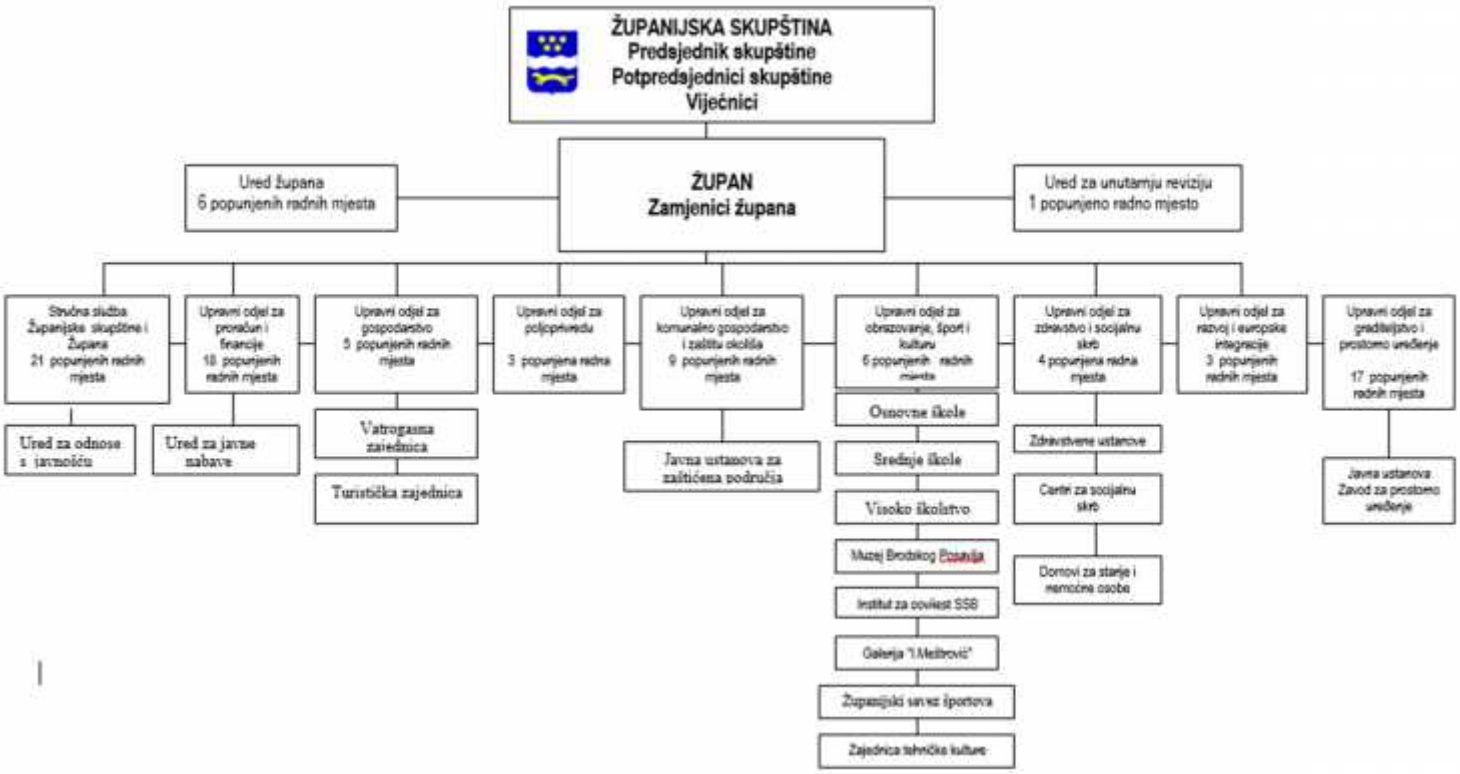

Izvor: BPŽ, 2016. godina

Na teritoriju BPŽ postoji ukupno **28 jedinica lokalne samouprave**, od čega dva grada (Slavonski Brod i Nova Gradiška) i 26 općina. Općine i gradovi u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana i na taj način doprinose razvoju. Osnovne aktivnosti općina i gradova su:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- briga o djeci, socijalna skrb, primarna zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i šport,
- zaštita potrošača,
- zaštita i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarna i civilna zaštita,
- promet na svom području.

Veći gradovi i općine imaju također uz gradonačelnika ili načelnika, skupštinu, upravna tijela i stručne službe, dok male općine imaju uglavnom načelnika i nekoliko zaposlenika u stručnim službama.

Osim što je osnivač osnovnih i srednjih škola te zdravstvenih ustanova, BPŽ je osnivač ili suosnivač i nekoliko drugih razvojnih institucija:

Centar za razvoj BPŽ,

Centar za tehnološki razvoj – CTR d.o.o. osnovan je kao trgovačko društvo 1992. godine. Od 2010. jedini član društva postaje Brodsko-posavska županija te od tada Centar za tehnološki razvoj – Razvojna agencija BPŽ d.o.o. djeluje kao razvojna agencija i na temelju tadašnjih propisa o regionalnom razvoju 2010. godine postaje regionalni koordinator Brodsko-posavske županije.

Brodsko-posavska županija 14. svibnja 2018. godine osnovala je regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu Centar za razvoj Brodsko-posavske županije koja nastavlja djelovati kao pravni slijednik Centra za tehnološki razvoj – Razvojne agencije Brodsko posavske županije d.o.o.

Centar za razvoj Brodsko-posavske županije obavlja sljedeće poslove:

- izrada županijske razvojne strategije i drugih strateških i razvojnih dokumenata za područje Županije.
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja Županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili Županija, u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj Županije, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije
- pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi razvojnih projekata javnopravnih tijela i javnih ustanova s područja Županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a koji su od interesa za razvoj Županije, kao i zajedničkih razvojnih projekata od interesa za razvoj više županija

Cilj politike regionalnog razvoja, a samim time i Centra za razvoj Brodsko-posavske županije je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.
Radi postizanja navedenog cilja politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati: povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije; potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstva strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.

Zavod za prostorno uređenje,

Djelatnosti zavoda su izrada, odnosno koordinacija izrade i praćenje provedbe prostornih planova područne (regionalne) razine, izrada izvješća o stanju u prostoru, vođenje informacijskog sustava prostornog uređenja i upravljanje njime u okviru ovlasti, priprema polazišta za izradu, odnosno stavljanje izvan snage prostornih

planova užih područja, pružanje stručne savjetodavne pomoći u izradi prostornih planova lokalne razine, drugi poslovi u skladu s važećim Zakonu o prostornom uređenju NN 153/13 i 65/17 sukladno čl. 27.

Zavod za prostorno uređenje županije može izrađivati i prostorni plan uređenja grada i općine, generalni urbanistički plan, urbanistički plan uređenja od značaja za Državu, odnosno županiju te obavljati stručne analitičke poslove iz područja prostornog uređenja, ako to zatraži Ministarstvo ili župan.

Turistička zajednica Brodsko-posavske županije,

Turistička zajednica Brodsko-posavske županije osnovana je s ciljem promocije i unaprjeđenja turizma BPŽ kao i gospodarske interese pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske i druge turističke usluge ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.

Županijska uprava za ceste Brodsko-posavske županije,

Temeljem Zakona o cestama, Županijska uprava za ceste Brodsko-posavske županije obavlja djelatnosti održavanja i građenja županijskih i lokalnih cesta na području županije, tj. organizira radove redovitog i izvanrednog održavanja i zaštite županijskih i lokalnih cesta, sukladno Pravilniku o održavanju i zaštiti javnih cesta, te organizira rekonstrukciju i gradnju županijskih i lokalnih cesta.

Program građenja i održavanja javnih cesta ostvaruje se godišnjim planom građenja i održavanja županijskih i lokalnih cesta koje donose županijske uprave za ceste uz suglasnost nadležnog ministarstva. Godišnji plan treba biti usuglašen s Programom građenja i održavanja javnih cesta koji donosi Vlada Republike Hrvatske za razdoblje od četiri godine, a u skladu sa Strategijom prometnog razvitka Republike Hrvatske.

Područjem Brodsko-posavske županije pružaju se u cijelosti ili djelomično 54 županijske i 55 lokalnih cesta, ukupne dužine 645.889 kilometara. Ove ceste su različitih kolničkih konstrukcija: suvremenih (asfaltni zastor) i kolnikom od kamenih materijala (tucanički i šljunčani), raznih širina, te različitih stanja kolničke konstrukcije (stupnja oštećenosti).

Na temelju Zakona o cestama i Uredbe o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta (N.N. br. 34/12), ministar pomorstva, prometa i infrastrukture donio je Odluku o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (N.N. br. 96/16). Sukladno navedenoj Odluci, Županijska uprava za ceste Brodsko-posavske županije skrbi o cestovnoj mreži od 645.889 km (447.593 km županijskih i 198.296 km lokalnih cesta).

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode BPŽ – Natura Slavonica

Natura Slavonica osnovana je 2004. godine s ciljem očuvanja zaštićenih područja, svojti, minerala, sigovina i fosila. Pod nadležnošću Ustanove je sedam zaštićenih područja i 15 područja ekološke mreže. Djelatnost Ustanove dodatno obuhvaća i edukaciju i promidžbu prirodnih vrijednosti, održavanje zaštićenih područja, upravljanje korištenjem zaštićenih područja s ciljem očuvanja biološke raznolikosti,

osiguravanje znanstvenih i stručnih istraživanja i praćenja stanja biološke raznolikosti u BPŽ.

Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj Brodsko-posavske županije d.o.o.

Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj Brodsko-posavske županije d.o.o. tvrtka je kojoj su osnivači Brodsko-posavska županija, Srednja škola Matije Antuna Reljkovića i Centar za tehnološki razvoj BPŽ - Razvojna agencija Brodsko-posavske županije. Opći cilj Centra je potaknuti gospodarski rast u BPŽ, temeljen na istraživačkim i razvojnim aktivnostima i transferu novih tehnologija u poljoprivredi, te postati glavna jezgra inovativnog načina proizvodnje sadnica u BPŽ i pokretač partnerskih aktivnosti vezanih uz istraživanje, edukaciju i razvoj u poljoprivredi.

Na području BPŽ od 2008. djeluje i Razvojna agencija Grada SB (RaSB) čiji je osnivač Grad Slavonski Brod, s ciljem pružanja usluga Gradu Slavonskom Brodu, ostalim jedinicama lokalne samouprave i poduzetnicima.

Prema Zakonu o regionalnom razvoju (NN 147/14) Članku 3. regionalna razvojna agencija odnosno regionalni koordinator je pravna osoba, odnosno upravno tijelo osnovano s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja za područje jedinice područne (regionalne) samouprave. Regionalna razvojna agencija osniva se kao javna ustanova ili trgovačko društvo.
Osim navedenih regionalni koordinatori mogu obavljati i druge poslove za koji su registrirani.

Prema Zakonu o regionalnom razvoju (NN 147/14) Članku 3. lokalna akcijska grupa je tijelo sastavljeno od predstavnika lokalne samouprave, malih i srednjih poduzeća, neprofitnih organizacija i drugih predstavnika različitih društveno-ekonomskih kategorija, koji dogovaraju zajednički pristup u cilju razvoja utvrđenog zemljopisnog područja. Na području BPŽ djeluju i tri Lokalne akcijske grupe (LAG-ovi):

- **LAG Zapadna Slavonija**
  - obuhvaća Grad Novu Gradišku te općine Stara Gradiška, Okučani, Gornji Bogićevci, Dragalić, Cernik, Rešetari, Staro Petrovo Selo, Vrbje i Davor. LAG je registriran 2012. godine, obuhvaća 838,79 km² površine i nešto više od 41 tisuće stanovnika.
- **LAG Posavina**
  - obuhvaća općine Bebrina, Brodski Stupnik, Podcrkavlje i Sibinj. LAG je registriran 2011. g., obuhvaća površinu od 758,5 km² i nešto više od 28 tisuća stanovnika.
- **LAG Slavonska ravnica**
  - djeluje u općinama Bukovlje, Donji Andrijevci, Garčin, Gornja Vrba i Klakar, Gundinci, Vrpolje, Velika Kopanica, Slavonski Šamac, osnovan je 2013. g., a djeluje na području veličine 546,9 km² koje obuhvaća nešto više od 32 tisuće stanovnika.

Strateški (razvojni) dokument pisani je materijal koji predstavlja cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti usmjerenih na postizanje određenih stanja i/ili održavanje određenih ciljeva.[42] Od strateških dokumenata, na razini BPŽ postoji:

- Županijska razvojna strategija BPŽ 2011. – 2013. (još uvijek važeća),
- Strategija razvoja ljudskih potencijala BPŽ 2011. – 2013.
- Razvojne strategije i planovi pojedinih JLS:
    - Program ukupnog razvoja Općine Bebrina 2015. – 2020.
    - Strategija razvoja Općine Brodski Stupnik 2015. – 2020.
    - Strateški razvojni program Općine Bukovlje 2015. – 2020.
    - Strateški program razvoja Općine Cernik 2015. – 2020.
    - Strategija razvoja Općine Davor 2016. – 2020.
    - Razvojna strategija Općina Donji Andrijevci 2015. – 2020.
    - Strateški razvojni program Općine Dragalić 2015. – 2020.
    - Strateški plan Općine Garčin 2015. – 2018.
    - Strateški razvojni program Gornji Bogićevci 2016. – 2020.
    - Razvojna strategija Općine Gundinci 2017. – 2020.
    - Strateški razvojni program Općine Klakar 2014. – 2020.
    - Program ukupnog razvoja Općina Nova Kapela 2015. – 2020.
    - Strateški razvojni program Općine Oprisavci 2015. – 2020.
    - Razvojna strategija Općine Oriovac 2015. – 2020.
    - Program ukupnog razvoja Općine Podcrkavlje 2015. – 2020.
    - Strategija gospodarskog razvoja Općine Rešetari 2013. – 2017.
    - Strateški razvojni plan Općine Sikirevci 2015. – 2019.
    - Strateški razvojni program Općine Slavonski Šamac 2015. – 2020.
    - Strateški razvojni program Općine Stara Gradiška 2016. – 2020.
    - Strategija razvoja Općine Staro Petrovo Selo 2015. – 2020.
    - Strateški razvojni program Općine Vrbje 2015. – 2020.
    - Strategija razvoja Općine Vrpolje 2015. – 2020.

13.2. Financijski okvir

Proračun BPŽ za razdoblje 2018. – 2020. godine bit će u funkciji konsolidacije Županijskog proračuna, imajući u vidu preneseni manjak prihoda i primitaka nad rashodima i izdacima iz prethodnih godina odnosno u funkciji smanjenja proračunskog deficita. Tijekom 2016. godine došlo je do prekida postupka sanacije ustanova u zdravstvu koje su time vraćene u okrilje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Proračunom jedinica lokalne i

[42] Izvor: Mirošević, H., *Analiza razvojnih dokumenata Republike Hrvatske,* Ekonomski institut Zagreb, 2012. godina., 8.str

područne (regionalne) samouprave za razdoblje 2018. – 2020. godine trebaju biti obuhvaćene i ove ustanove sa svim svojim prihodima i rashodima.

Tablica 115. Projekcija proračuna do 2019. godine za BPŽ

	Izvršenje 2016.	Plan proračuna 2017.	Plan proračuna 2018.	Projekcija za 2019.	Projekcija za 2020.
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA					
Prihodi	160.386.730,00	601.570.928,22	735.930.094,40	727.729.899,17	728.497.499,17
Rashodi	164.003.564,00	600.574.509,93	728.632.085,40	729.246.160,77	730.013.760,77
RAZLIKA - MANJAK	-11.960,080,00	996.418,29	7.298.009,00	-1.516.261,60	-1.516.261,60
B. RAČUN ZADUŽIVANJA/FINANCIRANJA					
Primici od financijske imovine i zaduživanja		16.886.261,60	8.947.934,34	1.516.261,60	1.516.261,60
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova		105.000,00	0,00	0,00	0,00
NETO ZADUŽIVANJE/FINANCIRANJE		16.781.261,60	8.947.934,34	1.516.261,60	1.516.261,60
C. RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA (MANJAK PRIHODA I REZERVIRANJA)					
Vlastiti izvori / preneseni manjak iz prethodne godine		17.777.679,89	16.245.943,34	0,00	0,00
VIŠAK/MANJAK + NETO ZADUŽIVANJA/FINANCIRANJA		0,00	0,00	0,00	0,00
MANJAK + NETO ZADUŽIVANJA/FINANCIRANJA + RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA		0,00	130.000.000,00	130.000.000,00	130.000.000,00

Izvor: BPŽ

13.2.1. Procjena investicijskog kapaciteta županije i fiskalna pozicija

Investicijski kapacitet BPŽ ovisi i o restriktivnim financijskim pokazateljima poput zaduživanja lokalne zajednice. Na razini RH izravan dug općina, gradova i županija iznosi 4,5mlrd. HRK u 2014. godini. Dug BPŽ u 2014. godini je 27,4mil. HRK, a ukupan dug svih županija iznosi 683mil. HRK, te je udio izravnog duga BPŽ 4,0%.

Grafikon 27. Direktni dug BPŽ, Slavonskog Broda i Nove Gradiške 2002. – 2014. godine (u mil. HRK)

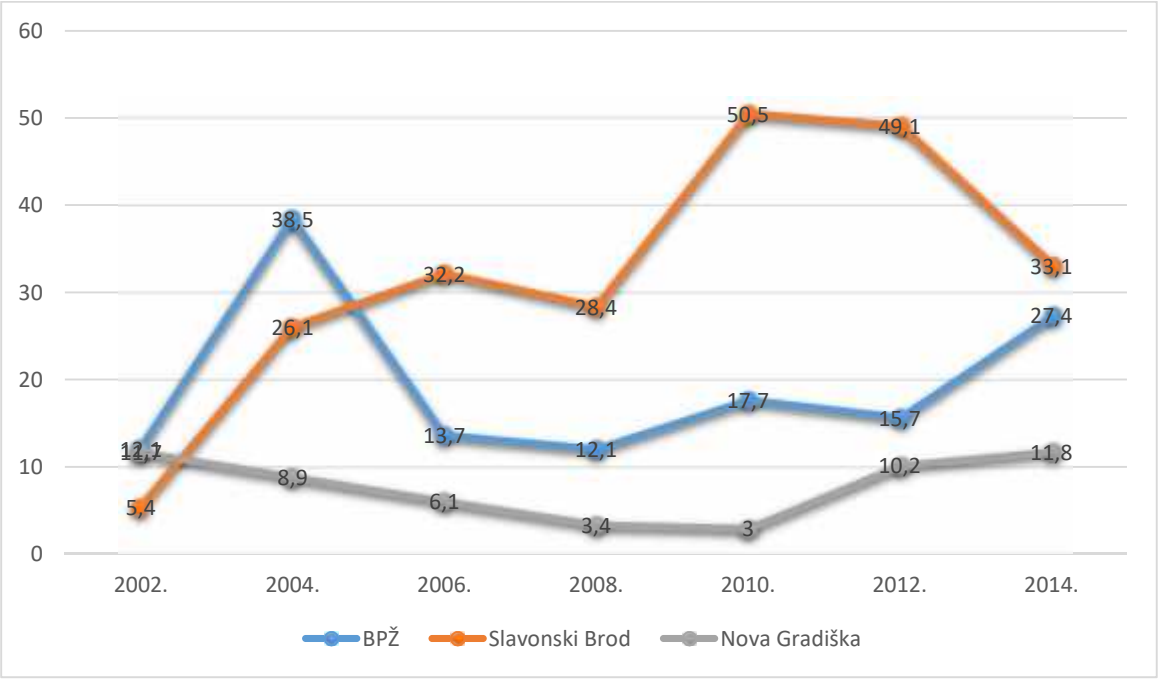

Izvor: Institut za javne financije, Zaduženost županija, općina i gradova od 2002. – 2014.

Prema podacima u razdoblju 2011. – 2013. Instituta za javne financije, prosječna neto fiskalna pozicija na razini Republike Hrvatske je pozitivna i iznosi 282 milijuna kuna, no samo 4 županije su zabilježile pozitivnu neto fiskalnu poziciju. Neto fiskalna pozicija analizira se putem poslovnih prihoda i rashoda, bez transakcija na nefinancijskoj imovini te bez primitaka od i izdataka za financiranje.

Najbolju prosječnu godišnju neto fiskalnu poziciju ima Grad Zagreb (13,7 milijardi HRK), te Istarska županija (795 milijuna HRK), Primorsko-goranska (731 milijuna HRK) i Zagrebačka županija (134 milijuna HRK). Ostale županije bilježe negativne neto fiskalne pozicije od čega najslabiju ima Vukovarsko-srijemska (1,69 milijardi HRK) i Osječko-baranjska županija (1,67 milijardi HRK) te BPŽ (1,15 milijardi HRK).

Na razini RH u promatranome razdoblju (2011. – 2013. godina) primjetno je poboljšanje od 90 kuna. Pozitivne trendove bilježe i pojedine županije kao i BPŽ i to od 76 kuna.

Slika 13. Neto fiskalne pozicije po stanovniku, prosjek razdoblja 2011. – 2013. godine

Izvor: Institut za javne financije, Neto fiskalni položaj županija 2011. – 2013. godine

Slika 13. prikazuje mapu neto fiskalnih pozicija županija u kunama. Evidentno je kako najbolju neto fiskalnu poziciju drži Grad Zagreb koji u prosjeku uplati 17,2 tisuće HRK više u proračun države nego se iz njega potroši. Na drugom mjestu nalazi se Istarska županija sa 3,8 tisuća HRK više po stanovniku, dok BPŽ bilježi negativnu neto fiskalnu poziciju od -7,3 tisuće HRK po stanovniku.

14. POPIS TABLICA

Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva BPŽ 2012. – 2016. godina 9

Tablica 2. Stope nataliteta i mortaliteta BPŽ i Republike Hrvatske, 2012. – 2016. godina....10

Tablica 3. Očekivano trajanje života u BPŽ 10

Tablica 4. Stanovništvo gradova i općina BPŽ.....12

Tablica 5. Vanjska migracija, Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina.....13

Tablica 6. Unutarnje migracije, Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina.....14

Tablica 7. Saldo ukupne migracije, Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016. godina.....15

Tablica 8. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu.....16

Tablica 9. Vrste naknada i broj korisnika s odobrenim pravima u socijalnoj skrbi temeljem rješenja CZSS-a u BPŽ u 2012., 2014. i 2016. godini.....18

Tablica 10. Korisnici doplatka za djecu, broj djece i prosječne mjesečne svote, 2016. godina 19

Tablica 11. Domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u BPŽ, 2016. godina 20

Tablica 12. Ustanove u sustavu socijalne skrbi u BPŽ, 2016. godina 21

Tablica 13. Domovi za starije i nemoćne osobe u BPŽ, 2016. godina.....22

Tablica 14. Osobe s teškoćama u obavljanju svakodnevnih poslova prema uzroku i vrsti teškoća.....24

Tablica 15. Broj javnih zdravstvenih ustanova u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina 25

Tablica 16. Broj zdravstvenih ustanova i zdravstveno-organizacijskih jedinica prema kategorijama na području BPŽ za 2016. godinu 25

Tablica 17. Broj liječnika medicine na 10.000 stanovnika u Republici Hrvatskoj i BPŽ, 2012. – 2016. godina 28

Tablica 18. Omjer farmaceuta na 10.000 stanovnika Republici Hrvatskoj i BPŽ, 2012. –2016. godina 28

Tablica 19. Broj postelja na 1000 stanovnika, usporedba Republika Hrvatska i BPŽ, 2012. – 2016.. godina 29

Tablica 20. Udio određenih skupina bolesti u ukupnom broju smrti na području BPŽ, 2012. – 2016. godina 30

Tablica 21. Broj kazališta u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina 30

Tablica 22. Broj kinematografa u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina 31

Tablica 23. Broj radiopostaja u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina 31

Tablica 24. Broj radio i televizijskih pretplatnika u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina 32

Tablica 25. Broj narodnih knjižnica u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina 33

Tablica 26. Pregled objekata društvene infrastrukture po gradovima i općinama u BPŽ, 2016. godina 34

Tablica 27. Organizacije civilnog društva u BPŽ s obzirom na područje djelovanja, 2017. godina 35

Tablica 28. Završeni stanovi za stanovanje, Kontinentalna Hrvatska, Republika Hrvatska, 2012. – 2016. godina.....37

Tablica 29. Prosječan broj stanovnika po završenom stanu, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska, 2016. godina.....38

Tablica 30. Stanovi za koje su izdana odobrenja za građenje, Kontinentalna Hrvatska, Republika Hrvatska, 2011. – 2015. godina 39

Tablica 31. Broj djece upisane u dječje vrtiće, BPŽ, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska u šk. godinama 2011./2012. – 2015./2016. godina 42

Tablica 32. Razvojni položaj BPŽ prema indikatoru BDP/st u € u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku i Republiku Hrvatsku.....53

Tablica 33. Radno sposobno stanovništvo (15-64 godine) omjer muškarci/ žene BPŽ i Republika Hrvatska i Grad Zagreb 2011. godina 57

Tablica 34. Broj zaposlenih u BPŽ i Republici Hrvatskoj u pravnim osobama 2012. – 2016. 57

Tablica 35. Struktura zaposlenih u pravnim osobama BPŽ prema djelatnosti, 2015. i 2016. godina 58

Tablica 36. Neto plaće u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina (u HRK) 59

Tablica 37. Kretanje prosječnog broja nezaposlenih u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj, 2012. – 2016. godina.....60

Tablica 38. Stopa nezaposlenosti u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj, Republici Hrvatskoj i EU-28 (godišnji prosjek.), 2012. – 2014. godina 63

Tablica 39. Stanovništvo BPŽ s teškoćama u obavljanju svakodnevnih poslova, 2011.....68

Tablica 40. Usporedba pokazatelja poduzetništva u RH i BPŽ u 2016. godini, s pripadajućim rangovima 70

Tablica 41. Rang lista županija prema ukupnom prihodu poduzetnika i drugim kriterijima u 2016. godini....71

Tablica 42. Osnovni pokazatelji poduzetništva u BPŽ u periodu od 2012. – 2016. godine...73

Tablica 43. Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika u BPŽ prema njihovim područjima djelatnosti 2015. i 2016. godina 73

Tablica 44. Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika u BPŽ prema njihovoj veličini, 2015. i 2016. godina 75

Tablica 45. Popis prvih 10 poduzetnika BPŽ po ukupnom prihodu u 2016. godini 76

Tablica 46. Prostorna raspodjela poduzeća s osnovnim financijskim podacima poslovanja u gradovima i općinama BPŽ u 2016. godini 77

Tablica 47. Otvorene/zatvorene tvrtke po županijama Kontinentalne Hrvatske u periodu od 01.01.2012. do 31.12.2016....79

Tablica 48. Aktivni obrti u BPŽ – 2012. – 2016. godine....80

Tablica 49. Vlasnici/ortaci i radnici zaposleni kod vlasnika/ortaka (obrtnika) u BPŽ, 2012. – 2016. godine 81

Tablica 50. Vlasnici/ ortaci u aktivnim obrtima u BPŽ prema starosnoj dobi 2012. – 2016. godine 81

Tablica 51. Cehovski ustroj u aktivnim obrtima u BPŽ 2012. – 2016. godina 82

Tablica 52. Pokazatelji produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti poslovanja poduzetnika s područja BPŽ i Republike Hrvatske; 2015. – 2016. godina 82

Tablica 53. Broj poduzeća na 1000 stanovnika te po kilometru kvadratnom površine; BPŽ, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska; 2012. – 2016. godina 84

Tablica 54. Investicije poduzetnika BPŽ u dugotrajnu imovinu prema sjedištu, 2012. – 2016. godina 85

Tablica 55. Investicije poduzetnika BPŽ prema djelatnostima 2015. i 2016. godina....86

Tablica 56. Zaposleni u istraživanju i razvoju (udio u RH)....87

Tablica 57. Izravna strana ulaganja u BPŽ u periodu od 1993. – 2016. godine; iznosi u tisućama eura....88

Tablica 58. Uvoz i izvoz u BPŽ u periodu od 2012. – 2016. godine (EUR)....89

Tablica 59. Rang lista prvih 10 poduzetnika BPŽ po prihodima od izvoza u 2016. godini 90

Tablica 60. Najzastupljenija tržišta u izvozu BPŽ u 2015. i 2016. godini 90

Tablica 61. Države iz kojih je BPŽ najviše uvozila u 2015. i 2016. godini 92

Tablica 62. Popis poduzetničkih zona BPŽ u 2016. godini.....93

Tablica 63. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista 2012. – 2016. godine.....101

Tablica 64. Dolasci i noćenja stranih turista u BPŽ prema zemlji podrijetla za razdoblje 2012. – 2016. godina 101

Tablica 65. Broj smještajnih objekata, kreveta i smještajnih jedinica po gradovima i općinama BPŽ 2017. godine.....102

Tablica 66. Vrste smještajnih objekata po gradovima i općinama BPŽ 2017. 103

Tablica 67. Struktura smještajnog kapaciteta za razdoblje 2012. – 2016. godine 104

Tablica 68. Ukupan broj smještajnih objekata po vrstama u BPŽ 2017. godine 104

Tablica 69. Turističke atrakcije BPŽ prema vrsti 105

Tablica 70. Popis turističke infrastrukture prema podijeli Pravilnika o javnog turističkoj infrastrukturi (MINT, 2008.).....109

Tablica 71. Popis kategorizirane zaštićene kulturne baštine 2016. godine u BPŽ.....112

Tablica 72. Kulturna dobra od nacionalnog značaja u BPŽ.....112

Tablica 73. Broj poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, prema tipologiji, u periodu od 2012. do 2016. godine u BPŽ.....115

Tablica 74. Broj poljoprivrednih gospodarstava s prikazom poljoprivredne površine po općinama i gradovima unutar BPŽ; 2016.....116

Tablica 75. Broj ARKOD parcela prema vrsti uporabe zemljišta u 2016. godini 118

Tablica 76. Brojno stanje stoke iz Upisnika poljoprivrednika u BPŽ u periodu od 2012. – 2016. godine 120

Tablica 77. Isporučene količine, broj isporučitelja i EU kvaliteta kravljeg mlijeka s područja BPŽ u periodu od 2012. – 2016.....120

Tablica 78. Peradarstvo u BPŽ 2012. – 2016. godina.....121

Tablica 79. Voćarstvo u BPŽ 2012. – 2016. godina 122

Tablica 80. Vinogradarstvo u BPŽ 2012. – 2016. godina.....123

Tablica 81. Biljna proizvodnja pod ekološkim načinom uzgoja u periodu od 2012. – 2016. godina 123

Tablica 82. Integrirana proizvodnja u BPŽ u periodu od 2012. – 2015. godine 124

Tablica 83. Integrirana proizvodnja BPŽ po namjenama i površinama u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku i Republiku Hrvatsku; 2016. godina.....124

Tablica 84. Rekapitulacija realiziranih izravnih plaćanja i potpora u poljoprivredi BPŽ u periodu 2014. – 2016. godine.....125

Tablica 85. Javne zelene površine u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, 2016. godina....128

Tablica 86. Srednja godišnja vrijednost onečišćujućih tvari na području Slavonskog Broda, 2016. godina 129

Tablica 87. Kategorizacija kvalitete zraka u Slavonskom Brodu u razdoblju 2010. – 2016. godine 130

Tablica 88. Tvrtke s dozvolom za gospodarenje otpadom u BPŽ, 2017. godina 133

Tablica 89. Količina proizvedenog komunalnog otpada i gospodarenje njime u BPŽ i Republici Hrvatskoj (u tonama), 2016. godina 134

Tablica 90. Zaštićena područja BPŽ, 2017. godina.....137

Tablica 91. Pregled nekadašnjih vojnih prostora u BPŽ, 2016. godina 140

Tablica 92. Značajnija izvorišta za vodoopskrbu u BPŽ, 2016. godina.....143

Tablica 93. Značajnija vodocrpilišta u BPŽ, 2016. godina.....143

Tablica 94. Duljina javne vodoopskrbne mreže i potrošnja pitke vode u BPŽ, 2017. godina 144

Tablica 95. Broj kućanstava i potrošnja vode u vodoopskrbnom sustavu u BPŽ, 2016.godina 145

Tablica 96. Sustav kanalizacije u gradovima i općinama BPŽ, 2016. godina.....147

Tablica 97. Broj mikrobiološki i kemijski ispitanih uzoraka vode za piće u BPŽ, 2016. godina 149

Tablica 98. Energetske građevine od važnosti za Republiku Hrvatsku na području BPŽ, 2012. godina 150

Tablica 99. Dalekovodi, transformatorske stanice i elektrovučna postrojenja na području BPŽ, 2013. godina.....150

Tablica 100. Duljina i udio elektroopskrbnih vodova prema vrsti u BPŽ, 2013. godina.....151

Tablica 101. Elektroenergetski objekti na području BPŽ, stanje 31.12.2017. 151

Tablica 102. Građevine za proizvodnju i transport plina u BPŽ, 2012. godina 152

Tablica 103. Opskrba plinom u BPŽ, 2016. godina.....153

Tablica 104. Isporučene količine prirodnog plina od strane tvrtke Brod-plin d.o.o. na distributivnom području, 2012. – 2016. godina 154

Tablica 105. Isporučene količine prirodnog plina od strane tvrtke Plin-projekt d.o.o. na distributivnom području, 2011. – 2015. godina 154

Tablica 106. Građevine za proizvodnju i transport nafte u BPŽ, 2016. godina 155

Tablica 107. Neto energetski potencijal za vodotoke s definiranim potezima korištenja u BPŽ, 2012. godina 158

Tablica 108. Pregled duljine razvrstanih cesta u BPŽ 162

Tablica 109. Stanovništvo, vozači i registrirana vozila u BPŽ u 2016. godini 164

Tablica 110. Pregled prometnih nesreća i nastradalih osoba u BPŽ 2012. – 2016. godina.167

Tablica 111. Duljina željezničkih pruga u BPŽ 170

Tablica 112. Opremljenost kućanstava IKT-om i dostupnost interneta prema gustoći naseljenosti, BPŽ 2016. godina 176

Tablica 113. Korisnici računala i interneta − pojedinci, prema spolu i obrazovanju, BPŽ 2014. – 2016. godina 178

Tablica 114. Bazne postaje za priključke 180

Tablica 115. Projekcija proračuna do 2019. godine za BPŽ.....187

15. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Kretanje broja stanovnika BPŽ i grada Slavonskog Broda od 1857. do 2011. godine 7

Grafikon 2. Dobno-spolna piramida BPŽ 8

Grafikon 3. Djelatnici zdravstvenih ustanova u BPŽ, 2012. – 2016. godina 27

Grafikon 4. Obrazovna struktura stanovništva BPŽ 41

Grafikon 5. Broj učenika u osnovnim školama BPŽ, 2012. – 2016. godina 43

Grafikon 6. Broj učenika u srednjim školama BPŽ, 2012. – 2016. godina.....46

Grafikon 7. Studenti na visokim učilištima na području BPŽ 2016./2017.....48

Grafikon 8. Diplomirani studenti 2012. – 2016. godina prema vrsti studija (prebivalište na području BPŽ) 50

Grafikon 9. Broj programa obrazovanja nezaposlenih i broj nezaposlenih koji su pohađali programe u BPŽ 2012. – 2016. 51

Grafikon 10. Bruto domaći proizvod po stanovniku 2000. – 2013. BPŽ usporedno s RH, i EU (28), u EUR 52

Grafikon 11. Bruto dodana vrijednost za BPŽ po djelatnosti, u 2009. i 2012. godini 55

Grafikon 12. Kretanje radne snage BPŽ 2012. – 2016. godina.....56

Grafikon 13. Zaposleni u pravnim osobama u BPŽ prema razini obrazovanja, 2012. – 2016. godina 58

Grafikon 14. Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja BPŽ, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska 2016. godina.....61

Grafikon 15. Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja BPŽ 2012. – 2016. godina.....61

Grafikon 16. - Nezaposlenost prema dobnim skupinama BPŽ 2012. – 2016. godina.....62

Grafikon 17. Osiguranici mirovinskog osiguranja BPŽ 2012. – 2016. godina.....63

Grafikon 18. Kretanje prosječne stope nezaposlenosti u BPŽ, Kontinentalnoj Hrvatskoj i Republici Hrvatskoj u razdoblju 2010. – 2014. godine 64

Grafikon 19. Odnos turizma s obzirom na pet najzastupljenijih sektora gospodarstva prema prihodima 98

Grafikon 20. Odnos dobiti od turizma s obzirom na pet najzastupljenijih sektora gospodarstva u BPŽ 99

Grafikon 21. Dolasci i noćenja turista 2012. – 2016. (u 000) 100

Grafikon 22. Popis materijalne i nematerijalne kulturne baštine prema klasifikaciji kulturnih dobra u BPŽ 113

Grafikon 23. Broj tvrtki/obrta u Registru onečišćavanja okoliša BPŽ po djelatnostima, 2016. godina 133

Grafikon 24. Broj elektrana za iskorištavanje obnovljivih izvora energije u BPŽ i Republici Hrvatskoj, 2016. godina 156

Grafikon 25. Broj prometnih nesreća i prekršaja u prometu BPŽ 2012. – 2016. godina 166

Grafikon 26. - Pregled pretovara u tonama po lukama 174

Grafikon 27. Direktni dug BPŽ, Slavonskog Broda i Nove Gradiške 2002. – 2014. godine (u mil. HRK) 188

16. POPIS SLIKA

Slika 1. Gustoća naseljenosti BPŽ 2011. godina 11

Slika 2 Popis područja nacionalne ekološke mreže u BPŽ, 2016. godina 139

Slika 3. RH, osnovna prometna mreža željeznica, cesta i unutarnjih vodnih putova 160

Slika 4. Prikaz svih vrsta cesta na području BPŽ 164

Slika 5. Zračni promet na području BPŽ 168

Slika 6. Željeznički promet na području BPŽ.....169

Slika 7. Riječni promet na području BPŽ.....171

Slika 8. Infrastruktura luke Slavonski Brod-1 172

Slika 9. Infrastruktura luke Slavonski Brod-2 173

Slika 10. Gustoća širokopojasnih priključaka u RH po županijama 2016. godine.....176

Slika 11. Pokrivenost telekomunikacijskim kanalima na području BPŽ 179

Slika 12. Prikaz tijela BPŽ i organizacijske strukture upravnih tijela koja djeluju u županiji (korisnika proračuna) s brojem popunjenih radnih mjesta.....182

Slika 13. Neto fiskalne pozicije po stanovniku, prosjek razdoblja 2011. – 2013. godine.....189

DODATAK 3. PRETHODNO VREDNOVANJE STRATEGIJE RAZVOJA BRODSKO POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE

1. UVOD I OPIS METODOLOGIJE PRETHODNOG VREDNOVANJA

Osnovna svrha prethodnog vrednovanja je osigurati visoku kvalitetu strategije te nalaženje optimalnog načina korištenja raspoloživih resursa za dostizanje razvojnih ciljeva. Principi i metodologija prethodnog vrednovanja županijskih razvojnih strategija propisani su Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe te Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja (MRRFEU, rujan 2015.)

Prilikom prethodnog vrednovanja, pored odredbi Smjernica, uvrštene su i komponente koje proizlaze iz metodologije opisane u sljedećim dokumentima:

- *European Commission, DG REGIO (2014): The Programming Period 2014-2020, MONITORING AND EVALUATION OF EUROPEAN COHESION POLICY - Guidance document on ex-ante evaluation*
- *European Commission (2013): The Guide to Evaluation of Socio-Economic Development*

Tvrtka Ecorys Hrvatska d.o.o. angažirana je od strane Brodsko-posavske županije da izvrši prethodno vrednovanje Strategija razvoja Brodsko-posavske županije do 2020. (dalje u tekstu: ŽRS) Ugovor je potpisan 13. travnja 2016. godine (Klasa: 023-01/16-01/157, Urbroj: 2178/1-11-1-16-19), u početnoj (analitičkoj) fazi izrade strategije, kako tim za izradu ŽRS kroz prethodno vrednovanje dobio dodatne smjernice i sugestije tijekom cijele izrade ŽRS, s ciljem postizanja optimalnog sadržaja dokumenta. Stručni tim za provođenje prethodnog vrednovanja ŽRS sudjelovao je na svim sastancima Parterskog vijeća BPŽ, pravovremeno dobivao sve relevantne dodatne materijale, kako mogao davati konstruktivne komentare i smjernice radnom timu za izradu ŽRS.

Izvješće o prethodnom vrednovanju obuhvaća osvrt na:

1. **Usklađenost sadržaja i metodologije ŽRS sa Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe**;
2. **Kvaliteta analize stanja, relevantnost i opravdanost** – koliko su ciljevi, prioriteti i mjere u ŽRS opravdane i relevantne u odnosu na stvarne razvojne probleme i potrebe prikazane objektivnim pokazateljima te da li ŽRS nudi optimalan način rješavanja razvojnih problema;
3. **konzistentnost i unutarnja koherentnost** – provjera jasnoće, logičkog slijeda, usklađenosti i pronalaženja potencijalne sinergije ciljeva, prioriteta i mjera;
4. **djelotvornost (učinkovitost)** – kolika je vjerojatnost da će se postavljeni strateški ciljevi ostvariti putem planiranih mjera i raspoloživih resursa te provedbenih kapaciteta;
5. **vanjska koherentnost** – da li je ŽRS usklađena s ostalim relevantnim programima na regionalnoj i nacionalnoj razini te s programima EU; postoje li pozitivni učinci u

širem kontekstu društveno-gospodarsko-okolišnih potreba i prioriteta šire regije i države.

6. **Kvaliteta partnerskih konzultacija** – da li je ŽRS izrađena na načelima partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora odnosno da li su u proces izrade ŽRS bili uključeni svi relevantni dionici; da li osiguran konsenzus, jednakost i transparentnost u radu svih partnera.

2. REZULTATI PRETHODNOG VREDNOVANJA

2.1. Usklađenost sadržaja i metodologije ŽRS sa Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe

Prethodno vrednovanje ustvrdilo je da se sadržaj i metodologija propisana Smjernicama poštivala. ŽRS ima izrađena sva propisana osnovna poglavlja propisana Smjernicama[1]. Izrađen je Akcijski plan koji u potpunosti poštuje Smjernice, no, posve opravdano, moguće su naknadne izmjene, sukladno procesu usklađivanja s proračunom za 2019. i 2020. godinu, koji se očekuje krajem 2018.g., nakon usvajanja ŽRS od strane Skupštine BPŽ.

Komunikacijska strategija je također izrađena i priložena ŽRS. Komunikacijska strategija sadržava sve važne dijelove i predstavlja dobru podlogu za provedbu komunikacijskih aktivnosti u okviru pripreme i provedbe ŽRS.

Analiza stanja, kao ključni temelj za izradu ŽRS prikazana je posve sukladno Smjernicama, kroz sažetak koji je integralni dio ŽRS te detaljne podatke po poglavljima kao zaseban dokument, dodatak ŽRS.

Smjernice propisuju i maksimalni broj stranica za pojedina poglavlja, što je djelomično bilo ispoštovano, no stručnjaci za prethodno vrednovanje ne smatraju to bitnim čimbenikom koji bi ugrozio konačnu kvalitetu dokumenta. Naprotiv, smatramo da bi dodatno kraćenje teksta uzrokovalo nerazumijevanje ciljeva, prioriteta i mjera te umanjilo vidljivost logičke povezanosti strateškog okvira s analizom stanja.

2.2. Kvaliteta analize stanja, relevantnost i opravdanost

Izrada poglavlja osnovne analize i dalje se pokazuje kao jedan od zahtjevnijih zadataka pri izradi strateškog dokumenta. Kvaliteta dostupnih podataka i pokazatelja iz pojedinih sektora je varirala, ne samo sadržajnom kvalitetom i vremenskim okvirom nego i razinom detalja, što je najčešće bio odraz još nedovoljno razvijene prakse prikupljanja i kontinuiranog ažuriranja baze podataka po sektorima/institucijama, kako na nacionalnoj, tako i na županijskoj razini.

Bez obzira na navedeno, prethodno vrednovanje ustvrdilo je da je analiza stanja u konačnici odrađena vrlo kvalitetno. Korišteni su svi dostupni relevantni izvori podataka te je korišteno dosta grafičkih prikaza što poboljšava jasnoću analize stanja. Isto tako, u nekim dijelovima poglavlja postoji prikaz trendova kroz zadnjih par godina što također jasnije oslikava razvojne

[1] Za vrijeme trajanja prethodnog vrednovanja nije još bila na raspolaganju završna verzija Strateške procjene utjecaja na okoliš. Navedeni dokument je još u fazi javnih konzultacija i usvajanja.

probleme i potrebe koji se kasnije mogu pretočiti u konkretne mjere. Većina podataka pokazuje recentne trendove i aktualne razvojne probleme i potrebe. Samo u iznimnim slučajevima korišteni su stariji podaci (2011. Popis stanovništva), i to u dijelovima koji se vežu na aktualne nacionalne strateške dokumente čija je analitička podloga također rađena bazirajući se na nešto starijim podacima.

Često se koristila usporedba s prosjekom RH što je doprinijelo jasnoći relativnog pozicioniranja županije te analizu trendova po sektorima. Treba doduše naglasiti da rijetko postoji usporedba s prosjecima u EU, što je donekle opravdano s obzirom na teškoću usporedbe podataka koji često nisu prikupljani na metodološki ujednačen način te ih je teško uspoređivati.

Isto tako, dobra je praksa dodati, gdje god je moguće, i usporedbe s drugim županijama u RH (ili npr. prosjeke za Kontinentalnu Hrvatsku), radi objektivnijeg pozicioniranja BPŽ u odnosu na ostale hrvatske županije, kao što je to dobro prikazano u gospodarskim podacima. Pohvalno je da su u analizi stanja korišteni podaci iz Regionalnog indeksa konkurentnosti (2013.), koji na jasan i standardiziran način grupiraju ključne pokazatelje razvijenosti županije i stavljaju ih u usporedbu s ostalim županijama u RH.

Izdvajanje ključnih razvojnih trendova, problema i potreba za svaku od cjelina analize stanja: *Društvo, Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi, Zdravstvena zaštita i društvena infrastruktura, Obrazovanje, Gospodarstvo, Tržište rada, Poslovno okruženje, Turizam i kultura, Poljoprivreda, Stanje u okolišu i prostoru, Primarna infrastruktura, Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost, Okvir za upravljanje razvojem*, daje jasnu poveznicu sa SWOT analizom te intervencijskom logikom ŽRS, prikazanoj u Strateškom okviru.

Analiza stanja obuhvatila je i ključne gospodarske grane (strateških djelatnosti) kroz podatak o udjelu pojedinih djelatnosti u BDP-u, iz čega je razvidno da je nositelji gospodarstva u BPŽ prerađivačka industrija. Dobro poznavanje ključnih gospodarskih grana (sadašnjih i budućih) te njihovih problema i potreba nužno je radi kvalitetnije prioritizacije odnosno usmjeravanja budućih javnih investicija, posebice u infrastrukturu, tržište rada i obrazovanje. Radi planiranja optimalno usmjerenih mjera za podršku gospodarstvu, preporuča se u buduće u analizu ključnih gospodarskih grana uključiti i analizu broja zaposlenih po djelatnostima, udio u BDP-u te pregled ključnih gospodarskih subjekata (karakteristike njihovog poslovanja).

SWOT analiza je kvalitetno obrađena i daje sažet prikaz ključnih snaga i slabosti koje treba adresirati kroz ciljeve, prioritete i mjere. Iznimno postoji nedovoljna potkrijepljenost pojedinih izjava konkretnim podacima iz osnovne analize, to se može opravdati nedostupnošću odnosno nepostojanja i ne-praćenja određenih pokazatelja, a s druge strane SWOT se može legitimno temeljiti i na izjavama ključnih dionika kroz konzultacijski proces, u slučajevima gdje ne postoje adekvatni i pouzdani objektivno provjerljivi pokazatelji. Stoga SWOT analiza u konačnici predstavlja jasnu i kvalitetnu poveznicu između analize stanja i strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

2.3. Konzistentnost i unutarnja koherentnost

Vizija i strateški ciljevi su jasno i široko postavljeni i logično proizlaze iz analize stanja i SWOT analize, kao i iz osvrta na provedbu ŽRS iz prethodnog programskog razdoblja. Što

se tiče provedbenih mehanizama, primjećuje se kvalitativni iskorak u odnosu na prošlu ŽRS jer su mjere jasnije definirane u smislu određenih konkretnih aktivnosti i pokazatelja.

S druge strane iako su ciljevi, prioriteti i mjere posve logično postavljeni u odnosu na identificirane razvojne probleme i potrebe, prethodno vrednovanje ukazuje na moguć nedostatak nedovoljnog fokusiranja investicija u ovom relativno kratkom programskom periodu koje bi u konačnici moglo dovesti do raspršivanja resursa, kako financijskih tako i ljudskih (u smislu preopterećenja provedbenih kapaciteta). Doduše, takav je pristup velikim dijelom opravdan nejasnim izvorima i kriterijima financiranja van županijskog proračuna i proračuna jedinica lokalne samouprave pa se time željelo osigurati maksimalno iskorištavanje svih raspoloživih izvora financiranja. Preporuča se stoga, kroz kratkoročne Akcijske planove za provedbu ŽRS napraviti jasniji fokus u prioritizaciji investicija te očekivanim rezultatima.

2.4. Djelotvornost (učinkovitost)

S obzirom da u poglavlju o rezultatima provedbe prethodnog ŽRS nedostaje dublja analiza razloga zbog kojeg pojedine mjere nisu bile dovoljno učinkovite ili iskorištene tj. zbog čega je došlo do odstupanja od planiranog, prethodno vrednovanje nije imalo objektivne kriterije na temelju kojih bi se mogla procijeniti vjerojatnost da će se postavljeni strateški ciljevi ostvariti putem planiranih mjera i raspoloživih resursa te provedbenih kapaciteta. No, s obzirom značajno kvalitetniju mogućnost planiranja proračuna kao i korištenja fondova EU u razdoblju 2014.-2020. u odnosu na prethodno razdoblje, može se pretpostavljati da su realnije postavljeni institucionalni i financijski okvir za provedbu.

Konačna djelotvornost može se u buduće vrednovati i na temelju definiranih kratkoročnih akcijskih planova te njihove povezanosti s proračunima institucija nositelja provedbe ŽRS (s naglaskom na županijski proračun, proračune jedinica lokalne samouprave, državni proračun, ESI fondove).

Preporuča se svakako napraviti barem jedno vrednovanje tijekom provedbe (što je i sukladno Smjernicama), koje bi ukazalo na eventualnu potrebu revidiranja pokazatelja uspješnosti odnosno potrebe da se u pojedinim mjerama revidiraju provedbeni mehanizmi (tj. da se mjere spoje ili limitiraju ili revidiraju provedbena tijela).

Što se tiče provedbenih kapaciteta, prethodno vrednovanje ocijenilo je vrlo pozitivnim da se za svaki prioritet odredio jedan Upravni odjel BPŽ nadležan za njegovu provedbu, radi jasnoće dodijeljenih uloga i odgovornosti za provedbu. Dodatno se predlaže u provedbi ŽRS i za svaku mjeru odrediti instituciju koja je ključni nositelj (najčešće samo jedna županijska institucija), dok su ostali navedeni dionici ili partneri ili korisnici odnosno ciljana skupina. Na razini prioriteta bi onda Upravnim odjelima bilo lakše prikupljati podatke i pratiti provedbu. Sve to doprinosi jasnoći institucionalnog okvira za provedbu odnosno uloge i odgovornosti pojedinih institucija što će ne samo doprinijeti uspješnosti provedbe nego i ukazati na eventualne potrebe za daljnjim jačanjem kapaciteta odgovornih institucija, ukoliko koordiniraju više mjera, a kako bi mogle kvalitetno odraditi namijenjenu ulogu u provedbi ŽRS. O učinkovitosti provedbenih kapaciteta ovisit će i postizanje željenih razvojnih učinaka pojedinih mjera koje su načelno vrlo dobro definirane no mogu biti ugroženi nedostatnim kapacitetima nositelja provedbe. Preporuča se da provedbu mjera prati kontinuirano jačanje kapaciteta svih ključnih dionika u provedbi ŽRS.

2.5. Vanjska koherentnost

Odabir strateškog okvira napravljen je na način da se maksimalno ispoštuje vanjska koherentnost tj. usklađenost sa ciljevima i prioritetima ostalih strateških dokumenata na regionalnoj, nacionalnoj i EU razini. Razmatrali su se ciljevi i prioriteti strategije „Europe 2020“ te Operativnih programa za korištenje ESI fondova 2014.-2020. (uključujući Program ruralnog razvoja 2014.-2020.) kao i razvojni prioriteti sektorskih strategija na nacionalnoj i regionalnoj razini, kako bi se osigurala maksimalna usklađenost strateških usmjerenja. Sve je jasno navedeno u opisu dosljednosti kod svakoga od strateških ciljeva.

Takvim pristupom osiguralo se da ostvarivanje ciljeva ŽRS jasno doprinosi ispunjavanju lokalnih, županijskih, nacionalnih i EU strateških ciljeva te se na taj način otvara put sufinanciranju razvojnih intervencija od strane svih dostupnih lokalnih, županijskih i nacionalnih izvora financiranja i ESI fondova.

2.6. Kvaliteta partnerskih konzultacija

Jedno od temeljnih načela politike regionalnog razvoja je načelo partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. Partnerstvo djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu u izradi i provedbi planskih dokumenata politike regionalnog razvoja.

Prilikom izrade ŽRS kontinuirano su surađivali BPŽ i jedinice lokalne samouprave odnosno općine BPŽ, gospodarski subjekti, javne institucije, organizacije civilnog društva, znanstvene organizacije i socijalni partneri.

Partnersko vijeće BPŽ uspostavljeno je u srpnju 2015.g. Odlukom o osnivanju i imenovanju članova i zamjenika članova. Imenovanje je provedena u skladu sa člankom 27. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14), članku 5. Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/2015) i članku 56. Statuta BPŽ (Službeni vjesnik BPŽ 15/13). Prema Odluci imenovano je 35 članova i 35 zamjenika članova partnerskog vijeća imenovanih za razdoblje trajanja Županijske razvojne strategije.

Partnersko vijeće interaktivno je sudjelovalo u svim fazama izrade ŽRS te je dalo svoj doprinos tijekom ciklusa strateškog planiranja u obliku komentiranja, aktivnog sudjelovanja u raspravi i samom kreiranju strateških smjernica. Osim u tijeku izrade strateškog planiranja partnersko vijeće odnosno kreiranju vizije, ciljeva, prioriteta i mjera, aktivno je sudjelovalo u izradi analize stanja a posebno je doprinijelo i izradi SWOT analize.

Osim rada Partnerskog vijeća na pripremi ŽRS provodile su se i partnerske konzultacije individualno i ciljano s pojedinim članovima partnerskog vijeća. Konzultacije su se provodile osobno, telefonski i putem maila.

Sve održane sjednice sazvane su od strane Župana BPŽ. Prilikom saziva sjednica svi članovi partnerskog vijeća bili su pravovremeno obaviješteni o terminu provedbe sjednice, vremenskom rasporedu sjednice i temama. Održano je ukupno 5 redovitih sjednica partnerskog vijeća, od kojih je prva održana 16. lipnja 2016. godine, a zadnja 14. lipnja 2018.

godine. Na Posljednjoj sjednici županijskog partnerstva predstavljen je i usvojen nacrt prijedloga ŽRS, koji će se proslijediti na formalno usvajanje od strane županijske skupštine.

Članovi partnerskog vijeća bili podijeljeni u tri radne skupine prema tematskim ciljevima te su sami odabrali u koju skupinu žele pripadati. Svaki od članova mogao je pripadati i u više od jedne radne skupine s obzirom da se pristup izradi ŽRS vodio i interdisciplinarnom metodom. Svaka sjednica organizirana je na način da prvotno daje uvid u trenutno stanje ŽRS, zatim se provodi tema sastanka i na kraju se dogovore slijedeći koraci i način komunikacije. Sve dopune i izmjene dijelova ŽRS rezultat su višestrukog komentiranja, predlaganja i dopuna radnih skupina, ali i pojedinaca odnosno individualnih konzultacija s članovima vijeća. Administrativne i stručne poslove za potrebe rada Partnerskog vijeća obavlja Centar za razvoj Brodsko-posavske županije u suradnji s Upravnim odjelom za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije.

Članovi Partnerskog vijeća predstavljaju sve ključne dionike razvoja BPŽ te ga čine predstavnici Upravnih odjela BPŽ-a, Zavoda za prostorno uređenje BPŽ, Centra za razvoj BPŽ, HSP dr. Ante Starčević, Grada Slavonskog Broda, Razvojne agencije Grada Slavonski Brod, Grada Nove Gradiške, predstavnici 8 Općina BPŽ-a, Opće bolnice, HGK Županijske komore Slavonski Brod, HOK Obrtničke komore BPŽ-a, Bebrinske udruge mladih, Savjeta mladih BPŽ-a, LAG Posavine, LAG Zapadne Slavonije, Poslovnog portala, Regionalnog centra za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ, Centra za gospodarenje otpadom, Industrijskog parka Nova Gradiška d.o.o., Udruge žena hrvatsko srce, Srednje škole M.A. Reljković, BPŽ, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Područna služba SB, Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i Udruge osoba s intelektualnim teškoćama Regoč Slavonski Brod.

Nacrt prijedloga ŽRS bit će dan i na javnu raspravu te će biti kontinuirano dostupan na internetskim stranicama županije.

Iz svega navedenog, prethodno vrednovanje može ustvrditi da se osigurala kontinuirana aktivna uloga PV, sukladno navedenoj Uredbi, i tako ispoštovala načela partnerstva te participativnog strateškog planiranja.

3. ZAKLJUČAK

Prethodno vrednovanje ustanovilo je da je dokument Strategije razvoja Brodsko-posavske županije do 2020. godine metodološki i strateški kvalitetno odrađen.

Ciljevi, prioriteti i mjere logično su postavljeni u odnosu na osnovnu analizu, a dodatni pokazatelji sakupljeni nekim budućim analizama (posebice se to odnosi na nacionalne institucije) te poboljšanja tijekom budućeg vrednovanja i revizije strategije pridonijet će još boljoj povezanosti s analizom stanja te SWOT analizom.

Kroz kratkoročne Akcijske planove za provedbu ŽRS napravit će se jasniji fokus u prioritizaciji investicija te očekivanim rezultatima, u smislu početnih i ciljanih vrijednosti pokazatelja uspješnosti provedbe.

Strateški ciljevi i prioriteti zadovoljili kriteriji vanjske koherentnosti. Jasno je vidljivo da će se provedbom ŽRS BPŽ doprinijeti ispunjenju ciljeva i prioriteta razvoja županije kao i na nacionalnoj razini te na razini EU.

Tijekom izrade ŽRS ispoštovalo se načelo partnerstva te su partnerske konzultacije osigurane kroz rad interdisciplinarne radne skupine kao i individualne konzultacije sa svim ključnim dionicima (unutar županijskih organizacijskih jedinica te ostalim partnerima).

Zaključno se može utvrditi da je ŽRS kvalitetan razvojni dokument izrađen na participativnim načelima koji će zasigurno poslužiti kao dobra osnova za daljnji razvoj Brodsko-posavske županije.

Osvrt i preporuke dane ovim Izvješćem trebaju se promatrati kao smjernice za unaprjeđenje ŽRS prilikom njene revizije i izrade akcijskih planova.

DODATAK 4

STRATEŠKA STUDIJA UTJECAJA NACRTA PRIJEDLOGA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE NA OKOLIŠ

Lipanj, 2018.

Naručitelj	Brodsko-posavska županija, Ul. Petra Krešimira IV, 35 000 Slavonski Brod		
Ovlaštenik	Eko Invest d.o.o., Draškovićeva 50, 10 000 Zagreb		
Vrsta dokumentacije	Strateška studija utjecaja na okoliš, verzija 2.		
Voditelj izrade studije	Nenad Mikulić, dipl. ing. kem. teh., dipl. ing. građ.		
EKO INVEST d.o.o.	Dr.sc. Nenad Mikulić, dipl. ing. kem. teh., dipl. ing. građ.		Poglavlja: 1.1., 2.2., 4.1.5., 4.1.11., 6., 7., 8., 9., 10., 10.1., 10.2., 11., 12.1., 12.2., 13.
	Bojana Nardi, prof.		Poglavlja: 1., 2., 2.1., 2.2., 3.
	Vesna Marčec Popović, prof. biol. i kem.		Poglavlja: 4.1.5., 4.1.6., 4.2., 6., 7., 8., 9., 11., 12.1., 12.2., 13., 15.
	Ivan Mikolčević, mag. geogr.		Poglavlja: 4.1.3., 4.1.9., 4.1.10., 4.1.13., 5., 6., 8., 9., 13., 15.
	Matea Kalčićek, mag. oecol.		Poglavlja: 4.1.1., 4.1.2., 4.1.6., 4.1.7., 4.1.8., 4.1.12., 4.1.14., 4.1.15., 4.1.16., 5., 6., 8., 9., 15.
Vanjski suradnici	Mr. sc. Ivica Milković, dipl.ing.šum.		Poglavlja: 4.1.4

EKO INVEST
inženjering, ekonomske, organizacijske i tehnološke usluge d. o. o.
ZAGREB, Draškovićeva 50

Direktorica

Bojana Nardi

Sadržaj

1. UVOD 8

1.1 METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKE STUDIJE 9

2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE 10

2.1 TERITORIJALNI KONTEKST 10
2.2 SADRŽAJ I GLAVNI CILJEVI RAZVOJNE STRATEGIJE 12
2.3 STRATEŠKI PROJEKTI PREDLOŽENI RAZVOJNOM STRATEGIJOM 14

3. ODNOS RAZVOJNE STRATEGIJE S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA 19

4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA NA PODRUČJU OBUHVATA RAZVOJNE STRATEGIJE I PROCJENA MOGUĆEG RAZVOJA OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE 20

4.1 POSTOJEĆE STANJE OKOLIŠA 20
4.1.1 Kvaliteta zraka 20
4.1.2 Klima i klimatske promjene 38
4.1.3 Tlo, zemljišni pokrov i način korištenja prostora 50
4.1.4 Šumarstvo i lovstvo 59
4.1.5 Stanje vode, vodnih tijela, vodoopskrbe i odvodnje 69
4.1.6 Bioekološke i geomorfološke značajke 84
4.1.7 Krajobraz 95
4.1.8 Kulturno-povijesna baština 97
4.1.9 Zdravlje ljudi 100
4.1.10 Demografska i socio-ekonomska analiza 107
4.1.11 Gospodarenje otpadom 119
4.1.12 Gospodarstvo 124
4.1.13 Energetika 132
4.1.14 Poljoprivreda i ribarstvo 136
4.1.15 Turizam 140
4.1.16 Promet 144
4.2 MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE 153

5. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA RAZVOJNE STRATEGIJE MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI 156

6. POSTOJEĆI OKOLIŠNI PROBLEMI KOJI SU VAŽNI ZA RAZVOJNU STRATEGIJU 158

7. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA USPOSTAVLJENI PO ZAKLJUČIVANJU MEĐUNARODNIH UGOVORA I SPORAZUMA 161

8. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA STRATEŠKE STUDIJE 162

9. VARIJANTNA RJEŠENJA 165

9.1 PROCJENA UTJECAJA VARIJANTI 165

10. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA 167

10.1 OKVIR I METODOLOGIJA ZA PROCJENU VJEROJATNO ZNAČAJNIH UTJECAJA PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE 167
10.2 ANALIZA UTJECAJA RAZVOJNE STRATEGIJE NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA 168
10.3 ANALIZA UTJECAJA RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE PO SASTAVNICAMA OKOLIŠA .. 174

11. PREKOGRANIČNI UTJECAJI 178

12. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA 179

12.1 MJERE ZA SPRJEČAVANJE, SMANJENJE I UBLAŽAVANJE POTENCIJALNIH NEGATIVNIH UTJECAJA PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE 180

12.2 SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA 183

13. OPIS PREDVIĐENIH MJERA PRAĆENJA 184

14. POPIS PROPISA I LITERATURE 186

15. PRILOZI 195

15.1 PRILOG 1. DOKUMENTI ANALIZIRANI U SVRHU ODREĐIVANJA CILJEVA ZAŠTITE OKOLIŠA 195

15.1.1 Ciljevi zaštite okoliša uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Razvojnu strategiju te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade Razvojne strategije 195

15.1.2 Pregled odnosa Razvojne strategije s osnovnim ciljevima pojedinih strategija, planova i programa, kao i načina na koji su ciljevi istih uzeti u obzir pri izradi Razvojne strategije 199

15.2 PRILOG 2. ANALIZA UTJECAJA PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA 214

15.3 PRILOG 3. ODLUKA O ZAPOČINJANJU POSTUPKA STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ ŽUPANIJSKU RAZVOJNU STRATEGIJU BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE 2016.-2020. GODINE 227

15.4 PRILOG 4. ODLUKA O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE 2016. - 2020. GODINE 233

15.5 PRILOG 5. RJEŠENJE MINISTARSTVA ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE O POTREBI PROVOĐENJA GLAVNE OCJENE ZA EKOLOŠKU MREŽU 241

15.6 PRILOG 6. SUGLASNOST ZA OBAVLJANJE STRUČNIH POSLOVA ZAŠTITE OKOLIŠA 245

15.7 PRILOG 7. MIŠLJENJA O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE S KOMENTARIMA IZRAĐIVAČA STRATEŠKE STUDIJE PRISTIGLA OD JAVNOPRAVNIH TIJELA TIJEKOM POSTUPKA UTVRĐIVANJA SADRŽAJA STRATEŠKE STUDIJE 249

Popis slika

Slika 1. Položaj Brodsko-posavske županije u Republici Hrvatskoj 11
Slika 2. Zone i aglomeracije za potrebe praćenja kvalitete zraka na području RH 20
Slika 3. Trend kretanja srednjih godišnjih koncentracija za NO_2 na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 34
Slika 4. Trend srednjih godišnjih koncentracija SO_2 na mjernoj postaji Slavonski Brod - 1 34
Slika 5. Trend srednje godišnje koncentracije benzena na mjernoj postaji Slavonski Brod -1 34
Slika 6. Trend srednjih godišnjih koncentracija sumporovodika na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 35
Slika 7. Trend srednjih godišnjih koncentracija za prizemni ozon na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 35
Slika 8. Trend srednjih godišnjih koncentracija čestica PM2,5 na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 35
Slika 9. mjesečni god količina padalina u 2016. i 2017. godini u odnosu na referentno razdoblje 39
Slika 10. Promjena prizemne temperature zraka (°C) u Hrvatskoj i Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2011-2040. u odnosu na razdoblje 1961-1990. prema rezultatima srednjaka ansambla regionalnog klimatskog modela RegCM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno) 42
Slika 11. Promjena prizemne temperature zraka (°C) u Hrvatskoj i Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2041-2070. u odnosu na razdoblje 1961-1990. prema rezultatima srednjaka ansambla regionalnog klimatskog modela RegCM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno) 42
Slika 12. Promjena padalina u Hrvatskoj (u mm/dan) i Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2041-2070. u odnosu na razdoblje 1961-1990. prema rezultatima srednjaka ansambla regionalnog klimatskog modela RegCM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno) 43
Slika 13. Procjena rizika od pojave suše 46
Slika 14. Karta opasnosti od poplava za područje Brodsko-posavske županije 49
Slika 15. Pedološka karta Brodsko-posavske županije 52
Slika 16. Karta prioritetnih poljoprivredno-gospodarskih programa Brodsko-posavske županije 52
Slika 17. Pokrov zemljišta Brodsko-posavske županije 55
Slika 18. Odlagališta otpada i postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari na području Brodsko-posavske županije 58
Slika 19. Dobna struktura šuma u vlasništvu RH na području Brodsko-posavske županije 65
Slika 20. Debljinska struktura uređenih šuma privatnih šumoposjednika na području Brodsko-posavske županije 66
Slika 21. Odnos zbirnih ocjena općekorisnih funkcija šuma i pripadajućih bodova prema odredbama Pravilnika o utvrđivanju naknade za prenesena i ograničena prava na šumi i šumskom zemljištu 67
Slika 22. Slivna područja Brodsko-posavske županije 70
Slika 23. Vodotoci i kopnene vode Brodsko-posavske županije 72
Slika 24. Kemijsko stanje vodnih tijela na području županije 75
Slika 25. Ukupno stanje vodnih tijela 76
Slika 26. Stanišni tipovi na području Brodsko-posavske županije prema Karti staništa (2004.) 85
Slika 27. Karta kopnenih nešumskih staništa (2016) 86
Slika 28. Zaštićena područja Brodsko - posavske županije 91
Slika 29. Područja ekološke mreže na području Brodsko - posavske županije 93
Slika 30. Isječak strateške karte buke autoceste A3 koja prolazi kroz Brodsko-posavsku županiju 105
Slika 31. Svjetlosno onečišćenje na području Brodsko-posavske županije (stanje 2017. godine) 106
Slika 32. Broj stanovnika po naseljima Brodsko-posavske županije 2011. godine 108
Slika 33. Gustoća naseljenosti po gradovima/općinama Brodsko-posavske županije 2011. godine 109
Slika 34. Naselja Brodsko-posavske županije po broju stanovnika 2011. godine 109
Slika 35. Kretanje broja rođenih i umrlih na području Brodsko-posavske županije po godinama u razdoblju 2011.-2016. god. 110
Slika 36. Broj doseljenih, odseljenih i migracijska bilanca na području Brodsko-posavske županije u razdoblju 2011.-2016. god. 111
Slika 37. Ukupno kretanje stanovništva Brodsko-posavske županije po gradovima i općinama u razdoblju 2011.-2016. godine 111
Slika 38. Ukupan broj aktivnog, zaposlenog i nezaposlenog stanovništva na području Brodsko-posavske županije u razdoblju 2012.-2016. godine 114
Slika 39. Prosječni neto dohodak po stanovniku Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije u razdoblju 2011.-2015. godine 117
Slika 40. Stanovništvo Brodsko-posavske županije prema glavnim izvorima sredstava za život 2011. godine .. 117
Slika 41. Tipovi ruralnih i urbaniziranih naselja na području Brodsko-posavske županije 118
Slika 42. Lokacija RCGO Šagulje 123
Slika 43. Kretanja BPD-a i BDP-a *per capita* u Brodsko - posavskoj županiji u odnosu na RH 124

Slika 44. Kretanja izvoza i uvoza na području Brodsko – posavske županije u 2015. i 2016. godini 128
Slika 45. Lokacije eksploatacijskih polja mineralnih sirovina na području Brodsko - posavske županije Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Brodsko - posavske županije 2009. - 2013. 131
Slika 46. Plinoopskrbna mreža Brodsko-posavske županije 133
Slika 47. Mreža opskrbe naftom Brodsko-posavske županije 134
Slika 48. Trend kretanja turističkih dolazaka i noćenja na području Brodsko - posavske županije u 2016. i 2017. godini 141
Slika 49. Top 10 zemalja po broju noćenja u Brodsko - posavskoj županiji 142
Slika 50. Položaj funkcionalnih regija RH 145
Slika 51.Cestovna mreža na području Brodsko-posavske županije 146
Slika 52. Željeznički promet na području Brodsko-posavske županije 148
Slika 53. Karta unutarnjih vodnih putova u Republici Hrvatskoj 150
Slika 54. Zone utjecaja Razvojne strategije Brodsko-posavske županije 157
Slika 55. Prikaz značaja utjecaja prioriteta Razvojne strategije na okoliš 168
Slika 56. Prikaz ukupnih utjecaja Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša 172

Popis tablica

Tablica 1. Strateški okvir Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 13
Tablica 2. Razine onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zdravlje ljudi za zonu HR 2 21
Tablica 3. Kategorizacija kvalitete zraka za onečišćujuće tvari s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi i kvalitetu življenja u 2017. godini 22
Tablica 4. Popis tvrtki u ROO sa ispuštenim onečišćenim tvarima u zrak u 2016. godini te pragovima tvari za zrak 25
Tablica 5. Pragovi procjene za onečišćujuće tvari s obzirom na zdravlje ljudi 29
Tablica 6. Broj prekoračenja mjerenih parametara na mjernim postajama u Slavonskom Brodu s obzirom na zaštitu ljudi u 2017. godini 33
Tablica 7. Kategorizacija kvalitete zraka u Slavonskom Brodu u razdoblju 2010. - 2016. godine 37
Tablica 8. Razine onečišćenosti zraka u odnosu na donje i gornje pragove procjene za onečišćujuće tvari za zaštitu zdravlja ljudi u 2016. godini 37
Tablica 9. Projekcija promjene učestalosti i intenziteta prirodnih opasnosti na području Jugoistočne Europe tijekom 21. stoljeća 44
Tablica 10. Zastupljenost šumskih zajednica na području Brodsko-posavske županije 60
Tablica 11. Struktura šuma i šumskih zemljišta na području Brodsko–posavske županije 63
Tablica 12. Procjena strukture šumoposjedničkih šuma na području Brodsko- posavske županije s obzirom na veličinu posjeda (procjena je izrađena na temelju podataka iz dijela šumskogospodarskih planova koji sadrže podatke o strukturi posjeda) 64
Tablica 13. Procjena prosječne vrijednosti općekorisnih funkcija šuma po hektaru obrasle površine šuma u vlasništvu RH na području Brodsko-posavske županije 67
Tablica 14. Opći podatci o vodoopskrbi u Brodsko-posavskoj županiji za 2016. godinu 80
Tablica 15. Broj mikrobiološki i kemijski ispitanih uzoraka vode za piće u BPŽ, 2016. godina 80
Tablica 16. Ugroženi i rijetki stanišni tipovi na području Brodsko - posavske županije 86
Tablica 17. Zaštićena područja sa temeljnim prirodnim fenomenom na području Brodsko - posavske županije 91
Tablica 18. Područja ekološke mreže na prostoru Brodsko - posavske županije 92
Tablica 19. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra na području Brodsko-posavske županije 99
Tablica 20. Planirani broj timova primarne zdravstvene zaštite na području Brodsko-posavske županije prema Mreži primarne zdravstvene zaštite i popunjenost Mreže na dan 31. lipnja 2017. godine 101
Tablica 21. Najviše dopuštene ocjenske razine buke imisije u otvorenom prostoru 104
Tablica 22. Dobna struktura i starosna obilježja Brodsko-posavske županije 112
Tablica 23. Struktura stanovništva Brodsko-posavske županije prema obrazovanju 2011. godine 115
Tablica 24. Količine proizvedenog otpada u Županiji od 2012. do 2016. 119
Tablica 25. Količine odvojenih vrsta otpada u tonama iz komunalnog otpada po JLS, 2016. 120
Tablica 26. Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika Brodsko - posavske županije po djelatnostima u 2015. i 2016. godini 125
Tablica 27. Rang lista prvih deset poduzetnika Brodsko - posavske županije prema ukupnom prihodu u 2016. godini 127
Tablica 28. Područja eksploatacije mineralnih sirovina na području Županije 131
Tablica 29. Analiza poljoprivrednog zemljišta na području Brodsko-posavske županije 137
Tablica 30. Površine ARCOD parcela prema vrsti upotrebe zemljišta na području Brodsko - posavske županije u 2016. godini 137
Tablica 31. Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu 138
Tablica 32. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja na području Brodsko - posavske županije 141
Tablica 33. Smještajni kapaciteti i popunjenost tijekom 2017. godine 143
Tablica 34. Podaci iz biltena o sigurnosti cestovnog prometa MUP-a 147
Tablica 35. Željeznička mreža na području Brodsko-posavske županije 148
Tablica 36. Pregled mogućeg razvoja pojedinih sastavnica okoliša bez provedbe Razvojne strategije 153
Tablica 37. Utvrđeni postojeći okolišni problemi na području Brodsko-posavske županije važni za provođenje Razvojne strategije 158
Tablica 38. Ciljevi zaštite okoliša strateške procjene 162
Tablica 39. Ključni elementi prioriteta s potencijalnim negativnim utjecajima na pojedine sastavnice okoliša 175

Popis kratica	
AMS	Automatska mjerna stanica
BDP	Bruto domaći proizvod
CORINE	Coordination of Information on the Environment = program za koordinaciju informacija o okolišu i prirodnim resursima prema kojem je izrađena digitalna baza podatka (CORINE Land Cover) o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja
DGU	Državna geodetska uprava
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
DZS	Državni zavod za statistiku
EC	European Commission = Europska komisija
EEC	European Economic Community = Europska ekonomska zajednica
ES	Ekvivalent stanovnika
GV	Granične vrijednosti
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
HCR	Hrvatski centar za razminiranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change = Međuvladin panel za klimatske
MZOE	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NN	Narodne novine
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques = Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
n.v.	Nadmorska visina
NZJZ	Nastavni zavod za javno zdravstvo
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPEM	Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu
PET	Polietilentetraftalat
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
PUO	Procjena utjecaja na okoliš
RCGO	Regionalni centar za gospodarenje otpadom
RegCM	Regional Climate Model = Regionalni klimatski model

Popis kratica	
RH	Republika Hrvatska
ROO	Registar onečišćivača okoliša
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
SUO	Studija utjecaja na okoliš
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change = Konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
UTT	Ukupna taložna tvar

1. UVOD

Cilj strateške procjene utjecaja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. („Razvojna strategija“) na okoliš je utvrditi i predložiti rješenja za vjerojatne učinke koje navedena Razvojna strategija može imati na okoliš, a s općim ciljem zaštite okoliša i prirode. U ovom se dokumentu iznose informacije o prijedlogu Razvojne strategije, te se utvrđuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji Razvojne strategije na okoliš i prirodu. Na ovaj način osigurava se rana i učinkovita mogućnost da javnost i zainteresirana javnost dobije uvid i iznese mišljenja o Razvojnoj strategiji i Studiji. Nadalje, Studijom se predlažu mjere kojima bi se isti utjecaji mogli pravovremeno spriječiti i/ili ublažiti. Studija opisuje način na koji će se značajni utjecaji Strategije pratiti, te čini popratni i pripadajući dokument uz konačni prijedlog Razvojne strategije.

Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije 2016.—2020. godine nastavlja se na i zamjenjuje Razvojnu strategiju za proteklo plansko razdoblje od 2007.-2013. godine.

Nositelj izrade Razvojne strategije je Brodsko-posavska županija, a izrađivač društvo Projekt jednako razvoj d.o.o. iz Zagreba. Postupak strateške procjene provodi Upravni odjel za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije, P. Krešimira IV, br.1, 35 000 Slavonski Brod, u suradnji i koordinaciji s Upravnim odjelom za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša i Centrom za tehnološki razvoj – Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o.

Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18). 18. siječnja 2018. g. donesena je Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine (Klasa: 351-02/17-01/39, Ur. broj: 2178/1-11-01-18-3). Temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode (Klasa: UP/I-612-07/17-71/30; Ur. broj: 517-07-2-2-17-4; od 20. ožujka 2017. g.), za predmetnu Razvojnu strategiju može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, te nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Tijekom postupka određivanja sadržaja strateške studije zatražena su mišljenja tijela o sadržaju Strateške studije. Odluka o sadržaju strateške studije Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije donesena je u 4. travnja 2018. g. (Klasa: 315-02/17-01/39; Ur. broj: 2178/1-12-18-7). Sadržaj strateške studije prati obvezan sadržaj propisan Prilogom I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17) te uključuje mišljenja javnopravnih tijela o istome.

Obuhvat Strategije je cijelo administrativno područje Brodsko-posavske županije.

Mišljenja o sadržaju strateške studije s komentarima izrađivača Strateške studije tablično su prikazani u PRILOG 7. Mišljenja o sadržaju strateške studije s komentarima izrađivača Strateške studije pristigla od javnopravnih tijela tijekom postupka utvrđivanja sadržaja Strateške studije.

1.1 Metodologija izrade strateške studije

Uzimajući u obzir propisani sadržaj, studija je izrađena prema internoj metodologiji koja se temelji na:

1. Analizi postojećeg stanja okoliša temeljem koje su identificirani trendovi i uzroci trendova za svaku sastavnicu te ključni problemi okoliša i sektorski pritisci
2. Određivanju ciljeva zaštite okoliša i indikatora za procjenu utjecaja provedbe Razvojne strategije na spomenute ciljeve, s obzirom na identificirane probleme, te ciljeve određene međunarodnim i nacionalnim dokumentima zaštite okoliša
3. Identificiranju ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti koje provedba Razvojne strategije predviđa, a koji bi mogli imati utjecaje na okoliš
4. Testiranju ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti predloženih Razvojnom strategijom s ciljevima zaštite okoliša
5. Predlaganju mjera za ublažavanje značajnih negativnih utjecaja, te mjera za poboljšanje stanja okoliša
6. Predlaganju programa praćenja stanja okoliša

Detaljnost procjene usmjerena je na stratešku razinu, imajući na umu da je prije provedbe pojedinačnih zahvata, potrebno provesti odgovarajući postupak zaštite okoliša sukladno Uredbi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14 i 03/17), Prilogu I Popis zahvata za koje je obvezna procjena utjecaja zahvata na okoliš, Prilogu II - Popis zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecaja na okoliš, a za koje je nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, te sukladno Prilogu III – Popis zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš, a za koje je nadležno upravno tijelo u županiji.

Sukladno članku 27. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18) za navedene zahvate u okviru postupka ocjene o potrebi procjene obavlja se i Prethodna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Budući da se strateškom studijom promatraju učinci provedbe Razvojne strategije, tj. realizacije razvoja Županije sukladno strateškom opredjeljenju dokumenta, koja će osim utjecaja na pojedine sastavnice okoliša, neizbježno uzrokovati i transformacije socio-ekonomskih (posljedično i demografskih) obilježja lokalnog stanovništva te funkcionalnih obilježja naselja, u ovoj su studiji analizirani i socio-ekonomski aspekti stanovništva cjelokupne Županije.

2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE

Razvojna strategija ima zadaću odrediti razvojne potencijale i njihovu realizaciju u svrhu stvaranja visoke kvalitete života i društvenog okruženja te jednakim mogućnostima za svakog pojedinca. Ispunjenjem strateških ciljeva ostvaruje se gospodarska (samo)održivost, unaprjeđuje obrazovanje, čuva se kulturna i prirodna baština, te županija ostvaruje sinergiju između ruralnog i urbanog razvoja.

Vizija razvoja ostvarit će se uzimajući u obzir kritične točke utvrđene opsežnom analizom stanja, kao i prisutne globalne trendove, kako bi Brodsko-posavska županija postala – regija visoke kvalitete života, iznimne prirodne i kulturno-povijesne baštine, uravnoteženog razvoja temeljenog na konceptu regije znanja te konkurentnog i inovativnog gospodarstva.

Osnovni dijelovi Razvojne strategije sačinjavaju:

- Analiza stanja – analiza najvažnijih područja županije, geografski položaj, demografska obilježja, civilni sektor, gospodarstvo, stanje na tržištu rada, infrastruktura te međužupanijska, prekogranična i međunarodna suradnja
- Analiza razvojnih potreba i potencijala – SWOT analiza
- Vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere
- Financijski i institucionalni okvir za provedbu Strategije
- Praćenje i vrednovanje Strategije

Razvojna strategija nadalje definira 3 ključnih strateških ciljeva, uz 13 prioriteta i 58 mjere za postizanje ciljeva unutar svakog pojedinačnog strateškog cilja. Za svaki su cilj određeni pokazatelji ishoda s početnim i ciljnim vrijednostima na kraju planskog perioda.

2.1 Teritorijalni kontekst

Područje obuhvata Razvojne strategije jest administrativno teritorijalno područje Brodsko-posavske županije, koja se nalazi u južnom dijelu Slavonske nizine, između planina Psunj, Požeškog i Diljskog gorja na sjeveru i rijeke Save na jugu. Županija zauzima 2034 km^2 površine ili 3,59 % teritorija Hrvatske, čime se svrstava na 14. mjesto po površini među županijama. U Županiji se nalazi 2 grada: Nova Gradiška i Slavonski Brod, te 26 općina: Bebrina, Brodski Stupnik, Bukovlje, Cernik, Davor, Donji Andrijevci, Dragalić, Garčin, Gornja Vrba, Gornji Bogićevci, Gundinci, Klakar, Nova Kapela, Okučani, Oprisavci, Oriovac, Podcrkavlje, Rešetari, Sibinj, Sikirevci, Slavonski Šamac, Stara Gradiška, Staro Petrovo Selo, Velika Kopanica, Vrbje i Vrpolje. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, u županiji živi 158.575 stanovnika.

Prema zemljopisnom položaju područje Brodsko-posavske županije karakteriziraju dvije osnovne reljefne cjeline: prigorski pojas na sjeveru i nizinski dio uz rijeku Savu. Prigorski pojas čine Psunj, Požeška gora i Dilj-gora koja su uglavnom šumska i nenaseljena područja, dok nizinski dio uz Savu čini oko 50 % županije.

Između pojedinih dijelova županije postoje razlike u kretanju i strukturnim obilježjima stanovništva. Neke su povijesno uvjetovane, neke proizlaze iz prirodno-geografske različitosti prostora, dok najvećim dijelom razlike proizlaze iz geoprometnog položaja u prostoru. Trenutno su izražene stalna

širenja površine naselja, neovisno o kretanju broja stanovnika i razvoju gospodarstva, pri čemu prevladavaju stambene potrebe i radne funkcije.

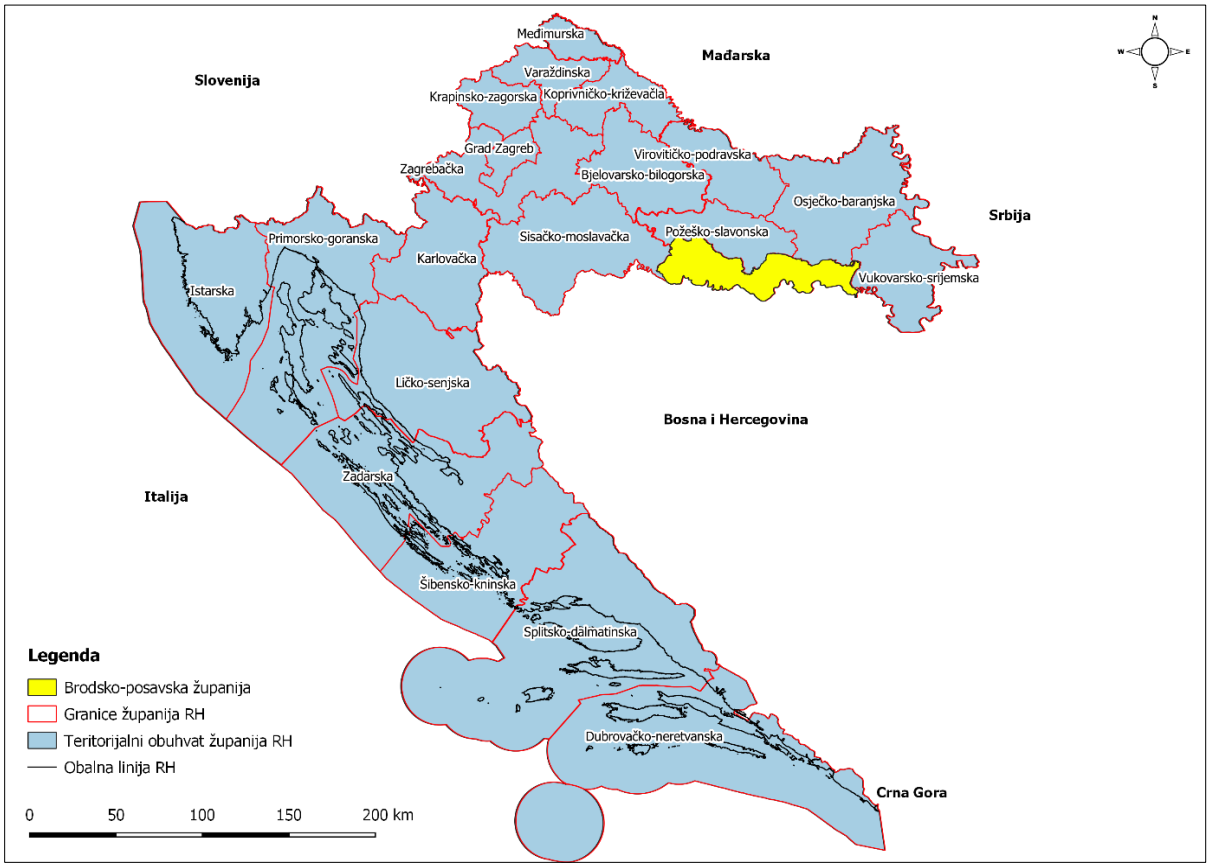

Slika 1. Položaj Brodsko-posavske županije u Republici Hrvatskoj

Brodsko-posavska županija ima i značajan prometni položaj: povezana je dionicom X. Europskog prometnog koridora kao dio prometnog pravca između Europe i Azije, te V. europskim prometnim ogrankom (Vc) povezuje prostor Srednje Europe s lukama južnog Jadrana. Županija ima i dvokolosječnu elektrificiranu željezničku prugu, kao i rijeku Savu koja predstavlja potencijalni plovni put. Iako se u dosadašnjem razvoju infrastrukture naglašavala izgradnja cestovne mreže, plinovod i elektroničke komunikacije, uz zapostavljanje ostalih infrastrukturnih sustava, u budućnosti se predviđa značajnije ostvarenje razvoja željezničkog i riječkog prometa, kao i razvoj energetskih proizvodnih postrojenja.

2.2 Sadržaj i glavni ciljevi Razvojne strategije

Razvojna strategija je multisektorski strateški okvir kojim se planira razvoj područja kao cjeline unutar jasno definiranog vremenskog razdoblja. U takvom kontekstu cilj je izrade Razvojne strategije definiranje zajedničkih smjerova razvoja područja, predlaganje zajedničkih pravaca djelovanja, olakšavanje provedbe zajedničkih projekata, odnosno razvoj strateške vizije koja nadilazi administrativne granice prostora, a temelji se na sinergiji koja se stvara na konkretnom području u cjelini.

Razvojna strategija je prvenstveno utemeljena na detaljnoj analizi stanja, u kojoj su se koristili opsežni, relevantni i ažurirani podaci, koji ukazuju na gospodarske, ekološke, klimatske, demografske i socijalne izazove s kojima se urbana i ruralna područja suočavaju, kao i vizije budućeg razvoja. Vizija predstavlja sažetu i jasnu sliku željene budućnosti koja se temelji na pokazateljima stanja sadašnjosti, što uključuje rezultate osnovne analize, SWOT analize, informacije o razvojnim trendovima u užem i širem okružju te ideje o budućnosti županije. Na strateškoj se razini prikazuje pristup održivom razvoju područja županije unutar jasno definiranog vremenskog razdoblja, prema utvrđenoj hijerarhiji ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera koji moraju biti mjerljivi za suočavanje s unaprijed navedenim izazovima. Ciljevi, prioriteti i mjere derivirani su putem analize razvojnih problema i razvojnih potreba koje su rađene zasebno za svaki sektor, odnosno integralne SWOT analize razvoja Brodsko-posavske županije. Na kraju, za definirane očekivane rezultate uključuje se sustav relevantnih pokazatelja, kojima se prati provedba Razvojne strategije.

Razvojna strategija predviđa i realizaciju strateških projekata koji se planiraju provesti u razdoblju provedbe Strategije, a koji se konkretno i realno doprinijeti postizanju postavljenih strateških ciljeva. Sredstva za provedbu utvrđenih projekata osigurat će iz proračuna lokalnih i regionalnih jedinica, fondova EU-a, državnih sredstava ili drugih fondova po potrebi.

Ovisno o broju i tipu prepoznatih potreba, utvrđuje se i broj ciljeva Razvojne strategije. Ciljevi su sažete izjave koje opisuju planiranu promjenu koju treba postići i odnose se na specifične izazove s kojima je suočeno područje županije.

Ciljevi moraju biti:

- jasno formulirani i fokusirani. U uobičajenoj praksi, oni prikazuju dinamiku, tj. trend kretanja, a izražavaju se pomoću glagola kao što su „poboljšati“, „povećati/smanjiti“, „ojačati“, „unaprijediti“, „umanjiti“ itd.;
- izvedivi i ostvarivi unutar vremenskog perioda za koji je dokument izrađen;
- mjerljivi (za kvantifikaciju ciljeva molimo vidjeti odjeljke u nastavku);
- kompatibilni, tj. uzajamno se nadopunjavati, ali se ne smiju preklapati. Međuovisnost ciljeva je ključna za Strategiju, budući da ona istovremeno nastoji obuhvatiti skup različitih problema koji često mogu biti povezani.

Sukladno gore navedenim smjernicama, ciljevi i prioriteti koje Razvojna strategija definira, prikazani su u tablici ispod (Tablica 1.).

Tablica 1. Strateški okvir Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije

Brodsko-posavska županija je županija koja je gospodarski (samo)održiva, predstavlja centar obrazovanja, zaštićene kulturne i prirodne baštine, socijalne uključivosti, te predstavlja primjer sinergije ruralnog i urbanog razvoja		
CILJ 1 Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	**CILJ 2** Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa	**CILJ 3** Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti
Prioritet 1.1 Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika	Prioritet 2.1 Razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture	Prioritet 3.1 Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture
Prioritet 1.2 Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu	Prioritet 2.2 Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj	Prioritet 3.2 Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima
Prioritet 1.3 Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti	Prioritet 2.3 Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine	Prioritet 3.3 Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti
Prioritet 1.4 Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi	Prioritet 2.4 Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača	
Prioritet 1.5 Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima		
Prioritet 1.6 Jačanje dobrog upravljanja		

Pokazatelji učinka definirani su na razini svakog cilja i svake mjere.

2.3 Strateški projekti predloženi Razvojnom strategijom

Među prikupljenim projektima, Razvojnom strategijom se prioritet u provedbi daje strateškim projektima, a koji uključuju 10 projekata od posebne važnosti za županiju:

A. Nadogradnja infrastrukture i razvoj terminala i pratećih objekata u Luci Slavonski Brod

Projekt predstavlja dio globalnoga projekta za razvoj riječne luke Slavonski Brod, što će stvoriti bolji sustav unutarnje plovidbe TEN-T mreže i doprinijeti boljoj upravljivosti tereta na plovnim putovima rijeke Save. Luka Slavonski Brod je luka od međunarodnog značaja i ulazna luka Europske Unije, a zbog zemljopisnog položaja ima veliki potencijal za razvoj u intermodalni logistički centar. Realizacijom projekta će se pridonijeti ostvarenju ciljeva Europske Unije u području transporta.

Razvoj lučke infrastrukture i izgradnja pratećih sadržaja je ključna za razvoj luke Slavonski Brod. Projekt se odnosi na izgradnju vezova 4 i 5 (dužine oko 250 metara) koji bi se nadovezali na postojeći vez broj 3 dužine 120 metara, postavljanje opreme za rukovanje, izgradnju kontejnerskog i Ro-La terminala te izgradnju pratećih sadržaja što bi omogućilo početak rada terminala.

Razvoj Luke Slavonski Brod specifični je cilj Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030., usmjerenog na razvoj potencijala glavnih logističkih središta Ro.14. te I.5 Razvoj Luke Slavonski Brod (TEN-T osnovna mreža). Za Strategiju prometnog razvoja proveden je prekogranični postupak strateške procjene utjecaja na okoliš temeljem Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN – Međunarodni ugovori, br. 7/90).

Projekt je odobren za financiranje iz CEF-a, instrumenta koji je osnovan za dodatna ulaganja u izgradnju nove te unapređenje postojeće prometne, energetske i telekomunikacijske infrastrukture, pomoću kojeg države članice, osim iz postojećih Strukturnih fondova i Kohezijskog fonda mogu financirati projekte na devet koridora Osnovne mreže Transeuropske prometne mreže (TEN-T). Cilj instrumenta je pomoći u stvaranju međusobno povezanih mreža visokih performansi širom Europe, koje će biti ekološki održive te pridonositi ekonomskom rastu, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji unutar Europske unije.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti, prioritet 3.1. Razvoj komunalne, energetske, prometne i prometne infrastrukture, mjera 3.1.8 Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava.

B. Istočna vezna cesta + produžena Svačićeva u Sl. Brodu + Južna obilaznica – faza II

Projekt predviđa spoj sjeverne vezne ceste izgradnjom Svačićeve ulice s istočnom veznom cestom i izgradnja istočne vezne ceste-spoj do Luke Brod, poslovna zona Bjeliš. Radovi u Svačićevoj ulici će obuhvaćati izgradnju sjevernog kolnika, te rekonstrukciju južnog kolnika dionica Ulice P. Svačića od križanja s Ulicom Josipa Rimca do križanja Ulice M. Gupca u duljini cca 1,0 km, uključujući izgradnju spiralnog kružnog toka na raskrižju ulice P. Svačića i Vukovarske ulice. Trasa predmetne dionice uklapa se u postojeće stanje tj. na postojeći kružni tok (stara Svačićeva – ul. J. Rimca – Ulica H. Lucića – Ulica P. Svačića – privoz sa parcela uz prugu), a završava uklapanjem u postojeći kružni tok Ulica P. Svačića s Ulicom M. Gupca. Na taj će način grad dobiti modernu i protočnu centralnu vodoravnu komunikaciju duž cijelog grada dok je predviđen i spoj Svačićeve ulice s Istočnom veznom cestom.

Radovi na izgradnji južne obilaznice u Novoj Gradiški su završeni. Cesta široka 7,1 m s dva kružna toka prometno povezuje Industrijski park Nova Gradiška s autocestom A3 te se predviđa nastavak izgradnje od Industrijskog parka prema RCGO-u. Time će biti stvoreni uvjeti za njegovo nesmetano funkcioniranje, a ujedno će se riješiti i prometni problemi samog grada. Gradnja obilaznice od velikog je značaja za buduće investicije u Industrijskom parku.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti, prioritet 3.1. Razvoj komunalne, energetske, prometne i prometne infrastrukture, mjera 3.1.8 Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava.

C. Regionalni centar za gospodarenje otpadom (RCGO Šagulje)

Centri za gospodarenje otpadom (CGO) predstavljaju projekte u infrastrukturi za gospodarenje komunalnim otpadom. CGO je sustav građevina i uređaja za obradu, oporabu i/ili zbrinjavanje otpada, a obično se sastoji od postrojenja za mehaničko-biološku obradu otpada (MBO postrojenja), za rad centra potrebnih zgrada, postrojenja za obradu otpadnih voda, unutrašnje infrastrukture, druge opreme, odlagališta za ostatni otpad te pretovarnih stanica.
Lokacija Regionalnog centra za gospdodarenje otpadom Šagulje (RCGO Šagulje) određena je Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2017.-2022., te projekt uključuje pripremu projektno-tehničke dokumentacije i izgradnju postrojenja za obradu miješanog komunalnog otpada za područje Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i dijela Sisačko-moslavačke županije. Projekt predviđa izradu projektno-tehnološke dokumentacije, te izgradnju i uspostavu centra.
Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti, prioritet 3.1. Razvoj komunalne, energetske, prometne i prometne infrastrukture, mjera 3.1.7 Unaprjeđenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

D. Izgradnja sustava navodnjavanja za cjelokupno područje BPŽ

Sukladno smjernicama danim u Nacionalnom projektu navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj, tvrtka Hidroing d.o.o. iz Osijeka je tijekom 2006. godine izradila Plan navodnjavanja Brodsko-posavske županije. Na temelju Plana navodnjavanja, kao pilot sustava navodnjavanja na području Brodsko-posavske županije, Županijska skupština usvojila je područje Orubica u općini Davor. Područje navodnjavanja obuhvaća cca. 326 ha poljoprivrednih površina koje se i u postojećim uvjetima prije svega koristi za intenzivnu povrtlarsku proizvodnju. Izrađen je Glavni projekt i u tijeku je izrada izvedbenog projekta.

Iako je započeta izrada idejnog projekta sustava navodnjavanja Slobodnica u sklopu predinvesticijske studije „Jelas polje“ s predviđenom površina područja obuhvata od bruto 2.038 ha, s neto 1.855 ha poljoprivrednih površina, prije nastavka izrade projektne dokumentacije za sustave navodnjavanja na poljoprivrednim površinama koja su klasificirana pod oznakom P-3 (ograničeno pogodna tla) i N-1 (privremeno nepogodna tla), potrebno je prvo riješiti pitanje izgradnje cijevne drenaže i sustava detaljne melioracijske odvodnje i podizanje klase pogodnosti tla u P-1 (pogodna tla) i/ili P-2 (umjereno pogodna ili umjereno ograničeno pogodna tla), zbog čega se do daljnjega ne izrađuje projektna dokumentacija za SN Slobodnica i SN Oriovac. Za sustav navodnjavanja Slobodnica

proveden je postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš, elaborat za koji je izradio Vodoprivredno-projektni biro d.d. iz Zagreba u travnju 2017. godine.

Sukladno Planu navodnjavanja, Brodsko-posavska županija za 2018. godinu nominira izradu projektne dokumentacije sustava navodnjavanja „BIĐ“. Područje sliva Biđa i Zapadnog lateralnog kanala Biđ-polja je prema Planu navodnjavanja Brodsko-posavske županije najveće područje s mogućnošću navodnjavanja na cca. 27.000 ha, ali očekivana površina navodnjavanja iznosila bi cca. 1.000 ha. Prema provedenim anketama do sada je na istoku Brodsko-posavske županije za budući sustav navodnjavanja Bić zainteresirano 32 OPG-a s površinom od 1.050 ha te je predloženo projektiranje užeg područje između kanala Bić na jugu te Zapadnog-lateralnog kanala Biđ-polja na sjeveru za potrebe poljoprivrednika s područja općina Vrpolja, Velika Kopanica i Donji Andrijevci. U tijeku je priprema projektnog zadatka za izvođača radova za izradu Predinvesticijske studije Sustava javnog navodnjavanja BIĐ, a realizacija izrade iste očekuje se u drugoj polovici 2018. godine.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa, prioritet 2.4. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača, mjera 2.4.7 Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže.

E. Centar kompetencija za napredno inženjerstvo Nova Gradiška

CEKOM NI NG predstavlja dio inovacijske infrastrukture Republike Hrvatske i jedan od instrumenata za jačanje inovacijskog lanca vrijednosti i poticanje inovativnosti poslovnog sektora i njegovo povezivanje sa znanstveno-istraživačkim institucijama. CEKOM NI NG d.o.o. je pravni subjekt koji je osnovan radi poticanja gospodarskog razvoja putem primjene 10. istraživanja i razvoja i komercijalizacije inovacija u poslovnom sektoru.

Cilj realizacije projekta je „unapređenje konkurentnosti poslovnog sektora i regije uspostavom razvojno istraživačke infrastrukture i povećanim ulaganjem u razvoj novih proizvoda i usluga zasnovanim na aktivnostima istraživanja i razvoja“. Projekt je usmjeren na napredno inženjerstvo u području strojarstva (brza izrada prototipova, automatizacija i robotika, ICT), te održivu proizvodnju i preradu hrane.

U okviru projekta planira se realizacija izgradnje i opremanja istraživačke infrastrukture površine oko 3.000 m2, nabava tehnološke opreme vrijednosti 28,4 milijuna HRK te provedba 7 kolaborativnih razvojno istraživačkih projekata u suradnji s partnerima projekta tijekom razdoblja od 3 godine nakon izgradnje objekta u vrijednosti od 41,5 milijun HRK. Ukupna vrijednost projekta iznosi 108 milijun HRK, dok se od EU očekuje sufinanciranje 80% prihvatljivih troškova projekta, dio troškova bit će sufinanciran i iz Europskog fonda za regionalni razvoj te iz vlastitih sredstava partnera.

Unaprjeđenjem inovacijskog sustava regije, podupiranjem ulaganja poduzetnika u razvojno istraživačku infrastrukturu i komercijalizacijom rezultata istraživanja, stvaraju se uvjeti za jačanje međunarodne konkurentnosti poslovnog sektora te se doprinosi razvoju cjelokupne regije.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa, prioritet 2.2 Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganje u istraživanje i razvoj, mjera 2.2.2 Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj.

F. INCUBOTIC

Projekt uključuje izgradnju i opremanje Poduzetničkog inkubatora za IKT i robotiku u Slavonskom Brodu. Glavne aktivnosti su: osiguranje imovinsko-pravnih pretpostavki za investiciju, izrada projektne dokumentacije, ishođenje potrebnih dozvola za gradnju i/ili rekonstrukciju, opremanje, strateško planiranje i strateško pozicioniranje lokalno/regionalno i globalno. Projekt je u idejnoj fazi / istraživanje krajnjeg tržišta ljudskog kapitala.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa, prioritet 2.2 Povećanje konkurentnosti poduzetnika u istraživanje i razvoj, mjera 2.2.1 Direktne potpore poduzetništvu.

G. Sveučilište u Slavonskom Brodu

Cilj projekta je unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu, odnosno izgradnju sveučilišnog kampusa i svih ostalih sastavnica Sveučilišta u Slavonskom Brodu.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena je kroz strateški cilj 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života, prioritet 1.2. Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu, te mjeru 1.2.1 Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture.

H. Institucionalno i infrastrukturno jačanje sustava obrazovanja u BPŽ

Glavni cilj je povisiti obrazovne standarde te osigurati preduvjete za istraživački rad i pružanje usluga u gospodarstvu i zajednici razvojem vlastite infrastrukture, odnosno doprinijeti razvoju 5 županija kontinentalne Hrvatske (Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska i Sisačko-moslavačka) kroz poboljšanje pristupa visokom obrazovanju na područjima izvan velikih obrazovnih centara.

Specifični cilj: Povisiti obrazovne standarde te osigurati preduvjete za istraživački rad i pružanje usluga gospodarstvu i zajednici razvojem vlastite infrastrukture (zgrada i oprema Veleučilišta, studentski domovi), jačanjem internih kapaciteta, te jačanjem komunikacije s javnošću.
Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života, prioritet 1.2 Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu, mjeru 1.2.2 Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture, te mjeru 1.2.2 Ulaganje u unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama.

I. Institucionalno i infrastrukturno jačanje sustava zdravstvene zaštite na području Brodsko-posavske županije

Projekt uključuje opremanje i uređenje Bolnice Slavonski Brod, opremanje i uređenje Bolnice Nova Gradiška, Ustroj, izgradnja i opremanje Regionalnog simulacijsko-edukacijskog centra za prirodne katastrofe i izvanbolničku HMP (SIMED). Osim toga, cilja se smanjenju troškova i poboljšanju učinkovitosti rada, kao i održivosti bolničkog zdravstvenog sustava.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života, prioritet 1.4 Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja

usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi, mjeru 1.4.2 Razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta, te mjeru 1.4.6 Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite.

J. Učenički dom u Slavonskom Brodu i učenički dom u Novoj Gradiški

Cilj projekta je osigurati smještaj za učenika srednjih škola sa područja Brodsko-posavske županije i učenike koji se upišu u srednje škole na području županije, a dolaze iz drugih županija.

Realizacija ovog projekta je u Razvojnoj strategiji predviđena kroz strateški cilj 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života, prioritet 1.2 Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu, mjera 1.2.1 Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture.

3. ODNOS RAZVOJNE STRATEGIJE S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

Sukladno odredbama *Zakona o zaštiti okoliša* (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18), Uredbi o procjeni utjecaja na okoliš (NN 61/14, 3/17), Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17), Strateška studija procjenjuje i usklađenost Razvojne strategije s ostalim relevantnim planovima, programima i strategijama, te način na koji su ciljevi zaštite i očuvanja okoliša i prirode uzeti u obzir pri izradi Razvojne strategije. U tu svrhu, i svrhu određivanja ciljeva zaštite okoliša strateške procjene, analizirani su dokumenti navedeni u nastavku, dok je sama analiza prikazana u prilogu 1.

Popis analiziranih dokumenata:

- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, 2017.
- Nacionalna strategija zaštite okoliša i Plan djelovanja na okoliš (NSPDO) (NN 46/02)
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09)
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.
- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17)
- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, 1997. (NN 76/13) i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13)
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05)
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. (NN 3/17)
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 55/13)
- Akcijski plan razvoja cikloturizma
- Strategija prometnog razvoja RH za razdoblje od 2017. do 2030. godine (NN 84/17)
- Program ruralnog razvoja 2014.-2020.
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015.
- Strategija upravljanja vodama (NN 91/08)
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016.-2021. (NN 66/16)
- Višegodišnji plan gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014.-2023. (NN 117/15)
- Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u RH za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 139/13)
- Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, 2013.
- Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/03)
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 130/09)
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (NN 72/17)
- Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH (NAPNAV), 2005.

4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA NA PODRUČJU OBUHVATA RAZVOJNE STRATEGIJE I PROCJENA MOGUĆEG RAZVOJA OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE

4.1 Postojeće stanje okoliša

Ovaj odjeljak opisuje trenutno stanje okoliša u Brodsko-posavskoj županiji, u cilju pružanja konteksta za razumijevanje potencijala za razvoj pozitivnih i negativnih učinaka koji mogu proizaći iz provedbe Razvojne strategije. Pored trenutnog, opisani su i trendovi razvoja stanja određene sastavnice okoliša, kao i stanje te razvoj glavnih gospodarskih sektora, kako bi se identificirali pritisci koje ti sektori čine na okoliš.

Podaci za trenutno stanje usklađeni su s podacima navedenima u Razvojnoj strategiji, dok su podaci o trendovima preuzimani iz raznih sektorskih dokumenata državne i regionalne razine, gdje se često nailazilo na nepodudarnosti. U takvim slučajevima situacija se promatrala s obzirom na zabilježene opće trendove i relativne odnose, a ne apsolutne pokazatelje, koji se na strateškoj razini ne smatraju toliko bitnima.

4.1.1 Kvaliteta zraka

4.1.1.1 Praćenje kvalitete zraka

Prema uredbi o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju RH (NN 1/14), Brodsko – posavska županija se nalazi u Industrijskoj zoni (HR2) zajedno sa Brodsko – posavskom i Sisačko – moslavačkom županijom (Slika 2.).

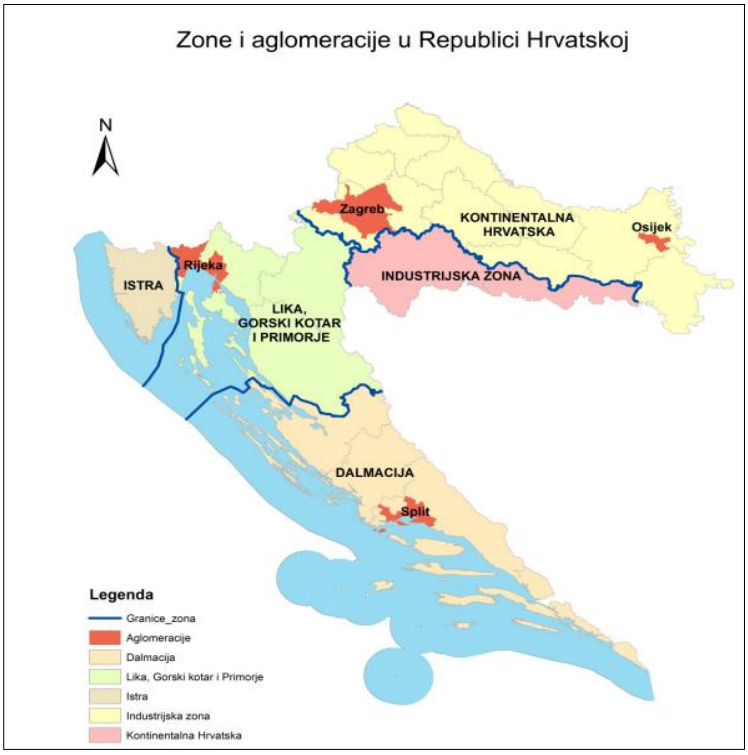

Slika 2. Zone i aglomeracije za potrebe praćenja kvalitete zraka na području RH
Izvor: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu

Prema Uredbi o utvrđivanju popisa mjernih mjesta za praćenje koncentracija pojedinih onečišćujućih tvari u zraku i lokacija mjernih postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka (NN 65/16) na području Industrijske zone se nalaze tri mjerna mjesta, od kojih se u Brodsko – posavskoj županiji nalazi prigradska /gradska pozadinska mjerna postaja u Slavonskom Brodu – Slavonski Brod – 1 na kojoj se prate koncentracije ozona, sumporovog (IV) oksida, dušikovog (IV) oksida i lebdećih čestica ($PM_{2,5}$) te mjerna postaja Slavonski Brod – 2. Automatska mjerna postaja Slavonski Brod – 1 uspostavljena je 2010. godine u sklopu meteorološkog kruga GMP Slavonski Brod, dok je mjerna postaja Slavonski Brod - 2 uspostavljena u studenom 2013. godine te se nalazi pokraj stadiona na Savi. Mjerne postaje su međusobno udaljene oko 2,4 km zračne linije. Uredbom su dane procjene razina onečišćenosti zraka s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi za onečišćujuće tvari prikazane u tablici ispod (Tablica 2.).

Tablica 2. Razine onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zdravlje ljudi za zonu HR 2

OZNAKA ZONE	RAZINA ONEČIŠĆENOSTI ZRAKA PO ONEČIŠĆUJUĆIM TVARIMA S OBZIROM NA ZAŠTITU ZDRAVLJA LJUDI							
HR 2	SO_2	NO_2	PM_{10}	BENZEN, benzo(a) piren	Pb, As, Cd, Ni	CO	O_3	Hg
	<GPP	<DPP	<GPP	<GPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV

DPP – donji prag procjene
GPP – gornji prag procjene
CV – ciljna vrijednost za prizemni ozon
GV – granična vrijednost
Izvor: Uredba o određivanju zona i aglomeracija (NN 1/14)

4.1.1.2 Izvori onečišćenja i negativni utjecaji na ljudsko zdravlje

Onečišćeni zrak je zrak čija je kvaliteta takva da može narušiti zdravlje, kvalitetu življenja i/ili štetno utjecati na bilo koju sastavnicu okoliša, dok je onečišćujuća tvar svaka tvar koja je prisutna u okolnom zraku koja može imati štetan utjecaj na ljudsko zdravlje i/ili okoliša u cijelosti. Kategorije kvalitete zraka utvrđuju se za svaku onečišćujuću tvar posebno i odnosi se na zaštitu zdravlja ljudi, kvalitetu življenja, zaštitu vegetacije i ekosustava.

Kategorizacija kvalitete zraka definirana je člankom 24. *Zakona o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17)*. U članku se definiraju dvije kategorije kvalitete zraka:

• Prva kategorija kvalitete zraka – čist ili neznatno onečišćen zrak gdje nisu prekoračene granične vrijednosti (GV), ciljne vrijednosti i ciljne vrijednosti za prizemni ozon,

• Druga kategorija kvalitete zraka – onečišćen zrak gdje su prekoračene granične vrijednosti (GV), ciljne vrijednosti i ciljne vrijednosti za prizemni ozon.

Kategorizacija zraka sukladno rezultatima Izvješća o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka u 2017. godini te Izvješćima o stanju kvalitete zraka u Brodsko – posavskoj županiji za 2017. godinu je prikazana u tablici ispod (Tablica 3.).

Tablica 3. Kategorizacija kvalitete zraka za onečišćujuće tvari s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi i kvalitetu življenja u 2017. godini

ZONA/AGLOMERACIJA	POSTAJA	MJERENI PARAMETAR	KATEGORIZACIJA
HR 02	Slavonski Brod – 1	SO_2	I kategorija
HR 02	Slavonski Brod – 2	SO_2	I kategorija[1]
HR 02	Slavonski Brod – 1	NO_2	Nedostatan obuhvat podataka[2]
HR 02	Slavonski Brod – 2	CO	Nedostatan obuhvat podataka[3]
HR 02	Slavonski Brod – 1	O_3	I kategorija
HR 02	Slavonski Brod – 2	PM_{10}	II kategorija
HR 02	Slavonski Brod – 1	$PM_{2,5}$	II kategorija
HR 02	Slavonski Brod – 1[4]	H_2S	II kategorija
	Slavonski Brod – 2		II kategorija
HR 02	Slavonski Brod – 1	benzen	Nedostatan obuhvat podataka
	Slavonski Brod – 2		Nedostatan obuhvat podataka

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod

Na području Brodsko – posavske županije razlikujemo dva tipa izvora onečišćenja:

• Nepokretne izvore (točkaste preko kojih se onečišćujuće tvari ispuštaju u zrak kroz za to oblikovane ispuste te su karakteristični za postrojenja, tehnološke procese, industrijske pogone, uređaje, građevine i sl. i difuzne kod kojih se onečišćujuće tvari ispuštaju u zrak bez određenog ispusta/dimnjaka)

[1] Obuhvat podataka je manji od < 85%

[2] Nedostatan obuhvat; obuhvat < 75%

[3] Obuhvat je manji od minimalnog obuhvata zbog izvanrednog kvara mjernog uređaja u listopadu 2017.

[4] Obuhvat podataka < 85%

• Pokretne izvore – prijevozna sredstva koja ispuštaju onečišćujuće tvari u zrak (motorna vozila, šumski i poljoprivredni strojevi, necestovni pokretni strojevi, lokomotive, plovni objekti, zrakoplovi i dr.).

Sektor prometa je od 2014. godine najznačajniji izvor emisija stakleničkih plinova na području Republike Hrvatske. Ovaj sektor čini jedan od najznačajnijih izvora onečišćujućih tvari sa prizemnim koncentracijama onečišćujućih tvari koje na prometnicama s intenzivnim, gustim cestovnim prometom mogu doseći visoke razine. Prema podacima Europske agencije za okoliš (2005.), 19% ukupnih emisija stakleničkih plinova je dolazilo iz prometa te je upravo taj problem rezultirao usvajanjem Strategije za smanjenje emisija CO_2 u prometu. U cijelom sektoru prometa, emisije iz cestovnog prometa čine više od 95% ukupnih emisija. Najčešće emisije koje nastaju kao produkt cestovnog prometa su: NO_X, CO_2, SO_2, CO, čestice NMHOS (nemetanski hlapljivi organski spojevi – benzen, toulen, ksilen i ostali) i Pb. Emisije olova i sumporovog (IV) oksida često ovise o kvaliteti samog goriva, a emisije NO_X doprinose stvaranju prizemnog ozona koji je sastavni dio fotokemijskog smoga. Zbog prirodne distribucije, koncentracije prizemnog ozona su često više na rubnim dijelovima urbanog područja, nego u neposrednoj blizini izvora onečišćenja. Kao posljedica raznih procesa trošenja materijala te kočnica nastaju još emisije čestica PM_{10} i $PM_{2,5}$, prašina, visokotoksični kancerogeni HOS, O_3, CH_4 te fotokemijski smog. Prema posljednjim podacima Europske agencije za okoliš, iz sektora prometa je u zrak emitirano najviše dušikovih oksida, dok su na drugom mjestu energetika i industrija.

Sektor industrije čine industrijska postrojenja, procesne tehnologije, postrojenja za proizvodnju pare i tople vode za grijanje najznačajniji su izvor anorganskih plinova u zrak. Industrijska postrojenja emitiraju najveće količine NO_X, SO_x, CO_2, CO i PM_{10}, teških metala, HCl i HF te halogeniranih ugljikovodika (HFC, PFC) i SF_6. Izgaranje goriva u industriji je glavni izvor emisija CO_2 te značajan izvor gore navedenih plinova, dok su proizvodni procesi i upotreba proizvoda ključni izvori emisija PCB, NMVOC, teških metala (Pb, Cd, Hg, As, Se) te čestica (PM). Sektor industrije na razini Republike Hrvatske je sudjelovao u 2015. godini sa 11% emisija, od čega 94% potječe iz proizvodnih procesa cementa, amonijaka, dušične kiseline, čađe i petrokemijskih proizvoda, ne-energetske upotrebe goriva i otapala i potrošnje halogeniranih ugljikovodika u sustavima za klimatiziranje i hlađenje. Kao drugi najznačajniji izvor emisija iz ovog sektora čine emisije iz malih i srednjih uređaja za loženje koje se najvećim dijelom koriste za potrebe grijanja i pripreme tople vode u objektima društvenih i uslužnih djelatnosti. Ovim aktivnostima nastaju emisije CO_2, CO, NO_X, prašina od izgaranja ulja itd. Strožim propisima, postizanjem veće energetske učinkovitosti te uključivanjem tvrtki u programe koje imaju za cilj smanjenje utjecaja na okoliš, pritisak industrije na okoliš je sve povoljniji te je zabilježeno smanjenje emisija iz ovog sektora na području cijele Republike Hrvatske.

Na području Slavonskog Broda, te ujedno i županije, kao najveći onečišćivači izdvajaju se lebdeće čestice (PM_{10} i $PM_{2,5}$) i anorganski plinovi, od kojih najveći udio čini CO_2, NO_X, CO, SO_X i H_2S.

Svoje emisije, odnosno ispuštanje onečišćujućih tvari u zrak, u Registar onečišćivača (ROO) su u 2016. godini u Brodsko – posavskoj županiji prijavili gospodarski subjekti prikazani u tablici ispod (Tablica 4.). Do smanjenja broja prijavljenih gospodarskih subjekata u Registar onečišćivača okoliša je došlo stupanjem na snagu novog Pravilnika (NN 87/15) kojim su značajno povećani dozvoljeni pragovi ispuštanja onečišćujućih tvari u zrak te je sukladno time smanjen broj obveznika dostave podataka o ispuštenim onečišćujućim tvarima.

Kao jedan od najvećih onečišćivača zraka izdvaja se Rafinerija nafte Brod koja se nalazi u Bosanskom Brodu (BiH) te koja je nakon obnove započela s radom krajem 2008. godine. Rafinerija predstavlja jedan od najvećih pojedinačnih izvora visokih emisija SO_2, H_2S i ne metanskih hlapljivih organskih spojeva, što uz nepovoljne meteorološke prilike (zatvorena cirkulacija zračnih masa i slabo provjetravanje) uvjetuju duže zadržavanje i gomilanje onečišćujućih tvari. Upravo specifični uvjeti i rad rafinerije utječu na stvaranje fotokemijskog smoga i neugodnih mirisa koji izazivaju nelagodu i uzrokuju zdravstvene probleme kod lokalnog stanovništva. Mjerne postaje smještene na području Slavonskog Broda su udaljene oko 3,5 km zračne linije od Rafinerije nafte.

Tablica 4. Popis tvrtki u ROO sa ispuštenim onečišćenim tvarima u zrak u 2016. godini te pragovima tvari za zrak

NAZIV TVRTKE ILI OBRTA	ONEČIŠĆUJUĆA TVAR	KOLIČINA ISPUŠTANJA (KG/GOD) - UKUPNA	PRAG TVARI ZA ZRAK (KG/GOD)
BROD PLIN d.o.o. (Naselje Slavonija)	Ugljikov monoksid (CO)	202	200
BROD PLIN d.o.o. (Naselje Slavonija)	Ugljikov dioksid (CO_2)	3456393	450000
BROD PLIN d.o.o. (Naselje Slavonija)	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	2147	600
BROD PLIN d.o.o.(Naselje Mikrorajon bb)	Ugljikov dioksid (CO_2)	704784	450000
BROD PLIN d.o.o. (Naselje kralj Tomislav)	Ugljikov dioksid (CO_2)	573683	450000
BROD PLIN d.o.o. (Naselje A.Hebranga)	Ugljikov dioksid (CO_2)	572547	450000
Opća bolnica "Dr. Josip Benčević" (Nova Gradiška)	Ugljikov dioksid (CO_2)	494726,56	450000
Opća bolnica "Dr. Josip Benčević" (Slavonski Brod)	Ugljikov dioksid (CO_2)	1832973,47	450000
Opća bolnica "Dr. Josip Benčević" (Slavonski Brod)	Ugljikov monoksid (CO)	952,293	200
Opća bolnica "Dr. Josip Benčević" (Slavonski Brod)	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	2431,4	600
CESTAR d.o.o.	Ugljikov dioksid (CO_2)	578412,86	450000
CESTAR d.o.o.	Ugljikov monoksid (CO)	297,989	200
CESTAR d.o.o.	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	770,659	600
ĐURO ĐAKOVIĆ Energetika i infrastruktura d.o.o.	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	2108,81	600
ĐURO ĐAKOVIĆ Energetika i	Oksidi sumpora	4499,2	3000

infrastruktura d.o.o.	izraženi kao sumporov dioksid (SO_2)		
ĐURO ĐAKOVIĆ Energetika i infrastruktura d.o.o.	Ugljikov dioksid (CO_2)	2292800	450000
ĐURO ĐAKOVIĆ TRADE društvo s ograničenom odgovornošću za međunarodnu i domaću trgovinu i zastupanje	Ugljikov dioksid (CO_2)	524004,6	450000
ĐURO ĐAKOVIĆ TRADE društvo s ograničenom odgovornošću za međunarodnu i domaću trgovinu i zastupanje	Ugljikov monoksid (CO)	484,08	200
PODUZEĆE ZA CESTE, društvo s ograničenom odgovornošću	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	1466,652	600
PODUZEĆE ZA CESTE, društvo s ograničenom odgovornošću	Ugljikov dioksid (CO_2)	754940,59	450000
PODUZEĆE ZA CESTE, društvo s ograničenom odgovornošću	Ugljikov monoksid (CO)	423,462	200
SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Ugljikov dioksid (CO_2)	7451117	450000
SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Ugljikov monoksid (CO)	381,8	200
SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	7619,19	600
TANG Tvornica alata d.o.o.	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO_2)	1063	600
TANG Tvornica alata d.o.o.	Ugljikov dioksid (CO_2)	801838,41	450000
TANG Tvornica alata d.o.o.	Ugljikov monoksid (CO)	416,58	200
DRVNA INDUSTRIJA NOVA GRADIŠKA D.O.O.	Ugljikov dioksid (CO_2)	848183,13	450000
DRVNA INDUSTRIJA NOVA	Ugljikov monoksid (CO)	889,05	200

GRADIŠKA D.O.O.			
HRVATSKE ŠUME društvo s ograničenom odgovornošću	Ugljikov monoksid (CO)	761,805	200
PSUNJ Tvornica koža d.d.	Ugljikov dioksid (CO_2)	965071,65	450000
VEDRANA, društvo s ograničenom odgovornošću za trgovinu, usluge, uvoz i izvoz	Ugljikov dioksid (CO_2)	1469115,65	450000
VEDRANA, društvo s ograničenom odgovornošću za trgovinu, usluge, uvoz i izvoz	Oksidi sumpora izraženi kao sumporov dioksid (SO_2)	5148	3000
VEDRANA, društvo s ograničenom odgovornošću za trgovinu, usluge, uvoz i izvoz	Ugljikov monoksid (CO)	7214,6	200

Izvor: http://roo-preglednik.azo.hr

Velik broj onečišćujućih tvari imaju negativan utjecaj na ljudsko zdravlje pri čemu su srčani i plućni bolesnici te djeca i starije osobe, posebno osjetljiva skupina. Dugotrajno izlaganje povišenim koncentracijama onečišćujućih tvari u zraku mogu dovesti do upalnih procesa, ali i ozbiljnijih stanja poput srčanih bolesti i raka. Opće informacije o analiziranim mjerenim onečišćujućim tvarima (antropogeni izvori i djelovanje na ljudsko zdravlje) su dani u nastavku:

Dušikovi oksidi (NO_x) su skupina onečišćujućih tvari (NO, NO_2, N_2O, N_2O_3, N_2O_4 i N_2O_5) koje sudjeluju u stvaranju kiselih kiša i fotokemijskog smoga te sudjeluju u stvaranju prizemnog ozona. Antropogeni izvori emisija dušikovih oksida su procesi izgaranja goriva za proizvodnju električne energije u elektranama (energetski sektor), industrijskim postrojenjima, ložišta na fosilna goriva u ustanovama i domaćinstvima te iz sektora prometa i poljoprivrede.

Dušikovi oksidi na zdravlje ljudi djeluju nadražujuće na sluznicu dišnih organa i očiju. NO_2 udahnut u visokim koncentracijama može izazvati upalu dišnih puteva i smanjenje funkcije pluća te može imati utjecaja na jetru, slezenu i krv. Uneseni dušikovi oksidi se vrlo brzo resorbiraju u kratkom period izluče mokraćom, no mogu se vezati za hemoglobin čime se smanjuje njegova sposobnost prenošenja kisika.

Spojevi sumpora u atmosferi nastaju oksidacijom te su najčešće u obliku sumporovog (IV) oksida (SO_2). Najveći antropogeni izvori emisija ovog spoja potječu iz industrijskih postrojenja različitih djelatnosti (ponajviše procesi koji spaljuju fosilna goriva), sektora energetike i izgaranjem goriva motornih vozila. Prema podacima Europske agencije za okoliš, industrijski sektor je i dalje najveći izvor emisija, dok su emisije iz sektora prometa smanjene na europskoj razini za 74% u periodu od 1990 do 2011. godine. Ovaj trend smanjenja emisija SO_2 iz prometa je ponajviše uvjetovan prelaskom na goriva bez sumporne komponente. Sumporovi oksidi u atmosferi sudjeluju u nizu reakcija kojima može doći do smanjenja kvalitete okoliša (putem kiselih kiša). Ovi spojevi imaju

najviše utjecaja na osjetljive skupine ljudi poput djece, osoba s alergijama, kroničnim oboljenjima itd. Spojevi sumpora negativno djeluju na respiratorne organe te kod akutne izloženosti može doći do pojave različitih respiratornih simptoma poput iritacije, upala i infekcija, astme i smanjene funkcije pluća te kronične opstruktivne plućne bolesti i raka pluća. Osim na respiratorni, negativno djeluju na kardiovaskularni, koštani, reproduktivni sustav te koru mozga te se vežu na hemoglobin čine se smanjuje njegova sposobnost prenošenja kisika.

Čestice u zraku (eng. PM) su mješavina različitih kemijskih spojeva (nitrati, sulfati, metali, organski kemijski spojevi i dr.) i čestica vode te se danas smatraju jednim od glavnih onečišćujućih tvari koje ugrožavaju ljudsko zdravlje. S obzirom na promjer dijele se u dvije kategorije, čestice s promjerom manjim od 10 µm (PM_{10}) koje su obično prisutne u blizini autocesta, te čestice s promjerom od 2,5 µm ($PM_{2,5}$). Ukoliko su čestice emitirane izravno u atmosferu sa nekog izvora, smatraju se primarnim, dok se sekundarne formiraju u atmosferi iz prekursora. Negativni utjecaji ovih čestica na ljudsko zdravlje se očituju u iritaciji sluznice dišnog sustava. Niske koncentracije ili kraća izloženost, djeluju upalno na sluznicu očiju i dišnih puteva, dok kod akutne izloženosti dolazi do stezanja grkljana i zastoja disanja. Lebdeće čestice također mogu imati utjecaja na reproduktivni sustav, bolesti krvožilnog sustava, dišni sustav te utjecaj na središnji živčani sustav. Po zdravlje su opasnije čestice manjeg promjera koje imaju sposobnost prodiranja sve do alveola.

Prizemni ozon nastaje kemijskim reakcijama uslijed djelovanja raznih volatilnih organskih spojeva u kombinaciji sa NO_x uslijed djelovanja sunčeve svijetlosti. Zbog geografskog položaja i jake ljetne insolacije za čitavo područje RH je karakteristično prekogranično onečišćenje prizemnim ozonom koje je posljedica daljinskog transporta prizemnog ozona sa šireg područja pri čemu se onečišćenje dodatno pojačava u ljetnim mjesecima.

Ozon djeluje nadražujuće na sluznicu dišnih organa i očiju, a negativan utjecaj ozona po ljudsko zdravlje se najviše očituje u respiratornom traktu, posebice u dišnim putevima i plućnim alveolama. Kratkotrajni akutni učinci uključuju promjene u funkciji pluća, upalama i učestaloj pojavi respiratornih simptoma. Moguće su i bolesti krvožilnog sustava.

Policiklički aromatski ugljikovodici (PAU) su spojevi koji se sastoje od dva ili više kondenziranih aromatskih prstenova, a nastaju prilikom nepotpunog izgaranja ili pirolize organskih tvari te tijekom industrijskih procesa i drugih ljudskih aktivnosti. Neki od PAU imaju kancerogena, a neki mutagena svojstva, a najpoznatiji je Benzo(a)piren (BaP) koji se često koristi kao indikator za prisutnost PAU u hrani i zraku. PAU vezani na lebdeće čestice (PM_{10} i $PM_{2,5}$) se duže zadržavaju u atmosferi te prodiru dublje u dišni sustav. Antropogeni nastanak PAU je povezan s proizvodnim procesima ugljena, sirove nafte, benzina i drugih goriva, prirodnog plina te proizvodnje teških i lakih metala, ali i prilikom spaljivanja otpada i plastičnih masa kao i u ispušnim plinovima motornih vozila. Negativan utjecaj PAU ljudsko zdravlje se očituje u problemima s disanjem te postoji dokazana veza s rakom pluća.

4.1.1.3 Provedena mjerenja na području Brodsko – posavske županije

Kako bi se utvrdila kvaliteta zraka na području Brodsko – posavske županije svake godine se provode mjerenja kvalitete zraka na postajama Državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka, pri čemu su mjerenjima obuhvaćene koncentracije onečišćujućih tvari: sumporovog dioksida, dušikovog dioksida, lebdećih čestica, ugljikovog monoksida, ozona i sumporovodika na mjernim postajama u Slavonskom Brodu. Dobiveni rezultati istraživanja su uspoređeni s propisanim vrijednostima te pragovima procjene s obzirom na zdravlje ljudi (Tablica 5.).

Tablica 5. Pragovi procjene za onečišćujuće tvari s obzirom na zdravlje ljudi

ONEČIŠĆUJUĆA TVAR	PRAG PROCJENE	RAZDOBLJE PRAĆENJA	VRIJEME USREDNJAVANJA	IZNOS PRAGA PROCJENE	UČESTALOST DOZVOLJENIH PREKORAČENJA
SO_2	gornji	kalendarska godina	24 sata	75 µg/m^3 (60% GV)	Prag procjene ne smije biti prekoračen više od 3 puta u bilo kojoj kalendarskog godini
	donji			50 µg/m^3 (40% GV)	
NO_2	gornji	kalendarska godina	1 sat	140 µg/m^3 (70% GV)	Prag procjene ne smije biti prekoračen više od 18 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
			1 godina	32 µg/m^3 (80% GV)	
NO_2	donji	kalendarska godina	1 sat	100 µg/m^3 (50% GV)	Prag procjene ne smije biti prekoračen više od 18 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
			1 godina	26 µg/m^3 (65% GV)	
CO	gornji	kalendarska godina	1 godina	7 mg/m^3 (70% GV)	-
	donji			5 mg/m^3 (50% GV)	
O_3	/	/	Najviša dnevna osmosatna srednja vrijednost	120 µg/m^3 – ciljna vrijednost	CV ne smije biti prekoračena više od 25 dana u kalendarskoj godini usrednjeno na tri godine
PM_{10}	gornji	kalendarska godina	24 sata	35 µg/m^3 (70% GV)	Prag procjene ne smije biti prekoračen više od 35 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
			1 godina	28 µg/m^3 (70% GV)	

	donji	kalendarska godina	24 sata	25 µg/m^3 (50% GV)	Prag procjene ne smije biti prekoračen više od 35 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
			1 godina	20 µg/m^3 (50% GV)	
$PM_{2,5}$	gornji	kalendarska godina	1 godina	17 µg/m^3 (70% GV)	-
	donji			12 µg/m^3 (50% GV)	
H_2S	/	/	1 sat	7 µg/m^3	GV ne smije biti prekoračena više od 24 puta tijekom kalendarske godine
			24 sata	5 µg/m^3	GV ne smije biti prekoračena više od 7 puta tijekom kalendarske godine

Izvor: Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže za 2017. godinu

Prema rezultatima Izvješća o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže 2017., Izvješća o stanju kvalitete zraka u Brodsko – posavskoj županiji u 2017. godini vidljivo je kako je za sve mjerene onečišćujuće tvari (za koje je postojao dostatan obuhvat podataka), izuzev teških metala – arsena, kadmija, nikla i olova u lebdećim česticama PM_{10} na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 došlo do prekoračenja satnih ili dvadeset četiri satnih graničnih vrijednosti.

Za sve ostale mjerene parametre je zabilježeno barem jedno prekoračenje graničnih vrijednosti pa je tako tijekom 2017. godine došlo do prekoračenja satnih graničnih vrijednosti izmjerenih koncentracija SO_2 u 3 slučajeva na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 (datumi – 15.8., 3.10. i 15.10) i u 7 slučajeva na postaji Slavonski Brod – 2 (datumi – 31.1., 17.2., 18.7., 11.10., 13.10., 16.10). Na obje mjerne postaje je došlo do prekoračenja dnevne propisane granične vrijednosti na datum - 31.1. Za istu onečišćujuću tvar, bila je zabilježena pojava satne koncentracije SO_2 veće od praga upozorenja na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 na datum 15.8. te na mjernoj postaji Slavonski Brod -2 na datum 16.10. no prag upozorenja u oba slučaja nije bio prekoračen. Koncentracije sumporovog dioksida su tijekom 2017. godine bile na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 ispod donjeg praga procjene, dok su na postaji Slavonski Brod – 2 koncentracije sumporovog dioksida bile između donjeg i gornjeg praga procjene (potrebno je napomenuti kako je obuhvat podataka bio ispod minimalnih 85 %). Prema dokumentu Objektivna ocjena kvalitete zraka u zonama Republike Hrvatske za 2016. godinu na osnovi rezultata modeliranja, u 2016. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 došlo do prekoračenja donjeg praga procjene koncentracija SO_2 3 puta, dok je gornji prag procjene prekoračen 2 puta. Na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 je donji prag procjene za koncentracije SO_2 prekoračen 5 puta.

Gledajući vrijednosti za NO_2 tijekom 2017. godine su zabljježena dva prekoračenja propisane satne vrijednosti na mjernoj postaji Slavonski Brod-1, no obuhvat podataka je bio manji od propisanih 85%, odnosno iznosio je 73%. Prema dokumentu Objektivna ocjena kvalitete zraka u zonama Republike Hrvatske za 2016. godinu na osnovi rezultata modeliranja, u 2016. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 se navodi kako je donji prag procjene prekoračen 23 puta, dok je gornji prag procjene za NO_2 prekoračen 8 puta.

U 2017. godini je ozon na području Brodsko-posavske županije mjeren na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 prilikom čega je zabilježeno 29 prekoračenja ciljnih vrijednosti za ozon (datumi prekoračenja - 30.5., 20. – 25.6, 27.6., 7. – 9.7., 11.7., 12.7., 30.7., 31.7, 1.8. – 5.8., 9.-11.8, 16. – 19.8., 27.8., 31.8). Prema rezultatima Izvješća o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže 2016 te Izvješća o stanju kvalitete zraka u Brodsko – posavskoj županiji za 2016. godinu na istoj mjernoj postaji je u 2016. godini zabilježeno 9 prekoračenja ciljnih vrijednosti za ozon i to ponajviše tijekom svibnja.

Lebdeće čestice su jedan od najkritičnijih parametara na području Brodsko – posavske županije, točnije u Slavonskom Brodu te je iz tog razloga dan pregled koncentracija tijekom 2016. i 2017. godine. Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada je na nadležno tijelo koje provodi mjerenja podataka vezanih uz lebdeće čestice na području županije. U 2017. godini su podaci korigirani na osnovu studija ekvivalencije izrađene u proteklom razdoblju (2016. godina). Korekcije su primijenjene sezonski pri čemu je statistika i ocjena kvalitete izrađena na temelju korigiranih mjerenja koncentracija čestica PM_{10}.

U 2016. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 zabilježeno 198 prekoračenja donjeg praga procjene i 140 prekoračenja gornjeg praga procjene te 78 prekoračenja 24-satne granične vrijednosti za PM_{10}. Najveći broj prekoračenja se dogodio u zimskim mjesecima te je kvaliteta zraka s obzirom na ove čestice bila okarakterizirana kao II kategorije. Na mjernoj postaji Slavonski Brod - 1 tijekom 2016. godine zabilježeno je ukupno 107 dana sa pojavom 24 – satnih koncentracija PM_{10} frakcija lebdećih čestica koje su veće od 50µg/m^3, dok su iste na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 zabilježene u 84 dana. Prema izračunima, srednja godišnja vrijednost lebdećih čestica u 2016. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 iznosila 50µg/m^3, što je prekoračenje granične vrijednosti od 40 µg/m^3 za jednogodišnje razdoblje. Istodobno, srednja godišnja vrijednost lebdećih čestica je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 je iznosila 41µg/m^3, što je također bilo prekoračenje granične vrijednosti za jednogodišnji period. Sukladno dokumentu Objektivna ocjena kvalitete zraka u zonama Republike Hrvatske za 2016. godinu na osnovi rezultata modeliranja, u 2016. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 donji prag procjene za lebdeće čestice PM_{10} bio prekoračen 224 puta, dok je gornji prag procjene bio prekoračen 154 puta (gravimetrijska mjerenja). Sukladno prethodno navedenom dokumentu, na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 je donji prag procjene za lebdeće čestice PM_{10} bio prekoračen 197 puta, dok je gornji prag procjene bio prekoračen 135 puta.

U 2017. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 došlo do 77 prekoračenja 24-satnih graničnih vrijednosti za čestice PM_{10} pri čemu je najviše prekoračenja zabilježeno u zimskim mjesecima sa najvećim brojem prekoračenja u siječnju i veljači. S obzirom na procjene za zaštitu ljudi, tijekom 2017. godine je na prethodno navedenoj postaji došlo do 181 prekoračenja donjeg praga procjene te 126 prekoračenja gornjeg praga procjene. Mjerenja srednjih godišnjih koncentracija lebdećih čestica su izvršena referentnom metodom. Prema rezultatima srednja godišnja koncentracija lebdećih čestica $PM_{2,5}$ je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 iznosila 37µg/m^3, čime je prekoračena granična

vrijednost od 25 µg/m^3. Na istoj mjernoj postaji izmjerena srednja godišnja koncentracija lebdećih čestica PM_{10} je iznosila 43µg/m^3 čime je prekoračena granična vrijednost od 40µg/m^3. Na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 zabilježena su 92 prekoračenja dnevnih graničnih vrijednosti za čestice PM_{10} (dozvoljeno je 35 prekoračenja). Istovremeno na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 je srednja godišnja koncentracija lebdećih čestica $PM_{2,5}$ iznosila 31 µg/m^3, čime je prekoračena granična vrijednost od 25 µg/m^3. Na istoj mjernoj postaji srednja godišnja koncentracija lebdećih čestica PM_{10} iznosila je 36 µg/m^3 te nije došlo do prekoračenja srednje godišnje vrijednosti, no 72 puta je došlo do prekoračenja dnevnih graničnih vrijednosti. Sukladno navedenom na obje mjerne postaje je kvaliteta zraka s obzirom na lebdeće čestice bila II. Kategorije.

U sklopu mjerne postaje Slavonski Brod – 1 tijekom 2016. i 2017. godine su mjerene razine koncentracije teških metala (arsen, kadmij, nikal i olovo) u frakciji lebdećih čestica PM_{10} te 7 policikličkih aromatske ugljikovodike u frakciji PM_{10}. Prema rezultatima razine koncentracija arsena, kadmija, nikla i olova u frakciji lebdećih čestica su tijekom 2016. i 2017. godine bile niske i nisu prelazile granične vrijednosti te je zrak s obzirom na ove čestice bio I. kategorije kvalitete. S obzirom da je benzo(a)piren (BaP) jedini spoj policikličkih aromatskih ugljikovodika za kojeg u *Uredbi o razinama onečišćujućih tvari u zrak* postoji ciljna vrijednost za njega se može provesti kategorizacija zraka. Prema rezultatima mjerenja, tijekom 2016. i 2017. godine na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 su vrijednosti BaP-a bile više od propisanih godišnjih ciljnih vrijednosti te je zrak bio onečišćen, odnosno II. kategorije kvalitete.

Sumporovodik (H_2S) je također jedan od kritičnijih parametara na prostoru Brodsko – posavske županije te je iz tog razloga dan pregled za 2016. i 2017. godinu. Sumporovodik se u županiji mjeri na obje mjerne postaje (Slavonski Brod – 1 i Slavonski Brod – 2) pri čemu je u 2016. godini na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 bilo zabilježeno ukupno 152 prekoračenja graničnih vrijednosti i 6 prekoračenja 24 - satnih graničnih vrijednosti dok je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 bilo zabilježeno ukupno 57 prekoračenja graničnih vrijednosti te 4 prekoračenja 24 - satnih graničnih vrijednosti. U 2017. godini je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 zabilježeno 141 prekoračenja propisanih satnih graničnih vrijednosti (dozvoljeno je 24 prekoračenja), dok su dnevne propisane granične vrijednosti bile prekoračene 8 puta tijekom godine (dozvoljeno je 7 prekoračenja). Istovremeno je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 zabilježeno 110 prekoračenja propisanih satnih graničnih vrijednosti i 3 prekoračenja dnevne propisane granične vrijednosti za sumporovodik. Sukladno navedenom, kategorizacija zraka prema H_2S je na obje mjerne postaje u 2016. i 2017. godini bila II kategorije kvalitete. S obzirom na kvalitetu življenja (dodijavanje mirisom) na mjernim postajama u Slavonskom Brodu u 2017. godini je zrak s obzirom sumporovodik bio druge kvalitete.

Ispitivanja benzena su provedena na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 gdje srednja godišnja koncentracija nije prekoračila graničnu vrijednost te je kvaliteta zraka u 2017. godini oko mjerne postaje kategorizirana kao I kategorije, no potrebno je napomenuti kako je obuhvat podataka na ovoj mjernoj postaji iznosio manje od propisanih 85%, odnosno obuhvat podataka je bio 77% zbog problema u radu uređaja za mjerenje. U istoj godini je s obzirom na benzen kvaliteta zraka na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 je određena kao I. kategorije, iako je obuhvat podataka bio manji od 75%. U 2016. godini na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 srednja godišnja koncentracija nije prekoračila graničnu vrijednost te je kvaliteta zraka oko mjerne postaje bila I kategorije. Na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 tijekom 2016. godine nije bilo validiranih mjerenja.

Broj prekoračenja pragova procjene s obzirom na zdravlje ljudi na mjernim postajama Slavonski Brod – 1 i Slavonski Brod – 2 je prikazan u tablici ispod (Tablica 6.).

Tablica 6. Broj prekoračenja mjerenih parametara na mjernim postajama u Slavonskom Brodu s obzirom na zaštitu ljudi u 2017. godini

POSTAJA	MJERENI PARAMETAR	BROJ PREKORAČENJA		OCJENA		
		DPP	GPP	C<DPP	GPP<C<GPP	GPP<C
Slavonski Brod – 1	SO_2	3	2	✓		
Slavonski Brod – 2[5]	SO_2	6	3		✓	
Slavonski Brod – 1	NO_2	145	43			✓
Slavonski Brod – 2	PM_{10}	181	126			✓
Slavonski Brod – 1	$PM_{2,5}$					✓
Slavonski Brod – 2[6]	CO	-	-	(DPP<C)	DGV<C<GPP	GPP<C
				✓		

Izvor: Izvješće o praćenju kvalitete zraka na postajama državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka u 2017. godini

Uslijed nedostatnog obuhvata podataka pri čemu je obuhvat podataka bio ispod 75% nije moguće utvrditi ocjenu za benzen prema pragovima procjene za zaštitu ljudi je na mjernim postajama Slavonski Brod – 1 i Slavonski Brod – 2 u 2017. godini.

Dostupni godišnji trendovi onečišćenja po pojedinim tvarima na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 u razdoblju od 2010. do 2017. godine su prikazani u nastavku.

[5] Obuhvat podataka je manji od < 85%.

[6] Nedostatan obuhvat; obuhvat < 75%.

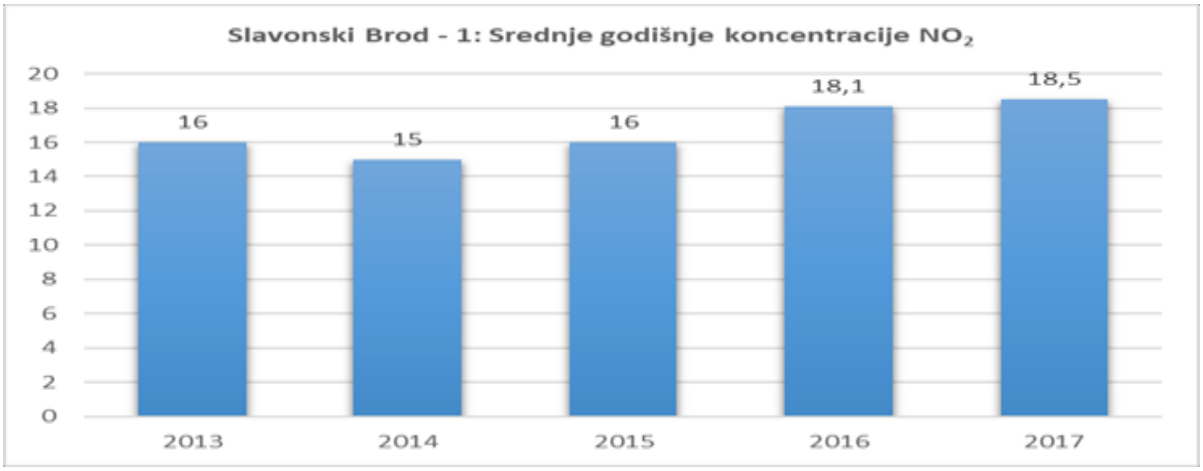

Slika 3. Trend kretanja srednjih godišnjih koncentracija za NO_2 na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1
Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini

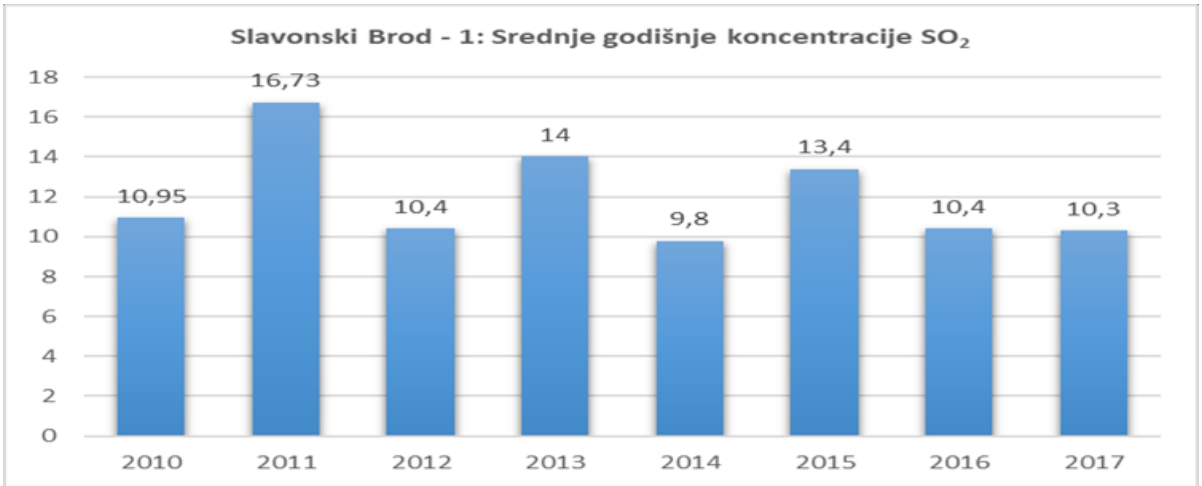

Slika 4. Trend srednjih godišnjih koncentracija SO_2 na mjernoj postaji Slavonski Brod - 1
Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini

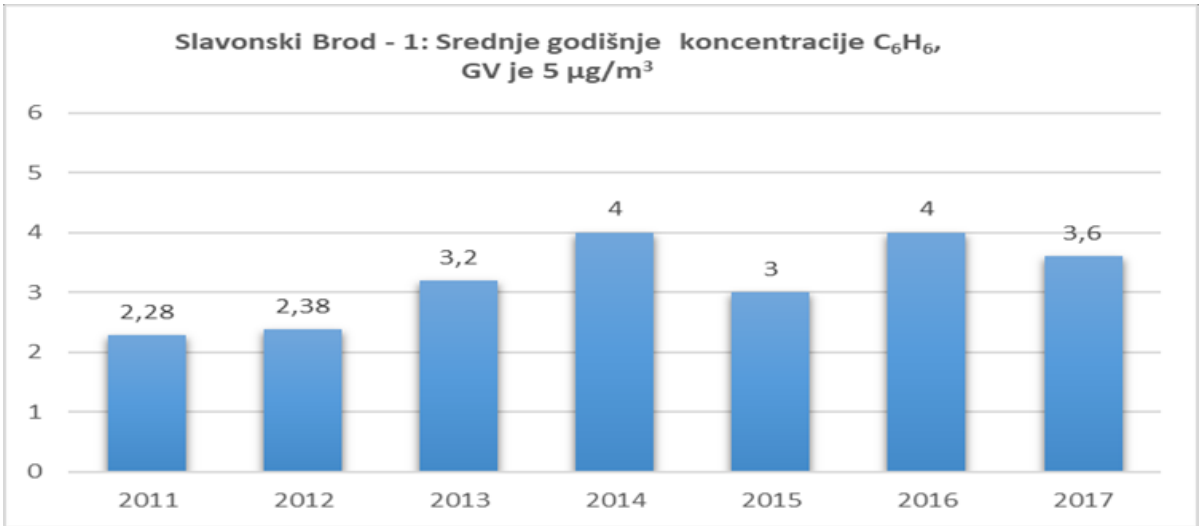

Slika 5. Trend srednje godišnje koncentracije benzena na mjernoj postaji Slavonski Brod -1
Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini

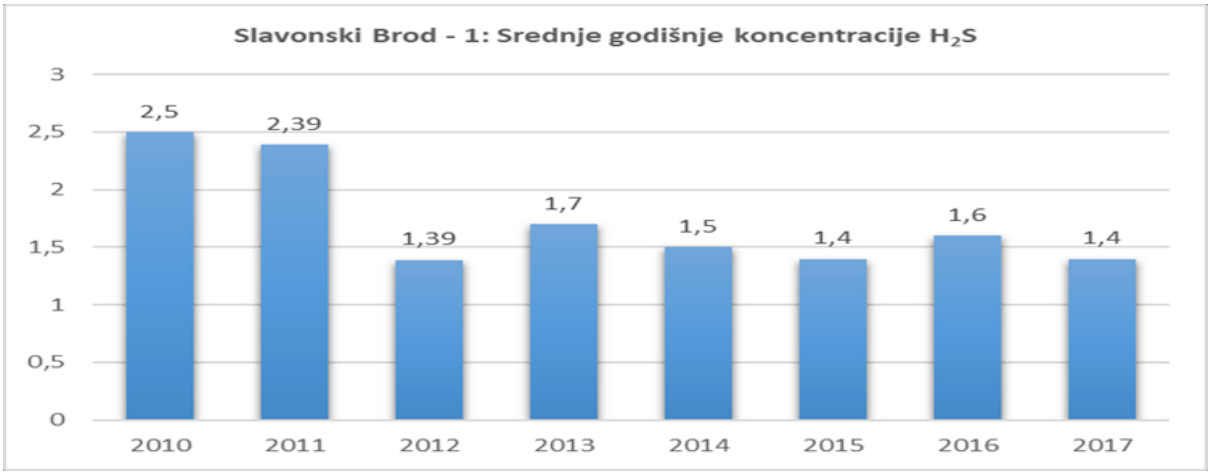

Slika 6. Trend srednjih godišnjih koncentracija sumporovodika na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1
Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini

Slika 7. Trend srednjih godišnjih koncentracija za prizemni ozon na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1
Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini

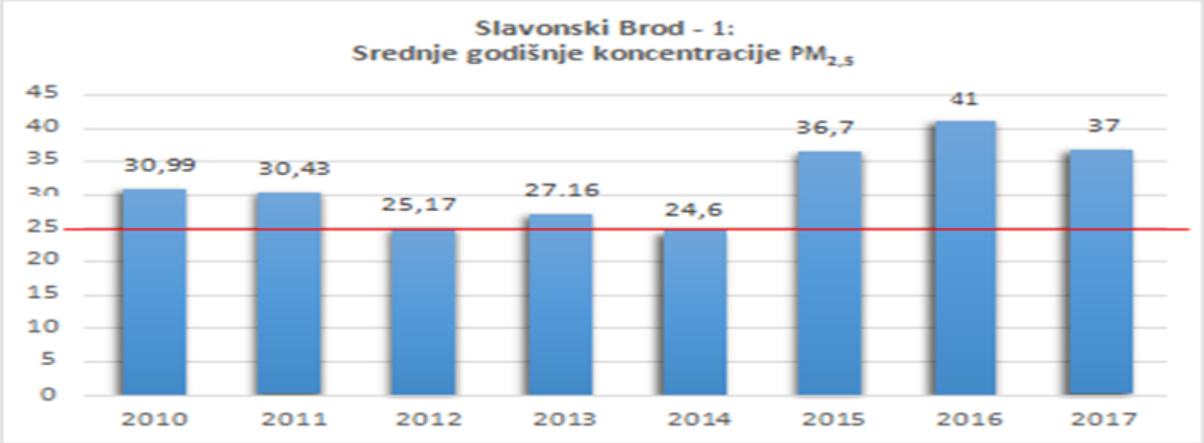

Slika 8. Trend srednjih godišnjih koncentracija čestica PM2,5 na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1
Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini

Gledajući trendove srednjih godišnjih koncentracija za onečišćujuće tvari prikazanih na prethodnim slikama, vidljivo je kako je tijekom 2017. godine došlo do povećanja srednjih godišnjih koncentracija NO_2 u odnosu na prethodnu godinu, dok se srednje godišnje koncentracije SO_2 smanjuju. Gledajući srednje godišnje koncentracije sumporovodika, vidljivo je kako se one u razdoblju od 2014. do 2017. godine kreću u rasponu od 1,4 do 1,6 µg/m^3. Primjetno je značajno povećanje srednjih godišnjih koncentracija za prizemni ozon u 2016. i 2017. godini, jednako kao i povećanje srednjih godišnjih koncentracija lebdećih čestica $PM_{2,5}$. Trendove srednjih godišnjih koncentracija onečišćujućih tvari na mjernoj postaji Slavonski Brod – 2 nije moguće provesti s obzirom da su tek u 2015. godini započeta mjerenja.

Na području županije najkritičnije su lebdeće čestice ($PM_{2,5}$ i PM_{10}) te sumporovodik prema kojima je kvaliteta zraka u nazad zadnjih par godina II kategorije kvalitete. Također je primjetno povećanje srednjih godišnjih koncentracija za ozon koji su povezani s klimatskim faktorima te sunčevim zračenjem kao i daljinskim prijenosom prizemnog ozona i njegovih prekursora (dušikovi oksidi i hlapivi organski spojevi). Iako na području Brodsko-posavske županije, te poglavito Slavonskog Broda, postoje različiti izvori onečišćenja zraka (poput prometa, industrijskih postrojenja, uređanja za loženje, kućnih ložišta i dr.) Rafinerija nafte Brod svakako je dominantni izvor onečišćenja sumporovodikom te također uvelike doprinosti onečišćenju lebdećim česticama (PM_{10} i $PM_{2,5}$) i benzo(a)pirenu, što je posebno izrazito u zimskim mjesecima kada zbog nepovoljnih meteoroloških prilika postoje već povišene vrijednosti lebdećih čestica PM_{10} i $PM_{2,5}$.

Prema rezultatima mjerenja kvalitete zraka na automatskoj mjernoj postaji u sklopu Državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka, kvaliteta zraka na području Brodsko – posavske županije u razdoblju od 2010. do 2017. godine bila II kategorije s obzirom na sumporovodik i lebdeće čestice te tijekom 2011., 2012. i 2013. godine i s obzirom na ozon. Tijekom 2017. godine za većinu mjerenih onečišćivača nije zadovoljen dovoljan obuhvat podataka uslijed kvarova mjernih uređaja na mjernim postajama Slavonski Brod – 1 i Slavonski Brod – 2. U tablici ispod je prikazana kategorizacija kvalitete zraka na području Brodsko – posavske županije u razdoblju od 2010. do 2016. godine.

Dodatno, prema analizama Godišnjeg izvješća o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2016. godinu (posljednji dostupni podaci) (Tablica 8.) vidljivo je kako je najveći broj dana prekoračenja pragova bio s obzirom na emisije lebdećih čestica pri čemu je prekoračen gornji prag procjene i ozona pri čemu je prekoračen dugoročni cilj. Sukladno navedenom zabilježeno je prekoračenje gornjih pragova procjene za zaštitu ljudi srednjih godišnjih vrijednosti za lebdeće čestice PM_{10} i $PM_{2,5}$ te prekoračenje gornje granice procjene s obzirom na benzo(a)piren.

Tablica 7. Kategorizacija kvalitete zraka u Slavonskom Brodu u razdoblju 2010. - 2016. godine

ONEČIŠĆUJUĆA TVAR	KATEGORIJE KVALITETE ZRAKA							PROPISANI KRITERIJ
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	
NO_2	I	I	I	I	I	I	I	Zdravlje ljudi/okoliš
H_2S	III[1]	II[2]	II	II	II	II	II	Kvaliteta življenja
SO_2	I	I	I	I	I	I	I	Zdravlje ljudi/okoliš
O_3	I	II	II	II	I	I	I	Zdravlje ljudi/okoliš
$PM_{2,5}$	III	II	II	II	II	II	II	Zdravlje ljudi
PM_{10}	II	II	II	II	II	II	II	Zdravlje ljudi
C_6H_6	/	I[1]	I	I	I	I	I	Zdravlje ljudi

[1]Na snazi je bio Zakon o zaštiti okoliša (NN 178/04, 60/08) kojim se kategorizacija provodila po osnovi:

- I kategorija – čisti zrak
- II kategorija – onečišćen zrak
- III kategorija – znatno onečišćen zrak

[2]Provedena je uvjetna kategorizacija budući da je obuhvat podataka bio manji od 90% (obuhvat podataka veći od 75%, a manji od 90%)

Izvor: Izvješće o stanju kvalitete zraka u Brodsko - posavskoj županiji za 2015. godinu

Tablica 8. Razine onečišćenosti zraka u odnosu na donje i gornje pragove procjene za onečišćujuće tvari za zaštitu zdravlja ljudi u 2016. godini

Zona	Br. sati prekoračenja u kal. godini	Broj dana prekoračenja u kal. godini				Srednja godišnja vrijednost								
		SO_2	CO	PM_{10}	O_3	NO_2	PM_{10}	$PM_{2,5}$	Pb u PM_{10}	C_6H_6	Cd u PM_{10}	As u PM_{10}	Ni u PM_{10}	BaP u PM_{10}
Industrijska zona	<GPP	<DPP	<GPP	>GPP	>DC	<DPP	>GPP	>GPP	<DPP	NA	<DPP	<DPP	<DPP	>GPP

DPP – donji prag procjene
GPP – gornji prag procjene
DC – dugoročni cilj za ozon

Indikativna mjerenja
Fiksna mjerenja

Izvor: Izvješće o praćenju kvalitete zraka na području RH za 2016. godinu

Utjecaj onečišćenja zraka na vegetaciju i prirodne ekosustave se procjenjuje na mjestima izvan urbanih područja za koncentracije NO_2, SO_2 i O_3 pri čemu su kritične razine određene za zimsko razdoblje i za kalendarsku godinu te ne smiju premašiti granične vrijednosti. Prema Godišnjem izvješću o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2016. godinu, koncentracije SO_2 i NO_2 (rezultati su dobiveni modeliranjem podataka) su bile ispod kritične razine i pragova procjene za zaštitu vegetacije i prirodnog ekosustava. Analiza koncentracija ozona na vegetaciju i ekosustave je gledana u odnosu na parametar AOT40 koji se računa za zaštitu vegetacije pri čemu dugoročan cilj za AOT40 iznosi 6000µg/m^3, a ciljna vrijednost je 18000µg/m^3 (prosjek 5 godina). Sukladno rezultatima za 2016. godinu na području Slavonskog Broda nije došlo do prekoračenja ciljne vrijednosti za AOT40 pri čemu nije uziman prosjek od 5 godina. Prema Izvješću o praćenju kvalitete zraka na postajama državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka u 2017. godini, u 2017. godini je došlo do prekoračenja propisanih ciljnih vrijednosti za parametar AOT40. Iz navedenog može se zaključiti kako tijekom 2016. godine nije zabilježen utjecaj promatranih onečišćujućih tvari na vegetaciju i prirodne ekosustave, dok je u 2017. godini došlo do prekoračenja ciljnih vrijednosti za ozon.

4.1.1.4 Zaključak

Na području Slavonskog Broda koji je industrijsko središte Brodsko – posavske županije i mjesto gdje se nalaze mjerne postaje državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka, najveći problem u snižavanju kvalitete zraka čine visoke koncentracije lebdećih čestica (PM_{10} i $PM_{2,5}$) i visoke koncentracije sumporovodika. Dodatno u hladnom dijelu godine zbog dodatnih emisija iz kućnih ložišta i nepovoljnih meteoroloških uvjeta (slabije strujanje, visoka vlažnost zraka, niske temperature i stagnacija zračnih masa) dolazi do povišenja emisija onečišćenja pojedinih tvari pa tako dolazi do povišenih koncentracije dušikovih oksida i benzena te do pikova koncentracija sumporovog dioksida. Sumarno gledajući kvalitetu zraka na području Brodsko – posavske županije u periodu od 2010. do 2017. godine, vidljivo je kako je kvaliteta zraka u promatranom periodu bila II kategorije s obzirom na $PM_{2,5}$, PM_{10} i H_2S na obje mjerne postaje (Slavonski Brod – 1 i Slavonski Brod – 2) te u 2011., 2012. i 2013. godini i za ozon.

Kako bi se poboljšalo stanje zraka na području županije Nacrtom programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Brodsko-posavskoj županiji za razdoblje 2016.-2020. kao jedni od glavnih ciljeva postavljeni su postizanje I. kategorije kvalitete zraka na području Slavonskog Broda te očuvanje iste na drugim područjima županije, smanjenje emisija onečišćujućih tvari iz Rafinerije nafte Brod, uspostavljanje optimalne strukture prometa koja će doprinijeti poboljšanju kvalitete zraka u gradskim središtima te uspostavljanje lokalne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka.

4.1.2 Klima i klimatske promjene

4.1.2.1 Klima Brodsko-posavske županije

Brodsko-posavska nalazi se u području umjerene kontinentalne klime s rijetko izraženim meteorološkim ekstremima za koju je karakteristično da srednje mjesečne temperature prelaze 10°C tijekom više od četiri mjeseca te da su srednje temperature najtoplijeg mjeseca ispod 22°. Na području županije srednja godišnja temperatura iznosi 10,4˚C, pri čemu je najtopliji mjesec srpanj sa prosječnom temperaturom od 20,4˚C, dok je najhladniji mjesec siječanj s prosječnom temperaturom od -2,4˚C. Prosječna količina oborina u županiji iznosi 700-800 mm, prema čemu je pripada umjereno kišnoj klimi. Klimatske prilike u županiji su relativno homogene pri čemu do odstupanja dolazi zbog reljefnih razlika u prostoru. U tom smislu razlikujemo lokalnu klimu prigorskog područja i prisavske nizine. Prigorsko područje karakteriziraju duža insolacija zbog zaštićenosti gorskim grebenima, kao i višim temperaturama i veća količina padalina. Prisavsku nizinu s druge strane odlikuje visoka relativna vlažnost, češće pojave magle, kao i češća pojava mraza, te kraće trajanje insolacije. Na ovom području su prisutne česte i intenzivne promjene tijekom godine koje ovise o putujućim sustavima visokog i niskog tlaka. U hladnom dijelu godine dominiraju anticiklonalni tipovi vremena s maglom ili niskom naoblakom i vrlo slabim strujanjem, dok ljeti dominiraju barička polja s malim gradijentom tlaka te su vrlo česta turbulentna miješanja zraka, razvoj naoblake i pojava pljuskova. U proljeće su značajne brze i nagle promjene vremena s izmjenom kišnih i bezoborinskih razdoblja, dok su u jesen karakteristična razdoblja mirnog anticiklonalnog vremena sa kišovitim danima koji nastaju kao posljedica prolazećih ciklona.

Prema Köppenovoj klasifikaciji klime (prema srednjem godišnjem hodu temperature zraka i količine padalina) Brodsko – posavska županija pripada Cfb tipu klime. To je tip umjereno tople vlažne klime s

toplim ljetom, gdje je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca (srpanj) ne prelazi 22˚C te najmanje 4 mjeseca imaju višu (ili jednaku) temperaturu od 10˚C. Gledajući detaljnije područje Brodsko – posavske županije se nalazi u području Cfwbx koju karakterizira činjenica da nema suhog razdoblja te da je mjesec s najmanje oborina u hladnom dijelu godine (u periodu od studenog do ožujka). Cfb tip klime je označen kao klima bukve.

Insolacija se odražava sa brojem sati sijanja sunca, odnosno vremenskim periodom trajanja obasjanosti suncem nekog mjesta. Na raspodjelu srednjeg godišnjeg trajanja sijanja sunca najviše utječe reljef, geografska širina i magla u nižim kontinentalnim dijelovima pa tako godišnje trajanje sijanja sunca na području nizinskog dijela kontinentalne Hrvatske karakterizira blagi porast vrijednosti od zapada prema istoku i sjeveru. Vrijednosti insolacije za područje Slavonskog Broda se između 1825 i 1835 sati godišnje u Slavonskom Brodu (približno 5 sati dnevno). Na području Brodsko – posavske županije prosječna srednja godišnja naoblaka iznosi između 6 i 6,5 desetina sa najoblačnijim periodom u prosincu te najmanjom naoblakom u kolovozu i srpnju. U Slavonskom Brodu je zabilježena velika srednja dnevna naoblaka te je zbog toga u prosjeku samo 45 vedrih dana u godini (12% dana u godini). Gledajući cijelo područje RH primjetan je trend smanjenja naoblake u odnosu na prethodno klimatsko razdoblje. U Slavonskom Brodu je prosječan broj dana godišnje s maglom oko 100 dana, dok se mraz na području županije pojavljuje 48,7 dana.

Srednja godišnja količina oborina na području županije izmjerena na postaji Slavonski Brod se kreće oko 70,725 mm godišnje pri čemu je najviše oborine u 2016. i 2017. godini zabilježeno u proljetnim mjesecima (lipanj i svibanj), dok je najmanje oborina zabilježeno u ljetnim mjesecima. Ukupna godišnja zabilježena količina oborina na području mjerne postaje Slavonski Brod u 2016. i 2017. godini je iznosila između 840 mm i 849 mm. Uspoređujući mjesečne količine padalina s referentnim razdobljem (Slika 9.) vidljivo je kako je došlo do veće neujednačenosti padalina tijekom godine pri čemu je zabilježeno izrazito smanjenje padalina u ljetnim mjesecima.

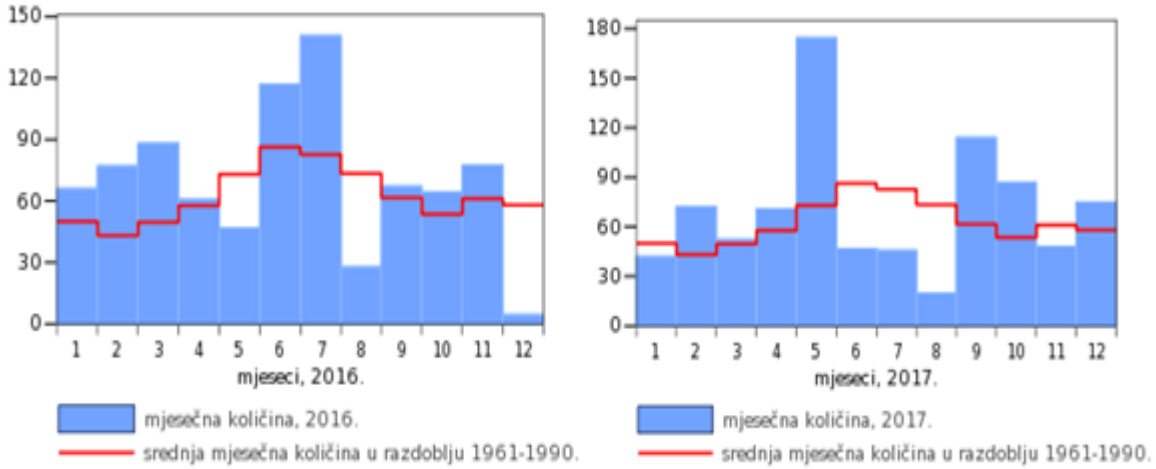

Slika 9. mjesečni god količina padalina u 2016. i 2017. godini u odnosu na referentno razdoblje
Izvor: http://klima.hr/klima_arhiva.php

Na području Brodsko – posavske županije karakteristični su sjeveroistočni vjetrovi koji pušu najčešće u zimskom dijelu godine te donose hladno i vedro vrijeme. U ruži vjetrova na području Slavonskog Broda prevladavaju strujanja iz smjerova zapad-jugozapad i istok-sjeveroistok. Na području Slavonskog Broda najčešći su vjetrovi jačine između 1-3 bofora. U županiji najvjetrovitije je područje na obroncima Psunja gdje srednje godišnje brzine vjetra ne prelaze 5,5 m/s.

4.1.2.2 Klimatske promjene na globalnoj razini

Ljudske aktivnosti su postale prevladavajuća sila koja je odgovorna za globalno zagrijavanje zabilježeno tijekom proteklih 150 godina. Te aktivnosti doprinose klimatskim promjenama uzrokovanjem promjena u Zemljinoj atmosferi zbog velikih količina stakleničkih plinova. Prema dosadašnjim spoznajama najviše stakleničkih plinova nastaje zbog pojačane industrijske aktivnosti (izgaranje fosilnih goriva) i sektora prometa. Klimatske promjene su postale dominantni globalni problem okoliša u 21. stoljeću. Učinci klimatskih promjena postaju sve vidljiviji i očituju se nizom pojava poput promjena temperature i količine padalina, podizanja razine mora, povećanja učestalosti ekstremnih meteoroloških prilika posljedično dovodi do promjena u ekosustavima i biološkoj raznolikosti, poljoprivredi, šumarstvu, ali i zdravstvenim poteškoćama u ljudi te ekonomskim štetama.

Znanstvenici, u okviru Međuvladinog panela za klimatske promjene (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC), predviđaju kako će ove promjene biti sve izraženije. Republika Hrvatska se, zbog svojeg zemljopisnog položaja, ekoloških i okolišnih posebnosti te gospodarske orijentacije, može smatrati zemljom izuzetno osjetljivom na klimatske promjene[7].

Prema Petom izvješću Međuvladinog panela za klimatske promjene (engl. *The Fifth Assessment Report (AR5) of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*) iz 2014., emisije stakleničkih plinova antropogenog porijekla povećale su koncentracije ugljičnog dioksida (CO_2), metana (CH_4) i dušikovog oksida (N_2O) za 2040 ± 310 $GtCO_2$ od predindustrijskog doba do danas (1750.-2011.), a oko pola od tog iznosa u posljednjih 40 godina. Otprilike 40 % navedene količine ostalo je u atmosferi (880 ± 35 $GtCO_2$) dok je preostali dio prirodnim putem uklonjen i pohranjen na kopnu (u biljkama i tlu), te u oceanu (~ 30 %). Globalno gledajući, gospodarski i populacijski rast i dalje su najvažniji pokretači povećanja emisije CO_2 uslijed izgaranja fosilnih goriva i rada industrije (78 % ukupnih emisija u periodu 1970. do 2010.).

Porast količine stakleničkih plinova u atmosferi dovodi do efekta staklenika zbog kojeg se postupno povisuje temperatura. Ako su promjene srednjeg stanja ili varijabilnosti klimatskih veličina (u ovom slučaju temperature) statistički značajna te traje desetljećima i duže, tada ih nazivamo klimatskim promjenama. Projekcije klimatskih promjena temeljene su na više scenarija budućih koncentracija stakleničkih plinova i aerosola, koji dovode do različitih rezultata u budućnosti. Prema najblažem klimatskom scenariju načinjenom na temelju modeliranja, globalne površinske temperature na kraju 21. st. premašit će 1,5°C, a prema najgorim scenarijima premašit će 2°C u odnosu na razdoblje 1850. - 1900. Toplinski valovi najvjerojatnije će se pojavljivati češće i trajati duže, a očekuje se i promjena u raspodijeli padalina. S obzirom da se ocean zagrijava, a ledenjaci i ledeni pokrov se smanjuju, globalna srednja morska razina će nastaviti rasti i to brže nego što smo iskusili u proteklih 40 godina. U periodu od 1901. do 2010. godine globalna srednja razina mora porasla je 0.19 (0.17 do 0.21)

[7] Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanje klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Zagreb, studeni 2013.

metra. U izvještaju se s velikom pouzdanošću tvrdi da je dominantan uzrok zagrijavanja oceana porast energije koja ulazi u klimatski sustav (procjenjuje se da je preko 90% te energije akumulirano između 1971. i 2010.). Prema IPCC-ovom B1 klimatskom scenariju, globalna bi se temperatura do kraja stoljeća mogla povisiti za dva stupnja, a globalna srednja razina mora povećati za 0.68 (0.53 do 0.83) metra.

4.1.2.3 Klimatske promjene na razini Republike Hrvatske

Klimatske promjene u Republici Hrvatskoj u razdoblju 1961. – 2010. godine[8] analizirane su pomoću trendova godišnjih i sezonskih srednjih, srednjih minimalnih i srednjih maksimalnih temperatura zraka i indeksa temperaturnih ekstrema, zatim godišnjih i sezonskih količina padalina i indeksa padalina kao i sušnih i kišnih razdoblja. Rezultati analize pokazuju da je tijekom proteklog 50-godišnjeg razdoblja došlo do zatopljenja u cijeloj Republici Hrvatskoj. Trendovi godišnje temperature zraka su pozitivni i značajni, a temperaturne promjene su veće u kontinentalnom dijelu zemlje nego na obali i u dalmatinskoj unutrašnjosti. Uočeno zatopljenje očituje se i u pozitivnim trendovima toplih temperaturnih indeksa (povećanje broja toplih dana i noći te duže trajanje toplih, odnosno suših razdoblja) u prosjeku za 4 do 6 dana za razdoblje od 1961. do 2010. te u negativnim trendovima hladnih temperaturnih indeksa (smanjenje broja hladnih dana i noći te smanjenje perioda trajanja hladnih razdoblja). Na području RH zabilježen je i trend većih varijabilnosti u količinama oborina pa su tako zabilježeni neznačajni pozitivni trendovi oborina na istoku zemlje (zbog povećanja oborina u jesenskom periodu – porast broja dana s velikim količinama oborina i u manjoj mjeri u proljeće i ljeto), dok je na ostalim područjima Hrvatske zabilježen negativni trend godišnjih količina oborina.

Za potrebe Strategije prilagodbe klimatskim promjenama iz 2017. godine provedeno je opsežno klimatsko modeliranje promjene klime do 2040. godine i pogledom na 2070. godinu prema IPCC definiranom scenariju, koristeći regionalni klimatski model „RegCM". Prema navedenom modelu, za period do 2040. godine očekuje se porast temperature od 1 do 1,5˚C, porast količine oborina u zimskom i proljetnom period te smanjenje u ljetnim i jesenskim mjesecima, porast srednje razine mora za srednji i južni Jadran do 10 cm, smanjenje vlažnosti tla i porast vlažnosti zraka, povećanje evapotranspiracije za oko 10 mm u proljeće i ljeto, povećanje sunčevog zračenja u ljeto i jesen i smanjenje snježnog pokrivača, brzine vjetra kao i porast minimalnih temperatura. Isti trendovi su predviđeni za period do 2070. uz još izraženije poraste temperature (1,8-2,4˚C) i porast razine mora za oko 20 cm na području srednjeg i južnog Jadrana.

4.1.2.4 Klimatske promjene na razini Brodsko-posavske županije

Projekcije klimatskih promjena na području Republike Hrvatske dobivene su simulacijama klime regionalnim klimatskim modelom RegCM prema A2[9] scenariju za dva 30-godišnja razdoblja:

- Razdoblje od 2011. do 2040. godine
- Razdoblje od 2041. do 2070. godine

Prema rezultatima RegCM-a na području Županije srednjak ansambla simulacija upućuje na povećanje temperature zraka u oba razdoblja i u svim sezonama. Amplituda porasta veća je u drugom nego u prvom razdoblju, ali je statistički značajna u oba razdoblja. Povećanje srednje dnevne

[8] Šesto nacionalno izvješće Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC)
[9] A2 scenarij - Svijet u budućnosti karakterizira velika heterogenost sa stalnim povećanjem svjetske populacije. Gospodarski razvoj, kao i tehnološke promjene, regionalno su orijentirani i sporiji nego u drugim grupama scenarija.

temperature zraka veće je ljeti (lipanj-kolovoz) nego zimi (prosinac-veljača). Na slikama ispod dan je prikaz rezultata projekcije (Slika 10.) za razdoblje 2011-2050., odnosno za razdoblje 2041-2070. (Slika 11.). Iz prikaza se vidi da se na području Županije u razdoblju 2011-2040. predviđa porast temperature do 0,6°C zimi te do 0,8°C ljeti, odnosnu u razdoblju od 2041-2070. do 2 °C zimi te do 2,4 °C ljeti.

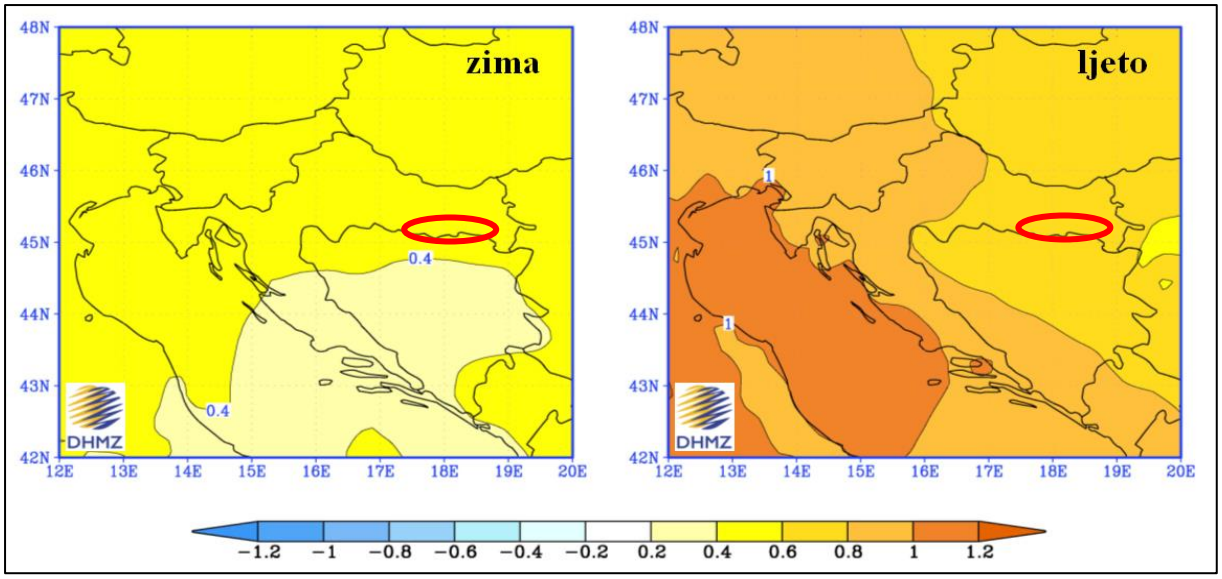

Slika 10. Promjena prizemne temperature zraka (°C) u Hrvatskoj i Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2011-2040. u odnosu na razdoblje 1961-1990. prema rezultatima srednjaka ansambla regionalnog klimatskog modela RegCM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)
Izvor: DHMZ

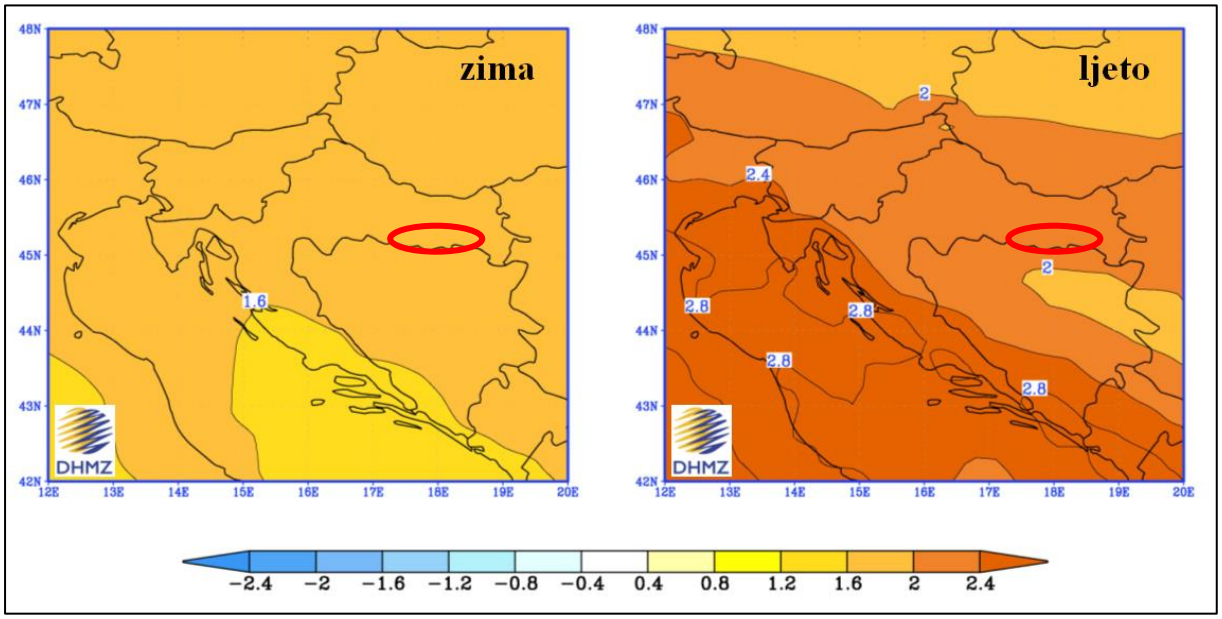

Slika 11. Promjena prizemne temperature zraka (°C) u Hrvatskoj i Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2041-2070. u odnosu na razdoblje 1961-1990. prema rezultatima srednjaka ansambla regionalnog klimatskog modela RegCM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)
Izvor: DHMZ

Promjene količina padalina u bližoj budućnosti (2011-2040) su vrlo male i ograničene samo na manja područja te variraju u predznaku ovisno o sezoni te s na temelju dostupnih podataka ne može sa statističkom značajnošću reći kakvo će biti stanje na području Brodsko-posavske županije.

U drugom razdoblju buduće klime (2041-2070) promjene padalina u Republici Hrvatskoj su nešto jače izražene pa se na temelju toga mogu donijeti i određeni zaključci za prostor Županije, iako niti oni nisu statistički značajni. Prema slikama ispod (Slika 12.) za područje Županije predviđa se porast do 1 mm/dan do 0,1 te smanjenje do - 0,1 mm/dan ljeti.

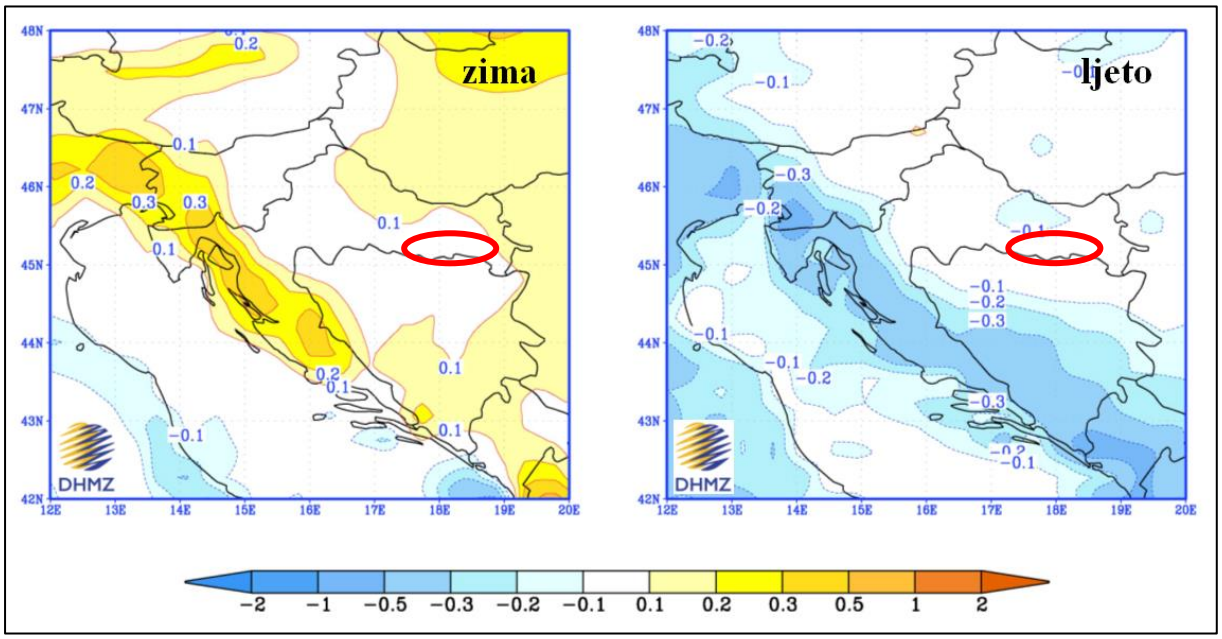

Slika 12. Promjena padalina u Hrvatskoj (u mm/dan) i Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2041-2070. u odnosu na razdoblje 1961-1990. prema rezultatima srednjaka ansambla regionalnog klimatskog modela RegCM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)
Izvor: DHMZ

4.1.2.5 Opasnosti i rizici od klimatskih promjena u RH

Prema Međunarodnom panelu za klimatske promjene (IPCC – *Intergovernmental Panel on Climate Change*) područje Jugoistočne Europe u koju je smještena Hrvatska je prepoznato kao jedno od najranjivijih područja vezanog uz klimatske promjene. S ciljem bolje prilagodbe ovog područja klimatskim promjenama 2012. godine izdan je dokument SEEFCCA 2012.[10] u kojem su prepoznate najveće prijetnje i rizici uvjetovani klimatskim promjenama. Kao glavne prepoznate prijetnje na području Hrvatske su navedene: podizanje razine mora, ekstremne temperature i padaline, suša, vjetar, oluje, požari te poplave. U tablici ispod dan je sažeti prikaz projekcija promjene učestalosti i intenzitetu prirodnih opasnosti na području jugoistočne Europi tijekom 21. stoljeća (Tablica 9.).

[10] SEEFCCA (2012) Regional climate vulnerability assessment - Synthesis report Croatia, FYR Macedonia, Montenegro, Serbia

Tablica 9. Projekcija promjene učestalosti i intenziteta prirodnih opasnosti na području Jugoistočne Europe tijekom 21. stoljeća

OPASNOST	PROCIJENJENE PROMJENE PRIRODNIH OPASNOSTI USLIJED KLIMATSKIH PROMJENA		
	2030-e	2050-e	2070-e
Poplave	Rizik od poplava se povećava; poplave zbog otapanje snježnog pokrivača vjerojatno će početi ranije u godini		Poplave srednje učestalosti (t= 100 god) događaju se rjeđe
Suše	Pojava viših temperatura i povećanje broja uzastopnih suhih dana; površinsko otjecanja se smanjuje do 23 %	Površinsko otjecanje se smanjuje za 20 do 30 %	Površinsko otjecanja se smanjuje do 36 %; suše srednje učestalosti (t= 100 god) ponavljaju se svakih 50 godina ili češće
Ekstremne temperature (visoke)	Ekstremi visokih temperatura postaju još viši; toplotni udari duže traju	Viši srednjaci ljetnih temperatura; toplotni udari su češći, počinju ranije u godini i traju duže	
Ekstremne temperature (niske)	Ekstremi niskih temperatura postaju još niži	Do 17 dana mraza godišnje do polovine stoljeća	Rizik od valova hladnoće značajno opada
Oluje i snažni vjetrovi	Brzine vjetrova se neznatno povećavaju	Veće brzine vjetrova duž obale Jadranskog mora uzrokuju više obalnih oluja i obalnih poplava zbog olujnih udara	
Požari	Rizik se povećava proporcionalno učestalosti pojave dužih suša i ekstrema visokih temperatura		

Izvor: SEEFCCA, 2012.

S obzirom na predviđene klimatske promjene i sve učestalije vremenske nepogode, područje istočne Hrvatske spada jednu od ranjivijih regija. U vidu klimatskih promjena Brodsko-posavska županija je ugrožena sve duljim sušim razdobljima koje uvjetuju smanjene prinose svih kultura i sve veće potrebe za vodom, poplavama koje nastaju kao posljedica kratkotrajnih oborina visokog intenziteta, velikom stopom erozije tla uzrokovane oborinama (kanalska erozija vode na ravničarskim poljoprivrednim površinama) te pojavama ekstremnih vremenskih prilika poput oluja.

4.1.2.6 Elementarne nepogode

Klimatske promjene odražavaju se na porast temperature zraka, promjene u oborinskom režimu, porastu razine mora, porastu temperature mora i saliniteta, ali i promjeni učestalosti ekstremnih vremenskih uvjeta. Kao posljedica ovih zbivanja, na području Brodsko-posavske županije su do sada proglašavane elementarne nepogode uvjetovane tučom, mrazom, sušama, olujnim nevremenom i poplavama. Najveći prirodni rizik u županiji predstavljaju poplave čemu ponajviše pogoduje smještaj većeg dijela županije u nizini rijeke Save, koji je ujedno i najugroženiji dio. Osim same rijeke Save ugroženosti područja dodatno doprinose brojni vodotoci koji se ulijevaju u rijeku Savu sa Slavonskog gorja te vodonepropusna podloga (glina i ilovača). Posljedično, vrlo često se popratno javljaju i aktivacije klizišta i odrona. Na području Brodsko – posavske županije u razdoblju od 2015. do 2017. godine 11 puta je bilo proglašavano stanje elementarnih nepogoda, od čega je pet puta bilo proglašeno stanje elementarne nepogodne izazvane tučom, dva puta mrazom, dva puta velikom količinom oborina (poplavom) i dva puta nedostatkom oborina (sušom). Ukupne procijenjene materijalne štete u ove tri godine na području županije su iznosile 292 209 415,73 kuna.

4.1.2.6.1 Suša

Dulje razdoblje bez oborina ili meteorološka suša može uzrokovati ozbiljne štete u poljodjelstvu, vodoprivredi i gospodarskim djelatnostima. Nedostatak oborina kroz dulje vremensko razdoblje može uzrokovati i hidrološku sušu koja se manifestira kroz smanjenje zaliha podzemnih i površinskih voda. Suša za razliku od drugih elementarnih nepogoda poput poplava se razvija sporije te duže traje. Osim hidrološke suše na biljke nepovoljno utječe manjak oborina u vegetacijskom periodu što se odražava u smanjenom prinosu biljne proizvodnje. S obzirom da je velik dio Brodsko-posavske županije ravničarski i pogodan za poljoprivrednu proizvodnju, suša predstavlja velik problem. Prema procjeni rizika od katastrofa, područje Brodsko – posavske županije se nalazi u umjerenom riziku od suše (Slika 13.). U protekle tri godine (2017., 2016., i 2015.) elementarne nepogode izazvane nedostatkom oborina, odnosno dugotrajnih sušnim razdobljem, visokim temperaturama i nedostatkom oborina su za čitavo područje Brodsko – posavske županije bile proglašene 17. kolovoza 2015. godine sa procijenjenim štetama na poljoprivrednim kulturama u iznosu od 124 393 104,37 kuna te 4. rujna 2017. godine sa utvrđenim štetama od 99 952 543,43 kuna. Suša uzrokuje ozbiljne štete i u šumskim sastojinama i nakon nekoliko godina od kada se dogodila (osobito u starim sastojinama), te dovodi do povećanog sušenja pojedinih stabala/grupa stabala. U periodu od 2015. - 2017. godine doznačeno je i posječeno oko 80 000 m^3 suhih stabala.

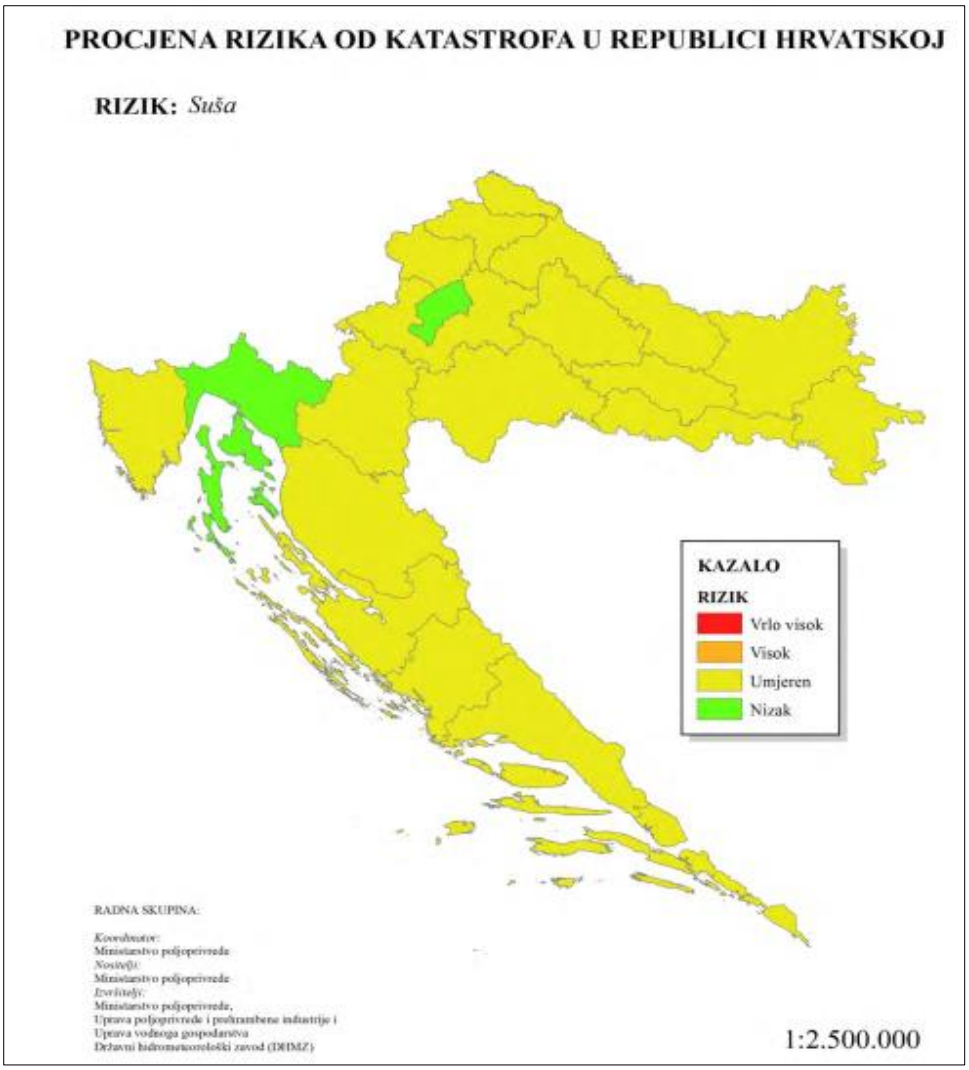

Slika 13. Procjena rizika od pojave suše
Izvor: Procjena rizika od katastrofa u RH

4.1.2.6.2. Mraz

Mraz je meteorološka pojava koja nastaje pri tlu u vedrim noćima i uvjetima slabijeg vjetra, kada se prizemni sloj zraka pri temperaturama nižim od 0˚C izravno prijeđe iz vodene pare u led. Mraz se na području županije u prosjeku javlja u 48,7 dana. Krajem travnja i početkom svibnja 2016. godine pojave mraza i niskih temperatura uzrokovale su značajne materijalne štete na poljoprivrednim kulturama na području 18 županija Republike Hrvatske, od čega je u Brodsko-posavskoj županiji bilo proglašeno stanje elementarne nepogode na području Slavonskog Broda i Nove Gradiške te općina Okučani, Gornji Bogićevci, Dragalić, Cernik, Rešetari, Staro Petrovo Selo, Nova Kapela, Sibinj, Podcrkavlje, Bukovlje, Garčin, Slavonski Šamac, Sikirevci, Oprisavci, Donji Andrijevci, Velika Kopanica i Vrpolje sa prijavljenim štetama na poljoprivrednim kulturama od 52 378 407,48 kn. Dodatno, mraz kao i tuča, uzrokuje štete i na šumskim sastojinama u županiji čime je otežana prirodna obnova šumskih sastojina zbog smanjenog prirasta stabala, slabije vitalnosti stabala te izostanka uroda šumskog sjemena.

4.1.2.6.3 Tuča

Tuča se najčešće javlja s olujnim nevremenom te vrlo često uzrokuje štete na poljoprivrednim i šumskim područjima. U protekle tri godine (2017.-2015.) na području županije je bilo proglašavano stanje elementarne nepogodne uzrokovane tučom 5 puta. U 2015. godini olujno nevrijeme praćeno tučom (27. srpnja i 7. kolovoza) je izazvalo materijalne štete u iznosu od 13 718,851,58 kuna na poljoprivrednim kulturama i stambenim i gospodarskim objektima na području općina Bebrine, Davora, Okučana, Garčina i Slavonskog Broda. Tijekom 2016. godine olujno nevrijeme praćeno tučom (30. lipanj i 21. srpanj) je izazvalo štete u vrijednosti od 20 688 465,63 kuna na poljoprivrednim kulturama, građevinskim objektima i nerazvrstanim cestama na području općina Cernik, Dragalić, Staro Peterovo Selo, Rešetari, Sibinj i Oriovac, dok je u 2017. godini elementarna nepogoda uzrokovana tučom bila proglašena za područje općine Cernik 23. svibnja sa štetom od 1 682 577,14 kn.

4.1.2.6.4 Poplave

Područje Brodsko – posavske županije pripada vodnom području rijeke Dunav i podslivu rijeke Save koja ima obilježja kišno-snježnog režima sa najvišim vodostajima od listopada do prosinca i najnižim vodostajima u kolovozu i rujnu te veljači i listopadu. Otjecanje vode u nizinama istočne Slavonije je malo zbog relativno niskih oborina i velikog isparavanja, a poplave koje su se dogodile 2014. godine su ukazale na to da je ovaj dio RH vrlo ranjiv. Nizvodno od Zagreba do granice sa Srbijom područja imaju nižu razinu zaštite od poplava od potrebne jer zaštitni sustav Srednje posavlje nije u potpunosti završen (dovršeno je oko 40%). Ovaj sustav ima ključnu važnost u zaštiti od poplava slavonske dionice Save nizvodno od Stare Gradiške i u zaštiti od poplava u susjednoj BiH i Srbiji. Usprkos činjenici kako je na slivu rijeke Save provedena rekonstrukcija i izgradnja savskih nasipa u svrhu postizanja 100-godišnje sigurnosti zaštite, na području srednje i donje Save je ostalo još nekoliko dionica savskih nasipa koje je potrebno rekonstruirati. Nasipima su uglavnom zaštićeni gradovi i veća naselja, dok su poljoprivredne površine učestalo plavljene. Prema Glavom provedbenom planu obrane od poplava područje Brodsko-posavske županije pripada u branjeno područje 2 koje pripada malom slivu Brodske-posavine. Prema Provedbenom planu obrane od poplava branjenog područja iz 2014. godine uz rijeku Savu, na području županije je bilo izgrađeno 117,63 km obrambenih nasipa, 4 crpne stanice na području Jelas polja, brana Petrinja, kanalska mreža te brojne vodene građevine na vodotocima poput obaloutvrda, vodenih stuba, mostova, sifona itd.

Na području županije kao jedan od glavnih rizika prepoznate su poplave izazvane izlijevanjem kopnenih vodenih tijela čemu pogoduju ekstremne klimatske prilike poput nepredvidljivih izmjena izrazito suhih do jako vlažnih godina. Takav slučaj se dogodio i 2010. godine kada je uslijed velikih oborina u svibnju i lipnju došlo do poplavljivanja velikog dijela Slavonije pri čemu je u Slavonskom Brodu u jednom tjednu palo 170 mm kiše što je bilo gotovo dvostruko više od prosjeka najkišovitijeg mjeseca. Ovo je uzrokovalo poplavljivanje naselja, prometnica, poljoprivrednih površina te se iz brojnih ruralnih naselja moralo evakuirati stanovništvo. U 2014. godini je također na području istočne Slavonije došlo do katastrofalne poplave sa velikim materijalnim štetama kada je nastao vodeni val koji je imao kapacitet za poplavljivanje površine veličine grada Zagreba. Obilne oborine i hidrološke prilike na području gornjeg dijela sliva rijeke Save kontinuirano uvjetuju probleme na području Brodsko-posavske županije pa je tako tijekom 2015. i 2017. godine bilo proglašeno stanje elementarne nepogode izazvano velikom količinom oborina na pojedinim dijelovima županije.

Početkom svibnja 2015. godine je došlo do proglašenja stanja elementarne nepogode izazvano velikom količinom oborina na poljoprivrednim kulturama na području općina Brodski Stupnik, Davor, Nova Kapela, Oriovac, Sibinj i Staro Petrovo Selo, dok je 19. svibnja 2017. bilo proglašeno stanje elementarne nepogode za područje Slavonskog Broda. Kao posljedica velikih količina oborina te same geološke podloge, na području županije je također zabilježena pojava klizišta u brdskim dijelovima. Poplave nepovoljno djeluju i na šumske sastojine u županiji pri čemu su u zapadnom dijelu županije, idući od Stare Gradiške prema zapadu, utvrđene velike štete na šumskim sastojinama te sušenje stabala hrasta lužnjaka i poljskog jasena. Ovaj negativan trend sušenja je intenziviran u posljednjem desetljeću kao posljedica upuštanja poplavnih voda radi rasterećenja vodenih valova što dovodi do uništavanja pomlatka hrasta lužnjaka i poljskog jasena.

Prema karti opasnosti od poplava (Slika 14.) vidljivo je kako se dio županije uz rijeku Savu te brdski dio uz pritoke rijeke Save nalaze u zoni velike vjerojatnosti od poplava pri čemu najveći rizik predstavljaju fluvijalne poplave do kojih dolazi zbog premašenja ili popuštanja sustava obrane od poplava, dok se ostatak županije nalazi u zoni male vjerojatnosti poplavljivanja. Kao područja sa velikom vjerojatnošću poplavljivanja izdvajaju se, gledajući od zapada prema istoku, područja ispod Pašnjaka Iva, potez Orubica – Davor – Slavonski Kobaš, šire područje Slavonskog Broda koje je procijenjeno kao područje velike osjetljivosti te potez Klakar – Svilaj.

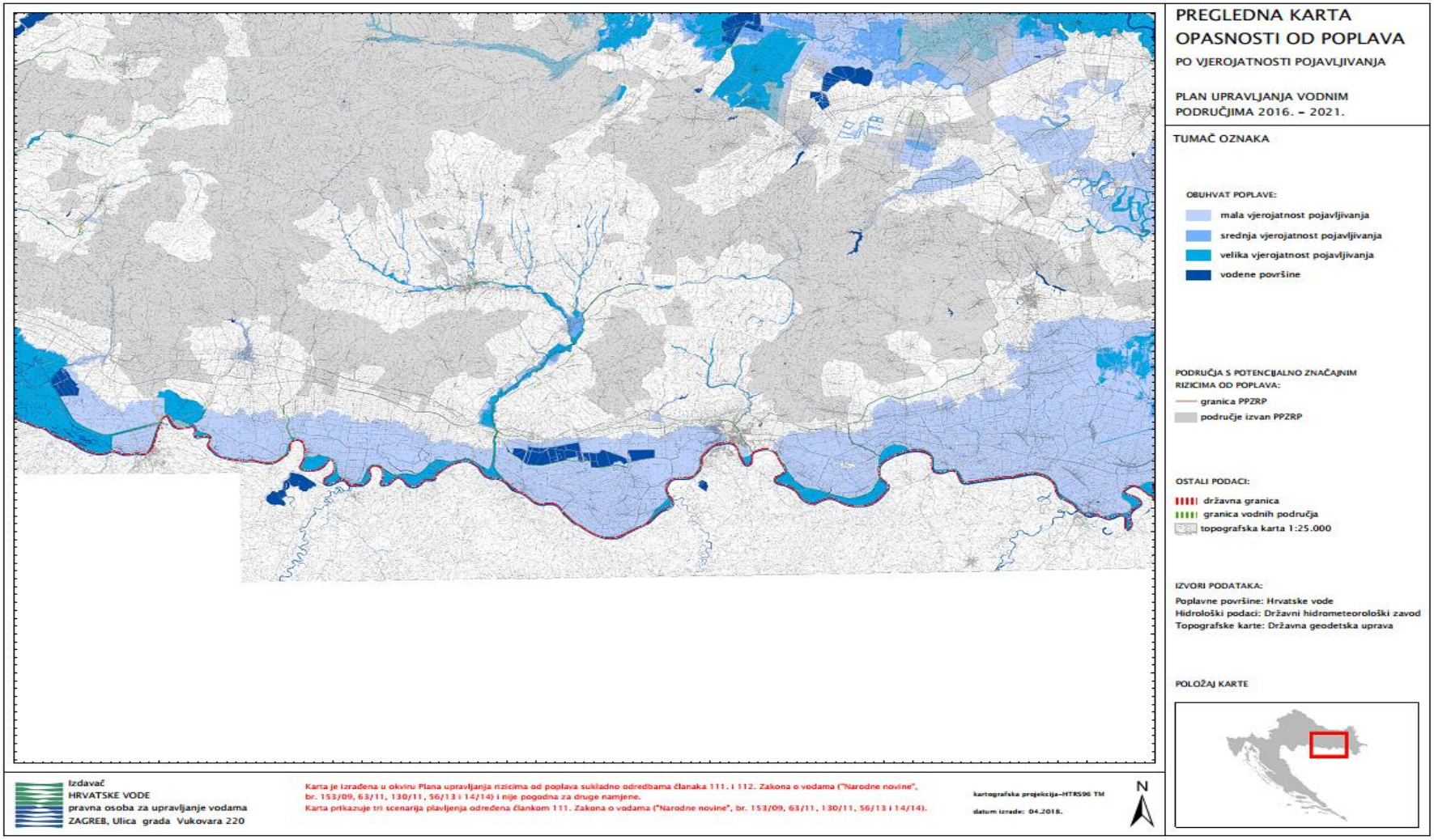

Slika 14. Karta opasnosti od poplava za područje Brodsko-posavske županije
Izvor: Hrvatske vode

4.1.2.6.5 Zaključak

S obzirom na analizirane rizike od elementarnih nepogoda, uočeno kako najveće probleme na području Brodsko-posavske županije predstavljaju poplave, olujna nevremena koja su vrlo često praćena tučom te suša. S obzirom na učestalost poplava te vrlo često prodiranje u naselja na području županije, osim materijalnih šteta, postoji i opasnost od zagađenja površinskih i podzemnih voda pa tako i vodoopskrbe što posljedično negativno utječe na zdravlje i kvalitetu života ljudi. Geografski položaj županije te prenamjena zemljišnog pokrova i oblika korištenja zemljišta (nekadašnja prirodna vegetacija šuma je u velikoj mjeri uništena širenjem urbaniziranih područja) dovele su do smanjenja infiltracije vode u podzemlje te povećanja površinskog otjecanja što, uz druge faktore poput nedovoljne zaštite od bujičnih brdskih voda te neodgovarajuće infrastrukture, pogoduje ranjivosti područja. Na području županije je također izraženo povišenje srednjih temperatura zraka te duže trajanje suhih perioda, kao i učestalost pojave tuče i mraza što negativno utječe na proizvodnju poljoprivrednih kultura te uzrokuje velike materijalne štete.

4.1.3 Tlo, zemljišni pokrov i način korištenja prostora

Analizom pedoloških i obilježja pokrova zemljišta te namjene i korištenja prostora, utvrđeno je stanje kvalitete tala na području Brodsko-posavske županije te su prepoznati specifični pritisci vezani uz dosadašnji način korištenja zemljišta. U skladu s tim, izdvojena su ugrožena područja (s obzirom na razinu onečišćenja i oštećenja tla) na temelju čega su predloženi ciljevi zaštite kao integralni dio održivog gospodarenja zemljišnim resursima Županije.

4.1.3.1 Opća pedološka obilježja

Područje Brodsko-posavske županije moguće je podijeliti u pet reljefnih cjelina, od sjevera prema jugu: 1. gorski rub Psunja, Požeške gore i Dilja, 2. tercijarno prigorje, 3. ocjediti rub savske nizine prema prigorjima, 4. središnja zona savske nizine, 5. prisavska zona.

Samo reljefno najviša područja Požeške gore te viši dijelovi Psunja dijelovi su gorskog područja Županije (> 500 m n.v.). Veći dio Požeške gore te cjelokupno područje Dilj gore i viši dijelovi tercijarnog prigorja pripadaju kategoriji brežuljkastog reljefa i pobrđa (200-500 m n.v.). Najveći dio područja Županije čini nizinsko područje do 200 m n.v.[11] (najniži dio tercijarnog prigorja te područje ocjedite riječne terase, poloja i prisavske zone).

S obzirom na činjenicu kako najveći dio područja pripada nizinskom reljefu, na području Županije dominantan je fluvioakumulacijski tip reljefa (u zoni od 15-ak km od rijeke Save), dok je u manjoj mjeri prisutan fluviodenudacijski tip reljefa karakterističan za brdske i gorske dijelove.

Temeljem metodološkog okvira za provedbu klasifikacije tala Hrvatske, na području Brodsko-posavske županije utvrđena je prisutnost 46 kartiranih jedinica tala (Bogunović i Husnjak, 2000) (Slika 15.). Pojedini tipovi ili niže sistematske jedinice ne javljaju se zasebno, nego zajedno s drugim tipovima i nižim jedinicama tvore zemljišne kombinacije, ovisno o matičnom supstratu, reljefu, hidrologiji i drugom. U okviru procjene pogodnosti tala za obradu, ista se svrstavaju u redove (pogodno ili nepogodno za obradu) i klase pogodnosti za obradu. Red pogodnih tala za obradu

[11] Nadmorske visine u aluvijalnoj dolini rijeke Save kreću se od 80-90 m n.v., dok na području brežuljkastog reljefa diluvija sežu od 90 do 200 m.

podijeljen je na tri klase pogodnosti: P-1 (dobra pogodnost/osobito vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište), P-2 (umjerena pogodnost/vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište) i P-3 (ograničena pogodnost). U red nepogodnih tala za obradu ubrajaju se klase N-1 (privremeno nepogodna tla) i N-2 (trajno nepogodna tla).

Reljefno najvišim područjima Psunja i Požeške gore dominira kiselo smeđe tlo na metamorfitima i klastitima te ranker i lesivirano tlo na silikatnom nanosu (N-2). Navedena tla egzistiraju na većim nagibima te ih karakterizira izraženija kamenitost. Na južnim obroncima Požeške gore zamjetnije je prisutno eutrično smeđe tlo na flišu ili mekom vapnencu, rendzina na laporu, lesivirano i smeđe tlo na vepnencu i dolomitu te silikatno karbonatni sirozem (P-3). Na obroncima Dilj gore dominantno je prisutna rendzina na laporu (flišu) ili mekim vapnencima te rigolana tla vinograda (P-3). Na području ocjedite riječne terase, na nadmorskoj visini između 100 i 200 m, nastavlja se područje u kojemu je dominantno zastupljen obronačni i pseudoglej na zaravni te lesivirano tlo na praporu, zatim kiselo smeđe i močvarno glejno tlo te koluvij (P-3). Za razliku od tala u gorskom području, navedena tla se odlikuju nešto većom dubinom i smještena su na manjem nagibu, stoga su i procesi erozije te spiranja slabije izraženi. Potonja skupina predstavlja najšire rasprostranjenu kombinaciju tala na području Županije. Dalje prema jugu pojavljuju se veća područja močvarno glejnih vertičnih i tresetnih tala male dubine (N-2). U uskoj zoni rijeke Save prisutna su najpogodnija tla za obradu, a koja se pojavljuje i sjevernije na području županije, posebice uz vodotoke i na zaravnjenom terenu. To su tla velike dubine na gotovo potpuno zaravnjenom terenu koja su slabo osjetljiva na kemijske polutante: eutrično smeđe tlo, aluvijalno (fluvisol) obranjeno od poplava, zatim aluvijalno livadno te aluvijalno plavljeno (P-1). Veće površine na istočnom dijelu Županije, na nadmorskoj visini do 100 m, zauzima djelomično hidromeliorirana ritska crnica te močvarno glejno tlo i pseudoglej na zaravni (N-1), kao i lesivirano tlo na praporu te semiglejno tlo, pseudoglej na zaravni i močvarno glejno mineralno tlo.

Inventarizacijom površina u Županiji utvrđeno je kako 67 % poljoprivrednih površina spada u pogodna tla, od čega 22,3 % u dobra pogodna tla (P-1), 18,7 % u umjereno ograničeno pogodna tla (P-2) te 26 % u ograničeno pogodna tla (P-3). Od nepogodnih tala veći dio (25 %) spada u privremeno nepogodna, a 8 % u trajno nepogodna tla za ratarske kulture. U pogledu pogodnosti tla za povrtlarstvo, utvrđeno je da na području Županije ima 44,4 % pogodnih tala, od čega veći dio čine dobro pogodna tla (18,2 %) i umjereno ograničeno obradiva tla (17,1 %). Privremeno nepogodnih tala ima 27,2 %, a trajno nepogodnih najviše - 28,5 %. Površina tla pogodnog za voćarstvo vrlo je ograničena u odnosu na ukupne poljoprivredne površine, i to na samo 21,6 %. Od toga 2 % su dobra obradiva tla, 11,3 % umjereno pogodna, dok 8,3% čine ograničeno pogodna tla. Čak 78,4 % poljoprivrednih površina predstavlja trajno nepogodna tla za ovu granu biljne proizvodnje. Najmanje pogodnih tala ima za vinogradarstvo (12,5 %), od čega veći dio čine dobro pogodna (6,6 %) i umjereno ograničeno pogodna tla (4,2 %). Čak 87,5 % poljoprivrednih površina predstavlja tla trajno nepogodna za vinogradarstvo. Za travnjake su pogodna gotovo sva tla, a najveći dio (43,4 %) čine dobro pogodna, 18,7% umjereno pogodna te 37,8 % ograničeno pogodna tla.

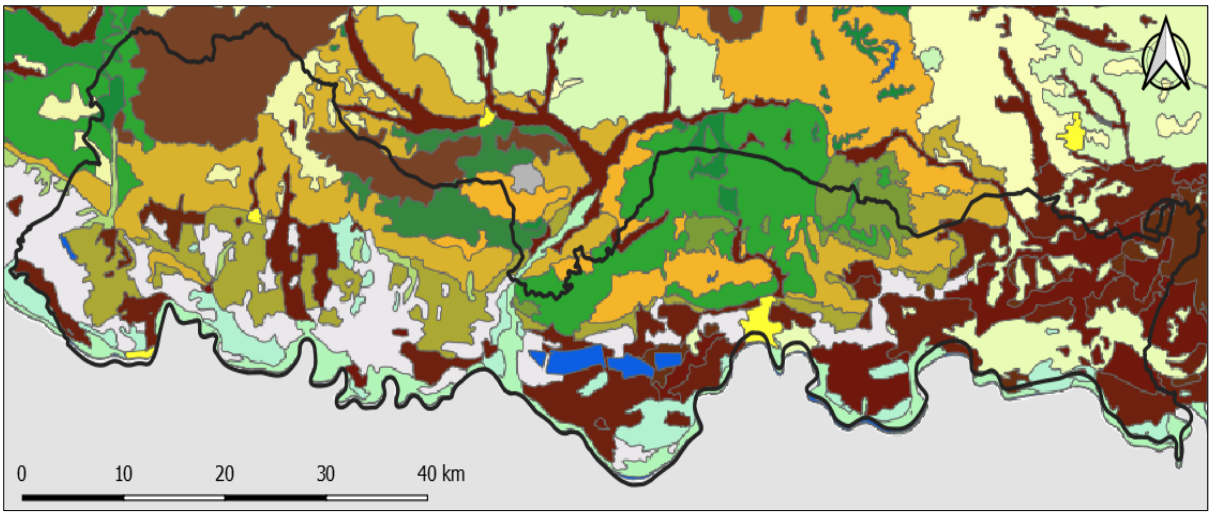

Legenda

- Eutrično smeđe, Lesivirano, Aluvijalno livadno (semiglej), Močvarno glejno
- Aluvijalno (fluvisol) obranjeno od poplava, Aluvijalno livadno, Aluvijalno plavljeno
- Lesivirano na praporu, Pseudoglej, Eutrično smeđe, Močvarno glejno, Koluvij
- Lesivirano na praporu, semiglejno, Pseudoglej na zaravni, Močvarno glejno mineralno
- Rendzina na laporu (flišu) ili mekim vapnencima, Rigolana tla vinograda
- Eutrično smeđe na flišu ili mekom vapnencu, Redzina na laporu, Lesivirano, Smeđe na vapnencu i dolomitu, Sirozem silikatno karbonatni
- Pseudoglej na zaravni, Pseudoglej obronačni, Kiselo smeđe na praporu, Močvarno glejno
- Pseudoglej obronačni, Pseudoglej na zaravni, Lesivirano na praporu, Kiselo smeđe, Močvarno glejno, Koluvij
- Pseudoglej obronačni, Kiselo smeđe, Lesivirano na praporu, Eutrično smeđe, Močvarno glejno
- Niski treset, Močvarno glejno, Ritska crnica
- Močvarno glejna, djelomično hidromeliorirana, Aluvijalno livadno, Ritske crnice
- Kiselo smeđe na metamorfitima, Ranker, Lesivirano na silikatnom nanosu
- Močvarno glejno vertično, Glejna, Tresetna
- Vodene površine (rijeke, jezera, ribnjaci)
- Veća naselja

Slika 15. Pedološka karta Brodsko-posavske županije
Izvor: Bogunović i Husnjak, 2000.

Temeljem bonitetnog vrednovanja tala te karata višenamjenske pogodnosti tla za poljoprivrednu proizvodnju, izrađena je karta prioritetnih gospodarskih programa (Bogunović i Husnjak, 2000), u okviru čega je za svaku kartiranu jedinicu tla predložen optimalni gospodarski program (Slika 16.).

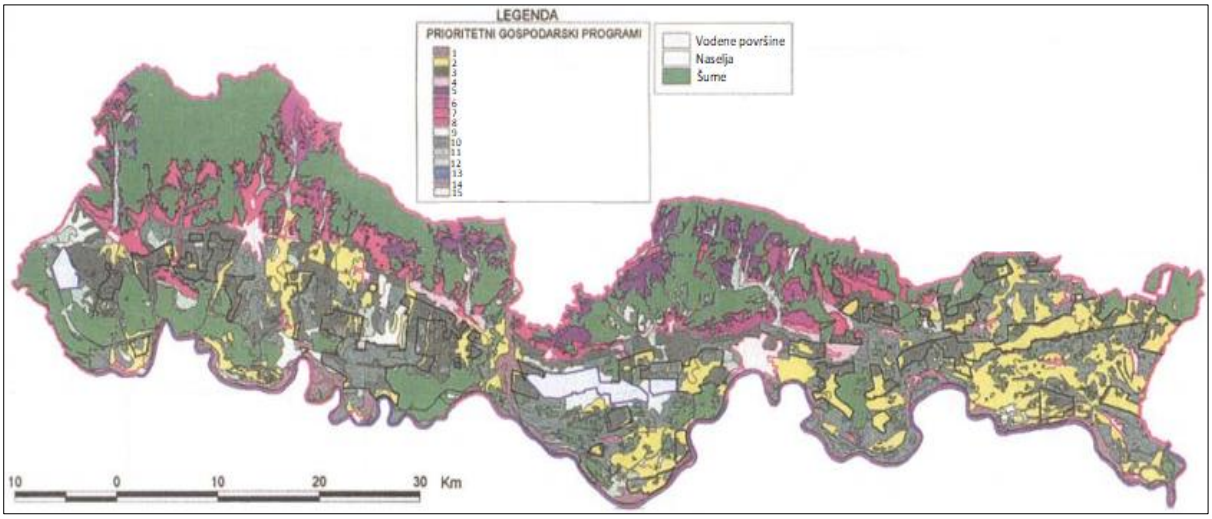

Slika 16. Karta prioritetnih poljoprivredno-gospodarskih programa Brodsko-posavske županije

* Legenda: 1 – povrtlarstvo, ratarstvo, stočarstvo; 2 – ratarstvo, povrtlarstvo, stočarstvo; 3 – ratarstvo, stočarstvo, povrtlarstvo; 4 – ratarstvo, stočarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo; 5 – vinogradarstvo, stočarstvo; 6 – vinogradarstvo, voćarstvo, stočarstvo; 7 – voćarstvo, ratarstvo, stočarstvo; 8 – voćarstvo, vinogradarstvo, stočarstvo; 9 – stočarstvo; 10 – stočarstvo, ratarstvo; 11 – stočarstvo, ratarstvo, ribnjačarstvo; 12 – stočarstvo, ribnjačarstvo; 13 – ribnjačarstvo; 14 – lovstvo, stočarstvo; 15 – lovstvo, voćarstvo, vinogradarstvo
Izvor: Bogunović i Husnjak, 2000.

4.1.3.2 Zemljišni pokrov i korištenje prostora

Stanje zemljišnog pokrova i korištenja prostora te njegovih promjena na području Brodsko-posavske županije prikazano je sintezom digitalne baze podataka Corine Land Cover Hrvatska 2012 (Slika 17.).

Temeljem analize navedenih podataka, utvrđeno je kako se područje triju županija dijeli na nekoliko segmenata:

1. UMJETNE POVRŠINE (2,9 %)

a) cjelovita gradska područja
b) nepovezana gradska područja (diskontinuirano izgrađena područja)
c) industrijski ili komercijalni objekti
d) cestovna i željeznička mreža s pripadajućim zemljištem
g) mjesta eksploatacije mineralnih sirovina
i) zelene gradske površine
j) sportsko-rekreacijske površine

Uvidom u strukturu umjetnih površina, vidljivo je kako se najveći dio (90 %) odnosi na nepovezana gradska područja (naselja). Najveći dio preostalog područja (6 %) zauzimaju površine industrijskih ili komercijalnih objekata.

2. POLJODJELSKA PODRUČJA (56,6 %)

a) nenavodnjavano obradivo zemljište
b) trajno navodnjavano zemljište
c) vinogradi
d) voćnjaci
f) pašnjaci
h) mozaik poljoprivrednih površina
i) pretežito poljoprivredno zemljište sa značajnim udjelom prirodnog biljnog pokrova

Unutar poljodjelskih područja najzastupljeniji su mozaici poljoprivrednih površina (51 %), odnosno kompleks kultiviranih parcela, koji se proteže od reljefno najnižeg dijela tercijarnog prigorja preko područja ocjedite riječne terase do prisavske zone. Osim navedenog, značajni dio (27 %) poljodjelskih površina Županije zauzima nenavodnjavano obradivo zemljište koje se proteže od ocjedite riječne terase prema rijeci Savi, uglavnom na području nižem od 110 m n.v. Od ostalih kategorija poljodjelskih površina zastupljenošću se izdvajaju (15 %) pretežno poljoprivredna zemljišta sa značajnim udjelom prirodnog biljnog pokrova, rasprostranjena kao manji prijelazni pojasevi koji se nastavljaju na komplekse kultiviranih parcela u području prema šumama, posebice na brežuljkastom području sjevera Županije te u manjem opsegu u prisavskoj zoni.

3. ŠUME I ŠIKARE (37,6 %)

a) bjelogorična šuma
b) crnogorična šuma
c) mješovita šuma
d) sukcesija šume (zemljišta u zarastanju)

Šumske površine rasprostranjene su pretežito na sjevernom području Županije, prvenstveno na južnim padinama Psunja, Požeške i Dilj gore te se protežu preko tercijarnog prigorje sve do zone naseljenosti na području ocjedite riječne terase. Osim sjevernog područja, zauzimaju i dobar dio prisavske zone, osobito u zapadnom dijelu Županije. Daleko najzastupljenija je bjelogorična šuma (77 %) čije se površina, prema podacima Corine Land Cover Hrvatska 2012, smanjila za 2 % u razdoblju između 2006. i 2012. godine, dok je udio mješovitih i crnogoričnih šuma zajedno gotovo zanemariv (0,9 %) u kontekstu ukupne površine šuma i šikara Brodsko-posavske županije. S druge strane, površina područja zahvaćenog sukcesijom vegetacije prilično je velika te zauzima 22 % područja Županije s tendencijom širenja, što je prvenstveno posljedica napuštanja ratarstva kao egzistencijalno važne djelatnosti, i to posebice njegovog ekstenzivnog tipa.

4. VLAŽNA PODRUČJA (0,6 %)

a) kopnene močvare

Vlažna područja su na analiziranom području prisutna jedino u vidu kopnenih močvara na 1129 ha (pašnjak Iva; Šešovi – Gornji Varoš; Bara Dvorina – Donja Bebrina; područja uz ribnjake (Sloboština, Jasinje.

5. VODENE POVRŠINE (2,3 %)

a) vodotoci
b) vodna tijela

Vodene površine su na području Županije prisutne u obliku vodnih tijela (ribnjaci, jezera i akumulacije – 54 %) i vodotoka (rijeke Sava i Orljava te manji vodotoci).

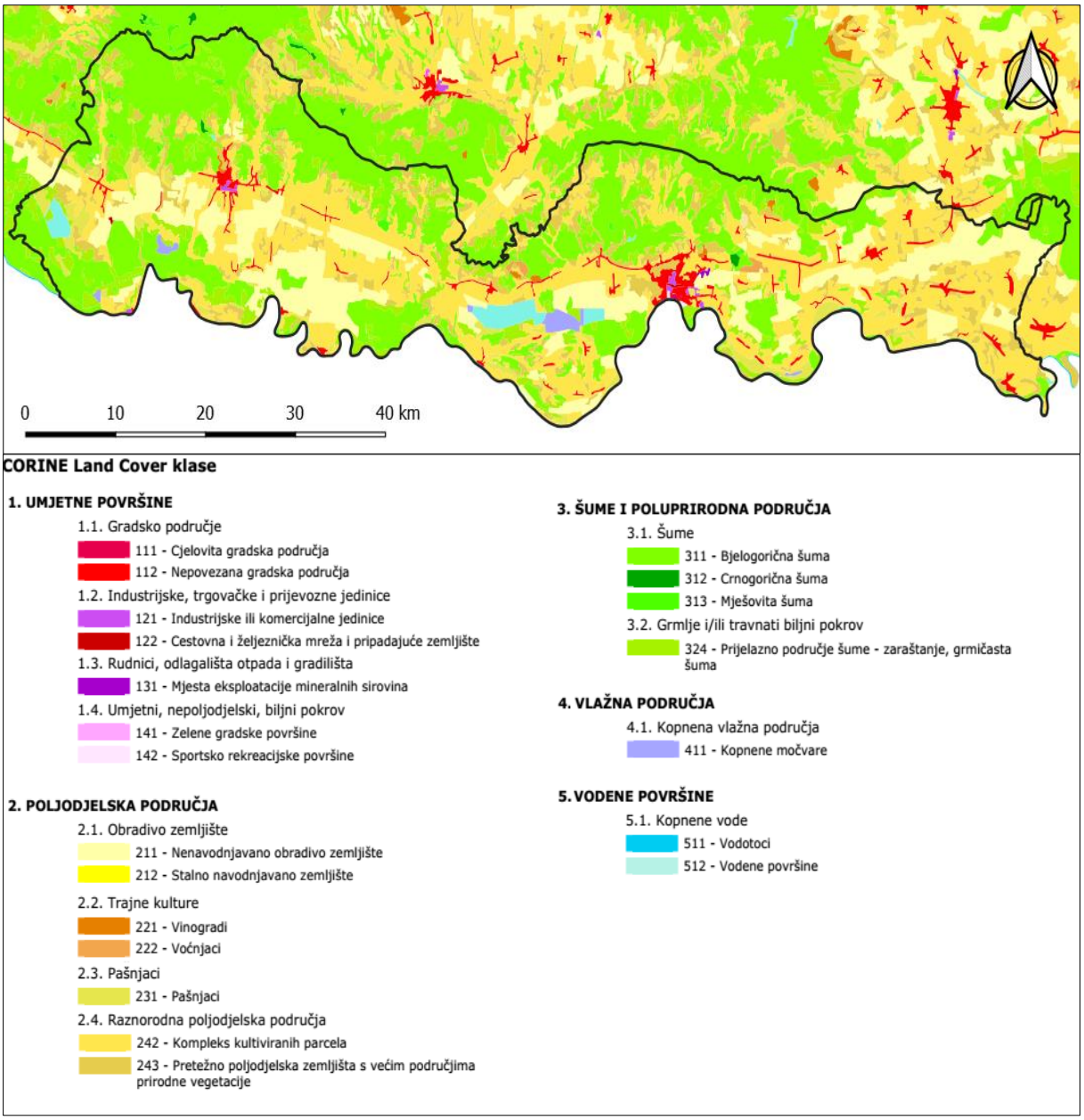

Slika 17. Pokrov zemljišta Brodsko-posavske županije
Izvor: HAOP

4.1.3.3 Ugroženost tala i zemljišnog pokrova

Tlo je kao rastresiti sloj zemljine površine određeno morfološkim, kemijskim, fizičkim i biološkim značajkama. Ono je u pravilu neobnovljivi prirodni resurs, a njegovo oštećenje i uništavanje uzrokuje poremećaje u hidrološkom režimu okoliša. Povezanost tala i hidroloških uvjeta većih područja dovodi do toga da se negativni procesi u jednom tipu tla mogu odražavati i na okolno područje pa je tlo u tom slučaju, pored izloženosti štetnim utjecajima, i samo čimbenik narušavanja okolišnih uvjeta. Pod degradacijom tla općenito se podrazumijeva: potpuni kratkoročni ili dugoročni gubitak proizvodne snage tla, onečišćenje tla, nepovoljne promjene uloge tla u ekosustavu.

U tipologiji degradacije tla razlikuju su se dva tipa degradacijskih procesa. Kod jednih procesi imaju za posljedicu gubitak količine tla, dok drugi uvjetuju gubitak kakvoće tla. Gubitak količine tla općenito je posljedica uklanjanja i premještanja zemljišta s mjesta njegova postanka. S druge strane, promjene u kakvoći tla podrazumijevaju smanjenje plodnosti tla ili smanjenje sposobnosti tla za održavanje rasta biljaka koje su prouzrokovane kemijskim, biološkim i fizikalnim promjenama.

Veći dio područja slijeva rijeke Save zahvaćen je bujičnim i mješovitim procesima erozije svih kategorija. Najrasprostranjenija je V. kategorija erozije (vrlo slaba erozija), a njome su zahvaćeni ravničarski dijelovi slijeva. Posebni radovi za zaštitu od erozije na području slijeva Save nisu se izvodili već se primjenjivao klasični sustav prema kojem se zaštita od erozije provodi isključivo uređenjem bujičnog korita i pripadajućeg bujičnog slijeva. Erozijski procesi i bujična aktivnost javljaju se uglavnom u brdskom dijelu Županije, a ukupna površina zahvaćena tim negativnim procesima je oko 29 % svih površina Županije. Navedeno područje zahvaćeno je III. i IV. kategorijom erozije (srednja i slaba erozija) koja je prisutna i na šumskim površinama. Pošumljavanja i održavanja šuma vršena su u prvom redu sa svrhom proizvodnje drvne mase i to na područjima sa slabijom erozijom. Usporedno s odvijanjem procesa erozije zemljišta, na području Županije su prisutna i područja s pojavom klizišta. Dosadašnjim istraživanjima utvrđeno je kako su klizišta aktivna na sjevernim područjima gradova Slavonskog Broda i Nove Gradiške, na područjima kojih ista ugrožavaju živote i imovinu stanovništva (stambeni i ostali pomoćni objekti) te društvenu infrastrukturu (prometnice).

Šumska tla plavljena vodama većih kontinentalnih rijeka Republike Hrvatske (Drava, Dunav, Sava) imaju značajno veći sadržaj teških metala od okolnih neplavljenih tala. Sadržaj olova i cinka prelazi granične vrijednosti pa valja računati s njihovim štetnim utjecajem na organizme u tlu, kao i na prirodni pomladak raslinstva. Uz teške metale i potencijalno toksične elemente, težak oblik tehnogeneze tla, osobito u poljodjelskom prostoru, čini unošenje stabilnih organskih onečišćivača. U sastavu te skupine nalazi se nekoliko tisuća aktivnih tvari od kojih valja izdvojiti pesticide i policikličke aromatske ugljikovodike. U skladu s navedenim, za očekivati da i tla uz rijeku Savu na području Županije imaju povećani sadržaj teških metala u donosu na druga tla. Upravo je sadržaj teških metala u poljoprivrednom tlu važan je pokazatelj njegove podobnosti za ekološku poljoprivredu. U okviru izrade Studije „Razvitak poljoprivrede na području Brodsko-posavske županije“ uzeti su uzorci tala na nekoliko obiteljskih gospodarstava (Gornji Bogićevci, Zbjeg, Nova Gradiška, Podvinje, Bicko Selo, Vrpolje, Kruševica), kako bi se odredio sadržaj teških metala u tlu. Dobiveni rezultati pokazali su da se sadržaj teških metala kreće u granicama čistog tla (I razred) i tla povećane onečišćenosti (II razred). Unatoč tome što su ispitivana tla duži niz godina bila iskorištava od strane bivših kombinata (PIK Jasinje i PIK Nova Gradiška), rezultati ispitivanja pokazuju kako je riječ o izrazito niskom sadržaju

ispitivanih teških metala. Sukladno tome, tla ovih područja veoma su pogodna za ekološku poljoprivredu, odnosno poljoprivrednu proizvodnju po tzv. alternativnim postupcima.

Dakle, procesi onečišćenja i degradacija tala na području Županije posljedica su nekoliko čimbenika koji istovremeno djeluju u prostoru. Osim već ranije navedenih erozivnih procesa bujičnih vodotoka i pretjerane uporabe kemijskih sredstava u poljoprivredi, isti obuhvaćaju i promet na cestama koje nemaju riješenu odvodnju s pročišćavanjem površinskih voda ispranih s kolnika, zatim funkcioniranje postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari te odlaganje otpada.

Temeljem baza podataka vezanih za teme gospodarenja otpadom te industrije i energetike (ENVI portal okoliša), na području Brodsko-posavske županije evidentirana su 3 aktivna i 13 zatvorenih odlagališta otpada (na njih 6 je otpad i uklonjen). Osim odlagališta otpada, potencijalnu opasnost u pogledu onečišćenja tala i zemljišnog pokrova predstavljaju i postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari[12]. Njih su, prema podacima Registra postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari[13] (RPOT), u razdoblju od 2015. do 2018. godine evidentirana ukupno 32 na području Županije, s najvećom koncentracijom na području Grada Slavonskog Broda (Slika 18.). U 2018. godini evidentirano ih je sedam, od toga šest prema Prilogu II.A (benzinska postaja Nova Gradiška – Relkovićeva ul.; Chromos-Svjetlost d.o.o., Lužani; Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o., Lužani; benzinska postaja Slavonski Brod -zapad; Đuro Đaković Specijalna vozila d.d., Slavonski Brod; Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o., Slavonski Brod), a jedno prema Prilogu II.B – viši razred (INA d.d. Logistika, Logistički terminali, Regija Osijek, UNP 2 Slavonski Brod).

[12] Opasne tvari na području Brodsko-posavske županije proizlaze iz postrojenja navedenih u Registru postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari (RPOT): http://rpot.azo.hr/rpot/loklst.htm?dm=0. Popis svih opasnih tvari, od kojih se neke pojavljuju unutar postrojenja na području Brodsko-posavske županije, nalazi se u prilogu I.A, na poveznicama: http://rpot.azo.hr/rpot/tvar.html?id=0 i http://rpot.azo.hr/rpot/tvar.html?id=1.

[13] RPOT sadrži podatke o vrsti i kategorijama opasnih tvari koje su prisutne u područjima postrojenja, a koje mogu uzrokovati veliku nesreću ili u istima mogu nastati prilikom velike nesreće; dopuštenim količinama opasnih tvari i/ili kategorija opasnih tvari te kriterijima prema kojima se iste klasificiraju kao opasne; podatke o mogućnosti pojave domino efekta; veličini zone ugroženosti u slučaju velike nesreće ili iznenadnog događaja te procjeni eventualnog broja žrtava u slučaju istih. Operater tj. njegovo područje postrojenja koje utvrdi količine opasnih tvari ispod graničnih vrijednosti propisanih u Prilogu I.A, odnosno Prilogu I.B Uredbe, dužan je kroz sustav RPOT/OPVN ispuniti obrazac iz Priloga II.A Uredbe. Operater koji posjeduje količine opasnih tvari ispod 1% donjih graničnih malih količina nije dužan provesti prijavu u bazu RPOT/OPVN, sukladno čl. 4., stavku (6) Uredbe o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari (NN 31/17). Operater koji u području postrojenja utvrdi količine opasnih tvari jednake ili iznad graničnih vrijednosti propisanih u Prilogu I.A, odnosno Prilogu I.B Uredbe, dužan je kroz sustav RPOT/OPVN ispuniti obrazac iz Priloga II.B Uredbe.

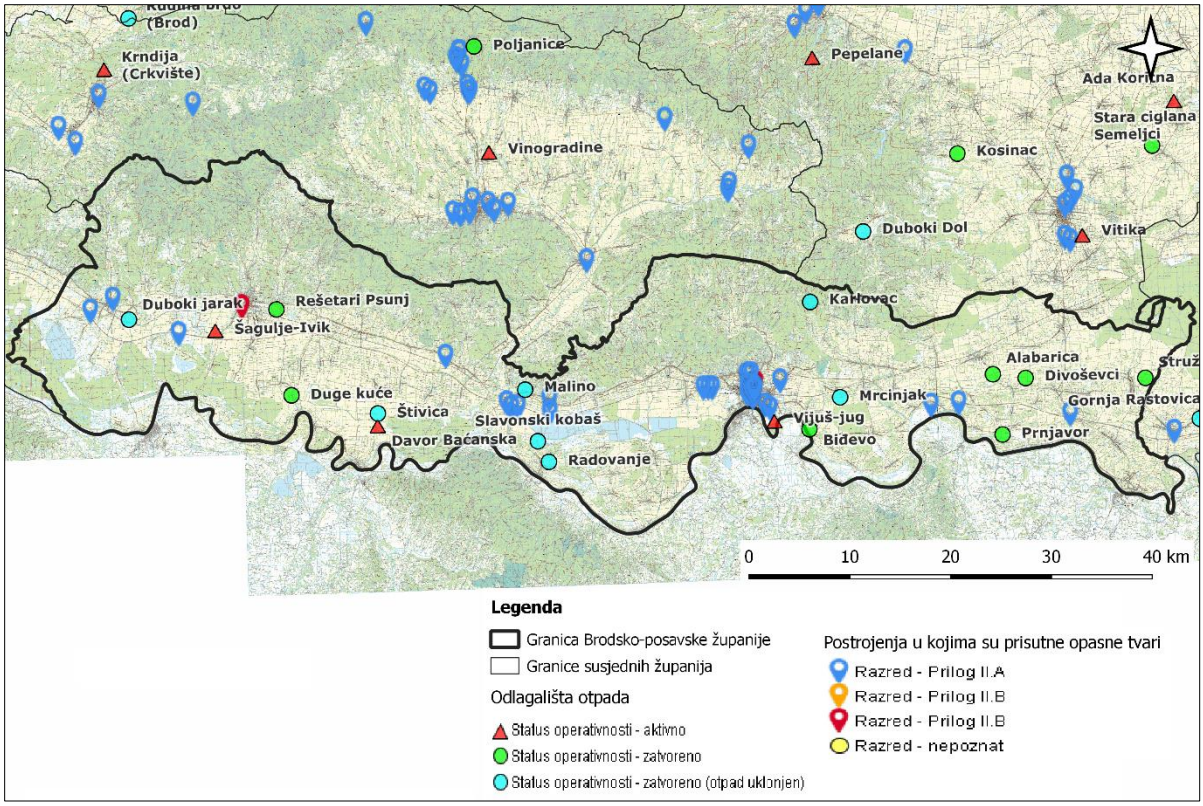

Slika 18. Odlagališta otpada i postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari na području Brodsko-posavske županije
Izvor: ENVI atlas okoliša

Osim navedenog, ugroženost tala i zemljišnog pokrova na analiziranom području donedavno je proizlazila i iz onečišćenja prostora minama, čija je pritutnost bila posljedica intenzivnih vojnih djelovanja tijekom Domovinskog rata na području Županije. Općenito, negativni utjecaj minsko-eksplozivnih sredstava očituje se u nemogućnosti privođenja zemljišta svrsi uz onečišćenje toksičnim elementima, što za posljedicu ima zarastanje zemljišta i degradaciju bonitetnih kategorija tala. Ovakvi utjecaji imaju za posljedicu i gospodarske i sociološke probleme. Osim tla, prisustvo mina utječe na smanjenje bioraznolikosti, kemijsko onečišćenje i smanjenje produktivnosti tla. Detonacije oštećuju stabilnost tla, uzrokuje lokalno sabijanje i povećavanje mogućnosti erozije. Mine su proizvedene od metala, drva, plastike i punjene su kemijskim tvarima, a mogu sadržavati i ostali nerazgradivi i toksični otpad poput osiromašenog urana. Različite vrste onečišćivača imaju različita djelovanja, mogu biti kancerogeni, uzrokovati urođene mane, iritaciju kože, te poremećaje imunološkog sustava. Iako se u određenim krugovima smatra da zabrana pristupa zemljištu predstavlja pozitivan utjecaj izuzećem antropogenog utjecaja na floru i faunu koji se mogu nesmetano obnavljati, treba uzeti u obzir da korijenje i životinje također mogu detonirati mine. Mine nadalje uništavaju vegetacijski pokrov pri detonaciji.

Prema izvješću Hrvatskog centra za razminiranje (HCR) od 11. lipnja 2018. godine, područje Brodsko-posavske županije je u cijelosti isključeno iz minski sumnjivih prostora, nakon što su razminirana sva teže dostupna područja Psunja.

4.1.4 Šumarstvo i lovstvo

Brodsko-posavska županija smještena je u južnom dijelu slavonske nizine i zauzima nizinska-poplavna, ravničarska i brdska područja između rijeke Save na jugu i planine Psunj, Požeškog gorja i Dilja na sjeveru. Ukupna površina šuma i šumskih zemljišta iznosi oko 66 tisuća hektara, odnosno oko 32% ukupne površine županije. Oko 83% ukupne površine šuma i šumskih zemljišta u vlasništvu je Republike Hrvatske a ostatak u vlasništvu privatnih osoba.

Područje Brodsko-posavske županije nakon oslobađanja od Osmanlija bilo je uključeno u vojnu krajinu. Vojna krajina od samog početka ima posebne institucije koje su razvijene zbog njezine strateške uloge. U početnom razdoblju nije bilo nikakvih uredbi koje bi štitile šumu, odnosno vodile napretku u tom pogledu. Radi unapređivanja gospodarenja šumama izdan je 1785. godine posebni Šumski red za Slavonsku krajišku pukovniju.

Od 1860. godine uveden je u vojnoj krajini Opći šumski zakon, koji je već od ranije bio u primjeni u civilnom dijelu Hrvatske.

Prestankom turske opasnosti 1871. godine dolazi do razvojačenja vojne krajine i njene integracije s ostatkom Hrvatske. U tom cilju od 1872. godine počinje proces razlučivanja šuma na području vojne krajine na državne i ovlašteničke. Slijedom toga donesen je 1873. godine Zakon o imovnim općinama u Hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini. Pojedini dijelovi šuma na području Brodsko-posavske županije i susjednih županija bili su obuhvaćeni s dvije imovne općine: Brodskom imovnom općinom (oko 41 tisuću ha šuma i šumskih zemljišta) i Gradiškom imovnom općinom (oko 33 tisuće hektara šuma i šumskih zemljišta).

U proteklih 140-ak godina, iako je šumarstvo ovog područja prošlo kroz brojne transformacije i reorganizacije, glavninom šuma se neprestano gospodarilo po načelima šumarske struke.
„Hrvatske šume“, javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj, p.o. Zagreb, osnovane su 1990. godine na temelju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama (Narodne novine, br. 41/90), s početkom rada 1. siječnja 1991, kao pravni slijednik više gospodarskih subjekata. Tim su zakonom šume i šumska zemljišta Republike Hrvatske definirane kao jedno šumsko gospodarsko područje na kojemu šumama u državnom vlasništvu gospodari jedan gospodarski subjekt, t.j. Hrvatske šume p.o. Zagreb.

Temeljem izmjena Zakona o šumama Javno poduzeće «Hrvatske šume» p.o. Zagreb preoblikovano je u trgovačko društvo Hrvatske šume, društvo s ograničenom odgovornošću. Dana 8. travnja 2002. godine na Trgovačkom sudu u Zagrebu i službeno je proveden upis Društva.

U sastavu Društva osnovano je 16 uprava šuma podružnica, glavninom državnih šuma na području Brodsko-posavske županije gospodari Uprava šuma Podružnica Nova Gradiška, a manjim dijelom površine gospodare UŠP Vinkovci, Požega i Bjelovar.

4.1.4.1 Vegetacijska pripadnost šuma

Vegetacijski šume ovoga područja pripadaju eurosibirsko – sjevernoameričkoj regiji, europskoj subregiji. Zastupljene su biljne zajednice iz nizinskog (planarnog), brežuljkastog (kolinskog) i brdskog (montankog) vegetacijskog pojasa.

Osim karakterističnih vrsta u šumama promatranom području pridolaze alohtone crnogorične (obični bor, duglazija, američki borovac, obična smreka, ariš i dr.) i bjelogorične (euroameričke topole) vrste

u umjetno podignutim sastojinama, uglavnom, u državnom vlasništvu i bagrem koji se, kao invazivna vrsta, širi sa zapuštenih poljoprivrednih površina.

Šumska vegetacija ove Županije je raznolika i mijenja se od šuma vrba i topola uz rijeku Savu i pritoke, preko nizinskih šuma crne johe, poljskog jasena hrasta lužnjaka i običnog graba, do šuma hrasta kitnjaka i bukve na obroncima slavonskog sredogorja (Tablica 10.).

Tablica 10. Zastupljenost šumskih zajednica na području Brodsko-posavske županije

NAZIV BILJNE ZAJEDNICE	LATINSKI NAZIV	UDIO U POVRŠINI ŠUMA NA PODRUČJU ŽUPANIJE, %
Šuma polj.jasena s kasnim drijemovcem	Leucoio-Fraxinetum angustifoliae/ Glav. 1959	6,9
Šuma lužnjaka s velikom žutilovkom	Genisto elatae-Quercetum roburis /Ht. 1938	25,4
Šuma lužnjaka i običnog graba	Carpino betuli-Quercetum roburis /Anić 1959/	7,6
Šuma kitnjaka s vlasuljom	Festuco drymeiae-Quercetum petraeae /Jank. 1968/Hruška 1974/	2,9
Šuma hrasta kitnjaka i običnog graba	Epimedio-Carpinetum betuli /Horvat 1938/Borh.1963	28,7
Brdska bukova šuma s mrtvom koprivom	Lamium orvale-Fagetum sylvaticae/ Ht. 1938.	20,6
Ostale biljne zajednice i umjetno podignute sastojine		7,9
Ukupno		100,0

Izvor: Šumskogospodarski planovi

Nizinski vegetacijski pojas rasprostire se na visini između 80 i 150 metara nadmorske visine te je početna razina pridolaska šumske vegetacije na ovom području. Osnovni ekološki čimbenik u nastajanju i razvoju šumske vegetacije nizinskog pojasa je voda, bilo da se radi o poplavnoj, podzemnoj ili jednoj i drugoj.

Šumski ekosustavi nizinskog vegetacijskog pojasa na ovom području, tijekom dugog vremenskog razdoblja, izloženi su brojnim pritiscima što se negativno odražava na njihovu stabilnost.

Infrastrukturni i hidrotehnički zahvati promijenili su vodni režim, dio područja je pretvoren u periodičku retenciju, što se višestruko nepovoljno odražava na stabilnost ekosustava: površine u retenciji postaju vlažnije; na površinama uz duboke kanale pada razina podzemne vode; slijeganje leda nakon zimskih poplava savija i lomi mlada stabla; tijekom vegetacijskog razdoblja poplave u retenciji traju u prosjeku 23 dana što dovodi do propadanja ponika i pomlatka šumskih vrsta drveća i grmlja; za vrijeme poplave stoka, divljač i glodavci povlače se na preostale nepoplavljene površine, kojih bude oko 10 %, gdje prave znatne gospodarske i ekološke štete.

Početkom prošloga stoljeća šumama na ovom području počela se širiti invazivna biljna vrsta *Amorpha fruticosa* L. (divlji bagrem ili čivitnjača) koja od prirode dolazi na području Floride. Sjeme ove biljke širi se vodom za vrijeme poplava i vrlo agresivno zauzima sloj grmlja u nizinskim šumama. Čivitnjača onemogućava prirodnu obnovu sastojina te, potiskujući biljke koje tvore sloj grmlja i prizemnog rašća nizinskih šuma, znatno sužava biološku raznolikost.

Polovicom prošlog stoljeća holandska bolest brijesta, čiji je uzročnik gljiva (*Ophiostoma ulmi*), uzrokovala je intenzivno sušenje i nestajanje nizinskog ili poljskog brijesta (*Ulmus carpinifolia* L.) iz nizinskih šuma. Udio nizinskog brijesta, koji je do tada činio do 30% drvne zalihe nizinskih šuma smanjen je ispod 1%.

Početkom prošlog stoljeća otpočeo je proces sušenja stabala hrasta lužnjaka (*Quercus robur* L.) koji s promjenjivim intenzitetom traje do današnjih dana. Radi se o složenom procesu u kojem različiti stanišni, klimatski, biotski i sastojinski čimbenici svojim međudjelovanjem uzrokuju propadanje stabala ili sastojina.
Posljednjih godina pojačano je sušenje poljskog jasena (*Fraxinus angustifolia L.*) koje je posljedica višegodišnjeg djelovanja više biotičkih i abiotičkih čimbenika, kao što su nepovoljni utjecaj klimatskih promjena, povećana brojnost štetnika pojedinih godina, promjena režima podzemnih voda i povećanog broja poplava te pojava patogene gljive *Chalara fraxinea*.

U nizinskim šumama razlikujemo tri skupine ekosustava koji se pojavljuju na različitim oblicima dolinskog mikroreljefa:

1. Šumski ekosustavi na mikrouzvisinama (gredama). Predstavnik ove skupine je šuma lužnjaka i običnog graba (*Carpino betuli-Quercetum roboris* Anić 1959/ Rauš 1969). Ova biljna zajednica prostire se na oko 8% ukupnih šumskih površina Brodsko-posavske županije. U toj šumi tlo nije izvrgnuto poplavi, ali je ono zimi zasićeno vodom. Po svom sastavu šuma se znatno razlikuje od lužnjakove šume s velikom žutilovkom. Ona se javlja na ocjeditim terenima koji su međutim dovoljno svježi. Razvijena je na tzv. povišicama ili gredama, na pseudoglejnom odnosno podzolastom tlu, koje je slabo kiselo do neutralno. Tom tipu pripadaju najviše uzdignute lužnjakove šume naših nizinskih krajeva. U toj šumi sudjeluje znatno obični grab i klen te mnogi grmovi i zeljanice ocjednih terena kakve susrećemo u kitnjakovo-grabovoj šumi.

   U sloju drveća ondje dominira lužnjak, a u njegovim mlađim sastojinama obilno mu je primiješan grab, a djelomično i klen. U starijim i starim sastojinama grab je u podstojnim etažama.
2. Šumski ekosustavi na mikroudubinama (nizama). Predstavnik ove skupine šumskih ekosustava je šuma lužnjaka s velikom žutilovkom (*Genisto elatae-Quercetum roboris* Ht. 1938), odnosno subasocijacija s rastavljenim šašem *(Genisto elatae-Quercetum roboris caricetosum remotae* Ht. 1938). Ova biljna zajednica rasprostire se na približno 25% ukupnih šumskih površina Brodsko-posavske županije.

   U hidrološkom smislu za zajednicu je važna podzemna voda koja ostaje preko cijele godine dosta visoka. Voda se zadržava na površini vrlo dugo.
3. Šumski ekosustavi na mokrim mikroudubinama (bare). Predstavnik ove skupine šumskih ekosustava je šuma poljskog jasena s kasnim drijemovcem (As. *Leucoio-Fraxinetum angustifoliae* Glavač 1959) rasprostire se uglavnom u zoni poplavnih voda u slivu rijeke Save i

njezinih lijevih pritoka na oko 7% ukupnih šumskih površina ove županije. Najvažniji čimbenici koji uvjetuju razvoj asocijacije u prvom redu su mikroreljef te s njim u vezi stagnantna i podzemna voda i tlo koje može biti bazične do kisele reakcije.

U orografskom pogledu fitocenoza zauzima bare i tanjure. Tanjur je otvorena ili zatvorena udubina u tlu. Voda se iz viših tanjura slijeva u niže (otvoreni) ili se iz njih uopće ne može iscijediti (zatvorena), pa odatle nestaje tek isparivanjem. Na tom području bare su dublji tanjuri u kojima se oborinska voda iz susjednih terena skuplja i tu stagnira, a nestaje tek isparavanjem. U takvim plićim barama i tanjurima razvija se tipična šuma poljskoga jasena. Jasen se, naime, privukao do krajnje granice mogućnosti opstanka šume (barska granica šume). Bare koje leže u većim udubljenjima nisu obrasle šumskim drvećem.

Brežuljkasti vegetacijski pojas proteže se između 150 i 500 metara nadmorske visine. Glavna vrsta drveća u brežuljkastom vegetacijskom pojasu je hrast kitnjak, a značajno je zastupljen i obični grab, bukva, klen, trešnja i druge vrste.

Osim navedenih karakterističnih vrsta, u šumama brežuljkastog pojasa na promatranom području pridolaze i manje površine kultura alohtone crnogorice (obični bor, crni bor, arš, duglazija, američki borovac).

Ilirska šuma kitnjaka i običnog graba (*Epimedio-Carpinetum betuli* Ht.1938. Borh. 1963) pridolazi na oko 29% šumskih površina na području Brodsko-posavske županije. To je široko rasprostranjena klimatskozonalna zajednica koja u Hrvatskoj raste na brdskim terenima, nižim gorjima i podnožjima većih masiva do 500 m, u humidnim klimatskim uvjetima, na eutričnim kambisolima, luvisolima i obronačnom pseudogleju na različitim supstratima.

U sloju drveća uz hrast kitnjak najznačajnije su vrste običnih grab, trešnja, klen, gorski javor i bukva.

Šuma hrasta kitnjaka s vlasuljom (*Festuco drymeiae-Quercetum petreae* Jank.1968/Hruška 1974) pridolazi na oko 3% šumskih površina ove Županije. Rasprostranjena je na grebenima i padinama slavonskog gorja. U sloju drveća izrazit edifikator je hrast kitnjak.

Brdska bukova šuma (*Lamio orvale-Fagetum sylvaticae* Ht. 1938) je u Hrvatskoj klimatskozonalnoga karaktera. Rasprostranjena je na kontinentalnoj strani Dinarida, u panonskome gorju, kao i u prijelaznom području srednje Hrvatske približno od 400 do 750 m n.v. U dinarskom području raste najčešće na smeđem tlu na vapnencu i crnici na vapnencu, a u panonskom gorju na širokom spektru raznih tipova tala, no najčešće na distričnim smeđim dubokim tlima i na luvisolima na silikatu.

Na području Brodsko-posavske županije čini oko 21% ukupne površine šuma i šumskih zemljišta, a dolazi na obroncima slavonskog gorja.

U sloju drveća dominira edifikator bukva. U nižim područjima primiješani su još hrast kitnjak i obični grab, a u višim gorski javor, mliječ, obični jasen i gorski brijest. Sloj grmlja često je vrlo bogat. Osim vrsta iz sloja drveća grade ga likovci (*Daphne mezereum, D. laureola*), crvena bazga (*Sambucus racemosa*), božikovina (*Ilex aquifolium*), kozokrvine (*Lonicera xylosteum, L. alpigena*), širokolisna kurika (*Eunymus latifolia*) i druge vrste.

Zbog različitih sinekoloških uvjeta, položaja gorskih masiva i drukčijeg razvoja panonska varijanta bukovih šuma je siromašnija vrstama od dinarske, pa u njoj izostaju ili su rjeđe *Rhamnus falax, Calamintha grandiflora, Veronica latifolia, Geranium nodosum, Stellaria glochidiosperma, Omphalodes verna* i druge vrste (Horvat 1938).

Fitocenoza brdske bukove šume s mrtvom koprivom smatra se optimumom bukove šume u nas. Raščlaniti se može na više nižih jedinica, što dosada u Hrvatskoj nije jedinstveno provedeno.

4.1.4.2 Struktura i gospodarska podjela šuma

Šume i šumska zemljišta zauzimaju oko 717 km^2 (oko 35% površine Županije) i čine oko 2,7 % šuma i šumskih zemljišta u Republici Hrvatskoj. Oko 552 km^2 šuma i šumskih zemljišta je u vlasništvu Republike Hrvatske, a 104 km^2 u vlasništvu privatnih šumoposjednika (Tablica 11.).

Tablica 11. Struktura šuma i šumskih zemljišta na području Brodsko–posavske županije

VLASNIŠTVO	OBRASLO	NEOBRASLO		NEPLODNO	UKUPNO
		PROIZVODNO	NEPROIZVODNO		
	HA				
Šume u vlasništvu RH	52.529	966	844	917	55.255
Šume privatnih šumoposjednika	10.342		9	7	10.358
Ukupno na području Brodsko- posavske županije	62.871	966	853	924	65.613

Izvor: Šumskogospodarski planovi

Šumama u vlasništvu Republike Hrvatske gospodare Hrvatske šume d.o.o. putem Uprava šuma Podružnica Nova Gradiška, Vinkovci, Požega i Bjelovar. Glavnina šuma nalazi se na području UŠP Nova Gradiška (šumarije Nova Gradiška, Okučani, Stara Gradiška, Nova Kapela, Oriovac, Slavonski Brod, Trnjani).

Državne šume prostorno su podijeljene na 29 gospodarskih jedinica, za koje se redovito obnavljaju, odnosno revidiraju šumskogospodarski planovi.

Javne ovlasti u gospodarenju šumama privatnih šumoposjednika obnaša Savjetodavna služba-Podružnica za Brodsko-posavsku županiju. Privatne šume prostorno su podijeljene na 12 gospodarskih jedinica. Programi gospodarenja šumama izrađeni su za 11 gospodarskih jedinica.

Tablica 12. Procjena strukture šumoposjedničkih šuma na području Brodsko- posavske županije s obzirom na veličinu posjeda (procjena je izrađena na temelju podataka iz dijela šumskogospodarskih planova koji sadrže podatke o strukturi posjeda)

VELIČINA ŠUMSKOG POSJEDA	STRUKTURA ŠUMOPOSJEDNIČKIH ŠUMA S OBZIROM NA VELIČINU POSJEDA			
	POVRŠINA	BROJ POSJEDNIKA	%	
	HA		OD UKUPNE POVRŠINE	OD UKUPNOG BROJA POSJEDNIKA
1	2	3	4	5
Do 1 ha	5.222	13.299	50,5	82,0
1, 01 do 5 ha	4.861	2.856	47,1	17,6
5, 01 do 10 ha	259	65	2,4	0,4
10,01 do 30,00 ha	0	0	0,0	0,0
30,01 do 100 ha	0	0	0,0	0,0
Preko 100 ha	0	0	0,0	0,0
Ukupno Brodsko-posavska županija	10.342	16.218	100,0	100,0

Izvor: Šumskogospodarski planovi

Prosječna veličina privatnog šumoposjeda na području Županije iznosi 0,64 ha, a 50% šumoposjednika ima posjede manje od 1 ha.

Drvna zaliha u šumama na području Brodsko-posavske županije iznosi oko 15,5 milijuna m^3 od čega je 13,6 milijuna m^3 u šumama u vlasništvu RH, a ostatak u šumama privatnih šumoposjednika. Glavninu drvne zalihe čini hrast lužnjak (27%), bukva (22%), hrast kitnjak (21%), poljski jasen (10%), grab (6%), cer (3%).

Godišnji prirast iznosi oko 402 tisuća m^3, odnosno oko 2,6% od drvne zalihe. Oko 85% godišnjeg prirasta (341 tisuća m^3) ostvaruje se u državnim šumama a ostatak od oko 61 tisuća m^3 u šumama privatnih šumoposjednika.

Prosječni godišnji etat u šumama u vlasništvu Republike Hrvatske iznosi oko 344 tisuća m^3 (2,5% drvne zalihe, 79% prirasta). Predviđeno je da se oko 55% etata realizira kao glavni prihod, oplodnim sječama zrelih, jednodobnih sastojina, a 45% kroz uzgojne zahvate njege šuma proredom. Prosječna godišnja površina glavnog prihoda iznosi oko 500 ha, a prethodnog oko 4000 ha.

Oko 88% ukupne površine šuma i šumskih zemljišta na području Županije su šume gospodarske namjene, oko 5% su zaštitne šume i oko 7% površine su šume s posebnom namjenom. U kategoriju šuma s posebnom namjenom spadaju zaštićeni dijelovi prirode (posebni rezervati Prašnik i Muški bunar, značajni krajobrazi, Park prirode Lonjsko polje) koji se nalaze na ovome području te šumski sjemenski objekti (sjemenske sastojine).

Prema načinu postanka i uzgojnom obliku oko 82 % šuma na području Županije su prirodne sastojine visokog uzgojnog oblika, oko 2% ukupne obrasle površine su umjetno podignute sastojine (kulture).

Sastojine niskog uzgojnog oblika (panjače) obrastaju oko 14% i degradirane sastojine- šikare 1% ukupne površine šuma.

U državnim šumama na području Županije provodi se regularni (sastojinski) način gospodarenja dok se šumama privatnih šumoposjednika gospodari raznodobno.

Kod jednodobnog načina gospodarenja planiranje održivog gospodarenja zasniva se na normalnom razmjeru dobnih razreda unutar uređajnog razreda, a kod raznodobnog načina gospodarenja na normalnoj, optimalnoj strukturi sastojina s obzirom na drvnu zalihu, debljinsku raspodjelu i broj stabala.

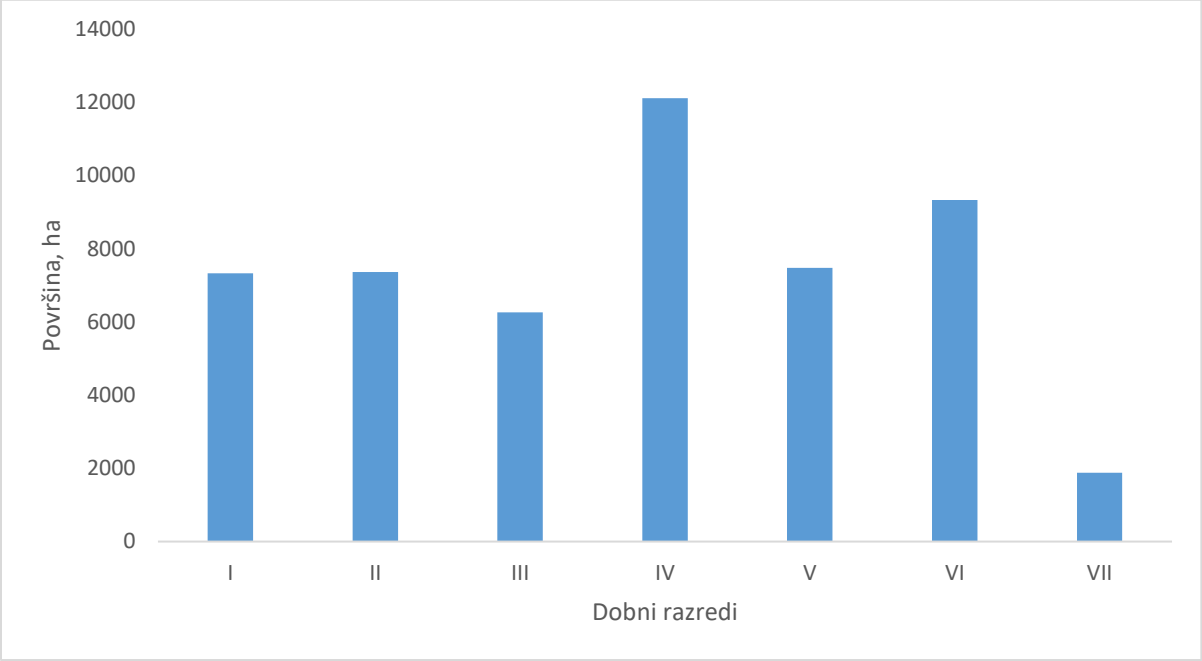

Slika 19. Dobna struktura šuma u vlasništvu RH na području Brodsko-posavske županije
Izvor: Programi gospodarenja šumoposjednika za područje Brodsko-posavske županije

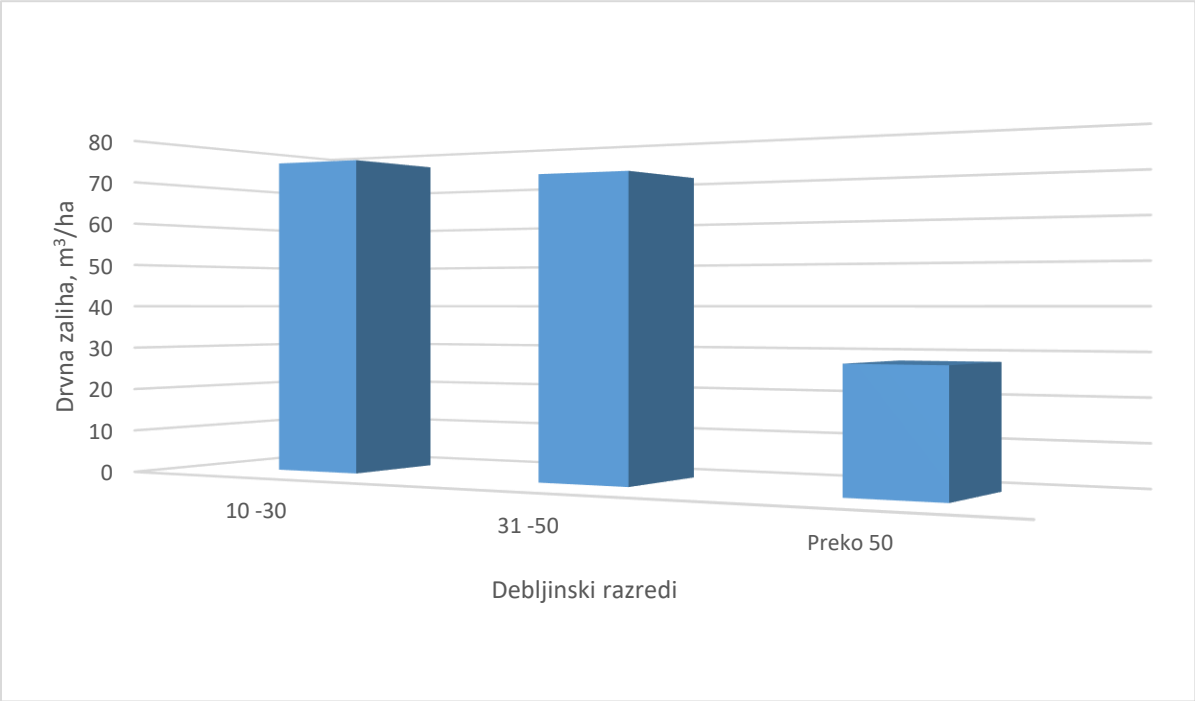

Slika 20. Debljinska struktura uređenih šuma privatnih šumoposjednika na području Brodsko-posavske županije
Izvor: Šumskogospodarska osnova područja, važnost 2016 – 2025. godina

Prosječna otvorenost šuma u vlasništvu RH prometnicama iznosi 10,63 km/1000 ha obraslog šumskog zemljišta, a po gospodarskim jedinicama otvorenost se kreće između 0,94 i 67,36 km/1000 ha.

4.1.4.3 Općekorisne funkcije šuma

Kada se govori o općekorisnim funkcijama šume misli se na neizravne koristi od šume. One su u vezi s glavnim stanišnim čimbenicima koje šuma svojim postojanjem, sastavom šumskog drveća, grmlja i prizemnog rašća, a posebno šumskog tla, mijenja i zapravo oplemenjuje.

Općekorisne funkcije šuma razvrstavaju se u tri osnovne skupine: *ekološke funkcije ili uloge šume* (hidrološka, vodozaštitna, protuerozijska, klimatska, protuimisijska), *društvene ili socijalne funkcije* (estetska, zdravstvena, rekreacijska i turistička, utjecaj na faunu i lov, unapređenje čovjekova okoliša).

Treću skupinu općekorisnih funkcija šume čini *zaštita prirode, očuvanje biološke raznolikosti i genofonda.*

U treću skupinu općekorisnih funkcija ulaze funkcije s istodobnim obilježjem ekoloških i socijalnih funkcija te postaju sve zanimljivije u međunarodnim dogovorima i sadržane su u međunarodnim europskim konvencijama (NATURA 2000 i dr.).

U Republici Hrvatskoj u službenoj uporabi je višekriterijski model vrednovanja općekorisnih funkcija šuma. Za svaki od 9 kriterija propisan je raspon ocjena i parametri koji utječu na visinu ocjene. Za područje koje je predmet ocjenjivanja utvrđuje se zbirna ocjena, kojoj se pridružuje odgovarajuća bodovna protuvrijednost. Novčana vrijednost boda administrativno se određuje, sukladno

odredbama članka 17. Pravilnika o utvrđivanju naknade za prenesena i ograničena prava na šumi i šumskom zemljištu (NN 72/16).

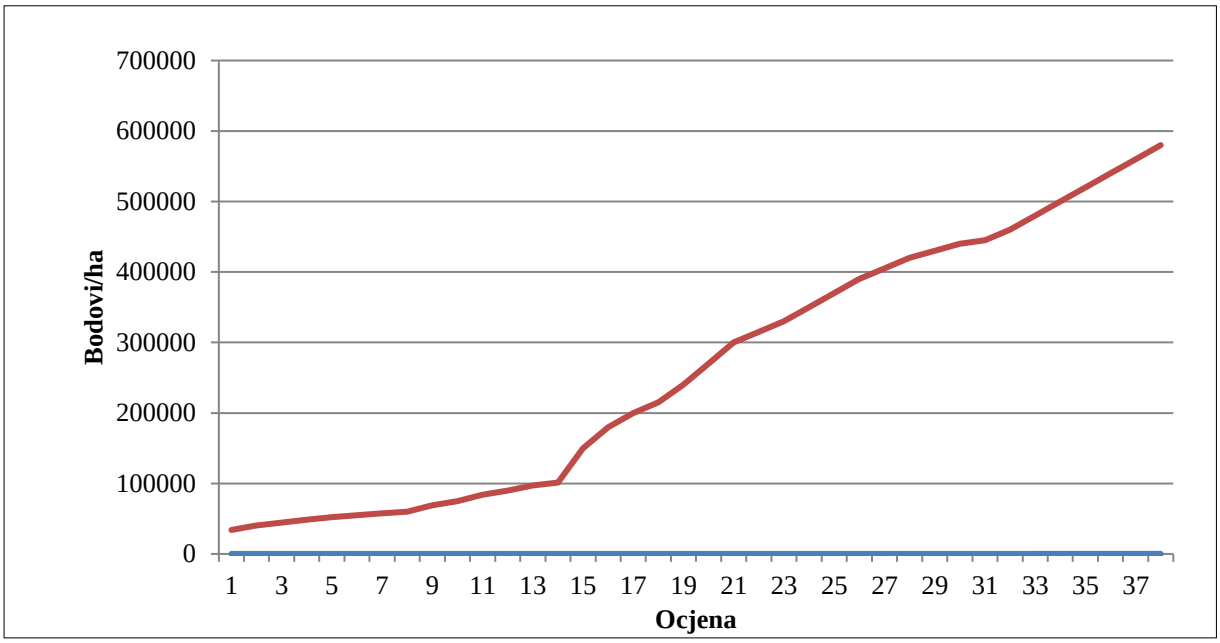

Slika 21. Odnos zbirnih ocjena općekorisnih funkcija šuma i pripadajućih bodova prema odredbama Pravilnika o utvrđivanju naknade za prenesena i ograničena prava na šumi i šumskom zemljištu

Tablica 13. Procjena prosječne vrijednosti općekorisnih funkcija šuma po hektaru obrasle površine šuma u vlasništvu RH na području Brodsko-posavske županije

OPĆEKORISNA FUNKCIJA									
Zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava	Utjecaj na vodni režim i hidroenerg. sustav	Utjecaj na plodnost tla i poljodjelsku. proizvodnju	Utjecaj na klimu	Zaštita i unapređenje čovjekova okoliša	Stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere	Rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija	Utjecaj na faunu i lov	Zaštitne šume i šume s posebnom namjenom	Ukupno
PROSJEČNA OCJENA PO HEKTARU OBRASLE POVRŠINE									
1,5	3,0	2,9	2,0	3,0	2,1	2,1	3,0	0,8	20,3

Sukladno odredbama Pravilnika o utvrđivanju naknade za prenesena i ograničena prava na šumi i šumskom zemljištu zbirnoj ocjeni od 20,3 pridružuje se bodovna protuvrijednost 204.500 bodova. Novčana vrijednost boda administrativno se određuje, sukladno odredbama članka 14. istog Pravilnika. Posljednjih 20-ak godina primjenjuje se paritet 1 bod = 1 kuna.

4.1.4.4 Ugroženost šuma od požara

Procjena ugroženosti šuma od požara provodi se prema Mjerilima za procjenu opasnosti od šumskog požara, koja su sastavni dio Pravilnika o zaštiti šuma od požara (NN 33/14).

Za oko 1% površine šuma i šumskih zemljišta u vlasništvu RH utvrđena je velika ugroženost od požara, za 46% površina umjerena i za preostalih 53% mala ugroženost od požara. Prema podacima Hrvatskih šuma, na području Brodsko-posavske županije se u državnim šumama nalazi oko 600 ha šuma koje spadaju pod II. Kategoriju ugroženosti, dok ostale državne šume pripadaju III. i IV. kategoriji ugroženosti od požara, što predstavlja olakotnu okolnost kod zaštite šuma od požara.

4.1.4.5 Cilj gospodarenja šumama i šumskim zemljištima

Šumskogospodarskim planovima planira se održivo gospodarenje šumskim resursima. Propisani način gospodarenja zasniva se na odredbama Zakona o šumama, a usklađen je s uvjetima i mjerama zaštite prirode. Gospodarskim korištenjem etata i nedrvnih šumskih proizvoda omogućava se razvoj šumarstva kao primarne gospodarske djelatnosti i potiče razvoj drugih djelatnosti, prvenstveno industrije, energetike, turizma i sl..

Predviđenim načinom gospodarenja, kroz propisani etat, šumskouzgojne radove i radove zaštite šuma, podržava se i štiti prirodna struktura šuma te potiče njihovo poboljšanje.

Šume u vlasništvu Republike Hrvatske na području Brodsko-posavske županije su tijekom dugog razdoblja gospodarene po principima šumarske struke te je njihova struktura i proizvodnost na vrlo visokoj razini.

U daljnjem gospodarenju dodatnu pažnju treba posvetiti prilagodbi šumskih ekosustava na promjene ekoloških prilika do kojih dolazi uslijed globalnih klimatskih promjena. U svezi toga treba pažljivo promišljati sve zahvate u prostoru, naročito one koji mogu dovesti do poremećaja režima podzemnih voda i režima plavljenja nizinskih šuma.

Sukladno smjernicama gospodarenja i uvjetima zaštite prirode alohtone bjelogorične i crnogorične te invazivne vrste (bagrem, pajasen) postupno zamjenjivati vrstama drveća koje čine prirodne šumske ekosustave na području Županije.

U sklopu Strategije razvoja Brodsko-posavske županije treba predvidjeti mjere za učinkovito upravljanje šumama na malom posjedu privatnih šumoposjednika.

Svrha tih mjera je zaustavljanje prenamjene i popravljanje strukture šuma na malom privatnom šumoposjedu. Isto tako treba prepoznati šume visoke zaštitne vrijednosti (zaštitne šume, šume posebne namjene, šume od posebnog značenja i vrijednosti za krajobraz) te posebno poticati održivo gospodarenje takvim sastojinama.

Predlažemo da te mjere obuhvate sljedeće aktivnosti:

- Dovršavanje izrade Programa gospodarenja šumama šumoposjednika za preostali dio šuma i poticanje šumoposjednika da aktivno sudjeluju u procesu izrade programa i oblikovanju smjernica gospodarenja;
- Poticanje šumoposjednika na provedbu izrađenih Programa gospodarenja;
- aktivnosti u cilju okrupnjavanja šumskog posjeda
    - poticanje okrupnjavanja prometom šumama i šumskim zemljištem (kupnja, prodaja, zamjena, i dr.),
    - poticanje rješavanja imovinsko-pravnih odnosa;
    - poticanje osnivanja šumarskih udruženja i zadruga;
    - poticanje prenamjene zapuštenih marginalnih poljoprivrednih zemljišta u šume;
- aktivnosti u cilju zaštite šuma i šumskog zemljišta od:
    - gubitka prenamjenom,
    - degradacije neodgovarajućim gospodarenjem i smanjivanja potencijala općekorisnih funkcija šuma;

4.1.4.6 Lovstvo

Lovno gospodarstvo obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Divljač je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Lovišta se ustanovljuju prema vrsti divljači koja prirodno obitava ili se uzgaja na površinama zemljišta, prema broju divljači koja se prema mogućnostima staništa može uzgajati na tim površinama i namjeni lovišta. Pravo lova u lovištu izvršava se kao pravo i dužnosti provedbe lovnogospodarske osnove ili programa uzgoja divljači i sklopljenog ugovora o zakupu, odnosno koncesiji. Bez odobrene lovnogospodarske osnove ili programa uzgoja divljači i ugovora o zakupu, odnosno koncesiji, ne može se izvršavati pravo lova.

Na prostoru Brodsko-posavske županije nalazi se 25 zajedničkih otvorenih lovišta ukupne površine 122 tisuće hektara i 15 vlastitih - državnih lovišta ukupne površine oko 71 tisuću hektara. Ovlaštenici prava lova u lovištima najvećim su dijelom lovačke udruge.

Lovački savez Brodsko-posavske županije ima na svojem području oko 2.000 lovaca koji su organizirani u 30 lovačkih udruga.

4.1.5 Stanje vode, vodnih tijela, vodoopskrbe i odvodnje

4.1.5.1 Hidrografska mreža

Prostor Županije hidrogeografski pripada Dunavskom vodnom području. Dunavsko vodno područje podijeljeno je temeljem Odluke o granicama područja podslivova, malih slivova i sektora (NN 97/10, 31/13), na područje podsliva rijeke Save i područje podsliva rijeke Drave i Dunava.

Vodotoci na području županije grupirani su u slivna područja: slivno područje Šumetlica–Crnac površine 98.376 ha, slivno područje Jelas polja površine 45.640 ha, slivno područje Bić, slivno područje Orljava, površine 149.400 ha.

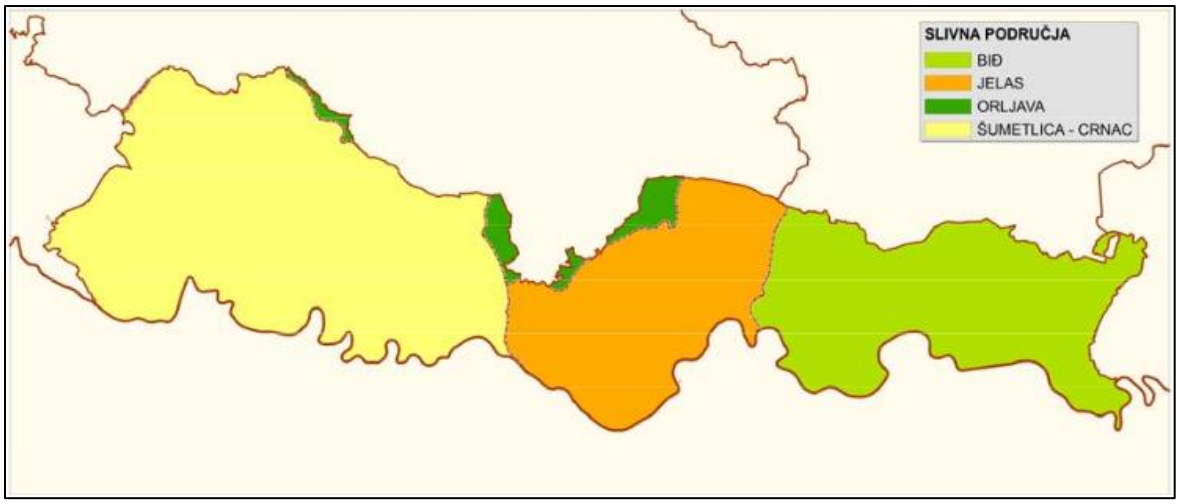

Slika 22. Slivna područja Brodsko-posavske županije
Izvor: Plan navodnjavanja Brodsko-posavske županije 2007. god

Odlukom o utvrđivanju slivnih područja (NN 20/96, 98/98, 5/99), na vodnom području sliva Save Brodsko-posavskoj županiji pripadaju sljedeći slivovi:

- slivno područje Brodska Posavina
- slivno područje Šumetlica-Crna
- slivno područje Biđ-Bosut.

Slivno područje "Brodska Posavina" obuhvaća područje dijela Brodsko-Posavske Županije i to: grad Slavonski Brod, općine: Bebrina, Brodski Stupnik, Bukovlje, Donji Andrijevci, Garčin, Gornja Vrba, Klakar, Oprisavci, Podcrkavlje, Sibinj, Sikirevci, Slavonski Šamac, Velika Kopanica, Vrpolje, dijelove općina Gundinci i Oriovac.

Slivno područje "Šumetlica-Crnac" obuhvaća područje dijela Brodsko-Posavske Županije i to: grad Nova Gradiška, općine: Cernik, Davor, Dragalić, Gornji Bogićevci, Nova Kapela, Okučani, Rešetari, Stara Gradiška, Staro Petrovo Selo, Vrbje i dijelove općine Oriovac.

Slivno područje "Biđ-Bosut" obuhvaća manji dio područja Brodsko-Posavske Županije i to dijelove općine Gudinci.

Sukladno tome, slivovima na području Županije upravljaju VGI Brodska Posavina i VGI Šumetlica-Crnac te u vrlo malom dijelu Općine Gundinci, VGI Biđ-Bosut.

Na području Brodsko-posavske županije od vodnih površina zastupljeni su vodotoci, akumulacije i ribnjaci, dok jezera i retencija nema.

Pod vodnim površinama u Županiji nalazi se 6.955 ha, što iznosi 3,4% ukupne površine Županije. Najzastupljenija kategorija vodnih površina su vodotoci površinom od 4.153 ha, što je 59,7% ukupnih vodnih površina. Ribnjaci pokrivaju površinu od 2.782 ha, odnosno 40% vodnih površina, a akumulacije površinu od 20 ha, što je svega 0,3% vodnih površina.

Najveća zastupljenost vodnih površina je na vodnom području Jelas. Ovo područje s udjelom od 52,6% u vodnoj površini Županije ima dvostruko više vodenih površina od vodnog područja Šumetlica-Crnac i oko dva i pol puta više od vodnog područja Biđ-a. Ova činjenica je posljedica velike površine ribnjaka od 2.120 ha.

Vodotoci vodnog područja Jelas i Bić imaju površinu od oko 1.500 ha svako, što iznosi oko 37% ukupne površine vodotoka u Županiji. Slivno područje Šumetlica – Crnac svojim vodotocima pokriva površinu od 1.100 ha, odnosno oko 27 % ukupne površine vodotoka u Županiji.

Na području Županije nalaze se i dvije akumulacije s površinom od 0,3% ukupne vodne površine. Akumulacija Bačica svojom površinom od 16,65 ha pokriva 84% ukupne površine akumulacija, a manja akumulacija Petnja ima površinu od 3,1 ha, odnosno 16% ukupne površine akumulacija. Također u blizini Slavonskog broda nalazi se manja akumulacija Ljeskove vode rezervirana isključivo za rekreaciju.

4.1.5.1.1 Vodotoci

Područje Brodsko-posavske županije omeđeno je s južne strane rijekom Savom u dužini od 174,9 km. Rijeka Sava sa srednjim godišnjim protokom od cca. 880 m^3/s na profilu Slavonski Brod, najvažniji je vodotok u Županiji.

Pritoke rijeke Save su: Šumetlica, Rešetarica, Crnac, Orljava, Mrsunja, Glogovica i Bić.

Rijeka Sava je najveći vodotok na području Brodsko-posavske županije i potencijalno najbogatiji izvor vode za navodnjavanje. Ukupna duljina rijeke Save je 940 km, od kojih u duljini 174,9 km prolazi kroz Brodsko – posavsku županiju. Sava nastaje spajanjem Save Dolinke (koja izvire u dolini između Triglava i slovensko-austrijske granice kod Kranjske Gore) na 1222 m n.m. i Save bohinjke (nastaje izlijevanjem iz jezera Bohinja kod mjesta Ribčev laz) u blizini Lancova u Sloveniji, a utječe u Dunav u Beogradu na nadmorskoj visini 72 m n.m.

Sava ima tipičan kišno-snježni režim koji karakterizira glavni maksimum u ožujku, a sekundarni u prosincu. Glavni se minimum, jako izražen, javlja u kolovozu, a sekundarni, vrlo slabo izražen, u siječnju. Sava je vodotok s izraženim sezonskim varijabilnostima vodostaja i protoka.

Rijeka Sava je međunarodni vodni put od granice sa Srbijom do Siska, u duljini od 376 kilometara i to IV. Klase plovnosti do Slavonskog Broda, odnosno III. Klase plovnosti uzvodno od Slavonskog Broda. Slavonski Brod je luka međunarodnog značaja na Savi.

Vodotok Bić je glavni odvodni recipijent Bić-područja. Teče od zapada prema istoku s minimalnim padom od 0,08%. Dužina vodotoka je 57 km, a utječe u rijeku Bosut kod Cerne. Ukupna površina sliva Bića je 873 km^3. Vodotok prima nekoliko pritoka i to s lijeve strane Kaluđer, Jošavu i dio Breznice, a sa desne strane Istočnu Beravu, Zapadnu Beravu, Moštanik i Osatno.

Izgradnjom Zapadnog lateralnog kanala, Bić polje zaštićeno je od brdskih voda koje dolaze s Dilj gore potocima Brezna, Gardun, Beravec, Duboki, Svržnica, Breznica i Kaznica.

Potok Šumetlica prikuplja vode s južnih obronaka Psunja. Protječe kroz naselja Cernik, Nova Gradiška, Prvča i Visoka Greda, gdje utječe u potok Trnavu. Sliv Šumetlica dugoljastog je oblika, a u gornjem toku je obrastao šumom. Ukupna dužina vodotoka Šumetlica je 19 km. Vodotok je bujičnog karaktera, osobito u gornjem toku. Nakon poplave 1962. godine kada je zabilježen maksimalni vodostaj u slivu Šumetlice, pristupilo se rekonstrukciji korita za prihvat proračunatih velikih voda.

Vodotok Trnava izvire na južnim obroncima Psunja, iznad sela Žuberkovac, a utiče u rijeku Savu kod sela Visoka Greda. Smjer vodotoka je sjever-jug .Slivno područje potoka Trnava površine je 183.7 km^2 sa vrlo razvijenom mrežom bujičnih vodotoka koji se slijevaju sa strmih obronaka Psunja. Gornji dio toka podložan je jakoj vodnoj eroziji, dok u srednjem toku dolazi do zapunjavanja korita bujičnim

nanosom i izlijevanja u okolne površine. Kao pritoka Trnave izgrađen je Zapadi lateralni kanal do potoka Draževac.

Potok Rešetarica izvire na južnim padinama Psunj, blizu sela Šumetlica, a utječe u rijeku Savu neposredno uzvodno od sela Orubica. Smjer vodotoka je sjever–jug, slivno područje je površine 70 km^2 sa vrlo razgranatom mrežom bujičnih potoka koji se slijevaju sa strmih južnih obronaka Psunja.

Vodotok Sloboština nastaje spajanjem više bujičnih potoka na obroncima Psunja. Sliv Sloboštine dugoljastog je oblika, a u gornjem toku je obrastao šumom. Prolazi kroz naselja Trnakovac, Okučani, Vrbovljani te nizvodno od Vrbovljana prihranjuje istoimeni ribnjak. Ukupna dužina potoka Sloboština je 22 km.

Lateralni kanal Adžamovka – Orljava izgrađen je 1949. godine u cilju zaštite autoceste od brdskih voda. Proteže se od Adžamovačkog potoka sve do ušća u Orljavu kod mjesta Lužani. Trasa kanala položena je gotovo u cijelosti paralelno s autocestom. Lateralnom kanalu gravitira oko 190 km^2 brdovitih površina Psunja, a najznačajniji pritoci su: Adžamovka, Dubočanac, Pokotina, Ribnjak, Maglaj, Crnka i Rinovica.

Glogovica je bujični vodotok koji izvire na južnim padinama Dilj gore, a ulijeva se u Istočni lateralni kanal Jelas Polja. Dužina vodotoka je oko 20 km, a površina slivnog područja je 90,50 km^2.

Istočni lateralni kanal Jelas polja u dužini oko 21 km prima 19 pritoka s brdskih obronaka Dilj Gore.

Hidrografska mreža županije prikazana je na slici ispod (Slika 23.).

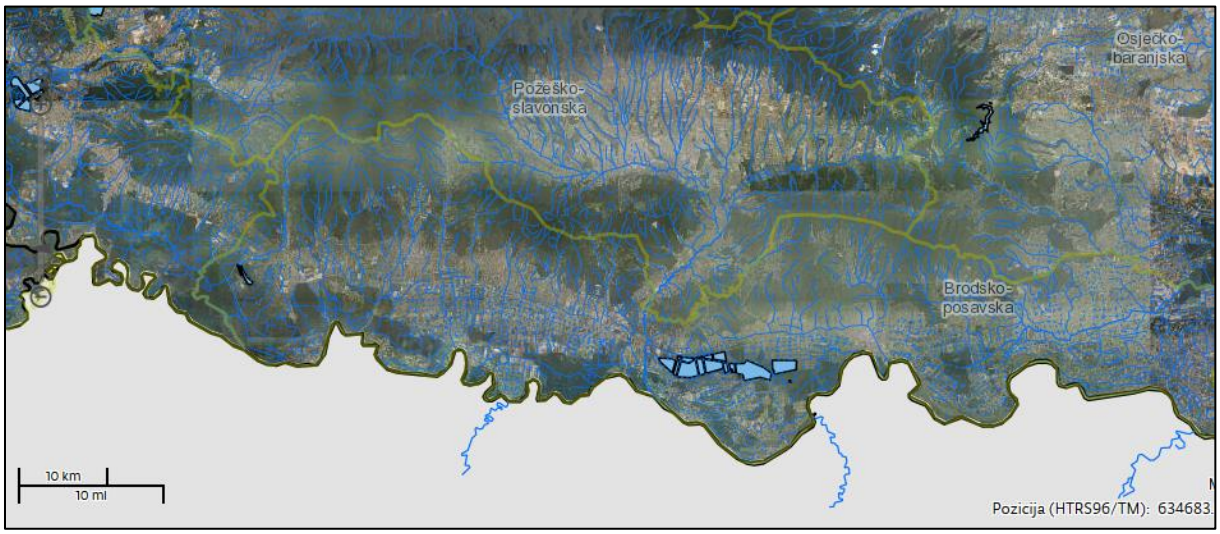

Slika 23. Vodotoci i kopnene vode Brodsko-posavske županije
Izvor: Bioportal

4.1.5.1.2 Ribnjaci

Na području Županije postoje tri velika ribnjaka („Novi ribnjak“ i „Stari ribnjak“ Jelas polja te „Ribnjak Vrbovljani“) i manji broj manjih.

4.1.5.1.3 Akumulacije

Trenutno su na području Županije izgrađene tri akumulacije: Bačica, Petnja i Ljeskove vode. Akumulacija Bačica u sadašnjem stanju rezervirana je za potrebe javne vodoopskrbe. Na području uz

akumulaciju Petnja zasada nije iskazan interes za provedbom navodnjavanja, dok je akumulacija Ljeskove vode rezervirana isključivo za rekreaciju te nema raspoloživih količina vode za korištenje u druge namjene.

4.1.5.1.4 Podzemne vode

Brodsko-posavska županija je izuzetno bogata obnovljivim zalihama podzemnih voda, koje s obzirom na količine i dobru kakvoću dijelom pripadaju i u strateške zalihe podzemnih voda Republike Hrvatske. Na prostoru Županije može se izdvojiti nekoliko hidrogeoloških cjelina, odnosno hidrogeoloških jedinica, s obzirom na kriterije kao što su: značaj stijena kao vodonosnika, tip vodonosnika i uvjeti prihranjivanja podzemnih voda, dubina zalijeganja propusnih slijeva te debljina i sastav krovinskih naslaga i njihova hidrogeološka funkcija.

Prema navedenim kriterijima za podjelu hidrogeoloških jedinica, područje Županije, koje obuhvaća južne i jugoistočne obronke Psunja te južne obronke Požeške gore i Dilja, pripada u kategoriju kvartarnih i predkvartarnih naslaga s malom transmitivnosti i bez značajnih vodonosnika. Zalihe podzemnih voda su vrlo male i nedovoljne za rješavanje vodoopskrbe lokalnog stanovništva. Zbog tih malih količina podzemne vode vodoopskrba stanovništva uglavnom se temelji na korištenju površinskih voda (akumulacija Bačica i površinska kaptaža na potoku Šumetlica).

Ravičarsko područje uz rijeku Savu i uz vodotoke koji pripadaju slivu Save sve do Slavonskog Broda, izgrađeno je od naslaga Lonja formacije, srednje i gornjo-pliocenske te kvartarne starosti. Ove naslage, koje su pretežito izgrađene od šljunka, pijeska, prašine i gline mogu se podijeliti u tri hidrogeološke jedinice.

Prva hidrogeološka jedinica su vodonosni horizonti naplavina Save, Vrbasa i Ukrine, koji pripadaju u kvartarne naslage s velikom transmitivnosti i regionalno značajnim vodonosnikom. Smanjena debljina i pretežno pjeskovit sastav površinskoga pokrivača omogućuje neposrednu hidrauličku vezu rijeke Save i plitkih površinskih slojeva vodonosnih horizonata na većem dijelu područja. Ovdje je prihranjivanje podzemnih voda uvjetovano vodostajem Save i razinom podzemne vode. Prihranjivanje dubljilh dijelova vodonosnih horizonata odvija se infiltracijom oborina kroz propusne i slabopropusne krovinske naslage. U ovoj hidrogeološkoj jedinici nalazi se crpilište „Jelas“ iz kojega se vrši vodoopskrba Grada Slavonskog Broda.

Druga hidrogeološka jedinica su vodonosni horizonti rijeke Orljave i velikih potoka koji pripadaju u kvartarne naslage sa srednjom transmitivnosti i lokalno značajnim plitkim i dubljim vodonosnicima. Ovi vodonosni horizonti nemaju hidrauličku vezu s rijekom Savom. Debljina vodonosnih horizonata kreće se od 1-30 m i znatno se mijenja od lokaliteta do lokaliteta.

Treća hidrogeološka jedinica su arteški i subarteški vodonosni horizonti, koji pripadaju u kvartarne naslage s malom do srednjom transmitivnosti i lokalno značajnim dubljim vodonosnicima. Ova hidrogeološka jedinica, koja se nastavlja u kontinuitetu ispod aluvijalnih naslaga Orljave, pripada u slabije propusne, dublje dijelove Lonja formacije. Arteške i subarteške vodonosne slojeve formiraju proslojci i leće pijeska i šljunka koji se javljaju unutar prašinastih taložina na većim dubinama. Debljina vodonosnih slojeva je različita. Obnavljanje podzemnih voda u prirodnim uvjetima vrlo je ograničeno. Izvori prihranjivanja su više položeni vodonosni horizonti i uzvodni dijelovi desnih pritoka Save. U manjoj mjeri se podzemne vode prihranjuju infiltracijom oborina kroz površinske izdanke paludinskih naslaga u brežuljkastom području.

U istočnom dijelu Brodsko- podravske županije, u širokom pojasu uz rijeku Savu, nalaze se kvartarni vodonosnici s velikom transmitivnosti koji pripadaju u strateške zalihe podzemnih voda Republike Hrvatske. Ovi vodonosnici, u kojima su kaptirani zdenci regionalnoga crpilišta Sikirevci, sadrže izuzetno značajne količine podzemne vode, vrlo visoke kakvoće.

Radi se o šljunkovito-pjeskovitim vodonosnicima, čije je prostiranje ograničeno na šire područje uz rijeku Savu, a nalaze se u okviru vodonosnog horizonta „Velika Kopanica“, koji je dobio ime prema lokalitetu na kojem je prvi put nabušen. Ovaj vodonosni horizont je heterogen, uglavnom šljunkovito-pjeskovit s proslojcima i lećama gline. Tijekom visokoga vodostaja Sava prihranjuje, a tijekom niskog vodostaja prazni vodonosni horizont. Prihranjivanje dubljih dijelova vodonosnog horizonta odvija se infiltracijom oborina kroz polupropusne i slabopropusne krovinske naslage.

4.1.5.2 Obilježja stanja voda i vodnih tijela

Obilježja stanja voda rezultat su prirodnih procesa i specifičnosti, različitog korištenja voda, te antropogenog djelovanja. Ljudske djelatnosti, u pravilu, opterećuju okoliš i ostavljaju posljedice na kakvoći pojedinih sastavnica okoliša. Na području voda to se opaža u manjem ili većem pogoršanju pojedinih elemenata kakvoće voda, a moguće i trajnom negativnom utjecaju na vode. Vodna tijela su pod najvećim utjecajem zbog onečišćenja iz točkastih i raspršenih izvora, zahvaćanja voda, promjene hidromorfologije zbog fizičkih zahvata te promjena nastalih zbog klimatskih promjena.

Na području Brodsko-posavske županije ispitivanje kakvoće rijeke Save vrši se na 5 mjernih postaja: Sava uzvodno od utoka Vrbasa – Davor, Sava nizvodno od utoka Vrbasa – Slavonski Kobaš, Sava uzvodno od Slavonskog Broda – Migalovci, Sava nizvodno od Slavonskog Broda – Ruščica, Sava uzvodno od utoka rijeke Bosne – uzvodno od Slavonskog Šamca.

Kakvoća voda na području Županije kontrolira se u okviru nadzornog monitoringa koji vrše Hrvatske vode. Nadzorni monitoring zaključuje osnovne fizikalno-kemijske pokazatelje, biološke elemente kakvoće (fitoplankton, makrozoobentos, ribe, makroalge i morske cvjetnice), specifične onečišćujuće tvari i prioritetne tvari, sukladno Uredbi o standardu kakvoće voda (NN 73/13, 151/14, 78/15, 61/16).

Prema ispitivanjima kakvoće vode, vode rijeke Save pripadaju II vrsti vode prema propisanim vrijednostima iz Uredbe o klasifikaciji voda (”Narodne novine”, broj 77/98 i 137/08) što se tiče bioloških pokazatelja, dok su odstupanja prema višoj kategoriji onečišćenja voda uočena kod mikrobioloških pokazatelja, hranjivih tvari, koncentracije mineralnih ulja, a povremeno i režima kisika. Rezultati ispitivanja kakvoće vode koja se obavljaju na ostalim, većim vodotocima na području Županije, ukazuju na povećanu koncentraciju hranjivih tvari, mikrobioloških pokazatelja, ali i režima kisika dok se biološki parametri ne prate.

U skladu s Planom upravljanja vodnim područjem 2016.-2021., sva vodna tijela nalaze se u dobrom (zadovoljavajućem) kemijskom stanju, osim vodnih tijela CSRN0015_002 Orljava i CSRN0659_001, Kikovac zbog ustanovljene koncentracije žive i njezinih spojeva iznad dozvoljenih graničnih vrijednosti.

Ukupno stanje vodnih tijela na području županije kreće se od vrlo dobrog do vrlo lošeg, međutim najveći dio vodnih tijela je dobrog i umjerenog stanja. Budući da je ukupno stanje odraz kemijskog i ekološkog stanja, iz analize proizlazi da je uzrok vrlo lošeg ukupnog stanja zapravo vrlo loše ekološko stanje, dok je kemijsko uglavnom dobro.

Ocjena stanja podzemnih vodnih tijela određuje se njegovim količinskim i kemijskim stanjem, ovisno o tome koja je ocjena lošija. Kemijsko stanje kao i standardi kakvoće za ocjenu, definirani su prema Uredbi o standardu kakvoće voda, dok količinsko stanje odražava stupanj antropogenog utjecaja na zalihe podzemne vode. Stanja tijela podzemnih voda CSGI_28 – LEKENIK - LUŽANI, CSGI_29 – ISTOČNA SLAVONIJA – SLIV SAVE i CSGN_26 – SLIV ORLJAVE nalaze se u dobrom kemijskom i količinskom stanju. Kemijsko stanje vodnih tijela na području županije prikazano je neposredno ispod (Slika 24.), dok je ukupno stanje prikazano na sljedećoj stranici (Slika 25.).

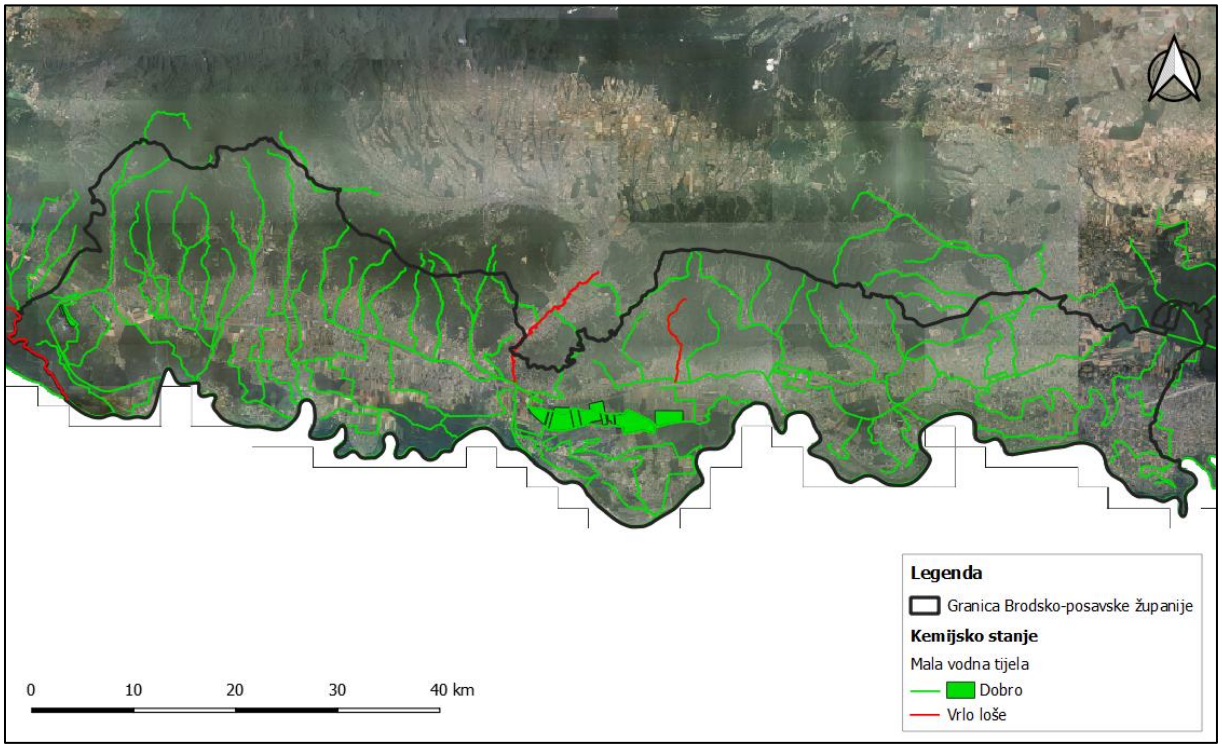

Slika 24. Kemijsko stanje vodnih tijela na području županije

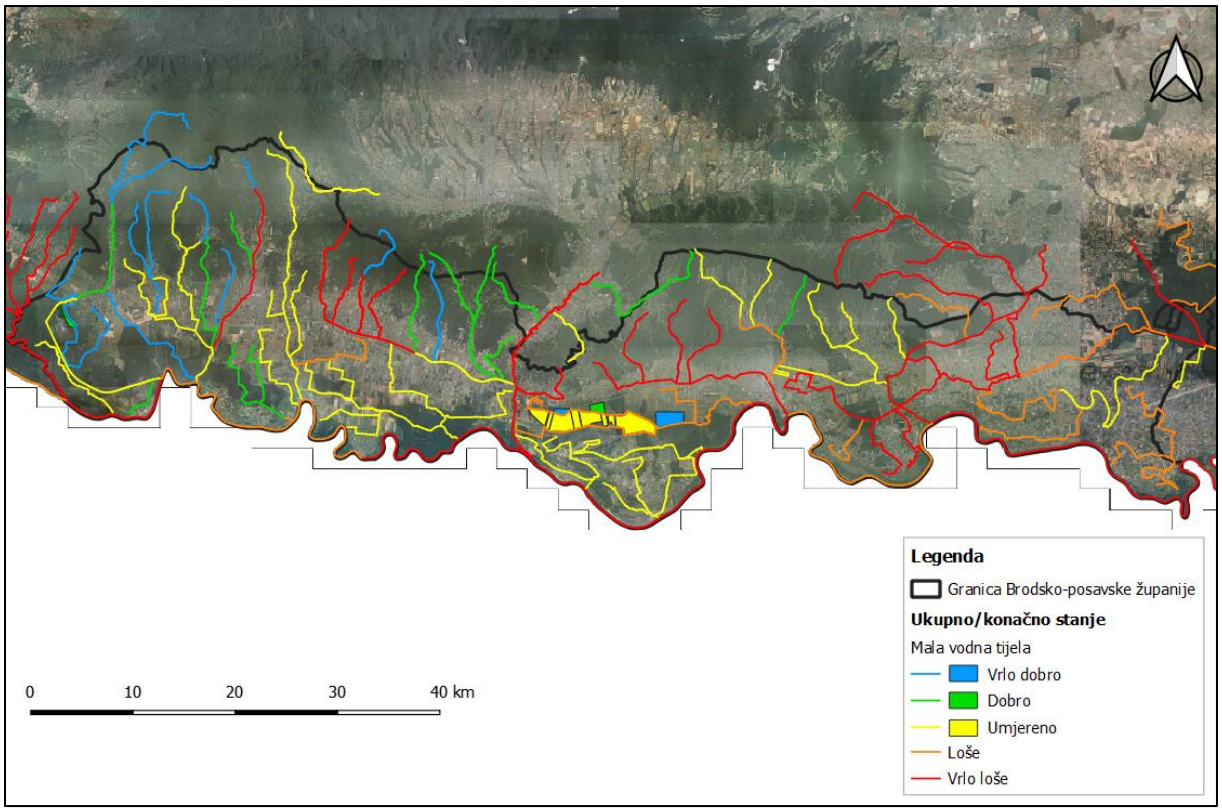

Slika 25. Ukupno stanje vodnih tijela
Izvor: Hrvatske vode, obrada Eko Invest d.o.o.

Glavni izvori onečišćenja voda u Brodsko-posavskoj županiji su komunalni ispusti kojima se u vodotoke ispuštaju nepročišćene otpadne vode naselja, zatim industrijskih pogona, farmi, klaonica, individualnih septičkih jama, kao i raspršeni izvori onečišćenja s poljoprivrednih površina, te divljih i neuređenih deponija.

Točkasti izvori onečišćenja (ispusti iz javnih sustava odvodnje, industrijski ispusti u javne sustave odvodnje ili otvorene prijamnike) kontroliraju se putem ovlaštenih laboratorija prema učestalosti koja je definirana Pravilnikom o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda (NN 80/13, 43/14, 27/15 i 3/16). Pokazatelji koji se trebaju kontrolirati u otpadnoj vodi proizlaze iz djelatnosti poduzeća, a definiraju se vodopravnim dozvolama za ispuštanje otpadnih voda.

Na području Brodsko-posavske županije rijeka Sava je najveći prijamnik otpadnih voda gradova i naselja koji se nalaze na slivnom području same rijeke. Lijeve pritoke Save su: Sloboština, Šumetlica, Rešetarica, Crnac, Orljava, Mrsunja, Glogovica i Bić, s nizom pritoka, te obodnih i melioracijskih kanala. Sava je također i pogranična rijeka pa je prijemnik voda i sa područja Republike Bosne i Hercegovine.

4.1.5.3 Zaštita od štetnog djelovanja voda

Stanje reguliranosti vodotoka u Županiji nije zadovoljavajuće. Stupanj reguliranosti i stanje vodotoka različiti su na postojećim slivnim područjima, a što za posljedicu ima veće ili manje razorno djelovanje erozijskih procesa i bujica ili pak poplave i prekomjerno vlaženje poljoprivrednih površina.

Problemi su na vodotocima brdskog dijela sliva, gdje ima vodotoka bujičnog karaktera koji u većini nisu regulirani. Nereguliranost vodotoka, uz reljef i hidrološke osobitosti, uzrokuju pojave erozijskih

procesa i bujičarstva. Poplavna područja uglavnom su uz vodotok Sava i to uz dijelove koji nisu branjeni obrambenim nasipima, te prostore u savskoj inundaciji. Nešto manja područja plavljenja nalaze se uz vodotoke i kanale: Orljava, istočni lateralni kanal Jelas-polja, zapadni lateralni kanal i vodotok Biđ. Navedeni lateralni kanali, kao i ostali lateralni kanali sva tri slivna područja, izgrađeni su radi zaštite od brdskih voda. Oni suvišne vode transportiraju do otplavnih recipijenata i tako štite prostor od plavljenja. Branjena područja na prostoru Županije zauzimaju znatnu površinu. Na slivnim područjima Šumetlica-Crnac, Jelas i Biđ najveće potencijalno poplavne površine nalaze se uz rijeku Savu. One se protežu od zapada do istoka Županije u različitoj širini i udaljenosti od Save reda veličine nekoliko kilometara. Najmanja udaljenost je kod županijskog središta, gdje je sustav obrane pomakao liniju gotovo do korita vodotoka.

Veličina branjenog područja Brodsko-posavske županije je 68.857 ha, što u odnosu na ukupnu površinu Županije daje udio od 34%. Kako je u Hrvatskoj branjeno 571.813 ha to udio Županije iznosi 12% u ukupnoj branjenoj površini Hrvatske. Prosječna veličina branjenog područja pojedine županije u Republici Hrvatskoj iznosi 27.229 ha pa je vidljivo da Brodsko-posavska županija ima 2,53 puta veću branjenu površinu od prosjeka županija.

Nebranjena (poplavna) površina iznosi 7.722 ha što je udio od 3,8% u površini Županije.

Prostor Županije nije u potpunosti siguran od velikih voda rijeke Save, ostalih vodotoka i lateralnih kanala. Od ukupnih površina oko 3,8% površina Županije je ugroženo poplavnim vodama. Razornom djelovanju procesa erozije i bujične aktivnosti u brdskom dijelu sjeverno od prometnice Okučani-N.Gradiška, Nova Kapela i Lužani-Sibinj-Bukovlje još uvijek su izložena naselja, komunikacije, poljoprivredne i ostale površine u slivu.

Veličina prostora zahvaćenih ovim procesima je oko 55.000 ha.

Odvodnja poljoprivrednih površina i pored duge tradicije u izgradnji hidrotehničkih objekata i sustava nije riješena na potpuno zadovoljavajući način. Od ukupne površine vodnog područja sliva (98.376 ha) Šumetlica-Crnac, potpuno je riješena površinska odvodnja na 26.300 ha, dijelom (nepotpuno) riješena odvodnja na 12.800 ha, a na površini od 59.276 ha nije riješena. Melioracijske površine područja Jelas iznose 31.840 ha, a područja Biđ oko 49.000 ha. Na slivnom području Biđa, prema procjeni, je sa stabilnim uvjetima proizvodnje je oko 17.000 ha, djelomično stabilnim uvjetima oko 22.500 ha, a ostalo je s nestabilnim uvjetima proizvodnje.

Zaštita voda se ne provodi u potpunosti, pa je znatan dio vodotoka kvalitetom voda u kategoriji iznad zakonom propisane. Najveće odstupanje od propisane kategorije pokazuju vodotok Glogovica na dionici u gradu Slavonskom Brodu, zatim lateralni kanal Šumetlica nizvodno od Cernika i Nove Gradiške, Rešetarica ispod tvornice kože, Pokotina i Trnava kod Medara i Visoke Grede, te lateralni kanal.

Navodnjavanje kao mjera poboljšanja, iako potrebno za sada se ne provodi.

U okviru Plana upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021. sukladno odredbama članaka 111. i 112. *Zakona o vodama* (NN 153/09, 63/11, 130/11, 56/13 i 14/14) izrađene su karte opasnosti od poplava. područja srednje i velike vjerojatnosti pojavljivanja poplava najviše su vezana uz rijeku Savu, poglavito uz dijelove koji nisu branjeni obrambenim nasipima, te prostore u savskoj inundaciji te uz Orljavu, istočni lateralni kanal Jelas-polja, zapadni lateralni kanal i vodotok Biđ. Opis opasnosti i rizika od poplava, dijelom je dan u poglavlju *4.1.2.5. Opasnosti i rizici od klimatskih promjena u Brodsko-posavskoj županiji*.

4.1.5.4 Vodne usluge

4.1.5.4.1 Sustav vodoopskrbe

Brodsko-posavska županija je jedna od vodama najbogatijih u Republici Hrvatskoj. Međutim to bogatstvo nije dovoljno istraženo niti odgovarajuće iskorišteno i zaštićeno od zagađenja i lošeg gospodarenja. Unatoč mnogim naporima i do sada ostvarenim zahvatima stanje opskrbljenosti Županije vodom nije zadovoljavajuće. Vodoopskrbom iz organiziranih vodoopskrbnih sustava oko 58% od ukupnog udjela stanovnika. Prosjek opskrbljenosti Republike Hrvatske je oko 73%, pa je iz ovoga uočljivo zaostajanje Županije za ostalim područjem Hrvatske.

Promatrajući prisutnost javnih sustava opskrbe vodom po naseljima uočljiv je izrazito nizak udio od samo 30%, naselja s postojećim javnim vodoopskrbnim sustavom, odnosno, od ukupno 186 naselja samo 56 ima javni sustav dok ostala naselja vodoopskrbu rješavaju lokalnim načinima, a to je najčešće pomoću individualnih bunara.

Najveći broj opskrbljenih stanovnika ima grad Slavonski Brod, gdje iz sustava vodu koristi oko 60.000 stanovnika odnosno oko 90 % svih stanovnika. Dobra opskrbljenost prisutna je i u općinama Davor i Oriovac. Navedene tri općine jedine imaju opskrbljenost jednaku ili veću od prosjeka Hrvatske. Najmanja opskrbljenost je u općinama: Dragalić, Garčin, Gornji Bogićevci, Gundinci, Nova Kapela, Oprisavci, Rešetari, Sikirevci, Slavonski Šamac, Staro Petrovo Selo, Velika Kopanica i Vrbje. U ovim općinama ne postoji niti jedno naselje s javnim vodoopskrbnim sustavom.

Javna vodoopskrba na području Brodsko–posavske županije organizirana je preko 3 veća vodoopskrbna sustava i to: Vodoopskrbni sustav Istočna Slavonija, Vodoopskrbni sustav Slavonski Brod i Regionalni vodoopskrbni sustav Davor-Nova Gradiška,

Zbog topografskih prilika, položaja i oblika županije (izduženost u smjeru istok-zapad) te postojanja tri značajna izvorišta na potezu istok-zapad predviđa se u daljnjoj budućnosti povezivanje ova tri glavna vodoopskrbnog sustava u smislu povezivanja temeljnih vodoopskrbnih pravaca, magistralnih cjevovoda ili vodoopskrbnih mreža.

Tim sustavima će se priključiti (ili su se već priključili) i lokalni vodovodi koji imaju izvorišta nedostatnih kapaciteta ili je pak voda sanitarno neispravna prema uvjetima propisanim važećim Pravilnikom o zdravstvenog ispravnosti vode za piće. Tako su lokalni vodovodi Dragalić, Gornji Bogićevci, Lužani, Perkovci i Vrpolje već priključeni na javne vodoopskrbne sustave, čime je oko 6.000 stanovnika dobilo vodu pod stalnim nadzorom stručnih službi.

Najveći vodoopskrbni sustav formiran je kao grupni, na njega su priključena sva tri naselja grada Slavonski Brod, sedam naselja općine Bebrina, dva naselja općina Bukovlje, Gornja Vrba i Klakar, te šest naselja općine Podcrkavlje. Izvorište vode je vodocrpilište Jelas koje se nalazi zapadno od grada. Na crpilištu je aktivno 8 dubinskih bušenih bunara s kapacitetom 350 l/s. Kvaliteta zahvaćene vode ne zadovoljava radi povišenog sadržaja željeza, mangana, nitrita i amonijaka, te se ona prerađuje. Međutim kvaliteta vode poslije tehnološke prerade nije stalno zadovoljavajući jer kod povećane potrošnje vode u određenim vremenskim intervalima dolazi do preopterećenosti kapaciteta za preradu vode, te voda ne zadovoljava sve propisane uvjete za pitku vodu.

Tendencija je da se vodopskrbni sustavi povežu magistralnim vodoopskrbnim cjevovodima sa susjednim županijama i to značajnije, cjevovodima većih profila, preko vodoopskrbnog sustava Istočne Slavonije sa Vukovarsko-srijemskom županijom i Osječko-baranjskom županijom (u smjeru

Đakova). Također će biti omogućeno nadopunjavanje manjim vodnim količinama sa Sisačko – moslavačkom županijom, te isporuka manjih vodnih količina (cca 10 l/s) u smjeru Požeško-slavonske županije.

Gledajući sveukupno, realno se može očekivati da se na području Županije u najnepovoljnijim uvjetima može osigurati cca 600 l/s vode dok su očekivane dugoročne maksimalne dnevne potrebe na tom prostoru cca 1.000 l/s. Stoga bi potencijalno dugoročno rješenje vodoopskrbe na području Županije mogli predstavljati vodoopskrbni sustavi čiji su vodni potencijali iznad vodoopskrbnih zahtjeva na tim područjima (npr. Izvorište Sikirevci iz kojeg se očekuje cca. 2.000 l/s vode).

Na području Brodsko – posavske županije registrirana su 23 crpilišta, od kojih su u funkciji vodocrpilište regionalnog vodovoda „Istočna Slavonija“, vodocrpilište Jelas u Slavonskom Brodu, i vodocrpilište regionalnog vodovoda Davor (u sklopu kojeg se nalazi akumulacija Bačica i vodozahvat Šumetlica) Ova crpilišta se uvelike razlikuju kako po količini zahvaćene vode, tako i po organiziranosti i veličini vodoopskrbnog sustava te planiranom korištenju crpilišta prema planovima razvitka vodoopskrbe pojedinih područja.

Značajnija su izvorišta vode:

- izvorište/crpilište Jelas gdje se danas već zahvaća cca 250 l/s. Maksimalni kapaciteti ovog izvorišta su procijenjeni na 330 l/s, a prema krajnje optimističnim procjenama ne može zahvaćati više od cca 450 l/s;
- izvorište/crpilište Davor, gdje se danas zahvaća do cca 15 l/s. Maksimalni kapaciteti se procjenjuju do cca 60 l/s, a prema krajnje optimističnim procjenama može se zahvatiti i do cca 200 l/s;
- površinski vodozahvat na toku Šumetlice, gdje se danas zahvaća cca 30 l/s. Maksimalni kapaciteti se procjenjuju do cca 50 l/s;
- površinska akumulacija Bačica, gdje se sada zahvaća 30 l/s. Maksimalni kapaciteti se procjenjuju do cca 80 l/s.
- Izvorište Lužani trenutno nije u funkciji već se čuvaju kao potencijalni izvori u trećoj zoni sanitarne zaštite.

Problematika razvoja vodoopskrbe na području Brodsko-posavske županije sastoji se u osiguranju potrebne količine kvalitetne vode za što je potrebno provesti adekvatnu zaštitu postojećih i planiranih izvorišta utvrđivanjem zona sanitarne zaštite, u optimalizaciji sustava, daljnjem proširenju i samom unaprjeđenju razvoja, upravljanja i održavanja sustava.
Ključne građevine za omogućavanje maksimalnog korištenja izvorišta na području županije su pravilno razmješteni i ispravno dimenzionirani vodospremnici. Oni diktiraju tlačne uvjete, prihvaćaju vodu sa izvorišta putem temeljne i magistralne vodoopskrbne konstrukcije u satima minimalnih dnevnih potrošnji, te osiguravaju količinu vode u satima povećane potrošnje, a u sebi sadrže i stratešku rezervu.
Na vodocrpilištu „Jelas" sirova voda crpi se iz šest bunara. Sirova voda je opterećena s povišenim koncentracijama mangana, željeza, amonija, sumporovodika, a prisutno je i organsko opterećenje sirove vode huminskim tvarima. Ovakav sastav sirove vode zahtijeva visoki stupanj tehnološke obrade.

Ispravnost vode za piće na javnim i lokalnim vodoopskrbnim sustavima prati HZJZ, Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije, temeljem Programa monitoringa vode za ljudsku potrošnju iz javnih vodoopskrbnih sustava i ispitivanja voda na vodocrpilištima, čija je provedba definirana Zakonom o vodi za ljudsku potrošnju (NN 56/13, 65/15, 204/17).

U tablici koja slijedi prikazani su opći podatci o vodoopskrbi u Brodsko-posavskoj županiji za 2016. godinu Sukladno Izvještaju o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2016. godinu Zavoda za javno zdravstvo.

Tablica 14. Opći podatci o vodoopskrbi u Brodsko-posavskoj županiji za 2016. godinu

ŽUPANIJA	Broj stanovnika	JAVNA VODOOPSKRBA			LOKALNA VODOOPSKRBA		
		Br.vodovoda	Br. priključenih stanovnika	% priključenosti	Broj vodovoda	Broj priključenih stanovnika	% priključenosti
BRODSKO -POSAVSKA	158.575	3	92.371	58,3	0	0	0

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije

Prema podacima iz 2016. godine, analizom kontrole vode utvrđeno je 0,9 % mikrobiološki neispravnih uzoraka i 2,5% neispravnih kemijskih uzoraka. Iz svih vodoopskrbnih objekata mikrobiološki ispitano 869 uzoraka vode od čega je 24,4% zdravstveno neispravno zbog povišenog broja aerobnih bakterija, ukupnih koliformnih bakterija i fekalnih streptokoka. Ukupno 774 uzoraka kemijski je analizirano te je 11,9% neispravno, uglavnom zbog povišene koncentracija boje, mutnoće, nitrata, željeza i mangana.

Tablica 15. Broj mikrobiološki i kemijski ispitanih uzoraka vode za piće u BPŽ, 2016. godina

UZORAK	MIKROBIOLOŠKI			KEMIJSKI		
	UKUPNO	NEISPRAVNO	POSTOTAK	UKUPNO	NEISPRAVNO	POSTOTAK
Javni vodovodi	576	5	0,9%	563	14	2,5%
Ostali javni vodoopskrbni objekti	30	6	20%	31	6	19,4%
Individualni objekti	263	201	76,4%	180	81	45,0%

Izvor: Služba za zdravstvenu ekologiju, Zavod za javno zdravstvo BPŽ, 2016. godina

U vrijeme izrade Strateške studije, u ožujku 2018. godine, došlo je do onečišćenja vodocrpilišta Slavonski Brod koje se povezuje s ekološkim incidentom iako uzroci nisu identificirani.

Na temelju analiza uzoraka sirove vode iz vodocrpilišta te vode za ljudsku potrošnju iz vodovoda, koje je uzrokovao Hrvatski zavod za javno zdravstvo na području Slavonskog Broda, ispitivanja su pokazala da su ugljikovodici iznad maksimalno dopuštenih koncentracija tj. da takva voda ne ispunjava parametre sukladnosti prema Zakonu o vodi za ljudsku potrošnju (NN br. 56/13, 64/15 i 104/17).

U cilju praćenja stanja vodoopskrbe i zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju na području Slavonskog Broda u narednom periodu su u službenim laboratorijima svakodnevno analizirani ugljikovodici u uzorcima vode koje je Hrvatski zavod za javno zdravstvo na području Slavonskog Broda uzorkovao na vodocrpilištu „Jelas“, u vodospremama i na vodoopskrbnoj mreži. Iz zaprimljenih rezultata uočen je trend pada razine ugljikovodika u vodi za ljudsku potrošnju te je, temeljem navedenih analiza i kompletne analize uzorka vode koji je uzorkovan na vodospremi Jelas dana 6. travnja 2018., Stručno povjerenstvo za vodu namijenjenu ljudskoj potrošnji objavilo 9. travnja 2018.

godine da je voda zdravstveno ispravna, a analize ugljikovodika su se nastavile redovito raditi dva puta tjedno.

4.1.5.4.2 Sustav javne odvodnje Brodsko-posavske županije

Uz vodoopskrbu, javna odvodnja također ima veliku ulogu u kvaliteti života i zdravlju stanovnika. Javna odvodnja obuhvaća sakupljanje otpadnih voda, njihovo dovođenje do uređaja za pročišćavanje, pročišćavanje, ispuštanje u površinske vode te obradu mulja koji nestaje u procesu pročišćavanja. Javna odvodnja uključuje i upravljanje građevinama javne odvodnje te crpljenje i odvoz otpadnih voda iz septičkih i sabirnih jama.

Nažalost, stanje odvodnih sustava nije adekvatno i obuhvaća samo 54% stanovnika i 8% naselja.

U 2014. godini u Slavonskom Brodu je pušten u rad uređaj za pročišćavanje otpadnih voda izgrađen u sklopu IPA projekta ”Poboljšanje vodnogospodarske infrastrukture – Slavonski Brod”. UPOV Slavonski Brod sagrađen je za potrebe 80 000 ekvivalentnih stanovnika i koristi SBR (eng. „sequencing batch reactor“) postupak s primarnom sedimentacijom, anaerobnom digestijom mulja, kombiniranom proizvodnjom toplinske i električne energije te dehidracijom mulja.

Osim u Slavonskom Brodu, sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda izgrađen je Općini Dragalić, naselju Dragalić. Nova Gradiška ima relativno primjeren sustav vodo-odvodnje za razliku od većine ruralnih područja, no osim u Slavonskom Brodu i naselju Dragalić, otpadne vode ispuštaju se, bez prethodnog čišćenja u vodotoke Mrsunja, Glogovica, lateralni kanal i rijeku Savu čime se opterećuju recipijenti.

Stanovnici Županije, koji nisu u sklopu javnog sustava odvodnje, otpadne i sanitarne vode rješavaju pomoću septičkih, sabirnih ili crnih jama, što otvara mogućnost zagađenja podzemnih voda i vodotoka te može nepovoljno utjecati na zdravlje ljudi.

Stanje odvodnih sustava i broj obuhvaćenih stanovnika nisu na zadovoljavajućoj razini. Od ukupno 158.575 stanovnika Županije, javnim odvodnim sustavom je obuhvaćeno oko 94.900, odnosno 59%. ;međutim, promatrajući broj naselja vidi se da je od ukupno 186 naselja samo 15 naselja sa sustavom, odnosno 8% od ukupnog broja naselja.

Najveći sustav odvodnje s najviše priključenih stanovnika izgrađen je u Slavonskom brodu. Nova Gradiška je drugi grad s izgrađenim odvodnim sustavom, koji treba dograditi s objektima za rasterećenje oborinskih voda i uređajem za pročišćavanje. Sve ostale općine koje imaju sustav javne odvodnje u sustavu imaju samo po jedno naselje.

Za odvodnu mrežu postoji osnovna projektna dokumentacija, a za pojedine segmente je u projektiranju, no u većini općina je u tijeku gradnja odvodnog sustava (Oriovac, Brodski Stupnik, Gračin).

4.1.5.4.3 Navodnjavanje

Brodsko-posavska županija je po poljoprivrednim resursima jedna od bogatijih hrvatskih županija. Županija je dio prostora makroregije Istočne Hrvatske, na površini od 2.027 km^2 , što predstavlja oko 3,6% ukupne kopnene površine Hrvatske.

S aspekta agroekoloških čimbenika, na području Brodsko-posavske županije može se izdvojiti ukupno pet poljoprivrednih cjelina (rajona). Prvi rajon čini područje savske aluvijalne grede, a prostorno odgovara uskom pojasu širine 0,5-1,5 km, koji se prostire uz neposredni tok Save. Drugi rajon

prostorno odgovara centralnom savskom bazenu. To je pojas znatno veće širine od 5-10 km, s istim pravcem pružanja od zapada prema istoku Županije, gdje postepeno nestaje. Treći poljoprivredni rajon prostire se u krajnjem istočnom dijelu Županije na prostoru široke (i do 15 km) i zaravnjene riječne terase. Četvrti rajon čini povišena pleistocenska terasa, koja se prostire na sjeveru Županije u obliku uskog rubnog (2-3 km) pojasa, smještenog ispod južnih obronaka Psunja, Požeške Gore i Dilja. Brežuljkasto-brdoviti dio Županije na sjeveru čini peti rajon. Najveći dio površina u ovom rajonu pokriveno je šumom, koja na cjelokupnom prostoru Županije zauzima 62.547 ha površine. Brodsko-posavska županija raspolaže s ukupno oko 114.585,2ha poljoprivrednih površina, što čini 3,65% ukupnih poljoprivrednih površina Hrvatske.

Brodsko-posavska županija nalazi se u vodnom području sliva rijeke Save te obuhvaća sljedeća slivna područja: Šumetlica –Crnac, Brodska Posavina i Bić – Bosut.

Općenito se može ocijeniti da je stanje navodnjavanja na području Brodsko-posavske županije slično navodnjavanju u Republici Hrvatskoj te ga karakteriziraju sljedeći elementi: sustavi navodnjavanja su neorganizirani i uglavnom razvijani prema poduzetničkoj inicijativi vlasnika zemljišta, a ne prema prirodnim preduvjetima i kvaliteti zemljišta za navodnjavanje, nedefinirana prava i obveze sudionika u sustavu navodnjavanja, tranzicija poljoprivredne proizvodnje u tijeku, nepotpuno provedeno vlasništvo državnog zemljišta i korištenje zemljišta u poljoprivredi od strane jedinica lokalne uprave i samouprave te nedovoljno definirano mjesto navodnjavanja u vodnom gospodarstvu.

Osnovni resursi voda za planirano navodnjavanje na području Brodsko-posavske županije su rijeka Sava, brdske akumulacije i retencije (ukoliko se izvrši prenamjena u akumulacije), ostali vodotoci i podzemne vode. Za navodnjavanje vodom iz rijeke Save nema ograničenja, obzirom da se raspolaže s velikom količinom vode. Površine u užem pojasu uz Savu mogu se opskrbljivati odom neposrednim zahvaćanjem na odgovarajućim lokacijama. Za površine u unutrašnjosti područja potrebni su vodozahvati većeg kapaciteta i dovodni kanal ili cjevovodi pri čemu se mogu koristiti i postojeći kanali za odvodnju uz potrebnu rekonstrukciju i izvođenje odgovarajućih objekata.

Srednji godišnji protok rijeke Save na profilu Slavonski Brod iznosi oko 880 m^3/s. Prosječna vrijednost količine vlastitih voda neposrednog sliva Save na području Republike Hrvatske iznosi oko 41 m^3/s (Izvor: Vodnogospodarska osnova Republike Hrvatske, Hrvatske vode, 2002. godina). Za razvitak navodnjavanja područja Brodsko-posavske županije pretpostavlja se zahvaćanje maksimalno 5 -10 m^3/s, što bi u ukupnim zahvaćenim količinama tijekom vegetacijskog razdoblja iznosilo 40.000.000 – 80.000.000 m^3/god. Mogućnost korištenja vode iz brdskih akumulacija i retencija ograničena je sadašnjim stanjem izgrađenosti i korištenja istih. Trenutno su na području Županije izgrađene tri akumulacije: Bačica, Petnja i Ljeskove vode. Akumulacija Bačica u sadašnjem stanju rezervirana je za potrebe javne vodoopskrbe. Na području uz akumulaciju Petnja zasada nije iskazan interes za provedbom navodnjavanja, dok je akumulacija Ljeskove vode rezervirana isključivo za rekreaciju te nema raspoloživih količina vode a korištenje u druge namjene.

Sukladno *Planu navodnjavanja Brodsko-posavske županije* iz 2007. godine., uz tri postojeće, planirana je izgradnja još 13 akumulacija i retencija na području Županije.
U bilancu voda za navodnjavanje na području Brodsko-posavske županije uključena je i akumulacija Breznica na slivu ZLK Bić-polja, koja se nalazi izvan granica Brodsko-posavske županije, ali će zbog predloženog tehničkog rješenja navodnjavanja Bić-polja biti od važnosti za bilanciranje raspoloživih količina voda za navodnjavanje. Ukupni volumen svih postojećih i planiranih kumulacija na području Brodsko-posavske županije, uključujući i AK Breznica iznosi oko 31 x 106 m3. U sadašnjem stanju iz

postojećih akumulacija nije moguće koristiti vodu za navodnjavanje. Uz osiguranje bioloških minimuma te nemogućnosti korištenja cjelovitog volumena akumulacija za potrebe navodnjavanja, moguće je koristiti u budućnosti cca 13.3 x 106 m^3 vode godišnje za potrebe navodnjavanja z postojećih i planiranih akumulacija na području Brodsko-posavske županije.

U cilju korištenja planiranih akumulacija za navodnjavanje te temeljem karte pogodnosti zemljišta za navodnjavanje, prioritetna bi bila izgradnja akumulacija:

- na slivnom području "Šumetlica-Crnac": Starča, Trnava, Šumetlica i Rešetarica
- na slivnom području "Jelas polje": Glogovica
- na slivnom području " Biđ-Bosut ": Breznica

Uz navedene kumulacije na području Jelas polja postoje i ribnjački kompleksi na površini cca. 2.000 ha, koji se u manjem dijelu mogu, uz manje intervencije, preurediti u ravničarske akumulacije za navodnjavanje. Obzirom da za ada nije iskazan interes za navodnjavanjem područja uz ribnjake, ovi resursi nisu bilancirani u ukupnim raspoloživim količinama vode za navodnjavanje.

Korištenje voda iz vodotoka i kanala I,II,III i IV reda moguće je ovisno o trenutnoj bilanci voda. U sušnim godinama većina tih vodotoka presušuje ili je dotok voda na granici biološkog minimuma, te je rizik od planskog navodnjavanja iz tih vodotoka velik. Izgradnjom novih akumulacija i korištenjem postojećih akumulacija dio vodotoka i kanala melioracijske odvodnje područja Županije može poslužiti u okviru integralnog upravljanja vodama kao izvor vode ili transportni put vode za navodnjavanje. U tu grupu vodotoka spadaju vodotoci na kojima su planirane akumulacije: ZLK Biđ-polja, Glogovica, Starča, Šumetlica Rešetarica kao i njihove protoke. Zbog nepouzdanosti korištenja vode, vodotoci i kanali I, II, III. i IV. reda nisu uključeni u bilancu raspoloživih voda za navodnjavanje. Korištenje podzemnih voda za navodnjavanje treba gledati u svjetlu prioritetnih čuvanja zaliha podzemnih voda za potrebe javne vodoopskrbe te zaštićenih dijelova prirode.

Uz prioritetno korištenje podzemnih voda za javnu vodoopskrbu na području Brodsko-posavske županije moguće je koristiti zalihe podzemnih voda na područjima izvan zona sanitarne zaštite izvorišta vodoopskrbe.

Organizacija prostora za navodnjavanje na području Brodsko-posavske županije definirana je prije svega prema resursima voda, raspoloživosti kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i organizacijskoj strukturi melioracijske odvodnje, koja je u uskoj svezi s navodnjavanjem.

Na području Brodsko-posavske županije do danas su provedeni značajni hidromelioracijski radovi na odvodnji kao i komasaciji što predstavlja dobar temelj za implementaciju navodnjavanja. No, iako je cijela regija poznata po poljoprivrednoj proizvodnji, dosadašnja iskustva u praktičnoj primjeni navodnjavanja su mala i svode se uglavnom na zahvaćanje manjih količina vode iz otvorenih vodotoka ili iz podzemlja, te manju točkastu primjenu.

Na slivnom području Biđ glavni resurs vode za navodnjavanje je rijeka Sava. Kod ostalih vodotoka a slivu (ZLK Biđ-polja, Biđ i ostali) u vegetacijskom razdoblju se javljaju minimumi koji pojedinih godina nisu dostatni za zahvaćanje i korištenje za navodnjavanje. U sadašnjem stanju, izvedbom određenog broja ustava na Biđu moguće je upravljati vodnim potencijalom Biđa te a taj način ipak osigurati određene količine vode za navodnjavanje u okvirima trenutno raspoloživih količina ode.

U budućem stanju Planom navodnjavanja Brodsko-posavske županije iz 2007. god predlaže se integralno upravljanje cijelim slivom Biđa i ZLK na području Županije, a što je pretpostavka izgradnja jedne ili više crpnih stanica na rijeci Savi, akumulacije Breznica na slivu LK Biđ-polja (na području Osječko-baranjske županije), te izgradnja više ustava.

Na slivnom području Jelas polja glavni potencijalni resurs vode za navodnjavanje je rijeka Sava. Obzirom da se na ovom području nalaze velike površine ribnjaka, Planom navodnjavanja Brodsko-posavske županije iz 2007. god predlaže se prenamjena pojedinih tabla ribnjaka u ravničarske akumulacije iz kojih bi se mogla osigurati voda za navodnjavanje. Potencijalni izvor vode za navodnjavanje je i planirana retencija Glogovica. Uz prenamjenu retencije u akumulaciju, moguće je osigurati vodu za navodnjavanje područja nizvodno od akumulacije.
Na slivnom području Šumetlica-Crnac glavni potencijalni resurs vode za navodnjavanje je rijeka Sava. Ostali površinski vodotoci (Rešetarica, Trnava, Draževac, Šumetlica, Lateralni kanal Adžamovka-Orljava i drugi) u vegetacijskom razdoblju imaju malu vodnost te će mogućnost korištenja ovih vodotoka kao izvora vode za navodnjavanje ovisiti o trenutnim hidrološkim i klimatskim prilikama i o izgradnji planiranih akumulacija na slivu.

4.1.5.5 Zaključak

Na području Brodsko-posavske županije rijeka Sava je najveći prijamnik otpadnih voda gradova i naselja koji se nalaze na slivnom području same rijeke. Sava je također i pogranična rijeka pa je prijemnik voda i sa područja Republike Bosne i Hercegovine. Zaštita se voda ne provodi u potpunosti tako je većina vodotoka kvalitetom voda u višoj kategoriji od zakonom propisane, dok postoje i veća odstupanja od propisane kategorije kao npr. Glogovica i Šumetlica koje pripadaju IV., odnosno V. vrsti vode koje se gotovo ne mogu koristiti ni za kakve namjene jer ne zadovoljavaju kriterije za namjene po Uredbi. Glavni izvori onečišćenja predstavljaju komunalni ispusti kojima se u vodotoke ispuštaju nepročišćene otpadne vode naselja, zatim industrijskih pogona, farmi, klaonica, individualnih septičkih jama, kao i raspršeni izvori onečišćenja s poljoprivrednih površina, te divljih i neuređenih deponija.
Može se reći da je odvodnja otpadnih voda s pročišćavanjem na vrlo niskoj razini, jer je upravo odvodnja i pročišćavanje od svih infrastrukturnih objekata najmanje izgrađena. Veliki broj manjih naselja uopće nema izgrađenu kanalizaciju, dok već izgrađene kanalizacije ne obuhvaćaju sve korisnike na području, te se otpadne vode ispuštaju direktno u vodotoke.
Iako je županija bogata vodom, praktički svi prijamnici sukladno Planu upravljanja vodnim područjem svrstavaju se u osjetljiva područja koja podliježu eutrofikaciji ili pomanjkanju kisika.

4.1.6 Bioekološke i geomorfološke značajke

4.1.6.1 Stanišni tipovi

Područje Brodsko – posavske županije fitogeografski pripada Eurosibirsko – sjevernoameričkoj regiji te ilirskoj provinciji europske subregije. Prema karti staništa i *Pravilniku o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima* (NN 88/2014) na području Brodsko – posavske županije pojavljuje se ukupno 45 stanišnih tipova (Slika 26.), od čega je zabilježeno 31 kopneno stanište (poligoni) te 8 točkastih kopnenih staništa. Na području županije također nalazimo 6 stanišnih tipova vezanih uz vodotoke. Gledajući pojedine stanišne tipove, vidljivo je kako je na području Brodsko – posavske županije, najzastupljeniji antropogeni stanišni tip, odnosno Intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama (I.3.1.) koje zauzimaju 47,16% ukupne površine županije. Prema zastupljenosti slijede Srednjoeuropske acidofilne šume hrasta kitnjaka te obične breze (E.3.2.) sa udjelom od 8,94% ukupne površine, vlažne livade Srednje Europe (C.2.2.) sa udjelom od 8,89% te poplavne šume hrasta lužnjaka (E.2.2.) sa zastupljenošću od 8,79% ukupne površine. Uz

ove stanišne tipove, mezofilne livade Srednje Europe (C.2.3.) i aktivna seoska naselja (J.1.1.) zauzimaju nešto veće površine pa tako stanišni tip C.2.3. zauzima 5,84% ukupne površine dok se stanišni tip J.1.1. nalazi na oko 4,04% ukupne površine. Ostali stanišni tipovi su zastupljeni sa 3,37% ukupne površine (mješovite hrastovo – grabove i čiste grabove šume) i manje.

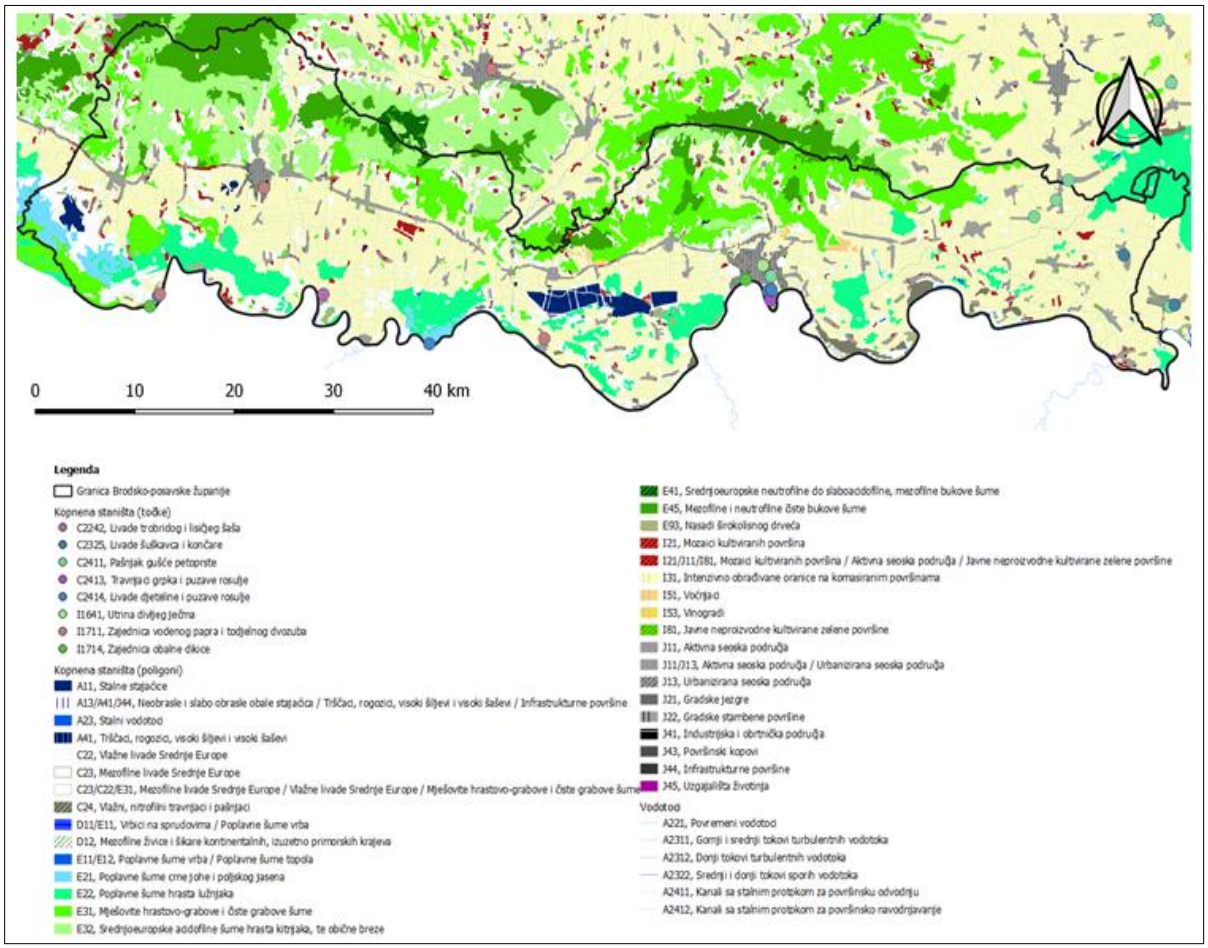

Slika 26. Stanišni tipovi na području Brodsko-posavske županije prema Karti staništa (2004.)
Izvor: Bioportal

Dodatno, prema Karti kopnenih nešumskih staništa (Slika 27.) vidljivo je kako se na najvećem dijelu županije protežu kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom, dok se dijelovi pod šumskom vegetacijom najvećim dijelom nalaze u sjevernom i sjeverozapadnom dijelu županije.

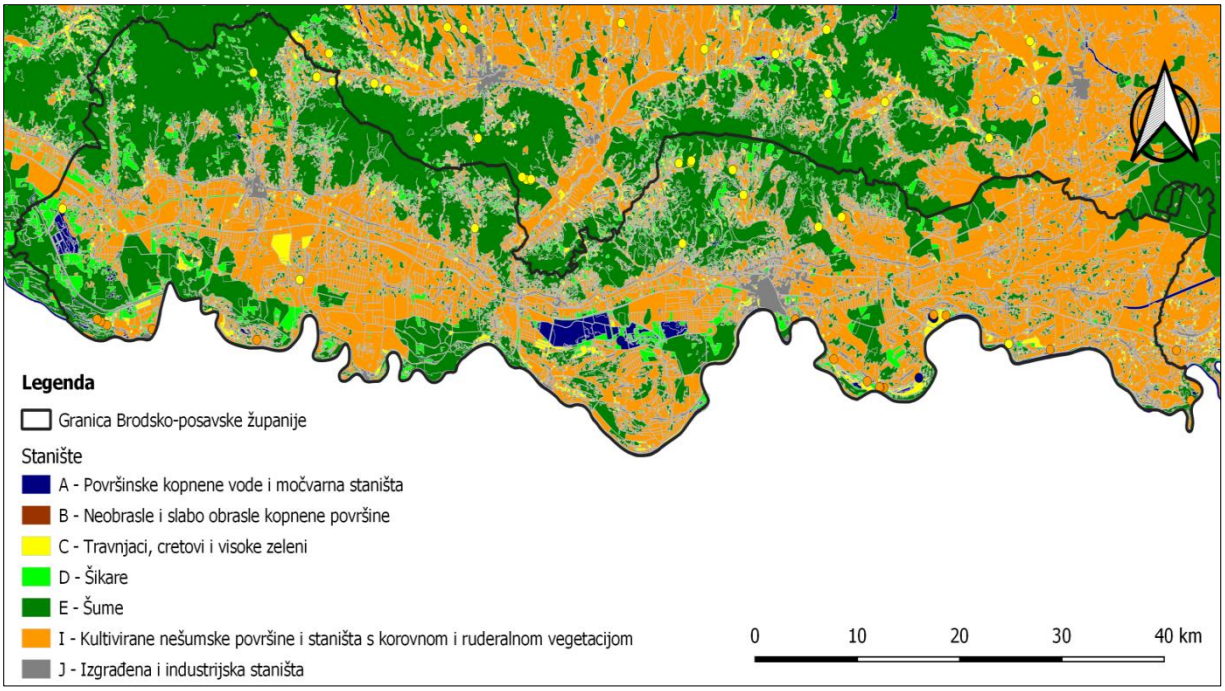

Slika 27. Karta kopnenih nešumskih staništa (2016)
Izvor: Bioportal

Sukladno *Prilogu II Pravnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima* (NN 88/2014) na području Brodsko – posavske županije nalazi se 13 rijetkih i ugroženih stanišnih tipova (Tablica 16.) koji se mjestimično javljaju u kombinacijama.

Tablica 16. Ugroženi i rijetki stanišni tipovi na području Brodsko - posavske županije

UGROŽENA I RIJETKA STANIŠTA	NKS KOD	Udio u površini Županije (%)
Tršćaci, rogoznici, visoki šiljevi i visoki šaševi	A.4.1.	0,08
Vlažne livade Srednje Europe	C.2.2.	8,89
Mezofilne livade Srednje Europe	C.2.3.	5,84
Vlažni, nitrofilni travnjaci i pašnjaci	C.2.4.	0,80
Vrbici na sprudovima[14]	D.1.1.	0,12
Poplavne šume vrba	E.1.1.	0,12
Poplavne šume topola[15]	E.1.2.	0,03
Poplavne šume crne johe i poljskog jasena	E.2.1.	1,63
Poplavne šume hrasta lužnjaka	E.2.2.	8,79
Mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume	E.3.1.	3,37

[14] Stanišni tip D.1.1. i E.1.1. dolaze u kombinaciji staništa.

[15] Stanišni tip E.1.1. i E.1.2. dolaze u kombinaciji staništa.

Srednjoeuropske acidofilne šume hrasta kitnjaka te obične breze	E.3.2.	8,94
Srednjoeuropske neutrofilne do slaboacidofilne, mezofilne bukove šume	E.4.1.	0,18
Mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume	E.4.5.	2,31

Izvor: Prilog II Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa i ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima

4.1.6.2 Flora

Velik broj stanišnih tipova te utjecaj vodenih tijela (prvenstveno rijeke Save) je uvjetovao veliku raznolikost biljnog i životinjskog svijeta na području Brodsko – posavske županije. Nizinski pojas županije prostire se na nadmorskim visinama od 80 do 150 m gdje se nalazi najniži pojas šumske vegetacije. Na raznolikost šumskih zajednica, na ovom području, najveći utjecaj imaju režimi podzemnih i nadzemnih voda. Od drvenastih vrsta izdvajaju se hrast lužnjak (*Quercus robur*), poljski jasen (*Fraxinus angustifolia*), crna joha (*Alnus glutinosa*), nizinski brijest (*Ulmus laevis*), obični grab (*Carpinus betulus*), bijela i crna topola (*Populus alba* i *P.nigra*) uz sloj grmlja koji je dosta bujan i raznovrstan pri čemu prevladavaju velika žutilovka (*Genista elata*), glog (*Crataegus oxyacantha* i *C. monogyna*), trnina (*Prunus spinosa*), kupine (*Rubus spp*.) i drugi. Sloj niskog raslinja je posebno bujan u proljeće nakon poplava, a od najčešćih vrsta se izdvajaju rastavljeni šaš (*Carex remota*), uskolisni šaš (*Carex strigosa*), šumski rožac (*Cerastium sylvaticum*), odoljen (*Valeriana officinalis*), vučja noga (*Lycopus europaeus*) i mnogi drugi. Sastojine šuma hrasta lužnjaka sa žutilovkom nalazimo u nizinskom dijelu uz rijeku Savu i ovoj šumskoj zajednici pripadaju slavonske hrastove šume. Duž cijelog toka rijeke Save protežu se šume hrasta lužnjaka i običnog graba koje se javljaju iznad šuma hrasta lužnjaka sa žutilovkom, van dohvata poplavnih voda, ali gdje je tlo još uvijek pod utjecajem visokih podzemnih voda. U ravničarskom reljefu županije nalazimo manje sastojine šuma poljskog jasena i hrasta lužnjaka koji su ostatak nekadašnjih šuma, dok uz depresije nalazimo zajednice vrba. U brežuljkastom dijelu županije (Slavonsko gorje) najznačajnija drvenasta vrsta je hrast kitnjak (*Quercus petraea*), a od ostalih drvenastih vrsta značajne su još obični grab (*Carpinus betulus*), pitomi kesten (*Castanea sativa*) i druge.

Uz šume na području županije nalazimo i higrofilne i mezofilne travnjake (*Molinio – Arrhenatheretea*) na koje uvelike utječe razina podzemnih voda i količina hranjivih tvari. Biljne zajednice na ovim travnjacima su bogatog florističkog sastava i obuhvaćaju više od 500 vrsta. Mezofilne livade Srednje Europe (Stanišni tip C.2.3.) predstavljaju najkvalitetnije livade košanica koje predstavljaju rijetko stanište sa vrstama poput gomoljaste končare (*Filipendula vulgaris*) i cjelolisne pavitine (*Clematis integrifolia*). U nizinskom dijelu Posavine rasprostranjene su gospodarski vrlo vrijedne livade grozdastog ovsika i trave krestac koje se razvijaju na ravnim površinama koje su povremeno plavljene tijekom proljeća sa stalnim vrstama poput livadnog kresca (*Cynosurus cristatus*), grozdasti ovisk (*Bromus racemosus*) i djeteline (*Trifolium patens*). Na vlažnim tlima bogatim nitratima nalazimo vlažne nitrofilne travnjake i pašnjake (Stanišni tip C.2.4.) (red *Agrostidetalia Stoloniferae*) gdje uz seoska naselja nalazimo pašnjake gušće petoprste uz dominaciju vrste *Pontentilla anserina*. U obalnom pojasu rijeke Save razvijaju se travnjaci grpka i puzave rosulje sa vrstama poput *Rorippa sylvestris*, *Agrostis stolonigefera*, *Potentilla reptans*, *Rumex crispus* i druge. Na rubovima tekućih i stajaćih slatkih voda nalazimo zajednice helofitske i hidrofitske vegetacije sa tipičnim vrstama poput busenastog šaša (*Carex elata*) i ljutaka (*Cladium mariscus*). Uz nizinske travnjake na području županije

nalazimo i močvarne livade trava busike za koje je značajna izmjena suhe i vlažne faze tla koje su rasprostranjene na slabo propusnim glinovitim tlima. U florističkom sastavu livade busike dolaze u raznim kombinacijama ovisno o zadržavanju vode pri čemu su karakteristične razne vrste žabnjaka, šaševa i drugih. Na vodenim tijelima nalazimo plutajuće vegetacije zajednice lopoča i lokvanja (*Mympahaeto – Nupharetum*).

S obzirom na to da je najveći dio nizinskog prostora županije pretvoren u oranice, na obrađivanim površinama (polja, vrtovi, vinogradi i dr.) široko je rasprostranjena korovna i ruderalna vegetacija u kojoj prevladavaju kozmopolitske vrste poput koprive (*Urtica dioica*), divljeg pelina (*Artemisia vulgaris*), širokolisnog trputca (*Plantago major*) i drugih.

Na području Županije nalazi se botanički važno stanište (Important Plant Areas – IPA): Dvorine – Gajna koje je poplavno, nizinsko područje uz lijevu obalu rijeke Save. Velik dio ovog područja se koristi kao pašnjak, dok se manji dio Dvorine koristi kao košanice, koje predstavljaju rijedak primjer u ovom dijelu Hrvatske. Botanički važna područja Hrvatske (IPA) predstavljaju prirodne ili doprirodne lokalitete koji pokazuju izvanredno botaničko bogatstvo i/ili sadrže izniman sastav rijetkih, ugroženih i/ili endemičnih svojti i/ili vegetacije visokog botaničkog značenja. Unutar ovog područja je zabilježeno 15 vrsta biljaka koje zadovoljavaju IPa kriterije, a neke od vrsta su: obalni šaš (*Carex riparia* Curtis), cjelolisna pavitina (*Clematis integrifolia* L.), smeđi šilj (*Cyperus fuscus* L.), potočna pirevina (*Glyceria fluitans* L.), ilirska perunika (*Iris illyrica* Tomm.) i druge.

S obzirom da je područje vrlo bogato florom, na području Brodsko – posavske županije nalazimo mnoge biljke koje se nalaze u Crvenoj knjizi vaskularne flore te su većinom vezane uz stalno ili povremeno vlažna staništa, koja su ujedno i najugroženija. Uzroke ugroženosti vrsta vlažnih staništa predstavljaju zahvati regulacije i pregradnje vodotoka te hidromelioracijski zahvati i s njima povezane promjene vodnog režima tekućica. Isto tako, ugrožavajuće čimbenike predstavljaju i onečišćenje vodotoka te isušivanje vodenih, kao i ostalih vlažnih površina te napuštanje tradicionalnog načina održavanja (pašarenje) i prirodna vegetacijska sukcesija. Neke od rijetkih vrsta koje su zastupljene na području županije su mirisavi dvolista (*Platanthera bifolia*), obična kockavica (*Fritillaria meleagris* L.), ljiljan zlatana (*Lilium martagon* L.), tisa (*Taxus baccata* L.) i četverolisne raznorodke (*Marsilea quadrifolia* L.) koje imaju status osjetljivih vrsta (VU) te se nalaze na popisu Bernske konvencije.

4.1.6.3 Fauna

Na području Brodsko – posavske županije nalazimo tipične predstavnike srednjoeuropske faune pa je tako u šumama zastupljena fauna manjih sisavaca poput ježa, krtice, kune, vjeverice i zeca te lovna divljač poput lisice, divlje svinje, srne, jeleni. Na području županije od sisavaca još nalazimo 11 vrsta šišmiša, vidru te glodavce poput voluharica i štakora selca, a na ribnjacima nalazimo i američkog bizamskog štakora. U županiji je još prisutna vidra te divlja mačka koju je moguće pronaći još samo na Dilju. U održavanju poplavih pašnjaka veliki udio imaju autohtone vrste poput slavonskog podolskog goveda, slavonske svinje i posavskog konja.

Na području Jelas i slivnom području Šumetlica-Crnac nalazi se veliko bogatstvo ornitofaune sa brojnim pticama močvaricama. Bogatstvu ornitofaune svjedoči poseban ornitološki rezervat Bara Dvorina na kojem je prema istraživanjima provedenim 2010. godine zabilježeno više 113 ptičjih vrsta, od kojih je 111 vrsta zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode. U istraživanjima su zabilježene neke od tipičnih vrsta poput gnjuraca (ćubasti gnjurac, mali gnjurac), patki (divlja patka, patka njorka), čigri (bjelobrada čigra, obična čigra), crna liska, nekoliko vrsta štijoka, trstenjaka (trstenjak droščić,

trstenjak rogožar), ćubastog gnjurca, bijele i crne rode, eje močvarice i drugih. Na vlažnim travnjacima nalazimo vrste poput vivka, prepelica, poljska ševa, žuta pastirica, crnoglavi batić, rusi svračak, veliki svračak i drugi. Šumska staništa predstavljaju gnijezdilišta i hranilišta za vrste poput crne rode, crne lunje, jastreba, škanjca, goluba dupljaša, šumske sove, sive žune, djetlovki te različitih pjevica. U staništima šikara uz rijeku Savu nalazimo vrste poput grlice, kukavice, male ušare, pupavca, slavuja, kosa, pjegave grmuše, crnokape grmuše i drugih. Obale rijeke Save su stanište vrsta poput vodomara, bregunica, male prutke, čigri, pastirica i drugih. Važno ornitološko stanište na području županije je također Jelas polje na kojem se nalazi i najveća mješovita kolonija čaplji i žličarki u Hrvatskoj pa tako na ovom području nalazimo 77% nacionalne populacije žute čaplje, 70% nacionalne populacije velike bijele čaplje, 33% nacionalne populacije čaplje žličarke, 4,2% nacionalne populacije crvene čaplje, 17% nacionalne populacije male bijele čaplje, 10% nacionalne populacije gaka, 12,5% nacionalne populacije bijelobrade čigre, 2,5% nacionalne gnjezdeće populacije čigre te 10% nacionalne populacije patke njorke. Područje se također ističe kao važno mjesto razmnožavanja blistavog ibisa te gnjedilište vrsta poput patke kreketaljke, divlje guske i patke gogoljice, dok su šume nedaleko ribnjaka važna staništa orla štekavca i crne lunje. Jelas polje se također ističe kao jedna od najvažnijih migratornih stanica sivog ždrala pri čemu se na ovom području može naći između 3000 i 7000 jedinki. Osim stanarica bogatstvo ornitofaune Brodsko – posavske županije se značajno povećava za proljetne i jesenske seobe ptica pri čemu ovaj prostor velikom broju ptica služi kao hranilište i odmorište. Neke od rijetkih vrsta koje se javljaju na području Brodsko – posavske županije su kobac ptičar, lunja crvenkasta, orao štekavac, jastreb cipolaš, soko grlaš, vjetruša, bijela roda, crna roda, eja močvarica. Brdsko područje županije (gorja) stanište su pticama grabljivicama, žuni dupljašici, djetlovkama, sjenicama, zebama, ševama, grmušama i drugim. Močvarna staništa Brodsko – posavske županije su najvrjednija prirodna područja pri čemu brojne bare, rijeke, poplavni travnjaci, šume i ekstenzivni šaranski ribnjaci predstavljaju hranilišta, odmorišta i gnijezdilišta brojnim rijetkim vrstama ptica, poglavito rodaricama, patkaricama, dnevnim grabljivicama.

Brojna vlažna staništa na području Brodsko – posavske županije predstavljaju vrijedna staništa vodozemcima pa tako na ovom području nalazimo faunu vodozemaca karakterističnu za srednju Europu. Na području županije zabilježeno 16 vrsta vodozemaca od čega nalazimo 12 vrsta bezrepaca (Anura): močvarna smeđa žaba, mala zelena žaba, zelena žaba, velika zelena žaba, smeđa krastača, zelena krastača, češnjača, crveni mukač, žuti mukač, obična gatalinka, šumska smeđa žaba, livadna smeđa žaba i 4 vrste repaša (Urodela): veliki panonski vodenjak, mali vodenjak, planinski vodenjak i šareni daždevnjak. Vodozemci su jedna od najugroženijih skupina životinja pri čemu uništenje staništa (hidromeliorativni zahvati poput isušivanja plitkih vodenih tijela, močvarnih staništa, poplavnih šuma), onečišćenje voda, pretjerana upotreba pesticida, unos alohtonih invazivnih vrsta poput riba, degradacija i promjene u stanišnim uvjetima i stradavanje na prometnicama predstavljaju glavne uzroke ugroženosti. Brodsko – posavska županija pripada u kontinentalno – gorsku „herpetološku“ regiju za koju je karakteristična veća raznolikost vodozemaca, u odnosu na gmazove. Gmazovi naseljavaju gotovo sve vrste kopnenih voda i poplavnih područja te livade, kamenite obronke, padine i rubove šuma. Od gmazova na području županije prisutno je 11 vrsta, od čega nalazimo 5 vrsta zmija: ribaricu, smukulju, bjeloušku, bjelicu i riđovku, 1 kornjaču - barska kornjača i 5 vrsta guštera: sljepića, zelembaća, livadnu gušteric u, zidnu gušteric u i živorodnu gušteric u pri čemu su riđovka i živorodna gušterica vezane isključivo za ovu regiju.

Prema stanišnom tipu koji preferiraju, slatkovodne ribe se mogu podijeliti na reofilne i limnofilne vrste pri čemu reofilne vrste preferiraju brzi vodeni tok, niže temperature i u pravilu visoke

koncentracije otopljenog kisika. Limnofilne vrste preferiraju stajaće vode i spori tok, velike oscilacije temperature, koncentracije otopljenog kisika, kao i visoke koncentracije hranjiva u vodi (Duplić, 2008.). Područje Brodsko – posavske županije pripada zoni deverike koja obuhvaća srednje i donje tokove rijeka sa dnom građenim od pijeska i mulja i širokim i dubokim koritom sa malim brzinama vode. Tipične vrste za ovu zonu su deverika, bodorka, crvenperka, klen, linjak, som, štuka i smuđ. Detaljna istraživanja ihtiofaune na području Brodsko – posavske županije za sada nisu provedena pa je pregled zastupljenih vrsta temeljen na ciljnim vrstama ekološke mreže i vrstama koje su zabilježene na ovom dijelu rijeke Save. Rijeka Sava pripada Crnomorskom slivu gdje živi preko 50 vrsta riba, od kojih možemo pretpostaviti kako, uz gore navedene vrste zone deverike, na području županije dolaze još: jez, bolen, podust, mrena, uklija, krupatica, deverika, crvenooka deverika, mali vretenac, veliki vretenac, prugasti balavac, dunavska paklara, veliki vijun, vijun, plotica, bjeloperajna krkuša, karas, som, grgeč te unesene vrste poput sunčanice, babuške, bijelog amura, bezribice i crnog somića. Od navedenih vrsta crnooka deverika, mali vretenac, veliki vretenac i plotica su endemske/subendemske vrste Dunavskog sliva. Neke od glavnih prijetnji ribljem fondu predstavljaju zahvati regulacije, pregradnje i kanaliziranja, kao i isušivanje jezera, bara i močvara te nestajanje poplavnih staništa pogodnih za mrijest, kao i njihovo (organsko i anorgansko) onečišćenje. Također, čimbenike ugrožavanja predstavljaju i pretjerani izlov ribe te unos alohtonih i širenje agresivnijih ribljih vrsta.

Na temelju dostupnih podataka od beskralježnjaka na području Brodsko – posavske županije riječni rak (*Astacus astacus*) je pronađen u pritoku potoka Sloboštine, dok su vretenca staništima vezana uz prisavski dio županije te šume sa nekim od tipičnih vrsta poput kraljevskog vretenca (*Anax imperator*), modre vodendjevojčice (*Coenagrion puella*), velike more (*Ishnura elegans*) i drugih. Tulari su zabilježeni na području rijeke Save i potoka Glogovice pri čemu su zabilježene *Hydropshyche sp*., *Oectis notata*, *Limnephilius sp*. i drugi. Od leptira na području županije neke od najučestalijih zabilježenih vrsta su veliko volovsko oko (*Maniola jurtina*), obični okaš (*Coenonympha pamphilus*), šumska riđa (*Araschnia levana*) i lastin rep (*Papilio machaon*), dok su od saproksilnih kornjaša na području županije zabilježeni jelenak (*Lucanus cervus*) i alpska strizibuba (*Rosalia alpina*).

4.1.6.4 Zaštićena područja

Na području Brodsko – posavske županije se nalazi 8 zaštićenih područja (Slika 28.), od čega su 4 posebna rezervata – dva šumske vegetacije i dva ornitološka, 3 značajna krajobraza i Park prirode Lonjsko polje koji krajnjim istočnim dijelom ulazi u Brodsko – posavsku županiju. Posebni rezervat predstavlja područje u kojem je posebno izražen jedan ili više neizmijenjenih sastojaka prirode, a osobitog je znanstvenog značaja ili namjene. Značajni krajobraz predstavlja prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti, bioraznolikosti i/ili georaznolikosti ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za određeni prostor, na čijem području nisu dopušteni zahvati i radnje koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen, dok je Park prirode (PP) prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora velike bioraznolikosti i/ili georaznolikosti, s vrijednim ekološkim obilježjima, naglašenim krajobraznim i kulturno-povijesnim vrijednostima. Zaštićena područja na prostoru Brodsko – posavske županije sa opisanim temeljnim vrijednostima su prikazana u tablici ispod (Tablica 17.).

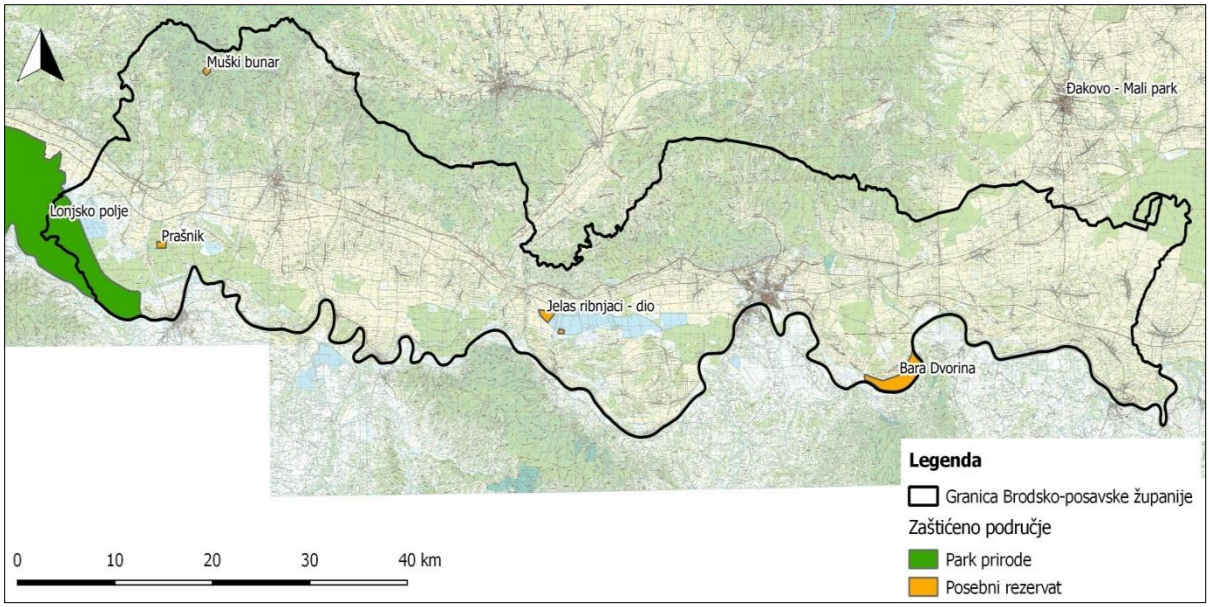

Slika 28. Zaštićena područja Brodsko - posavske županije
Izvor: Bioportal

Tablica 17. Zaštićena područja sa temeljnim prirodnim fenomenom na području Brodsko - posavske županije

VRSTA ZAŠTITE	NAZIV	POVRŠINA (HA)	TEMELJNI FENOMEN
Posebni rezervat šumske vegetacije	Prašnik	58	250 – 300 godina stara sastojina hrasta lužnjaka, ostatak je slavonske prašume sa zastupljene dvije fitocenoze: šuma hrasta lužnjaka i običnog graba i šuma hrasta lužnjaka s velikom žutilovkom i rastavljenim šašem.
Posebni rezervat šumske vegetacije	Muški bunar	58,67	200 – 300 godina stara šuma hrasta kitnjaka i bukve sa bogatom biljnom zajednicom, smatra se prašumom i dio je ekološke mreže RH
Poseban ornitološki rezervat	Bara Dvorina	640	Značajno gnjezdilište, hranilište i zimovalište brojnih ptica i mrjestilište savskih riba i brojnih vodozemaca. Obuhvaća baru Dvorinu, manje bare, poplavne livade i pašnjake i poplavnu šumu hrasta lužnjaka
Poseban ornitološki rezervat	Jelas ribljaci	125	Ribnjaci sa svojom okolicom predstavljaju važno gnjezdilište, hranilište i zimovalište brojnih ptica i drugih skupina poput sisavaca i vodozemaca. Rezervat obuhvaća 125 ha površine ribnjaka i dio su ekološke mreže Natura 2000 kao područje POP i POVS
Značajni krajobraz	Gajna	331,7	Poplavni prisavski pašnjak s karakterističnom florom i faunom, poluprirodno stanište s tradicionalnim načinom održavanja (pašarenje)

Značajni krajobraz	Jelas polje	20 800	Zimovalište, hranilište i gnjezdilište brojnih ptica poput bijele rode i ždralova. Proglašeno je Međunarodno važnim područjem za ptice
Značajni krajobraz	Pašnjak Iva	268	Vegetacija vlažnih nitrofilnih travnjaka i pašnjaka koju ispašom održavaju autohtoni posavski konji. Poplavni pašnjak je zaštićen Bernskom konvencijom i važno je mrjestilište savskih riba, hranilište i odmorište brojnih ptica, stanište močvarne smeđe žabe.
Park prirode	Lonjsko polje (manji dio)		Vrijedne nizinske poplavne šume, vlažne livade i pašnjaci predstavljaju važno gnjezdilište brojnih ptica, mrjestilište riba, stanište brojnih sisavaca, vodozemaca i gmazova i beskralješnjaka (kukci) te bogatstvo biljnih vrsta

Izvor: www.natura-slavonica.hr

4.1.6.5 Ekološka mreža

Ekološka mreža Republike Hrvatske proglašena je *Uredbom o ekološkoj mreži* (NN 124/13, 105/15), a predstavlja sustav ekološki značajnih područja i ekoloških koridora koja su ujedno i dio europske ekološke mreže Natura 2000. Ekološku mrežu čine dva osnovna tipa područja: Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) te Područja očuvanja značajna za ptice (POP). Svako područje opisano je ciljevima očuvanja i smjernicama za mjere zaštite koje su namijenjene održavanju ili uspostavljanju povoljnog stanja ugroženih i rijetkih staništnih tipova i/ili divljih vrsta.

Na području Brodsko – posavske županije nalazi se petnaest područja ekološke mreže od čega je trinaest područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS) te dva područja očuvanja značajno za ptice (POP) (Tablica 18.) Prostiranje područja ekološke mreže je prikazano na

Slika 29.).

Temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode (Klasa: UP/I-612-07/17-71/30; Ur. broj: 517-07-2-2-17-4; od 20. ožujka 2017.g.), za predmetnu Razvojnu strategiju je donesena odluka kako se može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, te da stoga nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Tablica 18. Područja ekološke mreže na prostoru Brodsko - posavske županije

IDENTIFIKACIJSKI BROJ PODRUČJA	NAZIV PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	TIP PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	POVRŠINA (HA)
HR2001355	Psunj	POVS	10 054,53
HR2001389	Banićevac	POVS	6,38
HR2001289	Davor - livade	POVS	17,52
HR2001379	Vlakanac - Radinje	POVS	2 922,93
HR2001385	Orljava	POVS	123,39
HR2001288	Pričac - Lužani	POVS	196,95
HR2001326	Jelas polje s ribnjacima	POVS	4 747,43

HR2000488	Južni Dilj	POVS	152,92
HR2000623	Šume na Dilj gori	POVS	15 466,28
HR2000426	Dvorina	POVS	1 491,21
HR2000427	Gajna	POVS	425,69
HR2001311	Sava nizvodno od Hrušćice	POVS	13 157,31
HR2001328	Lonđa, Glogovica i Breznica	POVS	120,08
HR1000005	Jelas polje	POP	38 837,03
HR100004	Donja Posavina	POP	121 053,27

Izvor: Bioportal

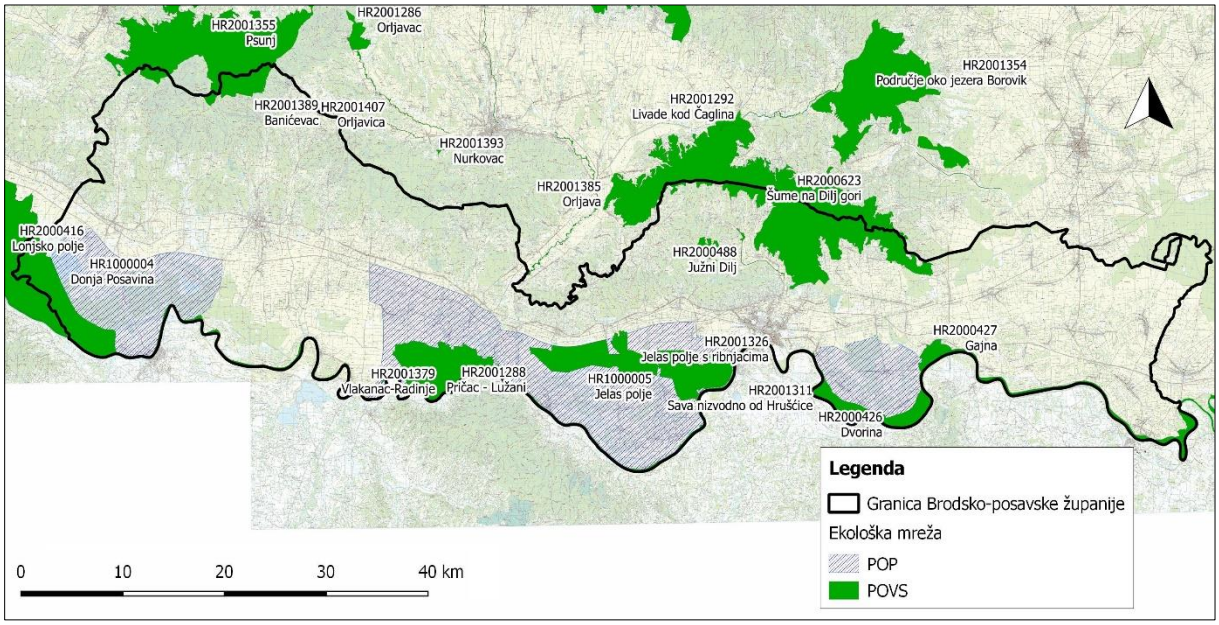

Slika 29. Područja ekološke mreže na području Brodsko - posavske županije
Izvor: Bioportal

4.1.6.6 Invazivne vrste

Invazivne strane vrste su vrste koje ugrožavaju autohtone vrste određenog područja na genetskoj, specijskoj i ekosustavnoj razini (IUCN, 2011.) te predstavljaju jednu od glavnih prijetnji bioraznolikosti. Alothone biljne vrste su postale velik problem upravo zbog načina širenja te je prema podacima iz 2011. godine (IUCN) na području Europe bilo zabilježeno ukupno 10 961 takson alohtonih vrsta biljaka, od kojih se između 10 i 15% pretpostavlja kako su postale invazivne. Na području Brodsko – posavske županije su zabilježene brojne invazivne biljne vrste, od kojih se posebno izdvajaju čivitnjača (*Amorpha fruticosa*) koja raste na vlažnim, neobrađenim područjima uz rijeke, na povremeno plavljenim mjestima i drugim vlažnim površinama te predstavlja velik problem na poplavnim pašnjacima i pelinolisni limundžik (*Ambrosia artemisifolia*) koja raste na zapuštenim zemljištima. Ostale invazivne biljne vrste su bagrem, mirisni pelin, uljna bučica, jednogodišnja krasolika, vlasasto proso, japanski dvornik, sitna konica, hudoljetnica, svinuti šćir, samirao te vrste

poput ambrozije i pajasena koji su rasprostranjene na području svih županija. Uz biljne vrste, veliku prijetnju smanjenju bioraznolikosti predstavljaju i invazivne životinjske vrsta od kojih su na prostoru županije zabilježene vrste poput raznolike trokutnjače, bodljobradog raka, nutrije, bizamskog štakora, babuške, sunčanice i crnog somića koje istiskuju alothone vrste te uzrokuju ekonomske štete poput raznolike trokutnjače koja uzrokuje probleme u funkcioniranju vodoopskrbnih i hidroenergetskih objekata. Pojedine invazivne vrste također predstavljaju negativan utjecaj na zdravlje ljudi poput ambrozije i tigrastog komarca.

4.1.6.7 Georaznolikost

Na području Brodsko – posavske županije u Katastar speleoloških objekata nema upisanih nalaza te na području županije nema zaštićenih geoloških lokaliteta, usprkos činjenici da je područje Dilj gore bogato fosilnim ostacima. Na južnoj padini Dilj gore ispod Vidovog brda se nalaze tri kanjona nastala erozijskim djelovanjem potoka i četiri grebena koja se pružaju u smjeru jugozapad – sjeveroistok. Naslage Dilj gore su nastale u vrijeme kada je na tom području bio Panonsko more koje je bilo toplo i plitko te je obilovalo bogatim životinjskim i biljnim svijetom. U dubljim dijelovima mora taloženi su finiji sedimenti pa tako nalazimo lapore i sitnozrnate pješćenjake, dok su u plićim dijelovima te u blizini kopna taloženi krupniji sedimenti (konglomerati, breče, vapnenci i krupnozrnati pješčenjaci). Upravo u vapnencima i pješčenjacima su pronađeni bogati fosilni ostaci makro i mikrofaune pri čemu dominiraju cjelovite ljušture ježinaca (poglavito *Clypeaster sp.*), školjkaši (*Chlamys sp*., *Pecten sp*., *Ostrea sp*., *Panopea sp*., *Cardium sp*.), puževi (*Conus sp*., *Turritella sp*.), nakupine crvenih algi *Lithothamnium sp*. te koralji i mahovnjaci. Od većih morskih organizama mogu se naći ostaci zubi morskih pasa i mačaka te kralješci riba i kitova. Od mikrofaune dominiraju foraminifere od kojih su češće bentičke foraminifere sa najčešćom vrstom *Heterostegina sp.* U bočnim stranama kanjona Pljuskare česte su pojave špilja i polušpilja od kojih je najznačajnija špilja Bukavac koja u svodu i bočnim stranama sadrži mnogobrojne fosilizirane ljušture ježinaca. Kanjoni Pljuskare su značajan geološko – paleontološki lokalitet te su u postupku proglašenja područja kanjona Pljuskare zaštićenim u kategoriji paleontološkog spomenika prirode.

4.1.6.8 Zaključak

Brodsko – posavska županija sadrži još uvijek velik broj prirodnih tipova staništa, od kojih se kao posebno značajna izdvajaju vlažna i poplavna staništa poput vlažnih livada i pašnjaka, poplavnih šuma te močvarnih staništa. Upravo ova staništa predstavljaju žarišta bioraznolikosti županije sa brojnim ugroženim vrstama flore i faune. Zahvaljujući bogatstvu vodenih tijela ovo područje je postalo važno gnjezdilište, hranilište i odmorište brojnim vrstama ptica na nacionalnoj i europskoj razini. O bogatstvu ornitofaune svjedoči i činjenica da je području Jelas polja zabilježeno 65 vrsta ptica, od kojih je 41 gnjezdarica te da se na ovom području u vrijeme migracija sakuplja i do 20 000 migratornih ptica vodenih staništa. Uz ornitofunu, vlažna staništa predstavljaju važna područja očuvanja velikog broja vodozemaca, leptira i vretenaca dok su rijeke (Sava, Orljava) te druga vodena tijela poput ribnjaka važna ihtiološka staništa vrsta crnomorskog sliva. Županija se također odlikuje bogatstvom biljnih vrsta od kojih samo na području Gajne nalazimo čak 250 vrsta na 6 strogo zaštićenih stanišnih tipova. S obzirom da su najvrjednija staništa Brodsko – posavske županije direktno ovisna o vodi, kao najveće prijetnje prepoznati su zahvati regulacije i pregradnje vodotoka te hidromelioracijski zahvati i s njima povezane promjene vodnog režima tekućica, onečišćenje vodotoka te isušivanje vodenih, kao i ostalih vlažnih površina, ali i prirodna sukcesija koja se javlja uslijed napuštanja tradicionalnih načina održavanja poplavnih travnjaka i pašnjaka.

4.1.7 Krajobraz

Na području Brodsko – posavske županije rijeka Sava s pritocima imala je velik utjecaj na formiranje različitih krajobraza te upravo zbog nje i pritoka, na području županije nalazimo različite ekosustave i krajobraze vezana više ili manje uz vodena tijela.

Prema prirodno-geografskoj regionalizaciji Republike Hrvatske Brodsko - posavska županija pripada Panonskoj megaregiji (1.) te dijelom makroregijama Slavonsko gromadno gorje (1.2.) i Istočno-hrvatska ravnica (1.1.)

U županiji se nalaze tri reljefne cjeline – brdska, nizinska i ravničarska. Najveći dio županije se nalazi upravo u ravničarskom dijelu gdje je ujedno i rubni pojas slavonske ravnice. Nizinsko područje županije prostire se uz rijeku Savu te je isprepleteno raznim vodenim tijelima zahvaljujući kojima na ovom području nalazimo različita staništa poput vlažnih travnjaka, bara, močvarnih staništa i dr. koja predstavljaju središta bioraznolikosti flore i faune. Brdsko područje županije prostire se na blago uzdignutom gorju koje obuhvaća područje Psunja, Požeške gore, Dilj – gore i Kasonja – brdo. Ova područja su najvećim dijelom prekrivena šumom sa najvećom nadmorskom visinom od 984 m (Psunj) te su većinom nenaseljena. Dominacija šumskog pokrova je ujedno i osnovni krajobrazni element brdskog područja županije.

Analizirajući krajobrazne jedinice na području Brodsko – posavske županije bi se mogle izdvojiti sljedeće krajobrazne jedinice:

- Prisavska zona – prostor uz rijeku Savu
- Središnja zona savske nizine (u zoni poplavnih polja)
- Prigorska strana uz Psunj, Požešku i Dilj – goru
- Dodirna zona – prijelazni dio od savske nizine prema prigorjima (100 – 200 m)

Područje županije uvelike ima obilježja ravničarskog, poljodjelskog predjela sa dominantnim krajolicima ravnica, dolina i polja te uz manji dio krajolika panonskih brdskih krajeva i krajolika viših gorskih krajeva. Kao dominantan element krajobraza ističu se vodena tijela poglavito rijeka Sava koja je djelomično regulirana te obrubljena visokim obrambenim nasipima i njeni pritoci) zahvaljujući kojima je nastao tipičan krajobraz nizinskog područja sa brojnim naplavnim ravnima i fluvijalno – močvarnim nizinama. Područje između Zagreba i Nove Gradiške, predstavlja tipičan kulturni i prirodni krajobraz poplavnih riječnih dolina sa izmjenom tradicijske kulture sela, oranica, voćnjaka, livada i pašnjaka i riječnih rukavaca i poplavnih nizinskih šuma.

Hidrološke prilike su također imale velikog utjecaja na razvoj šumskih zajednica pa tako u nizinskom dijelu županije prevladavaju šumske zajednice kojima pogoduje voda te su stoga za ovo područje tipične šume hrasta lužnjaka u zajednicama s jasenom i brijestom i običnim grabom. Vrlo često u ovom nižem području se isprepliću obradive površine sa zaostalim šumarcima, dok je u višem brdskom području najčešća provincija ilirskih bukovih šuma uz rijetke obradive površine i naselja. Slavonske šume su također dio krajobraznog identiteta Brodsko – posavske županije pa se tako u Brodsko-posavskoj županiji nalaze dvije sačuvane prašume - Muški bunar (prašuma hrasta kitnjaka i bukve) i Prašnik (prašuma hrasta lužnjaka) koji je jedini izvorni ostatak slavonskih šuma i važan dio kulturnog identiteta Slavonaca. S obzirom da vodena tijela čine najvažniji element krajobrazne raznolikosti u Brodsko – posavskoj županiji, uz prirodne vodene ekosustave nalazimo i ribnjačarske

površine te dva akumulacijska jezera – Bačica na južnim obroncima Psunja i Petnja smješteno na južnoj strani Dilj – gore.

Najveća gustoća stanovnika nalazi se upravo u dodirnoj zoni koja nije toliko plavljena te ovdje prevladava nizinski ruralni krajobraz sa karakterističnim izduženim i raštrkanim naseljima smještenim uz prometnice te velikim područjima poljoprivrednog krajobraza uz dominaciju travnjaka i oranica. Velika gustoća stanovništva se nalazi i u prisavskoj zoni gdje su naselja uglavnom smještena uz obrambene nasipe. Središnju zonu savske nizine karakterizira izmjena poplavnih polja i ocjeditih prostora između sa površinama pod pašnjacima i manjim područjima pod šumama. Poljoprivreda je kao jedna od osnovnih gospodarskih aktivnosti uvelike izmijenila izvorni izgled prostora te sada u prostoru dominira poljodjelski krajobraz sa mozaicima raznih poljoprivrednih kultura na komasiranim, uglavnom manjim parcelama.

Gledajući strukturu površina postojećih naselja, vidljivo je kako je došlo do povećanja građevinskih područja u želji za razvojem, pri čemu je većina građevinskih područja neracionalno širena sa prevelikim prenamijenjenim površinama i nedovoljno uređenim zemljištem. Posljedica ovog su stihijski širena naselja na najvrjednija poljoprivredna/šumska zemljišta, vodozaštitna područja, zemljišta uz državne i županijske ceste te na nesigurna područja poput klizišta. Također, na području županije, je uočen trend povećanja građevinskih područja unatoč velikom broju nedovršenih postojećih izgrađenih područja. Ovakvim načinom gradnje došlo je do usitnjavanja pogodnog područja te širenja urbanih područja bez adekvatne infrastrukture što dovodi do devastacije krajobraza. Nasuprot tome, u ruralnim područjima je zabilježen trend depopulacije te velike zapuštenosti područja, kao i degradacije poljoprivrednih površina uslijed napuštanja poljoprivredne djelatnosti.

Brodsko – posavska županija se odlikuje očuvanom prirodom, pa se tako na području županije nalazi 8 zaštićenih područja; Posebni rezervat šumske vegetacije Prašnik, Posebni rezervat šumske vegetacije Muški bunar, Posebni ornitološki rezervat Jelas ribnjaci, Posebni ornitološki rezervat Bara Dvorina, Značajni krajobraz Jelas polje, Značajni krajobraz Gajna, Značajni krajobraz Pašnjak Iva i Park prirode Lonjsko polje čiji istočni kraj ulazi u Brodsko – posavsku županiju. Osim vrijednih očuvanih prirodnih područja, na području Brodsko – posavske županije nalazi se dosta zemljišta koja su neiskorištena ili napuštena te predstavljaju lokacije onečišćenja okoliša “Brownfield lokacije”. Na području županije to su uglavnom bivša industrijska područja i vojni objekti pa se tako u prostoru nalaze ukupno 8 ovakvih objekata od koji su 2 vojarne u vlasništvu RH u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiškoj, 2 objekta iz doba Vojne krajine u Općini Brodski Stupnik, dva bivša vojna skladišta u vlasništvu RH na području Bukovlja i Dragalića, vojno skladište u vlasništvu RH na području Sibinja i poligon za ispitivanje vojnih vozila na području Podcrkavlja. Osim vojnih objekata, na području županije se nalazi se i druga brownfield područja poput napuštenog industrijskog prostora na području Starog Petrovog Sela (Mljekara Slavija i Poljoprivredno prehrambeni kompleks PPK d.o.o) te veliki skladišni i uredski prostor tvrtke INA d.o.o u Slavonskom Brodu. Ove lokacije predstavljaju vrijedan prostor unutar urbanog područja koje se može prenamijeniti i urediti za potrebe stanovništva ili ekonomski isplative investicije te se njihovim saniranjem i uređenjem može ostvariti poboljšati stanje okoliša, zdravlje ljudi, ali i ostvariti ekonomski razvoj.

Uz Brownfield lokacije koje predstavljaju degradaciju krajolika, velik utjecaj na degradaciju krajobraza i promjenu strukture reljefa imaju aktivnosti eksploatacije mineralnih sirovina. Od mineralnih sirovina na području Brodsko – posavske županije eksploatira se tehnički kamen, riječni šljunak i pijesak te

opekarska glina. U županiji se nalaze 4 aktivna eksploatacijska polja mineralnih sirovina i eksploatacija šljunka i pijesaka na pojedinim lokacijama na rijeci Savi.

4.1.7.1 Zaključak

Usprkos velikom broju očuvanih prirodnih površina na području županije je primijećena tendencija prenamjene poljoprivrednog zemljišta u građevinska područja naselja, iako je zabilježen postotak izgrađenosti postojećih građevinskih naselja oko 50% čime se neopravdano smanjuju prirodni resursi i pogoduje stihijska gradnja. U ruralnim naseljima je primjetna mala veličina i rascjepkanost posjeda kao i trend zapuštanja poljoprivrednih površina.

4.1.8 Kulturno-povijesna baština

Kulturna baština izraz je identiteta naroda, teritorija, njegove povijesti, tradicije i civilizacije, te predstavlja bitan resurs regionalnog razvoja i gospodarskog razvoja u cjelini.

Materijalna i nematerijalna kulturna baština predstavlja dio kulturnog kapitala, te zahtijeva investicije i održavanje kako bi se spriječilo pogoršanje njihovog stanja. Kulturna baština i kapital proizvode određene ekonomske i kulturne proizvode i usluge, i to one vezane na „proizvodnju baštine“ (od fizičkih aktivnosti zaštite do razvoja znanja i vještina koje se temelje na proučavanju baštine) te one vezane na proizvodnju novih kulturnih i ekonomskih proizvoda i usluga.

Proizvodnja novih ekonomskih i kulturnih proizvoda i usluga može obuhvaćati proizvodnju osnovnih kulturnih industrija (kao npr. održavanje koncerata klasične glazbe, postavljanje kazališne predstave ili izložbe u prostoru neke zaštićene zgrade, parka i slično pa čak i kulturni turizam) ili pak proizvodnju kreativnih industrija (korištenje baštine u snimanju serija, inspiracija u videoigrama i slično). Također, kulturna baština predstavlja bitan aspekt u svakodnevnom životu lokalne zajednice (I. Mrak).

Najstariji nalazi ljudske prisutnosti na području županije sežu u vrijeme paleolitika (N. Gradiška) i starijeg neolitika (S. Brod) kad su uvjeti za življenje bili su izuzetno povoljni. To je vrijeme stvaranja prvih naselja, a najznačajnija nalazišta su na današnjem Igraču pokraj Slavonskog Broda, na Ciglani u Slavonskom Brodu te na Gođevu kod Jaruga. Nositelji badenske kulture osvajaju ove prostore početkom trećeg tisućljeća prije Krista. Badenska kultura unosi svoj način života: život u zemuničnim naseljima, spaljivanje pokojnika ili pokapanje te proizvodnja keramičkih posuda. Na lokalitetu Saloš kod Donje Vrbe otkrivene su metalurške radionice u ostacima badenske kulture te je time okolica grada Broda postala značajnim područjem za proučavanje pojave najranije metalurgije u Europi. U brončanom dobu nastaje kultura žarnih polja. Nositelji ove kulture imaju razvijenu tehnologiju prerade i obrade bronce. Povoljan strateški i prometni položaj, kao i blizina rudom bogatih predjela Bosne, omogućili su pravu eksploziju naseljavanja područja oko Slavonskog Broda. Od osmog stoljeća prije Krista započinje pojava željezno doba, gubi se uloga bronce te se pojednostavljuju oblici i predmeti, a povećava se uloga željeza.

Dolaskom Kelta na području brodskog Posavlja započinje razdoblje mlađeg željeznog doba. Oni osnivaju utvrdu s naseljem koje dobiva ime Marsonija, a na njezinu području razvijaju obradu i preradu željeza te proizvodnju keramike. Naziv Marsonija nastao je prije nego su Rimljani prodrli u brodski kraj, što je važno naglasiti, jer se često smatra da je Marsonija rimsko naselje. Pronađene su fibula, keramina, novac, te kao najznačajniji nalaz svakako keltska kaciga nađena kod sela Donja Varoš. Na više lokacija u Slavonskom Brodu i okolici pronađeno je mnogo rimskog građevinskog materijala, što svjedoči o bogatom životu ovoga grada u vrijeme antike: raznovrsna keramika,

keramičke lampice, predmeti od stakla, bronce, željeza, dijelovi opreme vojnika te brojni primjerci rimskog novca. Od toga su dva jedinstvena nalaza: knemida i rimska vojnička diploma i Slavonskog Broda. Najznačajniji doprinos Rimljana jest upravo povezivanje Marsonije s drugim krajevima riječnim putem, intenzivna gradnja cesta, razvoj prometa i trgovine te procvat novčarstva i pismenosti. U vrijeme velike seobe naroda koja je počela u drugoj polovini 4. st. propada rimska Marsonija, a kroz brodsko područje prolaze Huni, Vizigoti i Gepidi. Dolaskom Avara i Slavena u 6. st. nestaje antička civilizacija na panonskim prostorima, a od 7. st. na njezino područje stižu Hrvati, koji zatiču ruševine staroga grada pa stoga svoje naselje nazivaju imenom - Stari Grad.

Slavonski Brod se prvi put spominje u 13. stoljeću u darovnici hrvatsko-ugarskog kralja Bele IV. U današnjem obliku sagradila ga je feudalna obitelj Berislavići Grabarski zbog opasnosti od Turaka koji su 1463. osvojili najveći dio Bosne. Oni su na prijelazu iz 15. u 16. st. izgradili novi Brod kao svoju rezidenciju i od toga vremena ovo naselje nije više mijenjalo svoj položaj niti ime. Takav renesansni Slavonski Brod imao je oblik pravokutnika, te je bio opasan bedemima s opkopima. Brod je svejedno pao od Turaka nakon Mohačke bitke 1536. godine. Velika carska i kraljevska pogranična tvrđava Brod na Savi izgrađena je u sklopu velikog obrambenog sustava na granici s Turskim carstvom u 18. st.

Status grada Brod je dobio manifestom kralja Franje Josipa II 1871. godine, te ukidanjem Vojne granice grad ulazi u razdoblje gospodarskog procvata. Tvrđava je u osnovi kvadratnog oblika, a sustav obrambenih jaraka daje joj zvjezdoliki tlocrt. Tvrđava nikad nije isprobana u praksi, te je tijekom 20.st. došlo do njezine devastacije. Danas je tvrđava Brod, spomenik nulte kategorije i primjer vojne fortifikacijske arhitekture 18. stoljeća u Slavoniji.

Stara Gradiška je obilježena baroknom tvrđavom koja se također počela graditi početkom 18.st. Svojom zvjezdastom strukturom, za razliku od brodske tvrđave, obuhvaća i naselje. Tvrđava je srušena te je ubrzo podignuta nova granična utvrda s kazamatama. Utvrda se počela nazivati Stara Gradiška i postala je vojni komunitet s ograničenom samoupravom i pod vojnim zapovjedništvom. S vremenom je u njoj potpuno nestalo civilno stanovništvo.

Sukladno Registru kulturnih dobara, Ministarstva kulture (na dan 26.04.2018.) na području Brodsko-posavske županije registrirano je ukupno 124 kulturnih dobara (Tablica 19.) zaštićenih i preventivno zaštićenih. S obzirom na podatke registra Županija je relativno siromašna kulturnim dobrima u odnosu na ostale županije.

Tablica 19. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra na području Brodsko-posavske županije

	ZAŠTIĆENO	PREVENTIVNO ZAŠTIĆENO	UKUPNO
NEMATERIJALNO KULTURNO DOBRO	**4**	**/**	**4**
Usmena predaja, izričaji i jezik	2	/	
Običaji, obredi i svečanosti	2	/	
NEPOKRETNO KULTURNO DOBRO – KULTURNO – POVIJESNA CJELINA	**3**	**1**	**4**
Kulturno-povijesna cjelina	2	1	
Arheološka baština	1	/	
NEPOKRETNO KULTURNO DOBRO – POJEDINAČNO	**81**	**23**	**104**
Arheološka baština	39	7	
Profana graditeljska baština	15	9	
Sakralna graditeljska baština	24	5	
Sakralno-profana graditeljska baština	1	1	
Memorijalna baština	2	1	
POKRETNO KULTURNO DOBRO – MUZEJSKA GRAĐA	**8**	**/**	**8**
Muzejska građa	7	/	
Arheološka građa	1	/	
KULTURNO DOBRO OD NACIONALNOG ZNAČENJA	**4**	/	4
Sakralna graditeljska baština	3	/	
Profana graditeljska baština	1	/	
UKUPNI ZBROJ	**100**	**24**	**124**

Izvor: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske

Od ukupnog broja zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara, najveći dio čini nepokretna graditeljska baština, posebno arheološka, koja predstavlja nerazdvojivi dio čovjekova okoliša. Uz nju se javlja i pojam povijesnog okoliša, koji također ima svoj puni smisao, pogotovo ako ga se promatra u okviru širega, ekološkog aspekta kulturnih vrijednosti na određenom području.

Brodsko je Posavlje oduvijek služilo u vojne i obrambene svrhe još od rimskog doba. Za vrijeme turskih pohoda izgrađene su utvrde za obranu od kojih je najbolji primjer tvrđava u Slavonskom Brodu. Također, Vojna krajina je imala snažan utjecaj na razvoj Nove Gradiške koja je prvenstveno nastala u vojne svrhe te kao takva bila centar pukovnije. Osim arheoloških nalazišta, kulturna dobra uglavnom obuhvaćaju sakralnu i profanu graditeljsku baštinu, koja se trenutno ne koristi na održiv način.

Problemi održivog korištenja kulturne baštine između ostalog proizlaze i iz:

- Nepostojanja modela upravljanja kulturnom baštinom zbog čega nema njihova sustavnog održavanja i korištenja (npr. za razvoj kulturnog i ostalih selektivnih oblika turizma).
- Nedovoljne senzibiliziranosti za kulturnu baštinu u lokalnim zajednicama što utječe na neadekvatno korištenje kulturne baštine kao gospodarskog resursa.
- Nepostojanja stimulativnih mjera za ulaganje u obnovu graditeljske baštine (porezna politika, subvencije, olakšice), što utječe na nedostatak motivacije za ulaganje u kulturna dobra privatnih vlasnika, kojima se zbog više cijene obnova ekonomski ne isplati.
- Nedovoljno uspostavljenih mehanizama korištenja sredstava prikupljenih korištenjem kulturne baštine u njezinu obnovu i održavanje (spomenička renta i sredstva od korištenja ne

ulažu se u cijelosti ponovno u graditeljsku baštinu) na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Jedan od bitnijih razloga propadanja graditeljske baštine u privatnom vlasništvu su visoke cijene održavanja i rekonstrukcije zaštićenih objekata i objekata u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini.

Prema podacima navedenim u Izvješću o stanju u prostoru iz 2013., među najznačajnijim problemima u Županiji je održavanje imovine u kulturi, jer sredstva potrebna za obnovu kulturno vrijednih objekata daleko nadilaze mogućnosti županijske i lokalne samouprave. Najznačajniji objekti nad kojima treba provesti zaštitu i obnovu su:

- Tvrđava u Slavonskom Brodu
- Magistrat Muzeja Brodskog Posavlja
- Gradski muzej u Novoj Gradiški
- Crvka Svetog Trojstva u Slavonskom Brodu
- Samostan u Cerniku

Na području županije velika većina objekata nije valorizirana u smislu gospodarskog korištenja. Za obnovu i održavanje kulturne baštine najčešće su potrebna znatna financijska sredstva te je preporučljivo da se takvim objektima unaprijed odredi namjena, kao i da ih se planira uvrstiti u određene programe kako bi se osigurala njihova održivost prilikom čega je potrebno voditi računa o primjerenoj namjeni. U Hrvatskoj je čest slučaj da, kada je riječ o koncesijama za korištenje nepokretnih kulturnih dobara, da su one više usmjerene na iskorištavanje njihova položaja ili ambijenta koji nude (npr. kao ugostiteljski objekti), nego na turističko-edukativno oplemenjivanje i davanje dodane vrijednosti lokalitetima baštine.

4.1.9 Zdravlje ljudi

4.1.9.1 Obilježja zdravstvenog sustava

Prema podacima Plana zdravstvene zaštite Brodsko-posavske županije iz 2017. godine, primarna zdravstvena zaštita na području Županije pruža se u okviru u domova zdravlja, unutar privatne prakse temeljem koncesije, zatim u županijskom Zavodu za hitnu medicinu te u sklopu Zavoda za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije.

Na području Županije djeluju dva doma zdravlja[16], Dom zdravlja Slavonski Brod i Dom zdravlja dr. Andrija Štampar u Novoj Gradiški. U njima se obavljaju sljedeće djelatnosti: opća (obiteljska) medicina, patronažna zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita djece predškolskog uzrasta, stomatološka zdravstvena zaštita (polivalentna), zdravstvena zaštita žena, hitna medicinska pomoć, sanitetski prijevoz, palijativna skrb bolesnika, zdravstvena njega i medicina rada.

Od 1. siječnja 2011. godine primarna zdravstvena zaštita na području Županije pruža se temeljem koncesije, i to u zakupljenim prostorima domova zdravlja (58 timova) te u privatnim prostorima (108 timova). U tablici ispod (Tablica 20.) prikazan je broj timova primarne zdravstvene zaštite po djelatnostima, prema stanju utvrđenom krajem lipnja 2017. godine.

[16] U domovima zdravlja Brodsko-posavske županije zaposlen je 61 liječnik/ica (od toga 20 specijalista) te 114 medicinskih sestara.

Tablica 20. Planirani broj timova primarne zdravstvene zaštite na području Brodsko-posavske županije prema Mreži primarne zdravstvene zaštite i popunjenost Mreže na dan 31. lipnja 2017. godine

R. BR.	ZDRAVSTVENA DJELATNOST	BROJ PLANIRANIH TIMOVA U MREŽI	BROJ POPUNJENIH TIMOVA U MREŽI	KONCESIJA	DOM ZDRAVLJA
1.	Opća (obiteljska) medicina	92	78	48	29
2.	Stomatološka zdravstvena zaštita	84	67	42	25
3.	Zdravstvena zaštita dojenčadi i predškolske djece	11	7	4	3
4.	Zdravstvena zaštita žena	6	6	3	3
5.	Zdravstvena njega u kući	51	51	51	0
6.	Laboratorijska dijagnostika	4	4	2	2*
7.	Medicina rada	12	9	3	6
* Dva tima laboratorijske dijagnostike su ugovorena s Općom bolnicom "Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod					

Izvor: Plan zdravstvene zaštite BPŽ

Zavod za hitnu medicinu osnovan je 2010. godine. U sjedištu Zavoda u Slavonskom Brodu tijekom cijele godine od 0-24h djeluju dvije ekipe tima 1 HMS. Osim sjedišta u Slavonskom Brodu, gdje se nalaze i uprava te prijavno-dojavna jedinica, Zavod obavlja djelatnost i kroz ispostave: Vrpolje, Nova Gradiška, Lužani i Okučani. Sezonski punkt Hitne medicinske pomoći Okučani radi u ljetnoj sezoni te je zadužen isključivo za autocestu.

Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije djeluje na dvije lokacije u Slavonskom Brodu te na jednoj lokaciji u Novoj Gradiški. Čini ga šest službi[17] s ulogom provođenja preventivnih mjera zaštite stanovništva Brodsko-posavske županije, što se ogleda u obavljanju niza djelatnosti: u preventivnoj zdravstvenoj zaštiti djece u osnovnim i srednjim školama te fakultetima, obavljanju mikrobiološke djelatnosti, analiziranju higijenske ispravnosti vode, stanja vodoopskrbe, zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe. Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti glavni je nositelj programa prevencije i izvaninstitucionalnog liječenja bolesti ovisnosti na području Županije.

U Brodsko-posavskoj županiji ljekarničku djelatnost obavlja 47 ljekarni, od toga ih je 19 na području Slavonskog Broda, 4 u Novoj Gradiški, a ostale u općinskim središtima (Sikirevci, Velika Kopanica, Gornja Vrba, Rešetari, Oriovac, Vrpolje, Staro Petrovo Selo, Brodski Stupnik, Okučani, Bukovlje, Podvinje, Sibinj, Nova Kapela, Bebrina, Donji Andrijevci, Garčin, Slavonski Šamac, Oprisavci, Gundinci, Cernik).

[17] Sastavni dijelovi Zavoda su: Služba za kliničku mikrobiologiju, Služba za epidemiologiju i javno zdravstvo, Služba za zdravstvenu ekologiju, Služba za školsku i adolescentnu medicinu, Služba zaštitu mentalnog zdravlja prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti te Služba za zajedničke poslove.

Stacionarna zdravstvena zaštita odvija se kroz rad dvaju općih bolnica: Opće bolnice „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod[18], u kojoj se obavlja djelatnost zdravstvene zaštite na nivou dnevne bolnice u okviru specijalističko- konzilijarne zdravstvene zaštite za liječenje akutnih bolesnika te Opće bolnice Nova Gradiška[19], koja skrbi za oko 58 000 osiguranika s područja zapadnog dijela Brodsko-posavske županije (bivša općina Nova Gradiška), pružajući zdravstvenu skrb na razini primarne (laboratorij) i sekundarne zdravstvene zaštite. Osim navedenih, na području Županije djeluje i Specijalna bolnica za psihijatriju i palijativnu skrb „Sveti Rafael“ Strmac, koja je smještena oko 13 km sjeverno od središta Nove Gradiške.

Sagledavajući stanje zdravstvenog sustava Brodsko-posavske županije u cijelosti, vidljivo je kako nedostaje liječnika primarne zdravstvene zaštite, a k tome primarna zdravstvena zaštita nije jednako dostupna svim stanovnicima Županije što iziskuje potrebu za dodatnim ulaganjima u infrastrukturu ambulanti i opreme namijenjene istima, kako bi se stvorili preduvjeti za bolju popunjenost Mreže i dostupniju primarnu zdravstvenu zaštitu svim stanovnicima Županije.

4.1.9.2 Vodoopskrba i kakvoća vode za piće

Analizom podataka HZJZ-a (Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2016. godinu) vezano za stanje vodoopskrbe na području Brodsko-posavske županije, vidljivo je kako je udio priključenosti na javnu vodoopskrbu među najnižima u Republici Hrvatskoj (58 %) te je daleko ispod državnog prosjeka (87 %). Istovremeno, lokalna vodoopskrba ne postoji, dok ostatak stanovništva vodoopskrbu rješava najčešće pomoću individualnih bunara. Stanje vodoopskrbe detaljnije je opisano u poglavlju *4.1.5 Stanje vode, vodnih tijela, vodoopskrbe i odvodnje.*

U spomenutom Izvještaju HZJZ-a navedeno je kako je na području Brodsko-posavske županije, u okviru redovnog i revizijskog monitoringa vode iz javne vodoopskrbne mreže, analizirano ukupno 112 od 122 planirana uzorka vode (91,8 %). Njih 110 (98,2 %) bilo je ispravno, dok su dva bila neispravna (1,8 %). Planom provedbe Monitoringa izvorišta vode za ljudsku potrošnju za 2016. godinu na području Županije bilo je predviđeno uzeti tri uzorka vode, međutim, uzet je jedan, koji je bio kemijski neispravan.

Osim recentnijih, ostvaren je uvid i u prijašnje rezultate monitoringa uz pomoć kojih je moguće cjelovitije sagledati stanje kakvoće vode za piće na području Županije. Prema podacima Službe za zdravstvenu ekologiju, u Brodsko-posavskoj županiji je iz javnih vodovoda u 2010. godini obuhvaćeno i analizirano 675 uzoraka prema mikrobiološkim te 550 uzoraka po kemijskim parametrima. Od toga je mikrobiološki bilo neispravno 3,9 %, a kemijski 16,4 % uzoraka. Iz ostalih javnih vodoopskrbnih objekata mikrobiološki je bilo neispravno 36,5 %, a kemijski 38,7 % uzoraka. S druge strane, iz individualnih vodoopskrbnih objekata mikrobiološki je bilo neispravno 75,7 % uzoraka, a kemijski 39,3 %. Ukupno je iz svih vodoopskrbnih objekata mikrobiološki ispitano 1168 uzoraka vode za piće od čega je 30,3 % bilo neispravno, i to: zbog ukupnih koliformnih bakterija 27,5 %, zatim uslijed fekalnih koliformnih bakterija 20,6% te fekalnih streptokoka 19,7 %. Kemijski su bila ispitana ukupno 964 uzorka, od čega je 26,1 % bilo neispravnih, uglavnom zbog povišenih koncentracija amonijaka, nitrata, željeza, mangana te boje i mutnoće.

---

[18] U Bolnici je zaposleno 200 liječnika: 148 specijalista, 26 subspecijalista i 52 specijalizanata, a Bolnica raspolaže s 511 ugovorenih kreveta.

[19] U bolnici je zaposleno 63 liječnika od toga je 35 specijalista i 13 specijalizanata, a raspolaže sa 165 ugovorenih kreveta.

4.1.9.3 Zrak

U pogledu praćenja kvalitete zraka, a kako je ranije navedeno u poglavlju *4.1.1*, na području Brodsko-posavske županije nalaze se dvije mjerne postaje na kojima se prikupljaju podaci sa svrhom utvrđivanja razine onečišćenosti zraka s obzirom na onečišćujuće tvari i njihov utjecaj na zdravlje ljudi. Iste predstavljaju mjerne postaje državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka i nalaze se na području Grada Slavonskog Broda, a to su: prigradska /gradska pozadinska mjerna postaja u Slavonskom Brodu – Slavonski Brod-1, na kojoj se prate koncentracije ozona, sumporovog (IV) oksida, dušikovog (IV) oksida i lebdećih čestica[20] ($PM_{2,5}$) te mjerna postaja Slavonski Brod-2.

Onečišćujućom tvari smatra se svaka tvar prisutna u okolnom zraku koja može imati štetan utjecaj na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cijelosti. Sukladno tome, zrak čija je kvaliteta takva da može narušiti zdravlje ljudi, kvalitetu življenja i/ili štetno utjecati na bilo koju sastavnicu okoliša smatra se onečišćenim. Kategorije kvalitete zraka utvrđuju se za svaku onečišćujuću tvar posebno.

Na području Brodsko-posavske županije prisutna su dva tipa izvora onečišćenja u vidu nepokretnih[21] i pokretnih izvora[22]. Kao najveći onečišćivači izdvajaju se lebdeće čestice (PM_{10} i $PM_{2,5}$) te anorganski plinovi, od kojih su s najvećim udjelom CO_2, NO_X, CO, SO_X.

Zakonom o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17) definirane su dvije kategorije kvalitete zraka na području Republike Hrvatske. Prvom kategorijom kvalitete zraka smatra se čist ili neznatno onečišćen zrak gdje nisu prekoračene granične vrijednosti (GV), ciljne vrijednosti i ciljne vrijednosti za prizemni ozon, dok druga kategorija kvalitete zraka predstavlja onečišćen zrak gdje su vrijednosti navedenih parametara prekoračene.

S obzirom na činjenicu kako je na području Slavonskog Broda koncentrirana glavnina industrije i popratnih djelatnosti s područja Županije te je ujedno i opseg prometa najveći, tamošnji problem u pogledu kvalitete zraka čine visoke koncentracije lebdećih čestica (PM_{10} i $PM_{2,5}$) i sumporovodika (H_2S)[23]. Nadalje, u hladnom dijelu godine uslijed dodatnih emisija iz kućnih ložišta te nepovoljnih meteoroloških uvjeta (slabija cirkulacija i visoka vlažnost zraka, niske temperature i stagnacija zračnih masa) dolazi do povišenja emisija onečišćenja poput povišenih koncentracije dušikovih oksida i benzena te do najviših koncentracija sumporovog dioksida. Također, značajni onečišćivač zraka je i Rafinerija nafte Brod koja se nalazi u Bosanskom Brodu (BiH) i predstavlja izvor visokih emisija SO_2, H_2S i nemetanskih hlapljivih organskih spojeva, što uz nepovoljne meteorološke prilike uvjetuje duže zadržavanje i gomilanje onečišćujućih tvari te stvaranje fotokemijskog smoga i neugodnih mirisa upravo na području Slavonskog Broda.

---

[20] Lebdeće čestice aerodinamičkog promjera manjeg od 10 i 2,5 µm vrlo nepovoljno utječu na zdravlje ljudi, jer udisanjem mogu doprijeti duboko u respiratorni trakt čovjeka, a na sebe mogu vezati vrlo štetne tvari kao što su policiklički aromatski ugljikovodici (PAU) s većim brojem prstenova koji imaju jako izraženo mutageno ili kancerogeno djelovanje. Kronična izloženost lebdećim česticama pridonosi riziku od razvoja raka dišnih puteva te raznih kardiovaskularnih i respiratornih bolesti.

[21] Nepokretni izvori onečišćenja mogu biti točkasti i difuzni. Kod točkastih se onečišćujuće tvari ispuštaju u zrak kroz za to oblikovane ispuste te su karakteristični za postrojenja, tehnološke procese, industrijske pogone, uređaje, građevine i sl., dok su difuzni oni kod kojih se onečišćujuće tvari ispuštaju u zrak bez određenog ispusta/dimnjaka).

[22] Pokretnim izvorima onečišćenja smatraju se prijevozna sredstva koja ispuštaju onečišćujuće tvari u zrak (motorna vozila, šumski i poljoprivredni strojevi, necestovni pokretni strojevi, lokomotive, plovni objekti, zrakoplovi i dr).

[23] Izloženost sumporovodiku izaziva učinke na očima, respiratornom sustavu, živčanom sustavu, kardiovaskularnom sustavu i reproduktivnom sustavu.

Prema rezultatima Izvješća o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže 2016., Izvješća o stanju kvalitete zraka u Brodsko-posavskoj županiji za 2016. godinu te Godišnjeg izvješća o praćenju kvalitete zraka na području RH za 2016. godinu, vidljivo je kako je za sve mjerene onečišćujuće tvari, izuzev ugljikovog monoksida, a uključujući i dušikove okside, koji između ostalog, djeluju nadražujuće na sluznicu dišnih organa i očiju ljudi, došlo do prekoračenja graničnih vrijednosti.

Zbog svega navedenog, kvaliteta zraka je tijekom godina (promatrano razdoblje 2010.-2016.) bila II kategorije za $PM_{2,5}$, PM_{10} i H_2S na obje mjerne postaje (Slavonski Brod- 1 i Slavonski Brod -2) te u 2011., 2012. i 2013. godini i za ozon.

4.1.9.4 Buka

Buka okoliša se definira kao neželjeni ili po ljudsko zdravlje i okoliš štetan zvuk u vanjskom prostoru izazvan ljudskom aktivnošću, uključujući buku koju emitiraju: prijevozna sredstva u cestovnom, željezničkom, zračnom, pomorskom i riječnom prometu, kao i postrojenja te zahvati za koje se, prema posebnim propisima iz područja zaštite okoliša, pribavlja rješenje o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša, odnosno rješenje o prihvatljivosti zahvata za okoliš. Danas je dokazano i prihvaćeno da, osim neugode, buka uzrokuje i zdravstvene poremećaje te različita oboljenja.

Najintenzivniji utjecaj buke na čovjeka uzrokovan je prometom, i to osobito cestovnim prometom. Buka od cestovnog prometa prisutna je tijekom dana i noći te vrlo ozbiljno ugrožava zdravlje stanovnika naseljenih uz vrlo prometne cestovne pravce. Sustavnog praćenja (monitoringa) buke u okolišu pa tako i cjelovitih karata sa stanjem emisija buke, kao i adekvatne evaluacije utjecaja buke na zdravlje u Republici Hrvatskoj nema.

Dopuštene razine buke na vanjskom prostoru prema namjeni prostora određene su prema čl. 5, *Pravilnika o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave* (145/04, 46/08 i 30/09), a kako je prikazano u tablici niže (Tablica 21.).

Obveza izrade strateških karata buke i akcijskih planova odnosi se i na vlasnike, odnosno koncesionare industrijskih područja, glavnih cesta s više od 3 000 000 prolaza vozila godišnje, glavnih željezničkih pruga s više od 30 000 prolaza vlakova godišnje i glavnih zračnih luka s više od 50 000 operacija (uzlijetanja ili slijetanja) godišnje, odnosno naseljena područja koja imaju više od 100 000 stanovnika. Stratešku karte buke na području Županije izradile su Hrvatske autoceste d.o.o. (za autocestu A3) (Slika 30.).

Tablica 21. Najviše dopuštene ocjenske razine buke imisije u otvorenom prostoru

ZONA BUKE	NAMJENA PROSTORA	NAJVIŠE DOPUŠTENE OCJENSKE RAZINE BUKE IMISIJE L_{RAeq} u dB(A)	
		ZA DAN (L_{day})	ZA NOĆ (L_{night})
1.	Zona namijenjena odmoru, oporavku i liječenju	50	40
2.	Zona namijenjena samo stanovanju i boravku	55	40
3.	Zona mješovite, pretežito stambene namjene	55	45

ZONA BUKE	NAMJENA PROSTORA	NAJVIŠE DOPUŠTENE OCJENSKE RAZINE BUKE IMISIJE L_{RAeq} u dB(A)	
		ZA DAN (L_{day})	ZA NOĆ (L_{night})
4.	Zona mješovite, pretežito poslovne namjene sa stanovanjem	65	50
5.	Zona gospodarske namjene (proizvodnja, industrija, skladišta, servisi)	Na granici građevne čestice unutar zone buka ne smije prelaziti 80 dB (A). Na granici ove zone buka ne smije prelaziti dopuštene razine zone s kojom graniči.	

Izvor: Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (145/04, 46/08 i 30/09)

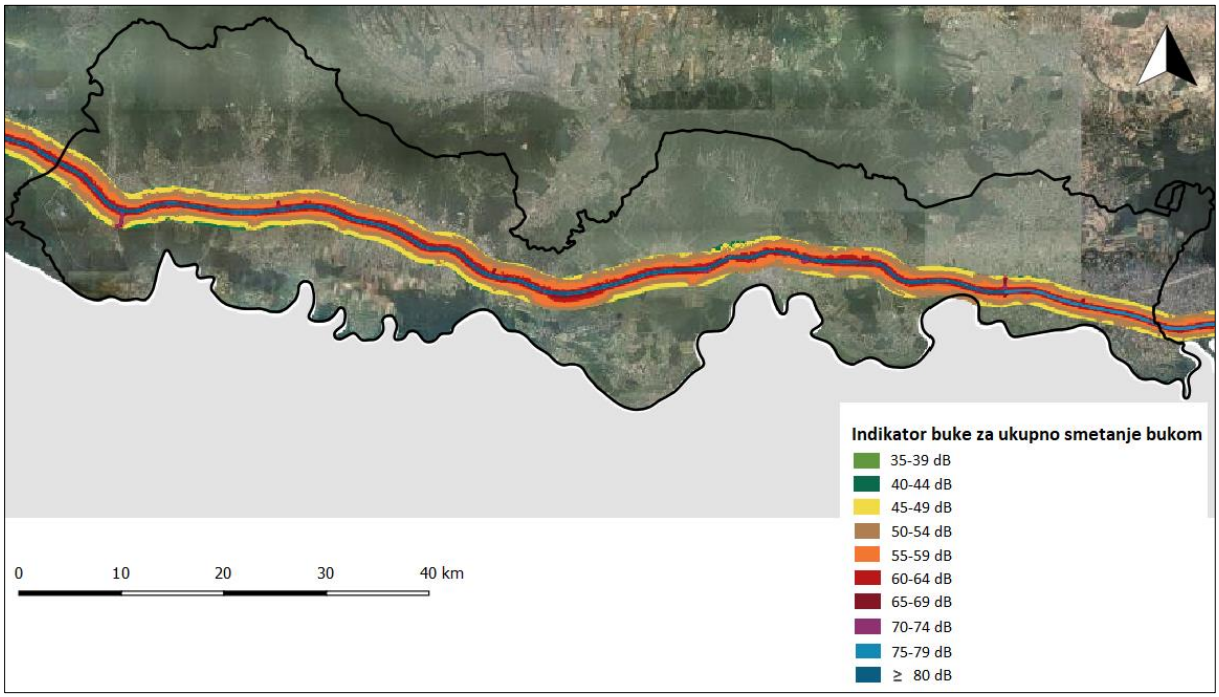

Slika 30. Isječak strateške karte buke autoceste A3 koja prolazi kroz Brodsko-posavsku županiju
Izvor: HAOP

4.1.9.5 Svjetlosno onečišćenje

Sukladno *Zakonu o svjetlosnom onečišćenju* (NN 114/11), svjetlosno onečišćenje okoliša jest emisija svjetlosti iz umjetnih izvora svjetlosti koja štetno djeluje na ljudsko zdravlje i uzrokuje osjećaj bliještanja te zbog toga ugrožava i sigurnost u prometu zbog, a uslijed neposrednog ili posrednog zračenja svjetlosti prema nebu ometa život i/ili seobu ptica, šišmiša, kukaca i drugih životinja te remeti rast biljaka, ugrožava prirodnu ravnotežu na zaštićenim područjima, ometa profesionalno i/ili amatersko astronomsko promatranje neba ili zračenjem svjetlosti prema nebu nepotrebno troši električnu energiju te narušava sliku noćnog krajobraza.

Svjetlosno onečišćenje predstavlja promjenu razine prirodne svjetlosti u noćnim uvjetima uzrokovanu unošenjem svjetlosti proizvedene ljudskim djelovanjem. Rezultat je širenja urbanih područja, osvjetljavanja prometnica, željezničkih pruga, morskih i zračnih luka, kulturnih i sportskih objekata.

Uz onečišćenje s obale, prisutno je i svjetlosno onečišćenje s mora od strane različitih objekata kao što su trajekti, kruzeri, plivarice te postrojenja za istraživanje i eksploataciju nafte i plina. Svjetlosno onečišćenje negativno utječe i na bioraznolikost, prvenstveno kroz remećenje prirodnog ciklusa dana i noći.

Svjetlosno onečišćenje prepoznato je i kao uzrok narušavanja kvalitete života stanovništva jer ometa privatnost i nesmetano korištenje posjeda. Također, ono može imati štetne posljedice po zdravlje jer ometa noćni san, a previše noćnog svjetla utječe na prirodnu proizvodnju hormona; utvrđeno je npr. da prekida proizvodnju hormona spavanja (melatonin). Nadalje, svjetlosno onečišćenje ometa pogled u svemir, odnosno na noćno zvjezdano nebo. Naime, poznato je kako ljudsko oko, adaptirano na mrak, može u noći bez mjesečine i na svjetlosno umjereno onečišćenom nebu (iznad stambenih područja) vidjeti najmanje 2600 zvijezda, dok je u ruralnim područjima, u jasnoj noći, moguće vidjeti i četiri puta više zvijezda. No, danas u mnogim urbanim područjima noću nije moguće vidjeti više od 100 zvijezda. Osim navedenih utjecaja, uzrokuje veliku i nepotrebnu potrošnju energije i smanjenje vrijednosti nekretnina izloženih svjetlosnom onečišćenju.

Dosadašnja istraživanja ukazuju kako je Republika Hrvatska kao cjelina ozbiljno svjetlosno onečišćena. Područja koja još posjeduju prirodnu svjetlinu noćnog neba su malena i izolirana, uglavnom smještena na otvorenom Jadranskom moru, uključujući i nekoliko područja u Lici i Gorskom kotaru (Andreić i sur., 2011). Stanje na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini prikazano je na kartografskom prikazu ispod (Slika 31.).

Iz kartografskog prikaza je vidljivo kako je najveće svjetlosno onečišćenje prisutno na područjima najgušće naseljenosti te koncentracije gospodarstva. Osobito se to odnosi na područje Slavonskog Broda koji u pogledu svjetlosnog onečišćenja s Bosanskim Brodom predstavlja kontinuirano veće urbano područje s izrazitijim svjetlosnim onečišćenjem, najizraženijim na u uskoj zoni uz rijeku Savu. Također, uočljivo je kako je istočni dio Županije, upravo zbog veće gustoće i površine naseljenosti, intenzivnije svjetlosno onečišćen od zapadnog dijela.

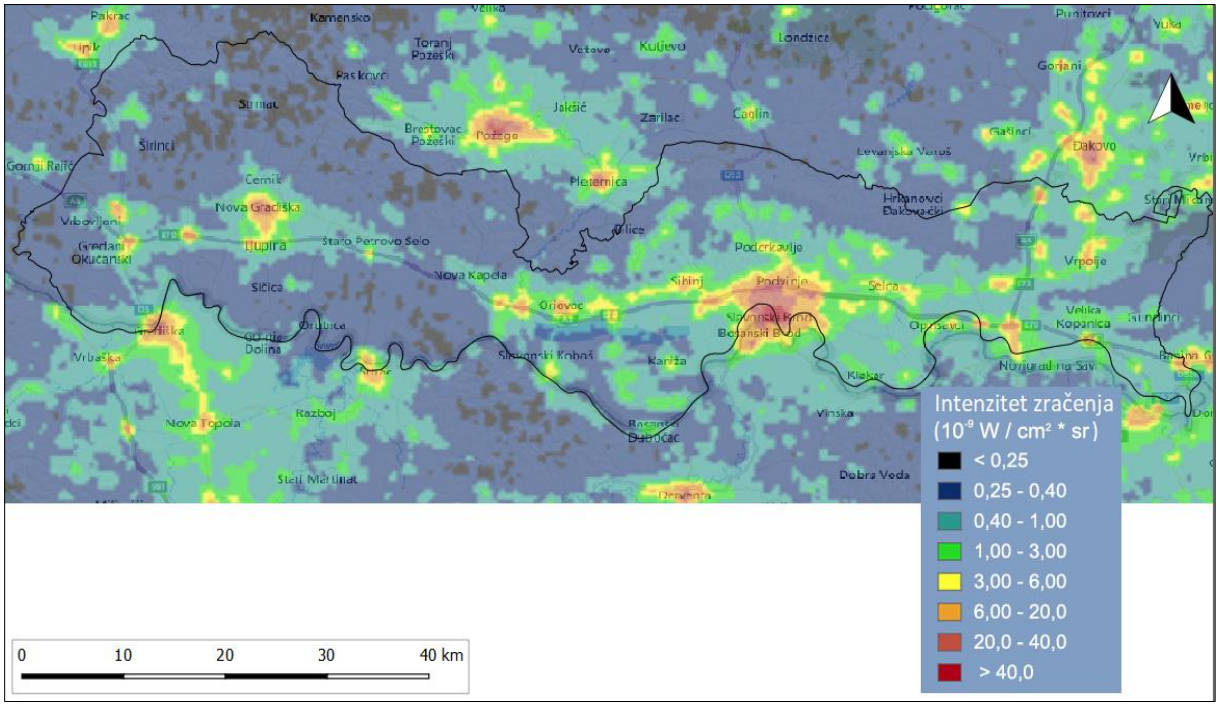

Slika 31. Svjetlosno onečišćenje na području Brodsko-posavske županije (stanje 2017. godine)
Izvor: Light pollution map

4.1.9.6 Neionizirajuće zračenje

Ministarstvo zdravlja je nadležno za provođenje mjera zaštite od neionizirajućeg zračenja sukladno *Zakonu o zaštiti od neionizirajućeg zračenja* (NN 91/10) i *Pravilniku o zaštiti od elektromagnetskih polja* (NN 146/14).

U novije vrijeme ubrzano se širi mreža bežične komunikacije s pripadajućim odašiljačima, najintenzivnije postavljenima u urbanim sredinama i uz prometnice te, iako postoje brojni radovi, još uvijek nema dovoljno spoznaja o uzročno-posljedičnim odnosima neionizirajućeg zračenja i ljudskog zdravlja. Dobro uspostavljena komunikacijska mreža suvremeni je zahtjev turističke potražnje.

U Hrvatskoj je tijelo nadležno za izgradnju i postavljanje baznih stanica Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, koje regulira zahtjeve i postupke ishođenja potrebnih suglasnosti i dozvola kod postavljanja izvora, dok Ministarstvo zdravstva kontrolira razine elektromagnetskih polja u okolici izvora elektromagnetskih polja. Kontrola izvora vrši se prije postavljanja, nakon puštanja u rad te, ako je dokazano da su stvarne razine elektromagnetskog polja unutar dozvoljenih ograničenja, vrše se redovne kontrole tijekom rada izvora u organizaciji vlasnika. Osim toga, istraživanja i mjerenja kontrolira i HAKOM koji ima svoju mjernu jedinicu.

Rezultati mjerenja HAKOM-a provedeni 2010. i 2016. godine na mjernim postajama u Brodsko-posavskoj županiji pokazuju da su izmjerene vrijednosti bile niže od zakonski propisanih graničnih vrijednosti.

4.1.10 Demografska i socio-ekonomska analiza

4.1.10.1 Obilježja naseljenosti

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na području Brodsko-posavske županije živjelo je ukupno 158 575 stanovnika. Najveći broj stanovnika koncentriran je na području dvaju gradova, Slavonskog Broda (59 141 stan.) i Nove Gradiške (14 229 stan.), u kojima ukupno živi 46 % županijskog stanovništva. Ostalih 54 % stanovništva Županije razmješteno je na području 26 općina, od kojih se brojem stanovnika ističu prvenstveno površinom veće općine (Sibinj – 6895 stan.; Oriovac – 5824 stan.; Staro Petrovo Selo – 5186 stan.), dok najmanji broj stanovnika živi na području rubnih zapadnih općina Županije (Dragalić – 1361 stan.; Stara Gradiška – 1363 stan.; Gornji Bogićevci – 1975 stan.) (Slika 32.). Uvidom u gustoću naseljenosti, osim Slavonskog Broda i Nove Gradiške, koji kao gradska područja višestruko nadmašuju prosječnu gustoću naseljenosti Republike Hrvatske, gušće od državnog prosjeka naseljene su uglavnom općine istočnog dijela Županije (Bukovlje – 130,6 st/km^2, Gornja Vrba – 123,1 st/km^2, Slavonski Šamac – 96,1 st/km^2, Sikirevci – 85,1 st/km^2), dok su najrjeđe naseljene općine zapadnog ruba Županije čiji znatan dio površine zauzimaju poplavne prisavske šume (Stara Gradiška – 17,7 st/km^2, Dragalić – 23,0 st/km^2), odnosno gorje Psunj (Okučani – 23,0 st/km^2) (Slika 33.).

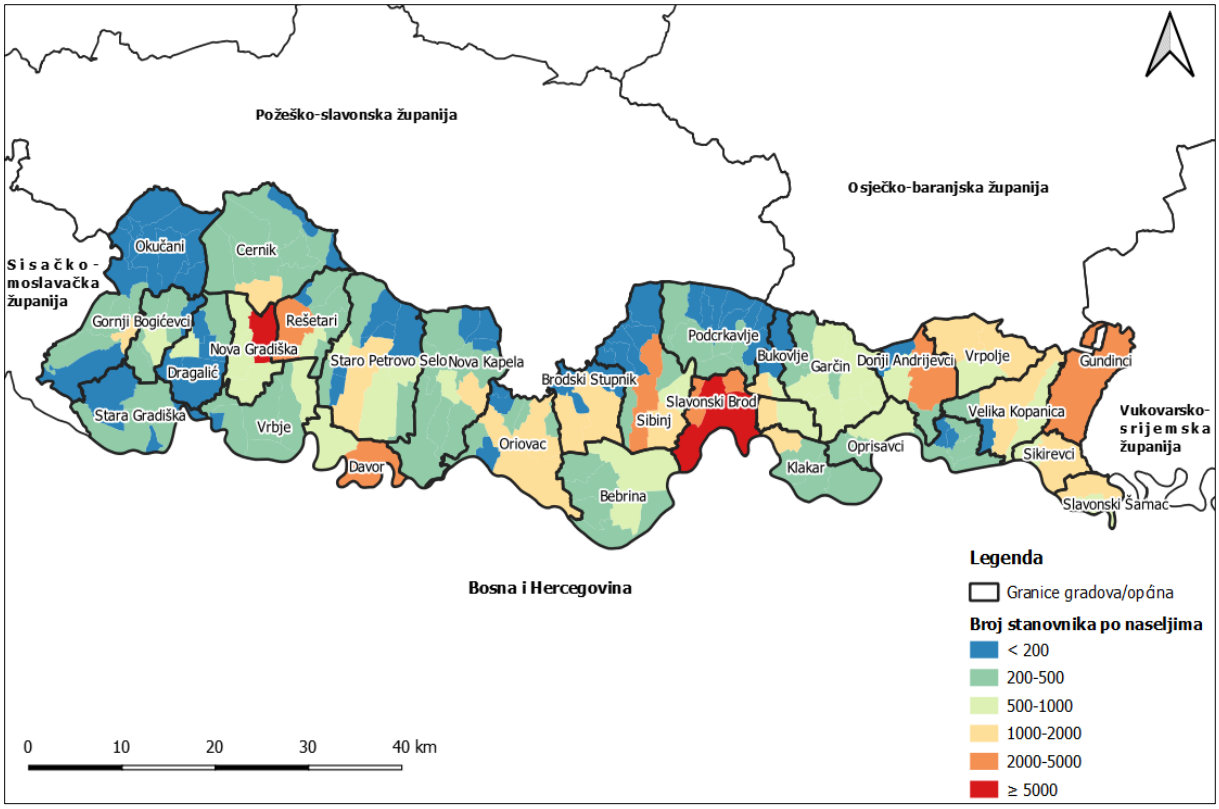

Slika 32. Broj stanovnika po naseljima Brodsko-posavske županije 2011. godine
Izvor: DZS

Osim navedenog vidljivo je kako je u uskom poplavnom područje uz rijeku Savu smješten manji broj naselja od kojih svako broji više od 200 stanovnika, dok brdsko područje (Psunj, Požeška gora, Dilj gora) na sjeveru Županije karakterizira veći broj raštrkanih naselja koja, uglavnom, broje manje od 200 stanovnika. S druge strane, ocjedito područje riječne terase rijeke Save predstavlja žarište naseljenosti, koje je uvjetovano ponajprije specifičnom geomorfološkom i pedološkom osnovom, pogodnom za razvoj gospodarskih aktivnosti (intenzivna poljoprivreda) i prometno povezivanje (Slika 34.).

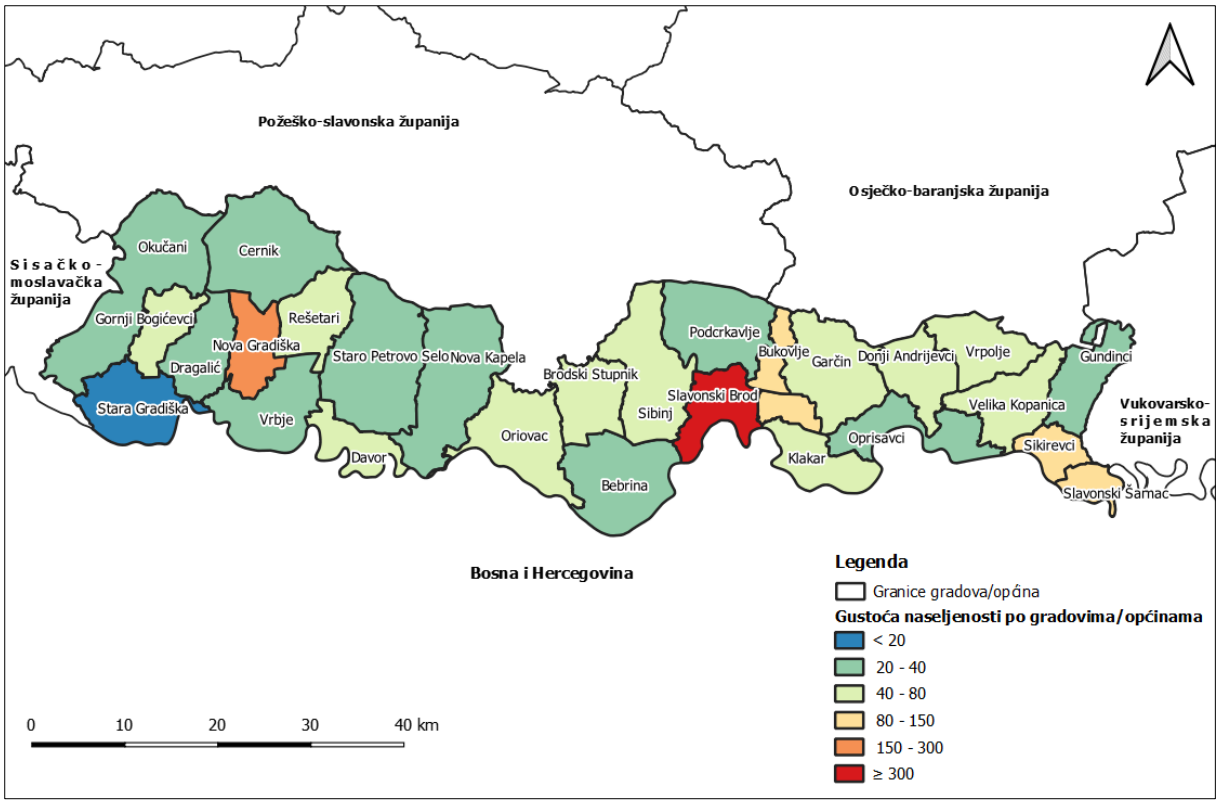

Slika 33. Gustoća naseljenosti po gradovima/općinama Brodsko-posavske županije 2011. godine
Izvor: DZS

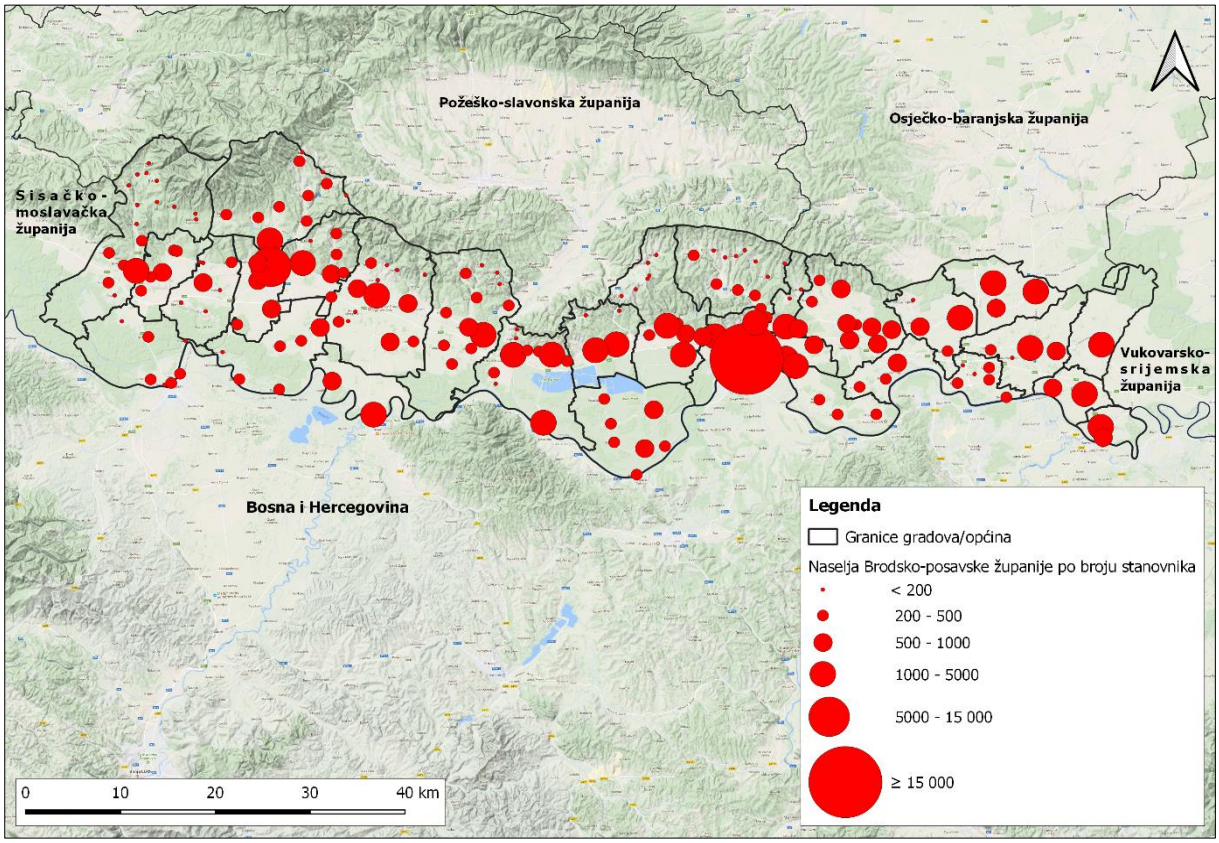

Slika 34. Naselja Brodsko-posavske županije po broju stanovnika 2011. godine
Izvor: DZS

4.1.10.2 Kretanje stanovništva

Broj stanovnika na području Brodsko-posavske županije, prema podacima službenih Popisa stanovništva 2001.-2011., pao je za nešto više od 10 % (sa 176 765 na 158 575 stanovnika). Analizom podataka o prirodnom (rođeni i umrli) (Slika 35.) te mehaničkom kretanju stanovništva (migracije) između 2011. i 2016. godine (Slika 36.), moguće je zaključiti kako je u navedenom razdoblju broj stanovnika pao još za oko 9 % te je tako procijenjeni broj stanovnika na području Županije krajem 2016. godine iznosio oko 145 000. Glavni razlog takvih razmjera gubitaka stanovništva je izrazito negativna migracijska bilanca kojom je samo u razdoblju 2011.-2016. Brodsko-posavska županija izgubila oko 9300 stanovnika, a do danas je ta brojka sasvim sigurno premašila i 10 000 od posljednjeg Popisa stanovništva 2011. godine. S druge strane, prirodnom promjenom je u promatranom razdoblju broj stanovnika u Županiji smanjen za oko 3300. Uvidom u ukupno kretanje stanovništva Županije (prirodna promjena i migracije) (Slika 37.), vidljivo je kako je na području Županije samo jedna administrativno-teritorijalna jedinica u razdoblju 2011.-2016. godine zabilježila porast broja stanovnika, i to za 0,1 % (Općina Bukovlje). S druge strane, na području ostalih 27 administrativno-teritorijalnih jedinica broj stanovnika konstantno pada, što je najizraženije na području rubnih zapadnih općina Županije (općine: Stara Gradiška, Okučani, Dragalić), čiji se broj stanovnika u promatranom razdoblju smanjio za 15 do 25 %. Na području Slavonskog Broda i Nove Gradiške, jedinih dvaju gradskih naselja u Županiji, ukupno smanjenje iznosilo je oko 5000 stanovnika, s napomenom kako je pad na području Nove Gradiške iznosio 8 %, a na području Slavonskog Broda 5,7 %.

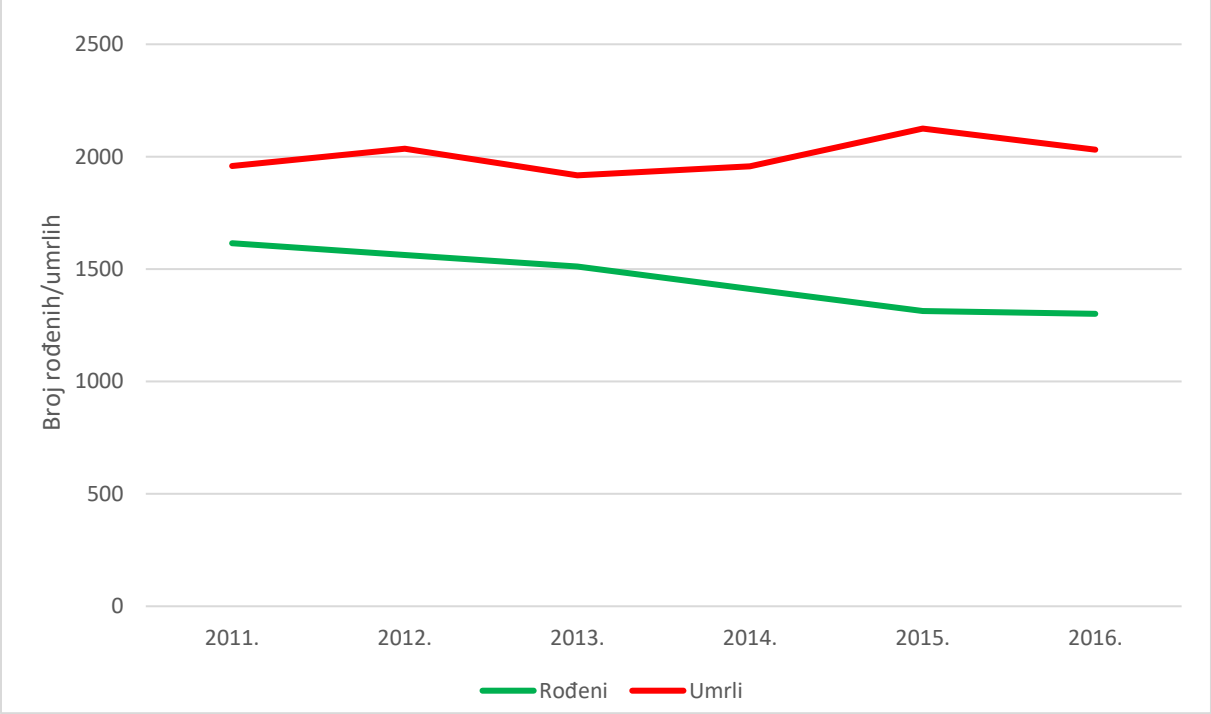

Slika 35. Kretanje broja rođenih i umrlih na području Brodsko-posavske županije po godinama u razdoblju 2011.-2016. god.

Izvor: DZS

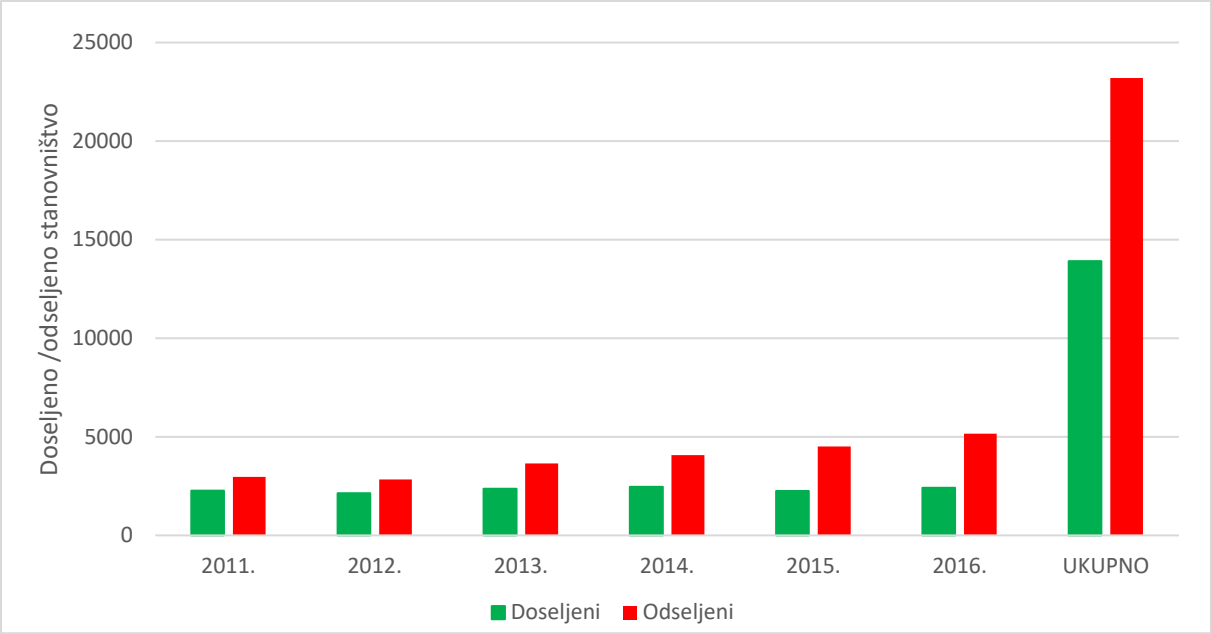

Slika 36. Broj doseljenih, odseljenih i migracijska bilanca na području Brodsko-posavske županije u razdoblju 2011.-2016. god.
Izvor: DZS

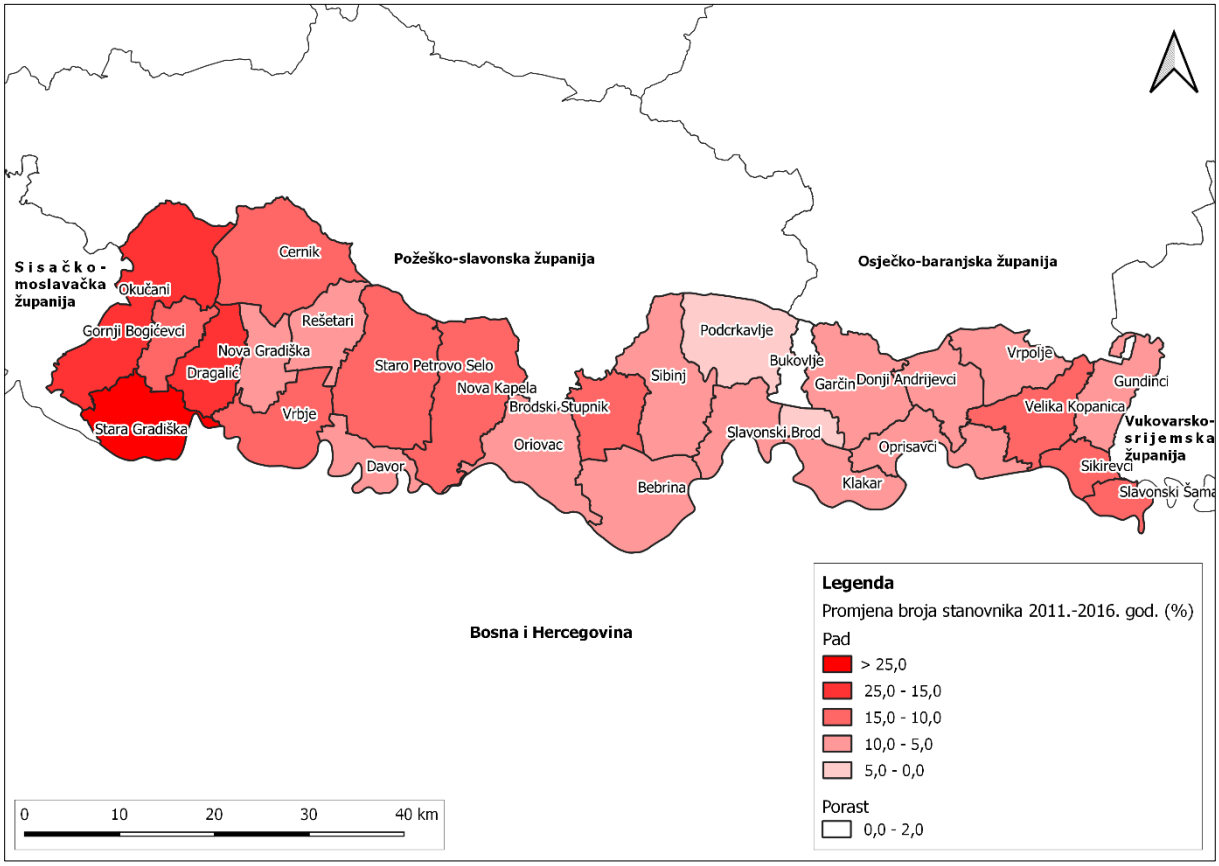

Slika 37. Ukupno kretanje stanovništva Brodsko-posavske županije po gradovima i općinama u razdoblju 2011.-2016. godine
Izvor: DZS

4.1.10.3 Dobna struktura stanovništva

Analizom podataka za očitovanje mladosti, zrelosti ili starosti stanovništva, predočena je situacija dobne strukture i starosnih obilježja stanovništva na području Brodsko-posavske županije, kako je razvidno iz tablice ispod (Tablica 22.).

Tablica 22. Dobna struktura i starosna obilježja Brodsko-posavske županije

ADMINISTRATIVNO-TERITORIJALNA JEDINICA	UDIO (%) 2011. GOD.		VITALNI INDEKS (2011.-2016.)	INDEKS STARENJA (2011.)	KOEFICIJENT DOBNE OVISNOSTI STARIH (2011.)
	Mlado stanovništvo (0-14 god.)	Staro stanovništvo (65 i više god.)			
Grad					
Nova Gradiška	16,0	18,8	68,8	110,1	28,8
Slavonski Brod	16,4	17,1	81,6	100,9	25,6
Općina					
Bebrina	20,4	15,3	99,1	66,4	23,8
Brodski Stupnik	16,5	16,6	63,9	92,5	24,9
Bukovlje	18,9	14,1	98,4	73,9	21,1
Cernik	16,3	19,1	50,6	107,7	29,5
Davor	18,7	17,6	88,6	87,6	27,7
Donji Andrijevci	16,7	17,3	69,8	94,9	26,3
Dragalić	18,6	21,0	49,2	108,9	34,8
Garčin	16,8	17,2	65,8	95,9	26,0
Gornja Vrba	20,4	14,2	87,3	65,2	21,7
Gornji Bogićevci	16,4	19,6	69,8	105,3	30,6
Gundinci	22,8	13,2	92,0	54	20,6
Klakar	17,7	16,3	77,5	79,5	24,6
Nova Kapela	16,2	21,4	44,0	121,2	34,3
Okučani	16,5	22,8	52,2	123,9	37,7
Oprisavci	18,5	17,3	50,2	86,4	27,0
Oriovac	16,6	17,6	70,4	104,2	26,7
Podcrkavlje	18,3	16,3	87,9	87,8	25,0
Rešetari	17,3	17,7	67,6	90,9	27,3
Sibinj	16,7	16,5	76,2	90,5	24,7
Sikirevci	22,1	14,3	103,7	60,5	22,5
Slavonski Šamac	20,0	16,9	68,8	86,8	26,8
Stara Gradiška	15,3	22,1	28,2	121	35,2
Staro Petrovo Selo	16,3	20,6	53,1	108,7	32,7
Velika Kopanica	17,8	16,9	80,1	84,7	25,9
Vrbje	16,3	23,4	51,5	123,1	38,9
Vrpolje	19,6	15,7	74,6	74,1	24,2
BPŽ	17,1	17,6	**72,5**	**96,5**	**26,9**
RH	15,2	17,7	**76,7**	**115**	**26,4**

Izvor: DZS

Uvidom u podatke prikazane u tablici, može se zaključiti kako Brodsko-posavsku županiju karakterizira tip vrlo starog stanovništva, s udjelom starog u ukupnom stanovništvu većim od 12 % (klasifikacija prema G. Sundbärgu). Drugim riječima, prema tipu dobnog sastava stanovništva

(klasifikacija prema M. A. Friganoviću), navedene županije se svrstavaju unutar razreda duboke starosti (udio mladih manji od 30 %, a udio starih veći od 15 %).

Najvećim udjelom mladog stanovništva, a ujedno i najmanjim udjelom starog odlikuju se općine Gundinci i Sikirevci, smještene na istoku Županije. S druge strane, najmanji udio mladog uz istovremeno najveći udio starog stanovništva na području Županije prisutan je na području zapadnih općina (Stara Gradiška, Vrbje, Okučani, Nova Kapela).

Iz podataka o zastupljenosti kontingenata stanovništva proizlazi i jedan od najpouzdanijih analitičkih pokazatelja dobne strukture stanovništva, a time i procesa demografskog starenja, a to je indeks starenja (X_S), izražen kroz odnos između starog i mladog stanovništva. U demografskoj teoriji poznato je da ukoliko indeks starenja premaši vrijednost 40 (40 starih na 100 mladih stanovnika), riječ je o staroj populaciji. Uvidom u podatke o indeksu starenja po administrativno-teritorijalnim jedinicama Brodsko-posavske županije, jasno je kako se radi o stanovništvu koje karakterizira duboka starost, s time da je stanje najnepovoljnije u zapadnom dijelu Županije, na području općina s najvećim udjelom starog stanovništva (Okučani, Vrbje, Stara Gradiška, Nova Kapela) gdje više od 120 starih stanovnika dolazi na 100 mladih. S druge strane, u općinama na istoku Županije, koje imaju najveći udio mladog uz, istovremeno, najmanji udio starog stanovništva (Gundinci i Sikirevci), na 100 mladih dolazi 60 ili manje starih stanovnika, što je osjetno povoljnije od županijskog (96,5) te, posebice, državnog prosjeka (115).

Osim indeksa starenja, kvalitetne analitičke pokazatelje sastava prema dobi i brzine starenja stanovništva te obilježja biodinamičkog potencijala populacije predstavljaju vitalni indeks (V_i), koji predstavlja broj rođenih na 100 umrlih stanovnika te koeficijent dobne ovisnosti starih, tj. broj starih na 100 osoba u radnoj dobi (pokazuje opterećenost radnoga kontingenta (15-64 god.) postradnim kontingentom (65 i više god.)).

Prema podacima za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Brodsko-posavsku županiju, kao i Republiku Hrvatsku karakterizira regresivni tip stanovništva (V_i <100) s vrijednošću vitalnog indeksa od 72,5 (RH - 76,7). Uvidom u stanje po administrativno-teritorijalnim jedinicama, vidljivo je kako je jedino na području Općine Sikirevci u navedenom razdoblju prisutan progresivni tip stanovništva s više rođenih od umrlih (V_i >100), dok se još dvije općine (Bebrina, Bukovlje) mogu svrstati u područja s približno stacionarnim tipom stanovništva (V_i = 100). Za razliku od navedenih općina s istočnog područja, općine zapadnog dijela Županije (Stara Gradiška, Nova Kapela, Dragalić) karakterizira regresivni tip stanovništva čija su obilježja još osjetno negativnija od županijskog i državnog prosjeka.

Što se tiče stanja s obzirom na koeficijent dobne ovisnosti starih, prema podacima popisa stanovništva 2011. godine, prostor Županije je također polariziran pa je tako najpovoljnije stanje na području istočnih općina (Gundinci, Bukovlje, Gornja Vrba), gdje je opterećenost radnog kontingenta postradnim najmanja i ispodprosječna u odnosu na županijski i državni prosjek, dok na području nekoliko općina zapadnog dijela Županije (Vrbje, Okučani, Stara Gradiška, Dragalić) udio starih koji dolaze na 100 osoba u radnoj dobi premašuje 35 %.

4.1.10.4 Socio-ekonomska obilježja

4.1.10.4.1 Aktivnost stanovništva

Prema Popisu iz 2011. godine, od ukupno 158 575 stanovnika na području Brodsko-posavske županije, njih 103 668 (65 %) pripadalo je skupini radno sposobnog stanovništva u dobi između 15 i 64 godine. Na području svih administrativno-teritorijalnih jedinica udio radno sposobnog stanovništva varirao je između 60 i 67 %, s time da polove predstavljaju Vrbje (60,2 %) i Dragalić (60,4 %) s jedne te Bukovlje (67 %), Brodski Stupnik (66,8 %) i Sibinj (66,8 %) s druge strane.

Dodatak analizi brojnosti i zastupljenosti radno sposobnog u ukupnom stanovništvu predstavlja uvid u strukturu aktivnosti stanovništva starog 15 ili više godina. Naime, navedena kategorija detaljnije se raščlanjuje u tri potkategorije: zaposleni, nezaposleni (osobe koje traže posao) i ekonomski neaktivni (umirovljenici, osobe s obvezama u kućanstvu, učenici/studenti i ostali). Slično općim demografskim obilježjima, i u pogledu aktivnosti te zaposlenosti stanovništva istok i zapad Županije predstavljaju polove razvoja. Tako su, prema podacima Popisa 2011. godine, najpovoljnija kombinirana obilježja bila prisutna na području istočnih administrativno-teritorijalnih jedinica (Oprisavci, Bukovlje, Bebrina), dok je zapadni dio Županije osjetnije zaostajao za prosjekom (općine: Vrbje, Stara Gradiška i Okučani).

Međutim, od posljednjeg Popisa stanovništva 2011. godine prilike su se umnogome promijenile, no, do novog Popisa 2021. godine moguće je dobiti samo uopćeni prikaz stanja aktivnosti i zaposlenosti. Kretanje broja aktivnog, zaposlenog i nezaposlenog stanovništva na području Brodsko-posavske županije u razdoblju 2012.-2016. godine prikazano je na slici ispod (Slika 38.).

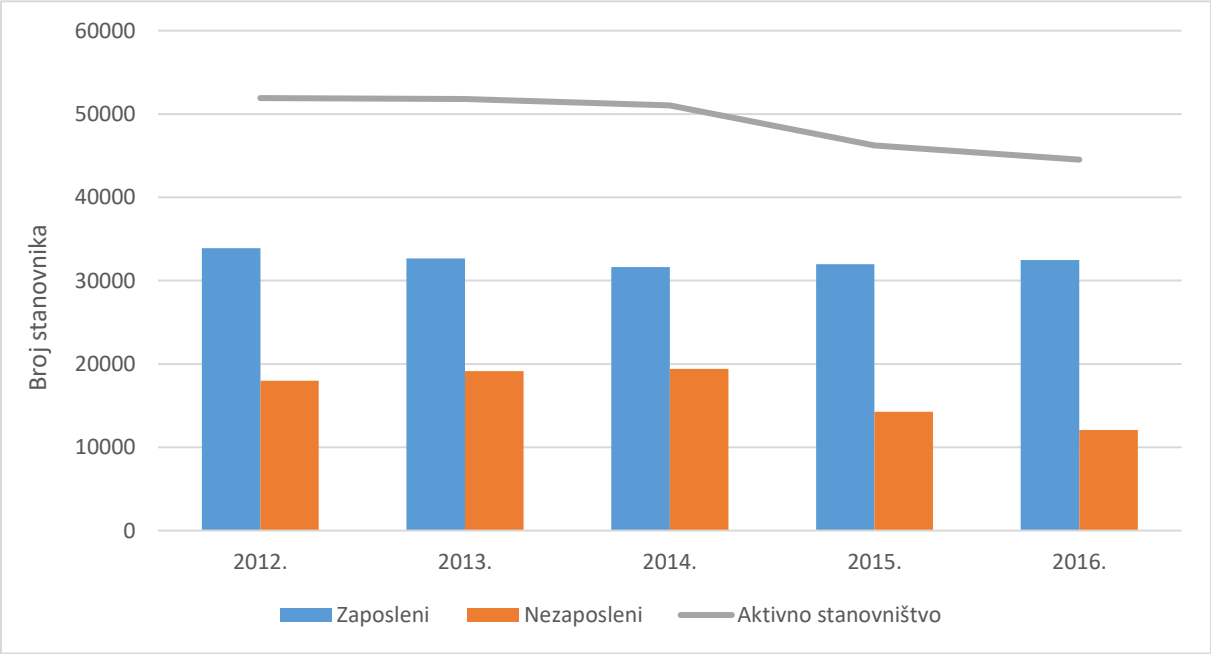

Slika 38. Ukupan broj aktivnog, zaposlenog i nezaposlenog stanovništva na području Brodsko-posavske županije u razdoblju 2012.-2016. godine
Izvor: DZS

Prije svega, vidljiv je pad brojnosti aktivnog stanovništva u promatranih pet godina za gotovo 15 %, a uzrok navedenom trendu je iseljavanje, uglavnom nezaposlenog stanovništva. S obzirom na to da je

broj zaposlenih u promatranom razdoblju relativno stabilan te je od 2014. godine i u blagom porastu, intenzivan pad broja nezaposlenih, koji se kreće po većim stopa od onih pada aktivnog stanovništva, uvjetovao je pad stope nezaposlenosti s 38 % na 27 % između 2014. i 2016. godine.

4.1.10.5 Životni standard

4.1.10.5.1 Obrazovanje i zapošljavanje

Analizom podataka Popisa 2011. godine o najviše završenoj školi, može se, prije svega, konstatirati kako se Brodsko-posavska županija odlikuje ispodprosječnom obrazovanošću u odnosu na državni prosjek (Tablica 23.).

Tablica 23. Struktura stanovništva Brodsko-posavske županije prema obrazovanju 2011. godine

ADMINISTRATIVNO-TERITORIJALNA JEDINICA	UDIO (%)			
	OŠ I MANJE	SŠ	VSS/VŠS	NEPOZNATO
Grad				
Nova Gradiška	33,1	54,2	12,5	0,2
Slavonski Brod	28,2	56,5	15,2	0,1
Općina				
Bebrina	54,4	42,2	3,4	0,0
Brodski Stupnik	40,3	54,3	5,4	0,0
Bukovlje	37,9	55,8	6,3	0,0
Cernik	49,3	45,1	5,7	0,0
Davor	57,2	39,3	3,4	0,1
Donji Andrijevci	44,5	50,4	5,2	0,0
Dragalić	46,5	48,6	5,0	0,0
Garčin	46,1	49,0	5,0	0,0
Gornja Vrba	42,9	52,3	4,8	0,0
Gornji Bogićevci	56,9	39,3	3,8	0,1
Gundinci	63,1	33,2	3,7	0,0
Klakar	43,2	50,9	5,9	0,0
Nova Kapela	51,6	43,0	5,4	0,0
Okučani	54,2	41,6	4,1	0,1
Oprisavci	53,6	41,5	4,8	0,0
Oriovac	43,1	50,6	6,3	0,0
Podcrkavlje	47,8	46,5	5,6	0,0
Rešetari	47,4	47,6	5,0	0,0
Sibinj	40,9	53,1	6,0	0,0
Sikirevci	52,3	43,5	4,2	0,0
Slavonski Šamac	54,5	41,0	4,5	0,1
Stara Gradiška	49,3	45,8	4,9	0,0
Staro Petrovo Selo	52,2	43,3	4,4	0,0
Velika Kopanica	57,4	38,1	4,6	0,0
Vrbje	63,7	34,0	2,2	0,1
Vrpolje	51,3	44,0	4,7	0,0
BPŽ	**39,8**	**50,7**	**9,5**	**0,1**
RH	**30,8**	**52,6**	**16,4**	**0,2**

Izvor: Državni zavod za statistiku

Obrazovna struktura je daleko najbolja na području dvaju gradova, Nove Gradiške i Slavonskog Broda, iako su i tamošnji pokazatelji ispod prosjeka Republike Hrvatske. S druge strane, najlošija obrazovna struktura, s preko 60 % stanovništva koje ima najviše završenu osnovnu školu ili manje od toga (bez škole, završenih 1-3 ili 4-7 razreda), prisutna je na području općina Vrbje i Gundinci.

Prema podacima o informatičkoj pismenosti, od 142 007 stanovnika s navršenih 10 ili više godina, 46 % njih zna se koristiti elektroničkom poštom, dok ih se 51 % zna koristiti internetom. Na području dvaju gradova (Nova Gradiška i Slavonski Brod) udio je i nešto veći, dok je na području općina, osobito onih slabijih demografskih i socio-ekonomskih obilježja, udio informatički pismenih i puno manji (Općina Vrbje).

U školskoj i akademskoj godini 2016./17. na području Županije djelovalo je 113 osnovnih škola (matične i područne) te 14 srednjih škola (10 u Slavonskom Brodu i 4 na području Nove Gradiške) i četiri visokoškolske ustanove: Strojarski fakultet u Slavonskom Brodu, kao visoko učilište u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, zatim Veleučilište u Slavonskom Brodu, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti – dislocirani studij u Slavonskom Brodu te Medicinski fakultet Osijek – dislocirani studij sestrinstva u Novoj Gradiški. Usto, Opća bolnica u Slavonskom Brodu je, u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Osijeku, 2016. godine pokrenula Sveučilišni diplomski studij sestrinstva koji se izvodi u Slavonskom Brodu.

Iz podataka Popisa 2011. o završenoj školi vidljivo je kako nešto više od 50 % županijskog stanovništva ima najviše završenu srednju školu. Od gotovo 67 tisuća stanovnika Županije s najviše završenom srednjom školom, njih 60 % završilo je industrijsku i obrtničku strukovnu školu, školu za zanimanje u trajanju od 1–3 godine ili školu za KV i VKV radnike dok 32 % ima završenu tehničku ili srodnu strukovnu školu, odnosno školu za zanimanje u trajanju od 4 i više godina. Najveći dio iz obaju kategorija obrazovao se na područjima inženjerstva, prerađivačke industrije i građevinarstva Preostalih 8 % stanovnika sa završenom srednjom školom ima završenu gimnaziju kao najviši stupanj obrazovanja. Najveći dio stanovništva s postignutim visokim obrazovanjem obrazovao se na područjima društvenih znanosti, poslovanja i prava.

Uvidom u strukturu zaposlenih prema područjima djelatnosti, temeljem podataka Popisa 2011. godine, vidljivo je kako je na području Brodsko-posavske županije najveći udio stanovništva zaposlen u prerađivačkoj industriji (22 %) te u trgovini na malo i veliko i u djelatnosti popravka motornih vozila (13 %). U primarnom sektoru djelatnosti (poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo) preostalo je svega oko 7 % zaposlenih.

4.1.10.5.2 Dohodak

Što se tiče dohotka, prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS), u razdoblju između 2011. i 2015. godine, na području Brodsko-posavske županije zabilježen je porast prosječnog neto dohotka po stanovniku od 4 %, istovjetno trendu koji je karakterizirao Republiku Hrvatsku u cijelosti (Slika 39.).

Uvidom u podatke o glavnim izvorima sredstava za život, vidljivo je kako je u 2011. godini čak 39 % stanovništva Županije bilo bez prihoda, dok ih je još 24 % koristilo mirovinu kao glavni izvor prihoda (Slika 40.).

Prema podacima indeksa razvijenosti 2018. godine, osim Nove Gradiške i Slavonskog Broda kao gradskih središta, sve općine na području Brodsko-posavske županije odlikuju se ispodprosječnim dohotkom po stanovniku u usporedbi s državnim prosjekom. Stanje je najlošije u pograničnom području perifernog položaja (Vrbje, Slavonski Šamac, Gornji Bogićevci).

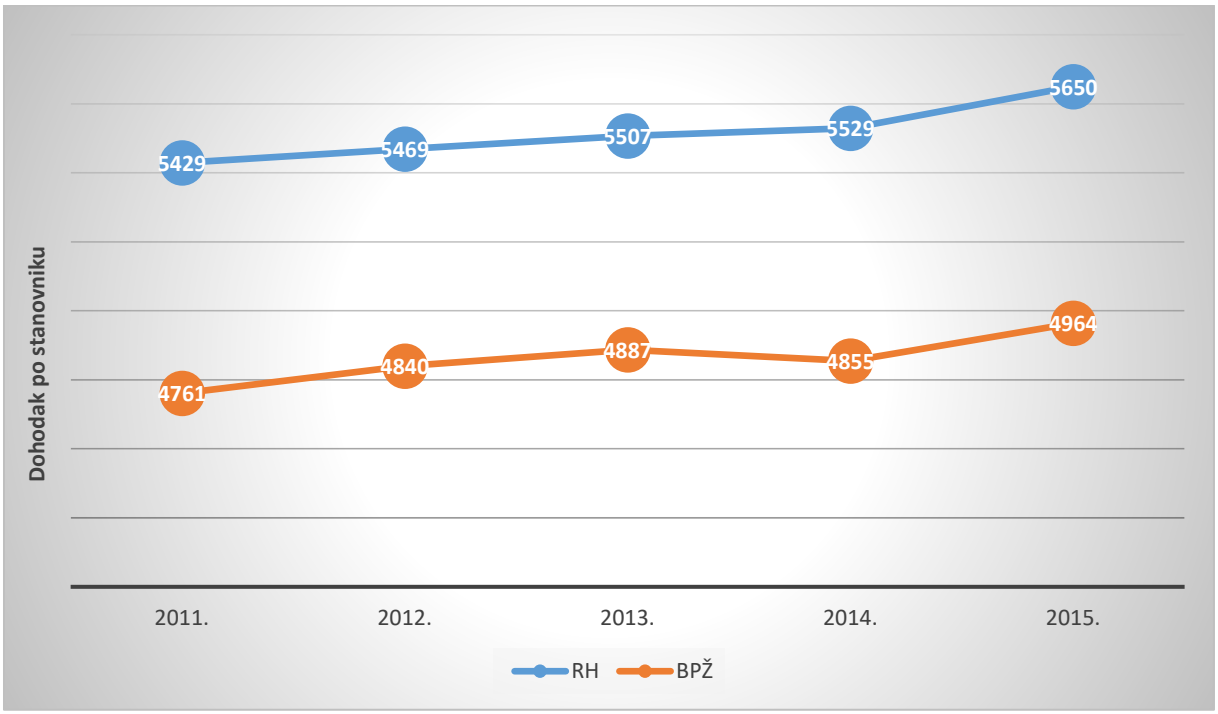

Slika 39. Prosječni neto dohodak po stanovniku Republike Hrvatske i Brodsko-posavske županije u razdoblju 2011.-2015. godine
Izvor: DZS

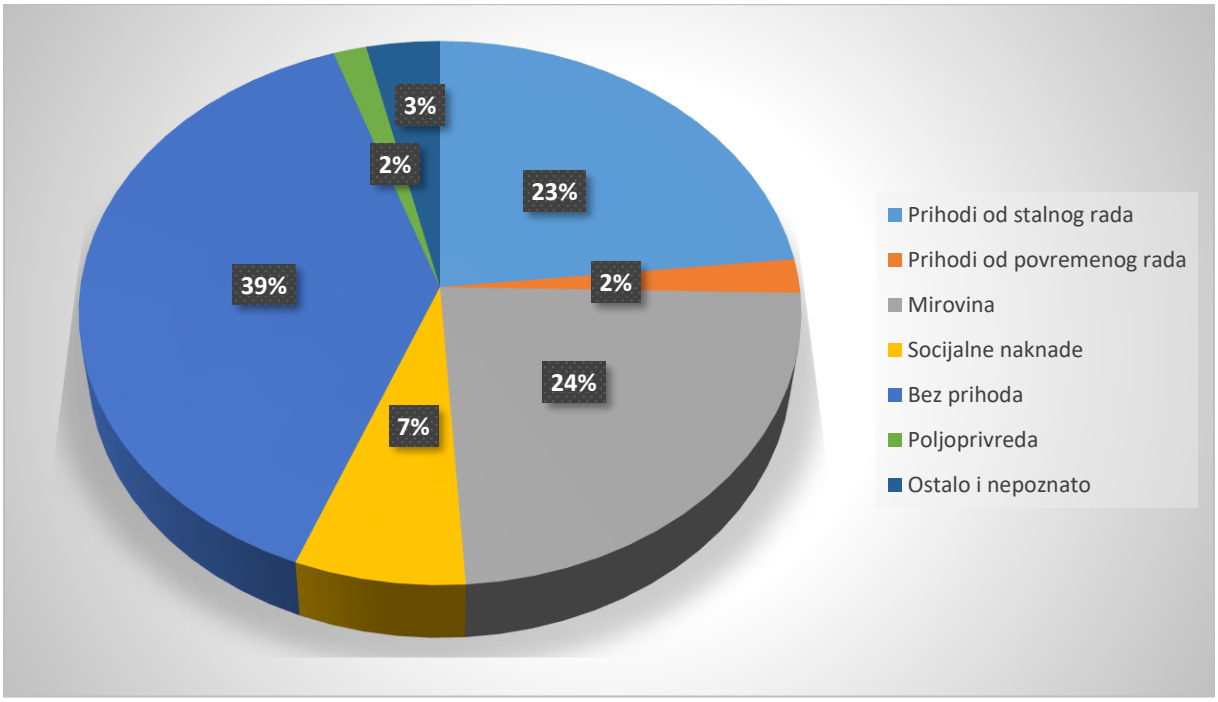

Slika 40. Stanovništvo Brodsko-posavske županije prema glavnim izvorima sredstava za život 2011. godine
Izvor: DZS

4.1.10.5.3 Funkcionalna opremljenost naselja

Životni standard stanovništva određenog područja, uvjetovan je, ali i s druge strane određuje stupanj centraliteta naselja. Hijerarhija centralnih naselja i njihovih gravitacijskih područja formira se upravo zbog različitog stupnja koncentracije centralnih funkcija[24], odnosno različitog centraliteta pojedinih centralnih naselja.

Od ukupno 185 naselja na području Brodsko-posavske županije, njih 33 svrstavaju se među centralna naselja. Među navedenima, 17 je lokalnih (7 jačih i 10 slabijih), 14 područnih (5 jačih i 9 slabijih) te po jedan jači subregionalni (Nova Gradiška) i regionalni centar (Slavonski Brod). Od ostalih naselja, 10 ih je funkcionalno jače opremljeno, 66 ih je s barem jednom funkcijom (s ili bez prodavaonice), dok je 76 naselja bez ijedne centralne funkcije (s ili bez prodavaonice).

Sva naselja mogu se svrstati u jednu od devet kategorija prema tipologiji ruralnih i urbaniziranih naselja Republike Hrvatske (Lukić, 2012). Kako je vidljivo iz kartografskog prikaza ispod (Slika 41.), 133 od 185 naselja (71 %) pripada tipu tržišno orijentiranih poljoprivrednih naselja, 32 (17 %) čine dinamična, strukturno jača naselja, dok ih 12 (6 %) spada u naselja ruralne periferije.

Slika 41. Tipovi ruralnih i urbaniziranih naselja na području Brodsko-posavske županije
Izvor: Lukić, 2012.

[24] Centralne funkcije podrazumijevaju sve djelatnosti u nekom naselju koje ne služe samo stanovništvu vlastitog naselja već i stanovništvu naselja u okolici; koriste se u naselju u kojem su smještene i odnose se prvenstveno na djelatnosti tercijarnog i kvartarnog, a dijelom i sekundarnog sektora (opskrba vodom i energentima).

4.1.11 Gospodarenje otpadom

Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom sastoji se od niza podsustava koji mogu na specifičan način obraditi ili stabilizirati određenu vrstu otpada, pa je potrebno prije donošenja odluka imati cjelovitu sliku o načinu zbrinjavanja i tehnologiji obrade otpada, kao i strateškim opredjeljenjima lokalne samouprave i državne uprave, u vezi s gospodarenjem otpadom u Republici Hrvatskoj.

4.1.11.1 Komunalni otpad

Komunalni otpad je otpad iz kućanstva, otpad iz proizvodne i/ili uslužne djelatnosti, ako je po svojstvima i sastavu sličan otpadu iz kućanstava. Prema Izvješću o komunalnom otpadu iz 2016. godine, organizirano sakupljanje komunalnog otpada provodi se na području cijele županije s obuhvatom od 100 % stanovništva. Postoji 7 tvrtki koje obavljaju djelatnost sakupljanja miješanog komunalnog otpada te 8 tvrtki koje imaju dozvolu za sakupljanje. Količine proizvedenog komunalnog otpada prikazane su u tablici niže (Tablica 24.), pri čemu otpad koji nastaje u domaćinstvima evidentira se pri komunalnim poduzećima koja obavljaju djelatnost sakupljanja otpada.

Tablica 24. Količine proizvedenog otpada u Županiji od 2012. do 2016.

GODINA/VRSTA OTPADA	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
KOMUNALNI OTPAD (T)	43 501	45 597	39.533	34.423	33.021
KOLIČINA OTPADA PO STANOVNIKU (KG)	262	288	284	259	246
OTPAD IZ TURIZMA (T) UDIO ŽUPANIJE			32 0,04%	30 0,03 %	40 0,03 %
PAPIR (T)	1 301	1 518	1.476	1.727	1.135
PLASTIKA (T)	468	434	417	480	474
METAL (T)	47	44	23	30	55
STAKLO (T)	508	489	475	456	473
GLOMAZNI OTPAD(T)	/	4	56	25	129
TEKSTIL (T)	/	/	/	18	19
BIOOTPAD (T)	323	/	3.690	3.208	3.743

Izvor: HAOP

Otpad koji nastaje u turističkoj djelatnosti je po svojim svojstvima i strukturi sličan otpadu iz kućanstava. Izvori otpada su hoteli, autokampovi, privatna kućna turistička djelatnost, a stvaraju ga gosti i ugostiteljsko osoblje. U ukupnim količinama komunalnog otpada u 2016. godini na razini Republike Hrvatske otpad iz turizma sudjeluje s prosječnim udjelom od 8,31%. Izračun koristi podatke o broju noćenja uvećan za 20% i količini proizvedenoga komunalnog otpada u 2016. godini te podatke o broju stanovnika prema popisu iz 2011. godine. Najveće količine otpada iz turizma u Hrvatskoj nastale su u Istarskoj županiji (28,19 %), Splitsko – dalmatinskoj županiji (19,20 %) i Primorsko – goranskoj županiji (18,65 %), dok udio Brodsko-posavska, s ostalim slavonskim županijama, ima među najmanjim udjelima otpada od turizma od 0,10%.

Još uvijek se najveće količine komunalnog otpada upućuju na odlagališta, te se nedovoljne količine otpada upućuju na oporabu. Tako je u 2016. godini, 86,65% komunalnog otpada predano odlagalištima, a 14,2 % je upućeno na oporabu, slično kao i 2015. godine kad je 86,4 % bilo predano odlagalištima, a 13,6% upućeno na oporabu. Na oporabu je upućeno najviše otpada od papira i kartona, stakla i biootpada. Stopa oporabe komunalnog otpada gotovo je jednaka stopi recikliranja.

Komunalni se otpad u 2016. godini odlagao na tri odlagališta, Davor Baćanska, Šagulje-Ivik i Vijuš-jug, pri čemu je najznačajniji udio, odnosno 20.555 t odloženo na Davor Baćanska, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na 2015. g. kad je na Davor Baćanska bilo odloženo 8.132,12 t, a najveća količina otpada bila je odložena na Vijuš-jug (14.486,82 t). Za odlagalište Šagulje-Ivik u tijeku je sanacija, dok su ostala službena odlagališta sanirana i zatvorena uz sufinanciranje sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Sanaciji se pristupilo jer se na lokaciji Šagulje-Ivik odlaganje vrši bez prethodnih mjera reciklaže, obrade otpada i posebnim mjera zaštite. Na odlagalištu Vijuš odlaže se komunalni i proizvodni otpad svojstvima sličan komunalnom otpadu, te je izgrađena kazeta za azbestni otpad.

Pored aktivnih odlagališta postoji i veći broj nekontroliranih „divljih“ odlagališta. Ponegdje se radi o manjim količinama najčešće glomaznog otpada, dok neka „divlja“ odlagališta zauzimaju značajnije površine. Na njih se odlaže otpad nepoznatih količina i porijekla i potencijalno su opasna, međutim ne postoji procjena broja takvih odlagališta.

Tablica 25. Količine odvojenih vrsta otpada u tonama iz komunalnog otpada po JLS, 2016.

OPĆINA/GRAD SA KOJEG JE OTPAD SAKUPLJEN	PAPIR	PLASTIKA	STAKLO	METAL	GLOMAZNI OTPAD	TEKSTIL	BIOOTPAD
BEBRINA	0,00	0,00	0,00	0,00	4,46	0,00	0,00
BRODSKI STUPNIK	2,03	1,02	1,03	0,00	16,78	0,00	0,00
BUKOVLJE	9,23	5,15	0,68	0,00	10,56	0,00	0,00
CERNIK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
DAVOR	4,80	3,05	3,60	0,00	0,00	0,00	0,00
DONJI ANDRIJEVCI	0,00	15,48	15,70	2,30	0,00	0,00	0,00
DRAGALIĆ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
GARČIN	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
GORNJA VRBA	7,32	2,26	1,20	0,00	8,82	0,00	0,00
GORNJI BOGIĆEVCI	0,50	0,24	0,94	0,00	3,00	0,00	0,00
GUNDINCI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
KLAKAR	3,04	0,88	0,00	0,00	6,53	0,00	0,00
NOVA GRADIŠKA	96,71	88,12	74,47	10,71	42,74	19,14	213,88
NOVA KAPELA	5,04	4,45	4,95	0,00	0,00	0,00	0,00
OKUČANI	0,00	0,00	5,10	0,00	0,00	0,00	0,00
OPRISAVCI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

ORIOVAC	13,50	12,36	3,90	0,39	7,86	0,00	0,00
PODCRKAVLJE	3,02	3,68	3,52	0,00	4,50	0,00	0,00
REŠETARI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SIBINJ	27,20	7,40	1,80	0,00	11,00	0,00	0,00
SIKIREVCI	1,20	0,40	0,00	0,00	6,86	0,00	0,00
SLAVONSKI BROD	958,30	310,21	339,59	38,59	0,00	0,00	3528,76
SLAVONSKI ŠAMAC	0,79	3,99	1,56	0,50	5,84	0,00	0,00
STARA GRADIŠKA	0,00	0,00	1,81		0,00	0,00	0,00
STARO PETROVO SELO	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VELIKA KOPANICA	0,00	8,26	8,14	1,50	0,00	0,00	0,00
VRBJE	2,20	1,95	2,50	0,00	0,00	0,00	0,00
VRPOLJE	0,00	4,99	2,44	0,50	0,00	0,00	0,00
UKUPNO:	**1.134,87**	**473,88**	**473,08**	**54,52**	**128,95**	**19,14**	**3.742,64**

Izvor: HAOP, Izvješće o komunalnom otpadu 2016.

Podaci o biorazgradivom otpadu temelje se na prijavama sakupljača komunalnog otpada i sakupljača proizvedenog otpada te obrađivača biorazgradivog komunalnog otpada. Tako je u županiji 2016. proizvedeno 21.020 t biorazgradivog komunalnog otpada, odnosno 2,34% od ukupno proizvedenog biorazgradivog otpada u Republici Hrvatskoj, nešto manje nego godinu ranije kad je proizvedeno bilo 22.187 t, odnosno 2,5%.

U velikom dijelu JLS još uvijek se ne provodi izdvajanje korisnih vrsta otpada iz komunalnog otpada kako je vidljivo iz tablice iznad (Tablica 25.). Najbolji rezultati postignuti su u Novoj Gradiški i Slavonskom Brodu, gdje se međutim ne prikuplja glomazni otpad i biootpad. Osim recikliranja, nisu još postignuti niti ciljevi vezani za smanjenje odlaganja biorazgradivog otpada, gdje količina odloženog biorazgradivog otpada odgovara količini proizvedenog otpada te će u narednom razdoblju biti potrebno uložiti velike napore u uspostavu cjelovitog i efikasnog sustava gospodarenja komunalnim otpadom koji će omogućiti dostizanje propisanih ciljeva. U 2016. godini na području županije bilo je jedno reciklažno dvorište koje je prijavilo podatke, no nije bilo kompostana.

4.1.11.2 Posebne kategorije otpada

Zakon o održivom gospodarenju otpadom propisuje sljedeće posebne kategorije otpada: biootpad, otpadni tekstil i obuća, ambalažu i ambalažni otpad, građevni otpad, otpad koji sadrži azbest, otpadne gume, otpadna vozila, otpadne baterije i akumulatori, otpadna ulja, EE otpad, medicinski otpad, PBC i PCT, otpadni brodovi, morski otpad, otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, otpad iz istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina te otpad iz industrije titanovog dioksida.

Biootpad kao jedan dio biorazgradivog otpada uključuje biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, jestiva ulja i masti, biorazgradivi otpad iz vrtova i parkova, te otpad s tržnica. Tako je na području županije u 2016. proizvedeno 3.742,64 t biootpada. Kompletna količina biootpada za 2016. prikupljena je u gradovima Slavonski Brod (3528,76 t) i Nova Gradiška (213,88 t).

Prema podacima HAOP-a u 2014. godini najveći udio u ukupno prijavljenim količinama proizvodnog otpada činio je otpad nastao obradom otpada i otpad iz uređaja za pročišćavanje gradskih otpadnih voda i pripremu pitke vode i vode za industrijsku uporabu (26 %). Kao poseban problem nameće se mulj s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Novi Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2017.-2022. prepoznaje problem i nedostatak nacionalne strategije vezano za zbrinjavanje otpadnog mulja, međutim i dalje ne nudi jasne smjernice za njegovo rješavanje. Razvoj rješenja za pročišćavanje otpadnih voda stoga mora uključivati i rješenje za obradu i zbrinjavanje nastalog mulja, a troškovi obrade i zbrinjavanja mulja su inherentni trošak pročišćavanja otpadnih voda. Također treba uzeti u obzir da iako stabiliziran, otpadni mulj se nakon 31.12.2017. više ne može odlagati na odlagališta otpada, te da je potrebno iznaći nova rješenja.

Pravilnikom o gospodarenju muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kada se mulj koristi u poljoprivredi (NN 38/08) proizvođačima i korisnicima mulja propisana je obveza dostavljanja godišnjeg izvješća o proizvodnji i korištenju mulja, odnosno godišnjeg izvješća o korištenju mulja u poljoprivredi za svaku lokaciju i svako korištenje mulja. Podataka za Brodsko-posavsku županiju nema, međutim na razini Republike Hrvatske u 2016. godini 1.555 tona suhe tvari mulja upućeno je na korištenje u poljoprivredi i kao poboljšivač tla na zelenim površinama, što je za 3 puta više od količine prijavljene za 2009. godinu. Od ukupne količine, 420 tona suhe tvari mulja koristilo se kao poboljšivač tla na zelenim površinama. Oko 30% ukupne količine mulja je prije upućivanja korisniku bilo podvrgnuto postupku kompostiranja na lokaciji proizvođača mulja. Podatke za 2016. godinu prijavilo je 10 proizvođača mulja te 10 korisnika mulja. Valja spomenuti da se korištenje mulja u poljoprivredi u EU smanjuje i ne podržava zbog nepredvidivih rizika unosa metala, anorganskih onečišćujućih tvari, patogena i ostalih kemijskih spojeva, te zbog potencijalnog utjecaja na kvalitetu hrane.

Nakon isteka planskog razdoblja županijskog Plana gospodarenja otpadom, a sukladno zahtjevima Zakona o održivom gospodarenju otpadom, obveza izrade plana gospodarenja otpadom prebačena je na jedinice lokalne samouprave. Sukladno podacima o planovima gospodarenja otpadom jedinica lokalne samouprave, na području županije važeće planove donijelo je 24 općina i gradova, dok općine Davor, Donji Andrijevci, Slavonski Šamac i Vrbje nemaju izrađeni plan gospodarenja otpadom.

4.1.11.3 Regionalni centar za gospodarenje otpadom Šagulje

Planom gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za 2007. – 2015. godinu (NN 85/07, 126/10 i 31/11) za obradu miješanog komunalnog otpada te ostalog otpada kojeg nije moguće prethodno reciklirati bila je predviđena izgradnja 13 centara za gospodarenje otpadom. Dinamika sanacije odlagališta i izgradnje centara za gospodarenje otpadom nije postignuta, tako niti za RCGO još nije započeta priprema dokumentacije za prijavu projekta za EU financiranje. Lokacija postojećeg odlagališta Šagulje određena je Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2007.-2015., te potvrđena Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2017.-2022. lokacijom Centra za gospodarenje otpadom (Slika 42.). Projekt RCGO Šagulje uključuje i zatvaranje odlagališta diljem Županije, odnosno sanacije i plana nastavka rada postojećih odlagališta, te postupak sanacije divljih odlagališta i otpadom onečišćenog tla.

Slika 42. Lokacija RCGO Šagulje
Izvor: https://www.ekovjesnik.hr/clanak/172/potpisan-ugovor-o-realizaciji-projekta-rcgo-sagulje

U svrhu preispitivanja dosadašnjih koncepata i definiranja pristupa uspostavi cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u takozvanoj Panonskoj Hrvatskoj, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost naručio je izradu Studije predizvodljivosti – Master plana za uspostavu sustava gospodarenja otpadom na području 7 županija Panonske Hrvatske. Zaključeno je da je za ovaj dio Hrvatske najbolji regionalni koncept s lokacijom Šagulje kao lokacijom centra. Područje obuhvata centra čine Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i dijelovi Sisačko-moslavačke županije, te mu gravitira 286 348 stanovnika.

Lokacija RCGO Šagulje nalazi se na području grada Nove Gradiške na parcelama u vlasništvu Republike Hrvatske. Lokacija je također definirana Prostornim planom grada Nove Gradiške, te županijskim prostornim planom.

S obzirom na važnost projekta, potrebno je intenzivirati aktivnosti na uspostavi sustava za gospodarenje otpadom na području županije, kao i realizaciji centra.

4.1.11.4 Zaključak

Iako se ne može reći da je sustav gospodarenja otpadom na razini Županije u potpunosti uspostavljen, podaci pokazuju da je 100 % stanovništva obuhvaćeno organiziranim prikupljanjem otpada. Sanacija aktivnih odlagališta i postupno rješavanje problema zbrinjavanja otpada za razinu Županije je u tijeku, stoga se u ovom području može očekivati poboljšanje stanja, međutim potrebno je uvesti mogućnost obrade otpada na odlagalištima, budući da se otpad koji se odlaže trenutno ne obrađuje. Uz provođenje edukacije, potrebno je dalje razvijati gradske infrastrukture za gospodarenje komunalnim otpadom, budući da zbog nedostatne infrastrukture može doći do ozbiljnih onečišćenja tla i pitke vode.

Također su slabi rezultati u odvojenom sakupljanju otpada, te se veće količine otpada odvojeno sakupljaju tek u većim naseljima, dok se u manjim općinama isto praktički ne provodi.

U narednom vremenu potrebno je intenzivirati projekte sanacije i zatvaranja divljih odlagališta, aktivnosti na realizaciji centra za gospodarenje otpadom Šagulje.

4.1.12 Gospodarstvo

Bruto domaći proizvod je jedan od osnovnih pokazatelja gospodarske snage jer predstavlja vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga. Prema posljednjim dostupnim podacima za bruto domaći proizvod (BDP) iz 2015. godine, BPD Brodsko – posavske županije je iznosio 6 864 292 000 kuna, što je smanjenje u odnosu na ostvareni BDP u 2013. godini kada je isti iznosio 6 913 660 000 kn i smanjenje za 9% u odnosu na 2008. godinu. U skladu sa ovim, također je došlo do smanjenja BDP po glavi stanovnika te je on u 2015. godini iznosio 45 368 000 kuna, što je za 2,8% manje u odnosu na 2008. godinu kada je isti iznosio 46 664 000 kuna. Usporedba BDP – a i BDP – a po glavi stanovnika za razdoblje 2008. – 2015. Brodsko – posavske županije i RH je prikazana na slici ispod (Slika 43.).

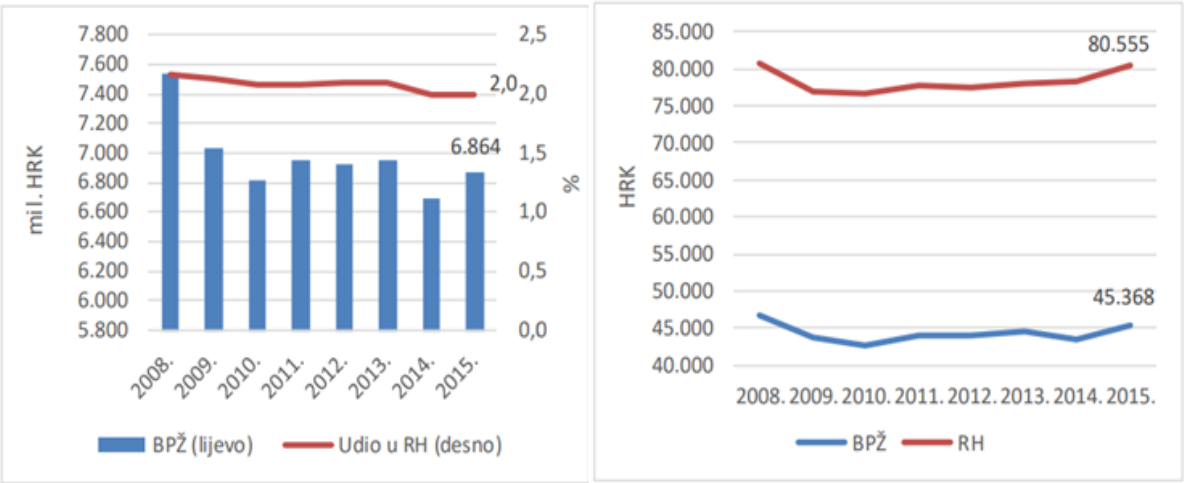

Slika 43. Kretanja BPD-a i BDP-a *per capita* u Brodsko - posavskoj županiji u odnosu na RH
Izvor: DZS, obrada HGK

Prema indeksu razvijenosti jedinica područne (regionalne) samouprave, Brodsko – posavska županija se nalazi u I. skupini jedinica područne (regionalne) samouprave koje su u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica samouprave. U 2015. godini na području Brodsko – posavske županije bilo je registrirano 1660 poduzetnika, dok je u 2016. godini došlo do povećanja broja poduzetnika te je bilo registrirano 1849 poduzetnika, što čini 1,6% ukupnog broja poduzetnika u RH. Poduzetnici Brodsko – posavske županije su u 2016. godini ostvarili ukupne prihode od 8 422 966 000 kn, što je povećanje ukupnih prihoda poduzetnika za 4,3% u odnosu na 2015. godinu kada su isti ostvarili prihode od 8 078 789 000 kn. Na području županije zabilježeno je povećanje ekonomičnosti poslovanja pa je tako u 2016. godini na ostvarenih 100 kuna ukupnih rashoda ostvareno 102,4 kune prihoda. Unatoč povećanju prihoda poduzetnika u odnosu na prethodnu godinu, poduzetnici BPŽ su u 2016. godini su sudjelovali sa udjelom od 1,33% u ukupnim prihodima RH. Sukladno tome, gledajući rang listu županija prema ostvarenim ukupnim prihodima poduzetnika u 2016. godini, Brodsko – posavska županija se nalazila na 16. - om mjestu, odnosno pri kraju rang liste, dok su prema kriteriju produktivnosti (gledana je neto dobit po zaposleniku i ekonomičnost poslovanja) na 19. - om mjestu.

Gledajući ukupnu dobit razdoblja, u 2016. godini poduzetnici Brodsko – posavske županije su ostvarili dobit razdoblja od 363 833 000 kn, što je povećanje za 9,7% u odnosu na prethodnu godinu kada je dobit razdoblja iznosila 331 562 000 kn. Sa ostvarenom dobiti, poduzetnici BPŽ su sudjelovali u ukupnoj dobiti RH sa udjelom od 0,9%. Istovremeno u 2016. godini, značajno je smanjen gubitak

razdoblja, pri čemu su poduzetnici prijavili gubitak od 222 138 000 kuna, u odnosu na 2015. godinu kada je prijavljeni gubitak razdoblja iznosio 316 766 000 kuna. Ostvarena neto dobit poduzetnika Brodsko – posavske županije u 2016. godini je iznosila 141 695 000 kuna, što je značajno povećanje u odnosu na 2015. godinu kada je prijavljena neto dobit razdoblja iznosila 14 796 000 kuna. Poduzetnici u županiji su prema ostvarenoj dobiti sudjelovali sa udjelom od 0,6% ukupne neto dobiti poduzetnika RH. Od ukupnog broja poduzetnika na području Brodsko – posavske županije, njih 1 355 (73,3%) je poslovalo sa dobiti razdoblja.

Najveći broj poduzetnika u županiji, njih 403 je bio u djelatnosti trgovine na veliko i malo, na drugom mjestu se nalazi prerađivačka industrija u kojoj je bilo registrirano ukupno 348 poduzetnika. Zbrojeno poduzetnici ove dvije djelatnosti zajedno čine 56,4% ukupnih prihoda u županiji, pri čemu su najveći prihodi (3,5 milijardi kuna), ali i najveći rashodi (3,4 milijarde kuna) zabilježeni u prerađivačkoj industriji. Na trećem mjestu i četvrtom mjestu nalaze se poduzetnici u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnosti i građevinarstvu, dok je najmanji broj poduzetnika u djelatnostima rudarstva i vađenja. Broj poduzetnika sa prikazanim prihodima i rashodima u 2015. i 2016. godini je prikazan u tablici ispod (Tablica 26.).

Tablica 26. Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika Brodsko - posavske županije po djelatnostima u 2015. i 2016. godini

PODRUČJE DJELATNOSTI	BROJ PODUZETNIKA (2016.)	UKUPNI PRIHODI (u tisućama kuna)		UKUPNI RASHODI (u tisućama kuna)	
		2015.	2016.	2015.	2016.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	125	881.792	991.071	879.635	973.966
Rudarstvo i vađenje	6	29.850	24.032	44.369	23.328
Prerađivačka industrija	348	3538.439	3468.462	3564.569	3385.159
Opskrba el. energijom, plin. parom i klimatizacija	18	200.276	200.687	198.967	187.938
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	17	139.945	141.749	130.607	138.269
Građevinarstvo	232	1171.327	972.752	1122.958	957.647
Trgovina na veliko i malo	403	1158.653	1263.457	1141.366	1233.125
Prijevoz i skladištenje	103	286.321	324.690	262.120	306.446
Djelatnost pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane	104	67.285	83.813	63.808	79.068
Informacije i komunikacije	60	60.015	69.369	56.358	64.604
Financijske djelatnosti i djelatnosti osig.	7	1.644	2.179	1.649	2.134
Poslovanje nekretninama	16	27.797	34.475	39.711	43.297
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	238	400.914	702.766	399.498	710.085
Administrativne i pomoćne usl.	33	42.214	44.236	40.822	44.141

djelatnosti					
Javna uprava i obrana	-	-	-	-	-
Obrazovanje	27	22.126	28.465	19.063	25.964
Djelatnosti zdravstvene zaštite i soc. skrbi	33	20.805	22.887	18.118	19.931
Umjetnost, zabava i rekreacija	15	4.594	6.076	4.683	5.979
Ostale uslužne djelatnosti	63	23.566	22.643	24.692	24.373
Fizičke osobe bez djelatnosti	1	1.227	1.157	424	407
UKUPNO	1849	8078.789	8422.966	8013.418	8225.860

Izvor: FINA

Gledajući strukturu poduzetnika, vidljivo je kako najveći broj poduzetnika (1600 poduzetnika) pripada kategoriji mikro poduzetnika, 221 poduzetnik pripada kategoriji malih poduzetnika, 24 je srednje velikih poduzetnika, dok se u županiji nalaze svega 4 velika poduzetnika. Veliki poduzetnici Brodsko – posavske županije su u 2016. godini ostvarili ukupne prihode od 1,3 milijarde kuna, što predstavlja smanjenje ukupnih prihoda za 25,8% u odnosu na prethodnu godinu. Istovremeno, kod velikih poduzetnika je također zabilježeno i smanjenje ukupnih rashoda za 29,1% u odnosu na prethodnu godinu. Uspoređujući ostvarene prihode, najviše prihode na području županije su ostvarili mali poduzetnici sa ostvarenim prihodima od 2,9 milijardi kuna, što predstavlja povećanje za 7,8% u odnosu na prethodnu godinu. Prema ostvarenim prihodima, slijede srednje veliki poduzetnici sa ostvarenim prihodima od 2,6 milijardi kuna što je povećanje za 13,8% u odnosu na prethodnu godinu. I mikro poduzetnici su zabilježili povećanje prihoda za 21,1% u odnosu na 2015. godinu sa ostvarenih 1,5 milijardi kuna ukupnih prihoda. Gledajući ukupne rashode, vidljivo je kako je kod svih poduzetnika tijekom 2016. godine došlo do povećanja ukupnih rashoda.

Najveći ukupan prihod u 2016. godini na području županije je ostvario veliki poduzetnik ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska postrojenja d.o.o sa sjedištem u Slavonskom Brodu, dok se na drugom i trećem mjestu nalaze ĐURO ĐAKOVIĆ GRUPA d.d. (srednje velik poduzetnik) i ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA d.o.o. (veliki poduzetnik). Rang lista 10 najuspješnijih poduzetnika Brodsko – posavske županije prema ukupnim prihodima je prikazana u tablici ispod (Tablica 27.). Zajedno je ovih deset poduzetnika ostvarilo nešto više od 2,5 milijardi kuna ukupnih prihoda, odnosno 29,8% prihoda svih poduzetnika Brodsko – posavske županije.

Tablica 27. Rang lista prvih deset poduzetnika Brodsko - posavske županije prema ukupnom prihodu u 2016. godini

R. br.	NAZIV	LOKACIJA	UKUPAN PRIHOD (u tisućama kuna)
1.	ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska postrojenja d.o.o	Slavonski Brod	523.177
2.	ĐURO ĐAKOVIĆ GRUPA d.d	Slavonski Brod	348.782
3.	ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA d.o.o	Slavonski Brod	319.977
4.	PROJEKTGRADNJA d.o.o	Gornja Vrba	303.805
5.	SAINT JEAN INDUSTRIES d.o.o	Slavonski Brod	197.824
6.	VINDON d.o.o	Slavonski Brod	176.678
7.	ĐURO ĐAKOVIĆ SPECIJALNA VOZILA d.d	Slavonski Brod	162.901
8.	SLAVONIJA SLAD d.o.o	Nova Gradiška	161.988
9.	CHROMOS – SVJETLOST d.o.o	Lužani	158.588
10.	PRVČA PZ	Nova Gradiška	158.173
UKUPNO			2.511.893

Izvor: FINA

Gledajući dobit razdoblja najveću dobit je ostvario poduzetnik ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska postrojenja d.o.o sa 43,184 milijuna kuna, što je iznosilo 11,9% dobiti svih poduzetnika Brodsko – posavske županije. Prema ostvarenoj dobiti na drugom mjestu se nalazi CHROMOS – SVJETLOST d.o.o sa ostvarenih 16,372 milijuna kuna, slijedi SLAVONIJA SLAD d.o.o sa ostvarenih 13,745 milijuna kuna, dok se na 4. i 5. mjestu nalaze DECOSPAN MATO FURNIR d.o.o i ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA IZOLAK d.o.o. sa ostvarenom dobiti od 11,637 milijuna kuna, odnosno 8,681 milijun kuna. Ovih pet poduzetnika su ostvarili ukupno 93,6 milijuna kuna dobiti, odnosno 25,7% ukupne dobiti razdoblja poduzetnika Brodsko – posavske županije.

S obzirom na administrativne jedinice, najveći broj poduzetnika se nalazi na području Slavonskog Broda gdje je u 2016. godini bilo registrirano 1027 poduzetnika koji su ostvarili ukupnu neto dobit od 53,9 milijuna kuna te su zapošljavali ukupno 10 483 osobe. Na drugom mjestu se nalaze poduzetnici u Novoj Gradiškoj sa registriranih 219 poduzetnika, dok je u ostalim općinama znatno manji broj poduzetnika, pri čemu je najmanji broj (6 poduzetnika) u Općini Dragalić.

U Brodsko – posavskoj županiji u 2016. godini, vidljivi su pozitivni trgovinski trendovi pa je tako uvoz u županiji iznosio 981 851 000 kuna, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2015. godinu kada je uvoz u županiju iznosio 1 029 833 000 kuna. Istovremeno je došlo do malog smanjenja izvoza pa je izvozom u 2016. godini ostvareno 2 444 466 000 kuna, dok je isti u 2015. godini iznosio 2 445 349 000 kuna. Sa ostvarenim izvozom BPŽ je imala udio od 2% u ukupnom izvozu RH. Ukupni trgovinski saldo (izvoz – uvoz) je u 2016. godini iznosio 1 462 615 000 kuna, što je povećanje od 3,3% u odnosu na prethodnu godinu kada je ukupan trgovinski saldo iznosio 1 415 516 000 kuna. Sa ostvarenim trgovinskim saldom, Brodsko – posavska županija je imala udio od 7,7% u ukupnom trgovinskom

saldu RH. Kretanja uvoza i izvoza na području Brodsko – posavske županije sa usporedbom 2015. i 2016. godine su prikazana na slici ispod (Slika 44.).

Najveće prihode od izvoza u 2016. godini ostvario je ĐURO ĐAKOVIĆ Termoenergetska postrojenja d.o.o sa ostvarenih 426.4 milijuna kuna, slijedi ĐURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA d.o.o sa ostvarenih 246,4 milijuna kuna, dok se na trećem mjestu nalazi SAINT JEAN INDUSTRIES d.o.o sa prihodima od 193,1 milijun kuna. Slijede DECOSPAN MATOR FURNIR d.o.o sa 127,8 milijuna kuna, ĐURO ĐAKOVIĆ SPECIJALNA VOZILA d.d. sa ostvarenih 123,1 milijun kuna prihoda od izvoza, MERKUR-VETERINARSKA AMBULANTA d.o.o. sa 101,6 milijun kuna, AXEREAL CROATIA d.o.o sa 97,1 milijun kuna, SLAVONIJA SLAD d.o.o. sa 95,1 milijun kuna i VENDING d.o.o. sa ostvarenih 76.8 milijuna kuna prihoda od izvoza. Ovih deset poduzetnika je ukupno ostvarilo 63,7% prihoda od izvoza u županiji.

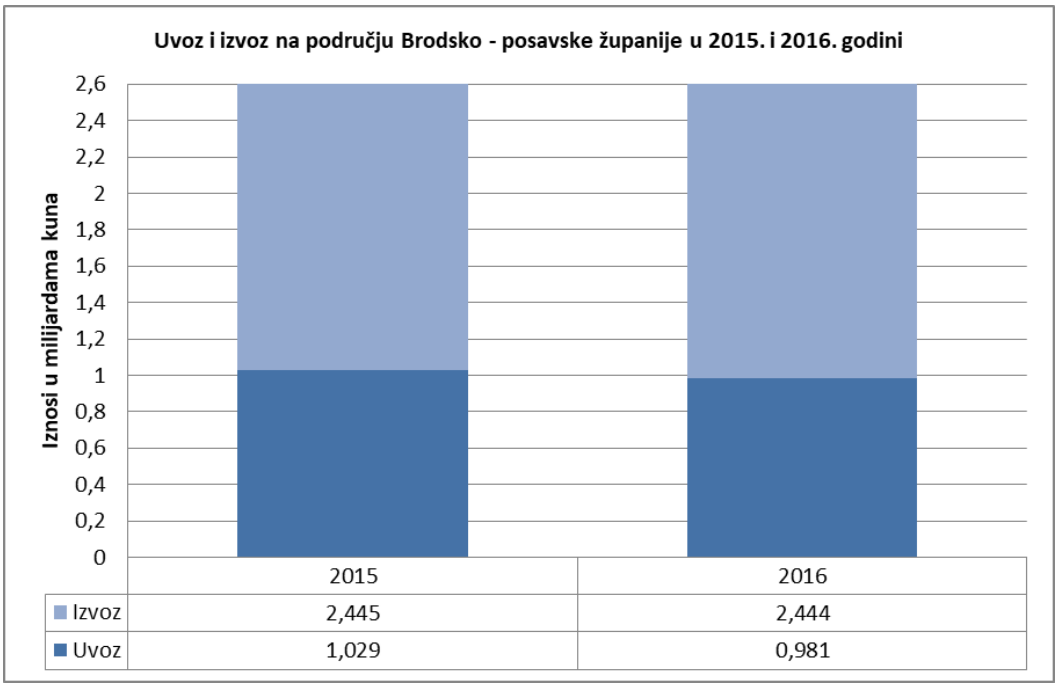

Slika 44. Kretanja izvoza i uvoza na području Brodsko – posavske županije u 2015. i 2016. godini
Izvor: FINA

Na području Brodsko – posavske županije najzastupljenija djelatnost u izvozu činila je prerađivačka industrija, dok je druga djelatnost po zastupljenosti u izvozu bila poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo. Najviše izvoza u 2016. godini županija je ostvarila u Italiju (19,3%), Ujedinjeno Kraljevstvo (15,7%) i Njemačku (11%), dok je najviše uvoza ostvareno iz Njemačke (17,1%), Italije (11,3%) i BiH (9,5%).

Okosnicu gospodarstva Brodsko – posavske županije čini prerađivačka industrija (metalna, drvna, prehrambena i proizvodnja namještaja), poljoprivreda, građevinarstvo, trgovina i uslužne djelatnosti. U proizvodnom sektoru, prerađivačka industrija je imala udio u ukupnim prihodima od 36,8%, dok je gledajući dobit, ovaj udio iznosio 50,19%. Unutar prerađivačke industrije, najznačajnija djelatnost je proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, odnosno metaloprerađivačka industrija, koja čini 53,97% ukupne prerađivačke industrije. Unutar metaloprerađivačke industrije, najznačajniji su podsektori proizvodnje metalnih konstrukcija, cisterni i rezervoara, parnih kotlova, strojne obrada metala, proizvodnje ostalih gotovih proizvoda od metala i proizvodnje ostalih prijevoznih sredstava.

Najvažniji poduzetnici ovog sektora su iz Đuro Đaković grupacije, pri čemu prednjači Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o. sa projektiranjem i proizvodnjom različitih kotlovskih postrojenja (kotlovi za spaljivanje otpada, spaljivanje biomase, industrijski kotlovi, vrelovodni kotlovi i vertikalni kotlovi iza plinske turbine). U sektoru proizvodnje ostalih prijevoznih sredstava, također je najznačajniji poduzetnik iz grupacije Đuro Đaković - Đuro Đaković Specijalna vozila d.d. koji se bavi proizvodnjom i modernizacijom oklopnih borbenih vozila (tenkovi, razminirači i druge vojne opreme) i proizvodnjom teretnih željezničkih vagona.

Osim metaloprerađivačke industrije, drvnoprerađivačka industrija, koja se bazira na proizvodnji furnira, šperploča, panel ploča, parketa, namještaja, preradi drva i proizvodima od drva osim namještaja, predstavlja drugu najvažniju okosnicu prerađivačke industrije te sudjeluje sa udjelom od 19,69% unutar prerađivačke industrije. U ovom sektoru izdvajaju se Slavonija DI d.o.o. koja 70% svojih proizvoda izvozi na europsko tržište (piljena građa, parket, furnir) i tvrtka Decospan Mato Furnir d.o.o. koja se bavi djelatnošću spajanja furnira i ostalih ploča od drveta te također više od 90% ukupne podaje ostvaruje na tržištu Europske Unije. Proizvodnja namještaja je također vrlo značajan sektor (posebno u okviru malog i srednjeg poduzetništva), iako je ona u posljednje vrijeme zabilježila najveći pad u odnosu na druge sektore. U ovom sektoru izdvajaju se Oriolik d.d. i Slavonija Di d.o.o. Uz navedeno, prehrambena industrija sudjeluje sa udjelom od 8,97% u prerađivačkoj industriji, pri čemu se izdvaja proizvodnja pića. U ovom sektoru prednjači tvrtka Slavonija slad d.o.o. sa sjedištem u Novoj Gradiškoj koja se specijalizirala za proizvodnju slada kojim opskrbljuje domaće pivovare, ali i inozemna tržišta.

Uz prerađivačku industriju, poljoprivreda ima važan utjecaj na gospodarstvo pa su tako poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo u 2016. godini sudjelovali u ukupnoj ostvarenoj dobiti sa udjelom od 5,58%, odnosno sa 20,3 milijuna kuna. U ovoj djelatnosti ostvaren je pozitivan financijski rezultat od 12,8 milijuna kuna, što čini udio od 9% u ukupnom ostvarenom pozitivnom financijskom rezultatu županije. Na području Brodsko – posavske županije, u 2016. godini, djelatnostima poljoprivrede, ribarstva i šumarstva bavilo se 125 poduzetnika, što je činilo udio od 6,76% ukupnog broja poduzetnika. Od navedenog broja poduzetnika, njih 81 je djelovao sa dobiti, dok je 44 poduzetnika prijavilo gubitak razdoblja. U istoj godini u djelatnostima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva bilo je ukupno 854 zaposlenih osoba (5,25% ukupnog broja zaposlenih) sa prosječnom neto plaćom od 3 751 kn, što je ispod prosjeka mjesečne neto plaće u županiji (4 564 kn).

Najuspješniji poduzetnici na području poljoprivredno – prehrambene proizvodnje bili su Vindon d.o.o. sa ostvarenih 176,7 milijuna kuna, Slavonija slad d.o.o. sa prihodom od 161,9 milijuna kuna I Prvča PZ s ukupnim prihodom od 158,1 milijuna kuna, pri čemu je najveću dobit razdoblja ostvarila tvrtka Slavonija slad d.o.o. sa ostvarenih 13,7 milijuna kuna.

Analizirajući zaposlenost, vidljivo je kako su tijekom 2016. godine poduzetnici na području županije zapošljavali ukupno 16 253 osobe, što je povećanje za 7% u odnosu na 2015. godinu kada je bilo zaposleno ukupno 15 183 osoba. Broj osoba zaposlenih kod poduzetnika BPŽ u 2016. godini je te činio 1,9% ukupnog broja zaposlenih kod poduzetnika RH. Prosječna mjesečna neto plaća zaposlenih kod poduzetnika u 2016. godini je iznosila 4 564 kune, što predstavlja povećanje za 176 kuna u odnosu na 2015. godinu kada je ista iznosila 4 388 kuna, no usprkos povećanju, plaća poduzetnika u BPŽ je za 11,2% ispod prosječne plaće poduzetnika na razini RH koja iznosi 5140 kn.

Na području Brodsko – posavske županije nalazi se 29 poduzetničkih zona od kojih sa 28 poduzetničkih zona upravljaju jedinice lokalne samouprave, dok jednom zonom upravlja trgovačko

društvo u vlasništvu Grada. Prema prostornim planovima jedinica lokalne samouprave za poduzetničke zone na području Brodsko – posavske županije je namijenjeno 1 556,78 ha zemljišta na predviđene 52 poduzetničke zone. Najveći broj predviđenih poduzetničkih zona se nalazi na području Općine Donji Andrijevci (3), slijede po dvije poduzetničke zone u Slavonskom Brodu te općinama Klakar i Gornja Vrba i Vrpolje dok su u Novoj Gradiškoj te općinama Bebrina, Brodski Stupnik, Cernik, Davor, Dragalić, Garčin, Gornji Bogićevci, Gundinci, Okučani, Oprisavci, Oriovac, Rešetari, Sibinj, Sikirevci, Slavonski Šamac, Stara Gradiška i Velika Kopanica predviđene po jedna poduzetnička zona. Od navedenih, površinom su najveće poduzetničke zone „Sjeverna PZ“ u Općini Gornja Vrba i „Industrijski park Nova Gradiška“. Do kraja 2013 godine ostvarena su ulaganja u 22 poduzetničke zone sa ukupnim uloženim sredstvima od više od 105 milijardi kuna, pri čemu su najznačajnija ulaganja bila u Industrijski park u Novoj Gradiški. Od navedenih poduzetničkih zona, do kraja 2013. godine, samo je 10 zona bilo aktivno u kojima su poslovala 49 poduzetnika te je bilo zaposleno 1 262 osoba. Ostale predviđene poduzetničke zone (42) nisu bile u funkciji.

Danas su na području Brodsko – posavske županije u funkciji Industrijski park Nova Gradiška na površini od 82 ha unutar kojeg djeluje poslovno – tehnološki inkubator BISC te poduzetničke zone Luka Brod, Bjeliš i Kolonija u Slavonskom Brodu, poslovne zone na području općina Davor i Dragalić i Brodskog Stupnika. U Slavonskom Brodu također djeluje Razvojna agencija grada Slavonskog Broda (RaSB), Centar za tehnološki razvoj odnosno Razvojna agencija Brodsko-posavske županije, dok je Poduzetnički inkubator Brodin u međuvremenu zatvoren, do Grad Slavonski Brod planira otvaranje novog Inovacijsko – poduzetničkog inkubatora Brod.

4.1.12.1 Mineralne sirovine

Brodsko – posavska županija nalazi se na području koje ima veći geotermalni gradijent od europskog prosjeka. U skladu s time, na području županije moguća su ležišta geotermalnih voda, pri čemu su istražni radovi ugljikovodika uputili na mogućnost dobivanja geotermalne vode iz dubokih ležišta. Mogućnosti korištenja predstavljaju rezervoari sa sekundarno razvijenim rezervoarskim prostorom u dubljim dijelovima tercijara i njegovoj podlozi što bi odgovaralo lokalitetima Visoka greda, jugoistočno od Garčina, u općini Donji Andrijevci i kod Sikirevaca gdje su izvršena geotermalna istraživanja.

Sukladno podacima iz Izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti – gospodarenje mineralnim sirovinama iz 2016. godine pri čemu su analizirani prostorni planovi do kraja 2015. godine, na području Brodsko – posavske županije je bilo predviđeno 7 prostora za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina te jedan prostor koji je bio predviđen za sanaciju i prenamjenu. Od tog broja do 2016. godine su na području županije odobrena 4 eksploatacijska polja za proizvodnju građevinskog materijala. Od mineralnih sirovina na području Brodsko – posavske županije eksploatira se tehnički kamen, riječni šljunak i pijesak te opekarska glina. U županiji se nalaze 4 aktivna eksploatacijska polja mineralnih sirovina – Perčin i Giletinci na području Općine Cernik te Starča i Fukinac na području Općine Okučani. Na navedenim eksploatacijskim poljima se obavlja eksploatacija tehničko – građevinskog kamena, dok se šljunak i pijesak eksploatira na šest lokacija rijeke Save – Dubočac, Očajak – prud, Slavonski Šamac I, Slavonski Šamac II, Slavonski Šamac III i Kruševica – Novi Grad pri čemu su predviđene količine šljunka i pijeska za vađenje bile 1 020 000 m^3. Lokacije eksploatacije mineralnih sirovina su prikazane na slici ispod (Slika 45.).

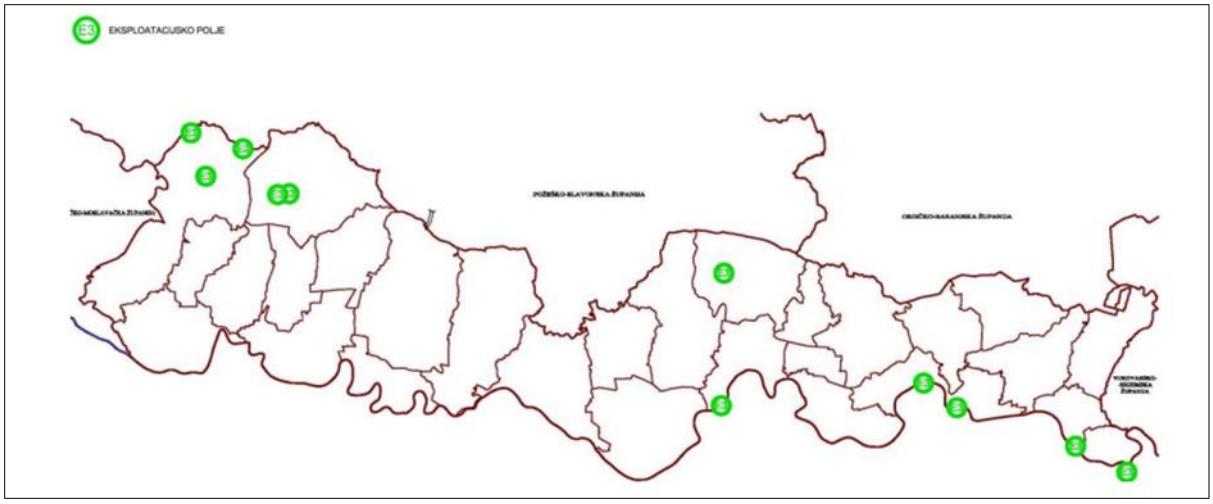

Slika 45. Lokacije eksploatacijskih polja mineralnih sirovina na području Brodsko - posavske županije
Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Brodsko - posavske županije 2009. - 2013.

Prema Izvješću o stanju u prostoru Brodsko – posavske županije, na svim kamenolomima je vršena površina eksploatacija pri čemu su ukupne godišnje količine eksploatiranog kamena iznosile 195 000 m^3/god, od čega su najveće količine eksploatirane na poljima Fukinac i Giletinci. Procijenjene rezerve mineralnih sirovina na navedenim poljima iznose 2 517 267 m^3/god, od čega se 69% (1 743 767 m^3/god) procijenjenih rezervi nalazi na eksploatacijskom polju Fukinac (Tablica 28.). Prema podacima koncesionara do kraja 2015. godine je na području županije eksploatirano ukupno 553 424 m^3 tehničko – građevnog kamena. Sukladno Izvješću o obavljenoj reviziji učinkovitosti – gospodarenje mineralnim sirovinama procijenjene eksploatacijske rezerve mineralnih sirovina za proizvodnju građevinskog materijala na području Brodsko – posavske županije iznose 9 572 642 m^3.

Tablica 28. Područja eksploatacije mineralnih sirovina na području Županije

KAMENOLOM	KORISNIK	VRSTA KAMENA	POVRŠINA POLJA (HA)	TRAJANJE ODOBRENJA	KOLIČINA EKSPLOATIRANOG KAMENA (M^3/GOD)	PROCIJENJENE REZERVE (M^3)
Giletinci	Eko-projekt NG	Tehnički kamen	17,64	2013.–2052.	80 000	500 000
Perčin	Hrvatske šume	Tehnički kamen	19,25	1996.–2021.	15 000	174 500
Starča	Hrvatske šume	Tehnički kamen	6,56	2002.-2042.	10 000	99 000
Fukinac	Kamen Psunj	Tehnički kamen	27,88	1996.-2038.	90 000	1 743 767

Brodsko – posavska županija još nema izrađenu rudarsko – geološku studiju te je usprkos zakonskim obavezama, čest primjer da koncesionari ne dostavljaju sistematično i redovito podatke o količinama eksploatiranih mineralnih sirovina pa tako dolazi do razlika u prikazanim količinama eksploatiranih

sirovina. Isto je vidljivo i u podacima o količinama izvađenih mineralnih sirovina u kamenolomima Brodsko – posavske županije pa je tako prema podacima Ureda državne uprave iz 2014. i 2015. godine, proizlazi da je na eksploatacijskom polju Perčin iskazana otkopana količina od 54 108 m^3, dok je prema podacima o rezervama mineralnih sirovina za razdoblje od 2013. do 2015. godine iskazana otkopana količina od 45 049 m^3. Za eksploatacijsko polje Starča je prema prethodno navedenim evidencijama, iskazana otkopana količina materijala od 45 049 m^3, dok je prema podacima o rezervama mineralnih sirovina prikazana količina od 46 739 m^3.

4.1.13 Energetika

Energetski sustav Brodsko-posavske županije sastoji se od elektroenergetske mreže (proizvodni i elektroprijenosni uređaji te transformatorska i rasklopna postrojenja), sustava za cijevni transport nafte i plina te sustava korištenja obnovljivih izvora energije.

4.1.13.1 Elektroenergetski sustav

Elektroenergetski sustav osnovni je energetski sustav Brodsko-posavske županije čiju infrastrukturu čine podsustavi za proizvodnju, prijenos i transformaciju te dijelom distribuciju električne energije. Prijenosna mreža na području Županije podijeljena je između Prijenosnog područja Zagreba i Osijeka.

Kako je navedeno u Prostornom planu Brodsko-posavske županije, dijelovi elektroenergetske infrastrukture od državnog značaja na području Županije su: građevine za proizvodnju električne energije (TE-TO Slavonski Brod), građevine za prijenos električne energije — dalekovodi 110 kV, planirani priključni dalekovod DV 2x400 kV TE-TO Slavonski Brod na postojeći DV 400 kV TS Žerjavinec — TS Ernestinovo, zatim planirani dalekovod DV 2x220 (110) kV TE - TO Slavonski Brod — TS 220/110 kV Đakovo te građevine za transformaciju električne energije – trafostanice. Na području Brodsko-posavske županije djeluje HEP Slavonski Brod, dok općine Slavonski Šamac, Gundinci i Sikirevci pokriva HEP Vinkovci.

4.1.13.2 Sustav opskrbe naftom i plinom

Na području Županije ne postoje objekti u funkciji proizvodnje ili prerade nafte i plina (naftna ili plinska polja, rafinerije i sl.), niti je predviđena njihova izgradnja, tako da se cjevovodnim transportom pokrivaju potrebe opskrbe Županije navedenim energentima. Osnovne karakteristike cjevovoda na području Županije su:

- pouzdanost i sigurnost prijevoza tj. raspoloživost kapaciteta za preuzimanje, transport i isporuku, kao i mogućnost dodatnog korištenja prostora i za druge namjene koje ne ugrožavaju sigurnost cjevovoda,
- neujednačenost rasprostiranja teritorijem Županije,
- tehničko-tehnološka nedostatnost popratne opreme te
- zastarjelost tehničko-tehnoloških rješenja sustava prijenosa i upravljanja na dijelu dionica.

Postojeći plinoopskrbni sustav Županije obuhvaća magistralni i distribucijski rasplet zemnog plina te distribucijsku mrežu naselja Nova Gradiška na ukapljeni naftni plin. Duljina magistralnih plinovoda na području Županije iznosi 160 km te ima udio u ukupnoj županijskoj mreži plinovoda od 21 %. S druge strane, duljina distribucijskih plinovoda iznosi 612 km te isti čine 79 % mreže plinovoda Brodsko-posavske županije. Na području Županije 75 % ukupnog stanovništva je opskrbljeno plinom, a

plinoopskrbni sustav podijeljen je na dva distribucijska područja – Brod plin d.o.o. koji u svojoj nadležnosti ima oko 493 km plinske mreže te Plin-projekt d.o.o. koji u svojoj nadležnosti ima 299,62 km plinske mreže.

Magistralna mreža se sastoji od vodova tlaka 50 bara (dva voda na relaciji Našice-Slavonski Brod te jedan vod na relaciji Slavonski Brod-Vinkovci) te od mjerno-redukcijskih postaja u Slavonskom Brodu i Donjim Andrijevcima.

Oko magistralnog raspleta i mjerno-redukcijskih postaja plinificirana su okolna naselja, a distribucijska mreža je srednjotlačna.

Plinoopskrbna mreža Brodsko-posavske županije prikazana je na slici ispod (Slika 46.).

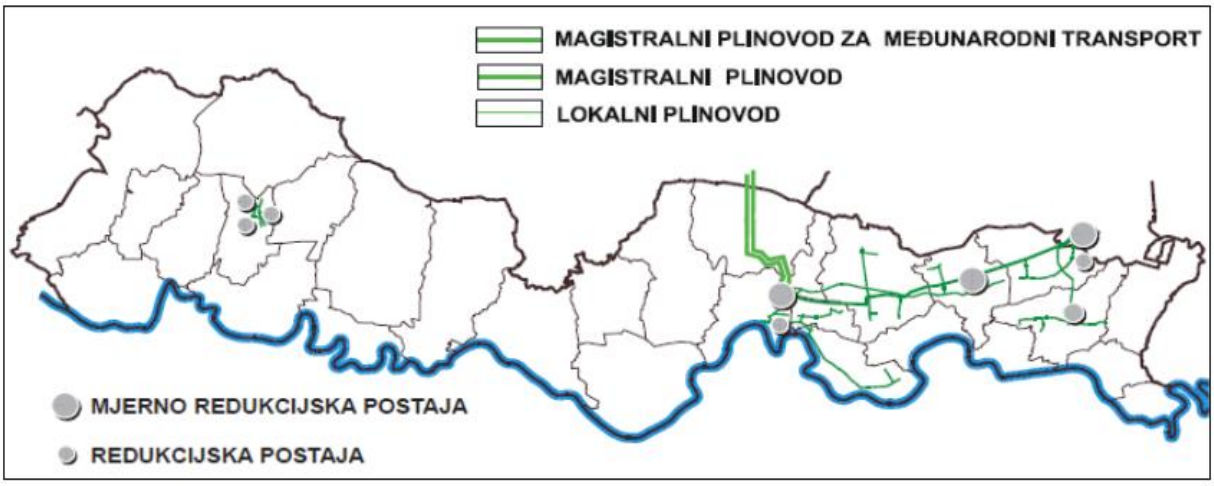

Slika 46. Plinoopskrbna mreža Brodsko-posavske županije
Izvor: Procjena ugroženosti od požara Brodsko-posavske županije, 2013.

Osim plinovoda, na području Županije nalaze se i cjevovodi za transport te područja za skladištenje nafte (Slika 47.). Postojeći sustav za transport sirove nafte na području Brodsko-posavske županije čine: magistralni naftovod Đeletovci-Ruščica (u duljini od 28 km), magistralni naftovod Beničanci-Ruščica (u duljini od 17 km), otpremna postaja Ruščica te Jadranski naftovod (JANAF).

Naftni terminal u Ruščici predratnog kapaciteta od 20 000 m^3 služi za prihvat sirove nafte iz naftnih polja Beničanci i Đeletovci te utovar na riječne tankere u pravcu rafinerije Sisak. Trenutni kapacitet terminala je 200 m^3.

Dionica međunarodnog magistralnog naftovoda JANAF pruža se duž autoceste A3, a njegovi dijelovi koji se nalaze na području Županije su: dionica Sisak - Slavonski Brod, prespojna postaja JANAF na lokaciji Općine Garčin (zapadno od sela Zadubravlje), zatim dionica Slavonski Brod - Sotin te dionica Slavonski Brod - Bosanski Brod. Na lokaciji prespojne postaje JANAF, zapadno od sela Zadubravlje, planirana je izgradnja terminala Slavonski Brod - JANAF sa skladišnim prostorom za naftu kapaciteta 70 000 m^3 i pripadajućim objektima i postrojenjima.

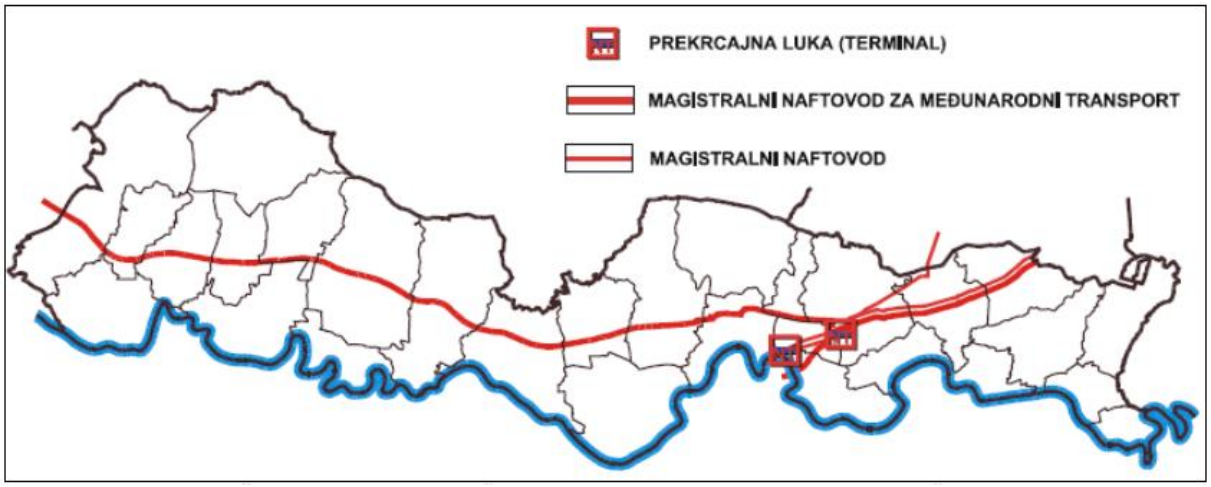

Slika 47. Mreža opskrbe naftom Brodsko-posavske županije
Izvor: Procjena ugroženosti od požara Brodsko-posavske županije, 2013.

4.1.13.3 Obnovljivi izvori energije

Obnovljivi izvori energije su izvori energije koji su sačuvani u prirodi i obnavljaju se u cijelosti i djelomično, posebno energija vodotoka, vjetra, neakumulirana sunčeva energija, biogorivo, biomasa, bioplin, geotermalna energija, plin iz deponija te plin iz postrojenja za preradu otpadnih voda itd.

4.1.13.3.1 Energija biomase

Biomasa predstavlja veliku mogućnost proizvodnje toplinske i električne energije te goriva za prijevozna sredstva pri čemu se pojedine vrste biomase razlikuju s obzirom na energetsku vrijednost, sadržaj vlage i pepela te oblik i sastav. S obzirom na prirodni potencijal Brodsko-posavska županija ističe se energetskim potencijalom biomase od kojeg su prepoznate:

- poljoprivredna biomasa iz ostataka uzgojnih kultura (poput ostataka nakon žetvi), stočarstva (stajski gnoj i gnojovka) i ostataka nakon održavanja višegodišnjih nasada (poput granjevine)
- šumska biomasa
- biorazgradivi dio otpada iz drvne, prehrambeno-prerađivačke industrije ili komunalnog otpada.

S obzirom na činjenicu da je Brodsko-posavska županija poljoprivredno orijentirana, kao jedna od osnovnih mogućnosti za proizvodnju bioplina i tekućih biogoriva predviđeno je korištenje stajskog gnoja te uzgoj energetskih poljoprivrednih kultura. Za proizvodnju bioplina moguće je iskorištavanje stajskog gnoja koji nastaje na farmama u Županiji, čime se ujedno rješava i problem zbrinjavanja stajskog gnoja na prihvatljiv način. Analiza je pokazala kako bi se iz stajskog gnoja godišnje moglo proizvesti bioplina energetske vrijednosti 331 TJ, dok bi u kombinaciji sa proizvodnjom s kukuruznom silažom ova vrijednost bioplina narasla na 668 TJ godišnje. Ovo posljedično znači da bi se trebalo osigurati oko 2 837 ha poljoprivrednog zemljišta za proizvodnju kukuruzne silaže, što ne bi trebalo predstavljati problem s obzirom na dostupnost poljoprivrednih površina. Mogućnost proizvodnje biogoriva na području Županije je najperspektivnija iz uljane repice za biodizel i kukuruza za bioetanol. Analizom dostupnosti poljoprivrednih površina pretpostavljeno je kako bi bilo moguće oko 20 % poljoprivrednog zemljišta u Županiji prenamijeniti za proizvodnju ovih energetskih kultura. Od drvne biomase (industrijsko i ogrjevno drvo) pretpostavljena je potreba od 1 139 TJ godišnje, dok je prema podacima iz 2007. godine ostvarena sječa drveta od 759 TJ što ostavlja potencijal od 34 % za

proizvodnju biomase iz ove sirovine. S druge strane, velike količine klaoničkog otpada, otpada iz drvne industrije te velik udio biorazgradive komponente u komunalnom otpadu predstavljaju veliki potencijal za dobivanje energije te ujedno i rješavanje problema zbrinjavanja ovakvog tipa otpada. No, kako bi se ostvarili projekti bioenergana-toplana nužno je precizno utvrditi raspoloživo stanje biomase iz šumarstva, poljoprivrede i industrije te provesti detaljnu analizu tržišta kako bi se razmotrili planovi sudionika na tržištu, a sve u cilju utvrđivanja ostvarivih energetskih potencijala i identifikacije potencijalnih projekata. U tom procesu posebnu pozornost je potrebno obratiti na vlasnike privatnih šuma s ciljem njihova uključivanja u lanac proizvodnje energije iz biomase, odnosno kako bi se u konačnici adekvatno iskoristili prirodni drvni resursi. Također, s obzirom na karakteristike poljoprivrednih gospodarstava u kojima dominiraju ratarska i stočarska djelatnost, valja razmotriti i mogućnosti poticanja poljoprivrednika na udruživanje radi izgradnje centraliziranih bioplinskih postrojenja, koja bi ujedno osigurala i adekvatno zbrinjavanje biorazgradivog otpada iz poljoprivrede.

4.1.13.3.2 Energija vjetra

Prema dostupnim podacima raspoloživi prirodni potencijal energije vjetra na području Županije, u pogledu ekonomske iskoristivosti, gotovo je neznatan. Jedino područje potencijalne ekonomske opravdanosti iskorištavanja energije vjetra predstavljaju izloženi vrhovi i čistine Psunja. Preliminarno procijenjeni tehnički potencijal iznosi 10-ak MW uz preduvjet zadovoljenja nužnih tehničkih uvjeta.

4.1.13.3.3 Energija Sunca

Brodsko-posavska županija se, uslijed svog položaja u kontinentalnom dijelu Hrvatske, odlikuje relativno stalnom razdiobom potencijala Sunčevog zračenja. Detaljni podaci o Sunčevom zračenju dostupni su za mjernu postaju Slavonski Brod, a koji se, s obzirom na spomenutu relativno stalnu prostornu razdiobu, mogu smatrati reprezentativnima za cijelo županijsko područje. Prostorni intenzitet sunčeva zračenja u većem dijelu županije tako iznosi oko 1,25 MWh/m^2.

Energiju Sunčevog zračenja moguće je koristiti na dva načina - korištenjem sunčanih toplinskih sustava za zagrijavanje potrošne tople vode i podršku grijanju te korištenjem fotonaponskih sustava za proizvodnju električne energije. Sunčani toplinski sustavi se u najvećoj mjeri koriste za grijanje potrošnje tople vode, a u nešto manjoj mjeri i kao podrška grijanju. U obiteljskim kućama se najčešće koristi relativno mali sustav koji se sastoji od sunčanih kolektora površine oko 4 m^2 i spremnika tople vode volumena 300 l. Takav sustav na području Županije može zadovoljiti do 75 % energetskih potreba za zagrijavanje potrošne tople vode u četveročlanim kućanstvima.

Fotonaponski sustavi pretežito se koriste za opskrbu električnom energijom objekata udaljenih od elektroenergetke mreže, a u novije vrijeme i za proizvodnju električne energije u mrežno vezanim sustavima. Proizvodnost fotonaponskog sustava predstavlja količinu energije koju može proizvesti sustav jedinične snage. Za Slavonski Brod (pa tako aproksimativno i područje cijele Županije) ona iznosi oko 1090 kWh/kW.

4.1.13.3.4 Geotermalna energija

Na prostoru Republike Hrvatske izražena je regionalna pozitivna anomalija Panonskog bazena gdje gustoća toplinskog toka na površini dostiže vrijednosti od 100 mW/m^2, kao što je to i u Brodsko-posavskoj županiji.

Na prostoru Županije vrijednosti geotermalnih gradijenata kreću se od 40-50°C/km. Prema rezultatima računalne interpolacije temperatura, izračunatih prema pretpostavljenoj konstantnoj uspravnoj kondukciji topline i promjenjivoj toplinskoj provodljivosti po dubini, na dubini od 1 000 m mogle bi se dosegnuti temperature do 70°C. Na dubinama od 2 000 m temperature voda mogu dosegnuti i do 120°C, uz određena odstupanja na lokacijama gdje se toplina uz kondukciju prenosi i konvekcijom putem cirkulacije fluida. Usprkos visokom geotermalnom potencijalu na području Županije, nije registriran ni jedan prirodni termalni izvor, niti je u bušotinama izvedenim u cilju istraživanja ugljikovodika pronađena termalna voda.

Uz potencijalne duboke izvore geotermalne energije na području Županije postoji mogućnost korištenja geotermalne energije putem dizalica topline koje su pogodne za niskotemperaturne sustave grijanja i/ili hlađenja te zagrijavanja potrošne tople vode. Moguća je njihova primjena za manje i veće objekte. Dizalice topline koriste stalnu temperaturu tla na dubini od oko 2 m ili podzemne vode te ju koriste za potrebno dogrijavanje prostora (zimi), odnosno hlađenje (ljeti) i/ili za pripremu potrošne tople vode. Dizalice topline mogu se postavljati i u plitkim bušotinama sa sondom, najčešće na dubini od 60 do 150 m. Posebno su interesantni lokaliteti Visoka greda, jugoistočno od Garčina, u općini Donji Andrijevci i konačno kod Sikirevaca gdje su geotermalna istraživanja već vršena.

Dakle, iako na području Brodsko-posavske županije trenutno nema registriranih termalnih izvora, položaj na području Panonskog bazena otvara mogućnost ispitivanja potencijala geotermalne energije u odgovarajućim podzemnim vodonosnicima te je, u skladu s tim, potrebno provesti opsežna ciljana geološka istraživanja sa svrhom njihova pronalaska.

4.1.13.3.5 Hidroenergija

Dosadašnja istraživanja pokazala su kako je potencijal za izgradnju malih hidroelektrana na području Brodsko-posavske županije vrlo malen. Dosadašnjom analizom utvrđena je tehnička razina neto i bruto energetskog potencijala. Na vodotocima Sloboština, Šumetlica i Trnava neto energetski potencijal u vidu instalirane snage iznosi ukupno 1346 kW, dok bruto energetski potencijal na vodotocima Glogovica i Draževac iznosi ukupno 259 kW. Važno je napomenuti kako navedeni potencijali predstavljaju tehničku, no ne i ekološku razinu prihvatljivog potencijala.

4.1.14 Poljoprivreda i ribarstvo

Brodsko – posavska županija je prema poljoprivrednim resursima jedna od najbogatijih hrvatskih županija te se prema agroekološkim čimbenicima na području županije može izdvojiti pet poljoprivrednih cjelina. Prvu poljoprivrednu cjelinu čini područje aluvijalne grede (pojas širine 0,5 – 1,5 km) koja se prostire neposredno uz tok rijeke Save. Drugu cjelinu čini savski bazen (pojas širine 5-10 km), treća poljoprivredna cjelina se nalazi na krajnjem istočnom dijelu županije na prostoru zaravnjene riječne terase. Četvrtu poljoprivrednu cjelinu čini povišena pleistocenska terasa koja se u obliku uskog rubnog pojasa prostire ispod južnih obronaka Psunja, Požeške Gore i Dilja, dok petu poljoprivrednu cjelinu čini brežuljkasto – brdoviti dio županije na sjeveru.

U nizinskom dijelu županije se nalaze vrlo vrijedne poljoprivredne površine čine je prioritetna funkcija proizvodnja hrane, dok se u brežuljkastom dijelu županije nalaze površine koje su pogodne za voćarsku i vinogradarsku proizvodnju te stočarstvo.

Za potrebe Prostornog plana županije, Zavod za pedologiju Agronomskog fakulteta u Zagrebu izradio je pedološku osnovu, koja se koristila za određivanje pogodnih I nepogodnih zona za poljoprivredu. Prostorna distribucija tala prikazana je po bonitetnim klasama s kategorijom preporučljivog korištenja (P1, P2, P3, Š1, Š2, Š3 I PŠ), a kako je prikazano u tablici niže (Tablica 29.).

Tablica 29. Analiza poljoprivrednog zemljišta na području Brodsko-posavske županije

UKUPNA POVRŠINA ŽUPANIJE (HA)	POLJOPRIVREDNO TLO						
	Osobito vrijedno tlo P1 (ha)	Vrijedno obradivo tlo P2 (ha)	Ukupno P1+P2 (ha)	Udio P1+P2 (ha)	Ostala obradiva tla P3 (ha)	Ukupno P1+P2+P3 (ha)	Udio poljoprivrednog tla u županiji (%)
202 703,00	27 282,50	22 155,48	49 437,98	24,39	42 163,31	91 601,29	45,19

Poljoprivredne površine na području županije su zastupljene na ukupno 66 366 hektara površine, što čini 5,96% ukupnih površina na razini RH (1 113 520 ha). Prema vrsti upotrebe zemljišta, najčešće su oranice koje su rasprostranjene na ukupno 59 805 ha, odnosno na 90% poljoprivrednih površina. Prema zastupljenosti slijede voćne vrste koje se nalaze na 3,99% poljoprivrednih površina, zatim pašnjaci koji se nalaze na 2,79% površina. Livade su rasprostranjene na 2,55% površina, dok se vinogradi nalaze na 3,75% poljoprivrednih površina. Vrsta upotrebe zemljišta sa površinama na području Brodsko-posavske županije je prikazana u tablici ispod (Tablica 30.).

Tablica 30. Površine ARCOD parcela prema vrsti upotrebe zemljišta na području Brodsko - posavske županije u 2016. godini

VRSTA UPOTREBE ZEMLJIŠTA	POVRŠINA (HA)	
	BRODSKO – POSAVSKA ŽUPANIJA	REPUBLIKA HRVATSKA
Oranica	59 805	849 815
Staklenik na oranici	15	576
Livada	1 697	92 565
Pašnjak i krški pašnjak	1 857	23 117
Krški pašnjak	0	72 981
Vinogradi	249	19 989
Iskrčeni vinogradi	4	795
Maslinik	0	17 467
Voćne vrste	2 652	31 144
Kultura kratkih ophodnji	1	110
Rasadnik	12	316
Miješani trajni nasadi	8	2 130

Ostalo zemljište	49	2 514
Ukupno:	66 366	1 113 520

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2016)

4.1.14.1 Trendovi u poljoprivredi

Analizirajući trendove u poljoprivredi na području Brodsko – posavske županije, vidljivo je kako je u 2016. godini došlo do smanjenja svih tipova poljoprivrednih gospodarstava pa je tako na području županije bilo registrirano ukupno 7 689 poljoprivrednih gospodarstava, što predstavlja smanjenje za 4,25% u odnosu na prethodnu godinu kada je bilo ukupno registrirano 7 717 gospodarstava. Poljoprivredna gospodarstva Brodsko – posavske županije su u 2016. godini sudjelovala sa udjelom od 4,33% ukupnog broja registriranih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj.

Najveći broj registriranih gospodarstva sa 96,94% su činila obiteljska gospodarstva sa registriranih 7 163 subjekata, što predstavlja smanjenje od 4% u odnosu na 2015. godinu kada je bilo registrirano ukupno 7 467 obiteljskih gospodarstva. Prema zastupljenosti na drugom mjestu slijede obrti kod kojih je također evidentirano smanjenje broja za 7,25% sa ukupno registriranih 128 subjekata u 2016. godini koji su sudjelovali sa udjelom od 1,73% ukupnog broja registriranih gospodarstava. Slijede trgovačka društva sa udjelom od 1,08%, zadruge sa udjelom od 0,13% i ostali oblici poljoprivrednih gospodarstva sa 0,12%. Broj upisanih poljoprivrednih gospodarstava na području Brodsko – posavske županije za razdoblje 2014. – 2016. je prikazan u tablici ispod (Tablica 31.).

Tablica 31. Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu

TIP GOSPODARSTVA	BROJ UPISANIH GOSPODARSTVA			INDEKS 16./15.
	2014.	2015.	2016.	
Obiteljsko gospodarstvo	7 440	7 467	7 163	95,93
Obrt	138	138	128	92,75
Trgovačko društvo	88	90	80	88,88
Zadruga	15	14	10	71,43
Ostalo	8	8	8	100
Ukupno gospodarstva BPŽ	**7 689**	**7 717**	**7 389**	**95,75**
Ukupno gospodarstva RH	**185 965**	**178 747**	**170 515**	**95,39**

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2016)

Poljoprivredna proizvodnja u 2016. godini na području županije bila je na 63 071,71 ha što je za 0,98% više u odnosu na 2015. godinu. Najveće površine poljoprivrednih površina su bile pod žitaricama pa su tako žitarice bile na 57,6% poljoprivrednih površina pri čemu je zabilježeno povećanje proizvodnje uljarica za 13,72%. Od žitarica u županiji se najviše uzgaja kukuruz te potom pšenica i ječam. Površine pod krmnim biljem, livadama i pašnjacima su bile prisutne na 10 939,17 ha, što je smanjenje za 6,16% u odnosu na prethodnu godinu te tu u uzgoju prednjači šećerna repa. Od

voćnih vrsta u županiji najviše su zastupljeni orah (27,64% svih nasada) i šljiva (24,52% svih nasada) dok su na trećem mjestu miješani nasadi zastupljeni na 16,44%, a slijede jabuke i višnje.

Posljednjih godina vidljiv je trend porasta ekološke poljoprivrede, što je vidljivo i u Brodsko – posavskoj županiji, pri čemu je u 2016. godini zabilježeno povećanje ekološke poljoprivrede na 1 409,40 ha, odnosno za 32,96% više u odnosu na prethodnu godinu. U 2016. godini ekološkom poljoprivredom se u županiji bavilo 300 proizvođača te su istima isplaćene potpore u iznosu od 5 451 641,21 kn što je za 13,8% više u odnosu na prethodnu godinu.

Analizom podataka, vidljivo je kako je na području Brodsko – posavske županije došlo do smanjenja poljoprivrednika koji se bave stočarskom proizvodnjom pa je tako u 2016. godini vidljivo smanjenje od 51,6% obiteljskih gospodarstava koji su se bavili stočarstvom u odnosu na 2012. godinu. Na području županije također je došlo do smanjenja broja evidentiranih krava (ukupno 5 546 krava) za 6,61% u odnosu na 2015. godinu. Istovremeno došlo je do povećanja broja svinja na području županije pa je tako u 2016. godini bilo ukupno 147 901 svinja na 6344 poljoprivredna gospodarstva, što je povećanje za 3 558 svinja u odnosu na prethodnu godinu. U županiji je također prisutan uzgoj izvorne pasmine crne slavonske svinje pri čemu su registrirana 22 uzgajivača, od ukupno 218 u RH. S druge strane u Županiji je tijekom 2016. godine usprkos smanjenju broja posjednika/uzgajivača ovaca (sveukupno je bilo registrirano 505 posjednika), narastao broj ovaca pa je tako u županiji bilo ukupno 10 085 ovaca. Isti trend je vidljiv i u kozarstvu gdje je došlo do smanjenja broja posjednika/uzgajivača (ukupno 138 na području županije) i porasta broja koza (748 koza). U županiji je također smanjen broj uzgajivača izvorne pasmine peradi (kokoš hrvatica) kao i broja peradi pa je tako u 2016. godini bilo ukupno 209 kokoši i 22 pijetla koji su uzgajani u 9 uzgajivača. U Brodsko – posavskoj županiji je registrirano 1 745 grla kopitara, od čega su najbrojnije izvore/zaštićene pasmine – 752 grla hrvatskog hladnokrvnjaka (povećanje za 19,17% u odnosu na 2015.), 556 grla lipicanaca (povećanje od 13,46%) i 139 grla hrvatskog posavca.

Pčelarstvom na području županije se bavi 413 pčelara (3,61% ukupnog broja pčelara u RH) koji imaju 18 794 pčelinje zajednice, čime sudjeluju u ukupnom broju pčelinjih zajednica sa udjelom od 3,79%. Prosječan broj pčelinjih zajednica po pčelaru u županiji iznosi 45,51%, što je više od prosjeka RH koji iznosi 43,34%.

4.1.14.2 Zaključak

U 2016. godini, ukupne ostvarene novčane potpore za razvoj poljoprivrede iznosile su 210 219 456,89 kuna (manje za 3,9% u odnosu na prethodnu godinu), pri čemu je najveći dio sredstava bio za izravna plaćanja za biljnu i stočarsku proizvodnju, ribarstvo i ruralni razvoj. Unatoč negativnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni, došlo je do povećanja pokrivenosti uvoza izvozom te je ostvareno pozitivno financijsko poslovanje. Usprkos ovome i činjenici kako je ostvareno povećanje izdvojenih sredstava kod izravnih plaćanja, nije došlo po pozitivnog pomaka u bavljenju poljoprivrednom proizvodnjom te je i dalje primjetan trend napuštanja posjeda i obrade zemljišta, veliki broj malih parcela čime je onemogućena veća poljoprivredna proizvodnja te je primjetna ovisnost poljoprivredne proizvodnje o vremenskim uvjetima (suša).

4.1.14.3 Akvakultura

Prema Prostornom planu Brodsko – posavske županije, ribnjaci se nalaze na površinama od 2.782 ha, od čega se 2.120 ha (76%) nalazi na području Jelas polja, dok se 662 ha nalaze na slivnom području

Šumetlica – Crnac (23,8%). Na području županije je prisutan uzgoj slatkovodnih vrsta ribe (slatkovodna akvakultura) koji se obavlja se kroz uzgoj toplovodnih (ciprinidnih, šaranskih) vrsta. Uzgoj šaranskih vrsta većinom podrazumijeva kontrolirani uzgoj šarana (*Cyprinus carpio*) u monokulturi ili polikulturi s drugim vrstama, od kojih su najzastupljenije bijeli amur (*Ctenopharyngodon idella*), sivi glavaš (*Hypophthalmichthys nobilis*), bijeli glavaš (*Hypophthalmichthys molitrix*), som (*Silurus glanis*), smuđ (*Stizostedion lucioperca*), štuka (*Esox lucius*) i linjak (*Tinca tinca*). Proizvodnja je u najvećoj mjeri poluintenzivna, a proizvodni ciklus u pravilu traje 3 godine.

Na području Županije postoje tri velika ribnjaka („Novi ribnjak“ i „Stari ribnjak“ Jelas polja te „Ribnjak Vrbovljani“) i manji broj manjih.

„Novi ribnjak“ Jasinje s površinom proizvodnih površina od 1.020 ha nalazi se na području općina Sibinj, Brodski Stupnik i Bebrina te trenutno nije u funkciji. Za vrijeme pogona ribnjak bi se napajao vodom iz rijeke Orljave pomoću zahvatne građevine i ustave locirane u mjestu Lužani, južno od autoceste, na lijevoj obali Orljave. „Ribnjak Vrbovljani“, površine 680 ha, također nije u funkciji. U vrijeme pogona vodom se opskrbljuje iz vodotoka Sloboština.

Na mjestu „Novi ribnjak“ Jasinje, Agencija za poljoprivredno zemljište, dodijelila je 2015. godine 1180 hektara površine na korištenje Poljoprivrednom fakultetu iz Osijeka, u koncesiju od 25 godina u svrhu proizvodnje, uzgoja, pokušališta i referentnog centra više vrsta autohtonih životinja, dok „Stari ribnjak“ Jasinje, koji je u funkciji, ima istu zahvatnu građevinu kao i „Novi ribnjak“ odnosno dobiva vodu iz rijeke Orljave.

Istočni dio Jelas polja koje završava tokom rijeke Orljave ima karakteristike plitke depresije te se u njegovom središnjem dijelu nalazi oko 20.800 ha ribnjaka koji su djelomično u funkciji proizvodnje ribe. Prema Registru dozvola u akvakulturi (Ministarstvo poljoprivrede) ovlaštenici kojima je omogućen uzgoj slatkovodne ribe (ciprinidi) na području Brodsko – posavske županije su Stari ribnjak d.o.o. u Oriovcu i PP Orahovica d.o.o. sa ribnjakom na području Općina Stara Gradiška i Okučani.

4.1.15 Turizam

Turizam na području Brodsko – posavske županije je još uvijek u začecima, iako su posljednjih nekoliko godina primjetni trendovi povećanja broja turističkih dolazaka i noćenja. Rastuća popularnost regije kao turističke destinacije ogleda se i u činjenici kako je u 2006. godini došlo do povećanja broja dolazaka za 52% i noćenja za 45% u odnosu na 2002. godinu. Ovaj trend je nastavljen i dalje pa je tako tijekom 2016. godine sa ukupno zabilježenih 26 678 dolazaka vidljivo povećanje broja dolazaka za 10,8% u odnosu na prethodnu 2015. godinu, dok je u 2017. godini ostvareno ukupno 28 851 dolazaka, što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 8,15% (slika 51.). Na području županije je primjetan i porast broja noćenja pa je tako u 2016. godini ostvareno ukupno 49 175 noćenja, što predstavlja povećanje od 7,2% u odnosu na prethodnu 2015. godinu. U 2017. godini je nastavljen trend porasta broja noćenja pa je tako sa ukupno ostvarenih 49 175 noćenja zabilježeno povećanje od 8,61% u odnosu na prethodnu godinu (Tablica 32.).

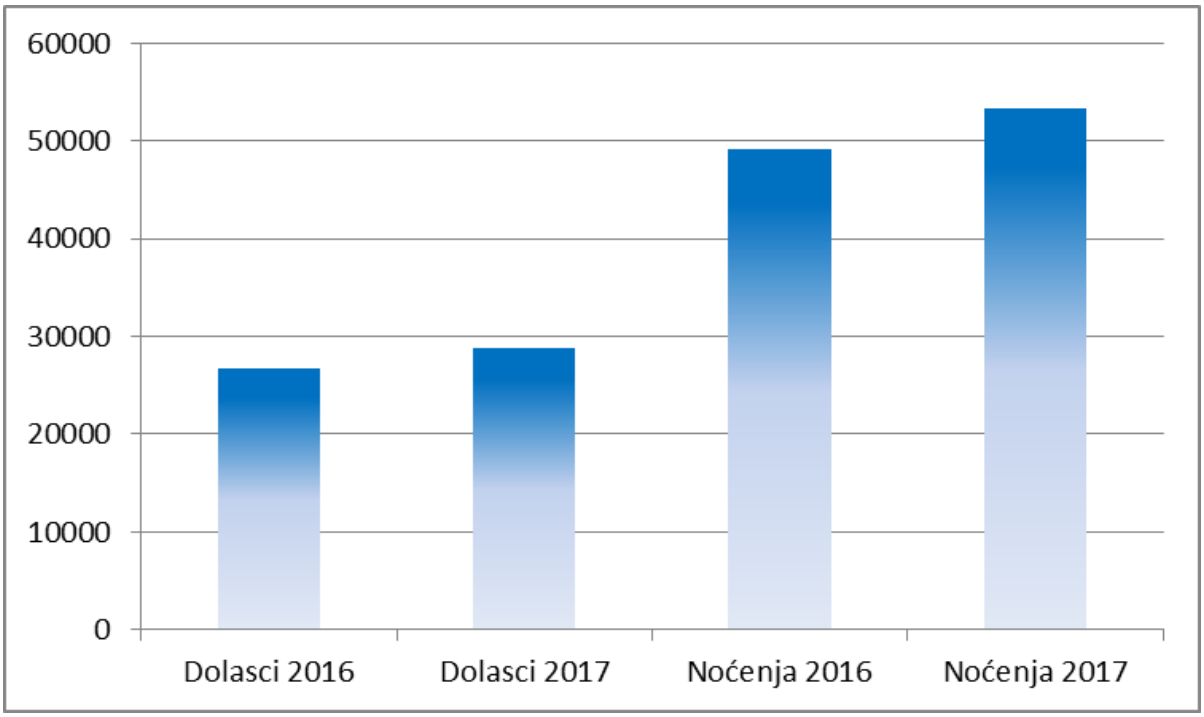

Slika 48. Trend kretanja turističkih dolazaka i noćenja na području Brodsko - posavske županije u 2016. i 2017. godini
Izvor: TZ BPŽ

Tablica 32. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja na području Brodsko - posavske županije

BPŽ	DOLASCI 2017	DOLASCI 2016	BROJ DOLAZAKA INDEX	NOĆENJA 2017	NOĆENJA 2016	BROJ NOĆENJA INDEX
Domaći	11 818	11 485	102,9	23 697	24 064	98,47
Strani	17 033	15 193	112,11	29 712	25 111	118,32
Ukupno	28 851	26 678	108,15	53 409	49 175	108,61

Izvor: Turistička zajednica Brodsko - posavske županije, 2017.

U Brodsko – posavskoj županiji strani gosti prednjače u broju dolazaka i ostvarenih noćenja pri čemu su najbrojniji gosti iz Njemačke, Italije, Bugarske, Slovenije i Austrije uz primjetan trend porasta broja tranzitnih gostiju (Slika 49.). Tijekom 2017. godine je na području županije zabilježeno povećanje noćenja stranih gostiju za 18,32% u odnosu na prethodnu godinu te je istovremeno zamijećeno smanjenje ostvarenih noćenja domaćih gostiju za 1,53%. Prosječna duljina boravka gostiju u Brodsko – posavskoj županiji je u 2016. godini iznosila 1,73 dan što upućuje na to da je većina gostiju u tranzitu, odnosno proputovanju.

Slika 49. Top 10 zemalja po broju noćenja u Brodsko - posavskoj županiji
Izvor: Operativni plan razvoja cikloturizma Brodsko – posavske županije

Gledajući smještajne kapacitete na području Brodsko – posavske županije u 2017. godini je bilo ukupno 523 smještajnih jedinica u 73 objekta sa 1 162 raspoloživa kreveta. Uspoređujući smještajne kapacitete u 2017. i 2016. godini, ovo predstavlja povećanje smještajnih kapaciteta u odnosu na 2016. godinu kada je u županiji, prema podacima Hrvatske turističke zajednice, bilo ukupno 995 kreveta. Na području županije je prepoznata potreba za povećanjem smještajnih mogućnosti pa su tako smještajni kapaciteti povećani za oko 10% čemu je značajno doprinijelo povećanje smještajnih kapaciteta u Staroj Kapeli i Velikoj Kopanici te otvaranje hostela Levicki u Slavonskom Brodu. Smještajni kapaciteti na području Brodsko – posavske županije u 2017. godini su prikazani u tablici ispod (Tablica 33.).

Tablica 33. Smještajni kapaciteti i popunjenost tijekom 2017. godine

VRSTA OBJEKTA	BROJ OBJEKATA	BROJ SMJEŠTAJNIH OBJEKATA	BROJ KREVETA	BROJ NOĆENJA	PROSJEČNA GODIŠNJA POPUNJENOST
Hoteli	12	217	436	31 640	72,57
Objekti na OPG-u	6	17	39	1 122	28,8
Objekti u domaćinstvu	22	48	108	5 916	54,78
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste – skupina kampovi)	33	241	579	14 731	25,44
Ukupno	**73**	**523**	**1 162**	**53 409**	

Izvor: TZ BPŽ

Na području Brodsko – posavske županije najveći broj smještajnih jedinica (285) je prisutan na području Slavonskog Broda te Nove Gradiške sa 61 smještajnom jedinicom, dok je na trećem mjestu Velika Kopanica sa 33 smještajne jedinice. Ostale Općine u kojima su registrirani smještajni kapaciteti (Cernik, Garčin, Nova Kapela, Okučani, Oprisavci, Oriovac, Rešetari, Sibinj, Stara Gradiška i Staro Petrovo Selo) raspolažu sa 24 smještajne jedinice i manje. Sukladno navedenom, najveći broj kreveta se nalazi u Slavonskom Brodu gdje je registrirano ukupno 646 kreveta, slijedi Nova Gradiška sa 140 i Velika Kopanica sa 68 kreveta, dok ostale općine raspolažu sa 54 kreveta (Garčin) i manje.

Prema tablici iznad (Tablica 33.) vidljivo je kako se na području županije nalazi 12 hotela od kojih se 6 objekata nalazi na području Slavonskog Broda sa 107 smještajnih jedinica. Prema smještajnim kapacitetima u hotelskom smještaju Slijedi Nova Gradiška sa 2 hotela i ukupno 43 smještajne jedinice. U županiji je registrirano 6 objekata na OPG-u, od čega se u Staroj Kapeli (Nova Kapela) nalaze 4 objekta sa ukupno 7 smještajnih jedinica i 18 kreveta, a slijede Brodski Varoš i Cernik sa po jednim objektom i 5 smještajnih jedinica. Objekata u domaćinstvu na području županije ima ukupno 22, od čega se 30 smještajnih jedinica nalazi u Slavonskom Brodu sa 73 kreveta, dok po jedan smještajni objekt imaju naselja Bijele Stijene, Podvinje, Lužani i Živike sa ukupno 18 smještajnih kapaciteta i 35 kreveta. Na području županije prema dostupnim smještajnim kapacitetima prednjače ostali ugostiteljska objekta u skupini kampova kojih ima ukupno 33 te oni raspolažu sa 241 smještajnom jedinicom i ukupno 579 kreveta. Od navedenog broja smještajnih kapaciteta u skupini kampova, više od polovice dostupnih kreveta (302) se nalazi na području Slavonskog Broda raspoređenih u 118 smještajnih jedinica. Prema dostupnim krevetima, slijedi Velika Kopanica sa 33

smještajna objekta i 68 kreveta te Nova Gradiška sa 18 smještajnih kapaciteta i ukupno 56 kreveta. U ostalim naseljima su smještajni kapaciteti ove vrste zastupljeni sa 36 (Garčin) i manje kreveta.

Gledajući udjele u ukupnom broju kreveta, hoteli su sudjelovali sa ukupno 37,52% udjela svih kreveta Brodsko – posavske županije sa prosječnom godišnjom popunjenošću od 72,5% u 2017. Godini. Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (skupina kampovi) činili su 49,83% ukupnog udjela svih kreveta sa prosječnom godišnjom popunjenošću od 25,4%, slijede objekti u domaćinstvu koji su sudjelovali sa udjelom od 9,29% u ukupnom broju kreveta i prosječnom godišnjom popunjenošću od 54,7%, dok se na zadnjem mjestu nalaze objekti na OPG-u sa udjelom od 3,36% u ukupnom broju kreveta i prosječnom godišnjom popunjenošću od 28,8%. Sukladno navedenom, vidljivo je kako na području Brodsko – posavske županije, postoji još veliki prostor za poboljšanje turističke ponude i sadržaja koji će rezultirati većom popunjenošću smještajnih kapaciteta.

Sadašnje stanje ukazuje na to kako turistička ponuda u županiji nije razvijena te je ona nedovoljno prezentirana sa malim udjelom prepoznatljivih proizvoda. Velik potencijal za razvoj turističke ponude Brodsko – posavske županije temelji se na raznolikosti prirodnih resursa (velika krajobrazna i biološka raznolikost te brojna zaštićena područja), povoljnom geografskom položaju, povoljnim uvjetima za razvoj ruralnog i ekoturizma te nedovoljno iskorištenoj i prezentiranoj kulturno povijesnoj baštini koja se nalazi na 73% Općina Brodsko – posavske županije od kojih se kao najveće turističke atrakcije izdvajaju Brodska tvrđava, Franjevački samostan u Slavonskom Brodu, Cernik sa Franjevačkim samostanom i dvorcem Kulmer – Marković, Lovčić sa crkvicom Sv. Martina i ostacima ranosrednjovjekovne utvrde Gradina te brojne sakralne i svjetovne građevine iz razdoblja baroka i rokokoa na području županije. Velik potencijal predstavljaju i brojne gastro – eno manifestacije poput fišijade, glazbenih festivala u Tvrđavi, festivala craft piva, gastro – edukacijski projekt “Priča o brodskim paprenjacima”, razni folklorni festivali i slično. Upravo zahvaljujući očuvanim prirodnim ljepotama, kao jedan od osnovnih okosnica daljnjeg turističkog razvoja se ističe cikloturizam, kajakarenje, planinarenje, jahanje te ribolovni i lovni turizam.

Prema Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Brodsko – posavska županija pripada u regiju Slavonije u kojoj se kao primarni proizvodi prepoznati kulturni turizam, (gradski turizam), gastro i eno turizam, cikloturizam i ruralni i seoski turizam, dok su kao sekundarni proizvodi prepoznati nautički turizam (cruising), zdravstveni turizam (lječilišni), kulturni turizam (turizam baštine), pustolovni I sportski turizam (lov i ribolov) i ekoturizam. Kako bi se smanjila izrazita sezonalnost turizma te se poboljšala prezentacija Hrvatske kao turističke destinacije koja je više od “sunca i mora” u rujnu 2014. godine je Ministarstvo turizma pokrenulo pilot projekt “Hrvatska 365” u koji su uvrštene turističke zajednice Slavonskog Broda, Nove Gradiške i Županije koje su nositeljice oznake “PPS destinacije” Ova tri umrežena grada, zajedno sa 17 općina uz rijeku Savu: Babina Greda, Klakar, Bošnjaci, Oriovac, Oprisavci, Slavonski Šamac, Cerna, Davor, Gornja Vrba, Drenovci, Sikirevci, Stara Gradiška, Vrbje, Štitari, Gunja i Gradište koji bi trebali biti okosnica turizma na području Brodsko – posavske županije. Dodatno prema Strategiji razvoja ruralnog turizma Brodsko – posavske županije predviđeno je povećanje broja noćenja pri čemu je 2020. godine plan 350 000 noćenja, kao i povećanje ugostiteljskih objekata i razvoja novih proizvoda.

4.1.16 Promet

Brodsko-posavska županija prema Strategiji prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2033, pripada funkcionalnoj regiji Istočne Hrvatske. Ova funkcionalna regija graniči na sjeveru s

Mađarskom, na istoku sa Srbijom te na jugu s Bosnom i Hercegovinom, a na zapadu je funkcionalna regija Središnje Hrvatske. Funkcionalnu regiju čini pet slavonskih županija: Virovitičko-podravska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska (Slika 50.).

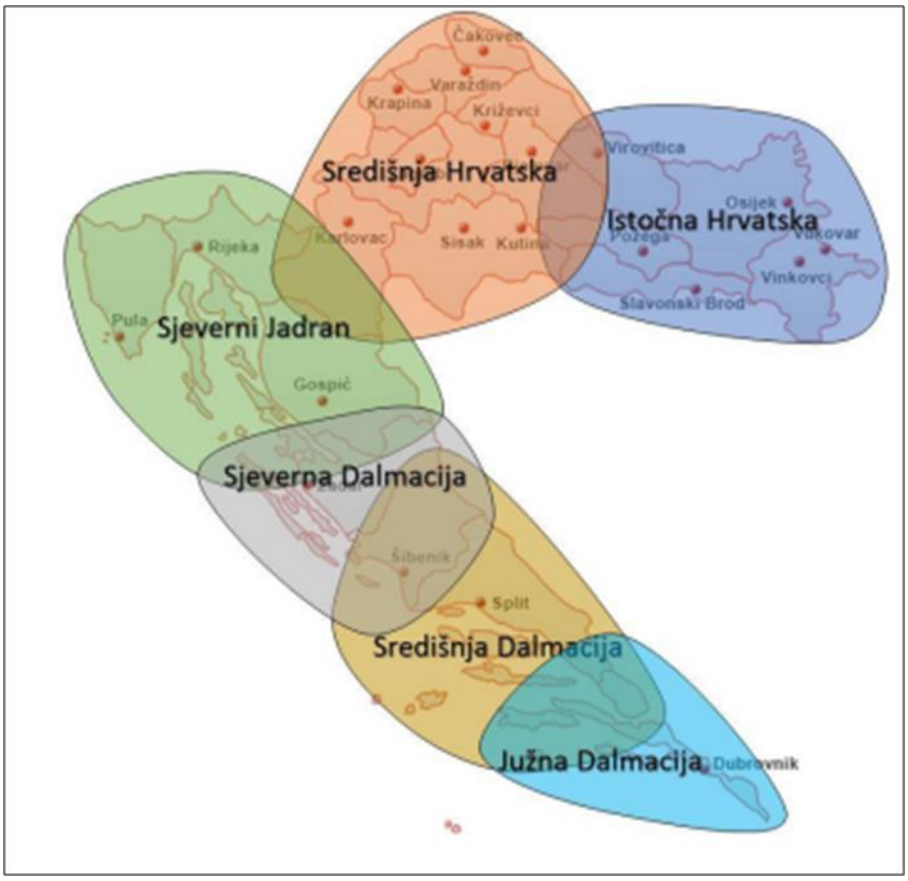

Slika 50. Položaj funkcionalnih regija RH

Prostor županije ima povoljan prostorno-prometni položaj jer njime prolaze značajni europski prometni koridori. To je prvenstveno dionica X-tog koridora (posavskog) kao dio prometnog pravca između Europe i Azije, odnosno Bliskog Istoka. U okviru njega smještena je trasa autoceste te dvokolosječna željeznička pruga. Tu je i rijeka Sava sa svojim potencijalom plovnog puta koji je uz uvjet uređenja, važan prometni koridor u povezivanju Podunavlja s Jadranom.

Županijom osim horizontalnih, prolaze i dva transverzalna prometna pravca europske važnosti. To je cestovni koridor na trasi državne ceste DC5 (Virovitica-Daruvar-Pakrac-Stara Gradiška) te složeni prometni koridor na trasi državne ceste DC7 (B. Manastir-Osijek-Đakovo-Slavonski Šamac) u okviru kojeg je položena i trasa pomoćne magistralne željezničke pruge. To je ogranak V.c prometnog koridora preko kojeg prostor Srednje Europe ima pristup prostoru i lukama južnog Jadrana.

Promet, koji kao neizostavni strukturalni i funkcionalni element Županije ima velike društvene i druge pozitivne i negativne utjecaje, uvelike utječe na okoliš, što vizualno, što kao izvor onečišćenja. Nepovoljni utjecaji sektora prometa očituju se u emisijama ispušnih plinova, onečišćenja zraka, vode i tla, zauzimanju prostora i promjene krajolika, buci, prijevozu opasnih tvari, akcidentima i ekološkim nesrećama, otpadu od prometa, potrošnji neobnovljivih izvora energije te fragmentaciji staništa.

4.1.16.1 Cestovni promet

Stratešku okosnicu cestovnog sustava Županije predstavljaju postojeći i planirani cestovni pravci koji se u odnosu na smjer pružanja mogu svrstati u uzdužne i poprečne (Slika 51.)

Sukladno Odluci i razvrstavanju javnih cesta (NN 103/17 i 17/18), ceste na području Županije razvrstane su u četiri skupine i to: autoceste, državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste.

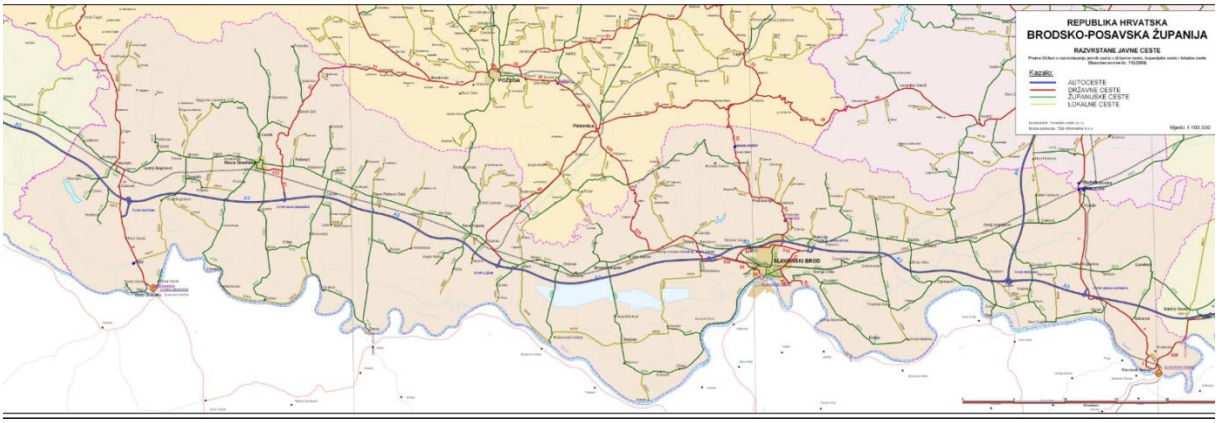

Slika 51. Cestovna mreža na području Brodsko-posavske županije
Izvor: ŽUC Brodsko-posavske županije

<u>Autoceste ceste koje prolaze Županijom su</u>:

- Autocesta A3 G.P. Bregana (granica Rep. Slovenije) – Zagreba – Sl. Broj – G.P. Bajakovo (granica Rep. Srbije)

<u>Državne ceste koje prolaze Županijom su</u>:

- Državna cesta DC5 - G.P. Terezino Polje (gr. R. Mađarske) – Virovitica – V. Zdenci – Daruvar – Okučani – G.P. St. Gradiška (gr. BiH)

- Državna cesta DC7, G.P. Duboševica (gr. R. Mađarske) – Beli Manastir – Osijek – Đakovo – G.P. Sl. Šamac (gr. BiH)

- Državna cesta DC49 Pleternica – čvorište Lužani (A3)

- Državna cesta DC51 Gradište (D53) – Požega – čvorište N. Gradiška (A3)

- Državna cesta DC53, G.P. Duboševica (gr. R. Mađarske) – Beli Manastir – Osijek – Đakovo – G.P. Sl. Šamac (gr. BiH)

- Državna cesta C72 Sl. Brod: D53 – Svačićeva – I. G. Kovačića – N. Zrinskog (D423)

- Državna cesta DC313, Nova Gradiška (Ž4157) – D51

- Državna cesta DC 423 Sl. Brod: D514 – Luka Sl. Brod

- Državna cesta DC 514 Sl. Brod (D53) – čvorište Sl. Brod istok (A3)

- Državna cesta DC 520 Čvorište Babina Greda (A3) – Slavonski Šamac (D7)

- Državna cesta DC 525 Pleternica (D49) – čvorište Sl. Brod zapad (A3) – Sl. Brod (D53)

Ukupna duljina javnih razvrstanih cesta na području Županije iznosi 903 km (122 km autocesta, 135 km državnih cesta, 448 km županijskih cesta i 198 km lokalnih cesta). Sukladno Planu održavanja i građenja županijskih i lokalnih cesta za 2017. godinu, ceste su različitih kolničkih konstrukcija, od suvremenih asfaltiranih do kamenih materijala, te različitih stanja kolničke konstrukcije. 50,582 km županijskih i lokalnih cesta je trenutno bez asfaltnog zastora. Zadnjih nekoliko godina ipak je došlo je do poboljšanja na cestovnoj mreži, prvenstveno zbog povećanih ulaganja za održavanje i sanaciju.

Na području županije postoji i sedam cestovnih graničnih prijelaza, od kojih su tri u kategoriji stalnog međunarodnog graničnog prijelaza I. kategorije, jedan u kategoriji graničnog prijelaza II. kategorije te tri u kategoriji privremenih kontrolnih točaka na državnoj granici.

Broj automobila općenito raste, iako županija spada među županije s niskom stopom motoriziranosti (283 automobila na 1000 stanovnika), što odražava kupovnu moć obitelji. Kretanje povećanog broja cestovnih vozila iziskuje i povećanu potrošnju goriva, a shodno tome i veće onečišćenje okoliša i veći broj akcidenata u prometu. U Županiji se od 2007. godine s 174.460 stanovnika i 57.993 registriranih motornih vozila i 72.387 vozača do 2016. godine broj stanovnika smanjio, ali broj vozača raste, kao i broj registriranih vozila, odnosno danas na 151 012 stanovnika sada dolazi 56.527 registrirana vozila, od kojih su 44.073 automobili. Kako javni prijevoz u županiji nije posebno razvijen, a u prosjeku više od 30% stanovništva posjeduje vozilo, dolazi do smanjenja ukupnog prijevoza putnika svim sredstvima javnog prijevoza.

Bilten o sigurnosti cestovnog prometa za 2016. (tablica 38.) također navodi da je u razdoblju od 2015.-2016. došlo do smanjenja od 0,7 % u ukupnom broju prometnih nesreća na području Županije, međutim s povećanjem broja poginulih osoba od 55,6%. Stanje sigurnosti cestovnog prometa na područjima policijskih uprava ovisi o gustoći prometa i značajkama prometnih smjerova. Temeljem sustavnog praćenja stanja sigurnosti i prikupljenih podataka uočava se pravilnost da s gustoćom prometa raste i broj prometnih nesreća, ali su najteže posljedice (poginuli i teško ozlijeđeni) razmjerno blaže nego na područjima rjeđe nastanjenosti i slabije gustoće prometa. Ta je pravilnost povezana s činjenicom da se prometne nesreće s poginulima i teško stradalima u više od pedeset posto slučajeva događaju zbog nepropisne ili neprimjerene brzine, a to se iznadprosječno, u odnosu na gustoću prometa, događa na prometnicama izvan naselja.

Tablica 34. Podaci iz biltena o sigurnosti cestovnog prometa MUP-a

	2013.	2014.	2015.	2016.
BROJ STANOVNIKA	158.575	155.956	152 834	151 012
BROJ PROMETNIH NESREĆA	1.050	1.054	1.051	1044
BROJ REGISTRIRANIH VOZAČA	79.035	79.505	79.950	80 572
BROJ REGISTRIRANIH VOZILA	53.900	54.499	54.923	56 527

Izvor: MUP

4.1.16.2 Željeznički promet

Kroz područje Republike Hrvatske prolaze tri paneuropska prometna koridora, dva od njih (X i Vb) čine okosnicu željezničke infrastrukture u smjeru od istoka prema zapadu, odnosno u smjeru od sjeveroistoka prema jugozapadu. Posavskim prometnim koridorom položena je i glavna magistralna dvokolosječna pruga Tovarnik-Novska. Pruga je elektrificirana, uređena tako da omogućava brzine do 160 km/h. U zoni naselja Strizivojna/Vrpolje na glavnu magistralnu prugu veže se magistralna

pomoćna željeznička pruga MP13 Strizivojna/Vrpolje-Slavonski Šamac-državna granica BiH, koja je dio značajnog prometnog koridora koji povezuje srednju Europu s južnim Jadranom. Promatrana pruga je elektrificirana. Od ostalih pruga na trasu glavne magistralne pruge vežu se dvije i to odvojak iz Slavonskog Broda do Bosanskog Broda, te u Novoj Kapeli odvojak za Pleternicu. Na prostoru županije postoje dva željeznička prijelaza u kategoriji stalnih međunarodnih graničnih prijelaza I. kategorije.

Sukladno Odluci o razvrstavanju željezničkih pruga, na području Županije nalaze se pruge kako je prikazano u tablici ispod (Tablica 35.).

Tablica 35. Željeznička mreža na području Brodsko-posavske županije

ŽELJEZNIČKE PRUGE OD ZNAČAJA ZA MEĐUNARODNI PROMET		
Oznaka	**Naziv pruge**	**Duljina (km)**
M104	Novska-Vinkovci-Tovarnik-Državna granica (Šid)	208 688
M303	Strizivojna/Vrpolje- Slavonski Šamac-Državna granica (B.Šamac)	22 045
ŽELJEZNIČKE PRUGE OD ZNAČAJA ZA LOKALNI PROMET		
L205	Nova Kapela-Batrina-Pleternica- Našice	7718

Na slici ispod (Slika 52.) prikazana je željeznička mreža na području županije.

Slika 52. Željeznički promet na području Brodsko-posavske županije

Duljina međunarodne priključne pruge u županiji iznosi 230,733 km, a duljina lokalne pruge iznosi 7718 km, odnosno ukupni 238,451 km.

4.1.16.3 Riječni promet

Plovni put rijeke Save je unutarnji međunarodni plovni put, koji na prostoru županije zauzima duljinu od 174,70 km. Postojeća dubina plovnog puta je h=2,2 m ispod niske plovidbene razine, iako je na pojedinim dionicama i do 0,80 m kod niske plovidbene razine. Dio plovnog puta Save koji pripada u međunarodne plovne putove podijeljen je na 4 dionice, od kojih dvije, dionica 210+800 (Račinovci) - 313+700 (Slavonski Šamac) i dionica 338+200 (Oprisavci) - 371+200 (Slavonski Brod grad), zadovoljavaju mjerila plovnosti za međunarodne plovne putove, tj. klase plovnosti IV. Druge dvije

dionice, dionica 313+700 (Slavonski Šamac) - 338+200 (Oprisavci) i dionica 371+200 (Slavonski Brod-grad) - 594+000 (Sisak Galdovo) klase su plovnosti III.

Slavonski Brod jedna je od četiri unutarnje luke Republike Hrvatske. Nalazi se oko 4 kilometara južno od samoga grada. Smještena je na sjecištu cestovnih i željezničkih prometnica koje povezuju istočni dio Europe i Mediteran te tako tvori čvorište svih cestovnih pravaca koji središnju Europu povezuju s južnim dijelom europskoga kontinenta. Luka Slavonski Brod važna je i za Republiku Hrvatsku i za županiju, te je osobito važna za Bosnu i Hercegovinu, jer se nalazi na državnoj granici i blisko je povezana s cestovnim i željezničkim vezama na koridoru Vc, premda je u svom poslovanju trenutno usmjerena na prijevoz sirove nafte do luke Sisak koja prvenstveno služi potrebama Rafinerije Sisak. Osim toga, ova luka je i ulazna luka u Europsku uniju. Prometovanje putnika zanemarivo je u odnosu na teretni promet. Većina tereta je tranzitni, s malim udjelom međunarodnog i tuzemnog prometa. Luka Slavonski Brod je druga po količini rukovanog tereta. Ima otvorena tovarišta na kojima se vrši pretovar pijeska i šljunka, te Strategija prometnog razvoja navodi da je 2016. godine ukupno pretovareno 197.812 tona tereta, uglavnom nafte, generalnog rasutog tereta, šljunka i pijeska. Površina lučkog područja luke Slavonski Brod iznosi približno 90 hektara, pa osim operativnog dijela, ima potencijal za razvoj gospodarske zone što bi doprinijelo razvoju intermodalnosti i logistike luke Slavonski Brod. U gospodarskoj zoni luke Slavonski Brod u tijeku je realizacija projekta TETO i tvornice bioetanola. Zbog rasta turizma, u luci se planira i putničko pristanište.

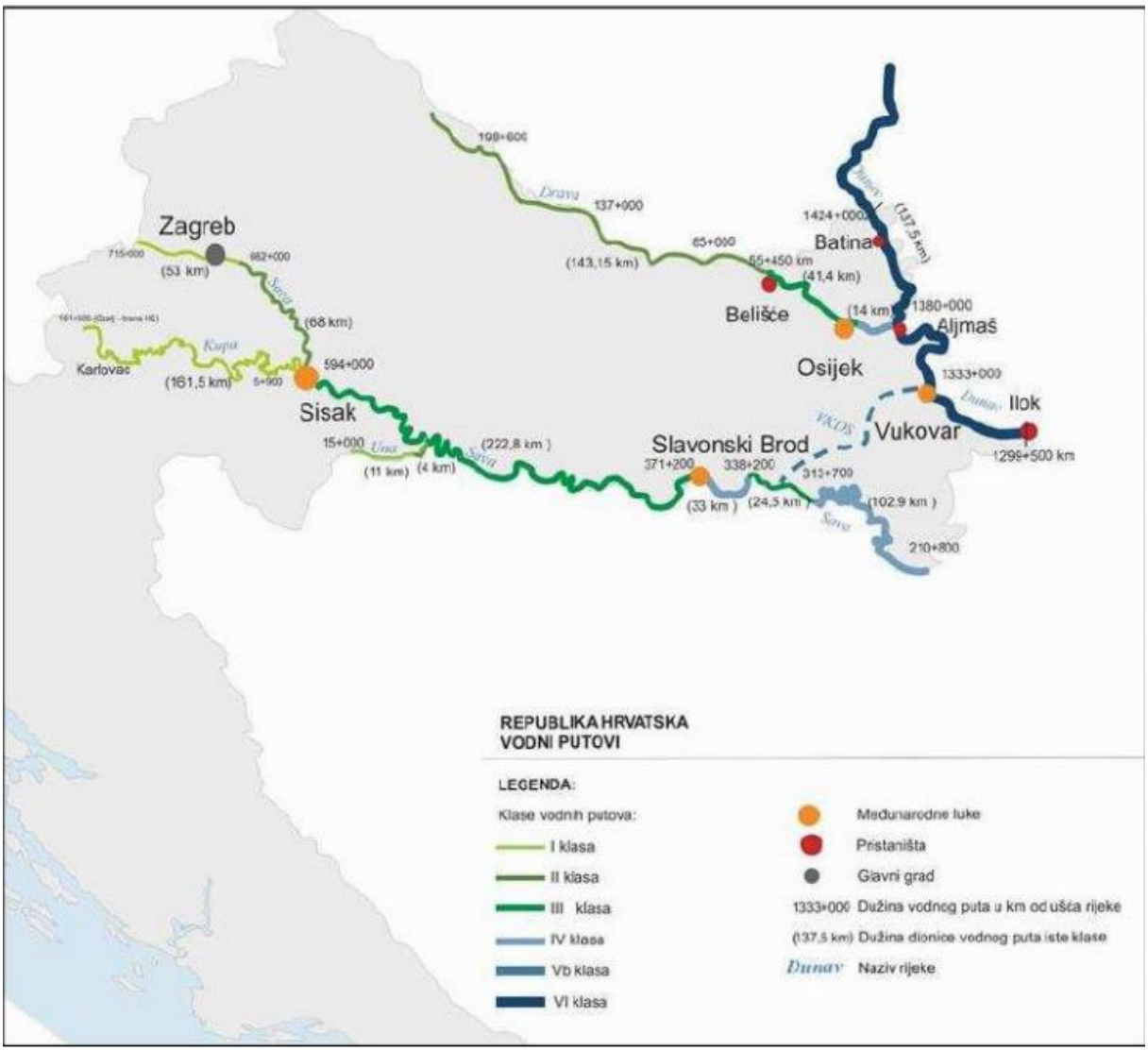

Slika 53. Karta unutarnjih vodnih putova u Republici Hrvatskoj
Izvor: Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030.

Na dionici rijeke Save koja teče županijom, izgrađena u tri mosta, koji su srušeni tijekom Domovinskog rata te su trenutno u obnavljanju. Pristaništa na prostoru županije su kako slijedi:

PRISTANIŠTE	OD RKM	DO RKM
Slavonski Broj (opća namjena)	353+000	-356+900
Pristanište za mala plovila i putničke brodove, carina i MUP	360+000	-362+175
Pristanište za sidrenje i vezivanje	362+425	-363+000
Pristanište za plovila Brodske Posavine	363+550	-363+900
Slavonski Šamac	305+400	-307+000

Osim većih pristaništa, postoje i mjesta za pristajanje malih plovila i čamaca, te prijelazi rijeke skelom kod Babine Grede i Svilaja. Ukupna duljina plovnog puta iznosi 175,04 km od čega vodni put IV klase iznosi 46,74 km, dok vodni put III. klase iznosi 128 km.

Potencijal luke Slavonski Brod, uvelike ovise o plovnosti Save. Rehabilitacija plovnosti rijeke Save pozitivno će utjecati na razvoj gospodarske zone u lučkom području Luke Slavonski Brod, na povezanost Luke Slavonski Brod sa metalnom i drvnom industrijom regije, te na razvoj intermodalnog prijevoza i logistike. Poboljšanje plovnosti rijeke Save pozitivno će utjecati na razvoj intermodalnog prijevoza i logistike, razvoj gospodarske zone u lučkom području Luke Slavonski Brod kao i na povezanost Luke Slavonski Brod sa metalnom i drvnom industrijom okruženja.

Iako je trenutačna karakteristika unutarnjih luka nerazvijena i nepovezana logistička mreža, načela europske prometne politike, sadržana u „Bijeloj knjizi“ Europske unije potiču razvoj unutarnje plovidbe kao ekološki prihvatljivijeg i sigurnijeg moda prometa. Zagušenja i problemi s kapacitetima u cestovnom prometu su razlog nastojanju premještanja prometa na načine prijevoza koji troše manje energije, manje zagađuju okoliš, a mogu prevesti veće količine tereta. Velika mreža europskih vodnih putova ispunjava tražene zahtjeve, a, kako je i hrvatski sustav vodnih putova integralni dio europskog sustava, očekuju se mjere ograničavanja u prvom redu cestovnog prometa i jačanje potreba za riječnim prometom.

4.1.16.4 Zračni promet

Na prostoru Brodsko-posavske županije postoji jedno sportsko letjelište „Jelas“ kod Slavonskog Broda te 15 poljoprivrednih letjelišta. Dio poljoprivrednih letjelišta ima asfaltnu USS (u zoni oko Nove Gradiške), manji dio ima USS od pijeska, dok najveći dio ima travnate USS. Dužine USS navedenih poljoprivrednih letjelišta su različite i kreću se od 400-950 m, uz širinu od 40-80 m. Sportsko letjelište „Jelas“ upisano je u upisnik letjelišta kao letjelište kategorije D. Namjena sportske zračne luke je za sportsko zrakoplovstvo i vlastite potrebe, te za prihvat poljodjelskih zrakoplova ukupne težine do 5.700 kg i max. dužine manje od 9,0 metara. Navedeno letjelište ima i ograničenja uvjetovana blizinom državne granice (južno od letjelišta), te kod prilazne ravnine s istočne strane (postojeća stambena izgradnja), i nalazi u IIIA zoni sanitarne zaštite izvorišta vode za piće - šire vodozaštitno područje - unutarnji dio.

4.1.16.5 Nemotorni promet

U županiji trenutno postoji šest cikloturističkih staza, od kojih je najduža Savska biciklistička staza s ukupnom duljinom od 970 km, od kojih je 150 km prolazi kroz županiju. Svake godine organizira se biciklistička demo tura koja prolazi kroz cijelu dužinu od 970 kilometara Savske biciklističke staze. Trasa demo ture proteže se kroz četiri države kojima Sava protječe, Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Početak je na izvoru Zelenci u blizini Kranjske gore, a završetak na ušću Save u Dunav kod Beograda.

Na području grada Slavonskog Broda označeno je više od 5 kilometara gradskih biciklističkih staza iako je planirano 14 kilometara, ali se ubrzano radi da se projekt u potpunosti završi. Djelomično su dobre, različite su kvalitete i bez potrebnog kontinuiteta da bi biciklistima bili od veće koristi.

Operativni plan razvoja cikloturizma Brodsko-posavske županije navodi da cikloturističke ponude praktični nema. Postoji sustav javnih bicikala koji u Slavonskom Brodu loše funkcionira. Primjetan je i

trend zatvaranja postojećih biciklističkih dućana i servisa u Brodsko-posavskoj županiji zbog nedovoljnog prometa koji ostvaruju od prometa lokalnog stanovništva. Svih šest postojećih cikloturističkih staza jako su loše označene te ih je potrebno kompletno označiti po novim Standardima uključujući i info table na početku staza jer postojeće nemaju neke osnovne elemente koje takve info table za bicikliste trebaju imati kao što su: izohipse, visinski profili, različito označavanje makadama i asfalta i dr.

Županija ima veliki potencijal za razvoj cikloturizma zbog geografskih karakteristika, idealnih prosječnih temperatura i velikog broja sunčanih sati te dovoljan početni broj smještajnih objekata.

4.2 Mogući razvoj okoliša bez provedbe Razvojne strategije

Sagledavanje mogućeg razvoja okoliša bez provedbe Razvojne strategije prvenstveno utječe na razumijevanje doprinosa Razvojne strategije zaštiti okoliša u odnosu na postojeću situaciju. Analiza mogućeg razvoja okoliša temelji se na pretpostavkama da su promjene u okolišu neizbježne uslijed prirodnih procesa te kontinuiranih ljudskih aktivnosti koje nisu direktno vezane uz provedbu Razvojne strategije, a koje su regulirane i drugim aktima i instrumentima. Izostanak aktivnosti planiranih Razvojnom strategijom u tom smislu prvenstveno će se odraziti usporenim razvojem infrastrukture, smanjenim poticajima u jačanje sektora poduzetništva i provedbom pasivnih aktivnosti. Međutim, analizom je također uzeto u obzir da na okoliš područja Županije također djeluje i niz drugih sektorskih strategija i planova planiranih nacionalnim ili regionalnim politikama, a koji su povezani s Razvojnom strategijom, iz kojeg razloga imaju slično ili kompatibilno djelovanje, a nastavili bi se provoditi neovisno o Razvojnoj strategiji.

Rezultati analize, niže prikazani tablicom (Tablica 36.), temelje se na ustanovljenim trendovima razvoja stanja pojedinih sastavnica okoliša tijekom dužeg vremenskog razdoblja te stručnoj procjeni potencijalnih efekata neprovođenja Razvojne strategije.

Tablica 36. Pregled mogućeg razvoja pojedinih sastavnica okoliša bez provedbe Razvojne strategije

SASTAVNICA	MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE
Zrak	Na mjernoj postaji Slavonski Brod u 2016. redovito dolazi do prekoračenja graničnih vrijednosti za sve mjerene tvari osim ugljikovog oksida, pri čemu su lebdeće čestice jedne od najkritičnijih parametara. Emisije svih onečišćujućih tvari povećale su se u odnosu na godinu ranije, iz čega je moguće zaključiti da se trendovi pogoršanja kvalitete zraka bez primjene mjera suzbijanja štetnih emisija neće mijenjati.
Klima i klimatske promjene	S obzirom na predviđene klimatske promjene i sve učestalije vremenske nepogode, područje istočne Hrvatske spada jednu od ranjivijih regija. U vidu klimatskih promjena Brodsko-posavska županija je ugrožena sve duljim sušim razdobljima koje uvjetuju smanjene prinose svih kultura, povećano sušenje dijelova šumskih sastojina i sve veće potrebe za vodom, poplavama koje nastaju kao posljedica kratkotrajnih oborina visokog intenziteta, velikom stopom erozije tla uzrokovane oborinama (kanalska erozija vode na ravničarskim poljoprivrednim površinama) te pojavama ekstremnih vremenskih prilika poput oluja. Zbog pojačane tendencije građenja i širenja građevinskih područja, gube se zelene površine i koridori, kanali i trase nestaju bez adekvatnih projektnih rješenja i dolazi do poremećaja u sustavima odvodnje što povećavaju rizike od poplava.
Tlo	Veći dio slijeva rijeke Save zahvaćen je bujičnim procesima erozije, pri čemu se ne izvode posebni radovi za zaštitu već se primjenjuje pristup uređenja bujica. U vodama kojima se plave šumska tla postoji značajno veći sadržaj teških metala, što negativno utječe na organizme u tlu. Poljoprivredna tla onečišćenja su pesticidima i PAH-ovima, što utječe na mogućnost razvoja ekološke poljoprivrede. Nadalje, područja zapadnog dijela Županije (Psunj, Prašnik) su donedavno bila onečišćena minama što predstavlja čimbenik kemijskog onečišćenja tla.
Vode	Ne ulaže se u sustave odvodnje koji značajno zaostaju nad sustavima vodoopskrbe pri čemu se stvaraju velike količine nepročišćenih voda koje se ispuštaju direktno u vodotoke. Iako su smanjena onečišćenja iz industrijskih i tehnoloških izvora zbog

SASTAVNICA	MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE
	zakonskih obveza i zbog stagnacije gospodarstva, ne postižu se pozitivni rezultati u zaštiti voda.
Bioekološke značajke	Brodsko – posavska županija sadrži još uvijek velik broj prirodnih tipova staništa, od kojih se kao posebno značajna izdvajaju vlažna i poplavna staništa poput vlažnih livada i pašnjaka, poplavnih šuma te močvarnih staništa.
Šume	Šume u vlasništvu Republike Hrvatske na području Brodsko-posavske županije su tijekom dugog razdoblja gospodarene po principima šumarske struke te je njihova struktura i proizvodnost na vrlo visokoj razini. Infrastrukturni i hidrotehnički zahvati međutim promijenili su vodni režim, dio područja je pretvoren u periodičku retenciju, što se višestruko nepovoljno odražava na stabilnost ekosustava: površine u retenciji postaju vlažnije; na površinama uz duboke kanale pada razina podzemne vode; slijeganje leda nakon zimskih poplava savija i lomi mlada stabla; tijekom vegetacijskog razdoblja poplave u retenciji traju u prosjeku 23 dana što dovodi do propadanja ponika i pomlatka šumskih vrsta drveća i grmlja; za vrijeme poplave stoka, divljač i glodavci povlače se na preostale nepoplavljene površine, kojih bude oko 10%, gdje prave znatne gospodarske i ekološke štete. Višekratno ispuštanje voda iz rijeke Save u šumske sastojine (tijekom iste godine) dovodi do povećanog sušenja stabala i nestanka pomladka čime je otežana prirodna obnova šumskih sastojina. Također je uočen problem u prirodnoj obnovi sastojina poljskog jasena uslijed izostanka uroda sjemena. Postojeće sastojine postaju prestare, suše se te se tlo ispod njih zamočvaruje, Primjećeni su novi štetnici i bolesti poput hrastove mrežaste stjenice i Chalara na poljskom jasenu koji ugrožavaju ove drvne vrste. Povećana brojnost divljih svinja uzrokuje štete na poljoprivrednim i šumskim površinama, dok povećana brojnost čagljeva smanjuje brojnost lovne divljači.
Krajobraz	Nastavlja se tendencija prenamjene poljoprivrednog zemljišta u građevinska područja naselja usprkos slaboj izgrađenosti postojećih građevinskih područjima naselja, čime se smanjuju prirodni resursi i pogoduje stihijskoj i ilegalnoj gradnji. Depopulacija ruralnih prostora i ralje rezultira napuštanjem i zapuštanjem poljoprivrednih površina, odnosno degradaciji kultiviranih krajolika.
Kulturno-povijesna baština	Graditeljska baština je relativno slabo zastupljena u odnosu na druge županije. Najzastupljenija je arheološka baština. Visoke cijene održavana i rekonstrukcije zaštićenih objekata rezultiraju propadanjem, uključujući tvrđavu u Slavonskom Brodu, niti se provodi adekvatna valorizacija kulturnih dobara u smislu gospodarskog korištenja.
Zdravlje ljudi	Velik broj onečišćujućih tvari imaju negativan utjecaj na ljudsko zdravlje pri čemu su srčani i plućni bolesnici te djeca i starije osobe, posebno osjetljiva skupina. Dugotrajno izlaganje povišenim koncentracijama onečišćujućih tvari u zraku mogu dovesti do upalnih procesa, ali i ozbiljnijih stanja poput srčanih bolesti i raka.
Otpad	Sustav gospodarenja otpadom obuhvaća 100% stanovništva, te je u toku postepena sanacija aktivnih odlagališta. Nedovoljno se provode aktivnosti na zatvaranju divljih odlagališta otpada, niti su pripreme za otvaranje centra za gospodarenje otpadom u zadovoljavajućoj fazi, a bez kojeg se ne očekuje značajnije poboljšanje stanja zbrinjavanja otpada na razini županije.

Osim gore navedenih problema u razvoju okoliša, sasvim je sigurno da bez usvajanja Razvojne strategije, županija ostaje bez značajnog okvira za ostvarivanje financiranja cijelog niza projekata od lokalne važnosti, kao i projekata od strateške regionalne važnosti.

5. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA RAZVOJNE STRATEGIJE MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI

Razvojna strategija po svojoj prirodi nije dokument koji sadržava striktnu prostornu komponentu planiranih intervencija, nego daje generalne opise mjera koje podupire. Takve mjere mogu se provoditi na bilo kojem dijelu Županije gdje za to postoje uvjeti.

Kroz realizaciju triju ciljeva definiranih Razvojnom strategijom, Brodsko-posavska županija ostvaruje viziju razvoja koja se temelji gospodarskoj (samo)održivosti, kulturnoj neovisnosti i otvorenosti te na sinergiji ruralnog i urbanog razvoja uz ulaganja u obrazovanje i mlade. Analizom strateškog okvira s priloženim opisima i opravdanjima razvojnih prioriteta te indikativnih aktivnosti planiranih mjera Razvojne strategije, kao i uvidom u njihove ciljane vrijednosti za plansko razdoblje do 2020. godine, moguće je okvirno diferencirati potencijalni utjecaj Razvojne strategije. S obzirom na nevedeno, izgledno je kako će se najveći broj planskih intervencija pa tako i najbolji rezultati, a samim time i najveći utjecaj Razvojne strategije ostvariti na području žarišta naseljenosti i gospodarskih aktivnosti (poljoprivreda, industrija) Županije, tj. na području koje već sada ima najbolje preduvjete za daljnji društveni, gospodarski i infrastrukturni razvoj. Prvenstveno, riječ je o području ocjeditog ruba savske nizine u kojemu je razvijena najgušća mreža naselja na području Županije, uključujući i najveća (i jedina dva gradska) naselja – Slavonski Brod i Novu Gradišku. Njime prolaze najvažniji longitudinalni prometni pravci koji spajaju zapad i istok Županije (željeznička pruga, autocesta i županijska cesta). Osim ocjeditog ruba savske nizine kao najrazvijenijeg područja Županije, značajniji utjecaj Razvojne strategije može se očekivati i na područjima koja ga neposredno omeđuju sa sjevera i juga (reljefno niži dio tercijarnog prigorja i središnja zona savske nizine), kao i na području dijela prisavske zone gdje su se razvila veća naselja (Davor, Slavonski Kobaš, Slavonski Šamac).

Sva navedena područja pripadaju nizinskom prostoru Županije (do 200 m n.v.) koje se, s jedne strane, odlikuje značajnom bioraznolikošću (poplavne šume, vlažna i močvarna područja), a s druge, najpogodnijim tlima za poljodjelsku obradu. Kao dominantan element krajobraza u nizinskom području ističu se vodena tijela, manji potoci i rijeka Sava koja je djelomično regulirana te obrubljena visokim obrambenim nasipima, zahvaljujući kojima je nastao tipičan krajobraz nizinskog područja sa brojnim naplavnim ravnima i fluvijalno-močvarnim nizinama.

Najslabiji utjecaj Razvojne strategije očekuje se na području sjevera Županije, iznad 200 m n.v.

Aproksimativne granice zona utjecaja prikazane su na kartografskom prikazu ispod (Slika 54.).

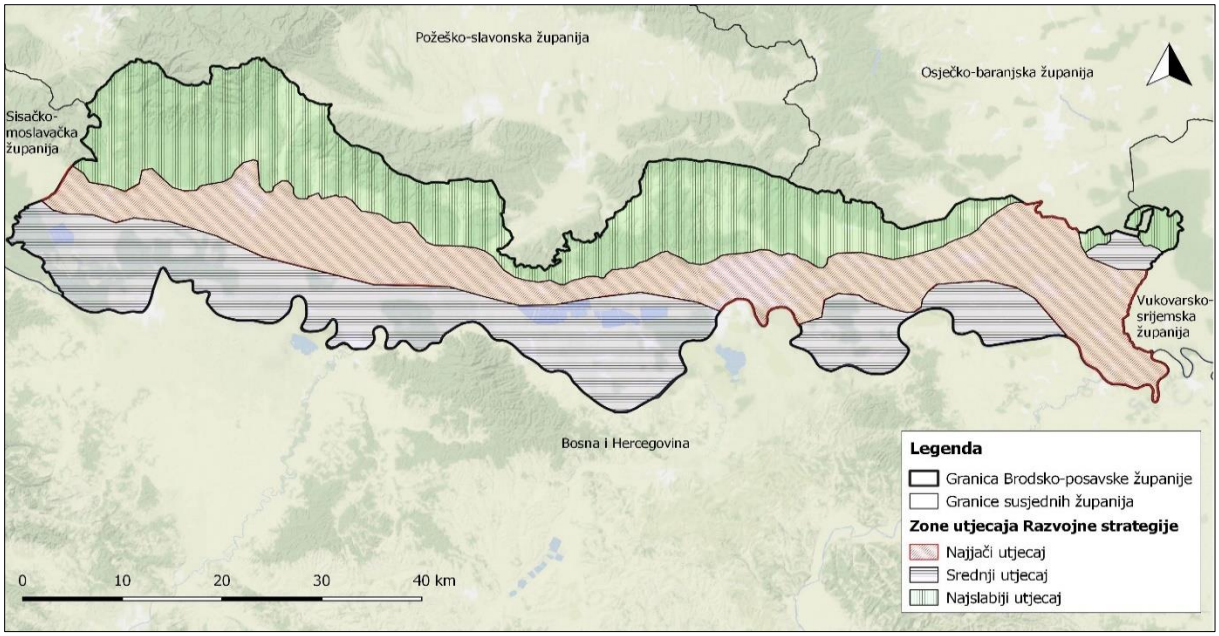

Slika 54. Zone utjecaja Razvojne strategije Brodsko-posavske županije

6. POSTOJEĆI OKOLIŠNI PROBLEMI KOJI SU VAŽNI ZA RAZVOJNU STRATEGIJU

Postojeći okolišni problemi identificirani kroz analize iz poglavlja 4., na temelju trendova i stanja okoliša, te pritisaka gospodarskih sektora. U probleme su klasificirana sva stanja koja nisu pokazivala značajnije pozitivne trendove u postizanju dobre kvalitete određene sastavnice (Tablica 37.).

Tablica 37. Utvrđeni postojeći okolišni problemi na području Brodsko-posavske županije važni za provođenje Razvojne strategije

SASTAVNICE OKOLIŠA	OPIS PROBLEMA	PODRUČJE
Zdravlje ljudi	- nizak udio priključenosti na sustav javne vodoopskrbe i odvodnje	Sjeverno i SZ područje Županije
	- visok udio mikrobiološki neispravnih uzoraka vode iz individualnih vodoopskrbnih objekata	Ruralna područja Županije
	- prekoračenje graničnih vrijednosti onečišćujućih tvari (lebdeće čestice, sumporovodik, sumporov dioksid, dušikovi oksidi) u zraku što posebice utječe na srčane i plućne bolesnike, te djecu i starije osobe	Slavonski Brod
Zrak	- visoke koncentracije lebdećih čestica (PM_{10} i $PM_{2,5}$) i visoke koncentracije sumporovodika - u hladnom dijelu godine zbog dodatnih emisija iz kućnih ložišta i nepovoljnih meteoroloških uvjeta dolazi do povišenih koncentracije dušikovih oksida i benzena te do pikova koncentracija sumporovog dioksida	Slavonski Brod
Klima i klimatske promjene	- visoka ranjivost područja županije na klimatske promjene, posebno poplave, olujna nevremena, tuča i suša	Nizina rijeke Save
	- nedovoljna zaštita od bujičnih brdskih voda, te neodgovarajuća infrastruktura pogoduje ranjivosti područja	Županija
	- povišenje srednjih temperatura zraka i duže trajanje suhih perioda negativno utječe na poljoprivrednu proizvodnju i šumske sastojine	Županija
Tlo	- pojava erozije i klizišta s posljedicama degradacije tala i materijalnih šteta na stambenim objektima	Brdsko područje Županije
	- povišeni sadržaj teških metala i pesticida u tlu što smanjuje mogućnost razvoja ekološke proizvodnje	Plavljena prisavska zona
Vode i vodna tijela	- onečišćenja voda od nepropisnih komunalnih ispusta, te iz raspršenih izvora poput poljoprivrednih površina i divljih odlagališta otpada	Županija
	- nedovoljna osiguranost od velikih voda Save i ostalih vodotoka u nizinskom, te bujica u brdskom području	Županija
	- nedovoljno provođenje monitoringa i ispitivanja vode za piće iz sustava javne vodoopskrbe	Županija

SASTAVNICE OKOLIŠA	OPIS PROBLEMA	PODRUČJE
	- nedostatna priključenost na sustave javne odvodnje	Županija
Bioraznolikost i zaštićena područja	- zahvati regulacije i pregradnje vodotoka te hidromelioracijski zahvati i s njima povezane promjene vodnog režima tekućica, onečišćenje vodotoka te isušivanje vodenih površina ugrožavaju vlažna staništa	Prisavska zona
	- prirodna sukcesija koja se javlja uslijed napuštanja tradicionalnih načina održavanja poplavnih travnjaka i pašnjaka	Prisavska zona
Šume	- nizinske poplavne šume ugrožene su hidrotehničkim zahvatima i izgradnjom energetskih objekata	Prisavska zona (zona poplavnih voda rijeke Save)
	- širenje invazivnih biljnih vrsta, razvoj bolesti koje uzrokuju intenzivno sušenje i nestajanje pojedinih vrsta stabala	
Kulturno-povijesna baština	- propadanje graditeljske baštine u privatnom vlasništvu uslijed visokih cijena održavanja i rekonstrukcije zaštićenih objekata i objekata u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini	Slavonski Brod, Nova Gradiška
	- nedovoljno uspostavljenih mehanizama korištenja sredstava prikupljenih korištenjem kulturne baštine u njezinu obnovu i održavanje (spomenička renta i sredstva od korištenja ne ulažu se u cijelosti ponovno u graditeljsku baštinu) na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave	Županija
	- nepostojanje stimulativnih mjera za ulaganje u obnovu graditeljske baštine (porezna politika, subvencije, olakšice) te modela upravljanja kulturnom baštinom zbog čega nema njihova sustavnog održavanja i korištenja (npr. za razvoj kulturnog i ostalih selektivnih oblika turizma)	Županija
	- nedovoljna senzibiliziranost za kulturnu baštinu u lokalnim zajednicama što utječe na neadekvatno korištenje kulturne baštine kao gospodarskog resursa.	Županija
Krajobraz	- stihijsko širenje naselja na najvrijednija poljoprivredna/šumska zemljišta, vodozaštitna područja, zemljišta uz državne i županijske ceste te na nesigurna područja poput klizišta	Ravničarski dio županije
	- širenje građevinskih područja unatoč velikom broju nedovršenih postojećih izgrađenih područja uslijed čega dolazi do usitnjavanja pogodnog područja za obradu te širenja urbanih područja bez adekvatne infrastrukture, što u konačnici dovodi do devastacije krajobraza	Ravničarski dio županije
	- formiranje depopulacijskog krajolika uslijed deruralizacije i deagrarizacije	Ruralna područja Županije
	- velik utjecaj na degradaciju krajobraza i promjenu strukture reljefa imaju aktivnosti eksploatacije mineralnih sirovina (4 aktivna eksploatacijska polja mineralnih sirovina i eksploatacija šljunka i pijesaka na pojedinim lokacijama na rijeci Savi)	Općine Cernik i Okućani, rijeka Sava
Opterećenja		

SASTAVNICE OKOLIŠA	OPIS PROBLEMA	PODRUČJE
okoliša		
Otpad	- postojanje velikog broja divljih odlagališta - nedovoljno uspostavljen sustav gospodarenja otpadom - veliki zaostaci u izgradnji centra za gospodarenje otpadom	Županija
Promet	- nerazvijeni promet unutarnjim plovnim putevima, što ovisi o rehabilitaciji plovnosti rijeke Save - nerazvijeni biciklistički i ostali alternativni prometni modovi, uključujući i slabu zastupljenosti javnog prijevoza što utječe na povećanje broja osobnih vozila i zagušenja u cestovnom prometu	Županija

7. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA USPOSTAVLJENI PO ZAKLJUČIVANJU MEĐUNARODNIH UGOVORA I SPORAZUMA

Međunarodni ugovori i sporazumi koje je Republika Hrvatska i ratificirala i time preuzela obveze koji se njima propisuju navedeni su u donjem popisu, dok je cjelovita analiza ciljeva zaštite okoliša te načina na koji su oni uzeti u obzir tijekom izrade Razvojne strategije, prikazana u poglavlju *15.1.1.* zajedno sa analizom odnosa Razvojne strategije s drugim odgovarajućim planovima i programima. Rezultati analize dokumenata iz PRILOG 1. *Dokumenti analizirani u svrhu određivanja ciljeva zaštite okoliša* korišteni su u formiranju ciljeva zaštite okoliša strateške procjene.

Popis analiziranih međunarodnih ugovora i sporazuma:

- Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (Rio de Janeiro, 1992) (Zakon o potvrđivanju Okvirne Konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN –MU 2/96)
- Konvencija UN o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992) (Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti, (NN –MU 6/96)
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) (Bern, 1979) (Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija), (NN –MU 6/00)
- Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija) (Bonn, 1979) (Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija), (NN-MU 6/00)
- Konvencija o močvarama od međunarodne važnosti, naročito kao staništa ptica močvarica (Ramsarska konvencija) (Ramsar, 1971) (Republika Hrvatska je stranka Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. Listopada 1991. (NN-MU 12/93), kada je i stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku)
- Konvencija o europskim krajobrazima (Firenca, 2000) (Republika Hrvatska potpisala Konvenciju u Firenci 2000. Objavljena je u NN-MU 12/02, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. ožujka 2004., a taj je datum objavljen u NN-MU 11/04)
- Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhus, 1998) (Objavljena je u NN-MU 1/07, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 25. Lipnja 2007., a taj datum je objavljen u NN-MU 7/08.)

8. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA STRATEŠKE STUDIJE

Identificiranje ciljeva i indikatora strateške procjene potiče se kao prikladan alat za identificiranje i procjenu potencijalnih učinaka na okoliš i pozitivnih i negativnih.

Ciljevi zaštite okoliša izražavaju željeni smjer promjene stanja, te se formiraju za svaku sastavnicu u odnosu na lokalne posebitosti i probleme. Oni predstavljaju osnovu za testiranje učinaka Razvojne strategije na okoliš, tj. analizom se promatra doprinose li ciljevi Razvojne strategije postizanju odabranih ciljeva zaštite okoliša ili ne.

Ciljevi zaštite okoliša (Tablica 38.) određeni za stratešku procjenu izvedeni su iz dokumenata zaštite okoliša utvrđenih kroz dokumente na međunarodnoj razini, razini Europske unije, nacionalnoj i županijskoj razini, te iz pregleda postojećeg stanja i okolišnih problema identificiranih od ovlaštenika. Na temelju postojećih problema i njihovih vjerojatnih uzroka utvrđeni su i konkretni podciljevi. Kroz provedbu Razvojne strategije potrebno je djelovati i na postizanje podciljeva kako bi se smanjili negativni utjecaji na okoliš. Na temelju njih određeni su i indikatori zaštite okoliša, tj. kriteriji kojima se prati postizanje ciljeva i utjecaj plana na razvoj okoliša.

Tablica 38. Ciljevi zaštite okoliša strateške procjene

CILJEVI	PODCILJEVI	SASTAVNICA OKOLIŠA/ OPTEREĆENJA OKOLIŠA	INDIKATOR
Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	- Poboljšanje fizikalno-kemijskih svojstava te s njima povezanih bioloških elemenata kakvoće	Vode Zdravlje ljudi Bioraznolikost	- ocjena stanja vodnih tijela - količina pročišćenih otpadnih voda - priključenost stanovništva na javnu odvodnju
Zaštita tla	- Zaustavljanje sukcesije vegetacije i stavljanje u funkciju zemljišta koja su pogodna za poljoprivredne djelatnosti (poljodjelstvo i stočarstvo) - Poticanje razvoja ekološke poljoprivrede - Saniranje divljih odlagališta otpada	Tlo Voda Zdravlje ljudi	- podaci o uporabi poljoprivrednog zemljišta (ARKOD baza podataka) - broj saniranih divljih odlagališta otpada
Poboljšanje kakvoće zraka	- Postizanje I kategorije kvalitete zraka na području cijele županije - Smanjenje emisija	Zrak Zdravlje ljudi Klima i klimatske promjene	-broj obveznika prijave u ROO - godišnja izvješća o stanju kvalitete zraka

	onečišćujućih tvar iz Rafinerije nafte Brod - Smanjenje emisija u zrak iz cestovnog prometa		
Zaštita šuma	- Očuvanje stabilnosti šumskih ekosustava - Smanjenje prenamjene šumskih zemljišta - Zaštita od požara	Šume Bioraznolikost Tlo Zrak Klima i klimatske promjene	- povećanje površine osnovne namjene šuma i šumskog zemljišta - broj požara i opožarenih šumskih površina
Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	- Zaustavljanje širenja invazivnih vrsta na području županije	Bioraznolikost Šume Krajobraz Vode	- zabilježena prisutnost i pojava novih invazivnih vrsta
Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	- Racionalno korištenje i oblikovanje prostora - Održivo korištenje kulturne baštine	Kulturno-povijesna baština Krajobraz	- broj ugroženih primjeraka kulturne baštine - broj posjetitelja arheološkim i povijesnim lokalitetima - broj obnovljenih elemenata kulturno – povijesne baštine
Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	- Povećanje udjela korištene energije dobivene iz obnovljivih izvora - Povećanje energetske učinkovitosti - Zaštita od elementarnih nepogoda	Klima i klimatske promjene Zdravlje ljudi Zrak	- udio energije dobiven iz obnovljivih izvora - broj oštećenih stambenih i povijesnih objekata od elementarnih nepogoda
Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	- Povećanje stupnja odvojenog prikupljanja otpada	Gospodarenje otpadom Bioraznolikost	- statistike otpada
Zaštita zdravlja i imovine ljudi	- Poboljšanje kvalitete i dostupnosti vode za piće	Zdravlje ljudi Vode i vodna tijela Tlo	- ocjena stanja vodnih tijela - rekonstruirane i

	-	Bioraznolikost	novoizgrađene dionice vodoopskrbne mreže (km)

9. VARIJANTNA RJEŠENJA

Strateška procjena utjecaja Razvojne strategije predviđa i razmatranje razumnih varijanti predložene strategije, uz objašnjenja zašto se iste ne smatraju najpovoljnijima za okoliš, odnosno održivi razvoj. Strateškom se studijom dakle procjenjuju značajni učinci provedbe razumnih varijanti, temeljem dostupnih podataka, uzimajući u obzir generalne ciljeve i geografski opseg utjecaja Razvojne strategije, sa svrhom utvrđivanja optimalnog rješenja u kontekstu održivog razvoja. Pri razradi varijanti, u obzir su se uzimali i sljedeći faktori:

- Uvažavanje ciljeva i načela nacionalnih i županijskih strategija i politika;
- Uvažavanje prostorno-planskih odrednica za koji dokument je provedena strateška procjena utjecaja na okoliš i glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu;
- Uvažavanje prostornih obilježja područja kao odrednica na kojima će se temeljiti razvoj županije;
- Uključivanje projekata od strateške važnosti za županiju ili pojedine jedinice lokalne samouprave, a za koje se ostvaruju financiranja iz europskih fondova;
- Plansko razdoblje provedbe Razvojne strategije.

9.1 Procjena utjecaja varijanti

Postoje različiti pristupi razmatranja varijanti te je u ovom slučaju, a temeljem analize stanja izvršene za potrebe Razvojne strategije, odlučeno izraditi različita varijantna rješenja postizanja istih razvojnih ciljeva mjereno prema ključnim elementima iskazanima kroz pokazatelje ishoda provedbe Razvojne strategije.

Sažeti opis tri razumnih varijanti dan je kako slijedi:

1. Varijanta 1 – varijanta niskog intenziteta. S obzirom na značajne depopulacijske trendove, nezadovoljavajuće stanje infrastrukture i postojeća onečišćenja okoliša, ovom se varijantom preferira rješavanje razvojnih problema koji su doveli do negativnih trendova, odnosno stvaranja preduvjeta za naknadni rast u budućnosti. Umjesto prioritiziranja ulaganja u poslovanje i poduzetništvo s namjerom podizanja BDP-a stanovnika, ulaganja se prvenstveno vrše u aktivnosti, projekte i programe koji se odnose na sustave obrazovanja, prilagođavanja potrebama tržišta i povećanje radne mobilnosti kao pretpostavku za smanjenje nezaposlenosti. U svrhu zaustavljanja migracijskih trendova, ulaže se u sustav zdravstva i socijalne skrbi. Utjecaji na okoliš ove varijante nisu značajni, ali izostaju i gospodarski efekti potrebni za daljnji razvoj županije.
2. Varijanta 2 – varijanta srednjeg intenziteta. Nezanemarivanjem potrebe za društvenim i socijalnim promjenama na području županije, ispunjenje ciljeva planira se ravnopravnim ulaganjima u unaprjeđenje poduzetništva i poduzetničke infrastrukture, primjenu i poticanje novih tehnologija i inovacija, kao i ulaganjima u ostale gospodarske sektore. Nastoji se postići samoodrživost županije kroz povećanje korištenja alternativnih izvora energije, uz poboljšanje trenutnog sustava zaštite okoliša i prirode. Utjecaji na okoliš ove varijante su umjereni, posebno uzimajući u obzir planski period od dvije godine, te su gospodarski učinci veći od onih u varijanti 1.

3. Varijanta 3 – varijanta visokog intenziteta. Predloženo je ispunjenje ciljeva sukladno varijanti 2, odnosno ravnopravnim ulaganjima u sektore s potencijalom, međutim uz više ciljne vrijednosti strateških ciljeva i mjera. Budući da je takav pristup s obzirom na kratak planski period ocijenjen nerealnim, odnosno da ima potencijalne značajne utjecaje na okoliš, ocijenjeno je da ne zastupa načela održivog razvoja.

Budući da svaki projekt treba optimizirati okolišne, ekonomske i društvene interese, te smanjiti negativne posljedice provedbe, smatra se da će osim uvažavanja sva tri stupa održivog razvoja, u Varijanti 2 biti moguće ublažiti negativne utjecaje provedbe uz postizanje održivih rezultata, iz kojeg se razloga ista odabire na daljnje razmatranje.

10. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA

10.1 Okvir i metodologija za procjenu vjerojatno značajnih utjecaja provedbe Razvojne strategije

Bitne odrednice strateškog planiranja uključuju analizu stanja sektora, sažetu kroz SWOT analizu, željeno buduće stanje u sektoru utvrđeno kroz viziju i kvalitativne i kvantitativne pokazatelje postignuća, te preferirani način postizanja vizije kroz strateške ciljeve, prioritete i mjere. Dobro osmišljene mjere za postizanje strateških ciljeva prvenstveno obuhvaćaju organizacijske ili logističke i operativne mjere, te potrebne infrastrukturne intervencije. Za utvrđene ciljeve određuju se indikatori koji predstavljaju mehanizam za praćenje preferiranog razvoja.

Budući da je kvaliteta života i okoliš usko povezana, te da je očuvanje okoliša i prirodnih resursa u najširem smislu najvažniji faktor u osiguravanju ljudskog zdravlja, zadaća je strateške procjene ocijeniti generalni utjecaj Razvojne strategije na postojeće stanje komponenti okoliša i prirode, u odnosu na sadašnje stanje sektora i okoliša.

Kako je prethodno navedeno, Razvojna se strategija ostvaruje putem utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta, te su za njih utvrđeni pokazatelji željenih razvojnih postignuća. Utvrđene su nadalje i mjere za postizanje ciljeva, kao i detaljnije aktivnosti, također s početnim i ciljnim vrijednostima. Kako bi se postigla optimalna razina detaljnosti procjene sukladna dokumentu za koji se postupak provodi, analiza utjecaja Razvojne strategije usmjerena je prvenstveno na prioritete kao najreprezentativnije faktore za zadržavanje strateške razine procjene, a koja se izvodila u odnosu na opterećenja okoliša iščitana preko početnih i ciljanih vrijednosti kroz planski period, koliko je to bilo moguće. Iako su ocjene dane na razini prioriteta, potrebno je naglasiti da su u procjeni uzimane u obzir sve mjere i aktivnosti integrirane u pojedini prioritet, uključujući opise i opravdanja istih, kao i njihove ciljne vrijednosti. U slučaju da moguće značajni utjecaji prioriteta proizlazi iz konkretne mjere, odnosno aktivnosti, iste su detaljnije opisane u nalazu analize.

Procjena vjerojatnih značajnih učinaka provedbe Razvojne strategije na okoliš provedena je u skladu s metodologijom najbolje prakse[25]. Korištena metodologija opće je prihvaćena, a temelji se na identifikaciji utjecaja kroz matricu, suprotstavljajući ciljeve, prioritete i pokazatelje Razvojne strategije (u redovima) ranije utvrđenim ciljevima zaštite okoliša strateške procjene (u stupcima). Analitička matrica prikazana je u PRILOG 2. Analiza utjecaja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša.

[25] United Nations Economic Commission for Europe (2012.). Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment. UNITED NATIONS New York and Geneva
The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe (2001.). International Workshop on Public Participation and Health Aspects in Strategic Environmental Assessment. Szentendre, Hungary.
Strategic Environmental Assessment. - Practice-Orientated Training for Policy Makers, Administration Officials, Consultants and NGO Representatives
Implementation of Directive 2001/42 on the Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment". European Commission DG Environment. Undated.
Andreas Sommer (2005.). Strategic environmental assessment: From scoping to monitoring. Content requirements and proposals for practical work. Hallein.
Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, 2013.

Budući da prioriteti Razvojne strategije nisu prostorno definirani, njihovi utjecaji na okoliš su stoga procjenjivati u odnosu na već postojeće stanje okoliša, te prostorne i prostorno-planske parametre. Utjecaji su dakle razmatrani s aspekta osjetljivosti područja, te u ovisnosti o samoj prirodi planiranih aktivnosti, odnosno opterećenja. Intenzitet utjecaja, gdje je to bilo moguće, razmatran je prema omjeru početnih i ciljnih vrijednosti ciljeva i mjera koje su navedene u strateškom okviru.

Potrebno je naglasiti da su mjere koje uključuju izgradnju nove ili rekonstrukciju i adaptaciju postojeće infrastrukture razmatrane su sa stajališta usklađenosti s prostornim planovima koliko je to bilo moguće, te obveze izrade procjene utjecaja na okoliš pojedinačnog zahvata sukladno Prilozima I, II i III Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš (61/14 i 3/17) i Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15 i 12/18). Analizom su uvaženi nalazi strateške procjene provedene na Strategiji razvoja prometa Republike Hrvatske 2017.-2022. u sklopu koje su analizirani lokalni i prekogranični utjecaji strateškog projekta koji se odnosi na razvoj Luke Brod.

10.2 Analiza utjecaja Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša

Za jednostavnije razumijevanje utjecaja ciljeva i prioriteta Razvojne strategije na pojedine ciljeve zaštite okoliša, izvršena je njihova kvantifikacija s obzirom na značaj koji im je dodijeljen u matrici utjecaja (PRILOG 2. Analiza utjecaja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša), pri čemu su pozitivnim utjecajima dodane vrijednosti 1 i 2, a negativnim - 1 i - 2.

Utjecaj Razvojne strategije, odnosno pojedinih prioriteta na cjelokupan okoliš, prikazan je na slici ispod (Slika 55.).

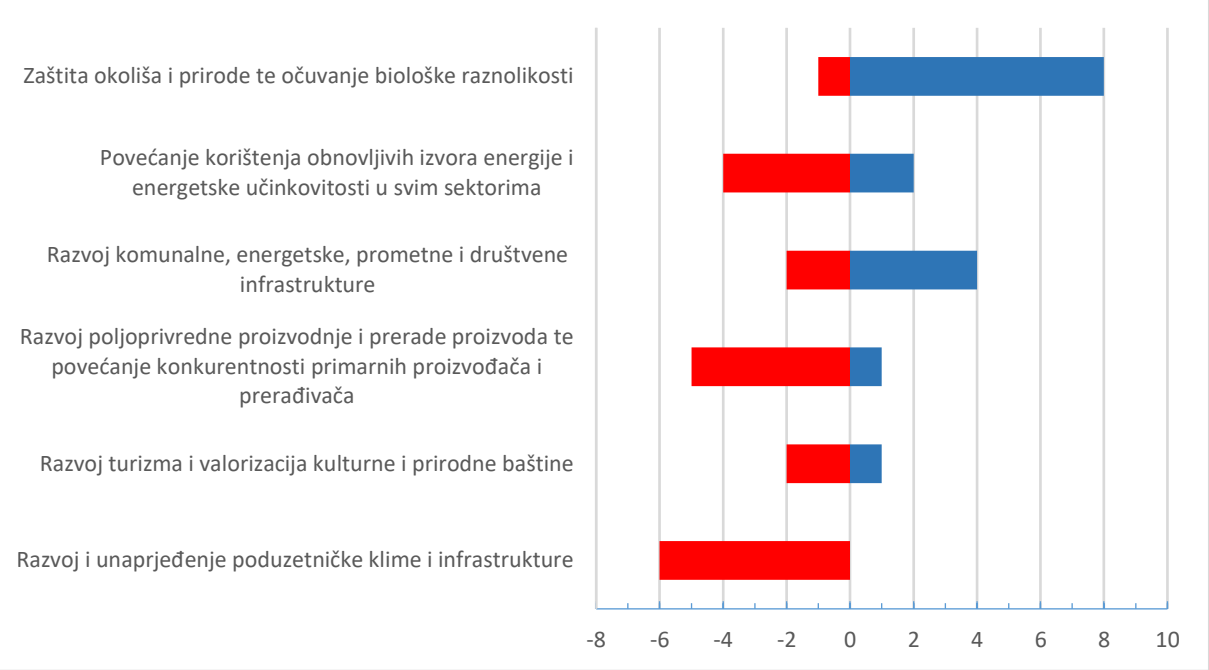

Slika 55. Prikaz značaja utjecaja prioriteta Razvojne strategije na okoliš

Kako je razvidno iz prikaza, najveći utjecaji na okoliš nastat će **Razvojem i unaprjeđenjem poduzetničke klime i infrastrukture,** koji se prioritet ostvaruje kroz provedbu pet komplementarnih mjera kojima će se poticati razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime putem unaprjeđenja rada poduzetničkih zona, jačanje institucionalne podrške poduzetništvu, provođenje aktivnosti za poticanje investicija i brendiranje BPŽ-a kao poželjne lokacije za investiranje, davanjem podrške

poduzetnicima i aktiviranje neiskorištene fizičke imovine BPŽ-a. Najveći utjecaji nastat će planiranim dovršenjem i stavljanjem u pogon 26 poduzetničkih zona do 2020. godine. Širenje novih i opremanje postojećih zona, kao i smještanje novih poduzetnika utjecat će na povećanje potrošnje energije, vode, stvaranje novih količina otpadnih voda i proizvodnog i komunalnog otpada. Utjecaj će nadalje biti na tlo kroz zauzimanje zemljišta za izgradnju objekata i infrastrukture te indirektno na bioraznolikost zbog fragmentacije staništa. Povećat će se svjetlosno onečišćenje, kao i emisije u zrak iz prometala kojima će radnici dolaziti u nova poduzeća. Na području županije već postoji velik broj planiranih i djelomično osposobljenih poduzetničkih zona pri čemu postoji problem nedovoljne opremljenosti i funkcionalnosti, kao i nedostatnog broja poduzetnika u istim. Velikim brojem prostorno raspršenih poduzetničkih zona dolazi do bespotrebnog zauzimanja staništa te narušavanja krajobraznih vrijednosti prostora. Neprihvatljiva je indikativna aktivnost mjere 2.1.5 gdje se potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama. Prostorno-planska dokumentacija treba uzimati u obzir dobrobit javnog prostora i javnosti te se prilagođavati razvojnim usmjerenjima županije definirane kroz regionalne strateške dokumente, a uvažavajući ciljeve nacionalnih strategija, planova i programa. Niti na koji način ne može se prostor krojiti prema željama investitora iz kojeg razloga je potrebno ukloniti navedenu aktivnosti iz strategije.

Prioritet **Razvoja poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača** ima sedam pratećih mjera koje su usmjerene na ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti i povećanje kvalitete, ulaganja u kvalitetu, dodane vrijednosti proizvoda i produljenje vijeka trajanja proizvoda, jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima, stavljanje u funkciju poljoprivrednih zemljišta, okrupnjivanje poljoprivrednih zemljišta, neproizvodna ulaganja u diversifikaciju djelatnosti, održivo korištenje resursa i razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže.

To se prvenstveno odnosi na 140 ciljnih projekata povećanja proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnje i proizvoda te razvoj sustava navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija na 0,65 ha. Površina zemljišta koja je stavljena u poljoprivrednu funkciju je 66 ha. Generalno, navodnjavanje može uzrokovati negativne utjecaje na vodu u vidu narušavanja kvalitete te postojećeg vodnog režima i vodne bilance kao i degradacije tla uslijed povećanog ispiranja hranjivih tvari iz obradivog horizonta. Navodnjavanje utječe na promjene u strukturi tla te slijeganje i eroziju uslijed kemijskih i fizikalnih poremećaja. Zbog povećanog broja prohoda dolazi do zbijanja tla, zakiseljavanja i zaslanjivanja, dok korištenjem mineralnih gnojiva u tlo dospijevaju nitrati i teški metali te pesticidi. Utjecaji mogu biti značajno negativni ako se uzme u obzir da će se akumulacijama izmijeniti hidrološki režim vodotoka što će utjecati na vodene organizme zbog promjene ekoloških uvjeta te da će se za potrebe stvaranja akumulacija zauzeti dio stanišnog tipa, prilikom čega će doći do trajne prenamjene staništa te do povećanog rizika od akcidentnih izlijevanja goriva i ulja u okolni teren i podzemlje. Također prilikom radova će doći do privremene promjene stanišnih uvjeta uslijed zamućenja vode na dijelu gdje će se zahvaćati ista te zbog povećanih emisija vibracija, prašine i ispušnih plinova i buke. Dodatno, pogoršanje kvalitete vode je moguće lokalno na mjestu izgradnje, zbog oštećivanja korita i obala vodenih površina uslijed korištenja mehanizacije. S druge strane, izgradnja akumulacija može imati pozitivan utjecaj na sustav obrane od poplava, no ovdje je potrebno imati na umu kako intenzifikacija poljoprivrede sa sobom nosi opasnost od povećanog unosa hranjivih tvari i pesticida u površinske vode te neposredno i u podzemne te povećanje emisija stakleničkih plinova poput metana i dušikovih oksida. Izgradnjom akumulacija će također doći do vizualne promjene u krajobrazu. Predviđenom mjerom 2.4.4. Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji, mogući su pozitivni utjecaji na stanje zemljišnog pokrova, uslijed privođenja svrsi do tada zapuštenih zemljišta.

Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima ostvarit će se kroz provedbu programa i aktivnosti dvaju mjera: povećanje korištenja obnovljivih

izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima. Povećanje korištenja OIE ostvarit će se kroz različite edukacije i poticaje, ulaganja u termičku obradu otpada za proizvodnju električne i toplinske energije te istraživanjima mogućnosti korištenja alternativnih oblika energije. Izgradit će se 2 objekta za proizvodnju energije iz OIE.

Ovisno o vrsti obnovljivih izvora energije može doći do negativnih utjecaja na očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta uslijed zauzimanja i prenamjene dijela staništa, direktnog gubitka dijelova određenih stanišnih tipova te nepovoljnih utjecaja na određene vrste poput ptica, šišmiša, riba i vodozemaca uslijed promjene stanišnih uvjeta (promjene u sedimentaciji, prirodnim režimima vodotoka gubitka dijela lovišta, hranilišta i gnijezdilišta, presijecanja migracijskih koridora, kolizije, elektrokucije itd.), smanjenja fitnesa jedinki (povećan napor za pronalazak hrane, povećana razina stresa jedinki uslijed povećanih emisija buke i uznemiravanja) te direktnog stradavanja određenog broja jedinki. Izgradnjom pristupnih puteva do pogona OIE može doći do gubitka dijela staništa te će povećanim korištenjem uslijed redovitog održavanja pogona doći do povećanja emisija buke i uznemiravanja vrsta. Također velik broj različitih vrsta OIE utječe na promjenu krajobraznih vrijednosti prostora (vizualna percepcija prostora) kroz promjene morfologije terena i postojećih prirodnih obilježja. S obzirom na težnju županije ka iskorištavanju geotermalnih izvora energije, mogući su negativni utjecaji istih na okoliš u vidu zauzimanja staništa, narušavanja krajobraznih vrijednosti područja te povećanih emisija u zrak (metan i vodikov sulfid), kao i povećanja emisija buke i vibracija što ovisi o veličini i smještaju postrojenja, kao i tehnologiji te tipu ležišta. S obzirom da trenutno ne postoje termalni izvori, te da se tek vrše istraživanja, isti se utjecaji u planskom periodu ne smatraju značajnima. S druge strane, korištenje obnovljivih izvora energije, kao i povećanje energetske učinkovitosti pozitivno će se odraziti na smanjenje potrošnje energije iz fosilnih goriva i ovisnosti o fosilnim gorivima te će imati pozitivan utjecaj na smanjenje emisija u zrak iz kućanstava uslijed grijanja. Sve navedeno će se pozitivno odraziti na jačanje otpornosti na klimatske promjene te smanjenje ovisnosti stanovništva o fosilnim izvorima energije.

Slijede infrastrukturni prioriteti **Razvoja komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture** i **Razvoj turizma i valorizacije kulturne i prirodne baštine**. Ostvarenje prvog prioriteta ostvarit će se provedbom devet mjera: daljnjim širenjem javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava te obnovom postojećeg sustava, razvojem kanalske mreže, razvojem infrastrukture za poboljšanje kvalitete života, proširenjem dostupnosti širokopojasnog interneta, daljnjim razvojem plinske mreže u nepokrivenim područjima, razvojem toplovodne mreže, unapređenjem cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, daljnjim razvojem prometne infrastrukture i intemodalnim prometnim sustavom te razvojem strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije.

Do sada su novo izgrađena i sanirana 102 kilometra kanalizacijske mreže, 13,16 km vodovodne mreže te je pušten u pogon 1 uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Planirano je 11 km saniranih biciklističkih staza, ulaže se sustav u gospodarenje otpadom u vidu opremanja 10 lokacija za odvojeno prikupljanje otpadom i/ili reciklažnih dvorišta, predviđena je sanacija 2 neuređena odlagališta te je planirano 16,5 km novoizgrađenih cesta.

Pozitivan utjecaj ovog prioriteta na okoliš očituje se kroz osiguravanje pitke vode kućanstvima koja trenutno nisu priključena na javni vodoopskrbni sustav te se rješava problem velikih gubitaka vode zbog dotrajalosti postojećeg sustava. Proširenjem sustava odvodnje postižu se pozitivni efekti na vode i vodna tijela budući da se smanjuje količina otpadnih voda koja se nekontrolirano ispušta u prirodni recipijent bez pročišćavanja. Od posebne je važnosti se izdvaja podizanje stupnja pokrivenosti vodoopskrbne mreže mrežom odvodnje čime bi se osiguralo adekvatno pročišćavanje što većeg postotka proizvedenih otpadnih voda, koje se trenutno neadekvatno zbrinjavaju. Razvoj sustava odvojenog prikupljanja otpada te sanacija postojećih divljih odlagališta pozitivno će se odraziti na stanje voda i vodnih tijela (smanjenje procjednih voda iz divljih odlagališta), zaštitu tla

(onečišćene površine), zaštitu šuma (divlja odlagališta) te očuvanje bioraznolikosti. Jačanjem sustava za odvojeno sakupljanje otpada, podizanjem javne svijesti o potrebi recikliranja kao i promicanjem suradnje jedinica lokalne samouprave, doći će do pozitivnog pomaka u uspostavi cjelovitog sustava za gospodarenje otpadom. Sve navedene aktivnosti predviđene ovom mjerom će se pozitivno odraziti na zaštitu zdravlja ljudi.

Iako utjecaj izgradnje novih cesta potencijalno može biti negativan po okoliš poglavito na očuvanje krajobraznih vrijednosti, šuma i bioraznolikost (uslijed zauzimanja i fragmentacije staništa), potiče se intermodalnost i nemehanički načini transporta čime se pozitivno djeluje na smanjenje štetnih emisija u zrak. Razvojem infrastrukture javnog prijevoza i integracijom različitih oblika javnog prijevoza doći će do pozitivnog utjecaja na kakvoću zraka zbog smanjenja dijela emisija iz osobnih automobila što će se pozitivno odraziti na prilagodbu klimatskim promjenama i poboljšanju zdravlja ljudi. Razvoj pješačkog i biciklističkog prometa će se pozitivno odraziti na zdravlje ljudi. Strateški projekt nadogradnje infrastrukture i razvoj terminala i pratećih objekata u luci Slavonski Brod podrazumijeva izgradnju dva nova veza dužine oko 250 m, izgradnju kontejnerskog i Ro-La terminala i pratećih sadržaja čime će doći do dodatnih pritisaka na slatkovodne organizme kao i do promjena stanišnih uvjeta uslijed izgradnje (zamućenje vode, gubitak dijela staništa i određenog broja jedinki). Povećanjem broja vezova i prometa unutarnjom plovidbom općenito, za očekivati je povećanje emisija u zrak iz sektora prometa, povećanje rizika od onečišćenja uslijed akcidentnih situacija (izljevi goriva, ulja), povećano stvaranje otpada, kao i povećanje rizika od širenja invazivnih vrsta. Strateškom studijom utjecaja na okoliš Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030. kao najrizičniji utjecaj brodova na okolne vode identificirane su štetne tvari koje se ispuštaju s brodova. Način štetnog utjecaja i intenzitet ekološki štetnog djelovanja ovise poglavito o vrsti broda. Iako svi brodovi u manjoj količini onečišćuju vode uslijed curenja maziva i sličnih tvari, otapanja biocidnih prevlaka ili odbacivanja otpada, glavni utjecaji ovise o vrsti tereta koji se brodom transportira. Ovisno o tome prevozi li se tekući teret, rasuti suhi teret ili ostali tipovi tereta (koji uključuju i putnike), ovisi i tip te intenzitet negativnog utjecaja na stanje vodnih tijela. Osim navedenog, negativni prekogranični utjecaji mogući su uslijed unaprjeđenja plovnosti Save, što može dovesti do hidromorfoloških promjena koje posredno mogu djelovati na vodena staništa i divlje vrste unutar granica BiH. Osim negativnih utjecaja riječnih luka na vodna tijela, očekuje se pozitivan prekogranični utjecaj razvoja luka Slavonski Brod i Sisak, kroz ostvarivanje povoljnih bilateralnih i gospodarskih odnosa Hrvatske s BiH. Za Strategiju prometnog razvoja provedena je strateške procjena utjecaja na okoliš u sklopu koje je proveden prekogranični postupak strateške procjene utjecaja na okoliš.

Mjerom 3.1.2. predviđeno je ulaganje u građenje i/ili opremanje objekta za slatkovodni sportski ribolov, čime u slučaju izgradnje može doći do zauzimanja manjeg dijela staništa, kao i do promjene stanišnih uvjeta te do većeg uznemiravanja vrsta uslijed povećanog prisustva ljudi i prometala. Istom mjerom je predviđeno ulaganje u izgradnju i/ili opremanje rekreacijske zone na rijekama i jezerima čime mogu nastati negativni utjecaji uslijed izgradnje zbog promjena stanišnih uvjeta (zamućenje vode, gubitaka dijela obalnog staništa, smanjenja kvalitete staništa uslijed povećanog uznemiravanja prisustvom ljudi i mehanizacije i emisijama buke i vibracija) te onemogućeno korištenje tog dijela staništa (npr. za vodozemce). Razvoj slatkovodnog sportskog ribolova također će u manjoj mjeri dovesti do stvaranja većih količina otpada, dok se izgradnja pristupnih puteva do objekata može negativno odraziti na zauzimanje dijela staništa te potencijalnu fragmentaciju staništa, kao i gubitak manjeg broja kopnenih jedinki.

Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine ostvarit će se kroz pet mjera koje uključuju: razvoj i promociju turističke ponude, razvoj selektivnih oblika turizma, podržavanje i promociju BPŽ-a kao turističke destinacije, brendiranje destinacije kao i proizvoda i usluga te valorizaciju kulturne i prirodne baštine. Ulaže se u 11 turističkih objekata i unaprjeđuju se usluge, razvijaju se 3 selektivna

oblika turizma i 16 novih turističkih proizvoda te konačno provodi se valorizacija 3 objekta kulturne baštine. Mjerom 2.3.1. je predviđeno ulaganje u modernizaciju i izgradnju turističke infrastrukture, prilikom čega je moguć negativan utjecaj na tlo uslijed rada mehanizacije te povećano stvaranje otpada.

Obnovljeni elementi kulturne baštine će svakako pozitivno djelovati na očuvanje krajobraznih vrijednosti prostora te očuvanje graditeljske baštine, kao i na povećanje životnog standarda stanovnika (zbog stvaranja novih radnih mjesta te smanjenja deruralizacije), međutim uzimajući u obzir ciljne vrijednosti, isti utjecaji neće biti veliki.

Razvoj selektivnih oblika turizma promovira cikloturizam, lovni, ekološki, ruralni, tranzitni te planinarski turizam što će dovesti do pritiska na bioraznolikost te postojeći sustav gospodarenja otpadom, no uzimajući u obzir ciljne vrijednosti povećanja turističkih dolazaka za 3500 do kraja planskog perioda, isti se ne smatraju značajnima.

Najmanji negativni i ujedno najveći pozitivni utjecaji nastat će provedbom prioriteta **Zaštite okoliša i prirode te očuvanja biološke raznolikosti**. Za ostvarenje ovog prioriteta definirane su četiri mjere: zaštita, očuvanje i održavanje zaštićenih područja, unapređenje kvalitete zraka, tla i voda, unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija te promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa.

U sklopu ovog prioriteta predviđena je izrada 3 plana upravljanja zaštićenim područjima, ulaganje u pošumljavanje te je planirano povećanje kvalitete zraka provedbom mjera iz studija i planova za unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i vode. Posebno će se ulagati u izgradnju objekata zaštite od elementarnih nepogoda (akumulacija i retencija) te je predviđena izgradnja 3 objekata za očuvanje, promicanje, razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja. Izgradnja ovih objekata, ovisno o veličini i lokaciji, može imati negativne utjecaje u vidu zauzimanju dijela staništa te promjene stanišnih uvjeta, a ovom aktivnošću se pretpostavlja povećanje broja posjetitelja čime će doći do povećane proizvodnje komunalnog otpada. Iako su aktivnosti i mjere indiciranju unaprjeđenje kvalitete sastavnica okoliša, zbog nezadovoljavajućeg stanja zraka i nedavnih zagađenja pitke vode na području županije, potrebno je formirati konkretnije mjere unaprjeđenja kvalitete zraka i vode.

Kako bi se grafički prikazali kumulativni utjecaji prioriteta Razvojne strategije na pojedine ciljeve zaštite okoliša, izrađen je prikaz na slici ispod (Slika 56.).

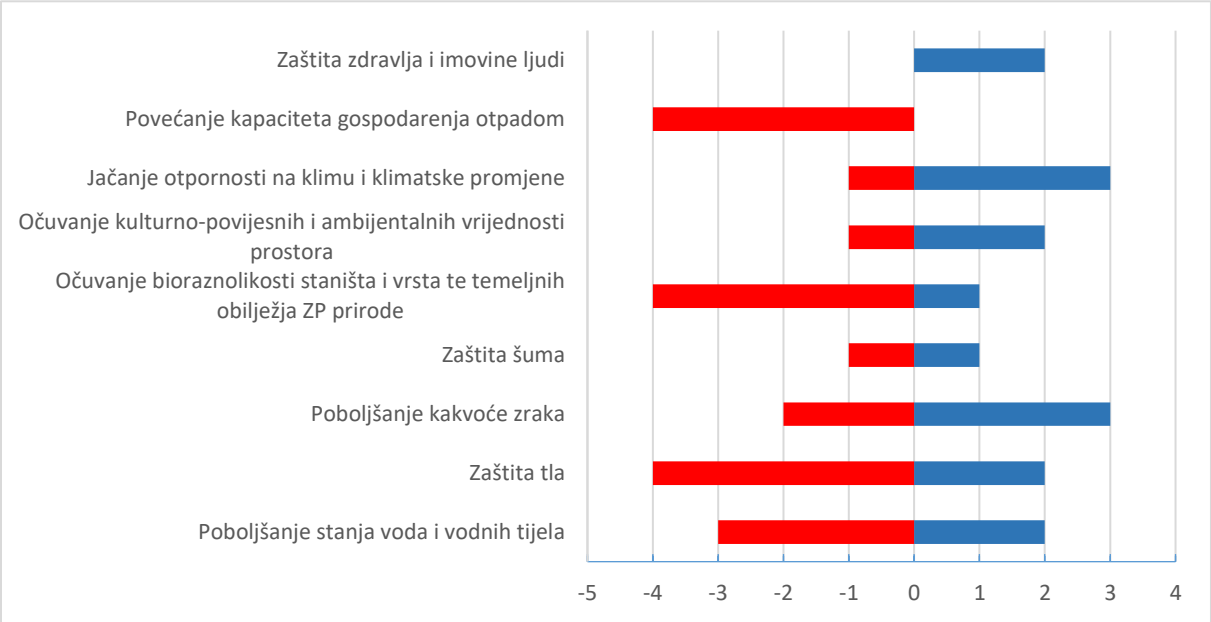

Slika 56. Prikaz ukupnih utjecaja Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša

Kako je vidljivo iz slike gore, najveći negativni utjecaji provedbe Razvojne strategije bit će na ciljeve zaštite okoliša vezane za **Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom**, **Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja zaštićenih područja prirode**, te **Zaštite tla. Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja zaštićenih područja prirode** ugroženo je indirektno kroz zauzimanje novih površina planiranih za širenje poduzetničkih zona, aktivnostima navodnjavanja, razvoja plovnosti rijeke Save, kao i gubitkom staništa zbog različitih infrastrukturnih zahvata. **Zaštita tla** jednako tako je pod utjecajima je aktivnostima izgradnje i unaprjeđenja različitih vrsta infrastrukture poput izgradnje infrastrukture za korištenje obnovljivih izvora energije čime će, ovisno o vrsti elektrane, doći do zauzimanja i prenamjene zemljišta. Negativan utjecaj je također izražen širenjem građevinskih područja naselja u okolnostima trenutne izgrađenosti područja manjoj od 50% kao i intenziviranjem poljoprivredne djelatnosti čime će doći do povećanog unosa pesticida i nitrata u tlo. **Povećanje kapaciteta sustava gospodarenja otpadom** postaje relevantno planiranim razvojem djelatnosti i povećanja standarda života pri čemu se stvaraju povećane količine otpada u svim sektorima, kao i građevinskog otpada od infrastrukturnih zahvata što će se negativno odraziti s obzirom da sustav gospodarenja otpadom u županiji još nije dovoljno uspostavljen te da se tek stvaraju pretpostavke za izgradnju planiranog RCGO-a Šagulje. Proširenjem sustava odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda nastati će otpadni mulj kao nusprodukt pročišćavanja koji je također potrebno zbrinuti. S druge strane prepoznati su pozitivni utjecaji sanacije starih i ilegalnih odlagališta otpada, odnosno sanacija onečišćenih lokacija, kao i unaprjeđenja sustava gospodarenja otpadom u smislu izgradnje novih objekata za gospodarenje otpadom. Prioritet **Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela** je zbog trenutno nezadovoljavajuće kvalitete voda na području županije, koja se daljnjom intenzifikacijom poljoprivredne aktivnosti čime će doći do prodiranja pesticida i ostalih onečišćivača u vode, ugrožen. Navodnjavanje također predstavlja negativne utjecaje u smislu narušavanja kvalitete vode, postojećeg vodnog režima i vodne bilance. Značajno su negativni utjecaji promjene hidroloških režima vodotoka uslijed izgradnje akumulacija. Mogući negativni utjecaji nastat će razvojem Luke Slavonski Brod, a koji su obrađeni u sklopu Strateške studije utjecaja Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske na okoliš. Isti uključuju onečišćenja uslijed curenja maziva i sličnih tvari, otapanja biocidnih prevlaka ili odbacivanja otpada te infrastrukturnih zahvata na unaprjeđenju plovnosti uslijed kojih će doći do hidromorfoloških promjena. Isto vrijedi i u slučaju planiranja iskorištavanja snage vode za proizvodnju energije. Na **Poboljšanje kakvoće zraka** djelovat će manji broj intervencija Razvojne strategije, međutim, zbog II kategorije zraka na području županije, potrebno je formirati proaktivne mjere za unaprjeđenje postojećeg stanja zraka, odnosno uključivati mjere zaštite zraka u sve razvojne aktivnosti. Povećanjem standarda života dodatno će se povećati korištenje osobnih vozila čime će posljedično doći do porasta emisija u zrak. Iz tog je razloga potrebno razvijati intermodalne prometne sustave te poticati korištenje alternativnih goriva. **Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene** potrebno je uzimati u obzir u svim razvojnim aktivnostima. Daljnji razvoj poljoprivrede županije nerealno je planirati bez projekata navodnjavanja, međutim, pri planiranju kultura potrebno je uzeti u obzir aktualne klimatske trendove i birati kulture koje su otpornije na sušne uvjete. Iako će se planiranim razvojem intermodalnih prometnih sustava pozitivno djelovati na smanjenje emisija iz prometa, takav se utjecaj ne procjenjuje značajnim ako se uzme u obzir planski period. No potrebno je napomenuti kako je ovakvu infrastrukturu potrebno planirati na način da bude otporna na buduće ekstremne vremenske uvjete i stanja. Prepoznati su indirektni pozitivni utjecaji zaštite okoliša i prirode te očuvanja biološke raznolikosti, odnosno pošumljavanja i općenito aktivnosti zaštite od antropogenog djelovanja kojima se štiti prirodni okoliš kao i razvoj sustava

zaštite od elementarnih nepogoda. Ovo je ujedno prioritet na koji će biti najveći broj pozitivnih utjecaja, poput poticanja korištenja obnovljivih izvora energije u privatnom i javnom sektoru, što će se odraziti na jačanje otpornosti na klimatske promjene te smanjenje ovisnosti stanovništva o jednom izvoru energije, odnosno dovesti će do smanjenja korištenja fosilnih goriva. Dodatni pozitivni utjecaj predstavlja izgradnja akumulacija u okviru sustava navodnjavanja zbog zaštite od poplava. Na **Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora** brojne intervencije imaju indirektan pozitivan utjecaj, poput revalorizacije kulturnih dobara u turističke svrhe, kojim će se osigurati sanacija i naknadno korištenje dobara. Potrebno je međutim razmatrati kulturna dobra u širem smislu od isključivo turističkog, poput edukacijskog i sl. Usprkos ovome, uzimajući u obzir relativno malen broj kulturnih dobara na području županije procijenjeno je kako mogući utjecaji neće biti značajni. S druge strane, zauzimanje područja za izgradnju poduzetničkih zona, OIE postrojenja i sl. imat će negativni utjecaj na krajobrazne značajke prostora zbog promjene vizualne percepcije terena te postojećih prirodnih obilježja. Utjecaji na cilj **Zaštite šuma** prvenstveno će se ogledati kao negativni utjecaji uslijed razvoja i izgradnje nove infrastrukture (cestovne, komunalne), ili pozitivni pri provođenju ciljeva iz područja zaštite i očuvanja općekorisnih funkcija prirode. Nizinske poplavne šume, s obzirom na veliku osjetljivost na promjenu ekoloških uvjeta, su ugrožene mogućom regulacijom rijeka i izgradnjom energetskih objekata. Potrebno je napomenuti kako je za sve hidromelioracijske, infrastrukturne i druge zahvate u riječnim koritima, vodotocima i kanalima, potrebno izraditi interdisciplinarne studije utjecaja na okoliš u čijoj izradi trebaju participirati i šumarski stručnjaci. Negativni utjecaji na okoliš također nastaju i zbog eksploatacije mineralnih sirovina, koju je potrebno obavljati sukladno zakonskim odredbama. Korištenje šuma ili šumskih zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske za proširivanje ili otvaranje novih eksploatacijskih polja za korištenje mineralnih sirovina treba urediti sukladno odredbama Zakona o šumama koje uređuju pitanje služnosti na šumi i šumskom zemljištu.

Procjenjuje se da kako provedbom Razvojne strategije neće nastati značajni kumulativni efekti na okoliš. Ključni je cilj strateške procjene identificirati stoga mjere koje će pomoći da Razvojna strategija ostvari ravnotežu između gospodarskog rasta i poboljšanja standarda života za stanovnike i potrebe postizanja održivog razvoja.

10.3 Analiza utjecaja Razvojne strategije Brodsko-posavske županije po sastavnicama okoliša

Slijedom analize opisane u poglavlju *10.2 Analiza utjecaja Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša*, u tablici niže prikazani su isključivo negativni utjecaji prioriteta Razvojne strategije, s opisom izvora utjecaja. Planirani razvoj turizma i poticanje industrije i ulaganja u infrastrukturu, sadržaji su koji će činiti najviše pritisaka na okoliš. To se dakle odnosi na industrijsko, ugostiteljsko-trgovačke, uslužne, sportske i rekreacijske sadržaje, veliki broj novih korisnika prostora, od gostiju do radne snage, nastanak velikih količina otpada te intenzifikaciju prometa. Ključni elementi intervencija spomenutih skupina i njihovi potencijalni negativni utjecaji na pojedine sastavnice okoliša su prikazani u tablici ispod (Tablica 39.).

Tablica 39. Ključni elementi prioriteta s potencijalnim negativnim utjecajima na pojedine sastavnice okoliša

SASTAVNICA OKOLIŠA	ELEMENTI PRIORITETA KAO UZROCI POTENCIJALNIH NEGATIVNIH UTJECAJA	OPIS UTJECAJA
Zdravlje ljudi	- povećanje emisije buke iz cestovnog prometa, te uslijed građevinskih radova	Povećanje buke bit će cjelogodišnje i direktno
Zrak	- povećanje prometa osobnih i dostavnih vozila - povećanje gospodarskih aktivnosti	Direktni i cjelogodišnji utjecaji od ispuštanja štetnih emisija plinova i čestica uslijed intenziviranja cestovnog prometa. Iako se sektor industrije planira modernizirati, zbog prirode aktivnosti, procjenjuje se cjelogodišnje povećanje emisija u zrak iz djelatnosti i mehanizacije.
Voda i vodna tijela	- povećana potrošnja pitke vode - povećanje standarda života - intenziviranje poljoprivredne aktivnosti - iskorištavanje hidropotencijala vodotoka - navodnjavanje	Povećanjem standarda života ljudi i razvojem industrije doći će povećanja potrošnje vode iz vodoopskrbnog sustava. Intenzivacijom poljoprivrede, odnosno povećanim korištenjem zaštitnih sredstava doći će do većih procjeđivanja istih u tlo i podzemne vode. Hidroelektrane predstavljaju snažan pritisak na prirodne vodotoke, odnosno utjecaj na hidromorfologiju. Melioracijskim zahvatima doći će do narušavanja kvalitete te postojećeg režima i vodne bilance te do mogućih promjena hidromorfoloških uvjeta.
Tlo	- jačanje gospodarstva i industrije - intenzifikacija poljoprivrede - izgradnja i unapređenje infrastrukture za korištenje OIE - navodnjavanje	Negativni utjecaji se očituju u vidu zauzimanja novih površina te širenja građevinskih područja naselja. Dodatno, intenzifikacijom poljoprivrede doći će do povećanja količina zaštitnih sredstava i mineralnih gnojiva koji će imati utjecaja na tlo. Izgradnjom infrastrukture doći će do gubitka dijela površina uslijed prenamjene Navodnjavanje može dovesti do degradacije tla, slijeganja i erozije uslijed kemijskih i fizikalnih poremećaja.
Bioraznolikost	- građevinski radovi - izgradnja i puštanje u pogon novih objekata za korištenje obnovljivih izvora energije - zauzimanje površina staništa - razvoj luka unutarnjih plovnih puteva	Izvođenje građevinskih radova dovest će do privremenih negativnih utjecaja na stanišne uvjete u vidu narušavanja kvalitete staništa pojačanim emisijama buke, vibracija, uznemiravanja od strane ljudi i povećanim rizikom od akcidentnih situacija. Ovisno o vrsti obnovljivih izvora energije

SASTAVNICA OKOLIŠA	ELEMENTI PRIORITETA KAO UZROCI POTENCIJALNIH NEGATIVNIH UTJECAJA	OPIS UTJECAJA
		može doći do negativnih utjecaja na očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta uslijed zauzimanja i prenamjene dijela staništa, direktnog gubitka dijelova određenih stanišnih tipova te nepovoljnih utjecaja na određene vrste poput ptica, šišmiša, riba i vodozemaca uslijed promjene stanišnih uvjeta (promjene u sedimentaciji, prirodnim režimima vodotoka gubitka dijela lovišta, hranilišta i gnjezdilišta, presijecanja migracijskih koridora, kolizije, elektrokucije itd.), smanjenja fitnesa jedinki (povećan napor za pronalazak hrane, povećana razina stresa jedinki uslijed povećanih emisija buke i uznemiravanja) te direktnog stradavanja određenog broja jedinki. Razvojem riječnog prometa te pripadajućim infrastrukturnim zahvatima doći će do promjene stanišnih uvjeta u vidu zauzimanja dijela staništa, gubitka određenog broja jedinki, zamućenja vode itd. Intenzivacijom prometa doći će do povećanog rizika od akcidentnih situacija (izljevanja goriva, ulja itd.), povećanog stvaranja otpada kao i povećane vjerojatnosti od širenja invazivnih vrsta. Unaprjeđenjem plovnosti također može doći do promjene hidromorfoloških uvjeta što se može negativno odraziti na određene vrste i stanišne tipove.
Gospodarenje otpadom	- infrastrukturni zahvati, opremanje - povećanje standarda života i razvoja gospodarskih aktivnosti (komunalni, elektronički, biorazgradivi, otpad životinjskog podrijetla, opasni otpad) - razvoj sustava javne odvodnje	Predviđenim infrastrukturnim zahvatima doći će do nastanka novih količina građevinskog i komunalnog otpada za vrijeme izgradnje i korištenja novih sadržaja. Utjecaj je posebno vidljiv u segmentu građevinskog otpada, gdje će izgradnjom novih građevina, kao i uređenjem postojećih, doći će do povećanog stvaranja istog što će stvoriti dodatan pritisak na već neadekvatan sustav gospodarenja otpadom. Predviđa se kako su ovi utjecaji direktni i dugotrajni. Razvojem sustava javne odvodnje, prepoznat je problem proizvodnje i zbrinjavanja otpadnog mulja sa pročistača otpadnih voda.
Krajobraz	- zauzimanje novih površina - širenje prometnog sustava - izgradnja pogona za eksploataciju obnovljivih izvora energije - navodnjavanje	Zauzimanjem i širenjem građevinskih područja naselja doći će do direktnih i dugoročnih utjecaja koji će se odraziti kroz degradaciju krajobraznih vrijednosti područja. Izgradnjom postrojenja za OIE doći će do

SASTAVNICA OKOLIŠA	ELEMENTI PRIORITETA KAO UZROCI POTENCIJALNIH NEGATIVNIH UTJECAJA	OPIS UTJECAJA
		promjena u vizualnoj percepciji prostora. Isto je za očekivati u slučaju izgradnje većih akumulacija za potrebe navodnjavanja.
Kulturna baština	- izgradnja linearne infrastrukture	Prilikom izgradnje linearne infrastrukture, moguće je oštećivanje postojećih i novih arheoloških nalazišta
Klima i klimatske promjene	- ranjivost postojeće i novoizgrađene infrastrukture na klimatske promjene (plavljenje, obilne oborine)	Utjecaji su direktni i indirektni te trajni.

11. PREKOGRANIČNI UTJECAJI

Uzimajući u obzir tipologiju pojedinih zahvata, kao i općenito lokalni doseg aktivnosti predviđenih Razvojnom strategijom, provedbom mjera i posljedičnim ispunjenjem ciljeva iste, ne postoje mogući utjecaji na okoliš preko državnih granica, a koji već nisu obrađeni u sklopu postupka strateške procjene provedenog na višoj razini.

Naime, tijekom provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije prometnog razvoja u srpnju 2017. godine, proveden je prekogranični postupak strateške procjene temeljem Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliša preko državnih granica (NN – Međunarodni ugovori, br. 7/09), Zakona o zaštiti okoliša, te članka 28. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš. U prekograničnom postupku su sudjelovali Republika Mađarska, Republika Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Talijanska Republika. U konzultacijama s Bosnom i Hercegovinom razmotreni su utjecaji sljedećih mjera:

- I.2 Unaprjeđenje plovnosti rijeke Save
- I.7 Izgradnja višenamjenskog kanala Dunav-Sava
- I.5 Razvoj luke Slavonski Brod te
- I.6 Razvoj luke Sisak

Negativni utjecaji prometa unutarnjim plovnim putevima na strateškoj razini (uključujući akcidentne situacije) mogu imati značajnije posljedice po okoliš i prirodu. Na strateškoj razini nisu propisane mjere ublažavanja s obzirom da se intenzitet utjecaja ne može točno definirati bez detaljnih podataka o zahvatima. Kako planiranje unutarnje plovidbe ne bi imalo značajne posljedice po površinske i podzemne vode te bioraznolikost dunavske regije, uspostavljena je prekogranična suradnja u sklopu Europske strategije za dunavsku regiju. Cilj zajedničkog upravljanja je definiranje smjernica i uputa za donositelje odluka koji se bave upravljanjem vodama, a s ciljem okolišno prihvatljivog planiranja plovidbe unutarnjim plovnim putovima.

Budući da je Razvojna strategija u svrhu usuglašavanja sa Strategijom prometnog razvoja preuzela projekt Razvoja luke Slavonski Brod, a koji je razmotren u prekograničnom postupku, smatra se da uz potpuno uvažavanja zaključaka strateške studije za Strategiju prometnog razvoja zbog multipliciranja postupaka nije potrebno ponavljati prekogranični postupak.

12. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA

U ovom poglavlju opisane su mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja (mjere zaštite okoliša) nastalih provedbom Razvojne strategije Brodsko-posavske županije do 2020. godine na ciljeve zaštite okoliša, opisanih u poglavlju 10. *VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA*. Također, temeljem analize strateških ciljeva i ciljnih vrijednosti, kao i same strukture Razvojne strategije, dane su smjernice za poboljšanje stanja okoliša, koje nisu nužno vezane za provedbu samih ciljeva, prioriteta i mjera Razvojne strategije, već predstavljaju analizom zamijećene mogućnosti za poboljšanje stanja okolišnih i društvenih aspekata.

Mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja provedbe Razvojne strategije, primjenjujući pravilo predostrožnosti, određene su za sve ciljeve zaštite okoliša, za koje je u prethodnom poglavlju utvrđena vjerojatnost negativnih kumulativnih utjecaja.

12.1 Mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja provedbe Razvojne strategije

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
1.	**Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela**	- Osigurati da sustavi odvodnje otpadnih voda uključuju pročišćavanje otpadnih voda prikladnog stupnja s rješenjem za zbrinjavanje otpadnog mulja - U potpunosti uskladiti mjere vezane za promet sa Strategijom prometnog razvoja u smislu razvoja unutarnje plovidbe i razvoja Luke Slavonski Brod - Sustave javne odvodnje obavezno planirati s pročišćavanjem otpadnih voda - Planirana studija zaštite voda treba sadržavati mjere koje će se provoditi u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju - Zaštitu voda prioritizirati na izvorištima i vodama koje se koriste za namjene za koje je potrebno osigurati minimalno II. kategoriju vode - Pri novoj izgradnji, posebno linearne infrastrukture obavezno planirati sustave oborinske odvodnje
2.	**Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode**	- Prilikom planiranja energetske infrastrukture, primijeniti odgovarajuća tehnička rješenja kojima se umanjuje rizik elektrokucije i kolizije sa dalekovodom, sukladno smjernicama Bonnske konvencije, kako bi se smanjila mogućnost elektrokucije ptica - U planove upravljanja zaštićenim područjima uključiti i izradu akcijskih planova s mjerama učinka provedbe - Akumulacije planirati dalje od zaštićenih područja i poplavnih staništa kako ne bi došlo do promjena stanišnih uvjeta na istima - Prilikom planiranja gradnje/opremanja novih objekata za slatkovodni sportski ribolov i za potrebe rekreacijske zone na jezerima i rijekama, potrebno je koristiti već postojeće puteve kako bi se spriječilo nepotrebno zauzimanje staništa - U slučaju ulova invazivnih vrsta, iste ne vraćati u vodotok - Izgradnju objekata za očuvanje, promicanje, razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja planirati na dijelu zaštićenog područja koje je već djelomično antropogenizirano te gdje su vrste naviknute na povećano prisustvo ljudi. Također, ukoliko je moguće, koristiti već postojeće pristupne puteve kako ne bi došlo do bespotrebnog zauzimanja dijela

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
		staništa i uznemiravanja vrsta
3.	**Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora**	- Rekonstrukciju i restauraciju graditeljske baštine planirati u skladu s izvornom arhitekturom, odgovarajućom kvalitetom materijala i uz stručno vodstvo konzervatora kako bi se spriječio nepovratni gubitak vrijednost kulturnog naslijeđa - Prilikom planiranja akumulacija za potrebe navodnjavanja uzeti u obzir prirodnu konfiguraciju terena te, ukoliko je moguće, odabrati prirodne depresije kako bi se minimalno utjecalo na promjenu prirodne morfologije terena
4.	**Zaštita šuma**	- Ulagati u prevenciju požara, te sanaciju opožarenih površina - Za sve hidromelioracijske, infrastrukturne i druge zahvate u riječnim koritima, na vodotocima i kanalima, treba izraditi interdisciplinarne studije utjecaja na okoliš u čijoj izradi trebaju participirati i šumarski stručnjaci - Planove održivog korištenja šumske biomase kao obnovljivog za proizvodnju energije treba zasnivati na pouzdanim podacima o njenoj količini i prostornoj raspodjeli. Prilikom izrade proračuna o količinama raspoložive šumske biomase treba uzeti u obzir i potrebe lokalnog stanovništva - Provoditi edukacije lokalnog stanovništva (osobito mladih) o sprječavanju zagađenja i devastacije šumskog zemljišta
5.	**Zaštita tla**	- Formirati specijalizirane programe edukacije korisnika za ekološku poljoprivredu - Razvoj poljoprivrede planirati uz primjenu načela dobre poljoprivredne prakse kako ne bi došlo do smanjenja bonitetne vrijednosti tla, posebice vezano uz količinu umjetnih gnojiva i pesticida - Na razminiranim površinama prije započinjanja poljoprivredne djelatnosti izvršiti istraživanje kakvoće tla kako bi se spriječila kontaminacija - Poticanje korištenja agrotehničkih mjera od strane vlasnika i korisnika poljoprivrednih zemljišta - Indikatore izraditi na način da bi trebali ciljati na broj poduzeća koja će se smjestiti u poduzetničke zone, a ne nužno samo na otvaranje poduzetničkih zona - Umjesto planiranja novih poduzetničkih, u blizini već postojećih zona predvidjeti mogućnosti poboljšanja prijevoznih opcija za radnike te mogućnost integriranja poduzetničkih zona. - Brisati indikativnu aktivnost mjere 2.1.5 gdje se

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
		potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama
6.	**Poboljšanje kakvoće zraka**	- Promicati ekološki prihvatljive koncepte mobilnosti koji će pridonijeti smanjivanju štetnih emisija - Nove izvore onečišćenja zraka smještati uzimajući u obzir lokacije stambenih, turističkih i zaštićenih zona - Poticanje razvoja plinofikacije u svrhu smanjenja emisija u zrak iz kućnih ložišta - Primjena tehničko-tehnoloških rješenja kojima će doći do smanjenja štetnih emisija
7.	**Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom**	- Izvršiti sanaciju onečišćenih lokacija - Potrebno je uzeti u obzir povećanje količina otpada plasiranjem novih turističkih proizvoda te predvidjeti dodatne kapacitete za prihvat istog na adekvatan način
8.	**Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene**	- Razvoj poljoprivrednih kultura prilagoditi predviđenim klimatskim promjenama - Uređenje i rekonstrukciju prometnica i sustava odvodnje planirati otpornima na buduće ekstremne vremenske događaje - Poticati korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja u gradnji i opremanju (npr. smanjenje toplinskih gubitaka, energetski učinkoviti sustavi grijanja/hlađenja, korištenje obnovljivih izvora energije) - Razmotriti mogućnosti korištenja drvne (i poljoprivredne) biomase u energetske svrhe - U sklopu infrastrukturnih projekata potrebno je uzimati u obzir alternative i mjere za potrebe zaštite od štetnog djelovanja voda, posebno u brdskim područjima kako bi se olakšalo kontroliranje i prevencija poplava.
9.	**Zaštita zdravlja i imovine ljudi**	- Zamjenjivati lokalne vodovode i ostale sustave opskrbe sustavom javne vodoopskrbe kako bi se osigurala zdravstvena ispravnost vode za piće - Osigurati razvoj širokopojasnog pristupa s ciljem revitalizacija ruralnih područja. Ruralnom stanovništvu treba osigurati suvremeni infrastrukturni standard

12.2 Smjernice za poboljšanje stanja okoliša

BR.	PRIJEDLOZI ZA DORADU RAZVOJNE STRATEGIJE
1.	Brisati indikativnu aktivnost mjere 2.1.5 gdje se potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama
2.	Indikator mjere 1.2.2. Ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama izmijeniti tako da stoji za djecu s poteškoćama umjesto djecu oštećena sluha kako bi usluga bila dostupnija širem krugu osoba
3.	Indikatori Mjere 2.1.1 Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture bi trebali ciljati na broj poduzeća koja će se smjestiti u poduzetničke zone, ne nužno samo na broj poduzetničkih zona
4.	Prosječna otvorenost prometnicama za šume u vlasništvu Republike Hrvatske na području Brodsko-posavske županije iznosi 11 km/1000 ha. Optimalna otvorenost za nizinske šume je oko 20 km/1000 ha, a za brdske i gorske oko 25 km/1000 ha, što znači da su u budućem razdoblju potrebna ulaganja u izgradnju šumske infrastrukture u državnim šumama. U šumama privatnih šumoposjednika situacija je još nepovoljnija. Prema Zakonu o šumama planiranje, gradnja i održavanje šumske infrastrukture obavlja se uz poštivanje tehničkih, gospodarskih i ekoloških uvjeta šumskoga tla, raslinja, divljači i uz njihovu maksimalnu zaštitu. Pri planiranju šumskih prometnica potrebno je prilagoditi se prirodnom okolišu te uvažavati turističke, rekreativne i protupožarne potrebe.
5.	Eksploataciju mineralnih sirovina treba obavljati sukladno zakonskim odredbama. Korištenje šuma ili šumskih zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske za proširivanje ili otvaranje novih eksploatacijskih polja za korištenje mineralnih sirovina treba urediti sukladno odredbama Zakona o šumama koje uređuju pitanje služnosti na šumi i šumskom zemljištu. Prije sklapanja ugovora o korištenju šumskog zemljišta u navedene svrhe, korisnik treba osigurati jamstvo banke za podmirivanje troškova biološke sanacije. Za napuštene kopove koji nisu adekvatno sanirani te predstavljaju opasnost za stanovništvo, posjetitelje i životinje treba predvidjeti načine i izvore sredstava za njihovo saniranje.
6.	U popis indikativnih aktivnosti Mjere 3.3.4 Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa ugraditi i potrebu edukacije tijela na regionalnoj i lokalnoj razini o provedbi instrumenata zaštite okoliša

13. OPIS PREDVIĐENIH MJERA PRAĆENJA

Praćenje provedbe Razvojne strategije ključno je u osiguravanju uspjeha u postizanju razvojnih ciljeva prema utvrđenim načelima održivog razvoja i zaštite okoliša i prirode. Uredbom o strateškoj procjeni strategije, plana i programa zahtijeva se od strateške studije definiranje plana praćenja koji će biti integriran i postati sastavni dio Razvojne strategije. Plan praćenja provedbe također je važan kako bi tijelo nadležno za provedbu na vrijeme dobilo informaciju o nepredviđenim negativnim utjecajima i moglo pokrenuti odgovarajuće mjere ublažavanja.

Program praćenja temelji se na indikatorima, odnosno pokazateljima promjene početnog stanja okoliša. Indikatori mogu biti i kvalitativne i kvantitativne informacije. Predloženi indikatori pokazuju promjene stanja uslijed rezultata intervencija Razvojne strategije, ali i drugih vanjskih faktora. Na taj način zapravo predstavljaju mehanizam koji ukazuje na bilo kakve promjene, bile one očekivane ili nepredviđene. U svrhu izbjegavanja umnožavanja programa praćenja u odnosu na slične pokazatelje, kao i stvaranja neplaniranih troškova, ovim se programom praćenja predviđaju podaci i pokazatelji koji su već u primjeni sukladno posebnim propisima, a mogu se koristiti za praćenje utjecaja Razvojne strategije na okoliš.

CILJ ZAŠTITE OKOLIŠA (SASTAVNICA)	INDIKATOR	IZVOR	NOSITELJ ODGOVORNOSTI
Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	- ocjena stanja vodnih tijela - količina pročišćenih otpadnih voda - priključenost stanovništva na javnu odvodnju - primijenjene mjere zaštite od poplava	Redovita izvješća	JLS Koncesionari Hrvatske vode
Zaštita tla	- korištenje zemljišta i promjene u korištenju zemljišta - poljoprivredna područja velike prirodne vrijednosti	Redovita izvješća	HAOP
Poboljšanje kakvoće zraka	- kvaliteta zraka u urbanim područjima	Redovita izvješća ROO	DHMZ
Zaštita šuma	- smanjenje površine osnovne namjene šuma i šumskog zemljišta - oštećenost šumskih ekosustava - procjena štete od požara	Redovita izvješća	Hrvatske šume Savjetodavna služba Županija

Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	- površine ugroženih i rijetkih staništa na području Županije - broj izrađenih planova i strategija za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže - broj i površina novoproglašenih zaštićenih područja	Redovita izvješća	HAOP JU za prirodu
Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	- statistike otpada – gospodarenje otpadom - recikliranje i oporaba ambalažnog, građevnog otpada i biootpada	Redovita izvješća	Koncesionari HAOP
Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	- broj ugroženih primjeraka kulturne baštine - broj posjetitelja arheološkim i povijesnim lokalitetima - broj obnovljenih zgrada		Ministarstvo kulture Županija JLS Ministarstvo turizma
Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	- emisija i odliv stakleničkih plinova - trend indeksa toplih temperaturnih ekstrema	Redovita izvješća	HAOP DZS DHMZ

14. POPIS PROPISA I LITERATURE

Zakoni, uredbe i pravilnici

1. Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03, 82/04, 110/04, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13, 147/14, 36/15).
2. Zakon o lovstvu (NN 140/05, 75/09, 153/09, 14/14, 21/16, 41/16, 67/16, 62/17).
3. Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17).
4. Zakon o slatkovodnom ribarstvu (NN 106/01, 7/03, 174/04, 10/05-pročišćeni tekst i 14/14, 130/17).
5. Zakon o šumama (NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13 i 94/14).
6. Zakon o vodama (NN 153/09, 130/11, 56/13, 14/14).
7. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13).
8. Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16).
9. Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18).
10. Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18).
11. Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN 91/10).
12. Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17).
13. Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15).
14. Uredba o graničnim vrijednostima emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora (NN 117/12, 87/17).
15. Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14).
16. Uredba o praćenju emisija stakleničkih plinova, politike i mjera za njihovo smanjenje u Republici Hrvatskoj (NN 87/12, 05/17).
17. Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14, 03/17).
18. Uredba o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12, 84/17).
19. Uredba o standardu kakvoće voda (NN 73/2013, 151/2014, 78/15 i 61/16).
20. Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08, 03/17)
21. Pravilnik o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu (NN 17/15, 57/17).
22. Pravilnik o gospodarenju muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kada se mulj koristi u poljoprivredi dopušteno odlaganje otpadnog mulja na poljoprivrednim površinama (NN 38/08).
23. Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda (NN 80/13, 43/14, 27/15 i 3/16).
24. Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04).

25. Pravilnik o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14).
26. Pravilnik o praćenju emisija stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj (NN 134/12).
27. Pravilnik o praćenju kvalitete zraka (NN 3/13, 79/17) .
28. Pravilnik o registru onečišćavanja okoliša (NN 35/08, 87/15).
29. Pravilnik o uređivanju šuma (NN 79/15).
30. Pravilnik o utvrđivanju naknade za prenesena i ograničena prava na šumi i šumskom zemljištu (NN 72/16).
31. Pravilnik o uzajamnoj razmjeni informacija i izvješćivanju o kvaliteti zraka (NN 57/13).
32. Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 146/14).
33. Pravilnik o zaštiti šuma od požara (NN 26/03, 33/14).

Strateška procjena utjecaja na okoliš

1. Andreas Sommer (2005) Strategic environmental assessment: From scoping to monitoring. Content requirements and proposals for practical work. Hallein.
2. European Commission (2013) Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment.
3. European Commission (undated) Implementation of Directive 2001/42 on the Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment. European Commission DG Environment.
4. GTZ Rioplus (2006) Strategic Environmental Assessment – Practice-Orientated Training for Policy Makers, Administration Officials, Consultants and NGO Representatives. Germany: Federal Ministry for Economic Cooperation and Development.
5. IRES ekologija (2017) Strateška studija utjecaja na okoliš Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030.
6. Jiri Dusik (2001) International Workshop on Public Participation and Health Aspects in Strategic Environmental Assessment. Szentendre, Hungary: The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe.
7. United Nations Economic Commission for Europe (2012) Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment. New York and Geneva: United Nations.

Kvaliteta zraka

1. AZO (2015) Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj.
2. DHMZ (2017) Izvješće o praćenju kvalitete zraka na postajama državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka u 2016. godini.
3. DHMZ (2018) Izvješće o praćenju kvalitete zraka na postajama državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka u 2017. godini.
4. DHMZ (2017) Objektivna ocjena kvalitete zraka u zonama Republike Hrvatske za 2016. godinu na osnovi rezultata modeliranja
5. HAOP (2017) Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2016. godinu.
6. HAOP (2017) Izvješće o podacima iz registra onečišćavanja okoliša.

7. HAOP (2017) Izvješće o projekcijama emisija stakleničkih plinova Republika Hrvatska, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu.
8. Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine.
9. Upravni odjel za gospodarstvo i zaštitu okoliša Brodsko-posavske županije (2017) Izvješće o stanju kvalitete zraka u Brodsko – posavskoj županiji za 2016. godinu.
10. Upravni odjel za gospodarstvo i zaštitu okoliša Brodsko-posavske županije (2016) Izvješće o stanju kvalitete zraka u Brodsko – posavskoj županiji za 2015. godinu.
11. Upravni odjel za gospodarstvo i zaštitu okoliša Brodsko-posavske županije (2016) Izvješće o stanju kvalitete zraka na području Brodsko – posavske županije u 2017. godini.
12. Upravni odjel za gospodarstvo i zaštitu okoliša Brodsko-posavske županije (2016) Nacrt programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Brodsko-posavskoj županiji za razdoblje 2016.-2020.

Klima i klimatske promjene

1. AZO (2016) NIR 2016 – Izvješće o inventaru stakleničkih plinova na području Republike Hrvatske za razdoblje 1990. – 2014.
2. Brodsko-posavska županija (2015) Izvješće o stanju sustava civilne zaštite na području Brodsko-posavske županije u 2015. godini.
3. Brodsko-posavska županija (2016) Izvješće o stanju sustava civilne zaštite na području Brodsko-posavske županije u 2016. godini.
4. Brodsko-posavska županija (2017) Izvješće o stanju sustava civilne zaštite na području Brodsko-posavske županije u 2017. godini.
5. DUZS (2015) Procjena rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku.
6. DUZS (2013) Procjena ugroženosti Republike Hrvatske od prirodnih i tehničko tehnoloških katastrofa i velikih nesreća.
7. Hrvatske vode (2018) Glavni provedbeni plan obrane od poplava.
8. Hrvatske vode (2015) Plan upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021.
9. Hrvatske vode (2013) Prethodna procjena rizika od poplava RH: vodno područje Dunav i Jadransko vodno područje.
10. Hrvatske vode (2014) Provedbeni plan obrane od poplava branjenog područja, sektor D – Srednja i donja Sava.
11. IPPC (2014) The Fifth Assessment Report (AR5) of the Intergovernmental Panel on Climate Change.
12. MZOE (2017) Nacrt strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu.
13. MZOIP (2002) Nacionalna strategija zaštite okoliša.
14. MZOIP (2013) Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanje klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine.
15. MZOIP (2015) Procjena mogućih šteta od podizanja razine mora za Republiku Hrvatsku uključujući troškove i koristi od prilagodbe.
16. MZOIP (2014) Sixth national communication and first biennial report of the Republic of Croatia under the United Nations framework convention on climate change (UNFCCC).
17. SEEFCCA (2012) Regional climate vulnerability assessment – Synthesis report Croatia, FYR Macedonia, Montenegro, Serbia.

Krajobraz

1. Brodsko-posavska županija (2011) Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije 2011. – 2013.
2. HAOP, GIS preglednik, Pritisci i prijetnje na prirodne vrijednosti, http://pppv.azo.hr/, 26.04.2018.
3. Javna ustanova Natura Slavonica, http://www.natura-slavonica.hr/hr/, 19.04.2018.
4. Razvojna agencija Grada Slavonskog Broda, Strategija razvoja urbanog područja Slavonskog Broda do 2020., http://www.ra-sb.hr/wp-content/uploads/2017/03/SRUP-SB_za-prijavu.pdf, 18.04.2018.
5. Registar kulturnih dobara, http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212, 16.04. 2018.
6. Salaj, M. (1999) Krajolik, Sadržajna i metodska podloga Krajobrazne osnove Hrvatske, Zagreb, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja Republike Hrvatske, Zavod za prostorno planiranje: Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za ukrasno bilje i krajobraznu arhitekturu.
7. Zavod za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije (2013) Izvješće o stanju u prostoru Brodsko-posavske županije 2009. – 2013. god.

Tlo, pokrov zemljišta, namjena i korištenje

1. APO d.o.o. (2003) Program zaštite okoliša Brodsko-posavske županije.
2. Berhe, A.A. (2006) The contribution of landmines to land degradation, Land Degradation & Development (18).
3. Bogunović, M., Husnjak, S. (2000) Primjena GIS tehnologije na primjeru višenamjenskog vrednovanja prostora Brodsko-posavske županije, Agronomski glasnik (1-2).
4. Brodsko-posavska županija, Zavod za prostorno uređenje (2013) Izvješće o stanju u prostoru 2009.-2013..
5. CLC analitički preglednik, Brodsko-posavska županija, http://corine.azo.hr/statistika/Preglednik, 14.05.2018.
6. Corine – pokrov zemljišta Republike Hrvatske (2012), AZO, http://corine.azo.hr/home/corine#sthash.Hwy7CQmc.UMP2PefH.dpbs, 15.05.2018.
7. ENVI atlas okoliša, Pedosfera i litosfera, http://envi.azo.hr/?topic=3, 15.05.2018.
8. Hrvatski centar za razminiranje - Vektorski podaci (.shp) o stanju onečišćenosti teritorija Republike Hrvatske minama (stanje: 31. ožujak 2017. godine)
9. WMS, Corine Land Cover 2012 (AZO), 15.05.2018.

Vode, vodna tijela, vodoopskrba i odvodnja

1. Ćuk, R. et al. (2014) Kakvoća rijeke Save u 2012. godini, Hrvatske vode, 22 (88), 97-106.
2. Državni ured za reviziju, Područni ured Slavonski Brod (2015) Izvješće o obavljenoj provjeri izvršenja danih preporuka za posebnu reviziju ekonomska opravdanost razlika u cijeni vodnih usluga (javna vodoopskrba i odvodnja) na području Brodsko-posavske županije.
3. Državni ured za reviziju, Područni ured Slavonski Brod (2013) Izvješće o obavljenoj reviziji – ekonomska opravdanost razlika u cijeni vodnih usluga (javna vodoopskrba i odvodnja) na području Brodsko - posavske županije za 2012.
4. Hidroing d.o.o. Osijek (2007) Plan navodnjavanja Brodsko-posavske županije.

5. HIDROPROJEKT-ING (2010) Novelacija studije zaštite voda Brodsko-posavske županije.
6. HIDROPROJEKT-ING (2010) Plan razvitka vodoopskrbe Brodsko-posavske županije.
7. Hrvatske vode (2017) Plan upravljanja vodama za 2018. godinu.
8. Hrvatske vode (2013) Plan upravljanja vodnim područjima 2016.-2020.
9. Hrvatske vode (2015) Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina 2014 -2023 (2015.).
10. HZJZ (2017) Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2016. godinu.
11. Prostorni plan Brodsko-posavske županije Brodsko-posavske županije („Službeni vjesnik Brodsko-posavske županije“ br. 04/01, 06/05, 11/07, 14/08-pročišćeni tekst, 5/10 i 09/12).
12. Rudarsko-geološko naftni fakultet (2015) Ocjena stanja sirove vode na crpilištima koja se koriste za javnu vodoopskrbu u Republici Hrvatskoj.
13. Upravni odjel za poljoprivredu Brodsko-posavske županije (2015) Izvješće o stanju u poljoprivredi na području Brodsko-posavske županije u 2014.

Kulturno-povijesna baština

1. Kultura, Ministarstvo kulture, http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642, 05.04.2018.
2. Rem, V. i Ščrbašić J. (2004) Brodsko-posavska žuapnija: povijesno-kulturni pogled s identitetom današnjice.
3. Matić, B. i Vretenar, M. (2009) Gospodarstvo i financijske institucije Brodsko – posavske županije (od sredine 18. do sredine 20. stoljeća), Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, 22 (2), 284-295.

Šumarstvo i lovstvo

1. Hrvatske šume (2006) Šumskogospodarska osnova područja Republike Hrvatske, važnost 2006 – 2015.
2. Meštrović, Š., Fabijanić G. (1995) Priručnik za uređivanje šuma, Zagreb, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Hrvatske.
3. Milković, I. (2004) Stanje šuma srednje Posavine, Bilten parka prirode Lonjsko polje, broj 2, Jasenovac, Javna ustanova park prirode „Lonjsko polje“.
4. Ministarstvo poljoprivrede RH (2016) Šumskogospodarska osnova područja Republike Hrvatske, važnost 2016 – 2025.
5. Prpić, B., Milković, I. (2005) Rasprostranjenost poplavnih šuma u prošlosti i danas, Zagreb, Akademija šumarskih znanosti, str. 23-39.
6. Prpić, B., Matić, S., Jurjević, P., Jakovac, H., Milković,I. (2005) Općekorisno i gospodarsko značenje poplavnih šuma, Poplavne šume u Hrvatskoj, Zagreb, Akademija šumarskih znanosti, str. 50-68.
7. Rauš, Đ, Trinastić, I., Vukelić, J., Medvedović, J., (1992) Biljni svijet Hrvatskih šuma, Šume u Hrvatskoj, Zagreb, Grafički zavod Hrvatske, str.33-79.
8. Vukelić, J., Rauš, Đ. (1998) Šumarska fitocenologija i šumske zajednice u Hrvatskoj, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.
9. Vukelić, J., Mikac., S., Baričević, D., Bakšić, D., Rosavec, R. (2008) Šumska staništa i šumske zajednice u Hrvatskoj-Nacionalna ekološka mreža, Zagreb, Državni zavod za zaštitu prirode.

10. Javni podaci o šumama, Hrvatske šume, http://www.hrsume.hr, 16.04.2018.
11. Središnja lovna evidencija, Ministarstvo poljoprivrede RH, http://www.mps.hr, 17.04.2018.

Gospodarenje otpadom

1. Centar za gospodarenje otpadom Brodsko posavske županije d.o.o. (2016) Plan rada centra za gospodarenje otpadom Brodsko-posavske županije d.o.o. za 2017. godinu.
2. HAOP (2016) Gospodarenje muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kada se mulj koristi u poljoprivredi.
3. HAOP (2013) Izvješće o komunalnom otpadu za 2012. godinu.
4. HAOP (2014) Izvješće o komunalnom otpadu za 2013. godinu.
5. HAOP (2015) Izvješće o komunalnom otpadu za 2014. godinu.
6. HAOP (2016) Izvješće o komunalnom otpadu za 2015. godinu.
7. HAOP (2017) Izvješće o komunalnom otpadu za 2016. godinu.
8. HAOP (2018) Podaci o planovima gospodarenja otadom jedinica lokalne samouprave.
9. HAOP (2016) Podaci o proizvedenim količinama miješanog komunalnog otpada po jedinicama lokalne samouprave za 2015. godinu.
10. MZOIP (2013) Privremena rješenja za gospodarenje muljem.
11. Plan gospodarenja otpadom Brodsko-posavske županije za razdoblje 2008.-2015. godine
12. Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine.
13. Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša Brodsko-posavske županije (2015) Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Brodsko-posavske županije za razdoblje 2008.-2015. godine, prikaz stanja za 2014. godinu.

Promet

1. HIKS (2017) Operativni plan razvoja cikloturizma Brodkos-posavske županije.
2. MMPI (2017) Stategija prometnog razvoja RH 2017.-2030.
3. MUP (2017) Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2016.
4. MUP (2016) Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2015.
5. MUP (2015) Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2014.
6. MUP (2014) Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2013.

Zdravlje ljudi

1. Brodsko-posavska županija, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb (2017) Plan zdravstvene zaštite Brodsko-posavske županije.
2. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. – tablični podaci, https://www.hzjz.hr/periodicne-publikacije/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis-za-2016-tablicni-podaci/, 14.05.2018.
3. HZJZ (2017) Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2016. godinu
4. Light pollution map, https://www.lightpollutionmap.info/#zoom=8&lat=5743875&lon=1768398&layers=B0TFFFFF, 15.05.2018.

5. Mjerenja EMP-a, HAKOM, http://mapiranje.hakom.hr/CellRadiationMeasure, 14.05.2018.
6. Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije (2015) Studija procjene mogućeg utjecaja ekoloških čimbenika na zdravstveno stanje stanovništva Brodsko-posavske županije
7. Zdravlje i sigurnost, ENVI atlas okoliša, http://envi.azo.hr/?topic=7, 15.05.2018.

Demografija i socio-ekonomski pokazatelji

1. DZS, Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu, Popis 2011., Brodsko-posavska županija, https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_47/h01_01_47_zup12.html, 02.05.2018.
2. DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu, Brodsko-posavska županija, Popis 2011., https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_36/h01_01_36_zup12.html, 03.05.2018.
3. DZS, Statistika u nizu, Stanovništvo, Gradovi u statistici, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Gradovi%20u%20statistici.xlsx, 04.05.2018.
4. DZS, Statistika u nizu, Stanovništvo, https://www.dzs.hr/hrv/publication/StatisticsInLine.htm, 04.05.2018.
5. Lukić, A. (2012) Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske. Samobor: Meridijani.
6. Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.), MRRFEU, https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/indeks%20razvijenosti//Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izra%C4%8Dun%20indeksa%20razvijenosti_jedinice%20lokalne%20samouprave.pdf, 03.05.2018.

Bioekološke i geomorfološke značajke

1. Alegro, A. et al. (2010) Botanički važna područja Hrvatske. Zagreb: Školska knjiga.
2. Alegro A. (2000) Vegetacija Hrvatske, interna skripta.
3. Antolović J. et al (2006) Crvena knjiga sisavaca Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode.
4. Belančić A., Bogdanović T., Franković M., Ljuština M., Mihoković N. I Vitas B. (2008) Crvena knjiga vretenaca Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode.
5. Bognar, A. (2001) Geomorfološka regionalizacija Hrvatske, Acta Geographica Croatica 34, 7-29.
6. Duplić A. (2008) Slatkovodne ribe, Priručnik za inventarizaciju i praćenje stanja, DZZP.
7. Invazivne vrste, Slohtone biljke – Flora Croatica, https://hirc.botanic.hr/fcd/InvazivneVrste/ShowResults.aspx?hash=16987485, 09.05.2018.
8. Jelić D. Et al (2012) Crvena knjiga vodozemaca i gmazova Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode.
9. Maguire I. (2010) Slatkovodni rakovi – priručnik za inventarizaciju i praćenje stanja. Zagreb: Državni zavod za zaštitu prirode.

10. Mrakovčić M. Et al (2006) Crvena knjiga slatkovodnih riba Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode.
11. Nikolić T. (2006) Priručnik za inventarizaciju i praćenje stanja – Flora. Zagreb: Državni zavod za zaštitu prirode.
12. Nikolić T. i Topić J. (2005) Crvena knjiga vaskularne flore Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode.
13. Pljuskara – svjedok drevnog mora, Muzej Brodsko – posavske županije, 2014., http://www.slavonski-brod.hr/index.php/5128-otvorena-izlozba-pljuskara-svjedok-drevnog-mora, 17.04.2018.
14. Simonović, P. i sur. (2015) Ichthyofuna of the River Sava System, The Handbook of Environmental Chemistry book series (HEC, volume 31).
15. Šašić M., Mihoci I. I Kučinić M. (2015) Crvena knjiga danjih leptira Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Državni zavod za zaštitu prirode, Hrvatski prirodoslovni muzej.
16. Topić J. I Vukelić J. (2009) Priručnik za određivanje kopnenih staništa u hrvatskoj prema Direktivi o staništima EU. Zagreb: Državni zavod za zaštitu prirode.
17. Tutiš V., Kralj J., Radović D., Ćiković D. I Barišić S. ur. (2013) Crvena knjiga ptica Hrvatske. Zagreb: Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Državni zavod za zaštitu prirode.
18. Upravni odjel za graditeljstvo, stambeno-komunalne poslove i infrastrukturu Brodsko-posavske županije (2005) Izvješće o stanju okoliša Brodsko-posavske županije.
19. Zaštićena područja, Javna ustanova Natura Slavonica, https://natura-slavonica.hr/hr/projekti/zaspod/48-zas-pod.html, 08.05.2018.
20. Zaštićena priroda Brodsko – posavska, Godišnjak zaštite prirode u Brodsko – posavskoj županiji za 2012. godinu.
21. Zbirni preglednik katastra speleoloških objekata, http://speleo.haop.hr/dashboard/admin_units, 08.05.2018.

Gospodarstvo

1. BPŽ, HZJZ, CTR d.o.o. (2014) Analiza tržišta rada Brodsko – posavske županije.
2. Brodsko-posavska županija, Razvojna agencija Grada Slavonskog Broda d.o.o., https://www.ra-sb.hr/brodsko-posavska-zupanija/, 16.05.2018.
3. Državni ured za reviziju (2016) Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti – gospodarenje mineralnim sirovinama.
4. FINA (2017) Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika RH u 2016. godini na razini županija.
5. FINA (2016) Registar godišnjih financijskih izvještaja.
6. HGK (2018) BDP po županijama, Prikaz trendova u kretanju BDP-a županija na razini RH i EU.
7. HGK (2018) Robna razmjena hrvatskih županija: - vrijednosti, položaj u RH, zemlje partneri, struktura po NKD-u.
8. HGK (2016) Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru.
9. Izvješće o obavljenoj reviziji, osnivanja i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Brodsko – posavske županije, Slavonski Brod, 2014.

10. Izvješće o obavljenoj reviziji, osnivanja i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona, Zagreb, 2014.
11. Upravni odjel za gospodarstvo BPŽ (2017) Analiza poslovanja gospodarstva Brodsko – posavske županije u 2016. godini s dostupnim pokazateljima za 2017. godinu.

Poljoprivreda, stočarstvo i ribarstvo

1. Hidroing d.o.o. (2007) Plan navodnjavanja Brodsko-posavske županije, Agronomski fakultet.
2. Upravni odjel za poljoprivredu Brodsko-posavske županije (2016) Izvješće o stanju u poljoprivredi na području Brodsko – posavske županije u 2016. godini.
3. Upravni odjel za poljoprivredu Brodsko-posavske županije (2017) Izvješće o stanju u poljoprivredi na području Brodsko – posavske županije u 2016. godini.
4. VPB d.d. (2017) Sustav navodnjavanja Slobodnica, Elaborat zaštite okoliša.

Energetika

1. HEP – Operator distribucijskog sustava d.o.o., (2016) Desetogodišnji (2016.-2025.) Plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS-a s detaljnom razradom za početno trogodišnje i jednogodišnje razdoblje.
2. HERA – Hrvatska energetska regulatorna agencija (2015) Godišnje izvješće za 2014. godinu.
3. HOPS – Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (2015) Zagreb Desetogodišnji plan razvoja prijenosne mreže 2016. – 2025., s detaljnom razradom za početno trogodišnje i jednogodišnje razdoblje.
4. IN konzalting d.o.o. (2013) Procjena ugroženosti od požara BPŽ.
5. Plinacro d.o.o. (2014) Desetogodišnji plan razvoja plinskog transportnog sustava Republike Hrvatske 2014. – 2023.
6. Registar OEIKPP, https://oie-aplikacije.mingo.hr/InteraktivnaKarta/, 07.05.2018
7. Registar OEIKPP, https://oie-aplikacije.mingo.hr/pregledi/, 07.05.2018.
8. Speculum d.o.o. (2015) Akcijski plan energetske učinkovitosti BPŽ.
9. Upravni odjel za komunalno gospdarstvo i zaštitu okoliša (2016) Potencijal i korištenje obnovljivih izvora energije na području Brodsko-posavske županije.

Turizam

1. Bolfek i sur., 2013. Mogućnosti razvoja turizma na ruralnom području Brodsko-posavske županije, Pregledni rad, *Oeconomica Jadertina* I/2013.
2. Izvješće o radu i o financijskom poslovanju turističke zajednice Brodsko – posavske županije i direktorice ureda za 2017. godinu s financijskim izvješćem, Slavonski Brod, 2018.
3. Master plan razvoja turizma za područje središnje i južne Slavonije s naglaskom na Brodsko – posavsku i Požeško – slavonsku županiju.
4. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 55/2013)
5. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske (2017) Turizam u brojkama 2016.

15. PRILOZI

15.1 PRILOG 1. Dokumenti analizirani u svrhu određivanja ciljeva zaštite okoliša

15.1.1 Ciljevi zaštite okoliša uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Razvojnu strategiju te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade Razvojne strategije

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime Usvojena: RIO DE JANEIRO, 1992. Stupila na snagu: 21. ožujka 1994. Zakon o potvrđivanju Okvirne Konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN –MU 2/96) Kyoto protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime. Republika Hrvatska ratificirala je Protokol 1999. Zakonom o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime NN-MU 5/07.	Temeljni cilj Konvencije je „postići stabilizaciju koncentracija stakleničkih plinova u atmosferi na razinu koja će spriječiti opasno antropogeno djelovanje na klimatski sustav. Ta razina treba se ostvariti u vremenskom okviru dovoljno dugom da omogući ekosustavu da se prilagodi na klimatske promjene da se ne ugrozi proizvodnja hrane te da se omogući nastavak ekonomskog razvoja na održiv način“. Cilj Kyoto Protokola je smanjenje emisije stakleničkih plinova u industrijaliziranim zemljama za oko 5,2% u odnosu na razine iz 1990-ih godina u razdoblju od 2008. do 2012. godine.	Razvojnom strategijom uzete su u obzir klimatske promjene poput povećanje padalina, suše i poplavne opasnosti, no razmatraju se kao razlog poboljšanja sustava civilne zaštite. Smanjenje emisija u zrak gledano je kao rezultat poboljšanja sustava gospodarenja otpadom, međutim nisu uzete u obzir emisije stakleničkih plinova, kao niti njihovi izvori iz kojeg će razlogom isto biti obrađeno strateškom studijom, te će se tražiti dopuna Razvojne strategije prikladnim mjerama.
Konvencija o biološkoj raznolikosti Usvojena: RIO DE JANEIRO, 1992. Stupila na snagu: 29. prosinca 1993. Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 7. listopada 1996.	Uspostavlja očuvanje biološke raznolikosti kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti prirode i zajedničku obvezu čovječanstva. Tri su glavna cilja Konvencije: -očuvanje sveukupne biološke raznolikosti -održivo korištenje komponenata biološke raznolikosti -pravedna i ravnomjerna raspodjela dobrobiti koje proizlaze iz	Prepoznato je neadekvatno upravljanje prirodnim resursima iz kojeg je razloga formiran prioritet 3.3 Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti, koji je usmjeren na unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i voda, te zaštitu zaštićenih područja. Neke od aktivnosti uključuju obnovu staništa i krajolika važnih za očuvanje bioraznolikosti, te smjernice očuvanja prirode, ekosustava i

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti, (NN –MU 6/96)	korištenja genetskih izvora	bioraznolikosti kao i način njihovog provođenja u skladu sa smjernicama održivog razvoja.
Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) Usvojena: BERN, 1979. Stupila na snagu: 1. lipnja 1982. Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 1. studenog 2000. (NN-MU 11/00). Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija), (NN –MU 6/00)	Ima za cilj očuvati divlje životinje i biljke te njihova prirodna staništa i poticati europsku suradnju na tom polju, a osobiti naglasak stavlja se na potrebu zaštite ugroženih staništa i osjetljivih vrsta, uključujući migratorne vrste. Glavni ciljevi Konvencije su: 1. Osigurati očuvanje i zaštitu divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih prirodnih staništa (navedenih u dodacima I. I II Konvencije); 2. Povećanje suradnje između ugovornih stranaka, kao i regulirati eksploataciju tih vrsta (uključujući i migratorne vrste). U tu svrhu Konvencija nameće zakonske obveze ugovornim strankama zaštititi više od 500 divljih biljnih vrsta i više od 1.000 divljih životinjskih vrsta.	Prepoznato je neadekvatno upravljanje prirodnim resursima iz kojeg je razloga formiran prioritet 3.3 Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti, koji je usmjeren na unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i voda, te zaštitu zaštićenih područja. Neke od aktivnosti uključuju obnovu staništa i krajolika važnih za očuvanje bioraznolikosti, te smjernice očuvanja prirode, ekosustava i bioraznolikosti kao i način njihovog provođenja u skladu sa smjernicama održivog razvoja.
Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija) Usvojena: BONN, 1979. Stupila na snagu: 1. prosinca 1983. Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 1.listopada 2000. (NN-MU 13/2011) Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija), (NN-MU 6/00).	Cilj Konvencije je očuvanje migratornih vrsta divljih životinja u čitavom području njihove rasprostranjenosti. Konvencija predstavlja okvir unutar kojeg države članice mogu poduzimati mjere zaštite i očuvanja migratornih vrsta i njihovih staništa na globalnoj razini.	Prepoznato je neadekvatno upravljanje prirodnim resursima iz kojeg je razloga formiran prioritet 3.3 Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti, koji je usmjeren na unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i voda, te zaštitu zaštićenih područja. Neke od aktivnosti uključuju obnovu staništa i krajolika važnih za očuvanje bioraznolikosti, te smjernice očuvanja prirode, ekosustava i bioraznolikosti kao i način njihovog provođenja u skladu sa smjernicama održivog razvoja.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Konvencija o močvarama od međunarodne važnosti, naročito kao staništa ptica močvarica (Ramsarska konvencija) (Ramsar, 1971) (Republika Hrvatska je stranka Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. Listopada 1991. (NN-MU 12/93), kada je i stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku)	Opće očuvanje močvara na vlastitom teritoriju i poticanje međunarodne suradnje u zaštiti i održivom iskorištavanju močvarnih staništa.	Na području županije manjim dijelom nalazi se ramsarsko područje Lonjsko Polje. Iako je Prioritetom 3.3. Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti predviđena mjera 3.3.1 Zaštite, očuvanja, održavanja, promicanja, daljnjeg razvoja i održivog korištenja zaštićenih područja, potrebno je Razvojnom strategijom naglasiti potrebu za očuvanjem navedenog područja kroz smjernice za sprečavanje ugrožavanja močvarnih područja isušivanjem, zatrpavanjem, zagađivanjem, preinačavanjem, prekomjernom eksploatacijom i unošenjem stranih vrsta.
Konvencija o europskim krajobrazima Usvojena: FIRENZE, 2000. Stupila na snagu (i u odnosu na Republiku Hrvatsku): 1. ožujka 2004. (NN-MU11/04). Republika Hrvatska potpisala Konvenciju u Firenci 2000. Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima, (NN-MU 12/02).	Promicanje krajobrazne zaštite, upravljanja i planiranja europskih krajobraza te organiziranje europske suradnje po pitanjima krajobraza. Odnosi se na cjelokupni teritorij stranaka i obuhvaća prirodna, ruralna, gradska i prigradska područja uključujući kopno, područja kopnenih voda i morska područja. Ključni aspekt je aktivna uloga koja se pridaje javnosti u pogledu percepcije i vrednovanja krajobraza. Jačanje svijesti je ključno zbog uključivanja javnosti u odluke koje se odražavaju na njen životni krajobraz.	Krajobraz se u Razvojnoj strategiji tretira kao turistička atrakcija, te će se stoga strateškom studijom obraditi krajobrazni problemi i predložiti odgovarajuće mjere zaštite i očuvanja prema potrebi.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša Usvojena: AARHUS, 1998. Stupila na snagu: 30. listopad 2001. Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 25. lipnja 2007. (NN-MU 7/08). Zakon o potvrđivanju Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u okolišu, (NN-MU 1/07).	Radi doprinosa zaštiti prava svake osobe sadašnjega i budućih naraštaja na život u okolišu pogodnom za njegovo ili njezino zdravlje i dobrobit, svaka jamči se pravo pristupa informacijama, sudjelovanja javnosti u odlučivanju o okolišu i pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša.	Sudjelovanje javnosti u odlučivanju o okolišu bit će ostvareno tijekom postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Razvojne strategije koji uključuje sudjelovanje javnosti u vidu javnog uvida i javne rasprave.

15.1.2 Pregled odnosa Razvojne strategije s osnovnim ciljevima pojedinih strategija, planova i programa, kao i načina na koji su ciljevi istih uzeti u obzir pri izradi Razvojne strategije

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, 2017.	SRRRH namjerava pridonijeti utvrđivanju prioritetnih aktivnosti usmjerenih prema jačanju razvojnog potencijala svih hrvatskih regija, smanjenju regionalnih razlika te jačanju i izgradnji razvojnog potencijala slabije razvijenih dijelova zemlje. SRRRH daje okvir i smjernice za daljnji razvoj politike regionalnoga razvoja temeljem utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta. Strateški ciljevi uključuju: 1. Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja 2. Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti 3. Sustavno upravljanje regionalnim razvojem	Brodsko-posavska županija spada u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeks razvijenosti ispod 75% i prema tome spada u skupinu potpomognutih područja. Niska razina razvijenosti BPŽ-a ukazuje i na negativnu konkurentnost i investicijski interes. Ciljevi Strategije preneseni su i u Razvojnu strategiju kao ciljevi 1. Razvoja ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života i 2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti. Ciljevi se planiranu ostvariti rješavanjem razvojnih problema koji dovode do loše konkurentnosti gospodarstva. Povećanje ranga konkurentnosti postići će se ulaganjem u istraživanje i razvoj, razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture, unaprjeđenje i primjenu novih tehnologija i inovacija, ulaganje u poljoprivrednu proizvodnju i razvoj turizma.
Nacionalna strategija zaštite okoliša i Plan djelovanja na okoliš (NSPDO) (NN 46/02)	<u>Globalni i opći dugoročni ciljevi zaštite okoliša</u>: 1. Održavati i poboljšavati sveukupnu kakvoću života; 2. Održavati trajan pristup prirodnim izvorima; 3. Izbjeći svaku trajnu štetu na okolišu; 4. Smatrati da k održivom ide onaj razvoj koji zadovoljava sadašnje potrebe, a bez ugrožavanja budućih naraštaja i mogućnosti da zadovolje vlastite potrebe. <u>Dugoročni nacionalni ciljevi u zaštiti okoliša:</u> 1. Sačuvati i unaprijediti kakvoću voda, mora, zraka i tla u Republici Hrvatskoj; 2. Održati postojeću biološku raznolikost u Republici Hrvatskoj;	Kao uvjet za uspješan održivi razvoj Razvojna strategija prepoznaje potrebu za ulaganje u znanja i infrastrukturu za upravljanje obnovljivim izvorima energije i zaštićenim područjima. Većina zaštićenih područja u BPŽ-u su ugrožena te je potrebno prilagoditi načine njihovim upravljanjem i općenito osigurati kvalitetnu zaštitu već zaštićenih, a i ostalih prirodnih područja. U okviru Cilja 3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti stoga se prilikom razvijanja infrastrukturnih sustava nastoji uključivati sve mjere zaštite okoliša od negativnih utjecaja, te ulagati u energetski učinkovita rješenja kojima će se osigurati održivost razvoja.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
	3. Sačuvati prirodne zalihe, a osobito integritet i značajke područja posebnih prirodnih vrijednosti (more, obala i otoci, planinski dio Republike Hrvatske itd.). Jedan od kratkoročnih i operativnih ciljeva je integracija zaštite okoliša u sve sektore koji djeluju na okoliš ili žive od okoliša tako da je zaštita okoliša sastavni dio svih politika, planova i programa.	
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.	Opći cilj strategije jest povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj. Nadalje, predstavljaju se i ciljevi u vidu: -povećanja konkurentnosti maloga gospodarstva u Hrvatskoj -unaprjeđenja ekonomske uspješnosti malog gospodarstva u sektorima prerađivačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti -razvijanja različitih financijskih mogućnosti za subjekte maloga gospodarstva te uklanjanje financijskog jaza za malo gospodarstvo -pružanja potpore osnivanju novih poduzeća, povećanje broja aktivnih poduzeća i jačanje institucija koje pružaju potporu poduzetnicima kako bi se na taj način pridonijelo ravnomjernijem i uravnoteženom razvoju hrvatskih regija	Cilj 2. Razvojne strategije koji se odnosi na Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa je u skladu s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija i to s tematskim ciljem 1: Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija i ciljem 6: Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa. Ovaj cilj će se ostvariti rješavanjem razvojnih problema koji dovode do loše konkurentnosti gospodarstva. Povećanje ranga konkurentnosti postići će se ulaganjem u istraživanje i razvoj, razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture, unaprjeđenje i primjenu novih tehnologija i inovacija, ulaganje u poljoprivrednu proizvodnju i razvoj turizma.
Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.	Nacionalna strategija razvoja zdravstva uzima u obzir dvije perspektive – kratkoročnu i dugoročnu. Strateški razvojni pravci i prioriteti trebali bi osigurati da se razvoj sustava zdravstva ostvaruje postupno i kontinuirano, uz uvažavanje prijedloga i mjera od subjekata koji određeni dio zdravstvene zaštite pružaju i provode. Izbjegavaju se radikalne reformske zahvate kojima je teško predvidjeti neželjene učinke, a koje mogu izazvati i veće probleme od onih koji su se nastojali riješiti samim reformskim zahvatom. Strateški razvojni pravci definirani Nacionalnom strategijom su kako slijedi: 1. Poboljšanje povezanosti i kontinuiteta u zdravstvu	U okviru Cilja 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života predviđen je prioritet 1.4 Povećanja dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi, a koji pokriva razvojne pravce definirane Nacionalnom strategijom.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
	2. Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite 3. Povećanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenog sustava 4. Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite 5. Poboljšanje pokazatelja zdravlja.	
Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, 2009.	1. Uvažiti nacionalne osobitosti; 2. Promicati gospodarstvo temeljeno na blagostanju, razvojnim promjenama, natjecateljskom duhu i s društvenom odgovornošću, gospodarstvo koje osigurava visoki standard života te punu i visokokvalitetnu zaposlenost; 3. Promicati demokratsko, socijalno uključivo, kohezivno, zdravo, sigurno i pravedno društvo koje poštuje temeljna prava i kulturnu raznolikost te koje stvara jednake mogućnosti i bori se protiv diskriminacije u svim oblicima; 4. Zaštititi kapacitet Zemlje da održi život u svoj svojoj raznolikosti, poštovati ograničenja koja postoje pri korištenju prirodnih dobara i osiguravati visoku razinu zaštite i poboljšanja kakvoće okoliša, sprječavati i smanjivati onečišćenje okoliša i promicati održivu proizvodnju i potrošnju kako gospodarski rast ne bi nužno značio i degradaciju okoliša; 5. Znanstvenim i stručnim spoznajama razvijati sustav zaštite zdravlja ljudi, uključujući sanaciju postojećih opterećenja okoliša; 6. Jačati uspostavu demokratskih institucija u regiji i svijetu te braniti njihovu stabilnost, polazeći od univerzalnog prava na mir, sigurnost i slobodu; 7. Aktivno promicati održivi razvoj u regiji i svijetu.	Cilj 3. Razvojne strategije koji se odnosi na Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti definiran je temeljem rezultata analize stanja u sektorima komunalne, energetske i prometne infrastrukture, kao i analize energetske učinkovitosti te zaštite prirode i okoliša. Razvijena komunalna i prometna infrastruktura nezaobilazan je faktor gospodarskog, a time i općeg razvoja svih ostalih područja. Kao uvjet za uspješan održivi razvoj također je potrebno ulaganje u znanja i infrastrukturu za upravljanje obnovljivim izvorima energije i zaštićenim područjima. Većina zaštićenih područja u BPŽ-u su ugrožena te je potrebno prilagoditi načine njihovim upravljanjem i općenito osigurati kvalitetnu zaštitu već zaštićenih, a i ostalih prirodnih područja. Kako bi se ostvario ovaj cilj, definirano je niz mjera kojima se usmjerava prema daljnjem razvoju komunalne, energetske i prometne infrastrukture, povećanju korištenja obnovljivih izvora energije i općenito povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima, poboljšanje upravljanja prirodnim i zaštićenim područjima, daljnju zaštitu okoliša i prirode kao i očuvanje biološke raznolikosti.
Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, 1997. (NN	1. Osnažiti prostorno razvojnu strukturu Države; 2. Povećati vrijednost i kvalitetu prostora i okoliša;	BPŽ ima povoljan položaj za iskorištavanje postojeće prometne mreže i njen daljnji razvoj. Komunalna infrastruktura još uvijek

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
76/13) i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13)	3. Racionalno koristiti i zaštititi nacionalna dobra; 4. Uvažiti zajednička obilježja i osobitosti područja; 5. Razvijati infrastrukturne sustave na cijelom području države; 6. Osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja; 7. Usmjeriti prostorno-razvojne prioritete prvenstveno na poboljšanje učinkovitosti u okvirima već izgrađenog i korištenog prostora te na stvaranje uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih aktivnosti i poboljšanja kvalitete života na svim, osobito depopulacijskim područjima.	nije u potpunosti razvijena, te su potrebna daljnja veća ulaganja. Kao uvjet za uspješan održivi razvoj također je potrebno ulaganje u znanja i infrastrukturu za upravljanje obnovljivim izvorima energije i zaštićenim područjima što je obuhvaćeno Ciljem 3. Razvoj komunalne I prometne infrastrukture, uz održivi razvoj I zaštitu bioraznolikosti, čime je Razvojna strategija usklađena s nacionalnom strategijom.
Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17)	U cilju uravnoteženog i održivog razvoja, podizanja kvalitete života i ublažavanja negativnih demografskih procesa, postavke koncepcije jesu: **1. afirmacija policentričnosti,** osobito jačanjem uloge makroregionalnih središta, ali i ostalih više i srednje rangiranih središta značajnih za oblikovanje uravnotežene prostorne strukture, osnaživanjem gradova subregionalnog i lokalnog značaja u područjima ugroženima depopulacijom i poticanjem njihova umrežavanja u policentrične saveze kao osnove održivih i otpornih regija **2. ublažavanje tempa depopulacije najugroženijih područja** poticanjem prirodnog obnavljanja stanovništva i stvaranjem preduvjeta privlačnosti za mlađu populaciju, prema konceptu socijalne uključenosti, ravnopravnog pristupa javnim i drugim sadržajima, prava na rad i osobni napredak, korištenjem potencijala novih tehnologija, zelenog poslovanja i turističke atraktivnosti **3. očuvanje identiteta hrvatskog prostora** planskim promišljanjem cjelokupnog teritorija i cjelovito osmišljenim uključivanjem prirodne i kulturne baštine temeljenim na cjelovito sagledanom i vrednovanom krajobrazu u sustav prostornog	Ciljem 1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života nastoji se poboljšati društveni i sustav tržišta rada kako bi se zaustavili negativni demografski trendovi i depopulacija. Mjere poticanja gospodarstva uključene su u Cilj 2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa, dok mjere unaprjeđenja infrastrukture obuhvaćene su Ciljem 3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti čime je Razvojna strategija usklađena s ciljevima Strategija prostornog razvoja.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
	uređenja te ravnopravnim planerskim tretmanom kopna i mora na postavkama održivog razvoja **4. korištenje prednosti geoprometnog položaja** za razvoj posredničkih prometnih, gospodarskih i političkih funkcija, između zapadne i srednje Europe te jugoistočne Europe i Bliskog istoka, posebice prirodnom usmjerenošću zemalja srednjeg Podunavlja prema Jadranu i Mediteranu **5. održivi razvoj gospodarstva i infrastrukturnih sustava,** odmjerenim korištenjem prostora i usmjeravanjem razvojnih aktivnosti prema već korištenom zemljištu, intenzivnijim razvojem sustava željezničkog, pomorskog, riječnog i zračnog prometa i poboljšanjem mreže cestovnih prometnih poveznica **6. povezivanje s europskim prostorom,** primjenom načela teritorijalne kohezije, ostvarivanjem zajedničkih standarda zaštite okoliša, sudjelovanjem u realizaciji europskih prometnih i infrastrukturnih mreža te sudjelovanjem u izradi zajedničkih dokumenata i provedbi istraživačkih i drugih projekata vezanih uz prostorni razvoj **7. integrirani pristup prostornom uređenju** usklađivanjem sektorskih politika i razvojnih dokumenata s principima zaštite i promocije uporišnih vrijednosti, prioritetima i usmjerenjima prostornog razvoja te sagledavanjem potencijalnih instrumenata provedbe planiranog prostornog razvoja u svim sektorima **8. aktivna prilagodba dinamici promjena** jačanjem kapaciteta hrvatskog prostora i sustava prostornog uređenja za prilagodbu posljedicama klimatskih promjena, društvenim promjenama, gospodarskim trendovima i tehnološkom napretku te za smanjenje rizika od katastrofa.	

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, 2005 – 2025.	Gospodarenje otpadom Republike Hrvatske počiva na tzv. Bezdeponijskom konceptu kao idealu. Za njegovo ostvarenje bilo bi potrebno zatvaranje kruga od izbjegavanja nastajanja otpada, smanjenja količina i štetnosti, reciklaže i oporabe (mehaničke, biološke, energetske) do iskorištavanja inertnog ostatka. Da bi se to postiglo preduvjet je stalni odgoj i obrazovanje svih ciljnih grupa i sudjelovanje građana od prve zamisli do realizacije i upravljanja.	Razvojna strategija prepoznaje nepotpunost razvoja sustava gospodarenja otpadom koji bi bio usklađen sa ciljevima Strategije, te je potrebno ulaganje rada i financijskih sredstava za realiziranje cjelovitog sustava gospodarenje otpadom. Trenutno su u provedbi aktivnosti planiranih mjera za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom koji uključuje i uspostavu Županijskog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Šagulje, te su formirane mjere za ostvarenje dugoročnog koncepta pametnog i održivog gospodarenje otpadom, kojim će se smanjiti negativan utjecaj na okoliš, klimu i ljudsko zdravlje.
Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017.-2022. godine	U nedostatka donesenog plana za novo plansko razdoblje, nastavlja se primjenjivati dosadašnji Plan gospodarenja otpadom koji počiva na uspostavi cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, sanacije i zatvaranja postojećih odlagališta, sanacije »crnih točaka«, lokacija u okolišu visoko opterećenih otpadom, razvoja i uspostave regionalnih i županijskih centara za gospodarenje otpadom, s predobradom otpada prije konačnog zbrinjavanja ili odlaganja, te uspostave potpune informatizacije sustava gospodarenja otpadom. Isto se postiže: -donošenjem planova/programa gospodarenja otpadom u Županijama -uspostavljanjem Regionalnih centara za gospodarenje otpadom za više Županija -Organizirano prikupljanje i sigurno odlaganje (komunalnog) otpada u skladu sa standardima i lokalnom strategijom -Omogućavanje odvojenog sakupljanja sekundarnih sirovina i biootpada te prijevoza do CGO-a -kontinuirano educiranje lokalnog stanovništva	Razvojna strategija prepoznaje nepotpunost razvoja sustava gospodarenja otpadom koji bi bio usklađen sa ciljevima Strategije, te je potrebno ulaganje rada i financijskih sredstava za realiziranje cjelovitog sustava gospodarenje otpadom. Trenutno su u provedbi aktivnosti planiranih mjera za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom koji uključuje i uspostavu Županijskog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Šagulje, te su formirane mjere za ostvarenje dugoročnog koncepta pametnog i održivog gospodarenje otpadom, kojim će se smanjiti negativan utjecaj na okoliš, klimu i ljudsko zdravlje. Izgradnja RCGO Šagulje jedan je od strateških projekata Razvojne strategije.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine	Strategija određuje smjer u kojem će se povećavati atraktivnost i konkurentnost hrvatskog turizma i destinacija, što će rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po kriteriju konkurentnosti. Nadalje Strategija planira poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja uz kontinuirano povećanje udjela hotela te podizanje kvalitete smještaja u kampovima i kućanstvima te opadanje njihovih udjela u ukupnom smještajnom kapacitetu. Bavi se ciljem novog zapošljavanja, gdje bi se otvorilo 20 do 22 tisuće novih radnih mjesta u turizmu te oko 10 tisuća radnih mjesta u ne turističkim djelatnostima, ali induciranih turističkom aktivnošću. Ostvaruju se preduvjeti za realizaciju novih investicija, kao i povećanja turističke potrošnje. Za makroregiju Kontinentalna Hrvatska kojoj pripada i prostor županije tržišno najspremniji proizvodi su kulturni turizam, odmor u ruralnim područjima i cikloturizam. Strategijom se također i predlažu potencijalni greenfield projekti na državnoj imovini u županiji koji uključuju kampove, tematske parkove, izgradnja kongresnih centara gdje bi se veći kongresni centri bili povezivali s okolicom. Strategijom određeni primarni turistički proizvodi za regiju Slavonija su gradski kulturni turizam, gastro i enoturizam, cikloturizam, te ruralni i planinski turizam. Kao sekundarni proizvodi ističu se lov i ribolov, ekoturizam, turizam baštine, te lječilišni turizam.	Smjernice Strategije ugrađene su u Razvojnu strategiju kao prioritet 2.3 Razvoj turizma i valorizacija kulture i prirodne baštine, te se poštuju prijedlozi razvoja selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam. Potencijal razvoja turističkog proizvoda Razvojna strategija vidi prije svega na prirodnim i kulturnim vrijednostima područja, s naglaskom na tradicijske vrijednosti. Bitno je obogatiti turističku ponudu kulturnim sadržajima u svrhu promoviranja i unapređivanja kulturnog turizma. Također, analizom stanja istaknuli su se slijedećih oblici turizma koji imaju potencijal za razvoj na području BPŽ-a: tranzitnog, lovnog i ribolovnog, kulturnog i manifestacijskog, ekološkog, ruralnog, cikloturizma, izletničkog i rekreacijskog.
Akcijski plan razvoja cikloturizma	Iz vizije razvoja do 2020. godine proizlazi da bi cikloturizam trebao postati jedan od važnijih oblika turizma u Hrvatskoj, pri tom dodatno značajan kao oblik turističkih aktivnosti koji nije ograničen samo na ljetnu turističku sezonu i koji ima osobitu važnost za turistički razvoj kontinentalnog dijela Hrvatske. Da bi se taj ključni cilj ostvario, u svakom od glavnih području djelovanja nužno je realizirati najvažnije ciljeve nižeg reda, što se u prvom redu odnosi na sljedeće:	Razvojna strategija prepoznaje biciklizam kao jedan od mogućih turističkih proizvoda koji se mogu razvijati u županiji, međutim potrebna su ulaganja u mrežu biciklističkih staza kako bi se omogućio razvoj, te povećala sigurnost u prometu. Mjerom 3.1.3 Razvoj komunalne infrastructure za poboljšanje kvalitete života predviđena je izgradnja, rekonstrukcija, obnova i modernizacija biciklističkih staza i traka.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
	1. Stvaranje osnovne mreže primjereno uređenih cikloturističkih ruta 2. Osiguranje međusobnog povezivanja ruta na dijelovima gdje je to tehnički ili financijski prezahtjevno zadovoljavajućim oblikom transportiranja 3. Jasno reguliranje kretanja biciklista po državnim, županijskim i lokalnim cestama razina u skladu s najboljom europskom praksom po pitanju sigurnosti kretanja 4. Stvaranje organizacijskog i regulatornog okvira koji će omogućiti kvalitetno umrežavanje svih dionika relevantnih za turističko korištenje bicikala, 5. Stvaranje poticajne klime za sve vrste poduzetništva vezanih uz cikloturizam 6. Davanje veće važnosti cikloturizmu u sklopu svih oblika promidžbenih aktivnosti	
Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine	Temeljem analize prometnog sektora, Strategijom prometnog razvoja predloženi su specifični ciljevi koji vrijede za sve sektore, a odnose se na područje Brodsko-posavske županije. To je prvenstveno Kvalitetnije usuglasiti upravljanje prometom sa susjednim zemljama (BiH –luke Ploče i Slavonski Brod, cestovne i željezničke veze s BiH, Slovenijom, Srbijom, Italijom, Crnom Gorom i Mađarskom), Razviti potencijal glavnih logističkih središta (luke Rijeka, luke Split, luke Ploče, luke Vukovar, luke Osijek, luke Slavonski Brod, čvora Zagreb preko luke Sisak), – Odrediti se prema ulozi Luke Slavonski Brod koja se osim na hrvatski dio zaleđa oslanja i na zaleđe u BiH, te na Luku Sisak kojoj je zaleđe cijela Središnja Hrvatska, te može biti važan čimbenik u tranzitnom prometu između sjevernojadranskih luka i srednje i istočne Europe, SC5 - Ukloniti uska grla na plovnim putovima (Dunav, Sava, Drava). Mjere za cestovni promet uključuju: Poboljšanje pristupa luci Slavonski Brod - Slavonski Brod, kao glavna luka na rijeci Savi,	Razvojnom strategijom prepoznata je potreba poticanja razvoja riječnog prometa, te podržavanja razvoja riječnih luka. Budući da načela europske prometne politike koja se nalaze u Bijeloj knjizi Europske unije potiču razvoj unutarnje plovidbe kao ekološki prihvatljivijeg i sigurnije načina prometa, te potrebe za smanjenjem zagušenja i problema s kapacitetima cestovnog prometa, potrebno je u Razvojnoj strategiji dodatno naglasiti mjere navedene u Strategiji razvoja prometa vezano za Luku Slavonski Brod. Promet općenito je preusmjeren na cestovni promet, što je dugoročno okolišno i ekonomski manje isplativo od prijevoznih alternative iz kojeg razloga su mjere Razvojne strategije usmjerene na razvoj cestovne infrastructure. Održivi razvoj infrastrukturnog sustava treba se razviti primjenom novih tehnologija i sustava kombiniranja s postojećim mrežama i postojećim koridorima i gospodarskim okolnostima, zbog čega u Razvojnoj strategiji treba veću važnost dati ostalim prometnim

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
	jedina je luka unutarnjih voda u Republici Hrvatskoj na rijeci Savi koja je sastavni dio osnovne mreže TEN-T mreže. Razvoj luke i dodatne poslovne zone potrebno je koordinirati s poboljšanjima druge prometne infrastrukture, posebno cestovne. NPM ukazuje na dobru pristupačnost Luke Slavonski Brod, a u tijeku je projektiranje i izgradnja istočne vezne ceste sa spojem prema luci.	modovima.
Program ruralnog razvoja 2014.-2020.	U okviru Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske, identificirani su sljedeći ciljevi: -poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima -poboljšanje održivosti i konkurentnosti poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama -promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi -promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika, otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru -promicanje društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.	Nejednaka naseljenost unutar BPŽ-a upućuje na izraženu centraliziranost te je potrebno usmjeriti socio-ekonomski razvoj kroz djelatnosti i područja razvoja koja pogoduju ruralnim i marginaliziranim područjima. Razvojnom strategijom nastoji se oživiti depopulirani ruralni prostor razvojem turizma I poboljšavanjem dostupnosti usluga u ruralnim krajevima. Ciljem 2 nastoji se utjecaji na daljnji razvoj poljoprivrede kao jedne od prioritetnih gospodarskih grana, ali I povezivanje sektora s ostalim nepoljoprivrednim djelatnostima (na primjer poljoprivrede I turizma I ugostiteljstva).

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015.	Povećati efikasnost i uspješnost politike zaštite i očuvanja kulturne baštine radi njezina održivog korištenja Povećati prihode i druge koristi od održivog korištenja kulturne baštine Podizati razinu svijesti pojedinaca i zajednice o važnosti kulturne baštine i održivom korištenju kulturne baštine.	Kulturna baština prepoznata je kao pokretač razvoja gospodarstva i doprinosa stvaranju poticajnog okruženja. Potrebno je izvršiti valorizaciju kulturne baštine za održivo korištenje, adresirati problem nedostatak financijskih kapaciteta i kadra za razvoj poduzetništva u kulturi, nedovoljne uključenosti kulturne baštine u turističku ponudu, nepostojanje intersektorske suradnje obrazovnih, turističkih i kulturnih institucija. Održivo korištenje kulturne baštine je obuhvaćeno Prioritetom 2.3 Razvoj turizma I valorizacija kulturne I prirodne baštine
Strategija upravljanja vodama, 2008.-2038.	Osiguravanje održivog korištenja voda, što podrazumijeva osiguranje dovoljnih količina voda zadovoljavajuće kakvoće za postojeće i razvojne potrebe svih korisnika, vodeći računa o prirodnim mogućnostima (obnovljivosti) resursa. Osim toga, nužno je postići i odgovarajući standard i razinu sigurnosti opskrbe vodom za sve korisnike. Postizanje cjelovitog i usklađenog vodnog režima na državnom teritoriju Osiguranje pitke vode za stanovništvo u skladu s higijensko-sanitarnim standardima, što uključuje i povećanje stupnja opskrbljenosti stanovništva iz javnih vodoopskrbnih sustava na prosječno 85-90 %, Osigurati potrebnu količinu vode odgovarajuće kakvoće za različite gospodarske namjene, Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnoga djelovanja voda Postići i očuvati dobro stanje voda zbog zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.	Na području Brodsko-posavske županije nalazi se 23 crpilišta vode i tri velika vodoopskrbna distributivna sustava. Opskrbljenost vodom u Brodsko-posavskoj županiji nije na zadovoljavajućoj razini jer nisu svi dijelovi BPŽ-a opskrbljeni vodom te je do sada pokriveno oko 90% ukupnog udjela stanovnika. Na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske prosjek opskrbljenosti je 73%. Stanovnici BPŽ-a koji nisu priključeni na sustav javne vodoopskrbe vodom se opskrbljuju iz lokalnih vodovoda ili individualnih vodozahvata (cisterne i bunari) u kojima se kakvoća vode provodi prema potrebi i procjeni korisnika. Mjerom 3.1.1 predviđeno je Daljnje pokrivanje javnim vodoopskrbnim i odvodnim sustavom uz obnovu postojećeg sustava. Prema ispitivanjima kakvoće vode rijeke Save pripada II vrsti vode prema propisanim vrijednostima iz Uredbe o klasifikaciji voda (”Narodne novine”, broj 77/98) prema biološkim pokazateljima. Odstupanja prema višoj kategoriji onečišćenja vode uočena su kod mikrobioloških pokazatelja, hranjivih tvari, koncentracije mineralnih ulja i povremeno kod režima kisika. Gore navedenom mjerom također je predviđeno provođenje istraživanja i analiza kvalitete voda, međutim potrebno je formirati aktivnije mjere zaštite voda kako bi se osiguralo dobro stanje voda.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Plan upravljanja vodnim područjima 2016-2021.	PUVP se sastoji od dvije komponente upravljanja: -Upravljanje stanjem voda (izgradnja sustava za prikupljanje i pročišćavanje komunalnih otpadnih voda, usklađenje ispuštanja industrijskih-tehnoloških otpadnih voda s propisanim standardima, primjena propisa koji uređuju proizvodnju, promet i uporabu kemikalija, uključujući biocidne pripravke i sredstva za zaštitu bilja, kojima se propisuje zabrana ili ograničenje za većinu prioritetnih i drugih onečišćujućih tvari prema kojima se ocjenjuje kemijsko stanje voda, dosljedna primjena mjera za provedbu Direktive o zaštiti voda od onečišćenja koje uzrokuju nitrati poljoprivrednog podrijetla -Upravljanja rizicima od poplava (dostizanje potrebne funkcionalnosti sustava zaštite od poplava na vodama I. i II. reda, Uspostava sustava zaštite od poplava koji osigurava prihvatljiv rizik od poplava na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske)	Na području Brodsko-posavske županije nalazi se 23 crpilišta vode i tri velika vodoopskrbna distributivna sustava. Opskrbljenost vodom u Brodsko-posavskoj županiji nije na zadovoljavajućoj razini jer nisu svi dijelovi BPŽ-a opskrbljeni vodom te je do sada pokriveno oko 90% ukupnog udjela stanovnika. Na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske prosjek opskrbljenosti je 73%. Stanovnici BPŽ-a koji nisu priključeni na sustav javne vodoopskrbe vodom se opskrbljuju iz lokalnih vodovoda ili individualnih vodozahvata (cisterne i bunari) u kojima se kakvoća vode provodi prema potrebi i procjeni korisnika. Mjerom 3.1.1 predivđeno je Daljnje pokrivanje javnim vodoopskrbnim i odvodnim sustavom uz obnovu postojećeg sustava. Prema ispitivanjima kakvoće vode rijeke Save pripada II vrsti vode prema propisanim vrijednostima iz Uredbe o klasifikaciji voda (”Narodne novine”, broj 77/98) prema biološkim pokazateljima. Odstupanja prema višoj kategoriji onečišćenja vode uočena su kod mikrobioloških pokazatelja, hranjivih tvari, koncentracije mineralnih ulja i povremeno kod režima kisika. Gore navedenom mjerom također je predviđeno provođenje istraživanja i analiza kvalitete voda, međutim potrebno je formirati aktivnije mjere zaštite voda kako bi se osiguralo dobro stanje voda.
Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014. – 2023.	Strateški cilj je tehničko i organizacijsko okrupnjavanje i specijalizacija isporučitelja vodnih usluga radi unaprjeđenja ekonomske i okolišne učinkovitosti i održivosti. - Unaprijediti i/ili održati minimalno dobro stanje voda - Osiguranje dovoljnih količina vode namijenjene ljudskoj potrošnji i razne gospodarske namjene, kao i postizanje i očuvanje dobrog stanja voda - Postupno uvođenje ekonomske cijene vode uz poštivanje temeljnog načela "korisnik/onečišćivač plaća". Postupnim uvođenjem ekonomske cijene vode, također se očekuje i racionalizacija potrošnje	Opskrbljenost vodom u Brodsko-posavskoj županiji nije na zadovoljavajućoj razini jer nisu svi dijelovi BPŽ-a opskrbljeni vodom te je do sada pokriveno oko 90% ukupnog udjela stanovnika. Na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske prosjek opskrbljenosti je 73%. Stanovnici BPŽ-a koji nisu priključeni na sustav javne vodoopskrbe vodom se opskrbljuju iz lokalnih vodovoda ili individualnih vodozahvata (cisterne i bunari) u kojima se kakvoća vode provodi prema potrebi i procjeni korisnika. Gospodarenje otpadnim vodama slabije je razvijeno. Sustav odvodnje vode obuhvaća 54% stanovnika i 8% naselja u BPŽ-u, a adekvatan sustav odvodnje imaju samo gradovi. U Slavonskom Brod izgrađen je sustav odvodnje i prateći uređaj za

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
	- Osigurati dovoljne količine kvalitetne vode iz postojećih ili novih izvora (resursa) za potrebe javne vodoopskrbe uz striktno provođenje zaštitnih mjera u zonama sanitarne zaštite. Izraditi dugoročni plan razvoja - Unaprjeđenje upravljanja javnim vodoopskrbnim sustavima i sustavima javne odvodnje.	pročišćavanje. Osim u gradovima gospodarenje otpadnim vodama gotovo je nepostojeće. Kako bi se stanje u gospodarenju vodama uskladilo s Programom, formirana je mjera Daljnjeg pokrivanja javnim vodoopskrbnim sustavom uz obnovu postojećih sustava.
Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine	Svrha Plana je određivanje sprječavanja ili postupnog smanjenja onečišćenja zraka u cilju zaštite zdravlja ljudi, kvalitete življenja i okoliša u cjelini. Unaprjeđivanje cjelovitog sustava upravljanja kvalitetom zraka i praćenja kvalitete zraka na teritoriju Republike Hrvatske Smanjivanje i ograničavanje emisija onečišćujućih tvari koje nepovoljno utječu na zakiseljavanje, eutrofikaciju i fotokemijsko onečišćenje Smanjivanje i ograničavanje emisija stakleničkih plinova i tvari koje oštećuju ozonski sloj te održavanje razine odliva stakleničkih plinova. Osiguranje dostupnosti informacija javnosti vezano uz kvalitetu zraka, emisije onečišćujućih tvari, stakleničkih plinova i potrošnje tvari koje oštećuju ozonski sloj, projekcije emisija onečišćujućih tvari i stakleničkih plinova te provedbe politike i mjera za poboljšanje kvalitete zraka te ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama putem informacijskog sustava zaštite zraka. Osiguranje financiranja pripreme i provedbe mjera za smanjivanje i ograničavanje emisija onečišćujućih tvari u zrak, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama te aktivnosti nadogradnje i osnaživanja upravno-administrativnih, znanstvenih i stručnih institucija i njihovih kapaciteta. Unaprjeđenje međunarodne aktivnosti i suradnje na području zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena.	Najveće onečišćenje na području BPŽ-a je u gradu Slavonski Brod gdje su preliminarne analize iz 2014. godine kvalitete zraka pokazale da je zrak kao II. kategorija s obzirom na ozon, sumporovodik i lebdeće čestice. Kvalitetu zraka mjeri i Agencija za zaštitu okoliša koja je u siječnju 2016. godine izmjerila količinu PM 2,5 čestica od 86,80, što se smatra visokim, četvrtim od pet stupnjeva onečišćenja. Mjerom 3.3.2 planirano je Unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i voda, gdje se predlaže izrada studija i planova za unaprjeđenje kvalitete zraka, te se kao indikator koristi povećanje kvalitete zraka, kao i organizaciju sustava civilne zaštite za buduće situacije klimatskih nepogoda. Iako su prepoznate opasnosti od klimatskih promjena u smislu poplava, potrebno je dodatno obraditi utjecaj klimatskih promjena na prostor županije i formirati mjere prilagodbe klimatskim promjenama.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, 2013.	1. Očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske; 2. Ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama); 3. Ispuniti obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr.; 4. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima; 5. Utvrditi i ocijeniti stanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, uspostaviti informacijski sustav zaštite prirode s bazom podataka povezanom u informacijski sustav države; 6. Poticati unaprjeđivanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih načina obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja; 7. Razvijati mehanizme provedbe propisa kroz jačanje zakonodavnih i institucionalnih kapaciteta, obrazovanjem, razvojem znanstvenih resursa, obavješćivanjem, razvojem mehanizama financiranja.	Cilj 3 .Razvojne strategije – Razvoj komunalne i prometne infrastrukture uz održivi razvoj i zaštitu biozranolikosti kao glavni problemi i potrebe javljaju se u području neadekvatnog upravljanja prirodnim resursima i prirodnim područjima prema načelima održivog upravljanja. Također postoji nedovoljna educiranost u područjima relevantnim za sistematsko i dugoročno upravljanje resursima, nedovoljna uključenost javnosti u upravljanje prirodnim resursima. Prioritetom 3.3. Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti direktno su preneseni ciljevi Strategije.
Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/03)	1. Sačuvati i promicati stabilnost staništa, zdravstveno stanje šuma i produktivni kapacitet sastojina; 2. Uvođenje 4E (ekološke, ergonomske, ekonomske, energetske) tehnologije u šumarstvo; 3. Poboljšanje sustava gospodarenja krškim područjem; 4. Uključivanje miniranih šumskih područja u redovito gospodarenje; 5. Korištenje biomase za energiju.	Cilj 3 .Razvojne strategije – Razvoj komunalne i prometne infrastrukture uz održivi razvoj i zaštitu biozranolikosti kao glavni problemi i potrebe javljaju se u području neadekvatnog upravljanja prirodnim resursima i prirodnim područjima prema načelima održivog upravljanja. Također postoji nedovoljna educiranost u područjima relevantnim za sistematsko i dugoročno upravljanje resursima, nedovoljna uključenost javnosti u upravljanje prirodnim resursima. Mjerom 3.3.2 Unaprjeđenje kvalitete, zraka, tla i voda predlaže se ulaganje I poticanje pošumljavanja I održavanja šuma kao preduvjeta za očuvanje

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
		kvalitete tla, šume su također prepoznate kao faktor bitan za razvoj turizma i ostalih gospodarskih grana. Iskorištavanja potencijala biomase kao obnovljivog izvora energije omogućeno je kroz mjeru 2.3.3 Promocija I poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja, odnosno kroz Prioritet 3.2 Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije I energetske učinkovitosti u svim sektorima.
Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 130/09)	Kao glavni cilj navedene strategije navedeno je izgradnja sustava uravnoteženog razvoja odnosa između sigurnosti opskrbe energijom, konkurentnosti i očuvanja okoliša, koji će hrvatskim građanima i hrvatskom gospodarstvu omogućiti kvalitetnu, sigurnu, dostupnu i dostatnu opskrbu energijom. Takva opskrba energijom preduvjet je gospodarskog i socijalnog napretka. 1. Iskorištavanje tržišta za ostvarenje sigurne i cjenovno prihvatljive opskrbe energijom; 2. Obuzdavanje emisije stakleničkih plinova iz energetskog sektora; 3. Učinkovita uporaba energije; 4. Poticanje obnovljivih izvora energije; 5. Poticanje istraživanja, razvoja i primjene okolišno održivih energijskih tehnologija.	Dio ciljeva Strategije preneseno je Prioritetom 3.2 Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije I energetske učinkovitosti, ali je isti usmjeren na obnovljive izvore energije i energetsku učinkovitost, kao i mjerama za razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima, međutim ne postoje mjere za razvoj ostalih energetskih sustava.

NAZIV DOKUMENTA	CILJEVI ZA USPOREDBU S RAZVOJNOM STRATEGIJOM	
	CILJEVI DOKUMENTA	USKLAĐENOST RAZVOJNE STRATEGIJE
Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (NN 72/17)	1. Povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode 2. Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara 3. Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode 4. Povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi 5. Podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode.	Cilj 3 .Razvojne strategije – Razvoj komunalne i prometne infrastrukture uz održivi razvoj i zaštitu biozranolikosti kao glavni problemi i potrebe javljaju se u području neadekvatnog upravljanja prirodnim resursima i prirodnim područjima prema načelima održivog upravljanja. Također postoji nedovoljna educiranost u područjima relevantnim za sistematsko i dugoročno upravljanje resursima, nedovoljna uključenost javnosti u upravljanje prirodnim resursima. Prioritetom 3.3. Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti direktno su preneseni ciljevi Strategije.
Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH (NAPNAV), 2005.	Kratkoročni: 1. Izrada županijskih planova; 2. Prilagodba zakonodavstva; 3. Izgradnja pilot-projekata navodnjavanja. Dugoročni: 1. Pregled i rangiranje daljnjih projekata na području RH za provedbu navodnjavanja; 2. Definiranje i ustroj organizacija i statusa institucija za planiranje, izvođenje, korištenje i održavanje i praćenje projekata; 3. Prijedlog dinamike sustavnog uvođenja navodnjavanja u RH do 2020. godine.	Razvojnom strategijom direktno su prenseni ciljevi Nacionalog projekta kroz Prioritet 2.4 Razvoj poljoprivredne proizvodnje I prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača, mjera 2.4.7 Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže. Mjerom se planira izraditi županijski plan navodnjavanja koji će služiti kao osnova za prostorno planiranje i izgradnju sustava navodnjavanja, te je među ostalim, Razvoj sustava navodnjavanja cijele županije jedan od predloženih strateških projekata.

15.2 PRILOG 2. Analiza utjecaja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša

Analiza utjecaja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša provedena je uz pomoć izrađene analitičke matrice. U matrici su suprotstavljeni ciljevi i prioriteti predloženi Razvojnom strategijom (u redcima) s pripadajućim vrijednostima pokazatelja postignuća, ciljevima zaštite okoliša (u stupcima), u svrhu utvrđivanja vjerojatnih utjecaja. Utjecaji prikazani u tablici prikazuju zbirnu ocjenu utjecaja svih mjera i aktivnosti koji su obuhvaćeni ocjenjivanim prioritetom, te uključuju procjenu utjecaja svih njima planiranih intervencija.

Utjecaji su se procjenjivali s obzirom njihov značaj*, vremensko trajanje (kratkoročan - K, srednjoročan - S, dugoročan - D), te put djelovanja (direktan - dir, indirektan -ind). Međuodnosi (kumulativnost) utjecaja opisivani su u rezultatima analize, po određenim ciljevima zaštite okoliša, uglavnom za vjerojatno negativne utjecaje. Zbog prirode strateškog dokumenta, neke je utjecaje teško predvidjeti, jer ovise isključivo o uvjetima provedbe, koji u ovom trenutku nisu poznati, ali ih se ne može sa sigurnošću isključiti. Takvi utjecaji obilježavani su kao nejasni utjecaji (?) i također opisani u rezultatima analize.

*Ocjena značajnosti utjecaja.

Veliki pozitivni utjecaj	
Mali pozitivni utjecaj	
Neutralni ili nepostojeći utjecaj	
Manji negativni utjecaj	
Veliki negativni utjecaj	

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
1.	Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	Migracijski saldo	Neto stopa migracija	-2751	-2000	Na području Brodsko-posavske županije je tijekom 2016. godine broj odseljenih bio za 2751 stanovnika veći od broja doseljenih te je prvi put nakon završetka Domovinskog rata premašio brojku od 5000. Razliku između broja doseljenih i odseljenih (neto stopa migracija) od -2751 dodatno opterećuje činjenica kako je trend iseljavanja poprimio obilježja nezaustavljivosti jer je od Popisa stanovništva 2011. godine Brodsko-posavska županija samo migracijama izgubila više od 10 000 stanovnika. Provedenim demografskim istraživanjima (za razdoblje 2014.-2016.) utvrđeno je kako je Brodsko-posavska županija jedna od pet županija Republike Hrvatske s najlošijim pokazateljima uzimajući u obzir omjer odseljenog i doseljenog stanovništva pa tako na 100 doseljenih dolazi čak 558 odseljenih stanovnika. U skladu s navedenim, ostvarenje ciljne vrijednosti neto stope migracije stanovništva od -2000 do 2020. godine predstavlja zahtjevan zadatak ublažavanje trenutno izrazito negativnog stanja, no iznimno pod uvjetom provedbe aktivne politike demografske revitalizacije sa stvaranjem preduvjeta (gospodarskih i općedruštvenih) za ostanak domicilnog stanovništva i stvaranje novih obitelji. Unatoč sve većoj negativnoj vrijednosti neto stope migracija, zaposlenost na području Županije je relativno stabilna te je planirano povećanje broja zaposlenih od oko 9000 do 2020. godine potencijalno ostvarivo. Štoviše, u uvjetima spomenute demografske nestabilnosti koju obilježava iseljavanje prvenstveno radno sposobnog te bioreprodukcijski aktivnog stanovništva, jedna od intencija u pravcu razvoja ljudskih potencijala, prvenstveno u pogledu zadržavanja domicilnog stanovništva i njegova ekonomskog jačanja, svakako je povećavanje broja zaposlenih. Preduvjet navedenog je provođenje programa osposobljavanja, usavršavanja i prekvalificiranja u skladu s potrebama tržišta rada,								
		Povećanje zaposlenosti	Broj	29160	38000									
		Povećanje broja liječnika na 10 000 stanovnika	Broj	25	30									

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
						motiviranje osoba s nepovoljnim položajem na tržištu rada te omogućavanje dostupnosti adekvatnog obrazovanja svim učenicima. Na taj način ostvarivo je smanjivanje široke baze stanovništva koje je bez prihoda ili mu osnovu egzistencije predstavljaju socijalne naknade te ujedno njegovo jače integriranje u društvene tokove kroz doprinos zajednici. S obzirom na činjenicu kako na području Brodsko-posavske županije trenutno nedostaje liječnika primarne zdravstvene zaštite, povećanjem njihova broja osigurat će se nešto ravnomjernija dostupnost primarne zdravstvene zaštite u tom segmentu. Osim navedenog, doprinos unaprjeđenju kvalitete života stanovništva Županije omogućit će i osuvremenjivanje birokratskog sustava s ciljem doprinosa transparentnosti i pravovremenom informiranju te uključivanju javnosti u proces odlučivanja.								
1.1.	Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika													
Opis utjecaja: Prioritet obuhvaća pronatalitetne mjere i aktivnosti s glavnim fokusom na mlade obitelji s djecom, za što se procjenjuje da nema značajne negativne utjecaje od strateške važnosti.														
1.2	Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu													
Prioritet je usmjeren na povećavanje ulaganja u sustav obrazovanja i odgoja, prvenstveno u postojeću i novu obrazovnu infrastrukturu. Planirana je izgradnja dvaju domova														

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
za učenike srednjih škola (2), te povećanje kapaciteta studentskog centra (170). Planirane su mjere i ulaganja u ljudske potencijale kroz edukacije i usavršavanja odgajatelja i nastavnika, usklađivanje programa s potrebama tržišta rada, kao i razvoj individualiziranih programa osposobljavanja, za što se procjenjuje da nema značajne negativne utjecaje od strateške važnosti.														
Prijedlozi mjera: - Indikator mjere 12.2. izmijeniti tako da stoji za djecu s poteškoćama umjesto djecu oštećena sluha														
1.3	Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti													
Prioritetom se cilja poticati samozapošljavanje, integriranje osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada, osiguravanje podrške poduzetnicima te razvoj društvenog poduzetništva, za što se procjenjuje da nema značajne negativne utjecaje od strateške važnosti.														
1.4	Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi													
Ovim prioritetom nastoje se ostvariti projekti i aktivnosti poboljšanja mreže socijalnog uključivanja i pružatelja socijalnih usluga kao i njihovih kapaciteta. Aktivno će se promovirati i ulagati u promociju zdravog i aktivnog života i programe ranog dijagnosticiranja bolesti. Ulagati će se i u učinkovitost, kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite i programe socijalne skrbi, za što se procjenjuje da nema značajne negativne utjecaje od strateške važnosti.														

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
1.5	Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima													
Cilj ovog prioriteta je provedba triju mjera koje su usmjerene prema jačanju kapaciteta civilnog društva za pružanje usluga u lokalnoj zajednici od društvene važnosti, daljnji razvoj i poticanje projekata koji proizlaze iz partnerskih odnosa civilnog društva s javnim/privatnim sektorom te promicanje volonterstva posebice usmjerenih u rad s socijalno isključenim skupinama, za što se procjenjuje da nema značajne negativne utjecaje od strateške važnosti.														
1.6	Jačanje dobrog upravljanja													
Jedna od mjera ovog prioriteta usmjerene su na osposobljavanja i moderniziranja sustava koji će omogućiti bolju transparentnost i pravovremeno informiranje javnosti, kao i rasterećenje birokratizacije sustava. Ostale mjere usmjerene su prema osiguranju boljeg pristupa informacijama, otvaranje prostora za direktnu komunikaciju s građanima i njihovu aktivnu participaciju, te jačanje kapaciteta dužnosnika i službenika za provedbu efikasnog upravljanja razvojem, za što se procjenjuje da nema značajne negativne utjecaje od strateške važnosti.														
2.	Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa	Povećanje prihoda poduzetnika	HRK	8,4 mil	8,5 mil	Prema podacima Registra godišnjih financijskih izvještaja FINA-e, ukupna dobit 1849 poduzetnika s područja Brodsko-posavske županije se tijekom 2016. godine, u usporedbi s 2015., povećala s 8,1 mil. kn na 8,4 mil. kn (za 4 %). Također, i prosječna neto plaća zaposlenika kod navedenih poduzetnika porasla je za 4 % (s 4388 na 4564 kn). U skladu s tim, za očekivati je kako će se daljnjim razvojem i unaprjeđenjem poduzetničke klime i infrastrukture, prvenstveno pomoću izravnih potpora poduzetnicima, njihovim povezivanjem te poticanjem ulaganja u istraživanje i razvoj, nastaviti dosadašnji porast prosječnog neto dohotka po stanovniku u Županiji. Naime, u razdoblju između 2011. i 2015. godine, na području Brodsko-posavske županije zabilježen je porast prosječnog neto dohotka po stanovniku od 4 % (4761 na 4964 kn). U skladu s trendom povećanja prihoda poduzetnika te									
		Povećanje prosječne neto plaće	HRK	4564	5500									
		Povećanje turističkih dolazaka i noćenja	Broj	26569	30000									

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
		Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava	broj	7389	8500	posljedičnog povećanja plaća zaposlenika, moguće je očekivati i porast zaposlenosti pod pretpostavkom rasta opsega poslovnih djelatnosti. Porast broja zaposlenih uz istovremeno smanjenje stope nezaposlenosti može se očekivati i uslijed povećanja broja poljoprivrednih gospodarstva. Naime, poljoprivredna gospodarstva predstavljaju jedan od čimbenika restrukturiranja ruralnih područja doprinoseći osnaživanju primarnog sektora djelatnosti, kao i povećanju konkurentnosti gospodarstva u cjelini. Osim dosad navedenog, osmišljavanje promotivnih aktivnosti sa svrhom razvoja turističke ponude kroz selektivne oblika turizma i valorizaciju brendiranih enoloških i gastronomskih proizvoda te kulturne i prirodne baštine, doprinijet će afirmiranju Županije kao područja s predispozicijama za razvoj ruralnog turizma. U skladu s tim, ostvarenje cilja povećanja broja turističkih dolazaka i noćenja otvorit će prostor malim poljoprivrednim gospodarstvima za dopunjavanje vlastitih djelatnosti te predstavljanje vlastitih proizvoda i usluga na turističkom tržištu. Sve navedeno čini skup preduvjeta za smanjenje broja stanovnika koji su izloženi riziku od siromaštva te efikasnije pronalaženje rješenja u borbi protiv socijalne isključenosti. Također, navedene prilike potencijalno će dovesti do povećanja potrošnje stanovništva što pak predstavlja neizravnu potporu gospodarstvu Županije.								
2.1.	Razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture					Indir, d	Dir, d	Dir, d		Dir, d		Indir, d	Dir, d	
Ovaj prioritet ostvarit će se kroz provedbu pet komplementarnih mjera kojima će se poticati razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime putem unaprjeđenja rada poduzetničkih zona, jačanje institucionalne podrške poduzetništvu, provođenje aktivnosti za poticanje investicija i brendiranje BPŽ-a kao poželjne lokacije za investiranje, davanje podrške poduzetnicima i aktiviranje neiskorištene fizičke imovine BPŽ-a. Planira se dovršenje 26 poduzetničkih zona do 2020. godine. Osim toga planira se aktiviranje														

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
neiskorištene postojeće fizičke imovine. Širenje novih i opremanje postojećih zona, kao i smještanje novih poduzetnika utjecat će na povećanje potrošnje energije, vode, stvaranje novih količina otpadnih voda i proizvodnog i komunalnog otpada. Utjecaj će nadalje biti na tlo kroz zauzimanje zemljišta za izgradnju objekata i infrastrukture te indirektno na bioraznolikost zbog fragmentacije staništa. Povećat će se svjetlosno onečišćenje, kao i emisije u zrak iz prometala kojima će radnici dolaziti u nova poduzeća. Na području županije već postoji velik broj djelomično osposobljenih poduzetničkih zona pri čemu postoji problem nedovoljne opremljenosti i funkcionalnosti, kao i nedostatnog broja poduzetnika u istim. Velikim brojem prostorno raspršenih poduzetničkih zona dolazi do bespotrebnog zauzimanja staništa te narušavanja krajobraznih vrijednosti prostora. Neprihvatljiva je indikativna aktivnost mjere 2.1.5 gdje se potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama. Prostorno-planska dokumentacija treba se prilagođavati razvojnim usmjerenjima županije definirane kroz regionalne strateške dokumente, a uvažavajući ciljeve nacionalnih strategija, planova i programa. Niti na koji način ne može se prostor krojiti prema željama investitora iz kojeg razloga je potrebno ukloniti navedenu aktivnosti iz strategije.															
Mjere: - Indikatori bi trebali ciljati na broj poduzeća koja će se smjestiti u poduzetničke zone, ne nužno samo na otvaranje poduzetničkih zona - Umjesto planiranja novih poduzetničkih, u blizini već postojećih zona predvidjeti mogućnosti poboljšanja prijevoznih opcija za radnike te mogućnost integriranja poduzetničkih zona. - Brisati indikativnu aktivnost mjere 2.1.5 gdje se potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama.														
2.2	Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj													
Ovaj prioritet predstavlja četiri komplementarne mjere sa ciljem ulaganja i davanja direktnih potpora poduzetnicima, poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj, promociju kao i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja, društvenog poduzetništva i socijalnih inovacija, ali i općenito jačanje povezanosti poduzetnika. Utjecaji ovog prioriteta su stoga samo indirektni kroz povećanju potrošnju resursa, ali se procjenjuje da neće biti značajnih negativnih utjecaja od strateške važnosti, dok su utjecaji razvoja infrastrukture i razvoja poduzetništva razmotreni u sklopu prethodnog prioriteta.														
2.3.	Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine						Dir, d				Dir, d		Dir, d	
Ovaj prioritet ostvarit će se kroz pet mjera koje uključuju: razvoj i promociju turističke ponude, razvoj selektivnih oblika turizma, podržavanje i promociju BPŽ-a kao turističke														

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
destinacije, brendiranje destinacije kao i proizvoda i usluga te valorizaciju kulturne i prirodne baštine. Ulaže se u 11 turističkih objekata i unaprjeđuju se usluge, razvijaju se 3 selektivna oblika turizma i 16 novih turističkih proizvoda te konačno provodi se valorizacija 3 objekta kulturne baštine. Mjerom 2.3.1. je predviđeno ulaganje u modernizaciju i izgradnju turističke infrastrukture, prilikom čega je moguć negativan utjecaj na tlo uslijed rada mehanizacije te povećano stvaranje otpada. Obnovljeni elementi kulturne baštine će svakako pozitivno djelovati na očuvanje krajobraznih vrijednosti prostora te očuvanje graditeljske baštine, kao i na povećanje životnog standarda stanovnika (zbog stvaranja novih radnih mjesta te smanjenja deruralizacije), međutim uzimajući u obzir ciljne vrijednosti, isti utjecaji neće biti veliki. Razvoj selektivnih oblika turizma promovira cikloturizam, lovni, ekološki, ruralni, tranzitni te planinarski turizam što će dovesti do pritiska na bioraznolikost te postojeći sustav gospodarenja otpadom.														
Prijedlog mjera: - Iz mjera nije jasno koji dio se odnosi na valorizaciju prirodne baštine u turističke svrhe, budući da se spominje samo kulturna - Potrebno je uzeti u obzir povećanje količina otpada dolaskom novih turista te predvidjeti dodatne kapacitete za prihvat istog.														
2.4.	Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača					Indir, d	Dir, d	Indir, d	Indir, d	Indir, d		Indir, d		
Opis utjecaja: Ovaj prioritet ima sedam pratećih mjera koje su usmjerene na ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti i povećanje kvalitete, ulaganja u kvalitetu, dodane vrijednosti proizvoda i produljenje vijeka trajanja proizvoda, jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima, stavljanje u funkciju poljoprivrednih zemljišta, okrupnjivanje poljoprivrednih zemljišta, neproizvodna ulaganja u diversifikaciju djelatnosti, održivo korištenje resursa i razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže. To se prvenstveno odnosi na 140 ciljnih projekata te razvoj sustava navodnjavanja uz primjeni suvremenih tehnologija na 0,65ha. Površina zemljišta koja je stavljena u poljoprivrednu funkciju je 66 ha. Generalno, navodnjavanje može uzrokovati negativne utjecaje na vodu u vidu narušavanja kvalitete te postojećeg režima i vodne bilance kao i degradacije tla uslijed povećanog ispiranja hranjivih tvari iz obradivog horizonta. Navodnjavanje utječe na promjene u strukturi tla te slijeganje i eroziju uslijed kemijskih i fizikalnih poremećaja. Zbog povećanog broja prohoda dolazi do zbijanja tla, zakiseljavanja i zaslanjivanja, dok korištenjem mineralnih gnojiva u tlo dospijevaju nitrati i teški metali te pesticidi. Utjecaji su značajno negativni ako se uzme u obzir da će se akumulacijama izmijeniti hidrološki režim vodotoka što će utjecati na vodene organizme zbog promjene ekoloških uvjeta te da će se za														

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
potrebe stvaranja akumulacija zauzeti dio stanišnog tipa, prilikom čega će doći do trajne prenamjene staništa te do povećanog rizika od akcidentnih izlijevanja goriva i ulja u okolni teren i podzemlje. Također prilikom radova će doći do privremene promjene stanišnih uvjeta uslijed zamućenja vode na dijelu gdje će se zahvaćati ista te zbog povećanih emisija vibracija, prašine i ispušnih plinova i buke. Dodatno, pogoršanje kvalitete vode je moguće lokalno na mjestu izgradnje, zbog oštećivanja korita i obala vodenih površina uslijed korištenja mehanizacije. S druge strane, izgradnja akumulacija može imati pozitivan utjecaj na sustav obrane od poplava, no ovdje je potrebno imati na umu kako intenzifikacija poljoprivrede sa sobom nosi opasnost od povećanog unosa hranjivih tvari i pesticida u površinske vode te neposredno i u podzemne te povećanje emisija stakleničkih plinova poput metana i dušikovih oksida. Izgradnjom akumulacija će također doći do vizualne promjene u krajobrazu. Predviđenom mjerom 2.4.4. Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji, mogući su pozitivni utjecaji na stanje zemljišnog pokrova, uslijed privođenja svrsi do tada zapuštenih zemljišta.															
Prijedlog mjera: -Prilikom planiranja akumulacija za potrebe navodnjavanja uzeti u obzir prirodnu konfiguraciju terena te, ukoliko je moguće, odabrati prirodne depresije kako bi se minimalno utjecalo na promjenu prirodne morfologije terena. - Akumulacije planirati dalje od zaštićenih područja i poplavnih staništa kako ne bi došlo do promjena stanišnih uvjeta na istima. Prilikom bavljenja poljodjelskim djelatnostima primjenjivati načela dobre poljoprivredne prakse kako ne bi došlo do smanjenja bonitetne vrijednosti tla, posebice vezano uz količinu umjetnih gnojiva i pesticida.															
3.	Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti	Ukupno kilometara cesta	km	909	100									
		Nova zaštićena područja	broj	7	8									
		Izrađeni planovi upravljanja za zaštićena područja	broj	0	3									

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
3.1.	Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture					Dir,d	Dir,d	Indir, d		Indir, d			Dir,d	Indir, d

Ostvarenje ovog prioriteta ostvarit će se provedbom devet mjera: daljnjim širenjem javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava te obnovom postojećeg sustava, razvojem kanalske mreže, razvojem infrastrukture za poboljšanje kvalitete života, proširenjem dostupnosti širokopojasnog interneta, daljnjim razvojem plinske mreže u nepokrivenim područjima, razvojem toplovodne mreže, unapređenjem cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, daljnjim razvojem prometne infrastrukture i intemodalnim prometnim sustavom te razvojem strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije.

102 su novo izgrađena i sanirana km kanalizacijske mreže, 13,16 km vodovodne te je pušten u pogon 1 uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Planirano je 11 km saniranih biciklističkih staza, ulaže se sustav u gospodarenje otpadom u vidu opremanja 10 lokacija za odvojeno prikupljanje otpadom i/ili reciklažnih dvorišta, predviđena je sanacija 2 neuređena odlagališta te je planirano 16,5 km novoizgrađenih cesta.

Pozitivan je utjecaj ovog prioriteta na okoliš budući da osigurava pitku vodu kućanstvima koja trenutno nisu priključena na javni vodoopskrbni sustav te rješava problem velikih gubitaka vode zbog dotrajalosti postojećeg sustava. Proširenjem sustava odvodnje postižu se pozitivni efekti na vode i vodna tijela budući da se smanjuje količina otpadnih voda koja se nekontrolirano ispušta u prirodni recipijent bez pročišćavanja. Od posebne je važnosti podizanje stupnja pokrivenosti vodoopskrbne mreže mrežom odvodnje, kako bi se osiguralo adekvatno pročišćavanje što većeg postotka proizvedenih otpadnih voda, a koje se trenutno neadekvatno zbrinjavaju. Razvojem sustava odvojenog prikupljanja otpada te sanacijom postojećih divljih odlagališta pozitivno će se odraziti na stanje voda i vodnih tijela (smanjenje procjednih voda iz divljih odlagališta), zaštitu tla (onečišćene površine), zaštitu šuma (divlja odlagališta) te očuvanje bioraznolikosti. Jačanjem sustava za odvojeno sakupljanje otpada, podizanjem javne svijesti o potrebi recikliranja kao i promicanju suradnje jedinica lokalne samouprave, doći će do pozitivnog pomaka u uspostavi cjelovitog sustava za gospodarenje otpadom. Sve navedene aktivnosti predviđene ovom mjerom će se pozitivno odraziti na zaštitu zdravlja ljudi.

Iako utjecaj izgradnje novih cesta potencijalno može biti negativan po okoliš osobito na očuvanje krajobraznih vrijednosti, šuma i bioraznolikost (uslijed zauzimanja i fragmentacije staništa), potiče se intermodalnost i nemehanički načini transporta što pozitivno djeluje na smanjenje štetnih emisija u zrak. Razvojem infrastrukture javnog prijevoza i integracijom različitih oblika javnog prijevoza doći će do pozitivnog utjecaja na kakvoću zraka zbog smanjenja dijela emisija iz osobnih automobila što će se pozitivno odraziti na prilagodbu klimatskim promjenama i poboljšanju zdravlja ljudi. Razvoj pješačkog i biciklističkog prometa će se pozitivno odraziti na zdravlje ljudi. Strateški

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi

projekt nadogradnje infrastrukture i razvoj terminala i pratećih objekata u luci Slavonski Brod podrazumijeva izgradnju dva nova veza dužine oko 250 m, izgradnju kontejnerskog i Ro-La terminala i pratećih sadržaja čime će doći do dodatnih pritisaka na slatkovodne organizme kao i do promjena stanišnih uvjeta uslijed izgradnje (zamućenje vode, gubitak dijela staništa i određenog broja jedinki). Povećanjem broja vezova i prometa unutarnjom plovidbom općenito, za očekivati je i povećanje riječnog prometa što dovodi do povećanog rizika od onečišćenja uslijed akcidentnih situacija (izljevi goriva, ulja) te povećanog stvaranja otpada, kao i povećanog rizika od širenja invazivnih vrsta. Strateškom studijom utjecaja na okoliš Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030. kao najrizičniji utjecaj brodova na okolne vode identificirane su štetne tvari koje se ispuštaju s brodova. Način štetnog utjecaja i intenzitet ekološki štetnog djelovanja ovise poglavito o vrsti broda. Iako svi brodovi u manjoj količini onečišćuju vode uslijed curenja maziva i sličnih tvari, otapanja biocidnih prevlaka ili odbacivanja otpada, glavni utjecaji ovise o vrsti tereta koji se brodom transportira. Ovisno o tome prevozi li se tekući teret, rasuti suhi teret, ili ostali tipovi tereta (koji uključuju i putnike), ovisi i tip te intenzitet negativnog utjecaja na stanje vodnih tijela. Osim navedenog, negativni prekogranični utjecaji mogući su uslijed unaprjeđenja plovnosti Save, što može dovesti do hidromorfoloških promjena koje posredno mogu djelovati na vodena staništa i divlje vrste unutar granica BiH. Osim negativnih utjecaja riječnih luka na vodna tijela, očekuje se pozitivan prekogranični utjecaj razvoja luka Slavonski Brod i Sisak, kroz ostvarivanje povoljnih bilateralnih i gospodarskih odnosa Hrvatske s BiH.

Mjerom 3.1.2. predviđeno je ulaganje u građenje i/ili opremanje objekta za slatkovodni sportski ribolov, čime u slučaju izgradnje može doći do zauzimanja manjeg dijela staništa, kao i do promjene stanišnih uvjeta te do većeg uznemiravanja vrsta uslijed povećanog prisustva ljudi i prometala. Istom mjerom je predviđeno ulaganje u građenje i/ili opremanje rekreacijske zone na rijekama i jezerima čime mogu nastati negativni utjecaji uslijed izgradnje zbog promjena stanišnih uvjeta (zamućenje vode, gubitak dijela obalnog staništa, onemogućeno korištenje tog dijela staništa (npr. za vodozemce) te, smanjenja kvalitete staništa uslijed povećanog uznemiravanja prisustvom ljudi i mehanizacije te emisijama buke i vibracija). Razvoj slatkovodnog sportskog ribolova također će posljedično dovesti do stvaranja većih količina otpada, dok se izgradnja pristupnih puteva do objekata može negativno odraziti na zauzimanje dijela staništa te potencijalnu fragmentaciju staništa, kao i gubitak manjeg broja jedinki.

Prijedlog mjera:

- Uskladiti mjere vezane za promet sa Strategijom prometnog razvoja u smislu razvoja unutarnje plovidbe i razvoja Luke Slavonski Brod
- Prilikom planiranja gradnje/opremanja novih objekata za slatkovodni sportski ribolov i za potrebe rekreacijske zone na jezerima i rijekama, potrebno je koristiti već postojeće puteve kako bi se spriječilo nepotrebno zauzimanje staništa.
- U slučaju ulova invazivnih vrsta, iste ne vraćati u vodotok.

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
3.2.	Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima					Dir,d	Dir,d	Indir, d	Dir,d	Indir, d	Indir, d	Indir, d		

Prioritet će se ostvariti kroz provedbu programa i aktivnosti dviju mjera: povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima. Povećanje korištenja OIE ostvarit će se kroz različite edukacije i poticaje, ulaganja u termičku obradu otpada za proizvodnju električne i toplinske energije te istraživanjima mogućnosti korištenja alternativnih oblika energije. Izgradit će se 2 objekta za proizvodnju energije iz OIE.

Ovisno o vrsti obnovljivih izvora energije može doći do negativnih utjecaja na očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta uslijed zauzimanja i prenamjene dijela staništa, direktnog gubitka dijelova određenih stanišnih tipova te nepovoljnih utjecaja na određene vrste poput ptica, šišmiša, riba i vodozemaca uslijed promjene stanišnih uvjeta (promjene u sedimentaciji, prirodnim režimima vodotoka gubitka dijela lovišta, hranilišta i gnijezdilišta, presijecanja migracijskih koridora, kolizije, elektrokucije itd.), smanjenja fitnesa jedinki (povećan napor za pronalazak hrane, povećana razina stresa jedinki uslijed povećanih emisija buke i uznemiravanja) te direktnog stradavanja određenog broja jedinki. Izgradnjom pristupnih puteva do pogona OIE može doći do gubitka dijela staništa te će povećanim korištenjem uslijed redovitog održavanja pogona doći do povećanja emisija buke i uznemiravanja vrsta. Također velik broj različitih vrsta OIE utječe na promjenu krajobraznih vrijednosti prostora (vizualna percepcija prostora) kroz promjene morfologije terena i postojećih prirodnih obilježja. Nizinske poplavne šume ugrožene su mogućom regulacijom rijeka i izgradnjom energetskih objekata. Ta su staništa vrlo osjetljiva na naglu i drastičnu promjenu ekoloških uvjeta. Za sve hidromelioracijske, infrastrukturne i druge zahvate u riječnim koritima, na vodotocima i kanalima, treba izraditi interdisciplinarne studije utjecaja na okoliš u čijoj izradi trebaju participirati i šumarski stručnjaci.

S obzirom na težnju županije ka iskorištavanju geotermalnih izvora energije, mogući su negativni utjecaji istih na okoliš u vidu zauzimanja staništa, narušavanja krajobraznih vrijednosti područja te povećanih emisija u zrak (metan i vodikov sulfid), kao i povećanja emisija buke i vibracija što ovisi o veličini i smještaju postrojenja, kao i tehnologiji te tipu ležišta. S druge strane, korištenje obnovljivih izvora energije, kao i povećanje energetske učinkovitosti pozitivno će se odraziti na smanjenje potrošnje energije iz fosilnih goriva i ovisnosti o fosilnim gorivima te će imati pozitivan utjecaj na smanjenje emisija u zrak iz kućanstava uslijed grijanja. Sve navedeno će se pozitivno odraziti na jačanje otpornosti na klimatske promjene te smanjenje ovisnosti stanovništva o fosilnim izvorima energije.

Prijedlog mjera:

- Potrebno je osim plinske mreže, razraditi mjere za razvoj ostalih energetskih sustava
- Za sve hidromelioracijske, infrastrukturne i druge zahvate u riječnim koritima, na vodotocima i kanalima, treba izraditi interdisciplinarne studije utjecaja na okoliš u čijoj

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/ APP	Pokazatelji				Ciljevi zaštite okoliša								
		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2020.)	Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	Zaštita tla	Poboljšanje kakvoće zraka	Zaštita šuma	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	Zaštita zdravlja i imovine ljudi
izradi trebaju participirati i šumarski stručnjaci - Planove održivog korištenja šumske biomase kao obnovljivog za proizvodnju energije treba zasnivati na pouzdanim podacima o njenoj količini i prostornoj raspodjeli. Prilikom izrade proračuna o količinama raspoložive šumske biomase treba uzeti u obzir i potrebe lokalnog stanovništva														
3.3.	Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti					Dir, d	Dir, d	Dir, d	Dir, d	Dir, d	Dir, d	Indir, d	Indir, d	Indir, d
Za ostvarenje ovog prioriteta definirane su četiri mjere: zaštita, očuvanje i održavanje zaštićenih područja, unapređenje kvalitete zraka, tla i voda, unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija te promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa. Izradit će se 3 plana upravljanja zaštićenim područjima, ulagat će se u pošumljavanje te je planirano povećanje kvalitete zraka provedbom mjera iz studija i planova za unaprjeđenje kvalitete zraka, tla i vode. Posebno se ulaže u izgradnju objekata zaštite od elementarnih nepogoda (akumulacija i retencija) te je predviđena izgradnja 3 objekata za očuvanje, promicanje, razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja. Izgradnja ovih objekata, ovisno o veličini i lokaciji, može imati negativne utjecaje u vidu zauzimanju dijela staništa te promjene stanišnih uvjeta, Ovom aktivnošću se pretpostavlja povećanje broja posjetitelja čime će doći do povećane proizvodnje komunalnog otpada. Iako su aktivnosti i mjere indiciranju unaprjeđenje kvalitete sastavnica okoliša, zbog nezadovoljavajućeg stanja zraka i nedavnih zagađenja pitke vode na području županije, potrebno je formirati konkretnije mjere unaprjeđenja kvalitete zraka i vode.														
Prijedlog mjera: Izgradnju objekata za očuvanje, promicanje, razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja planirati na dijelu zaštićenog područja koje je već djelomično antropogenizirano te gdje su vrste naviknute na povećano prisustvo ljudi. Također, ukoliko je moguće, koristiti već postojeće pristupne puteve kako ne bi došlo do bespotrebnog zauzimanja dijela staništa i uznemiravanja vrsta.														

15.3 PRILOG 3. Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijsku razvojnu strategiju Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

Na temelju članka 63. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine br. 80/13, 153/13 i 78/15) i članka 5. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine" br. 3/17), te članka 56. Statuta Brodsko-posavske županije („Službeni vjesnik Brodsko-posavske županije" br. 15/13 pročišćeni tekst), Župan Brodsko-posavske županije donosi

O D L U K U

o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

I.

Donošenjem ove Odluke započinje postupak strateške procjene utjecaja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine na okoliš (u daljnjem tekstu: Županijska razvojna strategija).
Nositelj izrade Strateške procjene utjecaja na okoliš je Brodsko-posavska županija.
Nadležno tijelo za provođenje strateške procjene utjecaja na okoliš prema ovoj Odluci je Upravni odjel za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije, koji je ujedno i nadležno tijelo za izradu nacrta prijedloga Županijske razvojne strategije.
Postupak će se provoditi u suradnji i koordinaciji s Upravnim odjelom za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša i Centrom za tehnološki razvoj - Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o.

II.

Razlozi, ciljevi i programska polazišta za izradu Županijske razvojne strategije utvrđeni su člankom 13. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine" br. 47/14) prema kojem je Županijska razvojna strategija temeljni strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u svrhu jačanja razvojnih potencijala s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja, te na razvoj slabije razvijenih područja.

Cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati ječanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Obuhvat Županijske razvojne strategije je područje Brodsko-posavske županije u njezinim administrativnim granicama.

III.

Radnje koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije provode se sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine br. 80/13, 153/13 i 78/15), Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine br. 80/13), Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne

novine" br. 3/17) i odredaba posebnih propisa iz područja za koje se Županijska razvojna strategija donosi, redoslijedom kako je utvrđeno u Prilogu I. ove Odluke.

U okviru postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije, prema Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i energetike, Uprave za zaštitu prirode, KLASA: UP/I-612-07/17-71/30, URBROJ: 517-07-2-2-17-4, od 20. ožujka 2017. godine, iz Priloga III. ove Odluke, u postupku Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, utvrđeno je da je Županijska razvojna strategija prihvatljiva za ekološku mrežu, te nije potrebno provesti postupak glavne ocjene.

IV.

U postupku strateške procjene Županijske razvojne strategije, prema ovoj Odluci, sudjelovati će tijela i osobe koje su navedene u Prilogu II. ove Odluke.

V.

Upravni odjel za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije dužan je o ovoj Odluci informirati javnost sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša i Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine" br. 64/08).

VI.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom vjesniku Brodsko-posavske županije".

KLASA: 351-02/17-01/39
URBROJ: 2178/1-11-01-18-3
Slavonski Brod, 18. siječnja 2018.

ŽUPAN:

dr. sc. Danijel Marušić

PRILOG I.

Redoslijed radnji koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine:

1. Upravni odjel za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije (u daljnjem tekstu: Upravni odjel) započinje aktivnosti u postupku donošenjem ove Odluke, te će se započeti postupak odabira ovlaštenika sukladno članku 6. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (u daljnjem tekstu: Uredba).

2. U postupku određivanja sadržaja Strateške studije, Upravni odjel će, uzimajući u obzir poglavlja sa sadržajem kako je određeno Prilogom I. Uredbe, od tijela i/ili osoba određenih posebnim propisima, a u svezi područja iz djelokrugu tog tijela i/ili osoba, kao i od jedinica lokalne samouprave, pribaviti mišljenje o sadržaju i razini obuhvata podataka koji se moraju obraditi u Županijskoj razvojnoj strategiji. O navedenom će Upravni odjel osigurati informiranje javnosti sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i Uredbi o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine" br. 64/08).

3. U svrhu usuglašavanja mišljenja o sadržaju strateške studije i utvrđivanja konačnog sadržaja Strateške studije, u tijeku roka za dostavu mišljenja, Upravni odjel će koordinirati i provesti konzultacije, a po potrebi i više konzultacija s predstavnicima tijela i osoba od kojih je zatraženo mišljenje. O konzultacijama Upravni odjel vodi zapisnik. Na konzultacijama prema ocijenjenoj potrebi, sudjeluju i predstavnici jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, te predstavnici drugih tijela od kojih je zatraženo mišljenje, ovlaštenik i izrađivač.

4. U suradnji sa izrađivačem Strategije, razmotrit će se mišljenja, primjedbe i prijedlozi, te utvrditi konačni sadržaj Strateške studije i u roku od osam dana od dana isteka roka za dostavu mišljenja tijela i osoba, donijeti Odluku o sadržaju strateške studije. Upravni odjel ima pravo, ukoliko se pokaže potreba, da u postupku strateške procjene zatraži dopunu sadržaja Strateške studije. O ovoj Odluci informira se javnost sukladno Zakonu i uredbi kojom se uređuje informiranje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

5. Župan u roku od osam dana od dana donošenja Odluke o sadržaju strateške studije, imenuje povjerenstvo za stratešku procjenu u skladu sa člancima 14. i 15. Uredbe.

6. Upravni odjel dostavlja povjerenstvu za stratešku procjenu, Stratešku studiju i nacrt prijedloga Županijske razvojne strategije u fazi u kojoj je izrađen najkasnije osam dana prije održavanja sjednice Povjerenstva za stratešku procjenu. Povjerenstvo za stratešku

procjenu ocjenjuje cjelovitost i stručnu utemeljenost Strateške studije, te o tome donosi mišljenje sukladno Zakonu i Uredbi, a daje se na temelju rezultata ocjene Strateške studije u odnosu na nacrt Županijske razvojne strategije.

7. Nakon što razmotri mišljenje Povjerenstva za stratešku procjenu, Upravni odjel donosi Odluku o upućivanju Strateške studije i nacrta prijedloga Županijske razvojne strategije, na javnu raspravu. Istodobno sa stavljanjem na javnu raspravu, Upravni odjel Stratešku studiju i nacrt prijedloga Županijske razvojne strategije, dostavlja i na mišljenje tijelima i osobama sukladno Zakonu i Uredbi. O ovoj Odluci informira se javnost sukladno Zakonu i uredbi kojom se uređuje informiranje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

8. Tijela i osobe određene posebnim propisom, obavezne su mišljenje dostaviti Upravnom odjelu u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva. Ako mišljenje ne bude dostavljeno u propisanom roku, smatra se da prema posebnim propisima nema dodatnih zahtjeva vezanih za zaštitu okoliša koje je potrebno uvažiti u Županijskoj razvojnoj strategiji.

9. Nakon provedene javne rasprave, Upravni odjel sva mišljenja, primjedbe i prijedloge sa javne rasprave i od tijela i osoba, dostavlja na očitovanje ovlašteniku i izrađivaču. Svojim očitovanjem ovlaštenik će predložiti i konačne mjere zaštite okoliša i program praćenja stanja okoliša vezano za Županijsku razvojnu strategiju koje su njen sastavni dio.

10. Upravni odjel priprema konačni prijedlog Županijske razvojne strategije, te ga dostavlja Županu i Županijskoj skupštini, kao tijelu nadležnom za donošenje.

11. Upravni odjel je obavezan prije upućivanja konačnog prijedloga Županijske razvojne strategije u postupak donošenja, o provedenoj strateškoj procjeni za Županijsku razvojnu strategiju, pribaviti mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike.

12. Postupak strateške procjene završava izvješćem. Upravni odjel će izraditi Izvješće o provedenoj strateškoj procjeni u skladu sa odredbama članka 27. Uredbe, u roku od 30 dana od dana donošenja Odluke o usvajanju Županijske razvojne strategije. O Izvješću i donesenoj Županijskoj razvojnoj strategiji, Upravni odjel informira javnost, tijela i osobe određene posebnim propisima, jedinice područne (regionalne) samouprave, jedinice lokalne samouprave i druga tijela koja su sudjelovala u postupku strateške procjene. Informiranje javnost, provodi se sukladno Zakonu i uredbi kojom se uređuje informiranje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

13. Upravni odjel donosi program praćenja stanja okoliša i način provedbe mjera zaštite okoliša pri provedbi Županijske razvojne strategije.

PRILOG II.

Popis tijela koja su dužna sudjelovati u postupku strateške procjene

1. Ministarstvo gospodarstva, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
2. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
3. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu tla i mora, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
4. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
5. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Miramarska 22, 10000 Zagreb
6. Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
7. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Prisavlje 14, 10000 Zagreb
8. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije, Služba za poljoprivredno zemljište, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
9. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava vodnog gospodarstva, Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb
10. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, Planinska 2a, 10000 Zagreb
11. Ministarstvo turizma, Prisavlje 14, 10000 Zagreb
12. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Ulica Republike Austrije 10, 10000 Zagreb
13. Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Sarajevska cesta 7 (objekt br. 7), 10000 Zagreb
14. Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Brodsko-posavske županije, Ivana Mažuranića 9, 35000 Slavonski Brod
15. Ministarstvo unutarnjih poslova-Uprava za materijalno-financijske poslove, Služba za investicije i nekretnine, Ilica 335, 10000 Zagreb
16. Ministarstvo financija, Sektor za izgradnju i održavanje graničnih prijelaza, Katančićeva 5, 10000 Zagreb
17. Ministarstvo zdravlja, Ksaver 200a, 10000 Zagreb
18. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
19. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Slavonskom Brodu, Starčevićeva 43, Slavonski Brod
20. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Radnička cesta 80/VII, 10000 Zagreb
21. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured Slavonski Brod, Nikole Zrinskog 65a, 35000 Slavonski Brod
22. Ured državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji - ovdje
23. HEP-operator distribucijskog sustava d.o.o., DP Elektra Slavonski Brod, P. Krešimira IV br. 11, 35000 Slavonski Brod
24. Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, Jurišićeva 12, 10002 Zagreb
25. Hrvatski Telekom d.d., Regija 4, K. A. Stepinca 8b, 31000 Osijek
26. Odašiljači i veze d.o.o., Ulica grada Vukovara 269d, 10000 Zagreb
27. HP-HRVATSKA POŠTA d.d., Trg hrvatskog proljeća 6, 35000Slavonski Brod
28. Hrvatske šume, Uprava šuma Nova Gradiška, Strossmayerova 11, 35400 Nova Gradiška
29. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel Sava, Šetalište braće Radića 22, 35000 Slavonski Brod
30. Hrvatske željeznice, Strojarska 11, 10000 Zagreb
31. Hrvatske ceste d.o.o., Vončinina 3, 10000 Zagreb
32. Hrvatske autoceste d.o.o., Širolina 4, 10000 Zagreb
33. Požeško-slavonska županija, Županijska 7, 34000 Požega
34. Hrvatske vode, Vodnogospodarska ispostava Brodska posavina, Šetališta braće Radića 22, 35000 Slavonski Brod

35. Hrvatske vode, Vodnogospodarska ispostava Šumetlica-Crnac, Haulikova 12, 35400 Nova Gradiška
36. Vukovarsko-srijemska županija, Županijska 9, 32000 Vukovar
37. Osječko-baranjska županija, Trg Ante Starčevića 2, 31000 Osijek
38. Sisačko-moslavačka županija, S. i A. Radića 36, 44000 Sisak
39. Komunalac d.o.o., Ul. Stjepana pl. Horvata 38, 35000 Slavonski Brod
40. Vodovod d.o.o., Ul. Nikole Zrinskog 25, 35000 Slavonski Brod
41. Brod-plin d.o.o., Tome Skalice 4, 35000 Slavonski Brod
42. Plin-projekt d.o.o., Alojzija Stepinca 36, 35400 Nova Gradiška
43. Vodovod Zapadne Slavonije, Ljudevita Gaja 56, 35400 Nova Gradiška
44. Komunalac Davor, Ivana Gundulića 35, 35425 Davor
45. Eko-kong d.o.o., Ljudevita Gaja 56, 35400 Nova Gradiška
46. Odlagalište d.o.o., Ljudevita Gaja 56, 35400 Nova Gradiška
47. Županijska uprava za ceste,Ul. Ivana Gorana Kovačića 58, 35000 Slavonski Brod
48. Javna ustanova Natura Slavonica - ovdje
49. Zavod za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije - ovdje
50. Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije, Ul. Vladimira Nazora 5, 35000 Slavonski Brod
51. Lučka uprava Slavonski Brod, Šetalište Braće Radić 19a, 35000 Slavonski Brod
52. Upravni odjel za gospodarstvo - ovdje
53. Upravni odjel za poljoprivredu - ovdje
54. Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu - ovdje
55. Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb - ovdje
56. Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje – ovdje
57. Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša – ovdje
58. Grad Slavonski Brod, Vukovarska 1, 35000 Slavonski Brod
59. Grad Nova Gradiška, Trg kralja Tomislava 1, 35400 Nova Gradiška
60. Općina Bebrina, Bebrina 81, 35254 Bebrina
61. Općina Brodski Stupnik, Stjepana Radića 117, 35253 Brodski Stupnik
62. Općina Bukovlje, Josipa Kozarca 20, 35209 Bukovlje
63. Općina Cernik, Frankopanska ul. 117, 35404 Cernik
64. Općina Davor, Ivana Gundulića 35, 35425 Davor
65. Općina Donji Andrijevci, Trg kralja Tomislava 5,35214 Donji Andrijevci
66. Općina Dragalić, Trg Sv. Ivana Krstitelja 2, 35428 Dragalić
67. Općina Garčin, Kralja Tomislava 92, 35212 Garčin
68. Općina Gornja Vrba, Ul. Braće Radić 1,35207 Gornja Vrba
69. Općina Gornji Bogićevci, Trg hrvatskih branitelja 1, 35429 Gornji Bogićevci
70. Općina Gundinci, Stjepana Radića 4, 35222 Gundinci
71. Općina Klakar, Klakar bb, 35208 Ruščica
72. Općina Nova Kapela, Trg kralja Tomislava 13,35410, Nova Kapela
73. Općina Okučani, Trg dr. Franje Tuđmana 1,35430 Okučani
74. Općina Oprisavci, Trg Svetog Križa 16, 35213 *Oprisavci*
75. Općina Oriovac, Trg hrvatskog preporoda 1,35250 Oriovac
76. Općina Podcrkavlje, Ul. 108. brigade ZNG 11, 35201Podcrkavlje
77. Općina Rešetari, Ulica Vladimira Nazora 30, 35403 Rešetari
78. Općina Sibinj, Ul. 108. brigade ZNG 6, 35252 Sibinj
79. Općina Sikirevci, Ljudevita Gaja 12, 35224 Sikirevci
80. Općina Slavonski Šamac, Kralja Zvonimira 63, 35220 Slavonski Šamac
81. Općina Stara Gradiška, Trg hrvatskih branitelja 1,35435 Stara Gradiška
82. Općina Staro Petrovo Selo, Trg kralja Tomislava bb,35420 Staro Petrovo Selo
83. Općina Velika Kopanica, Ulica Vladimira Nazora 1, 35221 Velika Kopanica
84. Općina Vrbje, Ul. kralja Dmitra Zvonimira 4, 35423 Vrbje
85. Općina Vrpolje, Trg dr. Franje Tuđmana bb, 35210 Vrpolje

15.4 PRILOG 4. Odluka o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Županijske Razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine

REPUBLIKA HRVATSKA
BRODSKO POSAVSKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za razvoj i europske integracije

KLASA: 351-02/17-01/39
URBROJ: 2178/1-12-18-7
Slavonski Brod, 4. travnja 2018. godine

Na temelju odredbi članka 68. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine" br. 80/13, 153/13, 78/15 i 12/18) i članka 10. stavka 2. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine" br. 3/17) pročelnik Upravnog odjela za razvoj i europske integracije, donosi

ODLUKU
o sadržaju Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

I.

Ovom Odlukom utvrđuje se sadržaj strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine. Odluka se donosi u okviru postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020., koji je započeo Odlukom o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine (KLASA: 351-02/17-01/39, URBROJ: 2178/1-11-01-18-3 od 18. siječnja 2018. godine).

Programska polazišta, ciljevi i obuhvat Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

II.

Razlozi za donošenje, ciljevi, programska polazišta za izradu Županijske razvojne strategije utvrđeni su člankom 13. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 47/14) prema kojem je Županijska razvojna strategija temeljni strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u svrhu jačanja razvojnih potencijala s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja, te na razvoj slabije razvijenih područja.

Cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Obuhvat Županijske razvojne strategije je područje Brodsko-posavske županije u njezinim administrativnim granicama.

Obvezni sadržaj Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

III.

Strateška studija sadrži osobito:

- kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva Županijske razvojne strategije i odnosa s drugim odgovarajućim strategijama, planovima i programima,
- podatke o postojećem stanju okoliša i mogući razvoj okoliša bez provedbe Županijske razvojne strategije,
- okolišne značajke područja na koja provedba Županijske razvojne strategije može značajno utjecati,
- postojeće okolišne probleme koji su važni za Županijsku razvojnu strategiju, posebno uključujući one koji se odnose na područja posebnog ekološkog značaja, primjerice područja određena u skladu s posebnim propisima o zaštiti prirode,
- ciljeve zaštite okoliša uspostavljene po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Županijsku razvojnu strategiju te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade Županijsku razvojnu strategiju,
- vjerojatno značajne utjecaje (sekundarne, kumulativne, sinergijske, kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, stalne i privremene, pozitivne i negativne) na okoliš, uključujući bioraznolikost, stanovništvo i zdravlje ljudi, tlo, vodu, more, zrak, klimu, materijalnu imovinu, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz, uzimajući u obzir njihove međuodnose,
- mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja i ublažavanja nepovoljnih utjecaja provedbe Županijsku razvojnu strategiju na okoliš,
- kratki prikaz razloga za odabir razmotrenih razumnih alternativi, obrazloženje najprihvatljivije razumne alternative Županijsku razvojnu strategiju na okoliš uključujući i naznaku razmatranih razumnih alternativi i opis provedene procjene, uključujući i poteškoće (primjerice tehničke nedostatke ili nedostatke znanja i iskustva) pri prikupljanju potrebnih podataka,
- opis predviđenih mjera praćenja,
- ostale podatke i zahtjeve kako se utvrdi prilikom određivanja sadržaja strateške studije u posebnom postupku prema Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš, a koji već nisu spomenuti u obveznom sadržaju:

- U poglavlju analize vodnogospodarskog sustava i stanja voda i vodnih tijela, kao i usklađenosti Razvojne strategije s ostalim SPP u obzir će se uzeti sljedeći strateški dokumenti: Plan upravljanja vodnim područjima 2016.- 2021. NN 66/16, Strategija upravljanja vodama (NN 91/08), Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (NN 117/15) i strateška studija, Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014.-2023. (NN 117/05) i strateška studija, Strateška studija utjecaja Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. na okoliš, Strategija prostornog uređenja RH (NN 106/17), Strategija razvoja urbanog područja do 2020. godine, Plan provedbe vodno komunalnih direktiva za razdoblje2010-2023., Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u Republici Hrvatskoj (NAPNAV); Strategija prometnog razvoja, Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.

- Poglavlje stanja voda i vodnih tijela osim kvalitete voda sukladno Planu upravljanja vodnim područjima, uključivat će i analizu postojećeg korištenja voda i štetnog djelovanja voda,
- Poglavlja klime i klimatskih promjena analizirat će sljedeće dokumente: Rezultate klimatskog modeliranja na sustavu HPC Velebit za potrebe izrade nacrta Strategije prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske do 2040. s pogledom na 2070. i Akcijskog plana (Pod aktivnost 2.2.1.), Izvještaj o procijenjenim utjecajima i ranjivosti na klimatske promjene po pojedinim sektorima, Smjernice za uključivanje klimatskih promjena i bioraznolikosti u stratešku procjenu utjecaja na okoliš (SPUO), Strategic Environmental Assessment of Transport Corridors: Lessons learned comparing the methods of five Member States – Exacutive summary, 2001
- U izradi stanja prometa koristiti podatke Izvješća o mreži HŽ Infrastrukture
- U poglavlju početnog stanja okoliša koje se odnosi na zdravlje ljudi bit će analizirani okolišni čimbenici koji doprinose, odnosno utječu na zdravlje, poput dostupnost i kvalitete vode za piće, kvaliteta vode za kupanje, kvaliteta zraka, buka, neionizirajuće zračenje i svjetlosno onečišćenje.

- ne-tehnički sažetak podataka iz gore navedenih stavki.

Sukladno Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i energetike, Uprave za zaštitu prirode (Klasa: UP/I-612-07/17-71/30, Urbroj: 517-07-2-2-17-4) od 20. ožujka 2017., slijedom provedenog samostalnog postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, Županijska razvojna strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine prihvatljiva je za ekološku mrežu, te nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Popis tijela određenih posebnih propisima, koja su sudjelovala u postupku određivanja sadržaja Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

IV.

U postupku određivanja sadržaja Strateške studije zahtjev za mišljenjem upućen je sljedećim tijelima:

1. Ministarstvo gospodarstva, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
2. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
3. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu tla i mora, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
4. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
5. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Miramarska 22, 10000 Zagreb
6. Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
7. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Prisavlje 14, 10000 Zagreb
8. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije, Služba za poljoprivredno zemljište, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb

9. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava vodnog gospodarstva, Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb
10. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, Planinska 2a, 10000 Zagreb
11. Ministarstvo turizma, Prisavlje 14, 10000 Zagreb
12. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Ulica Republike Austrije 10, 10000 Zagreb
13. Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Sarajevska cesta 7 (objekt br. 7), 10000 Zagreb
14. Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Brodsko-posavske županije, Ivana Mažuranića 9, 35000 Slavonski Brod
15. Ministarstvo unutarnjih poslova-Uprava za materijalno-financijske poslove, Služba za investicije i nekretnine, Ilica 335, 10000 Zagreb
16. Ministarstvo financija, Sektor za izgradnju i održavanje graničnih prijelaza, Katančićeva 5, 10000 Zagreb
17. Ministarstvo zdravlja, Ksaver 200a, 10000 Zagreb
18. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
19. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Slavonskom Brodu, Starčevićeva 43, Slavonski Brod
20. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Radnička cesta 80/VII, 10000 Zagreb
21. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured Slavonski Brod, Nikole Zrinskog 65a, 35000 Slavonski Brod
22. Ured državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji - ovdje
23. HEP-operator distribucijskog sustava d.o.o., DP Elektra Slavonski Brod, P. Krešimira IV br. 11, 35000 Slavonski Brod
24. Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, Jurišićeva 12, 10002 Zagreb
25. Hrvatski Telekom d.d., Regija 4, K. A. Stepinca 8b, 31000 Osijek
26. Odašiljači i veze d.o.o., Ulica grada Vukovara 269d, 10000 Zagreb
27. HP-HRVATSKA POŠTA d.d., Trg hrvatskog proljeća 6, 35000Slavonski Brod
28. Hrvatske šume, Uprava šuma Nova Gradiška, Strossmayerova 11, 35400 Nova Gradiška
29. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel Sava, Šetalište braće Radića 22, 35000 Slavonski Brod
30. Hrvatske željeznice, Strojarska 11, 10000 Zagreb
31. Hrvatske ceste d.o.o., Vončinina 3, 10000 Zagreb
32. Hrvatske autoceste d.o.o., Širolina 4, 10000 Zagreb
33. Požeško-slavonska županija, Županijska 7, 34000 Požega
34. Hrvatske vode, Vodnogospodarska ispostava Brodska posavina, Šetališta braće Radića 22, 35000 Slavonski Brod
35. Hrvatske vode, Vodnogospodarska ispostava Šumetlica-Crnac, Haulikova 12, 35400 Nova Gradiška
36. Vukovarsko-srijemska županija, Županijska 9, 32000 Vukovar
37. Osječko-baranjska županija, Trg Ante Starčevića 2, 31000 Osijek
38. Sisačko-moslavačka županija, S. i A. Radića 36, 44000 Sisak
39. Komunalac d.o.o., Ul. Stjepana pl. Horvata 38, 35000 Slavonski Brod
40. Vodovod d.o.o., Ul. Nikole Zrinskog 25, 35000 Slavonski Brod
41. Brod-plin d.o.o., Tome Skalice 4, 35000 Slavonski Brod
42. Plin-projekt d.o.o., Alojzija Stepinca 36, 35400 Nova Gradiška
43. Vodovod Zapadne Slavonije, Ljudevita Gaja 56, 35400 Nova Gradiška
44. Komunalac Davor, Ivana Gundulića 35, 35425 Davor
45. Eko-kong d.o.o., Ljudevita Gaja 56, 35400 Nova Gradiška

46. Odlagalište d.o.o., Ljudevita Gaja 56, 35400 Nova Gradiška
47. Županijska uprava za ceste,Ul. Ivana Gorana Kovačića 58, 35000 Slavonski Brod
48. Javna ustanova Natura Slavonica - ovdje
49. Zavod za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije - ovdje
50. Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije, Ul. Vladimira Nazora 5, 35000 Slavonski Brod
51. Lučka uprava Slavonski Brod, Šetalište Braće Radić 19a, 35000 Slavonski Brod
52. Upravni odjel za gospodarstvo - ovdje
53. Upravni odjel za poljoprivredu - ovdje
54. Upravni odjel za obrazovanje, šport i kulturu - ovdje
55. Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb - ovdje
56. Upravni odjel za graditeljstvo i prostorno uređenje – ovdje
57. Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša – ovdje
58. Grad Slavonski Brod, Vukovarska 1, 35000 Slavonski Brod
59. Grad Nova Gradiška, Trg kralja Tomislava 1, 35400 Nova Gradiška
60. Općina Bebrina, Bebrina 81, 35254 Bebrina
61. Općina Brodski Stupnik, Stjepana Radića 117, 35253 Brodski Stupnik
62. Općina Bukovlje, Josipa Kozarca 20, 35209 Bukovlje
63. Općina Cernik, Frankopanska ul. 117, 35404 Cernik
64. Općina Davor, Ivana Gundulića 35, 35425 Davor
65. Općina Donji Andrijevci, Trg kralja Tomislava 5,35214 Donji Andrijevci
66. Općina Dragalić, Trg Sv. Ivana Krstitelja 2, 35428 Dragalić
67. Općina Garčin, Kralja Tomislava 92, 35212 Garčin
68. Općina Gornja Vrba, Ul. Braće Radić 1,35207 Gornja Vrba
69. Općina Gornji Bogićevci, Trg hrvatskih branitelja 1, 35429 Gornji Bogićevci
70. Općina Gundinci, Stjepana Radića 4, 35222 Gundinci
71. Općina Klakar, Klakar bb, 35208 Ruščica
72. Općina Nova Kapela, Trg kralja Tomislava 13,35410, Nova Kapela
73. Općina Okučani, Trg dr. Franje Tuđmana 1,35430 Okučani
74. Općina Oprisavci, Trg Svetog Križa 16, 35213 *Oprisavci*
75. Općina Oriovac, Trg hrvatskog preporoda 1,35250 Oriovac
76. Općina Podcrkavlje, Ul. 108. brigade ZNG 11, 35201Podcrkavlje
77. Općina Rešetari, Ulica Vladimira Nazora 30, 35403 Rešetari
78. Općina Sibinj, Ul. 108. brigade ZNG 6, 35252 Sibinj
79. Općina Sikirevci, Ljudevita Gaja 12, 35224 Sikirevci
80. Općina Slavonski Šamac, Kralja Zvonimira 63, 35220 Slavonski Šamac
81. Općina Stara Gradiška, Trg hrvatskih branitelja 1,35435 Stara Gradiška
82. Općina Staro Petrovo Selo, Trg kralja Tomislava bb,35420 Staro Petrovo Selo
83. Općina Velika Kopanica, Ulica Vladimira Nazora 1, 35221 Velika Kopanica
84. Općina Vrbje, Ul. kralja Dmitra Zvonimira 4, 35423 Vrbje
85. Općina Vrpolje, Trg dr. Franje Tuđmana bb, 35210 Vrpolje

Tijekom roka za dostavu mišljenja o sadržaju Strateške studije očitovalo se trideset i jedno od 85 pozvanih tijela i to:

1.Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava vodnog gospodarstva,

2. Uprava za prostorno uređenje, pravne poslove i programe Europske unije,

3. Hrvatske ceste d.o.o.,

4. Ministarstvo unutarnjih poslova, PU Brodsko-posavska,

5. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom,

6. Grad Slavonski Brod, Upravni odjel za graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša,

7. Hrvatske vode VGO za srednju i donju Savu,

8. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije,

9. Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta,

10.Ministarstvo zaštite okoliša i energetike Uprava za zaštitu prirode,

11. Odašiljači i veze d.o.o.,

12. Općina Nova Kapela,

13. HŽ Infrastruktura,

14. HAOP,

15. Ministarstvo obrane Uprava za materijalne resurse Sektor za vojnu infrastrukturu,

16. Hrvatski Telekom d.d.,

17. Općina Sibinj,

18. Požeško-slavonska županija Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo,

19. Sisačko-moslavačka županija Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša,

20. Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije,

21. Ministarstvo turizma,

22. Vodovod zapadne Slavonije d.o.o.,

23. Općina Dvor,

24. Općina Podcrkavlje,

25. Hrvatske autoceste,

26. Općina Sikirevci,

27. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike Uprava za klimu,

28. Brodsko-posavska županija, Upravni odjel za poljoprivredu,

29. Državna uprava za zaštitu i spašavanje,

30. Ministarstvo zdravstva,

31. Ministarstvo poljoprivrede

Informiranje javnosti

V.

U svrhu informiranja javnosti, informacija o započinjanju postupka strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. objavljena je 16. veljače 2018. godine na internetskim stranicama i oglasnim pločama Brodsko-posavske županije. Dana 16. veljače 2018. godine tijelima koja su određena Odlukom o započinjanju postupka strateške procjene upućen je dopis za dostavu mišljenja o sadržaju Strateške studije koji je dopis sadržavao i obavijest o konzultacijama o sadržaju Strateške studije, koje su održane 19. ožujka 2018. godine u 10:00 sati u prostorijama Velike vijećnice Brodsko-posavske županije u Slavonskom Brodu, Petra Krešimira IV br. 1. Tijekom roka za dostavu mišljenja o sadržaju Strateške studije nije zaprimljeno niti jedno mišljenje šire javnosti.

Osnovni podaci o izrađivaču Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

VI.

Nositelj izrade planskog dokumenta Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. Godine je Brodsko-posavska županija, Petra Krešimira IV, br. 1, Slavonski Brod. Upravni odjel za razvoj i EU integracije Brodsko-posavske županije ujedno je nositelj izrade Strategije, te tijelo zaduženo za provođenje postupka strateške procjene utjecaja na okoliš. Postupak će se provoditi u suradnji i koordinaciji s Upravnim odjelom za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša i Centrom za tehnološki razvoj-Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o..

U postupku javne nabave za pružanje usluga, za izrađivača Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine odabrano je društvo Projekt jednako razvoj d.o.o. iz Zagreba.

Nadležnost za izradu Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine

VII.

Nakon provedenog postupka odabira ovlaštenika, u postupku nabave usluge izrade Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine" provedene u periodu od 17. siječnja 2018. godine do 30. siječnja 2018. godine, sukladno Obavijesti o odabiru ovlaštenika, Klasa: 406-01/18-01/21, Urbroj: 2178/1-12-18-5 od 30. siječnja 2018. godine, ovlaštenik za izradu Strateške studije je EKO INVEST d.o.o. iz Zagreba. Navedeni ovlaštenik ima nadležnog Ministarstva za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša – izrade strateških studija, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i Pravilniku o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine" br. 57/10).

Objava Odluke o sadržaju Strateške studije utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020.

VIII.

Sukladno odredbama članka 160. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša, članka 8. stavka 7. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš i članka 5. stavka 1. točke 2. Uredbe o informiranju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine" br. 64/08) ova Odluka će se u svrhu informiranja javnosti i zainteresirane javnosti objaviti na internetskim stranicama Brodsko-posavske županije.

IX.

Ova Odluka stupa na snagu s danom donošenja.

v. d. PROČELNICE:

Danijela Vinković, dipl.oec.

15.5 PRILOG 5. Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike o potrebi provođenja Glavne ocjene za ekološku mrežu

UJICJA 224

27. 03. 2017
612-07/17-01/16 03
517-17-02

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I ENERGETIKE
10000 Zagreb, Radnička cesta 80
tel: +385 1 3717 111, faks: +385 1 3717 149

KLASA: UP/I-612-07/17-71/30
URBROJ: 517-07-2-2-17-4
Zagreb, 20. ožujka 2017.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode temeljem članka 48. stavak 5. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 80/2013), povodom zahtjeva Brodsko-posavske županije, Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša, 35000 Slavonski Brod, Petra Krešimira IV 1, za provedbu Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. – 2020. godine, nakon provedenog postupka donosi

R J E Š E NJ E

da je Županijska razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. – 2020. godine prihvatljiva za ekološku mrežu.

Obrazloženje

Brodsko-posavska županija, Upravni odjela za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša, 35000 Slavonski Brod, Petra Krešimira IV 1, podnijela je zahtjev za provedbu Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu za Županijsku razvojnu strategije Brodsko-posavske županije 2016. – 2020. godine (dalje u tekstu: Strategija). U zahtjevu su sukladno članku 48. stavku 2. dostavljeni podaci o Strategiji, nositelju izrade Strategije kao i o razlozima donošenja.

Po zaprimljenom zahtjevu Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode, sukladno članku 48. stavak 3. Zakona o zaštiti prirode zatražilo je dopisom KLASA: UP/I 612-07/17-71/30, URBROJ: 517-07-2-2-17-2 od 13. veljače 2017. godine, mišljenje Hrvatske agencije za okoliš i prirodu o mogućnosti značajnih negativnih utjecaja Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu je mišljenje, KLASA: 612-07/17-42/31, URBROJ: 427-07-21-17-2 od 14. ožujka 2017. godine dostavila 16. ožujka 2017. godine.

Razmatranjem ranije navedenog zahtjeva Brodsko-posavske županije, Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša, kojim je zatražena provedba postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, nakon uvida u dostavljene podatke i

1/4

dostupnu dokumentaciju te uvida u Uredbu o ekološkoj mreži (Narodne novine, broj 124/2013, 105/2015) utvrđeno je slijedeće.

Nositelj izrade Strategije je Brodsko-posavska županija, 35000 Slavonski Brod, Petra Krešimira IV 1.

Obuhvat Strategije odnosi se na cjelokupno administrativno područje Brodsko-posavske županije.

Strategija predstavlja temeljni strateški planski dokument Brodsko-posavske županije u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u svrhu jačanja razvojnih potencijala županije.

Strategijom su definirana tri strateška cilja:

1. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života
2. Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa
3. Razvoj komunalne i prometne infrastrukture poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti.

Strategijom se određuju prioriteti i razrađuju mjere koje će pružiti okvir za pripremu i provedbu konkretnih projekata i aktivnosti za postizanje ciljeva: zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika, ulaganje u mjere pronatalitetne politike, povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu, ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u fizičku infrastrukturu, ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama, usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada u strukovnim školama, visokom obrazovanju i ustanovama za obrazovanje odraslih, po načelima HKO-a, razvoj i provedba individualiziranih programa osposobljavanja i usavršavanja, ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole, povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti, ulaganje u mjere samozapošaljvanja i zapošljavanja, ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada, razvoj programa unapređenja poduzetničkih vještina, poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva, povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi, socijalno uključivanje i razvoj izvaninstitucionalnih socijalnih, kulturnih, društveno-korisnih te sportskih aktivnosti/usluga, razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta, razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine, ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju, ulaganje u razvoj i unapređenje sadržaja za promociju aktivnog i zdravog života i starenja, ulaganje u unapređenje sustava zdravstvene zaštite, suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima, jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života, razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva, promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga, jačanje dobrog upravljanja, jačanje obostrane komunikacije s građanima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka, razvoj novih e-usluga, jačanje kapaciteta službenika i dužnosnika za efikasno i participativno upravljanje razvojem, razvoj i unapređenje poduzetničke klime i infrastrukture, unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture, jačanje institucionalne podrške poduzetništvu, aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne lokacije za ulaganja, razvoj Poduzetničkih potpornih institucija s ciljem podrške poduzetnicima, aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja, povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj, direktne potpore poduzetništvu, poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj, promocija i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja, jačanje povezanosti poduzetnika, razvoj

2/4

turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine, razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima, razvoj selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam, podrška promociji i jačanju turističke destinacije, brendiranje proizvoda i turističke ponude BPŽ te promocija BPŽ kao turističke destinacije, valorizacija kulturne i turističke baštine, razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača, ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete, ulaganja u mjere povećanja kvalitete i dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te produljenje životnog vijeka proizvoda, jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima, stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji, okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta, neproizvodna ulaganja u diverzifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa, razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže, razvoj komunalne, energetske i prometne infrastrukture, daljnje pokrivanje javnim vodoopskrbnim i odvodnim sustavom, uz obnovu postojećeg sustava, razvoj kanalske mreže, razvoj infrastrukture za poboljšanje kvalitete života, proširenje dostupnosti širokopojasnog interneta, daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima, razvoj toplovodne mreže, unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, daljnji razvoj prometne infrastrukture i intemodalnog prometnog sustava, razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima, povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima, zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti, zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja, unapređenje kvalitete zraka, tla i voda, unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija i promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa.

Obuhvat Strategije preklapa se sa obuhvatom ekološke mreže proglašene Uredbom o ekološkoj mreži i to područjima očuvanja značajnim za vrste i stanišne tipove (POVS): HR2000416 Lonjsko polje, HR2000426 Dvorina, HR2000623 Šume na Dilj gori, HR2001326 Jelas polje s ribnjacima, HR2001379 Vlakanac - Radinje, HR2001355 Psunj i područja očuvanja značajna za ptice (POP) HR1000004 Donja Posavina i HR1000005 Jelas polje.

Analizom mogućih utjecaja provedbe Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te razmatrajući gore navedeno mišljenje Hrvatske agencije za okoliš i prirodu ocijenjeno je da se može isključiti mogućnost značajnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže s obzirom da je Strategija općenitog karaktera, Strategijom se predlažu mjere koje će pružiti okvir za pripremu i provedbu konkretnih projekata i aktivnosti za postizanje ciljeva te nisu poznati podaci o obilježjima i prostornom smještaju pojedinih mjera. Konkretni projekti će biti definirani u kasnijim fazama provedbe (dokumentima niže razine) te smatramo da se može isključiti značajan negativni utjecaj Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže uz provedbu ocjene za dokumente nižeg reda koji će utvrditi prostorni smještaj i obilježja pojedinih zahvata koji mogu imati utjecaja na ekološku mrežu.

Slijedom provedenog postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, ocijenjeno je da je moguće isključiti značajne negativne utjecaje Strategije te je riješeno kao u izreci.

U skladu sa člankom 26. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode za strategije, planove i programe za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene, Prethodna ocjena obavlja se prije pokretanja postupka strateške procjene utjecaja strategije, plana ili programa na okoliš.

Člankom 46. Zakona o zaštiti prirode propisano je da za strategije, planove i programe za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene, Ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu provodi Ministarstvo u skladu sa člankom 26. Zakona.

Nadalje člankom 48. stavkom 5. Zakona o zaštiti prirode propisano je da ukoliko Ministarstvo isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana ili programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, donosi rješenje da je strategija plan ili program prihvatljiv za ekološku mrežu.

U skladu sa člankom 51. stavak 3. ovo Rješenje objavljuje se na internetskoj stranici Ministarstva.

Podnositelj zahtjeva oslobođen je plaćanja upravne pristojbe temeljem članka 8. stavka 1. točka 1 Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine, broj 115/2016).

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo Rješenje je izvršno u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog Rješenja.

Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE
ZAGREB

VODITELJICA SLUŽBE

Blandina Randić Potkonjak

Dostaviti:

1. **Brodsko-posavska županija, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša, Petra Krešimira IV 1, 35000 Slavonski Brod**
2. **U spis predmeta, ovdje**

4/4

15.6 PRILOG 6. Suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I ENERGETIKE
10000 Zagreb, Radnička cesta 80
tel: +385 1 3717 111, faks: +385 1 3717 149
Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i
održivo gospodarenje otpadom
Sektor za procjenu utjecaja na okoliš
i industrijsko onečišćenje
KLASA: UP/I 351-02/15-08/84
URBROJ: 517-06-2-1-1-17-9
Zagreb, 10. studenoga 2017.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, na temelju odredbe članka 43. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine", brojevi 80/13, 153/13 i 78/15) u vezi s člankom 130. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 47/09), rješavajući povodom zahtjeva tvrtke EKO-INVEST d.o.o., Draškovićeva 50, Zagreb, radi utvrđivanja promjena u popisu zaposlenika ovlaštenika, donosi:

RJEŠENJE

I. Pravnoj osobi EKO-INVEST d.o.o., Draškovićeva 50, Zagreb, izdaje se suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša:

1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije.
2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš.
3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temeljnog izvješća.
4. Izrada programa zaštite okoliša.
5. Izrada izviješća o stanju okoliša.
6. Izrada izvješća o sigurnosti.
7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš.
8. Izrada posebnih elaborata i izvješća za potrebe ocjene stanja sastavnica okoliša.

Stranica 1 od 3

9. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća.

10. Izrada projekcija emisija, izvješća o provedbi politike i mjera smanjenja emisija i nacionalnog izvješća o promjeni klime.

11. Izradu i/ili verifikaciju posebnih elaborata, proračuna i projekcija za potrebe sastavnica okoliša.

12. Izrada elaborata o usklađenosti proizvoda s mjerilima u postupku ishođenja znaka zaštite okoliša "Prijatelj okoliša"i znaka EU Ecolabel.

13. Izrada elaborata o utvrđivanju mjerila za određenu skupinu proizvoda za dodjelu znaka okoliša Prijatelj okoliša.

II. Ukidaju se rješenja Ministarstva zaštite okoliša i energetike: KLASA: UP/I 351-02/15-08/84, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-2 od 15. listopada 2015.; KLASA: UP/I 351-02/15-08/84, URBROJ: 517-06-2-2-2-17-3 od 31. siječnja 2017.; KLASA: UP/I 351-02/15-08/84, URBROJ: 517-06-2-1-1-17-5 od 10. srpnja 2017. KLASA: UP/I 351-02/15-08/83, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-3 od 15. listopada 2015.; KLASA: UP/I 351-02/15-08/91, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-2 od 12. studenoga 2015. te KLASA: UP/I 351-02/16-08/33, URBROJ: 517-06-2-1-1-16-2 od 30. lipnja 2016. godine kojima su pravnoj osobi EKO-INVEST d.o.o., Draškovićeva 50, Zagreb, dane suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša.

III. Suglasnost iz točke I. ove izreke prestaje važiti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu propisa iz članka 40. stavka 11. Zakona o zaštiti okoliša.

IV. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koje vodi Ministarstvo zaštite okoliša i energetike.

V. Uz ovo rješenje prileži Popis zaposlenika ovlaštenika i sastavni je dio ovoga rješenja.

Obrazloženje

Tvrtka EKO-INVEST d.o.o., Draškovićeva 50, iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik), podnijela je zahtjev za izmjenom podataka u Rješenjima: (KLASA: UP/I 351-02/15-08/84, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-2 od 15. listopada 2015.; KLASA: UP/I 351-02/15-08/84, URBROJ: 517-06-2-2-2-17-3 od 31. siječnja 2017.; KLASA: UP/I 351-02/15-08/84, URBROJ: 517-06-2-1-1-17-5 od 10. srpnja 2017. KLASA: UP/I 351-02/15-08/83, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-3 od 15. listopada 2015.; KLASA: UP/I 351-02/15-08/91, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-2 od 12. studenoga 2015. te KLASA: UP/I 351-02/16-08/33, URBROJ: 517-06-2-1-1-16-2 od 30. lipnja 2016.) izdanim od Ministarstva zaštite okoliša i energetike (u daljnjem tekstu Ministarstvo), a vezano za popis zaposlenika ovlaštenika koji prileži uz navedena rješenja. Promjene se odnose na stručnjaka Vesnu Marčec Popović, prof.biol. i kem. koja je novozaposlena i za koju se zahtjeva uvrštavanje u voditelje stručnih poslova. Matija Penezić više nije zaposlenik kod ovlaštenika. U provedenom postupku Ministarstvo je izvršilo uvid u zahtjev za promjenom podataka, podatke i dokumente dostavljene uz zahtjev, a osobito u popis

stručnih podloga, diplome i potvrde Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje navedenog stručnjaka, te službenu evidenciju ovog Ministarstva i utvrdilo da su navodi iz zahtjeva utemeljeni.

Slijedom navedenoga, utvrđeno je kao u točkama od I. do V. izreke ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:
Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Upravna pristojba na zahtjev i ovo rješenje naplaćena je državnim biljezima sukladno Zakonu o upravnim pristojbama („Narodne novine", broj 115/16).

VIŠA STRUČNA SAVJETNICA
Davorka Maljak

REPUBLIKA HRVATSKA – MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE – ZAGREB

U prilogu: Popis zaposlenika ovlaštenika

DOSTAVITI:
1. EKO-INVEST d.o.o., Draškovićeva 50, Zagreb, (**R!, s povratnicom!**)
2. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
3. Evidencija, ovdje

POPIS
zaposlenika ovlaštenika: EKO-INVEST d.o.o., Draškovićeva 50, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenjima Ministarstva KLASA: UP/I 351-02/15-08/84; URBROJ: 517-06-2-1-1-17-9 od 10. studenog 2017.

STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA PREMA ČLANKU 40. STAVKU 2. ZAKONA	*VODITELJI STRUČNIH POSLOVA*	*STRUČNJAK*
1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije	dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh. i dipl.ing.građ. Marina Stenek, dipl.ing.biol.	Vesna Marčec Popović, prof.biol. i kem.
2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš	dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh. i dipl.ing.građ. Marina Stenek, dipl.ing.biol.	Vesna Marčec Popović, prof.biol. i kem.
8. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temeljnog izvješća	dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh. i dipl.ing.građ. Marina Stenek, dipl.ing.biol.	Vesna Marčec Popović, prof.biol. i kem.
9. Izrada programa zaštite okoliša	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
10. Izrada izvješća o stanju okoliša	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
11. Izrada izvješća o sigurnosti	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
12. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
13. Izrada posebnih elaborata i izvješća za potrebe ocjene stanja sastavnica okoliša	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
14. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
15. Izrada projekcija emisija, izvješća o provedbi politike i mjerenja smanjenja emisija i nacionalnog izvješća o promjeni klime	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
20. Izradu i /ili verifikaciju posebnih elaborata, proračuna, i projekcija z apotrebe sastavnica okoliša	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
25. Izrada elaborata o usklađenosti proizvoda s mjerilima u postupku ishođenja znaka zaštite okoliša "Prijatelj okoliša" i znaka EU Ecolabel	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.
26. Izrada elaborata o utvrđivanju mjerila za određenu skupinu proizvoda za dodjelu znaka zaštite okoliša Prijatelj okoliša.	voditelji navedeni pod točkom 1.	stručnjak naveden pod točkom 1.

15.7 PRILOG 7. Mišljenja o sadržaju strateške studije s komentarima izrađivača Strateške studije pristigla od javnopravnih tijela tijekom postupka utvrđivanja sadržaja Strateške studije (na sljedećoj stranici)

Br.	Tijelo	Mišljenje	Komentar	Dopuna sadržaja
1.	**Ministarstvo zaštite okoliša i energetike,** **Uprava vodnog gospodarstva**	Mišljenjem Klasa: 325-12/18-01/26, Urbroj: 517-18-2 od 12.03.2018. U okviru svoje nadležnosti, uzevši u obzir mišljenje Hrvatskih voda, VGO za srednju i donju Savu, Klasa: 351-03/18-01/0000102, Urbroj: 374-21-1-18-3 od 8.3.2018., predlaže se da se u poglavlju vjerojatno značajnih utjecaja na okoliš obradi i analizira sljedeće utjecaje: -značajan pozitivan utjecaj izgradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina, građevina za melioracije te komunalnih građevina za javnu vodoopskrbu i odvodnju na stanovništvo i zdravlje ljudi, tlo, vodu, klimu, materijalnu imovinu, poljoprivredne površine, bioraznolikost te krajobraz -značajan negativan utjecaj poplava i suša na stanovništvo i zdravlje ljudi, tlo, vodu, klimu, materijalnu imovinu, poljoprivredne površine, bioraznolikost te krajobraz -utjecaj strateških projekata na vode u smislu zaštite resursa površinskih i podzemnih voda te očuvanja dobrog stanja okoliša Naime, izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina povećava se razina zaštite od poplava na nedovoljno štićenim područjima na kojima se mogu očekivati velike materijalne štete, ljudske žrtve i štetan utjecaj poplava na okoliš i ljudsko zdravlje. Također, izgradnjom građevina za javnu vodoopskrbu i odvodnju poboljšava se kvaliteta života stanovništva na području Brodsko-posavske županije. Pored obaveznog sadržaja predlaže se da strateška studija analizira i obradi: - usklađenost predmetne Strategije sa Planom upravljanja vodnim područjima 2016.- 2021. NN 66/16, kao temeljnim planskim dokumentom upravljanja vodama - postojeće stanje vodnih tijela u području na kojem se provode zahvati -utjecaj tih projekata na stanje onih vodnih tijela koja potencijalno mogu biti pod negativnim utjecajem tih zahvata u smislu emisija otpadnih voda -utjecaj štetnog djelovanja voda na te	Značajnost ciljeva, prioriteta i mjera Razvojne strategije bit će procijenjenu i sklopu poglavlja procjene utjecaja sukladno metodologiji predstavljenoj u studiji, te ovisno o intenziteta aktivnosti i osjetljivosti okoliša. Utjecaj strateških projekata razmatrat će se na strateškoj razini, u sklopu predstavljene metodologije. Studijom će se identificirati zahvati koji podliježu drugim instrumentima zaštite poput procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, te će se detaljni utjecaji istih zahvata sagledavati u sklopu postupaka procjene na razini zahvata.	U poglavlju analize vodnogospodarskog sustava i stanja voda i vodnih tijela, kao i usklađenosti Razvojne strategije s ostalim SPP u obzir će se uzeti sljedeći strateški dokumenti: - Plan upravljanja vodnim područjima 2016.- 2021. NN 66/16 -Strategija upravljanja vodama (NN 91/08) -Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (NN 117/15) i strateška studija - Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014.-2023. (NN 117/05) i strateška studija - Strateška studija utjecaja Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. na okoliš Poglavlje stanja voda i vodnih tijela osim kvalitete voda sukladno Planu upravljanja vodnim područjima, uključivat će i analizu postojećeg korištenja voda, štetnog djelovanja voda,

		zahvate -utjecaj tih zahvata na područja posebne zaštite voda -odrediti mjere zaštite voda kao i monitoring emisija otpadnih voda iz tih zahvata te monitoring stanja vodnih tijela Također, za potrebu izrade strateške studije, uz gore navedeni Plan upravljanja vodnim područjima, predlaže se korištenje i sljedećih planskih dokumenata: -Strategija upravljanja vodama (NN 91/08) -Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (NN 117/15) i stratešku studiju - Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014.-2023. (NN 117/05) i stratešku studiju - Stratešku studiju utjecaja Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. na okoliš		
2.	**Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja** Uprava za prostorno uređenje, pravne poslove i programe Europske unije	Mišljenjem Klasa: 350-01/18-02/70, Urbroj: 531-05-1-18-4 od 13.03.2018. Smatramo potrebnim da se u daljnjoj izradi i postupku donošenja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. -2020. godine, u potpunosti primijene prijedlozi iz Mišljenja Hrvatskog zavoda za prostorni razvoj, Klasa: 350-01/18-02/31, Urbroj: 320-01/13-18-2 od 5.3.2018.	Prihvaća se	
3.	**Hrvatski zavod za prostorni razvoj**	Mišljenjem Klasa: 350-01/18-02/31, Urbroj: 320-01/13-18-2 od 5.3.2018. Ciljeve i prioritete potrebno je povezati s dokumentima prostornog uređenja stoga sadržaj Strateške studije za provedbu postupka Strateške procjene utjecaja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije na okoliš treba obuhvatiti procjenu ciljeva na dokumente prostornog uređenja: a. utjecaj na okoliš (s kontrolom tih utjecaja) tijekom planiranja pojedinog cilja/prioriteta/mjere s obzirom na stanje važeće prostorno planske dokumentacije b. obzirom na potrebne nove	Prihvaća se u dijelu koji se odnosi na procjenu utjecaja ciljeva/prioriteta/mjera Razvojne strategije na okoliš	U poglavlju odnosa s ostalim SPP, bit će analizirana usklađenost sa Strategijom prostornog uređenja RH (NN 106/17), te će predstavnik Zavoda za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije biti pozvan na sudjelovanje u Povjerenstvo za stratešku procjenu.

		sadržaje (osnovne i prateće) kao ina zahtjeve na postojeću infrastrukturu i nove potrebne kapacitete. U cilju sagledavanja odnosa Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije s dokumentima prostornog uređenja potrebno je, u rad na tom dokumentu i postupku provedbe procjene utjecaja po posebnom zakonu, aktivno uključiti Zavod za prostorno uređenje Brodsko-posavske županije.		
4.	**Hrvatske ceste d.o.o.**	Mišljenjem Klasa: 350-02/18-1/54, Urbroj: 345-211-516-2018-2/DB od 14.3.2018. HC na području obuhvata studije provode aktivnosti na izradi studijske i projektne dokumentacije za ceste planirane u skladu sa Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2030. I Programom građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje 2017.-2020. (NN 47/17). Za sve izrađene ili planirane ceste za koje je potrebno ishoditi rješenja o prihvatljivosti zahvata na okoliš, potrebno je uvažiti mjere iz ishođenih rješenja. Dodatne koridore od državnog značenja potrebno je istražiti njihov utjecaj na okoliš te podatke obraditi u strateškoj studiji.	Prihvaća se	
5.	**Ministarstvo unutarnjih poslova, PU Brodsko-posavska**	Obaviješću Klasa: 511-11-04-9/4-1571/1-18 od 12.3.2018. Obavještavamo da u predmetnom slučaju PU brodsko-posavska neće sudjelovati u postupku strateške procjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije te stoga neće izdavati mišljenje za predmetni strateški razvojni dokument.	Prihvaća se.	
6.	**Grad Slavonski Brod** **Upravni odjela za graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša**	Mišljenjem Klasa: 351-03/17-01/8, Urbroj: 2178/01-10-18-3 od 8.3.2018. Grad Slavonski Brod izradio je i usvojio Strategiju razvoja urbanog područja do 2020. godine. Projekti planirani SRUP-om neće imati negativnog utjecaja na okoliš, što dokazuje i provedena ocjena o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš za koju smo 26.09.2017. dobili mišljenje Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša Brodsko-posavske županije.	Prihvaća se	U analizi početnog stanja okoliša i odnosa s ostalim SPP, uvrstit će se i Strategija razvoja urbanog područja do 2020. godine

		Prilikom izrade Strateške studije i Županijske razvojne strategije, trebalo bi uzeti u obzir i izrađenu i usvojenu SRUP u kojoj su detaljno opisani ciljevi, prioriteti i mjere.		
7.	**Hrvatske vode** **VGO za srednju i donju Savu**	Mišljenjem Klasa: 351-03/18-01/0000102, Urbroj: 374-21-1-18-3 od 8.3.2018. -sadržaj i razina obuhvata podataka za Stratešku studiju utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2416.2424. godine treba biti sukladna aktualnim koncepcijskim rješenjima sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Brodsko-posavske županije, a kojima raspolažu javni isporučitelji vodnih usluga. -pri izradi strateške studije kao stručnu podlogu potrebno je koristiti: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.2021., Strategiju upravljanja vodama, Plan provedbe vodno komunalnih direktiva za razdoblje2010-2023., (obuhvaća Direktivu o kakvoći voda i Direktivu o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda) Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije te Višegodišnji program gradnje komunalnih građevina. U strateškoj studiji je sukladno Planu upravljanja vodnim područjem potrebno: -usporediti ciljeve upravljanja stanjem voda i ciljeve zacrtane Županijskom razvojnom strategijom Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine odnosno upravljanja rilcima od poplava i ciljeve Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. Godine - procijeniti trenutačna opterećenja voda sa stajališta stanja voda i stajališta rizika od poplava iz Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. te procijeniti buduća opterećenja voda koja proizlaze iz strateških odrednica Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. Godine - procijeniti utjecaj Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine na stanje voda i stanje rizika od poplava, te usporediti i uskladiti politike upravljanja stanjem voda i rizicima od poplava s politikama Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske	Prihvaća se	U poglavlju analize vodnogospodarskog sustava i stanja voda i vodnih tijela, kao i usklađenosti Razvojne strategije s ostalim SPP u obzir će se uzeti sljedeći strateški dokumenti: - Plan upravljanja vodnim područjima 2016.- 2021. NN 66/16 -Strategija upravljanja vodama (NN 91/08) -Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (NN 117/15) i strateška studija - Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014.-2023. (NN 117/05) i strateška studija - Strateška studija utjecaja Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. na okoliš -Plan provedbe vodno komunalnih direktiva za razdoblje2010-2023.

		županije 2016.-2020. - propisati mjere koje se trebaju poduzeti / provesti kako bi se poboljšalo (nezadovoljavajuće) ili održalo (najmanje dobro) stanje voda Navedeni dokumenti su planski dokumenti upravljanja vodama kojim se utvrđuje okvirni program ulaganja u vodno gospodarstvo te je za iste prošla Strateška studija o vjerojatno značajnom utjecaju na okoliš.		
8.	**Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije**	Mišljenjem Klasa: 300-01/18-01/3, Urbroj: 538-06-1-2/221-18-2 od 26.02.2018. Nema primjedbi na sadržaj i razinu obuhvata podataka koji se moraju obraditi u strateškoj studiji.	Primjeno na znanje	
9.	**Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta**	Mišljenje Klasa: 351-01/18-01/03, Urbroj: 526-02/02-01-01/3-18-2 od 5.3.2018. Zakonom o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture (NN 93/13, 114/13 i 41/14) uređuju se pitanja određenja poduzetničke infrastrukture te je ovo Ministarstvo nadležno za poduzetničke zone, dijela poduzetničke infrastrukture u kojima se odvijaju zahvati u prostoru. Slijedom navedenog, predlažemo da se sadržaj Strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije uskladi s odredbama Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture.	Prihvaća se	
10.	**Ministarstvo zaštite okoliša i energetike** Uprava za zaštitu prirode	Mišljenjem Klasa: 612-07/18-58/117, Urbroj: 517-07-2-2-18-2 od 5.,.2018.. Za Županijsku razvojnu strategiju Brodsko-posavske županije 2016. 2020. godine, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode provelo je postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu te je doneseno Rješenje da je Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine prihvatljiva za ekološku mrežu te stoga nije potrebno provoditi postupak glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu (KLASA: UP/I-612-07/17-71/30, URBROJ: 517-07-2-2-17-4 od.20. ožujka 2017. godine). Strateška studija utjecaja na okoliš treba biti izrađena u skladu sa Prilogom I. Uredbe	Prihvaća se	

		o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš kojim je propisan obvezni sadržaj strateške studije. Strateškom studijom treba analizirati i ocijeniti utjecaje provedbe Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine na bioraznolikost (posebice strogo zaštićene vrste, ugrožene i rijetke stanišne tipove, te biljni i životinjski svijet općenito) i zaštićena područja prema Zakonu o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 80/13, 15/18) kao i utjecaje provedbe na georaznolikost (vrijedni geološki lokaliteti, speleološki objekti, minerali i fosili). Značajni negativni utjecaji na bioraznolikost i zaštićena područja mogu se očekivati za strateške ciljeve i aktivnosti koje predstavljaju linijske infrastrukturne objekte koji mogu uzrokovati fragmentaciju staništa i onemogućiti prirodno kretanje strogo zaštićenih vrsta, trajno zauzimanje i uklanjanje pojedinih ugroženih i rijetkih stanišnih tipova, promjenu stanišnih uvjeta u okruženju i na taj način indirektno utjecati na pojedine vrste i stanišne tipove, mogu tijekom rada uzrokovati stradavanje pojedinih rijetkih i ugroženih vrsta i dr.. Također značajni negativni utjecaji mogu se očekivati i za planirane strateške ciljeve odnosno aktivnosti koji trajno zauzimaju ugrožene i rijetke stanišne tipove ili stanišne tipove neophodne za opstanak ugroženih i rijetkih vrsta. Također treba sagledati i moguće kumulativne utjecaje provedbe Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. 2020. godine na bioraznolikost-i zaštićena područja prema Zakonu o zaštiti prirode kao i kumulativne utjecaje provedbe Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine na georaznolikost. Strateška studija treba sadržavati i mjere sprječavanja i smanjenja nepovoljnih utjecaja provedbe Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine, ukoliko se utvrdi da nepovoljni utjecaji na biološku raznolikost, zaštićena područja i georaznolikost postoje.		
11.	**Odašiljači i veze d.o.o.**	Mišljenjem, Urbroj: 560138 od 28.2.2018. Smatramo kako je prilikom izrade	Prihvaća se u dijelu koji se	

		Županijske razvojne strategije, kao i Strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije potrebno uzeti u obzir postojeću i planiranu elektroničku komunikacijsku infrastrukturu te zaštititi radijske koridore mikrovalnih veza i lokacije samostojećih antenskih stupova. Također, javna područja te područja posebne osjetljivosti potrebno je planirati izvan zona elektronike komunikacijske infrastrukture, odnosno, na mjestima gdje su zadovoljene odredbe Pravilnika o zaštiti od elektromagnetskih polja.	odnosi na stratešku procjenu	
12.	**Općina Nova Kapela**	Mišljenjem Klasa: 351-01/18-01/03, Urbroj: 2178/20-01-18-02 od 8.3.2018. Općina Nova Kapela nema primjedbi i dodatnih zahtjeva.	Prihvaća se	
13.	**HŽ Infrastruktura**	Mišljenjem naš znak: 2102/18, 1.3.1. GI od 1.3.2018. Obavezni sadržaj Strateške studije iz Priloga I Uredbe je dostatan, stoga nemamo dodatnih zahtjeva za sadržajem Strateške studije plana na okoliš.	Prihvaća se	
14.	**HAOP**	Mišljenjem Klasa: 612-07/18-30/20, Urbroj: 427-07-21-18-2 od 5.3.2018. S obzirom na obuhvat tematike Strategije, Strateška studija procjene utjecaja na okoliš treba, s ciljem utvrđivanja mogućih utjecaja, analizirati sljedeće sastavnice bitne za očuvanje bioraznolikosti i krajobraznih vrijednosti: -zaštićena područja (temeljem Zakona o zaštiti prirode) - temeljne vrijednosti -ugrožena i rijetka staništa (temeljem Zakona o zaštiti prirode, odnosno Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima) - važni lokaliteti i/ili zone - vrste (flora, fauna, gljive) i njihove populacije, s posebnim naglaskom na recentna nalazišta strogo zaštićenih i ugroženih vrsta (kritično ugrožene, ugrožene i osjetljive/rizične vrste sukladno IUCN kategorizaciji, odnosno crvenim knjigama Republike Hrvatske) - krajobrazne vrijednosti područja iznimno vrijednih krajobraznih obilježja.	Prihvaća se	

		U cilju djelotvorne provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš, u Strateškoj studiji je, u smislu analize mogućih utjecaja na gore navedene sastavnice prirodnih vrijednosti područja Brodsko-posavske županije, posebnu pozornost potrebno posvetiti odrednicama razvoja sljedećih sektora: -prometni sustav - industrija i poduzetništvo - gospodarenje otpadom -turizam - poljoprivreda i ribarstvo - vodnogospodarski sustav - energetski sustav - komunalna infrastruktura -razvoj urbanih i ruralnih naselja - izdvojena građevinska područja.		
15.	**Ministarstvo obrane** Uprava za materijalne resurse Sektor za vojnu infrastrukturu	Mišljenjem klasa: 351-01/18-01/4, Urbroj: 512M3-020103-18-16 od 1.3.2018. Sektor za vojnu infrastrukturu MORH-a iz domene zaštite okoliša nema primjedbi. Kontakt osoba ispred Sektora za vojnu infrastrukturu je gđa. Vedrana Glavinović, 01/4568918	Prihvaća se	
16.	**Hrvatski Telekom d.d.**	Mišljenjem Oznaka: T43 676122-43785305-18 od 2.2.2018. Sukladno dokumentu Strateška studija utjecaja na okoliš za Strategiju razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine i prateće programe, ONP i NP-BBI. Primijeniti preporučene mjere za smanjenje utjecaja na okoliš i osiguravanja razvoja Širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj. <u>Elektronička komunikacijska infrastruktura pokretnih mreža</u> Predlažemo usklađivanje prostorno-planske dokumentacije s Uredbom Vlade Republike Hrvatske o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, NN br.131/2012 i Uredbom Vlade Republike Hrvatske o	Prihvaća se u dijelu koji se odnosi na predmet strateške studije	

		izmjenama uredbe o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, NN br. 92/2015 te svim aktualnim izmjenama; Predlažemo korištenje terminologije kako je predviđeno u čl. 2. (Pojmovi) Zakona o elektroničkim komunikacijama (ZEKOM); Potrebno je jasno i nedvojbeno razlikovati elektroničku komunikacijsku opremu koja se postavlja na postojećim građevinama (antenski prihvati) od elektroničke komunikacijske opreme koja se postavlja na samostojećim antenskim stupovima. Predlažemo da cjeloviti tekst provedbenih odredbi glasi: Elektronička komunikacijska infrastruktura (EKI) i povezana oprema prema načinu postavljanja, dijeli se na elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i povezanu opremu na postojećim građevinama (antenski prihvati), i elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i povezanu opremu na samostojećim antenskim stupovima. Za izradu grafičkog prikaza samostojećih antenskih stupova koriste se podaci iz Dodatka 2. ,,Objedinjeni plan razvoja pokretne komunikacijske infrastrukture" Uredbe Vlade Republike Hrvatske o izmjenama uredbe o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, NN br. 92/2015. U grafičkom prikazu određena su područja planiranih zona elektroničke komunikacijske infrastrukture za smještaj samostojećih antenskih stupova u radijusu od 500 m do 2000 m, kao i položaji aktivnih lokacija, koje predstavljaju EKI zone radijusa 100 m. Unutar zone elektroničke komunikacijske infrastrukture uvjetuje se gradnja samostojećeg antenskog stupa takvih karakteristika da može prihvatiti vise operatora. lznimno, ukoliko lokacijski uvjeti ne dozvoljavaju izgradnju jednog stupa koji ima takve karakteristike da može primiti sve zainteresirane operatore (visina i sl.) dozvoljava se izgradnja nekoliko nižih stupova koji na zadovoljavajući način mogu pokriti planirano područje signalom. Ukoliko je unutar zone planirane elektroničke komunikacijske infrastrukture već izgrađen samostojeći antenski		

		stup/stupovi, tada je moguće planirati izgradnju dodatnog stuba za ostale operatore/operatora. Dopušteno je postavljanje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme na postojećim građevinama (antenski prihvati) u skladu s posebnim uvjetima tijela i/ili osoba određenim posebnim propisima koji propisuju posebne uvjete gradnje. Antenski prihvati, koji se postavljaju na postojeće građevine, ne planiraju se u dokumentima prostornog uređenja. <u>Linijska i točkasta infrastruktura fiksnih komunikacija</u> U cilju međuregionalnog povezivanja unutar hrvatskog prostora, te učinkovito integriranje hrvatske telekomunikacijske mreže s europskim glavnim pravcima nužno je pojačavanje koridora elektroničke komunikacijske infrastrukture koji Hrvatsku povezuju na regionalnoj i međunarodnoj razini. Sukladno potrebama za kvalitetan i human razvoj gradskih i ruralnih naselja znanje i informacije postaju strateški resurs transformacije u daljnjem razvoju ljudskih zajednica. Prostornim planom utvrditi koridore elektroničke komunikacijske infrastrukture na regionalnoj i međunarodnoj razini. U definiranom području planirati uvjete za razvoj infrastrukture te njihov razmještaj u prostoru. Za sve nove poslovne, stambeno-poslovne i stambene zgrade predvidjeti izgradnju kabelske kanalizacije do najbliže točke konekcije s postojećom, a sve prema Zakonu o elektroničkim komunikacijama i odgovarajućim Pravilnicima. Isto vrijedi i za sve poslovne, rekreacijske i urbane zone. Omogućiti korištenje površina i pojaseva - koridora svih lokalnih, županijskih i državnih cesta za dogradnju i rekonstrukciju postojeće kabelske kanalizacije i elektroničke komunikacijske mreže, kao i izgradnju nove. Omogućiti korištenje površina i pojaseva - koridora postojeće kabelske kanalizacije i elektroničke komunikacijske mreže za pojačavanje elektroničkih komunikacijskih kapaciteta u svrhu pružanja naprednih		

		širokopojasnih usluga. Pri planiranju i izgradnji cestovnih i željezničkih građevina potrebno je planirati polaganje cijevi za telekomunikacijske kablove te razmještaj antenske mreže novih telekomunikacijskih tehnologija. Osigurati razvoj širokopojasnog pristupa s ciljem revitalizacija ruralnih područja definiranjem sustava telekomunikacijskih veza pomoću koridora, trasa kroz građevinska područja naselja i površina za izdvojene namjene te kroz ostala područja šumskih i poljoprivrednih površina. Ruralnom stanovništvu treba osigurati suvremeni infrastrukturni standard.		
17.	**Općina Sibinj**	Mišljenjem Klasa: 351-01/18-01/04, Urbroj: 2178/08-03-18-2 od 21.2.2018. Općina Sibinj nema posebnih zahtjeva vezanih uz zaštitu okoliša koje je potrebno ugraditi u Županijsku razvojnu strategiju Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine.	Prihvaća se	
18.	**Požeško-slavonska županija** **Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo**	Mišljenjem Klasa: 351-03/18-01/11, Urbroj: 2177/1-06-06/12-18-2 od 27.2.2018. Nema dodatnih prijedloga vezanih za sadržaj i razinu obuhvata podataka koji se moraju obraditi u Strateškoj studiji. Prilikom izrade Studije treba se voditi računa da ista sadrži sva poglavlja određena u prilogu I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/2017.).	Prihvaća se	
19.	**Sisačko-moslavačka županija** Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša	Mišljenjem Klasa: 351-03/18-02/01, Urbroj: 2176/01-09-18-2 od 23.2.2018. Nemamo dodatnih zahtjeva u pogledu sadržaja Studije u odnosu na obavezni sadržaj propisan prilogom I Uredbe.	Prihvaća se	
20.	**Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije**	Mišljenjem Broj: 01-333/02-2018 od 27.2.2018. Temeljem Uredbe o strateškoj procjeni i Uredbe o procjeni utjecaja zahvata sadržaj strateške studije s javnozdravstvenog aspekta koji se odnosi na utjecaj na okoliš, ali i zdravlje ljudi trebao bi ovisno o karakteristikama pojedinog i konkretnog	Prihvaća se u dijelu koji se odnosi na predmet strateške studije. Razmatranje utjecaja pojedinačnih	

		zahvata iz navedenih prioritetnih područja sadržavati: Opis utjecaja na okoliš, tijekom građenja, korištenja i uklanjanja zahvata, koji uključuje posebice: - Utjecaje na stanovništvo, zdravlje ljudi, biološku raznolikost, životinjski i biljni svijet, tlo, korištenje zemljišta, vode, zrak, klimu, krajobraz, materijalna dobra i kulturnu baštinu - Utjecaj na postizanje ciljeva zaštite voda; - Utjecaj zahvata na klimu i podložnost zahvata klimatskim promjenama; - Utjecaje od onečišćujućih tvari, buke, vibracije, svjetlosti, topline, r]radijacije, štetnih djelovanja, zbrinjavanja i oporabe otpada i slično; - izravne, neizravne, sekundarne, kratkoročne, srednjoročne, dugoročne, trajne, privremene, pozitivne i negativne utjecaje; - Kumulativne utjecaje u odnosu na postojeće i/ili odobrene zahvate - Opis možebitnih značajnih prekograničnih utjecaja; - opis možebitnih značajnih utjecaja koji proizlaze iz podložnosti zahvata rizicima od velikih nesreća i/ili katastrofa relevantnih za planirani zahvat	zahvata podliježe postupku procjene utjecaja zahvata na okoliš, odnosno nije predmet postupka strateške procjene.	
21.	**Ministarstvo turizma**	Mišljenjem Klasa: 351-02/18-02/2, Urbroj: 529-04-01-03/1-18-2 od 21.2.2018.. Što se tiče sadržaja Strateške studije, unutar obveznog sadržaja navedenog u Prilogu I Uredbe, Ministarstvo turizma ima interes u obradi utjecaja novih smještajnih kapaciteta te dodatnih sadržaja (biciklističkih staza, tematskih parkova, sportskih sadržaja i sl.) na okoliš – bioraznolikost, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz, te na socio-ekonomsku komponentu županijskog razvoja, kao parametara održivog razvoja.	Prihvaća se.	
22.	**Vodovod zapadne Slavonije d.o.o.**	Mišljenjem Urbroj: 173/2018 od 22.2.2018.. Nemamo dodatnih zahtjeva vezanih za zaštitu okoliša koje je potrebno uvažiti u ZRS.	Prihvaća se.	

23.	**Općina Davor**	Mišljenjem Klasa: 351-01/18-01/1, Urbroj: 2178/17-01-18-02 od 21.2.2018. Nema primjedbi na sadržaj i razinu obuhvata podataka koji se moraju obraditi u strateškoj procjeni utjecaja na okoliš ŽRS.	Prihvaća se.	
24.	**Općina Podcrkavlje**	Mišljenjem Klasa: 351-01/18-01/4, Urbroj: 2178/13-02-18-2 od 22.2.2018. Sadržaj strateške studije mora biti u skladu s prilogom I Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17)	Prihvaća se	
25.	**Hrvatske autoceste**	Mišljenjem Klasa: 351-02/17-01/39 Urbroj: 2178/1-12-18-5 od 13.2. 2018. Obzirom da Hrvatske autoceste d.o.o. na području Brodsko-posavske županije trenutno ne planiraju izgradnju novih koridora autoceste, mišljenja smo da nema potrebe za uvrštenjem zahvata u nadležnosti Hrvatskih autocesta u stratešku studiju tijekom postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko posavske županije 2016.-2020.godine.	Prihvaća se.	.
26.	**Općina Sikirevci**	Mišljenjem Klasa: 351-01/18-01/6 Urbroj: 2178/26-01-18-01 od 21.2.2018. Općina Sikirevci daje svoju suglasnost i nema primjedbi niti dodatnih zahtjeva vezanih za zaštitu okoliša koje je potrebno uvažiti u Županijskoj razvojnoj strategiji Brodsko-posavske županije.	Prihvaća se	
27.	**Ministarstvo zaštite okoliša i energetike** Uprava za klimu	Mišljenjem Klasa: 351-01/18-02/75, Urbroj: 517-06-1-1-2-18-3 od 7.3.2018. Uredba o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17) propisuje obvezni sadržaj kojim se među ostalom trebaju obraditi i vjerojatno značajni utjecaji (sekundarni, kumulativni, sinergijski, kratkoročni, srednjoročni i dugoročni, stali i privremeni, pozitivni i negativni) na zrak, klimu i tlo. Strateška studija osim navedenog treba obraditi i drugi aspekt klimatskih promjena, odnosno treba obraditi i procjenu utjecaja klimatskih promjena na području predmetnog strateškog dokumenta. Ovo uključuje procjenu ranjivosti na klimatske promjene (analiza očekivanog stanja, rizika i kapaciteta za prilagodbu regije ili sektora	Prihvaća se.	Sadržaj se proširuje sljedećim podacima i smjernicama: - Rezultati klimatskog modeliranja na sustavu HPC Velebit za potrebe izrade nacrta Strategije prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske do 2040. s pogledom na 2070. i Akcijskog plana (Pod aktivnost 2.2.1.) - Izvještaj o procijenjenim utjecajima i ranjivosti

		na učinke klimatskih promjena). Za utvrđivanje klimatskih promjena koje se očekuju na području obuhvaćenim strateškom studijom preporučamo koristiti recentne podatke iz dokumenata: http://prilagodba-klimi.hr/wp-content/uploads/2017/11/Klimatsko-modeliranje.pdf Ukoliko se utvrdi ranjivost obuhvaćenog područja na klimatske promjene, potrebno je odrediti odgovarajuće mjere prilagodbe klimatskim promjenama. Za utvrđivanje utjecaja i ranjivosti na klimatske promjene po pojedinim sektorima (hidrologija, vodni i morski resursi, zdravlje/zdravstvo, prostorno planiranje i upravljanje obalnim područjem, upravljanje rizicima) upućujemo koristiti recentnu analizu koja je dostupna na sljedećoj poveznici: http://prilagodba-klimi.hr/wp-content/uploads/2017/11/Procjena-ranjivosti-na-klimatske-promjene-final.pdf). Za uključivanje tema vezanih za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama u stratešku studiju preporučujemo koristiti Smjernice za uključivanje klimatskih promjena i bioraznolikosti u stratešku procjenu utjecaja na okoliš koje su dostupne na mrežnim stranicama Ministarstva zaštite okoliša i energetike: http://www.mzoip.hr/hr/klima/zastita-klime.html. U izborniku je potrebno odabrati Smjernice za uključivanje klimatskih promjena u SPUO i PUO te se tamo može pronaći gore navedeni dokument. Smjernicama su razrađena pitanja kako implementacija nekog plana i programa utječe na klimu u smislu emisija stakleničkih plinova, odnosno kako klimatske promjene mogu utjecati na implementirani plan i program. Prilikom razrade poglavlja Mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja, ublažavanja i kompenzacije nepovoljnih utjecaja predlažemo razmotriti mjere kojima će se poticati: -niskougljični promet (cestovni, željeznički, pomorski, gradski promet) -intermodalnu promjenu teretnog i		na klimatske promjene po pojedinim sektorima - Smjernice za uključivanje klimatskih promjena i bioraznolikosti u stratešku procjenu utjecaja na okoliš (SPUO) - Strategic Environmental Assessment of Transport Corridors: Lessons learned comparing the methods of five Member States – Exacutive summary, 2001

		putničkog prometa, -promicanje inteligentnih i integriranih prometnih sustava u gradovima, -eko vožnja -korištenje alternativnih goriva u prometu. Kao dodatnu literaturu predlažemo mrežne stranice Europske komisije koje se bave problematikom strateške procjene utjecaja na okoliš vezane za sektor prometa: Strategic Environmental Assessment of Transport Corridors: Lessons learned comparing the methods of five Member States – Exacutive summary, 2001 (http://ec.europa.eu/envirnment/archives/eia/sea-studies-and-reports/pdf/sea_transport2.pdf).		
28.	**Brodsko-posavska županija** **Upravni odjel za poljoprivredu**	U sklopu javnih konzultacija održanih dana 19.3.2018. u Slavonskom Brodu, izneseno je mišljenje da je u sklopu strateške studije potrebno uzeti u obzir sljedeće dokumente: Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u Republici Hrvatskoj (NAPNAV) Elaborat zaštite okoliša sustava navodnjavanja Orubica – I faza (izrađivač: ECOINA d.o.o. za zaštitu okoliša Zagreb) Sustav navodnjavanja Orubica *Sustav navodnjavanja Slobodnica *Sustav navodnjavanja Oriovac Sustav navodnjavanja Biđ-polje Projekt „Kontrola plodnosti tla na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima Brodsko-posavske županije“ *SN Slobodnica (3.200 ha) i *SN Oriovac (608 ha) ne idu u daljnju izradu projektne dokumentacije dok se ne obave potrebni agromelioracijski zahvati na poljoprivrednim tlima planiranih za navodnjavanje	Prihvaća se	Strateška studija će u poglavlju odnosa strategije s ostalim SPP analizirati usklađenost s Nacionalnim projektom navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u Republici Hrvatskoj (NAPNAV)
29.	**HŽ Infrastruktura**	U sklopu javnih konzultacija održanih dana 19.3.2018. u Slavonskom Brodu, izneseno je mišljenje da je u sklopu strateške studije potrebno uzeti u obzir sljedeće dokumente:	Prihvaća se	Strateška studija će u poglavlju odnosa strategije s ostalim SPP analizirati usklađenost s Strategijom

		Studija modernizacije X. Paneuropskog koridora, implementirano u Strategiji prostornog razvitka RH i Strategiji prometnog razvoja RH, te Izvješće o mreži HŽ infrastrukture (www.hzinfra.hr)		prostornog razvitka RH i Strategijom prometnog razvoja RH, te će u izradi poglavlja početnog stanja prometa koristiti podatke Izvješća o mreži HŽ Infrastrukture
30.	**Državna uprava za zaštitu i spašavanje**	Mišljenjem, Klasa 351-02/18-02/01, Urbroj: 543-14-01-18-2 od 19.3.2018. Ovaj Ured kao javnopravno tijelo nema dodatnih zahtjeva vezanih za zaštitu okoliša koje je potrebno uvažiti u Županijskoj razvojnoj strategiji Brodsko-posavske županije 2016.-2020. godine.	Prihvaća se	
31.	**Ministarstvo zdravstva**	Mišljenjem Klasa: 351-03/18-01/21, Urbroj: 534-07-1-1-1/3-18-2 od 26.3.2018. Prilikom izrade strateške studije potrebno je uzeti u obzir parametre koji imaju utjecaja na zaštitu i očuvanje zdravlja ljudi. U sadržaju strateške studije potrebno je opisati mogući utjecaj buke i propisati odgovarajuće mjere ublažavanja mogućih negativnih utjecaja buke, a sukladno Zakonu o zaštiti od buke i Pravilniku o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi borave i rade. Također je potrebno obraditi sastavnicu okoliša zdravlje ljudi i kvalitetan okoliš, dostupnost vode za ljudsku potrošnju i kvalitetu kopnenih voda te mjere za poboljšanje. Potrebno je napraviti analizu dostupnosti zdravstvenih usluga te mjere za povećanje dostupnosti i poboljšanja zdravstvenih usluga. Prilikom izrade strateške studije potrebno je uzeti u obzir Nacionalnu strategiju razvoja zdravstva 2012.-2020. kao i strateške planove Ministarstva zdravstva.	Djelomično se prihvaća. Analiza dostupnosti zdravstvenih usluga te mjere za povećanje dostupnosti i poboljšanja zdravstvenih usluga nije predmet strateške studije već strateških planova Ministarstva zdravstva, odnosno Strategije razvoja.	U poglavlju početnog stanja okoliša koje se odnosi na zdravlje ljudi bit će analizirani okolišni čimbenici koji doprinose, odnosno utječu na zdravlje, poput dostupnost i kvalitete vode za piće, kvaliteta vode za kupanje, kvaliteta zraka, buka, neionizirajuće zračenje i svjetlosno onečišćenje. U poglavlju odnosa s ostalim SPP bit će analizirana usklađenost s Nacionalnom strategijom razvoja zdravstva 2012.-2020.
32.	**Ministarstvo poljoprivrede**	Mišljenjem Klasa: 350-05/18-01/156, Urbroj: 525-11/1071-18-2 od 1.3.2018. Strateška studija treba sadržavati podatke o šumarstvu kao potencijalu održivog korištenja prirodnih dobara te lovstva s naglaskom na razvojne mogućnosti lovnog turizma. Sadržaj strateške studije na okoliš treba imati podatke koji se odnose na: 1.Obilježja područja šuma i šumskog	Prihvaća se	Strateška studija sadržavat će podatke o Obilježjima područja šuma i šumskog ekosustava i šumarstva te područje obitavanja divljači i lovstva, te moguće utjecaje provedbe ŽRS, kartografske prikaze, kao i pripadajuće

		ekosustava i šumarstva te područje obitavanja divljači i lovstvo -opis šumskogospodarskog područja i lovno gospodarskog područja na koje provedba ŽRS može utjecati -opis ciljeva očuvanja šuma i šumskog zemljišta te divljači -kartografski prikaz područja šuma i šumskog zemljišta te područja obitavanja divljači u odgovarajućem mjerilu sukladno mjerilu kartografskog prikaza Razvojne strategije Naglasak je potrebno staviti na cjelovitost šumskih područja i uzgojna područja krupne divljači. 2.Obilježja utjecaja provedbe ŽRS na šume i šumski ekosustav i šumarstvo te lovstvo i divljač -vjerojatnost, trajanje, učestalost mogućih utjecaja provedbe ŽRS na ciljeve očuvanja, cjelovitosti i održivosti stabilnog šumskog ekološkog sustava te očuvanja staništa i brojnosti divljih svojti -kumulativnu prirodu utjecaja provedbe ŽRS na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja šumsko-ekološkog sustava i staništa divljači -veličinu i područja utjecaja ŽRS na ciljeve očuvanja i cjelovitost šuma i šumskog ekosustava te staništa divljači 3. Prikaz drugih pogodnih mogućnosti (varijantnih rješenja) i utjecaja varijantnih rješenja na ciljeve očuvanja i cjelovitosti područja šuma, šumskog ekosustava i divljači. 4.Mjere ublažavanja štetnih posljedica provedbe ŽRS na ciljeve očuvanja stabilnog šumskog ekosustava (obuhvaća i očuvanje šumskih genetskih resursa) te očuvanja staništa na kojima obitava određena vrsta i broj divljači 5.Zaključak o utjecaju ŽRS na šumski ekosustav i divljač -obrazloženje razloga zbog kojih je utvrđeno da ŽRS ima/nema štetan utjecaj na šumski ekosustav i stanište divljači -prijedlog najprihvatljivijeg varijantnog rješenja provedbe ŽRS za očuvanje stabilnog šumskog ekosustava i očuvanje		mjere. Zatraženi su podaci od: Šumarije Nova Gradiška, Šumarije Nova Kapela, Šumarija Okučani, Šumarija Oriovac, Šumarija Slavonski Brod, Šumarija Stara Gradiška, Šumarija Trnjani, Savjetodavne službe, Hrvatskih šuma, Uprava šuma podružnica Nova Gradiška, Lovačkog saveza Brodsko-posavske županije Procjena utjecaja ŽRS na okoliš vrši se na strateškoj razini, sukladno metodologiji iznesenoj u studiji, u zavisnosti od intervencija predviđenih ŽRS.

		staništa divljači Za svaki zadani tematski cilj ŽRS potrebno je odrediti i razviti niz mjera: -analizirati negativne utjecaje na šumski ekosustav i stanište divljači sukladno propisima iz nadležnosti šumarstva, lovstva i drvne industrije -promicati održivo gospodarenje šumama i očuvanje uzgojnih područja krupne divljači na osnovi dugoročne zaštite šuma i zaštite divljači sukladno važećim šumskogospodarskim planovima za šume i lovnogospodarskim osnovama za divljač. -analizirati utjecaje klimatskih promjena u kontekstu ublažavanja nepovoljnih klimatskih prilika, elementarnih nepogoda i katastrofalnih događaja, širenje određenih nametnika, širenje šumskih požara sve ovisno o pojedinim geografskim uvjetima. Sve gore provesti u GIS tehnologiji služeći se podacima iz šumskogospodarskih planova i lovno gospodarskih osnova koji su javno dostupni u nadležnim institucijama (Hrvatske šume d.o.o., Hrvatska poljoprivredno-šumarska savjetodavna služba, nadležna UŠP i nadležne Šumarije, lovoovlaštenici itd.).		
33.	**Ministarstvo zaštite okoliša i energetike** **Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom**	Mišljenjem Klasa: 351-03/18-04/252, Urbroj: 517-06-2-1-2-17-6 od 11.04.2018. U odnosu na propisani obvezni sadržaj strateške studije, u sadržaj predmetne strateške studije potrebno je uvrstiti podatke o postojećem stanju gospodarenja otpadom sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13 i 73/17) i njegovim provedbenim propisima. Strateška studija mora sadržavati i analizu opskrbe energijom i ciljeve održivog razvoja s obzirom da će navedeni projekti utjecati na energetski razvoj, odnosno potrebe Brodsko-posavske županije kroz duže vremensko razdoblje.	Prihvaća se	Studija će u analizi početnog stanja okoliša sadržavati i analizu sektorskih pritisaka gospodarenja otpadom i energetike, te će se u poglavlju Odnosa s ostalim SPP analizirati usklađenost ciljeva održivog razvoja s nacrtom Razvojne strategije.

STRATEŠKA STUDIJA UTJECAJA NACRTA PRIJEDLOGA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE NA OKOLIŠ

-NETEHNIČKI SAŽETAK-

Lipanj, 2018.

Naručitelj	Brodsko-posavska županija, Ul. Petra Krešimira IV, 35 000 Slavonski Brod		
Ovlaštenik	Eko Invest d.o.o., Draškovićeva 50, 10 000 Zagreb		
Vrsta dokumentacije	Strateška studija utjecaja na okoliš, verzija 2.		
Voditelj izrade studije	Nenad Mikulić, dipl. ing. kem. teh., dipl. ing. građ.		
EKO INVEST d.o.o.	Dr.sc. Nenad Mikulić, dipl. ing. kem. teh., dipl. ing. građ.		Poglavlja: 1.1., 2.2., 4.1.5., 4.1.11., 6., 7., 8., 9., 10., 10.1., 10.2., 11., 12.1., 12.2., 13.
	Bojana Nardi, prof.		Poglavlja: 1., 2., 2.1., 2.2., 3.
	Vesna Marčec Popović, prof. biol. i kem.		Poglavlja: 4.1.5., 4.1.6., 4.2., 6., 7., 8., 9., 11., 12.1., 12.2., 13., 15.
	Ivan Mikolčević, mag. geogr.		Poglavlja: 4.1.3., 4.1.9., 4.1.10., 4.1.13., 5., 6., 8., 9., 13., 15.
	Matea Kalčićek, mag. oecol.		Poglavlja: 4.1.1., 4.1.2., 4.1.6., 4.1.7., 4.1.8., 4.1.12., 4.1.14., 4.1.15., 4.1.16., 5., 6., 8., 9., 15.
Vanjski suradnici	Mr. sc. Ivica Milković, dipl.ing.šum.		Poglavlja: 4.1.4

EKO INVEST
inženjering, ekonomske, organizacijske i tehnološke usluge
d. o. o.
ZAGREB, Draškovićeva 50

Direktorica

Bojana Nardi

SADRŽAJ

1. UVOD 6

2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE 7

3. ODNOS RAZVOJNE STRATEGIJE S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA 9

4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA NA PODRUČJU OBUHVATA RAZVOJNE STRATEGIJE I PROCJENA MOGUĆEG RAZVOJA OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE 10

5. VARIJANTNA RJEŠENJA 14

6. PREGLED MOGUĆIH UTJECAJA STRATEŠKE STUDIJE 16

7. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA 21

Popis kratica	
AMS	Automatska mjerna stanica
BDP	Bruto domaći proizvod
CORINE	Coordination of Information on the Environment = program za koordinaciju informacija o okolišu i prirodnim resursima prema kojem je izrađena digitalna baza podatka (CORINE Land Cover) o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja
DGU	Državna geodetska uprava
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
DZS	Državni zavod za statistiku
EC	European Commission = Europska komisija
EEC	European Economic Community = Europska ekonomska zajednica
ES	Ekvivalent stanovnika
GV	Granične vrijednosti
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change = Međuvladin panel za klimatske
MZOE	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NN	Narodne novine
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques = Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
n.v.	Nadmorska visina
NZJZ	Nastavni zavod za javno zdravstvo
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPEM	Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu
PET	Polietilentetraftalat
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
PUO	Procjena utjecaja na okoliš
RCGO	Regionalni centar za gospodarenje otpadom
RegCM	Regional Climate Model = Regionalni klimatski model

Popis kratica	
RH	Republika Hrvatska
ROO	Registar onečišćivača okoliša
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
SUO	Studija utjecaja na okoliš
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change = Konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
UTT	Ukupna taložna tvar

1. UVOD

Cilj strateške procjene utjecaja Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016.-2020. („Razvojna strategija“) na okoliš je utvrditi i predložiti rješenja za vjerojatne učinke koje navedena Razvojna strategija može imati na okoliš, a s općim ciljem zaštite okoliša i prirode. U ovom se dokumentu iznose informacije o prijedlogu Razvojne strategije, te se utvrđuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji Razvojne strategije na okoliš i prirodu. Na ovaj način osigurava se rana i učinkovita mogućnost da javnost i zainteresirana javnost dobije uvid i iznese mišljenja o Razvojnoj strategiji i Studiji. Nadalje, Studijom se predlažu mjere kojima bi se isti utjecaji mogli pravovremeno spriječiti i/ili ublažiti. Studija opisuje način na koji će se značajni utjecaji Strategije pratiti, te čini popratni i pripadajući dokument uz konačni prijedlog Razvojne strategije.

Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije 2016.—2020. godine nastavlja se na i zamjenjuje Razvojnu strategiju za proteklo plansko razdoblje od 2007.-2013. godine.

Nositelj izrade Razvojne strategije je Brodsko-posavska županija, a izrađivač društvo Projekt jednako razvoj d.o.o. iz Zagreba. Postupak strateške procjene provodi Upravni odjel za razvoj i europske integracije Brodsko-posavske županije, P. Krešimira IV, br.1, 35 000 Slavonski Brod, u suradnji i koordinaciji s Upravnim odjelom za komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša i Centrom za tehnološki razvoj – Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o.

Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18). 18. siječnja 2018. g. donesena je Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije 2016. - 2020. godine (Klasa: 351-02/17-01/39, Ur. broj: 2178/1-11-01-18-3). Temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode (Klasa: UP/I-612-07/17-71/30; Ur. broj: 517-07-2-2-17-4; od 20. ožujka 2017. g.), za predmetnu Razvojnu strategiju može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, te nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Tijekom postupka određivanja sadržaja strateške studije zatražena su mišljenja tijela o sadržaju Strateške studije. Odluka o sadržaju strateške studije Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije donesena je u 4. travnja 2018. g. (Klasa: 315-02/17-01/39; Ur. broj: 2178/1-12-18-7). Sadržaj strateške studije prati obvezan sadržaj propisan Prilogom I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17) te uključuje mišljenja javnopravnih tijela o istome.

Obuhvat Strategije je cijelo administrativno područje Brodsko-posavske županije.

Detaljnost procjene usmjerena je na stratešku razinu, imajući na umu da je prije provedbe pojedinačnih zahvata, potrebno provesti odgovarajući postupak zaštite okoliša sukladno Uredbi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14 i 03/17), Prilogu I Popis zahvata za koje je obvezna procjena utjecaja zahvata na okoliš, Prilogu II - Popis zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecaja na okoliš, a za koje je nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, te sukladno Prilogu III – Popis zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš, a za koje je nadležno upravno tijelo u županiji.

Sukladno članku 27. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18) za navedene zahvate u okviru postupka ocjene o potrebi procjene obavlja se i Prethodna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Budući da se strateškom studijom promatraju učinci provedbe Razvojne strategije, tj. realizacije razvoja Županije sukladno strateškom opredjeljenju dokumenta, koja će osim utjecaja na pojedine sastavnice okoliša, neizbježno uzrokovati i transformacije socio-ekonomskih (posljedično i demografskih) obilježja lokalnog stanovništva te funkcionalnih obilježja naselja, u ovoj su studiji analizirani i socio-ekonomski aspekti stanovništva cjelokupne Županije.

2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE DO 2020. GODINE

Razvojna strategija ima zadaću odrediti razvojne potencijale i njihovu realizaciju u svrhu stvaranja visoke kvalitete života i društvenog okruženja te jednakim mogućnostima za svakog pojedinca. Ispunjenjem strateških ciljeva ostvaruje se gospodarska (samo)održivost, unaprjeđuje obrazovanje, čuva se kulturna i prirodna baština, te županija ostvaruje sinergiju između ruralnog i urbanog razvoja.

Vizija razvoja ostvarit će se uzimajući u obzir kritične točke utvrđene opsežnom analizom stanja, kao i prisutne globalne trendove, kako bi Brodsko-posavska županija postala – regija visoke kvalitete života, iznimne prirodne i kulturno-povijesne baštine, uravnoteženog razvoja temeljenog na konceptu regije znanja te konkurentnog i inovativnog gospodarstva.

Razvojna strategija ima zadaću odrediti razvojne potencijale i njihovu realizaciju u svrhu stvaranja visoke kvalitete života i društvenog okruženja te jednakim mogućnostima za svakog pojedinca. Ispunjenjem strateških ciljeva ostvaruje se gospodarska (samo)održivost, unaprjeđuje obrazovanje, čuva se kulturna i prirodna baština, te županija ostvaruje sinergiju između ruralnog i urbanog razvoja.

Vizija razvoja ostvarit će se uzimajući u obzir kritične točke utvrđene opsežnom analizom stanja, kao i prisutne globalne trendove, kako bi Brodsko-posavska županija postala – regija visoke kvalitete života, iznimne prirodne i kulturno-povijesne baštine, uravnoteženog razvoja temeljenog na konceptu regije znanja te konkurentnog i inovativnog gospodarstva.

Osnovni dijelovi Razvojne strategije sačinjavaju:

- Analiza stanja – analiza najvažnijih područja županije, geografski položaj, demografska obilježja, civilni sektor, gospodarstvo, stanje na tržištu rada, infrastruktura te međužupanijska, prekogranična i međunarodna suradnja
- Analiza razvojnih potreba i potencijala – SWOT analiza
- Vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere
- Financijski i institucionalni okvir za provedbu Strategije
- Praćenje i vrednovanje Strategije

Razvojna strategija nadalje definira 3 ključnih strateških ciljeva, uz 13 prioriteta i 58 mjere za postizanje ciljeva unutar svakog pojedinačnog strateškog cilja. Za svaki su cilj određeni pokazatelji ishoda s početnim i ciljnim vrijednostima na kraju planskog perioda. Strateški okvir prikazan je u tablici niže (
Tablica 1.).

Tablica 1. Strateški okvir Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije

Brodsko-posavska županija je županija koja je gospodarski (samo)održiva, predstavlja centar obrazovanja, zaštićene kulturne i prirodne baštine, socijalne uključivosti, te predstavlja primjer sinergije ruralnog i urbanog razvoja		
CILJ 1 Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	**CILJ 2** Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa	**CILJ 3** Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, uz održivi razvoj i zaštitu bioraznolikosti
Prioritet 1.1 Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika	Prioritet 2.1 Razvoj i unaprjeđenje poduzetničke klime i infrastrukture	Prioritet 3.1 Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture
Prioritet 1.2 Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu	Prioritet 2.2 Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj	Prioritet 3.2 Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima
Prioritet 1.3 Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti	Prioritet 2.3 Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine	Prioritet 3.3 Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti
Prioritet 1.4 Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi	Prioritet 2.4 Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača	
Prioritet 1.5 Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima		
Prioritet 1.6 Jačanje dobrog upravljanja		

3. ODNOS RAZVOJNE STRATEGIJE S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

Sukladno odredbama *Zakona o zaštiti okoliša* (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18), Uredbi o procjeni utjecaja na okoliš (NN 61/14, 3/17), Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17), Strateška studija procjenjuje i usklađenost Razvojne strategije s ostalim relevantnim planovima, programima i strategijama, te način na koji su ciljevi zaštite i očuvanja okoliša i prirode uzeti u obzir pri izradi Razvojne strategije. U tu svrhu, i svrhu određivanja ciljeva zaštite okoliša strateške procjene, analizirani su dokumenti navedeni u nastavku, dok je sama analiza prikazana u prilogu 1.

Popis analiziranih dokumenata:

- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, 2017.
- Nacionalna strategija zaštite okoliša i Plan djelovanja na okoliš (NSPDO) (NN 46/02)
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09)
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.
- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17)
- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, 1997. (NN 76/13) i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13)
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05)
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. (NN 3/17)
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 55/13)
- Akcijski plan razvoja cikloturizma
- Strategija prometnog razvoja RH za razdoblje od 2017. do 2030. godine (NN 84/17)
- Program ruralnog razvoja 2014.-2020.
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015.
- Strategija upravljanja vodama (NN 91/08)
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016.-2021. (NN 66/16)
- Višegodišnji plan gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014.-2023. (NN 117/15)
- Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u RH za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 139/13)
- Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, 2013.
- Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/03)
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine (NN 130/09)
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (NN 72/17)
- Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH (NAPNAV), 2005.

Kako bi se utvrdilo početno stanje, trendovi, te u skladu s tim i opseg ciljeva zaštite okoliša, analizirani su i mnogi planovi i programi županijske i lokalne razine, za koje su rezultati analize prikazani kroz potpoglavlja početnog stanja okoliša.

4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA NA PODRUČJU OBUHVATA RAZVOJNE STRATEGIJE I PROCJENA MOGUĆEG RAZVOJA OKOLIŠA BEZ PROVEDBE RAZVOJNE STRATEGIJE

Sukladno odredbama *Zakona o zaštiti okoliša* (NN 80/13, 78/15 i 12/18), Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 3/17), kao i dospjelim mišljenjima nadležnih tijela, Strateškom studijom izvršena je detaljna analiza postojećih podataka o okolišu, za sve sastavnice okoliša i okolišna opterećenja, utvrđeni su trendovi i buduće stanje okoliša, u sklopu poglavlja 4. Strateške studije. Opisani su i trendovi razvoja glavnih gospodarskih sektora, kako si se identificirali pritisci koje ti sektori čine na okoliš.

Postojeći okolišni problemi identificirani analizama uključujući klasificirana sva stanja koja nisu pokazivala značajnije pozitivne trendove u postizanju dobre kvalitete određene sastavnice prikazani su u poglavlju 6. Strateške studije, odnosno u tablici niže (Tablica 2.).

Tablica 2. Utvrđeni postojeći okolišni problemi na području Brodsko-posavske županije važni za provođenje Razvojne strategije

SASTAVNICE OKOLIŠA	OPIS PROBLEMA	PODRUČJE
Zdravlje ljudi	- nizak udio priključenosti na sustav javne vodoopskrbe i odvodnje	Sjeverno i SZ područje Županije
	- visok udio mikrobiološki neispravnih uzoraka vode iz individualnih vodoopskrbnih objekata	Ruralna područja Županije
	- prekoračenje graničnih vrijednosti onečišćujućih tvari (lebdeće čestice, sumporovodik, sumporov dioksid, dušikovi oksidi) u zraku što posebice utječe na srčane i plućne bolesnike, te djecu i starije osobe	Slavonski Brod
Zrak	- visoke koncentracije lebdećih čestica (PM_{10} i $PM_{2,5}$) i visoke koncentracije sumporovodika - u hladnom dijelu godine zbog dodatnih emisija iz kućnih ložišta i nepovoljnih meteoroloških uvjeta dolazi do povišenih koncentracije dušikovih oksida i benzena te do pikova koncentracija sumporovog dioksida	Slavonski Brod
Klima i klimatske promjene	- visoka ranjivost područja županije na klimatske promjene, posebno poplave, olujna nevremena, tuča i suša	Nizina rijeke Save
	- nedovoljna zaštita od bujičnih brdskih voda, te neodgovarajuća infrastruktura pogoduje ranjivosti područja	Županija
	- povišenje srednjih temperatura zraka i duže trajanje suhih perioda negativno utječe na poljoprivrednu proizvodnju i šumske sastojine	Županija
Tlo	- pojava erozije i klizišta s posljedicama degradacije tala i materijalnih šteta na stambenim objektima	Brdsko područje Županije

SASTAVNICE OKOLIŠA	OPIS PROBLEMA	PODRUČJE
	- povišeni sadržaj teških metala i pesticida u tlu što smanjuje mogućnost razvoja ekološke proizvodnje	Plavljena prisavska zona
Vode i vodna tijela	- onečišćenja voda od nepropisnih komunalnih ispusta, te iz raspršenih izvora poput poljoprivrednih površina i divljih odlagališta otpada	Županija
	- nedovoljna osiguranost od velikih voda Save i ostalih vodotoka u nizinskom, te bujica u brdskom području	Županija
	- nedovoljno provođenje monitoringa i ispitivanja vode za piće iz sustava javne vodoopskrbe	Županija
	- nedostatna priključenost na sustave javne odvodnje	Županija
Bioraznolikost i zaštićena područja	- zahvati regulacije i pregradnje vodotoka te hidromelioracijski zahvati i s njima povezane promjene vodnog režima tekućica, onečišćenje vodotoka te isušivanje vodenih površina ugrožavaju vlažna staništa	Prisavska zona
	- prirodna sukcesija koja se javlja uslijed napuštanja tradicionalnih načina održavanja poplavnih travnjaka i pašnjaka	Prisavska zona
Šume	- nizinske poplavne šume ugrožene su hidrotehničkim zahvatima i izgradnjom energetskih objekata	Prisavska zona (zona poplavnih voda rijeke Save)
	- širenje invazivnih biljnih vrsta, razvoj bolesti koje uzrokuju intenzivno sušenje i nestajanje pojedinih vrsta stabala	
Kulturno-povijesna baština	- propadanje graditeljske baštine u privatnom vlasništvu uslijed visokih cijena održavanja i rekonstrukcije zaštićenih objekata i objekata u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini	Slavonski Brod, Nova Gradiška
	- nedovoljno uspostavljenih mehanizama korištenja sredstava prikupljenih korištenjem kulturne baštine u njezinu obnovu i održavanje (spomenička renta i sredstva od korištenja ne ulažu se u cijelosti ponovno u graditeljsku baštinu) na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave	Županija
	- nepostojanje stimulativnih mjera za ulaganje u obnovu graditeljske baštine (porezna politika, subvencije, olakšice) te modela upravljanja kulturnom baštinom zbog čega nema njihova sustavnog održavanja i korištenja (npr. za razvoj kulturnog i ostalih selektivnih oblika turizma)	Županija
	- nedovoljna senzibiliziranost za kulturnu baštinu u lokalnim zajednicama što utječe na neadekvatno korištenje kulturne baštine kao gospodarskog resursa.	Županija
Krajobraz	- stihijsko širenje naselja na najvrjednija poljoprivredna/šumska zemljišta, vodozaštitna područja, zemljišta uz državne i županijske ceste te na nesigurna područja poput klizišta	Ravničarski dio županije
	- širenje građevinskih područja unatoč velikom broju nedovršenih postojećih izgrađenih područja uslijed čega dolazi do usitnjavanja pogodnog područja za obradu te širenja urbanih područja bez adekvatne infrastrukture, što u konačnici dovodi do devastacije	Ravničarski dio županije

SASTAVNICE OKOLIŠA	OPIS PROBLEMA	PODRUČJE
	krajobraza	
	- formiranje depopulacijskog krajolika uslijed deruralizacije i deagrarizacije	Ruralna područja Županije
	- velik utjecaj na degradaciju krajobraza i promjenu strukture reljefa imaju aktivnosti eksploatacije mineralnih sirovina (4 aktivna eksploatacijska polja mineralnih sirovina i eksploatacija šljunka i pijesaka na pojedinim lokacijama na rijeci Savi)	Općine Cernik i Okučani, rijeka Sava
Opterećenja okoliša		
Otpad	- postojanje velikog broja divljih odlagališta - nedovoljno uspostavljen sustav gospodarenja otpadom - veliki zaostaci u izgradnji centra za gospodarenje otpadom	Županija
Promet	- nerazvijeni promet unutarnjim plovnim putevima, što ovisi o rehabilitaciji plovnosti rijeke Save - nerazvijeni biciklistički i ostali alternativni prometni modovi, uključujući i slabu zastupljenosti javnog prijevoza što utječe na povećanje broja osobnih vozila i zagušenja u cestovnom prometu	Županija

Sagledavanje mogućeg razvoja okoliša bez provedbe Razvojne strategije prvenstveno utječe na razumijevanje doprinosa Razvojne strategije zaštiti okoliša u odnosu na postojeću situaciju. Analiza mogućeg razvoja okoliša temelji se na pretpostavkama da su promjene u okolišu neizbježne uslijed prirodnih procesa te kontinuiranih ljudskih aktivnosti koje nisu direktno vezane uz provedbu Razvojne strategije, a koje su regulirane i drugim aktima i instrumentima. Izostanak aktivnosti planiranih Razvojnom strategijom u tom smislu prvenstveno će se odraziti usporenim razvojem infrastrukture, smanjenim poticajima u jačanje sektora poduzetništva i provedbom pasivnih aktivnosti. Međutim, analizom je također uzeto u obzir da na okoliš područja Županije također djeluje i niz drugih sektorskih strategija i planova planiranih nacionalnim ili regionalnim politikama, a koji su povezani s Razvojnom strategijom, iz kojeg razloga imaju slično ili kompatibilno djelovanje, a nastavili bi se provoditi neovisno o Razvojnoj strategiji.

Kroz realizaciju svoja tri cilja, Brodsko-posavska županija ostvaruje viziju razvoja koja se temelji gospodarskoj (samo)održivosti, kulturnoj neovisnosti i otvorenosti te na sinergiji ruralnog i urbanog razvoja uz ulaganja u obrazovanje i mlade. Izgledno je kako će se najveći broj projekata pa samim time i najbolji rezultati Razvojne strategije ostvariti na području žarišta naseljenosti i gospodarskih aktivnosti (poljoprivreda, industrija) Županije. Prvenstveno, riječ je o području ocjeditog ruba savske nizine u kojemu je razvijena najgušća mreža naselja na području Županije, uključujući i najveća (i jedina dva gradska) naselja – Slavonski Brod i Novu Gradišku. Njime prolaze najvažniji longitudinalni prometni pravci koji spajaju zapad i istok Županije (željeznička pruga, autocesta i županijska cesta). Osim ocjeditog ruba savske nizine kao najrazvijenijeg područja Županije, značajniji utjecaj Razvojne strategije može se očekivati i na područjima koja ga neposredno omeđuju sa sjevera i juga (reljefno niži dio tercijarnog prigorja i središnja zona savske nizine), kao i na području dijela prisavske zone gdje su se razvila veća naselja (Davor, Slavonski Kobaš, Slavonski Šamac).

Sva navedena područja pripadaju nizinskom prostoru Županije (do 200 m n.v.) koje se, s jedne strane, odlikuje značajnom bioraznolikošću (poplavne šume, vlažna i močvarna područja), a s druge, najpogodnijim tlima za poljodjelsku obradu. Kao dominantan element krajobraza u nizinskom području ističu se vodena tijela, manji potoci i rijeka Sava koja je djelomično regulirana te obrubljena visokim obrambenim nasipima, zahvaljujući kojima je nastao tipičan krajobraz nizinskog područja sa brojnim naplavnim ravnima i fluvijalno-močvarnim nizinama.

Najslabiji utjecaj Razvojne strategije očekuje se na području sjevera Županije, iznad 200 m n.v. Aproksimativne granice zona utjecaja prikazane su na kartografskom prikazu ispod (Slika 1.).

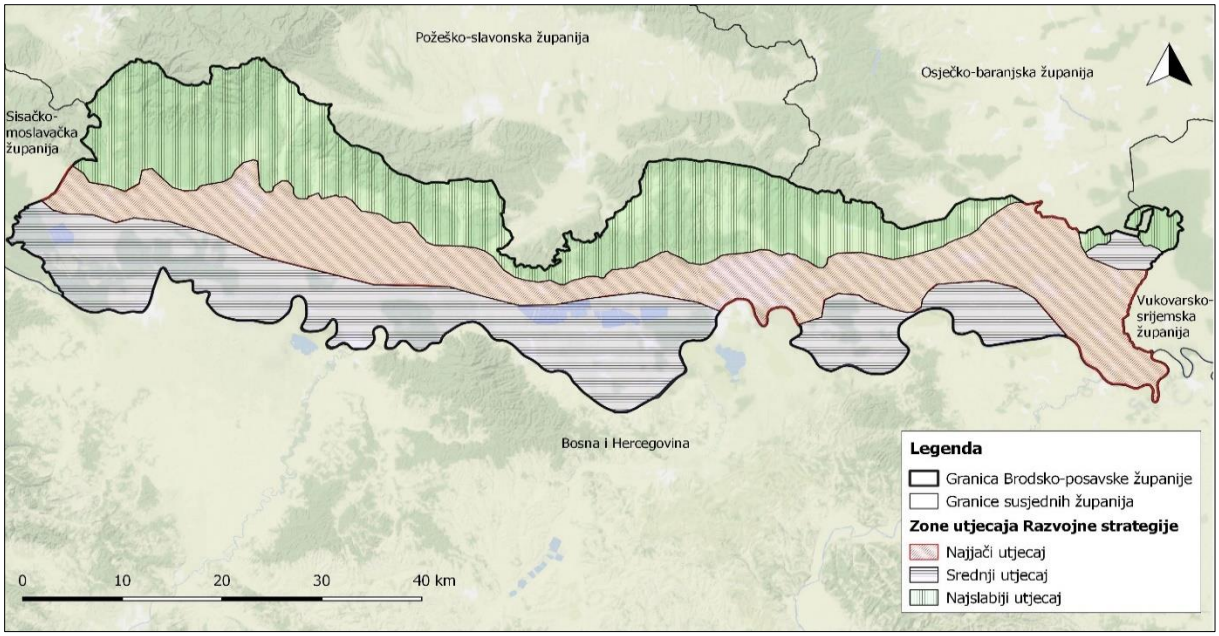

Slika 1. Zone utjecaja Razvojne strategije Brodsko-posavske županije

5. VARIJANTNA RJEŠENJA

Postoje različiti pristupi razmatranja varijanti te je u ovom slučaju, a temeljem analize stanja izvršene za potrebe Razvojne strategije, odlučeno izraditi različita varijantna rješenja postizanja istih razvojnih ciljeva mjereno prema ključnim elementima iskazanima kroz pokazatelje ishoda provedbe Razvojne strategije.

Sažeti opis tri razumnih varijanti dan je kako slijedi:

1. Varijanta 1 – varijanta niskog intenziteta. S obzirom na značajne depopulacijske trendove, nezadovoljavajuće stanje infrastrukture i postojeća onečišćenja okoliša, ovom se varijantom preferira rješavanje razvojnih problema koji su doveli do negativnih trendova, odnosno stvaranja preduvjeta za naknadni rast u budućnosti. Umjesto prioritiziranja ulaganja u poslovanje i poduzetništvo s namjerom podizanja BDP-a stanovnika, ulaganja se prvenstveno vrše u aktivnosti, projekte i programe koji se odnose na sustave obrazovanja, prilagođavanja potrebama tržišta i povećanje radne mobilnosti kao pretpostavku za smanjenje nezaposlenosti. U svrhu zaustavljanja migracijskih trendova, ulaže se u sustav zdravstva i socijalne skrbi. Utjecaji na okoliš ove varijante nisu značajni, ali izostaju i gospodarski efekti potrebni za daljnji razvoj županije.

2. Varijanta 2 – varijanta srednjeg intenziteta. Nezanemarivanjem potrebe za društvenim i socijalnim promjenama na području županije, ispunjenje ciljeva planira se ravnopravnim ulaganjima u unaprjeđenje poduzetništva i poduzetničke infrastrukture, primjenu i poticanje novih tehnologija i inovacija, kao i ulaganjima u ostale gospodarske sektore. Nastoji se postići samoodrživost županije kroz povećanje korištenja alternativnih izvora energije, uz poboljšanje trenutnog sustava zaštite okoliša i prirode. Utjecaji na okoliš ove varijante su umjereni, posebno uzimajući u obzir planski period od dvije godine, te su gospodarski učinci veći od onih u varijanti 1.

3. Varijanta 3 – varijanta visokog intenziteta. Predloženo je ispunjenje ciljeva sukladno varijanti 2, odnosno ravnopravnim ulaganjima u sektore s potencijalom, međutim uz više ciljne vrijednosti strateških ciljeva i mjera. Budući da je takav pristup s obzirom na kratak planski period ocijenjen nerealnim, odnosno da ima potencijalne značajne utjecaje na okoliš, ocijenjeno je da ne zastupa načela održivog razvoja.

Budući da svaki projekt treba optimizirati okolišne, ekonomske i društvene interese, te smanjiti negativne posljedice provedbe, smatra se da će osim uvažavanja sva tri stupa održivog razvoja, u Varijanti 2 biti moguće ublažiti negativne utjecaje provedbe uz postizanje održivih rezultata, iz kojeg se razloga ista odabire na daljnje razmatranje.

6. PREGLED MOGUĆIH UTJECAJA STRATEŠKE STUDIJE

Ciljevi zaštite okoliša izražavaju željeni smjer promjene stanja, te se formiraju za svaku sastavnicu u odnosu na lokalne posebitosti i probleme. Oni predstavljaju osnovu za testiranje učinaka Razvojne strategije na okoliš, tj. analizom se promatra doprinose li ciljevi Razvojne strategije postizanju odabranih ciljeva zaštite okoliša ili ne.

Ciljevi zaštite okoliša (Tablica 3.) određeni za stratešku procjenu izvedeni su iz dokumenata zaštite okoliša utvrđenih kroz dokumente na međunarodnoj razini, razini Europske unije, nacionalnoj i županijskoj razini, te iz pregleda postojećeg stanja i okolišnih problema identificiranih od ovlaštenika. Na temelju postojećih problema i njihovih vjerojatnih uzroka utvrđeni su i konkretni podciljevi. Kroz provedbu Razvojne strategije potrebno je djelovati i na postizanje podciljeva kako bi se smanjili negativni utjecaji na okoliš. Na temelju njih određeni su i indikatori zaštite okoliša, tj. kriteriji kojima se prati postizanje ciljeva i utjecaj plana na razvoj okoliša.

Tablica 3. Utvrđeni ciljevi zaštite okoliša strateške procjene

CILJEVI	PODCILJEVI	SASTAVNICA OKOLIŠA/ OPTEREĆENJA OKOLIŠA	INDIKATOR
Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	- Poboljšanje fizikalno-kemijskih svojstava te s njima povezanih bioloških elemenata kakvoće	Vode Zdravlje ljudi Bioraznolikost	- ocjena stanja vodnih tijela - količina pročišćenih otpadnih voda - priključenost stanovništva na javnu odvodnju
Zaštita tla	- Zaustavljanje sukcesije vegetacije i stavljanje u funkciju zemljišta koja su pogodna za poljoprivredne djelatnosti (poljodjelstvo i stočarstvo) - Poticanje razvoja ekološke poljoprivrede - Saniranje divljih odlagališta otpada	Tlo Voda Zdravlje ljudi	- podaci o uporabi poljoprivrednog zemljišta (ARKOD baza podataka) - broj saniranih divljih odlagališta otpada
Poboljšanje kakvoće zraka	- Postizanje I kategorije kvalitete zraka na području cijele županije - Smanjenje emisija onečišćujućih tvar iz	Zrak Zdravlje ljudi Klima i klimatske promjene	-broj obveznika prijave u ROO - godišnja izvješća o stanju kvalitete zraka

	Rafinerije nafte Brod - Smanjenje emisija u zrak iz cestovnog prometa		
Zaštita šuma	- Očuvanje stabilnosti šumskih ekosustava - Smanjenje prenamjene šumskih zemljišta - Zaštita od požara	Šume Bioraznolikost Tlo Zrak Klima i klimatske promjene	- povećanje površine osnovne namjene šuma i šumskog zemljišta - broj požara i opožarenih šumskih površina
Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	- Zaustavljanje širenja invazivnih vrsta na području županije	Bioraznolikost Šume Krajobraz Vode	- zabilježena prisutnost i pojava novih invazivnih vrsta
Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	- Racionalno korištenje i oblikovanje prostora - Održivo korištenje kulturne baštine	Kulturno-povijesna baština Krajobraz	- broj ugroženih primjeraka kulturne baštine - broj posjetitelja arheološkim i povijesnim lokalitetima - broj obnovljenih elemenata kulturno – povijesne baštine
Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	- Povećanje udjela korištene energije dobivene iz obnovljivih izvora - Povećanje energetske učinkovitosti - Zaštita od elementarnih nepogoda	Klima i klimatske promjene Zdravlje ljudi Zrak	- udio energije dobiven iz obnovljivih izvora - broj oštećenih stambenih i povijesnih objekata od elementarnih nepogoda
Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	- Povećanje stupnja odvojenog prikupljanja otpada	Gospodarenje otpadom Bioraznolikost	- statistike otpada
Zaštita zdravlja i imovine ljudi	- Poboljšanje kvalitete i dostupnosti vode za	Zdravlje ljudi Vode i vodna tijela	- ocjena stanja vodnih tijela

	piće	Tlo Bioraznolikost	- rekonstruirane i novoizgrađene dionice vodoopskrbne mreže (km)

Kako je prethodno navedeno, Razvojna se strategija ostvaruje putem utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta, te su za njih utvrđeni pokazatelji željenih razvojnih postignuća. Utvrđene su nadalje i mjere za postizanje ciljeva, kao i detaljnije aktivnosti, također s početnim i ciljnim vrijednostima. Kako bi se postigla optimalna razina detaljnosti procjene sukladna dokumentu za koji se postupak provodi, analiza utjecaja Razvojne strategije usmjerena je prvenstveno na prioritete kao najreprezentativnije faktore za zadržavanje strateške razine procjene, a koja se izvodila u odnosu na opterećenja okoliša iščitana preko početnih i ciljanih vrijednosti kroz planski period, koliko je to bilo moguće. Iako su ocjene dane na razini prioriteta, potrebno je naglasiti da su u procjeni uzimane u obzir sve mjere i aktivnosti integrirane u pojedini prioritet, uključujući opise i opravdanja istih, kao i njihove ciljne vrijednosti. U slučaju da moguće značajni utjecaji prioriteta proizlazi iz konkretne mjere, odnosno aktivnosti, iste su detaljnije opisane u nalazu analize.

Procjena vjerojatnih značajnih učinaka provedbe Razvojne strategije na okoliš provedena je u skladu s metodologijom najbolje prakse[1]. Korištena metodologija opće je prihvaćena, a temelji se na identifikaciji utjecaja kroz matricu, suprotstavljajući ciljeve, prioritete i pokazatelje Razvojne strategije (u redovima) ranije utvrđenim ciljevima zaštite okoliša strateške procjene (u stupcima).

Procjenom se ocjenjuju vjerojatni utjecaji provedbe Razvojne strategije na okoliš, koji se u matrici kategoriziraju s obzirom na:

- značaj utjecaja (veliki i manji pozitivan utjecaj, neutralan ili nepostojeći utjecaj, te manji i veliki negativan utjecaj)
- vremensko trajanje (kratkoročan, srednjoročan, dugoročan),
- put djelovanja utjecaja (direktan, indirektan).

Identificirani su svi utjecaji, pozitivni i negativni, bez obzira na njihov značaj, kako bi se razlučili kumulativni utjecaji, koji bi u konačnici eventualno mogli imati značajne utjecaje.

Budući da prioriteti Razvojne strategije nisu prostorno definirani, njihovi utjecaji na okoliš su stoga procjenjivati u odnosu na već postojeće stanje okoliša, te prostorne i prostorno-planske parametre. Utjecaji su dakle razmatrani s aspekta osjetljivosti područja, te u ovisnosti o samoj prirodi planiranih

[1] United Nations Economic Commission for Europe (2012.). Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment. UNITED NATIONS New York and Geneva

The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe (2001.). International Workshop on Public Participation and Health Aspects in Strategic Environmental Assessment. Szentendre, Hungary.

Strategic Environmental Assessment. - Practice-Orientated Training for Policy Makers, Administration Officials, Consultants and NGO Representatives
Implementation of Directive 2001/42 on the Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment". European Commission DG Environment. Undated.

Andreas Sommer (2005.). Strategic environmental assessment: From scoping to monitoring. Content requirements and proposals for practical work. Hallein.

Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, 2013.

aktivnosti, odnosno opterećenja. Intenzitet utjecaja, gdje je to bilo moguće, razmatran je prema omjeru početnih i ciljnih vrijednosti ciljeva i mjera koje su navedene u strateškom okviru.

Potrebno je naglasiti da su mjere koje uključuju izgradnju nove ili rekonstrukciju i adaptaciju postojeće infrastrukture razmatrane su sa stajališta usklađenosti s prostornim planovima koliko je to bilo moguće, te obveze izrade procjene utjecaja na okoliš pojedinačnog zahvata sukladno Prilozima I, II i III Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš (61/14 i 3/17) i Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15 i 12/18). Analizom su uvaženi nalazi strateške procjene provedene na Strategiji razvoja prometa Republike Hrvatske 2017.-2022. u sklopu koje su analizirani lokalni i prekogranični utjecaji strateškog projekta koji se odnosi na razvoj Luke Brod.

Za jednostavnije razumijevanje utjecaja na pojedine ciljeve zaštite okoliša, izvršena je njihova kvantifikacija s obzirom na značaj koji im je dodijeljen u matrici utjecaja, pri čemu su pozitivnim utjecajima dodane vrijednosti 1 i 2, a negativnim – 1 i – 2. Rezultati kvantifikacije u Studiji su predstavljeni grafički (slika 55.). Cilj ovakve analize je prikazati kumulativnost utjecaja, tj. utvrditi koji će ciljevi zaštite okoliša biti najugroženiji provedbom Razvojne strategije.

Budući da prioriteti Razvojne strategije nisu prostorno definirani, njihovi utjecaji na okoliš su stoga procjenjivati u odnosu na već postojeće stanje okoliša, te prostorne i prostorno-planske parametre. Utjecaji su dakle razmatrani s aspekta osjetljivosti područja, te u ovisnosti o samoj prirodi planiranih aktivnosti, odnosno opterećenja. Intenzitet utjecaja, gdje je to bilo moguće, razmatran je prema omjeru početnih i ciljnih vrijednosti ciljeva i mjera koje su navedene u strateškom okviru.

Potrebno je naglasiti da su mjere koje uključuju izgradnju nove ili rekonstrukciju i adaptaciju postojeće infrastrukture razmatrane su sa stajališta usklađenosti s prostornim planovima koliko je to bilo moguće, te obveze izrade procjene utjecaja na okoliš pojedinačnog zahvata sukladno Prilozima I, II i III Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš (61/14 i 3/17) i Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15 i 12/18). Analizom su uvaženi nalazi strateške procjene provedene na Strategiji razvoja prometa Republike Hrvatske 2017.-2022. u sklopu koje su analizirani lokalni i prekogranični utjecaji strateškog projekta koji se odnosi na razvoj Luke Brod.

6.1 Prekogranični utjecaji

Uzimajući u obzir tipologiju pojedinih zahvata, kao i općenito lokalni doseg aktivnosti predviđenih Razvojnom strategijom, provedbom mjera i posljedičnim ispunjenjem ciljeva iste, ne postoje mogući utjecaji na okoliš preko državnih granica, a koji već nisu obrađeni u sklopu postupka strateške procjene provedenog na višoj razini.

Naime, tijekom provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije prometnog razvoja u srpnju 2017. godine, proveden je prekogranični postupak strateške procjene temeljem Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliša preko državnih granica (NN – Međunarodni ugovori, br. 7/09), Zakona o zaštiti okoliša, te članka 28. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš. U prekograničnom postupku su sudjelovali Republika Mađarska, Republika Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Talijanska Republika. U konzultacijama s Bosnom i Hercegovinom razmotreni su utjecaji sljedećih mjera:

- I.2 Unaprjeđenje plovnosti rijeke Save
- I.7 Izgradnja višenamjenskog kanala Dunav-Sava

- I.5 Razvoj luke Slavonski Brod te
- I.6 Razvoj luke Sisak

Negativni utjecaji prometa unutarnjim plovnim putevima na strateškoj razini (uključujući akcidentne situacije) mogu imati značajnije posljedice po okoliš i prirodu. Na strateškoj razini nisu propisane mjere ublažavanja s obzirom da se intenzitet utjecaja ne može točno definirati bez detaljnih podataka o zahvatima. Kako planiranje unutarnje plovidbe ne bi imalo značajne posljedice po površinske i podzemne vode te bioraznolikost dunavske regije, uspostavljena je prekogranična suradnja u sklopu Europske strategije za dunavsku regiju. Cilj zajedničkog upravljanja je definiranje smjernica i uputa za donositelje odluka koji se bave upravljanjem vodama, a s ciljem okolišno prihvatljivog planiranja plovidbe unutarnjim plovnim putovima.

Budući da je Razvojna strategija u svrhu usuglašavanja sa Strategijom prometnog razvoja preuzela projekt Razvoja luke Slavonski Brod, a koji je razmotren u prekograničnom postupku, smatra se da uz potpuno uvažavanja zaključaka strateške studije za Strategiju prometnog razvoja zbog multipliciranja postupaka nije potrebno ponavljati prekogranični postupak.

7. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA

U ovom poglavlju opisane su mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja (mjere zaštite okoliša) nastalih provedbom Razvojne strategije Brodsko-posavske županije do 2020. godine na ciljeve zaštite okoliša. Također, temeljem analize strateških ciljeva i ciljnih vrijednosti, kao i same strukture Razvojne strategije, dane su smjernice za poboljšanje stanja okoliša, koje nisu nužno vezane za provedbu samih ciljeva, prioriteta i mjera Razvojne strategije, već predstavljaju analizom zamijećene mogućnosti za poboljšanje stanja okolišnih i društvenih aspekata.

Mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja provedbe Razvojne strategije, primjenjujući pravilo predostrožnosti, određene su za sve ciljeve zaštite okoliša, za koje je u prethodnom poglavlju utvrđena vjerojatnost negativnih kumulativnih utjecaja.

Tablica 4. Mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja provedbe Razvojne strategije

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
1.	**Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela**	- Osigurati da sustavi odvodnje otpadnih voda uključuju pročišćavanje otpadnih voda prikladnog stupnja s rješenjem za zbrinjavanje otpadnog mulja - U potpunosti uskladiti mjere vezane za promet sa Strategijom prometnog razvoja u smislu razvoja unutarnje plovidbe i razvoja Luke Slavonski Brod - Sustave javne odvodnje obavezno planirati s pročišćavanjem otpadnih voda - Planirana studija zaštite voda treba sadržavati mjere koje će se provoditi u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju - Zaštitu voda prioritizirati na izvorištima i vodama koje se koriste za namjene za koje je potrebno osigurati minimalno II. kategoriju vode - Pri novoj izgradnji, posebno linearne infrastrukture obavezno planirati sustave oborinske odvodnje
2.	**Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode**	- Prilikom planiranja energetske infrastrukture, primijeniti odgovarajuća tehnička rješenja kojima se umanjuje rizik elektrokucije i kolizije sa dalekovodom, sukladno smjernicama Bonnske konvencije, kako bi se smanjila mogućnost elektrokucije ptica - U planove upravljanja zaštićenim područjima uključiti i izradu akcijskih planova s mjerama učinka provedbe - Akumulacije planirati dalje od zaštićenih područja i poplavnih staništa kako ne bi došlo do promjena stanišnih uvjeta na istima - Prilikom planiranja gradnje/opremanja novih objekata za slatkovodni sportski ribolov i za potrebe

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
		rekreacijske zone na jezerima i rijekama, potrebno je koristiti već postojeće puteve kako bi se spriječilo nepotrebno zauzimanje staništa - U slučaju ulova invazivnih vrsta, iste ne vraćati u vodotok - Izgradnju objekata za očuvanje, promicanje, razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja planirati na dijelu zaštićenog područja koje je već djelomično antropogenizirano te gdje su vrste naviknute na povećano prisustvo ljudi. Također, ukoliko je moguće, koristiti već postojeće pristupne puteve kako ne bi došlo do bespotrebnog zauzimanja dijela staništa i uznemiravanja vrsta
3.	**Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora**	- Rekonstrukciju i restauraciju graditeljske baštine planirati u skladu s izvornom arhitekturom, odgovarajućom kvalitetom materijala i uz stručno vodstvo konzervatora kako bi se spriječio nepovratni gubitak vrijednost kulturnog naslijeđa - Prilikom planiranja akumulacija za potrebe navodnjavanja uzeti u obzir prirodnu konfiguraciju terena te, ukoliko je moguće, odabrati prirodne depresije kako bi se minimalno utjecalo na promjenu prirodne morfologije terena
4.	**Zaštita šuma**	- Ulagati u prevenciju požara, te sanaciju opožarenih površina - Za sve hidromelioracijske, infrastrukturne i druge zahvate u riječnim koritima, na vodotocima i kanalima, treba izraditi interdisciplinarne studije utjecaja na okoliš u čijoj izradi trebaju participirati i šumarski stručnjaci - Planove održivog korištenja šumske biomase kao obnovljivog za proizvodnju energije treba zasnivati na pouzdanim podacima o njenoj količini i prostornoj raspodjeli. Prilikom izrade proračuna o količinama raspoložive šumske biomase treba uzeti u obzir i potrebe lokalnog stanovništva - Provoditi edukacije lokalnog stanovništva (osobito mladih) o sprječavanju zagađenja i devastacije šumskog zemljišta
5.	**Zaštita tla**	- Formirati specijalizirane programe edukacije korisnika za ekološku poljoprivredu - Razvoj poljoprivrede planirati uz primjenu načela dobre poljoprivredne prakse kako ne bi došlo do smanjenja bonitetne vrijednosti tla, posebice vezano uz količinu umjetnih gnojiva i pesticida

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
		- Na razminiranim površinama prije započinjanja poljoprivredne djelatnosti izvršiti istraživanje kakvoće tla kako bi se spriječila kontaminacija - Poticanje korištenja agrotehničkih mjera od strane vlasnika i korisnika poljoprivrednih zemljišta - Indikatore izraditi na način da bi trebali ciljati na broj poduzeća koja će se smjestiti u poduzetničke zone, a ne nužno samo na otvaranje poduzetničkih zona - Umjesto planiranja novih poduzetničkih, u blizini već postojećih zona predvidjeti mogućnosti poboljšanja prijevoznih opcija za radnike te mogućnost integriranja poduzetničkih zona. - Brisati indikativnu aktivnost mjere 2.1.5 gdje se potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama
6.	**Poboljšanje kakvoće zraka**	- Promicati ekološki prihvatljive koncepte mobilnosti koji će pridonijeti smanjivanju štetnih emisija - Nove izvore onečišćenja zraka smještati uzimajući u obzir lokacije stambenih, turističkih i zaštićenih zona - Poticanje razvoja plinofikacije u svrhu smanjenja emisija u zrak iz kućnih ložišta - Primjena tehničko-tehnoloških rješenja kojima će doći do smanjenja štetnih emisija
7.	**Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom**	- Izvršiti sanaciju onečišćenih lokacija - Potrebno je uzeti u obzir povećanje količina otpada plasiranjem novih turističkih proizvoda te predvidjeti dodatne kapacitete za prihvat istog na adekvatan način
8.	**Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene**	- Razvoj poljoprivrednih kultura prilagoditi predviđenim klimatskim promjenama - Uređenje i rekonstrukciju prometnica i sustava odvodnje planirati otpornima na buduće ekstremne vremenske događaje - Poticati korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja u gradnji i opremanju (npr. smanjenje toplinskih gubitaka, energetski učinkoviti sustavi grijanja/hlađenja, korištenje obnovljivih izvora energije) - Razmotriti mogućnosti korištenja drvne (i poljoprivredne) biomase u energetske svrhe - U sklopu infrastrukturnih projekata potrebno je uzimati u obzir alternative i mjere za potrebe zaštite od štetnog djelovanja voda, posebno u brdskim područjima kako bi se olakšalo

BR.	CILJEVI	PRIJEDLOG MJERA
		kontroliranje i prevencija poplava.
9.	**Zaštita zdravlja i imovine ljudi**	- Zamjenjivati lokalne vodovode i ostale sustave opskrbe sustavom javne vodoopskrbe kako bi se osigurala zdravstvena ispravnost vode za piće - Osigurati razvoj širokopojasnog pristupa s ciljem revitalizacija ruralnih područja. Ruralnom stanovništvu treba osigurati suvremeni infrastrukturni standard

Osim mjera vezanih za identificirane negativne utjecaje, predlažu se i smjernice zaštite okoliša i smjernice za dopunu Razvojne strategije kao odgovor na uočene prilike za poboljšanje stanja okoliša i povećanja održivosti samog dokumenta.

Tablica 5. Smjernice za poboljšanje stanja okoliša

BR.	PRIJEDLOZI ZA DORADU RAZVOJNE STRATEGIJE
1.	Brisati indikativnu aktivnost mjere 2.1.5 gdje se potiče usuglašavanje prostornih planova s gospodarskim i investicijskim potrebama
2.	Indikator mjere 1.2.2. Ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama izmijeniti tako da stoji za djecu s poteškoćama umjesto djecu oštećena sluha kako bi usluga bila dostupnija širem krugu osoba
3.	Indikatori Mjere 2.1.1 Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture bi trebali ciljati na broj poduzeća koja će se smjestiti u poduzetničke zone, ne nužno samo na broj poduzetničkih zona
4.	Prosječna otvorenost prometnicama za šume u vlasništvu Republike Hrvatske na području Brodsko-posavske županije iznosi 11 km/1000 ha. Optimalna otvorenost za nizinske šume je oko 20 km/1000 ha, a za brdske i gorske oko 25 km/1000 ha, što znači da su u budućem razdoblju potrebna ulaganja u izgradnju šumske infrastrukture u državnim šumama. U šumama privatnih šumoposjednika situacija je još nepovoljnija. Prema Zakonu o šumama planiranje, gradnja i održavanje šumske infrastrukture obavlja se uz poštivanje tehničkih, gospodarskih i ekoloških uvjeta šumskoga tla, raslinja, divljači i uz njihovu maksimalnu zaštitu. Pri planiranju šumskih prometnica potrebno je prilagoditi se prirodnom okolišu te uvažavati turističke, rekreativne i protupožarne potrebe.
5.	Eksploataciju mineralnih sirovina treba obavljati sukladno zakonskim odredbama. Korištenje šuma ili šumskih zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske za proširivanje ili otvaranje novih eksploatacijskih polja za korištenje mineralnih sirovina treba urediti sukladno odredbama Zakona o šumama koje uređuju pitanje služnosti na šumi i šumskom zemljištu. Prije sklapanja ugovora o korištenju šumskog zemljišta u navedene svrhe, korisnik treba osigurati jamstvo banke za podmirivanje troškova biološke sanacije. Za napuštene kopove koji nisu adekvatno sanirani te predstavljaju opasnost za stanovništvo, posjetitelje i životinje treba predvidjeti načine i izvore sredstava za njihovo saniranje.
6.	U popis indikativnih aktivnosti Mjere 3.3.4 Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa ugraditi i potrebu edukacije tijela na regionalnoj i lokalnoj razini o provedbi instrumenata zaštite okoliša

6. MJERE PRAĆENJA STANJA OKOLIŠA

Program praćenja temelji se na indikatorima, odnosno pokazateljima promjene početnog stanja okoliša. Indikatori mogu biti i kvalitativne i kvantitativne informacije. Predloženi indikatori pokazuju promjene stanja uslijed rezultata intervencija Razvojne strategije, ali i drugih vanjskih faktora. Na taj način zapravo predstavljaju mehanizam koji ukazuje na bilo kakve promjene, bile one očekivane ili nepredviđene. U svrhu izbjegavanja umnožavanja programa praćenja u odnosu na slične pokazatelje, kao i stvaranja neplaniranih troškova, ovim se programom praćenja predviđaju podaci i pokazatelji koji su već u primjeni sukladno posebnim propisima, a mogu se koristiti za praćenje utjecaja Razvojne strategije na okoliš.

CILJ ZAŠTITE OKOLIŠA (SASTAVNICA)	INDIKATOR	IZVOR	NOSITELJ ODGOVORNOSTI
Poboljšanje stanja voda i vodnih tijela	- ocjena stanja vodnih tijela - količina pročišćenih otpadnih voda - priključenost stanovništva na javnu odvodnju - primijenjene mjere zaštite od poplava	Redovita izvješća	JLS Koncesionari Hrvatske vode
Zaštita tla	- korištenje zemljišta i promjene u korištenju zemljišta - poljoprivredna područja velike prirodne vrijednosti	Redovita izvješća	HAOP
Poboljšanje kakvoće zraka	- kvaliteta zraka u urbanim područjima	Redovita izvješća ROO	DHMZ
Zaštita šuma	- smanjenje površine osnovne namjene šuma i šumskog zemljišta - oštećenost šumskih ekosustava - procjena štete od požara	Redovita izvješća	Hrvatske šume Savjetodavna služba Županija
Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	- površine ugroženih i rijetkih staništa na području Županije - broj izrađenih planova i strategija za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže	Redovita izvješća	HAOP JU za prirodu

	- broj i površina novoproglašenih zaštićenih područja		
Povećanje kapaciteta gospodarenja otpadom	- statistike otpada – gospodarenje otpadom - recikliranje i oporaba ambalažnog, građevnog otpada i biootpada	Redovita izvješća	Koncesionari HAOP
Očuvanje kulturno-povijesnih i ambijentalnih vrijednosti prostora	- broj ugroženih primjeraka kulturne baštine - broj posjetitelja arheološkim i povijesnim lokalitetima - broj obnovljenih zgrada		Ministarstvo kulture Županija JLS Ministarstvo turizma
Jačanje otpornosti na klimu i klimatske promjene	- emisija i odliv stakleničkih plinova - trend indeksa toplih temperaturnih ekstrema	Redovita izvješća	HAOP DZS DHMZ

R.br.*	Naziv cilja /prioriteta/mjere/APP	Pokazatelji							Iznos sredstava u godini 2016.	Iznos sredstava u godini 2017.	Iznos sredstava u godini 2018.	Iznos sredstava u godini 2019.
		Naziv	Definicija	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (2016.)	Ciljana vrijednost (2017.**)	Ciljana vrijednost (2018.)	Ciljana vrijednost (2019.)				
1.	**Cilj: Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**								**27.347.331,39**	**404.749.601,93**	**256.303.634,91**	**7.494.537,91**
1.1.	**Prioritet: Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika**											
1.1.1	**Mjera: Ulaganje u mjere pronatalitetne politike**											
0												
1.2.	**Prioritet: Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu**								**768.000,00**	**387.500.000,00**	**973.000,00**	**800.000,00**
1.2.1.	**Mjera: Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture**	**Ulaganje u postojeću I izgradnja nove infrastrukture**	**Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja**	**Broj objekata**			**2,00**	**1,00**	**0,00**	**387.500.000,00**	**200.000,00**	**800.000,00**
		Ulaganje u izgradnju nove infrastrukture	**Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu**	**Broj objekata**			**2,00**					
1.2.1.1.	Rekonstrukcija i dogradnja zgrade Gimnazije Nova Gradiška i izgradnja sportske dvorane	Ulaganje u postojeću I izgradnja nove infrastrukture	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu	Broj objekata			1,00			30.000.000,00		
1.2.1.2.	Rekonstrukcija i dogradnja zgrade Područne škole u Brodskom Stupniku	Ulaganje u postojeću I izgradnja nove infrastrukture	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu	Broj objekata				1,00			200.000,00	800.000,00
1.2.1.3.	Izgradnja Sveučilišnog kampusa	Ulaganje u izgradnju nove infrastrukture	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu	Broj objekata			1,00			157.500.000,00		
1.2.1.4.	Povećanje kapaciteta Studenskog centra u Slavonskom Brodu	Ulaganje u postojeću I izgradnja nove infrastrukture	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu	Broj objekata			1,00			20.000.000,00		
1.2.1.5.	Veleučilište u Slavonskom Brodu	Ulaganje u izgradnju nove infrastrukture	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u infrastrukturu	Broj objekata			1,00			180.000.000,00		
1.2.2.	**Mjera: Ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama**	**Razvoj ljudskih potencijala kroz dodatne sadržaje na svim razinama**	**zapošljavanje asistenta u nastavi za djecu oštećena sluha/kvalitetmo školovanje iz vlastitog doma**	**broj osoba**			**10,00**	**15,00**	**768.000,00**	**0,00**	**773.000,00**	**0,00**
		Razvoj ljudskih potencijala kroz dodatne sadržaje na svim razinama	**Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala**	**broj razvojnih programa ljudskih potencijala odgojno-obrazovnih ustanova**			**1,00**					
1.2.2.1.	"Želim i ja biti dobar učenik/učenica"	Razvoj ljudskih potencijala kroz dodatne sadržaje na svim razinama	zapošljavanje asistenta u nastavi za djecu oštećena sluha/kvalitetmo školovanje iz vlastitog doma	broj osoba			10,00	15,00	768.000,00	768.00,00	768.000,00	
1.2.2.2.	Međunarodna razmjena mladih - suradnja na omladinskoj razini kroz neformalno učenje i interkulturalno druženje, Udruga Sveti Antun	Razvoj ljudskih potencijala kroz dodatne sadržaje na svim razinama	Unaprjeđenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala	broj razvojnih programa ljudskih potencijala odgojno-obrazovnih ustanova			1,00				5.000,00	
1.2.3.	**Mjera: Usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada u strukovnim školama, visokom obrazovanju i ustanovama za obrazovanje odraslih, po načelima HKO-a**											

1.2.3.2.	APP:											
1.2.3.3.	APP:											
1.2.4.	**Mjera: Razvoj i provedba individualiziranih programa osposobljavanja i usavršavanja**											
1.2.4.2.	APP:											
	APP:											
1.2.5.	**Mjera: Ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole**											
1.2.5.2.	APP:											
1.2.5.3.	APP:											
1.3.	**Prioritet: Povećanje zaposlenosti i poticanje društvene uključenosti**								**639.598,48**	**1.034.296,52**	**2.052.297,00**	**1.000.000,00**
1.3.1.	**Mjera: Ulaganje u mjere samozapošljavanja i zapošljavanja**	**Uključivanje nezaposlenih žena na tržište rada**	**Zapošljavanje žena za pomoć starijim I nemoćnim osobama**	**Broj žena**		**15,00**	**29,00**		**0,00**	**1.034.296,52**	**2.052.297,00**	**1.000.000,00**
1.3.1.1.	Program "Zaželi"	Uključivanje nezaposlenih žena na tržište rada	Zapošljavanje žena za pomoć starijim I nemoćnim osobama	Broj žena		15,00	15,00			0,00	1.000.000,00	1.000.000,00
1.3.1.2.	Program "Zaželi", Općina Slavonski Šamac	Uključivanje nezaposlenih žena na tržište rada	Zapošljavanje žena za pomoć starijim I nemoćnim osobama	Broj žena			14,00			1.034.296,52	1.052.297,00	
1.3.1.4.	APP:											
1.3.2.	**Mjera: Ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada**											
1.3.2.1.	APP:											
1.3.2.2.	APP:											
1.3.2.3.	APP:											
1.3.3.	**Mjera: Razvoj programa unapređenja poduzetničkih vještina**											
1.3.3.1.	APP:											
1.3.3.2.	APP:											
1.3.3.3.	APP:											
1.3.4.	**Mjera: Poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva**	**Osposobljavanje za društveno poduzetništvo**	**Osnažiti zaposlenike, volontere, osobe s intelektualnim teškoćama i roditelje za upravljanje društvenim poduzećem, educirati ih i osnažiti**	**Broj osoba**		**41,00**	**41,00**		**639.598,48**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
1.3.4.1.	"I ja radim i doprinosim"	Osposobljavanje za društveno poduzetništvo	Osnažiti zaposlenike, volontere, osobe s intelektualnim teškoćama i roditelje za upravljanje društvenim poduzećem, educirati ih i osnažiti	Broj osoba		41,00	41,00		639.598,48			
1.4.	**Prioritet: Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi**								**23.283.935,31**	**15.783.822,81**	**252.414.415,31**	**4.707.415,31**
1.4.1.	**Mjera: Socijalno uključivanje i razvoj izvaninstitucionalnih socijalnih, kulturnih, društveno-korisnih te sportskih aktivnosti/usluga**	**Osobe s intelektualnim teškoćama koje su uključene u aktivnosti poludnevnog boravka**	**Svakodnevan rad s osobama s intelektualnim teškoćama**	**Broj osoba**		**43,00**	**43,00**	**43,00**	**1.003.935,31**	**1.003.935,31**	**1.003.935,31**	**706.935,31**
		Pružanje usluge osobne asistencije	**Pružanje usluge osobne asistencije za osobe s intelektualnim teškoćama u njihovim domovima**	**Broj osoba**		**13,00**	**13,00**	**13,00**				
		osnovna djelatnost Udruge GiN	**samo kroz rad Udruge ublažava se komunikacijska izoliranost, jača socijalna uključenost pojedinaca**	**Broj aktivnosti**			**12,00**	**12,00**				
1.4.1.1.	Kroz aktivnosti poludnevnog boravka samostalniji i uključeni u zajednicu	Osobe s intelektualnim teškoćama koje su uključene u aktivnosti poludnevnog boravka	Svakodnevan rad s osobama s intelektualnim teškoćama	Broj osoba		43,00	43,00	43,00	290.000,00	290.000,00	290.000,00	29.000,00

1.4.1.2.	Usluga osobne asistencije za osobe s intelektualnim teškoćama Slavonski Brod	Pružanje usluge osobne asistencije	Pružanje usluge osobne asistencije za osobe s intelektualnim teškoćama u njihovim domovima	Broj osoba		13,00	13,00	13,00	677.935,31	677.935,31	677.935,31	677.935,31
1.4.1.3.	Postojanje Udruge ublažava svakodnevne probleme	osnovna djelatnost Udruge GiN	samo kroz rad Udruge ublažava se komunikacijska izoliranost, jača socijalna uključenost pojedinaca	Broj aktivnosti			12,00	12,00	36.000,00	36.000,00	36.000,00	
1.4.2.	**Mjera: Razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta**	**Pružena pomoć laika; UTSTEIN obrazac**	**Udio intervencija HMS u kojima je pružena prva pomoć od strane laika do dolaska HMS; Udio reanimacija kod kojih je započet BLS od strane laika**	**Postotak**	**5,00**	**8,00**	**20,00**	**30,00**				
1.4.2.1.	Trajna edukacija djelatnika izvanbolničke HMS	Pružena pomoć laika; UTSTEIN obrazac	Udio intervencija HMS u kojima je pružena prva pomoć od strane laika do dolaska HMS; Udio reanimacija kod kojih je započet BLS od strane laika	Postotak	5,00	8,00	20,00	30,00				
1.4.3.	**Mjera: Razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine**											
1.4.3.1.	APP:											
1.4.3.2.	APP:											
1.4.3.3.	APP:											
1.4.4.	**Mjera: Ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju**	**Smanjivanje broja upućivanja od strane pružatelja zdravstvene zaštite na primarnoj razini u bolnice**	**Broj uputnica iz Doma zdravlja u SKZ**	**Broj uputnica**	**14441**	**14441**	**12275**	**12275**	**0,00**	**3.699.887,50**	**38.820.480,00**	**3.720.480,00**
		Ulaganje u projekte pomoći starijim I nemoćnim osobama	**Broj infrastrukturnih projekata povećanja kapaciteta**	**Broj objekata**			**1,00**					
		Ulaganje u programe pomoći starijim I nemoćnim osobama	**Broj programa pomoći starijim I nemoćnim osobama**	**Broj programa**		**2,00**						
1.4.4.1.	Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganja u potrebe pružatelja usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini	Smanjivanje broja upućivanja od strane pružatelja zdravstvene zaštite na primarnoj razini u bolnice	Broj uputnica iz Doma zdravlja u SKZ	Broj uputnica	14441	14441	12275	12275	0,00	3.249.887,50	3.720.480,00	3.720.480,00
1.4.4.2.	Projekt Izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe Nova Kapela	Ulaganje u projekte pomoći starijim I nemoćnim osobama	Broj infrastrukturnih projekata povećanja kapaciteta	Broj objekata			1,00				35.000.000,00	
1.4.4.4.	Dnevni boravak za umirovljenike, Općina Rešetari	Ulaganje u programe pomoći starijim I nemoćnim osobama	Broj programa pomoći starijim I nemoćnim osobama	Broj programa		1,00				450.000,00		
1.4.4.5.	Programi pomoći starijim osobama, projekti pomoć u kući, Općina Velika Kopanica	Ulaganje u programe pomoći starijim I nemoćnim osobama	Broj programa pomoći starijim I nemoćnim osobama	Broj programa			1,00				100.000,00	
1.4.5.	**Mjera: Ulaganje u razvoj i unapređenje sadržaja za promociju aktivnog i zdravog života i starenja**											
1.4.5.1.	APP:											
1.4.5.2.	APP:											
1.4.5.3.	APP:											
1.4.6.	**Mjera: Ulaganje u unapređenje sustava zdravstvene zaštite**	**Broj ispitanika**	**Broj anketiranih ispitanika**	**Broj osoba**	**630,00**	**750,00**	**750,00**	**750,00**	**22.280.000,00**	**11.080.000,00**	**212.590.000,00**	**280.000,00**
		Ulaganje u bolničku opremu	**Broj nabavljenih IHSM vozila I pripadajuće opreme**	**Broj vozila**			**12,00**					
		Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	**Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje**	**Broj objekata**	**1,00**	**1,00**	**21,00**					
1.4.6.1.	Izrada studije utjecaja ekoloških čimbenika na zdravlje ljudi	Broj ispitanika	Broj anketiranih ispitanika	Broj osoba	630,00	750,00	750,00	750,00	280.000,00	280.000,00	280.000,00	280.000,00

1.4.6.2.	Nabavka vozila i pripadajuće opreme	Ulaganje u bolničku opremu	Broj nabavljenih IHSM vozila I pripadajuće opreme	Broj vozila			12,00			10.800.000,00		
1.4.6.3.	Izgradnja dnevne onkološke ambulante OB"dr.J.Benčević" u Slavonskom Brodu, V.Nazora 2a.(bruto prostor cca 400-450 m2	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata		1,00			5.000.000,00			
1.4.6.4.	Obnova paviljona pedijatrije (12)	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				3.750.000,00	
1.4.6.5.	Opremanje studija za sestrinstvo, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod (21)	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				60.000,00	
1.4.6.6.	Opremanje edukacijskog centra i edukacijskog inkubatora	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				200.000,00	
1.4.6.7.	Ustroj, izgradnja i opremanje: Regionalni simulacijsko-edukacijski centar za hitnu medicinu (SIMED)	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata	1				17.000.000,00			
1.4.6.8.	Sanacija krovišta i izgradnaj operacijskih sala, kirurškog odjela i jedinice intenzivnog liječenja, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				1.500.000,00	
1.4.6.9.	Izgradnja interventnog centra,Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				30.000.000,00	
1.4.6.10.	Opremanje zgrade poliklinike , Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				500.000,00	
1.4.6.11.	Izgradanja kompleksa s bazenom za provođenje fizikalne terapije, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				150.000,00	
1.4.6.12.	Izgradnja novog ulaza u zgradu kirurgije i rješavanej cjelovitosti OHBP odjela , Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				2.000.000,00	
1.4.6.13.	Izgradnja i opremanje prostora za palijativnu skrb, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				400.000,00	
1.4.6.14.	Zaštita spomenika kulture (obnavljanje bolničke ograde), Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				5.000.000,00	
1.4.6.15.	Program za procjenu upravljanja rizicima, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				150.000,00	
1.4.6.16.	Izgradanja bolničkog heliodroma	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				1.600.000,00	
1.4.6.17.	Izgradnaj nove patologije s mrtvačnicom, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				20.000.000,00	
1.4.6.18.	Izgradanja zgrade vešeraja, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				3.500.000,00	
1.4.6.19.	Dogradnaj prostoar az arhivu, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				200.000,00	
1.4.6.20.	Osiguranje dodatnog prostora parkiralište za potrebe pacijenata i bolničkog osoblja	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				300.000,00	
1.4.6.21.	Dodatno ulaganej u objekte bolničke kuhinje, nabave opreme za bolničku kuhinju prema zahtjevima HACCAP susatva, Opća bolnica Nova Gradiška	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				8.000.000,00	

1.4.6.22.	Izgradanaj II faze bolnice i i opremanje bolnice , Opća bolnica Nova Gradiška	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				90.000.000,00	
1.4.6.23.	Obnova vanjske ovojnice zgrade po principzu energetske učinkovitosti,Opća bolnica Nova Gradiška	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				30.000.000,00	
1.4.6.24.	Izgradnaj i opremanje praonice rublja,Opća bolnica Nova Gradiška	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				10.000.000,00	
1.4.6.25.	Adaptacija prostoar i nabava opreme za OHBP, Opća bolnica Nova Gradiška	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite	Unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite kroz izgradnju I opremanje	Broj objekata			1				5.000.000,00	
1.5.	**Prioritet: Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima**								**2.505.797,60**	**431.482,60**	**178.922,60**	**102.122,60**
1.5.1.	**Mjera: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života**	**Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva**	**Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva kroz zapošljavanje I edukaciju**	**Broj zaposlenih I educiranih osoba**	**2,00**	**2,00**	**1,00**	**1,00**	**2.505.797,60**	**431.482,60**	**178.922,60**	**102.122,60**
		Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	**Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života**	**Broj osoba**	**400,00**	**400,00**	**400,00**	**400,00**				
		Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	**Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života**	**Broj projekata**	**4,00**	**1,00**	**1,00**	**1,00**				
1.5.1.1.	"Jak kao Regoč"	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva kroz zapošljavanje I edukaciju	Broj zaposlenih I educiranih osoba		1,00	1,00	1,00	101.622,60	101.622,60	101.622,60	101.622,60
1.5.1.2.	Usluge asistencije osobama s invaliditetom	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj projekata		1,00				102.560,00		
1.5.1.3.	Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga koje pružaju udruge	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva kroz zapošljavanje I edukaciju	Broj zaposlenih I educiranih osoba		1,00				150.000,00		
1.5.1.4.	Bicikademija, Udruga LIMA	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj projekata	1,00				140.000,00			

1.5.1.5.	Mali Pariz_Klakar, LIMA	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osvještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj projekata	1,00				40.000,00			
1.5.1.6.	COOl Tour Lab, LIMA	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osvještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj projekata	1,00				1.000.000,00			
1.5.1.7.	Tumač/prevoditelj znakovnog jezika gluhih., udruga gluhih BPŽ	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	Zapošljavanje stručnog djelatnika na radno mjesto Tajnika Udruge za jačanje kapaciteta i osnaživanje Udruge	Broj aktivnosti	1,00				273.168,00			
1.5.1.8.	"pokreni se za život , bori se", Udruga Pozitiva Nova Gradiška	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osvještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj projekata	1,00				700.957,00			
1.5.1.9.	Tumač/prevoditelj znakovnog jezika gluhih., udruga gluhih Nova Gradiška	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva kroz zapošljavanje I edukaciju	Broj zaposlenih I educiranih osoba	1,00				172.750,00			
1.5.1.10.	"Dani otvorenih vrata", DVD Oriovac	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osvještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj osoba	400,00	400,00	400,00	400,00	500,00	500,00	500,00	500,00
1.5.1.11.	Gluhoća nas razdvaja od drugih ljudi	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici	Pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast I demokratski razvoj, ekološku osvještenost, društveno koristan rad I participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života	Broj projekata			1,00	1,00	76.800,00	76.800,00	76.800,00	
1.5.2.	**Mjera: Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva**											
1.5.2.1.	APP:											
1.5.2.2.	APP:											
1.5.2.3.	APP:											
1.5.3.	**Mjera: Promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga**											
1.5.3.1.	APP:											
1.5.3.2.	APP:											

1.5.3.3.	APP:											
1.6.	**Prioritet: Jačanje dobrog upravljanja**								**150.000,00**	**0,00**	**685.000,00**	**885.000,00**
1.6.1.	**Mjera: Jačanje obostrane komunikacije s građanima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka**	**Uspostava Gospodarskog vijeća**	**Uspostavljeno Gospodarsko vijeće Grada Slavonskog Broda**	**Broj aktivnosti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**1,00**	**0,00**	**0,00**	**70.000,00**	**270.000,00**
		Broj javnih rasprava (radionice, javna okupljanja)	**Broj održanih javnih rasprava**	**Broj radionica**	**0,00**	**2,00**	**2,00**	**2,00**				
		Dostupnost akata građanima za komentiranje	**Broj akata koji su stavljeni na raspolaganje, komentiranje i sl. građanima**	**Broj rasprava**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**5,00**				
		Uspostavljene neformalne koalicije lokalne zajednice	**Broj novih neformalnih koalicija lokalne zajednice**	**Broj koalicija**	**0,00**	**0,00**	**1,00**	**2,00**				
1.6.1.1.	InSB	Uspostava Gospodarskog vijeća	Uspostavljeno Gospodarsko vijeće Grada Slavonskog Broda	Broj aktivnosti	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.6.1.2.	Javne/sektorske rasprave kroz radionice i javna okupljanja	Broj javnih rasprava (radionice, javna okupljanja)	Broj održanih javnih rasprava	Broj radionica	0,00	2,00	2,00	2,00	0,00	0,00	70.000,00	70.000,00
1.6.1.3.	Osiguranje e-platforme građanima za dostupnosti akata za komentiranje	Dostupnost akata građanima za komentiranje	Broj akata koji su stavljeni na raspolaganje, komentiranje i sl. građanima	Broj rasprava	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	200.000,00
1.6.1.4.	Formiranje neformalnih koalicija lokalne zajednice	Uspostavljene neformalne koalicije lokalne zajednice	Broj novih neformalnih koalicija lokalne zajednice	Broj koalicija	0,00	0,00	1,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.6.2.	**Mjera: Razvoj novih e-usluga**	**Razvijena e-usluga**	**Broj novih e-usluga**	**Broj usluga**	**1,00**	**0,00**	**2,00**	**2,00**	**150.000,00**	**0,00**	**300.000,00**	**300.000,00**
1.6.2.1.	Uvođenje novih usluga za građane: ePisarnica	Razvijena e-usluga	Broj novih e-usluga	Broj usluga	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00
1.6.2.2.	Uvođenje novih usluga za građane: Informacijski servis Grada Slavonskog Broda	Razvijena e-usluga	Broj novih e-usluga	Broj usluga	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00
1.6.2.3.	Uvođenje novih usluga za građane: eŠkolstvo	Razvijena e-usluga	Broj novih e-usluga	Broj usluga	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	0,00
1.6.2.4.	Uvođenje novih usluga za građane: CityHUB	Razvijena e-usluga	Broj novih e-usluga	Broj usluga	1,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	0,00	0,00	0,00
1.6.2.5.	Uvođenje novih usluga za građane: eDozvola	Razvijena e-usluga	Broj novih e-usluga	Broj usluga	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	0,00
1.6.3.	**Mjera: Jačanje kapaciteta službenika i dužnosnika za efikasno i participativno upravljanje razvojem**	**Uvođenje programa u području upravljanja razvojem i planiranjem**	**Broj novih programa u području upravljanja razvojem i planiranja**	**Broj programa**	**0,00**	**0,00**	**1,00**	**1,00**	**0,00**	**0,00**	**315.000,00**	**315.000,00**
		Službenici i dužnosnici educirani za efikasno i participativno upravljanje razvojem	**Broj službenika i dužnosnika obrazovano na teme upravljanja razvojem i planiranja**	**Broj osoba**	**0,00**	**0,00**	**30,00**	**30,00**				
1.6.3.1.	Programi jačanja kompetencija zaposlenih u Gradu Slavonskom Brodu	Uvođenje programa u području upravljanja razvojem i planiranjem	Broj novih programa u području upravljanja razvojem i planiranja	Broj programa	0,00	0,00	1,00	1,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00
1.6.3.2.	Obrazovanje djelatnika Grada Slavonskog Broda na teme upravljanja razvojem i planiranja	Službenici i dužnosnici educirani za efikasno i participativno upravljanje razvojem	Broj službenika i dužnosnika obrazovano na teme upravljanja razvojem i planiranja	Broj osoba	0,00	0,00	15,00	15,00	0,00	0,00	225.000,00	225.000,00
1.6.3.3.	Edukacija zaposlenika Grada Slavonskog Broda u području upravljanja razvojem i planiranja	Službenici i dužnosnici educirani za efikasno i participativno upravljanje razvojem	Broj educiranih službenika i dužnosnika u području upravljanja razvojem i planiranja	Broj osoba	0,00	0,00	15,00	15,00	0,00	0,00	40.000,00	40.000,00
2.	**Cilj: Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**								**1.261.296,35**	**481.478.220,00**	**69.173.269,22**	**20.360.000,00**
2.1.	**Prioritet: Razvoj i unapređenje poduzetničke klime i infrastrukture**								**845.108,85**	**173.151.000,00**	**51.188.000,00**	**11.000.000,00**
	Mjera: Unapređenje rada poduzetničkih	**Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona**	**Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture**	**Broj poduzetničkih zona**		**13,00**		**13,00**				

2.1.1.	**Mjera: Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture**	**Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona osnovnom komunalnom infrastrukturom**	**Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće komunalne infrastrukture infrastrukture**	**m**			**500**		**845.108,85**	**173.101.000,00**	**26.938.000,00**	**1.000.000,00**
2.1.1.1.	Panonski zeleni industrijski park Nova Gradiška	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		1.875.000,00		
2.1.1.2.	Nastavak izgradnje Poslovne zone "Vašarište" u Vrpolju	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		2.850.000,00		
2.1.1.3.	Izgradnja infrastrukture u poduzetničkoj zoni, Rešetari	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		9.000.000,00		
2.1.1.4.	Poslovno-gospodarska zona DAVOR	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1			12.100.000,00	
2.1.1.5.	Poslovna zgrada - Društveni Dom, Općina Davor	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1			3.500.000,00	
2.1.1.6.	Poduzetnički centar, Općina Nova Kapela	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		25.000.000,00		
2.1.1.7.	Izmještanje 35kv i 10 kv dalekovoda u poduzetničkoj zoni, Općina Stara Gradiška	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		2.500.000,00		
2.1.1.8.	Industrijski park Nova Gradiška d.o.o.	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		117.876.000,00		
2.1.1.9.	Izgradnja komunalne infrastrukture u poduzetničkoj zoni "Čaplja" Oriovac - 2. etapa	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		2.000.000,00		
2.1.1.10.	Izgradnja komunalne infrastrukture u gospodarskoj zoni u Šumeću	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1		12.000.000,00		
2.1.1.11.	Gospodarsko proizvodno-poslovna zona Bjeliš-Zapad	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona	0	0,00	0	1	845.108,85		6.000.000,00	
2.1.1.12.	Izgradnja osnovne komunalne infrastrukture u Proizvodno - poslovnoj zoni Okučani	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona osnovnom komunalnom infrastrukturom	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće komunalne infrastrukture infrastrukture	m	0	0,00	500	0	0,00	0,00	5.338.000,00	
2.1.1.13.	Poslovna zona Klokočevik	Izgradnja I opremanje poduzetničkih zona	Ulaganje u izgradnju I opremanje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj poduzetničkih zona				1,00				1.000.000,00
2.1.2.	**Mjera: Jačanje institucionalne podrške poduzetništvu**	**Educiranje poduzetnika**	**Ulaganje u edukaciju poduzetnika**	**Broj edukacija**			**20,00**		**-**	**50.000,00**	**250.000,00**	**-**
		Institucionalna podrška poduzetnicima	**Program pomoći poduzetnicima i gospodarskim subjektima**	**Broj subvencija /olakšica**		**3,00**	**3,00**					
2.1.2.1.	Edukacija udruga, poljoprivrednika, poduzetnika, Općina Velika Kopanica	Educiranje poduzetnika	Ulaganje u edukaciju poduzetnika	Broj edukacija	0	3,00	0	0	0	50.000,00	0	0

2.1.2.2.	Provođenje informativnih radionica o mogućnostima financiranja projekata, Općina Velika Kopanica	Educiranje poduzetnika	Edukacija poduzetnika o mogućnostima financiranja putem EU i drugih fondova	Broj edukacija			3,00				50.000	
2.1.2.3.	Program pomoći poduzetnicima i gospodarskim subjektima na području Općine Velika Kopanica	Institucionalna podrška poduzetnicima	Program pomoći poduzetnicima i gospodarskim subjektima	Broj subvencija /olakšica			20,00				200.000	
2.1.3.	**Mjera: Aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne lokacije za ulaganja**											
2.1.3.1.	APP:											
2.1.3.2.	APP:											
2.1.3.3.	APP:											
2.1.4.	**Mjera: Razvoj Poduzetničkih potpornih institucija (PPI) s ciljem podrške poduzetnicima**	**Broj razvijenih Poduzetničkih potpornih institucija**	**Izgradnja I opremanje zgrade inkubatora koji će se nalaziti u Zoni Bjeliš**	**Broj poduzetničke infrastrukture**	**0**	**0,00**	**0**	**1**	-	-	**24.000.000,00**	**10.000.000,00**
		Broj dovršenih i opremljenih poduzetničkih zona	**Ulaganje u unaprjeđenje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture**	**Broj razvojnih inkubatora**	**0**	**0,00**	**0**	**1**				
2.1.4.1.	Inovacijski inkubator InnoBROD	Broj razvijenih Poduzetničkih potpornih institucija	Izgradnja I opremanje zgrade inkubatora koji će se nalaziti u Zoni Bjeliš	Broj poduzetničke infrastrukture	0	0,00	0	1			14.000.000,00	
2.1.4.2.	Tehnologijsko-inovacijski razvojni inkubator ruralne diverzifikacije, Općina Brodski Stupnik	Broj dovršenih i opremljenih poduzetničkih zona	Ulaganje u unaprjeđenje poduzetničkih zona i prateće fizičke infrastrukture	Broj razvojnih inkubatora	0	0,00	0	1	- kn	0,00	10.000.000,00	10.000.000,00
2.1.5.	**Mjera: Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja**											
2.1.5.1.												
2.1.5.3.	APP:											
2.2.	**Prioritet: Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj**								-	**92.000,00**	**100.000,00**	**100.000,00**
2.2.1.	**Mjera: Direktne potpore poduzetništvu**	**Broj subvencija poduzetnicima**	**Pružanje direktne potpore poduzetnicima**	**Broj potpora**		**5,00**	**7,00**	**7,00**	-	**92.000,00**	**100.000,00**	**100.000,00**
2.2.1.1.	Subvencije trgovačkim društvima, poljoprivrednicima i obrtnicima na području Općine Brodski Stupnik	Broj subvencija poduzetnicima	Pružanje direktne potpore poduzetnicima	Broj potpora		5,00	7,00	7,00		92.000,00	100.000,00	100.000,00
2.2.1.2.	APP:											
2.2.1.3.	APP:											
2.2.2.	**Mjera: Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj**	**Poticanje ulaganja u području istraživanja, razvoja i inovacija**	**Ulaganje u modernizaciju proizvodne opreme i implementaciju modernih**	**Broj opremljenih laboratorija**	**0,00**	**0,00**	**1,00**	**0,00**				
2.2.2.1.	Opremanje laboratorija masenim spektrofotmetrom, Foss ifratechom nova i titratorom; Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ d.o.o.	Poticanje ulaganja u području istraživanja, razvoja i inovacija	Ulaganje u modernizaciju proizvodne opreme i implementaciju modernih poslovnih procesa	Broj opremljenih laboratorija	0	0,00	1	0				
2.2.3.	**Mjera: Promocija i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja**											
2.2.3.1.	APP:											
2.2.3.2.	APP:											
2.2.3.3.	APP:											
2.2.4.	**Mjera: Jačanje povezanosti poduzetnika**											
2.2.4.1.	APP:											
2.2.4.2.	APP:											
2.2.4.3.	APP:											
2.3.	**Prioritet: Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine**								-	**91.665.220,00**	**8.915.269,22**	**6.850.000,00**
	Mjera: Razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i	**Razvoj turizma I turističke ponude**	**Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara**	**Broj objekata**			**4,00**	**3,00**				

2.3.1.	**infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima**	**Razvoj turizma I turističke ponude**	**Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara**	**Broj projekata**			**11,00**	**2,00**	**-**	**90.385.220,00**	**6.370.000,00**	**6.450.000,00**
		Ulaganje u obnovu kulturne baštine	**Razvoj turizma kroz ulaganje u kulturnu baštinu**	**Broj objekata**			**3,00**	**1,00**				
2.3.1.1.	Križni put sa dodatnim sadržajima - vjerski turizam	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata			1,00		0	283.220,00	0	0
2.3.1.2.	Izgradnja kulturno-turističkog centra "Eko-etno kuća" u Vrpolju	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata			1,00		0	3.602.000,00	0	0
2.3.1.3.	Info centar u Staroj Kapeli	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata			1,00		0	1.500.000,00	0	0
2.3.1.4.	Obnova tvrđave u Staroj Gradiški	Ulaganje u obnovu kulturne baštine	Razvoj turizma kroz ulaganje u kulturnu baštinu	Broj objekata			1,00		0	50.000.000,00	0	0
2.3.1.5.	Obnova časnički paviljona - memorijalno muzejski centar (muzej totalitarnih režima) s višenamjenskim dodatnim prostorom	Ulaganje u obnovu kulturne baštine	Razvoj turizma kroz ulaganje u kulturnu baštinu	Broj objekata			1,00		0	20.000.000,00	0	0
2.3.1.6.	Obnova zgrade kazamata - KULA, tvrđava Brod	Ulaganje u obnovu kulturne baštine	Razvoj turizma kroz ulaganje u kulturnu baštinu	Broj objekata			1,00		0	15.000.000,00	0	0
2.3.1.7.	Rekonstrukcija i opremanje zgrade „Stare općine" za potrebe turističko-informativnog centra Općine Brodski Stupnik	Ulaganje u obnovu kulturne baštine	Razvoj turizma kroz ulaganje u kulturnu baštinu	Broj objekata				1,00			450.000	450.000,00
2.3.1.8.	Uspostavljanje lokalne turističke info točke, općina Velika Kopanica	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata				1,00			500.000	
2.3.1.9.	Turistička signalizacija	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata			1,00				35.000	
2.3.1.10.	Edukacija, provođenje radionica kao informiranje lokalnih poduzetnika o mogućnistima ulaganja u turizam, TZ BPŽ	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				7.000	
2.3.1.11.	BICIKLISTIČKE CESTE-STAZE, TZ NG	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				300.000	
2.3.1.12.	NG VIZITOR CENTAR, TZ NG	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata				1			500.000	
2.3.1.13.	ŠETNICA NOVOGRADIŠKIH ZANIMLJIVOSTI, TZ NG	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata				1			500.000	

2.3.1.14.	Izgradnja "Centar za kulturu, turizam i ugostiteljstvo" Sikirevci, 2018-2020. god	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj objekata				1			2.000.000	
2.3.1.15.	Izgradnja objekata I komunalne infrastrukture za projekte razvoja turizma na području općine Oriovac	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata				1				6.000.000,00
2.3.1.16.	Slavonija Fest CMC festival	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				325.000	
2.3.1.17.	Književno-zabavni kviz o životu i djelu Dragutina Tadijanovića	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				8.000	
2.3.1.18.	Davenje potpore manifestacijama - TZ SB	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				70.000	
2.3.1.19.	Studijska putovanja i suradnja s putničkim agencijama, TZ SB	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				5.000	
2.3.1.20.	Provedba edukacija, TZ SB, Turistički ured, HTZ, Turističko vijeće	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				20.000	
2.3.1.21.	Izgradnja turističke infrastrukture	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			3,00				150.000,00	
2.3.1.22.	Razvoj turističkih kapaciteta, Općina Gornji Bogićevci	Razvoj turizma I turističke ponude	Razvoj I promocija turističke infrastrukture, unaprjeđenja usluga I kapaciteta turističko-informativnih centara	Broj projekata			1,00				1.500.000,00	
2.3.2.	**Mjera: Razvoj selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam**	**Ulaganje u razvoj selektivnih oblika turizma**	**Iznos ulaganja u projekte razvoja selektivnih oblika turizma**	**Broj projekata**		**1,00**	**2,00**		**-**	**1.280.000,00**	**1.705.000,00**	**400.000,00**
		Ulaganje u projekt razvoja selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje baštine	**Iznos ulaganja u projekte razvoja selektivnih oblika turizma**	**Broj objekata**			**2,00**					
2.3.2.1.	Kulturni turizam (obnova lovačke kuće, organizacija manifestacija, izgradnja staza I ostalo), Općina Brodski Stupnik	Ulaganje u razvoj selektivnih oblika turizma	Broj novih usluga u turizmu	Broj projekata		1,00				1.280.000,00		
2.3.2.2.	Izgradnja i opremanje lovačke kuće-Općina Brodski Stupnik	Ulaganje u projekt razvoja selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje baštine	Iznos ulaganja u projekte razvoja selektivnih oblika turizma	Broj objekata			1,00				500.000,00	400.000,00
2.3.2.3.	Ulaganje u razvoj kampova na OPG-ima, Općina Velika kopanica	Ulaganje u projekt razvoja selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje baštine	Iznos ulaganja u projekte razvoja selektivnih oblika turizma	Broj objekata			1,00				1.000.000	
2.3.2.4.	Razvoj mreže biciklističkih staza kao specifičnog oblika turističke ponude (cikloturizam), Općina velika Kopanica	Ulaganje u razvoj selektivnih oblika turizma	Iznos ulaganja u projekte razvoja selektivnih oblika turizma	Broj projekata			1,00				200.000	

2.3.2.5.	Ulaganje u razvoj tranzitnog turizma, TZ BPŽ I HTZ	Ulaganje u razvoj selektivnih oblika turizma	Iznos ulaganja u projekte razvoja selektivnih oblika turizma	Broj projekata			1,00				5.000	
2.3.3.	**Mjera: Podrška promociji i jačanju turističke destinacije**	**Potpora promociji I jačanju turističke destinacije**	**Jačanje prepoznatljivosti turističke destinacije**	**Broj proizvoda**			**16**		-	-	**218.000,00**	-
		Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	**Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika**	**Iznos potpora**			**108.000,00**					
2.3.3.1.	Davanje potpora događajima I manifestacijama od strane TZ BPŽ	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Jačanje prepoznatljivosti turističke destinacije	Broj proizvoda			12				60.000	
2.3.3.2.	Potpora razvoju destinacijskih menadžment kompanija od strane TZ BPŽ	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			6.000				6.000	
2.3.3.3.	Potpora razvoju DMC – destinacija menadžment kompanija, TZ BPŽ	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			7.000				7.000	
2.3.3.4.	Potpora za uređenje turističke destinacije, TZ BPŽ	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			25.000				25.000	
2.3.3.5.	Organizacijska I financijska potpora projekata turističke tradicije, TZ BPŽ	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			15.000				15.000	
2.3.3.6.	Davanje potpore projektima u turizmu, TZ SB	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			45.000				45.000	
2.3.3.7.	Ulaganje u provedbu turističkih tradicijskih programa, TZ SB	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Jačanje prepoznatljivosti turističke destinacije	Broj proizvoda			3				30.000	
2.3.3.8.	Ulaganje u razvoj novih proizvoda - Izgradnja kampa na Poloju, TZ SB	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Jačanje prepoznatljivosti turističke destinacije	Broj proizvoda			1				20.000	
2.3.3.9.	Potpora razvoju destinacijskih menadžment kompanija, TZ SB	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			5.000				5.000	
2.3.3.10.	Poticanje i pomaganje razvoja turizma na područjima koja nisu turistički razvijena, TZ SB	Potpora promociji I jačanju turističke destinacije	Povezivanje rada turističkih zajednica, poduzetnika u turizmu, lokalnog stanovništva i lokalnih predstavnika	Iznos potpora			5.000				5.000	
2.3.4.	**Mjera: Brendiranje proizvoda i turističke ponude BPŽ te promocija BPŽ kao turističke destinacije**	**Ulaganje u zaštitu autohtonih proizvoda**	**Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a**	**Broj proizvoda**			**5,00**		-	-	**495.269,22**	-
		Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	**Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a**	**Iznos ulaganja u oglašavanje**			**455.269,22**					
2.3.4.1.	Autohtoni proizvodi, gastronomija-brendiranje. TZ BPŽ	Ulaganje u zaštitu autohtonih proizvoda	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Broj proizvoda			5				40.000	
2.3.4.2.	Online komunikacije, ulaganje u izradu stranica I oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog I privatnog sektora, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			17.000				17.000	
2.3.4.3.	Offline komunikacije, oglašavanje, opće oglašavanje I suradnja s novinama tiskovine idr., TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			20.000				20.000	

2.3.4.4.	Udruženo oglašavanje, TZ BPŽ I HTZ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			40.000				40.000	
2.3.4.5.	Brošure i ostali tiskani materijali, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			8.000				8.000	
2.3.4.6.	Dorada i dopuna turističkog filma, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			7.000				7.000	
2.3.4.7.	Info ploče- smeđa signalizacija, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			10.000				10.000	
2.3.4.8.	Sajmovi u RH, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			30.000				30.000	
2.3.4.9.	Sajmovi u inozemstvu, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			35.000				35.000	
2.3.4.10.	Proizvodnja multimedijalnih materijala, formiranje baze podataka i banke fotografija i grafičkih priprema, TZ BPŽ	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			12.000				12.000	
2.3.4.11.	Razvoj novog branda sa ljekovitim biljem slavonske Posavine kao polaznicom , TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			12.000				12.000	
2.3.4.12.	Internet oglašavanje i PR članci, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			12.000				12.000	
2.3.4.13.	Internet stranice i upravljanje Internet stranicama	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			7.000				7.000	
2.3.4.14.	Viralne kampanje, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			2.000				2.000	
2.3.4.15.	Oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog i privatnog sektora na turističkim tržištima, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			120.421				120.420,83	
2.3.4.16.	Oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog i privatnog sektora, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			34.348				34.348,39	
2.3.4.17.	Opće oglašavanje i suradnja s novinarima, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			30.000				30.000,00	
2.3.4.18.	Kalendar s motivima grada, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			13.000				13.000,00	
2.3.4.19.	Brošure i ostali tiskani materijali, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			8.000				8.000,00	
2.3.4.20.	Suveniri i promo materijali, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			3.000				3.000,00	
2.3.4.21.	Info ploče, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			17.000				17.000,00	
2.3.4.22.	Smeđa signalizacija, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			2.500				2.500,00	
2.3.4.23.	Sajmovi, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			5.000				5.000,00	
2.3.4.24.	Posebne prezentacije, TZ SB	Ulaganje u brendiranje, razvoj ponude I promociju destinacije	Brendiranje proizvoda, razvoj turističke ponude I promocija BPŽ-a	Iznos ulaganja u oglašavanje			10.000				10.000,00	
	Mjera: Valorizacija kulturne i turističke	**Projekti provedbe valorizacije kulturne I turističke baštine**	**Provedba valorizacije objekata kulturne I turističke baštine**	**Broj valoriziranih objekata**			**3,00**					

2.3.5.	**Mjera: Valorizacija kulturne I turističke baštine**	**Projekti provedbe valorizacije kulturne I turističke baštine**	**Izrada dokumentacije za provedbu valorizacije kulturne I turističke baštine**	**Broj dokumentacije**			**1,00**		**-**	**-**	**127.000,00**	**-**
2.3.5.1.	Kulturno-turistička valorizacija slavonskobrodske industrijske baštine (nastavak realizacije projekta), TZ SB	Projekti provedbe valorizacije kulturne I turističke baštine	Provedba valorizacije objekata kulturne I turističke baštine	Broj valoriziranih objekata			1,00				12.000,00	
2.3.5.2.	Prometni znakovi u tvrđavi Brod, TZ SB	Projekti provedbe valorizacije kulturne I turističke baštine	Provedba valorizacije objekata kulturne I turističke baštine	Broj valoriziranih objekata			1,00				5.000,00	
2.3.5.3.	Izrada dodatne projektne dokumentacije za drveni most u tvrđavi „Brod“, TZ SB	Projekti provedbe valorizacije kulturne I turističke baštine	Izrada dokumentacije za provedbu valorizacije kulturne I turističke baštine	Broj dokumentacije			1,00				50.000,00	
2.3.5.4.	kupovina kuće Gračan za zgradu muzeja, Općina Slavonski Šamac	Projekti provedbe valorizacije kulturne I turističke baštine	Provedba valorizacije objekata kulturne I turističke baštine	Broj valoriziranih objekata			1,00				60.000,00	
2.4.	**Prioritet: Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača**								**416.187,50**	**216.570.000,00**	**8.970.000,00**	**2.410.000,00**
2.4.1.	**Mjera: Ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete**	**Povećanje proizvodne učinkovitosti I kvalitete proizvoda**	**Ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnej I proizvoda**	**Broj projekata**	**20,00**	**30,00**	**40,00**	**50,00**	**25.000,00**	**7.050.000,00**	**7.550.000,00**	**90.000,00**
		Povećanje proizvodne učinkovitosti I kvalitete proizvoda	**Ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnje I proizvoda**	**Broj objekata**		**1,00**	**1,00**					
2.4.1.1.	Organizirana proizvodnja svinja	Povećanje proizvodne učinkovitosti I kvalitete proizvoda	Ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnje i proizvoda	Broj projekata	20	30,00	40	50	25.000	50.000,00	50.000	90.000
2.4.1.2.	POSTROJENJE ZA KONFEKCIONIRANJE POVRĆA U ORUBICI	Povećanje proizvodne učinkovitosti I kvalitete proizvoda	Ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnje i proizvoda	Broj objekata		1,00				7.000.000,00		
2.4.1.3.	Izgradnja mini mljekare, Općina Staro Petrovo Selo	Povećanje proizvodne učinkovitosti I kvalitete proizvoda	Ulaganje u povećanje proizvodne učinkovitosti, kvalitete proizvodnje i proizvoda	Broj objekata			1,00				7.500.000,00	
2.4.2.	**Mjera: Ulaganja u mjere povećanja kvalitete i dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te produljenje životnog vijeka proizvoda**	**Ulaganje u povećanje kvalitete proizvoda**	**Povećanje kvalitete I dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda**	**Broj stoke**				**50,00**	**50.000,00**	**50.000,00**	**50.000,00**	**50.000,00**
2.4.2.1.	Projekt uzgoja rasplodnih nazimica na području Brodsko-posavske županije	Ulaganje u povećanje kvalitete proizvoda	Povećanje kvalitete I dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda	Broj stoke				50	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
2.4.2.3.	APP:											
2.4.3.	**Mjera: Jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima**	**Jačanje podrške poljoprivrednim gospodarstvima**	**Pružanje institucionalne podrške poljoprivednim gospodarstvima**	**Broj projekta**	**1,00**		**1,00**	**1,00**	**150.000,00**	**200.000,00**	**200.000,00**	**1.100.000,00**
2.4.3.1.	Projekt za unapređenje biljne proizvodnje sa Poljoprivrednim fakultetom	Jačanje podrške poljoprivrednim gospodarstvima	Pružanje institucionalne podrške poljoprivednim gospodarstvima	Broj projekta	1				150.000,00			
2.4.3.2.	Projekt kontrole plodnosti tla	Jačanje podrške poljoprivrednim gospodarstvima	Pružanje institucionalne podrške poljoprivednim gospodarstvima	Broj projekta		1				200.000,00	200.000,00	200.000,00
2.4.3.3.	Projekt unapređenja biljne proizvodnje (2016. - 2019.)	Jačanje podrške poljoprivrednim gospodarstvima	Pružanje institucionalne podrške poljoprivednim gospodarstvima	Broj projekta				1				900.000,00
2.4.4.	**Mjera: Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji**	**stavljanje poljoprivrednog zemljišta u funkciju**	**Ukupna površina zemljišta stavljenog u funkciju poljoprivrede**	**Površina, ha**					**-**	**-**	**50.000,00**	**50.000,00**

2.4.4.1.	Projekti izmjere državnog poljoprivrednog zemljišta i geodetsko katastarske izmjere na području Brodsko-posavske županija - stavljanje u funkciju	stavljanje poljoprivrednog zemljišta u funkciju	Ukupna površina zemljišta stavljenog u funkciju poljoprivrede	Površina, ha							50.000,00	50.000,00
2.4.4.2.												
2.4.4.3.	APP:											
2.4.5.	**Mjera: Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta**	**Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta**	**Ukupna površina okrupnjenog poljoprivrednog zemljišta**	**Površina, ha**					**50.000,00**	**50.000,00**	**-**	**-**
2.4.5.1.	Projekti izmjere državnog poljoprivrednog zemljišta i geodetsko katastarske izmjere na području Brodsko-posavske županija - s ciljem okrupnjivanja zemljišta	Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta	Ukupna površina okrupnjenog poljoprivrednog zemljišta	Površina, ha					50.000,00	50.000,00		
2.4.5.2.	APP:											
2.4.5.3.	APP:											
2.4.6.	**Mjera: Neproizvodna ulaganja u diverzifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa**	**Održivo korištenje resursa**	**Davanje potpore za neproizvodna ulaganja i ulaganja u održivo korištenje resursa**	**Iznos potpore**	**120.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**
2.4.6.1.	Potpora LAG-ovima (lokalna akcijska grupa) Zapadna Slavonija, Posavina i Slavonska Ravnica - ulaganje u održivu proizvodnju	Održivo korištenje resursa	Davanje potpore za neproizvodna ulaganja i ulaganja u održivo korištenje resursa	Iznos potpore	120.000,00	120.000,00	120.000,00	120.000,00	120.000,00	120.000,00	120.000,00	120.000,00
2.4.6.2.	APP:											
2.4.6.3.	APP:											
2.4.7.	**Mjera: Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže**	**Izgradnja sustava navodnjavanja**	**Razvoj sustava navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode**	**Broj površine navodnjavanja u ha**			**0,15**	**0,5**	**21.187,50**	**209.100.000,00**	**1.000.000,00**	**1.000.000,00**
		Izrađeni planovi za izgradnju I saniranje sustava navodnjavanja	**Strateško planiranje navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode**	**Broj planova**	**0**	**0,00**	**1**	**0**				
2.4.7.1.	Izgradnja sustava navodnjavanja na području općine Brodski Stupnik	Izgradnja sustava navodnjavanja	Razvoj sustava navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode	Broj površine navodnjavanja u ha						10.000.000,00		
2.4.7.2.	Plan navodnjavanja Brodsko-posavske županije, Upravni odjel za poljoprivredu	Izgrada plana za sustav navodnjavanja	Strateško planiranje navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode	Broj planova	0,00	0,00	1,00	0,00		151.100.000,00		
2.4.7.3.	Sustav navodnjavanja, Općina Garčin	Izgradnja sustava navodnjavanja	Razvoj sustava navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode	Broj površine navodnjavanja u ha			0,15	0,50	21.187,50		500.000,00	1.000.000,00
2.4.7.4.	Ulaganje u Sustav navodnjavanja Orubica u Općini Davor	Izgradnja sustava navodnjavanja	Razvoj sustava navodnjavanja uz primjenu suvremenih tehnologija za poboljšanje racionalnog korištenja vode	Km						48.000.000,00		
2.4.7.5.	Uređivanje i održavanje kanalske mreže u naseljima, Općina Velika Kopanica										500.000	
3.	**Cilj: Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti**								**1.180.158,00**	**1.684.541.679,23**	**145.733.665,92**	**124.108.153,32**

3.1.	**Prioritet: Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture**								**1.168.658,00**	**1.677.290.242,63**	**126.698.665,92**	**118.954.653,32**
3.1.1.	**Mjera: Daljnje pokrivanje i obnova javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava uključujući oborinsku odvodnju**	**Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda**	**Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda**	**Km**	**0,00**	**53,00**	**29,00**	**20,00**	**101.000,00**	**338.135.695,69**	**11.836.978,28**	**32.000.000,00**
		Kilometri mreže javne vodoopskrbe	**Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža**	**Km**	**0,00**	**0,00**	**13,16**	**0,00**				
		Kilometri mreže javne kanalizacijske mreže	**Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice**	**Km**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**				
		Sustav kanalske mreže	**Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice**	**Km**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**50,10**				
		Uspostavljen uređaj za gospodarenje otpadnim vodama	**Nabava I ugradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda**	**Broj uređaja**	**0,00**	**1,00**	**0,00**	**0,00**				
3.1.1.1.	Sustav odvodnje otpadnih voda (kanalizacija) dužine 15 km s biološkim prečistačem, Općina Klakar	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km	0,00	0,00	15,00	0,00		12.000.000,00		
3.1.1.2.	Izgradnja vodovodne mreže u naseljima Općine Podcrkavlje, u kojima nema vodovodne mreže: Oriovčić, Dubovik, Matković Mala, Gornji Slatinik i Brodski	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						23.000.000,00		
3.1.1.3.	Nastavak izgradnje sustava odvodnje Vrpolja - I Faza - Završetak	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km	0,00	11,00	14,00	0,00		2.850.000,00		
3.1.1.4.	Nastavak izgradnje sustava odvodnje Vrpolja - "II faza" - crpne stanice	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						3.100.000,00		
3.1.1.5.	Izgradnja sustava odvodnje naselja Stari Perkovci i Čajkovci	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						12.200.000,00		
3.1.1.6.	Izgradnja vodoopskrbe u naselju Staro Topolje	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km			8,16			2.412.226,14	836.978,28	
3.1.1.8.	Izgradnja vodoopskrbe u naselju Sredanci	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km			5,00			1.500.000,00	1.000.000,00	
3.1.1.9.	Nastavak izgradnje vodovodne mreže u Bukovlju -Projekt Vodovod d.o.o.	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						4.500.000,00		
3.1.1.10.	Izgradnja vodovodne mreže u Šušnjevcima i Korduševcima - Projekt Vodovod d.o.o.	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						4.500.000,00		
3.1.1.11.	,,Razvoj-vodno komunalne infrastrukture odvodnja Nova Gradiška-Cernik-Rešetari"	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						143.169.477,00		
3.1.1.12.	Završetak vodospremnika i vodovodne mreže s cestom, Općina Rešetari	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						1.500.000,00		
3.1.1.13.	Izgradnja vodoopskrbe naselja Poljane, dozvola za građenje	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						2.683.472,08		
3.1.1.14.	Izgradnja vodoopskrbe naselja Donji Bogićevci, dozvola za građenje	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km						2.136.520,45		
3.1.1.15.	Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Vrpolje - Strizivojna, Općina Vrpolje	Uspostavljen uređaj za gospodarenje otpadnim vodama	Nabava I izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda	Broj uređaja	0,00	1,00	0,00	0,00		17.000.000,00		
3.1.1.16.	Završetak izgradnje kanalizacijskog sustava općine Brodski Stupnik Projekt Brod 2	Kilometri mreže javne kanalizacijske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km							2.000.000,00	2.000.000,00

3.1.1.17.	Nastavak izgradnje kanalizacijske mreže od naselja Grabarje do nove škole u Podcrkavlju	Kilometri mreže javne kanalizacijske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km						4.000.000,00		
3.1.1.18.	Izgradnja prometnica, vodovoda i kanalizacijske mreže u zoni malog gospodarstva općine Sibinj	Kilometri mreže javne kanalizacijske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km						16.000.000,00		
3.1.1.19.	Nastavak izgradnje kanalizacijske mreže u Bukovlju i Vranovcima - Projekt Vodovod d.o.o.	Kilometri mreže javne kanalizacijske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km						8.000.000,00		
3.1.1.20.	Izgradnja odvodnje otpadnih voda naselja Mašić i Medari	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						11.424.369,58		
3.1.1.21.	Izgradnja odvodnje otpadnih voda radne zone Dragalić	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						1.966.090,94		
3.1.1.22.	Izgradnja sustava odvodnje, Općina Nova Kapela	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						52.000.000,00		
3.1.1.23.	Izgradnja sustava odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda naselja Okučani - izgradnja kanalske mreže	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						150.000,00		
3.1.1.24.	Oborinska kanalizacijska mreža u Ruščici	Sustav kanalske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km						8.000.000,00		
3.1.1.25.	Oborinska kanalizacija Brodski Stupnik – Stari Slatinik	Sustav kanalske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km							5.000.000,00	8.000.000,00
3.1.1.26.	Izgradnja oborinske kanalizacije, Općina Garčin	Sustav kanalske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	km	0,00			0,10	101.000,00			2.000.000,00
3.1.1.27.	Odvodnja oborinskih voda, Općina Nova Kapela	Sustav kanalske mreže	Kilometri bolje infrastrukturne mreže izgradnjom oborinske odvodnje uz prometnice	Km				50,00		3.000.000,00		
3.1.1.28.	Izgradnja vodovodne mreže Divoševci – Mala Kopanica	Kilometri mreže javne vodoopskrbe	Novo izgrađena i sanirana vodovodna mreža	Km							3.000.000,00	
3.1.1.29.	IZGRADNJA ODVODNJE OTPADNIH VODA naselja Dubovac, Smrtić, Ratkovac i Trnava	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km				20,00				20.000.000,00
3.1.1.30.	Izgradnja vodoopskrbne mreže naselja Giletinci	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km						1.000.000,00		
3.1.1.31.	Izgradnja vodoodvodnje u ulici Mostogradnja	Kilometri mreže odvodnje otpadnih voda	Novo izgrađen i saniran sustav odvodnja otpadnih voda	Km		42,00				43.539,50		
3.1.2.	**Mjera: Razvoj I unaprjeđenje društvene infrastrukture**	**Duljina rekonstruirane i sanirane pješačke i biciklističke staze**	**Broj kilometara rekonstruirane i sanirane pješačke i biciklističke staze**	**m**	**0,00**	**0,00**	**5.000,00**	**6.000,00**	**638.750,00**	**267.129.946,39**	**63.713.177,64**	**37.272.998,00**
		Unaprjeđenje javne infrastrukture	**Broj projekata kojim su poboljšanji, rekonstruirani ili prenamjenjeni javni objekti**	**Broj objekata**	**0,07**	**32,49**	**18,50**	**25,41**				
		Duljina izgradnje pješačke staze	**Broj metara izgrađene pješačke staze**	**m**	**10,00**	**0,00**	**720,00**	**10.130,00**				
3.1.2.1.	Rekonstrukcija i izgradnja pješačkih i biciklističkih staza u Ruščici ukupne dužine 5 km	Duljina rekonstruirane i izgrađene pješačke i biciklističke staze	Broj kilometara rekonstruirane i izgrađene pješačke i biciklističke staze	m	0,00	0,00	5.000,00	0,00		2.200.000,00		
3.1.2.2.	Izgradnja pješačke staze u Zbjegu, Općina Bebrina	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m						780.000,00		

3.1.2.3.	Rekonstrukcija pješačke staze u Bebrini, Općina Bebrina	Duljina rekonstrukcije pješačke staze	Broj metara rekonstruirane pješačke staze	m						50.000,00		
3.1.2.4.	Izgradnja pješačkih i biciklističkih staza u Općini Brodski Stupnik	Duljina rekonstruirane i izgrađene pješačke i biciklističke staze	Broj metara rekonstruirane i izgrađene pješačke i biciklističke staze	m							3.000.000,00	5.000.000,00
3.1.2.5.	Izgradnja pješačke staze u ulici Sibinjskih žrtava, u naselju Sibinj u dužini L - 350 m	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m			350,00			25.000,00		
3.1.2.6.	Izgradnja pješačke staze u naselju Gornji Andrijevci u dužini L - 1.200 m	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m			200,00			100.000,00		
3.1.2.7.	Izgradnja pješačke staze u naselju Bartolovci, u dužini L - 170 m	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m			170,00			220.000,00		
3.1.2.8.	Pješačke staze, Općina Garčin	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj kilometara izgrađene pješačke staze	m	10,00	0,00	0,00	130,00	106.250,00			1.000.000,00
3.1.2.9.	Rekonstrukcija pješačke i izgradnja biciklističke staze u Bukovlju i Vranovcima	Duljina rekonstruiranja pješačke i izgradnje biciklističke staze	Broj metara rekonstruirane pješačke i izgrađene biciklističke staze	m						8.000.000,00		
3.1.2.10.	Obnova ceste i pješačke staze u Školskoj ulici u Cerniku	Duljina obnove ceste i pješačke staze	Broj metara obnovljene ceste i pješačke staze	m						748.750,00		
3.1.2.11.	Izgradnja pješačke staze u naselju Giletinci	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m						906.214,30		
3.1.2.12.	Izgradnja pješačke staze u Požeškoj ulici u Cerniku	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m						632.250,00		
3.1.2.13.	Izgradnja pješačke staze u Rokovoj ulici u Cerniku	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m						38.177,17		
3.1.2.14.	Izgradnja pješačkih staza u naseljima Bili Brig, Nova Kapela i Batrina	Duljina izgradnje pješačkih staza	Broj kilometara izgrađene pješačke staze	m				10.000,00		8.830.000,00		
3.1.2.15.	Izgradnja pješačke staze u naselju Smrtić	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m						700.000,00		
3.1.2.16.	Rekonstrukcija pješačke staze u naselju Divoševci i Kupina, Općina Velika Kopanica	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m							700.000,00	
3.1.2.17.	Rekonstrukcija pješačkih staza u naseljima Mala Kopanica, Velika Kopanica i Beravcima, Općina velika Kopanica	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m							7.000.000,00	
3.1.2.18.	SANACIJA PJEŠAČKIH STAZA u naseljima Dubovac, Kosovac i Trnava	Duljina sanacije pješačkih staza	Broj kilometara sanirane pješačke staze	m				6.000,00				1.500.000,00
3.1.2.19.	Šetnice Stari Slatinik - Lovčić	Duljina sanacije pješačkih staza	Broj kilometara sanirane pješačke staze	m						995.554,31		
3.1.2.20.	Izgradnja nove općinske zgrade u Klakaru	Duljina izgradnje pješačke staze	Broj metara izgrađene pješačke staze	m						2.500.000,00		
3.1.2.21.	Rekonstrukcija i modernizacija Općinske zgrade, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00		2.500.000,00		
3.1.2.23.	Obnova stambenih zgrada u vlasništvu RH na području naselja Stara Gradiška	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00		15.000.000,00		
3.1.2.24.	Rekonstrukcija i opremanje zgrade „Stare općine“ za potrebe igraonice i turističko-informativnog centra Općine Brodski Stupnik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0	0,00	0	1			450.000	450.000,00
3.1.2.25.	Eko selo Lovčić – rekonstrukcija i prenamjena zgrade škole, Općina Brodski Stupnik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			1.500.000,00	
3.1.2.26.	Eko selo Lovčić – rekonstrukcija i prenamjena zgrade Školskog stana, Općina Brodski Stupnik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			1.400.000,00	
3.1.2.27.	Uređenje parka uz školu Stari Slatinik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Ulaganje u urešenje javnih površina	m2							500.000,00	
3.1.2.28.	Rekonstrukcija stare škole u poslovno-stambenu građevinu u Čajkovcima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.500.000,00		
3.1.2.29.	Izgradnja srednje škole sa sportskom dvoranom u Vrpolju	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		30.000.000,00		

3.1.2.30.	Rekonstrukcija objekta stare škole u naselju Dubovik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.500.000,00		
3.1.2.31.	Izgradnja školsko športske dvorane OŠ Sikirevci u Sikirevcima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		12.429.344,06		
3.1.2.32.	Rekonstrukcija stare općine i škole, Općina Sikirevci	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		250.000,00		
3.1.2.33.	Adaptacija objekta školskog sportskog centra na području općine Rešetari	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		900.000,00		
3.1.2.34.	Izgradnja školsko sportske dvorane uz OŠ Dragalić	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		7.132.356,20		
3.1.2.35.	Izgradnja i modernizacija sportsko-rekreacijskog centra Kopanica, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			8.500.000,00	
3.1.2.36.	Dom za mlade u naselju Adžamovci i izgradnja dječjeg vrtića (predškolski odgoj)	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		480.000,00		
3.1.2.37.	Projekti izgradnje dječjih igrališta u naseljima Donji Crnogovci i Štivica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		90.000,00		
3.1.2.38.	Izgradnja dječjeg vrtića, Općina Podcrkavlje	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		2.500.000,00		
3.1.2.39.	Izgradnja dječjeg vrtića u naselju Dragalić	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.830.000,00		
3.1.2.40.	Gradnja dječjeg vrtića u Davoru	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		3.500.000,00		
3.1.2.41.	Izgradnja dječjeg vrtića u Sibinju	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00			6.073.375,00	
3.1.2.42.	Dječji vrtić u Garčinu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata			1,00		62.500,00		5.100.000,00	
3.1.2.43.	Izgradnja dječjeg vrtića, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata				1,00			3.000.000,00	
3.1.2.44.	Izgradnja i opremanje dječjih igrališta u svim naseljima Općine velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00			500.000,00	
3.1.2.45.	Proširenje dječjeg vrtića Oriovac	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata				1,00				2.000.000,00
3.1.2.46.	Rekonstrukcija i opremanje igraonice u Donjim Andrijevcima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			1.286.852,14	
3.1.2.47.	Nastavak sanacije i uređenje zgrade Općine Vrpolje	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		600.000,00		
3.1.2.48.	Obnova društvenog doma u naselju Gornji Varoš	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00		1.000.000,00		
3.1.2.49.	Izgradnja i opremanje društvenog i vatrogasnog doma u Podcrkavlju	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		4.500.000,00		
3.1.2.50.	Dom Stari Slatinik - energetska obnova i proširenje	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			2.000.000,00	1.500.000,00
3.1.2.51.	Rekonstrukcija društvenog doma u Lovčiću	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00				500.000,00

3.1.2.52.	Sanacija i uređenje društvenog doma u Starim Perkovcima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.000.000,00		
3.1.2.53.	Rekonstrukcija i dogradnja društvenog doma u Garčinu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,02	0,48	0,50		65.000,00	1.300.000,00	1.400.000,00	
3.1.2.54.	Društveni dom u Jarugama - postavljanje grijanja	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		254.018,75		
3.1.2.55.	Dovršenje izgradnje Društvenog doma u naselju Dubovac	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		700.000,00		
3.1.2.56.	Izgradnja Društvenog doma u naselju Kosovac	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.000.000,00		
3.1.2.57.	Rekonstrukcija društvenog doma u Benkovcu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		325.563,75		
3.1.2.58.	Rekonstrukcija i dogradnja društvenog doma u Trnjanima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00		0,00		900.000,00
3.1.2.59.	Rekonstrukcija i dogradnja društvenog doma, Općina Gundinci	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		3.500.000,00		
3.1.2.60.	Dom za društvene potrebe u naselju Rešetari	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		2.200.000,00		
3.1.2.61.	Izgradnja društvenog doma u naselju Kupina, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			900.000,00	
3.1.2.62.	Izgradnja društvenog doma, Bečic	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00				1.000.000,00
3.1.2.63.	Rekonstrukcija i adaptacija Društvenih domova na području Općine Staro Petrovo Selo	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			800.000,00	
3.1.2.64.	OBNOVA DRUŠTVENOG DOMA SMRTIĆ	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			800.000,00	
3.1.2.65.	IZGRADNJA DRUŠTVENOG DOMA KOSOVAC I POPRATNIH SADRŽAJA	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00				1.500.000,00
3.1.2.66.	Izgradnja sportske dvorane u Ruščici	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00		6.000.000,00		
3.1.2.67.	Sportski objekt – Brodski Stupnik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			700.000,00	
3.1.2.68.	Sportski objekt – Stari Slatinik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			900.000,00	
3.1.2.69.	Izgradnja sportske dvorane u Općini Brodski Stupnik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			3.000.000,00	5.000.000,00
3.1.2.70.	Izgradnja Sportsko-rekreacijskog centra u Gornjim Bogićevcima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.800.000,00		
3.1.2.71.	Izgradnja sportsko rekreacijskog centra u Bukovlju	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		7.500.000,00		
3.1.2.72.	Rekonstrukcija nogometnog igrališta u naselju Sapci	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata		0,01		0,34		35.595,00		1.000.000,00
3.1.2.73.	Obnova zgrade NK Divoševci, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata				1,00			300.000,00	

3.1.2.74.	Proširenje (dogradnja) sportske dvorane u Oriovcu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		7.000.000,00		
3.1.2.75.	Izgradnja svlačiona sa tribinama Gornjoj Vrbi, 447m" površine prostorija sportske namjene	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			822.998,00	822.998,00
3.1.2.76.	Uređenje sportsko-rekreacionog centra Čaplja (uređenje sportskog terena, izgradnja dječjih igrališta, uređenje kupališta I dr.)	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			3.000.000,00	
3.1.2.77.	Izgradnja športske dvorane Lužani	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00				5.000.000,00
3.1.2.78.	Izgradnja staračkog doma u Vrpolju	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		7.000.000,00		
3.1.2.79.	Izgradnja zatvora - kaznionice u Vrpolju	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		100.000.000,00		
3.1.2.80.	Dom za stare i nemoćne u Garčinu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,02			0,10	330.000,00			2.000.000,00
3.1.2.81.	Izgradnja doma za starije u Oriovcu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata				1,00				3.000.000,00
3.1.2.82.	Rekonstrukcija Vatrogasnog doma i izgradnja skladišta za potrebe DVD-a Brodski Stupnik	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			500.000,00	500.000,00
3.1.2.83.	Izgradnja vatrogasnog doma, DVD Garčin	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,03			0,97	75.000,00		2.625.000,00	
3.1.2.84.	Obnova doma DVD Mala Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			500.000,00	
3.1.2.85.	Obnova doma DVD Divoševci, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			300.000,00	
3.1.2.86.	Proširenje Vatrogasnog doma Oriovac	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			1.500.000,00	
3.1.2.87.	Uređenje Trga kralja Tomislava Donji Andrijevci	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javne površine	m2	0,00	0,00	1.400,00	0,00		953.110,28	1.108.952,50	
3.1.2.88.	Uređenje ribnjaka u Donjim Andrijevcima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		100.000,00	400.000,00	
3.1.2.89.	Izgradnja javne građevine- vatrogasni dom u Sikirevcima II. faza	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.596.164,38		
3.1.2.90.	Rekonstrukcija kata postojeće zgrade vatrogasnog doma za potrebe ambulante, ordinacije liječnika obit. medicine i stomat. ordinacije za područje općine Dragalić	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.427.848,19		
3.1.2.91.	Izgradnja doma za starije i nemoćne osobe u Novoj Kapeli	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		11.000.000,00		
3.1.2.92.	Rekonstrukcija društvenog doma u Vrbovljanima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	600.000,00
3.1.2.93.	Rekonstrukcija društvenog doma u Rogoljima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	2.000.000,00
3.1.2.94.	Rekonstrukcija i adaptiranje građevina u vlasništvu Općine Sikirevci: stara škola Sikirevci, stan u vlasništvu općine, potkrovlje ambulanta Jaruge	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	3,00			300.000,00	

3.1.2.95.	Uređenje parka u Trnjanima	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata				1,00				100.000,00
3.1.2.96.	Uređenje parka u Bickom Selu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata			1,00				120.000,00	
3.1.2.97.	Uređenje centra Garčina	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata				1,00				100.000,00
3.1.2.98.	Izgradnja višenamjenskog objekta na igralištu u Garčinu	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			126.000,00	1.800.000,00
3.1.2.99.	Adaptacija Društvenog doma u Lazama	Unaprjeđenje javne infrastrukture	Broj projekata poboljšanja, rekonstrukcije ili prenamjene javnog objekta	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			2.600.000,00	
3.1.3.	**Mjera: Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života**	**Uređenje javnih površina komunalne infrastrukture**	**Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture**	**m2**	**0,00**	**700,00**	**1,00**	**0,00**	**428.908,00**	**42.747.925,35**	**9.312.500,00**	**2.740.000,00**
		Uređenje objekata komunalne infrastrukture	**Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture**	**Broj objekata**	**0,50**	**10,00**	**7,00**	**9,00**				
3.1.3.1.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Ruščici	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						1.500.000,00		
3.1.3.2.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Gornjoj Bebrini	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						1.000.000,00		
3.1.3.3.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Klakaru	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						700.000,00		
3.1.3.4.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Donjoj Bebrini	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						1.000.000,00		
3.1.3.5.	Rekonstrukcija javne rasvjete u naselju Tomica	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						500.000,00		
3.1.3.6.	Modernizacija javne rasvjete u mjestu Kindrovo	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						150.000,00		
3.1.3.7.	Modernizacija javne rasvjete u mjestu Donji Slatinik	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						150.000,00		
3.1.3.8.	Izgradnja javne rasvjete u Ulici sv. Bartola u naselju Bartolovci u dužini L - 770 m	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						120.000,00		
3.1.3.9.	Izgradnja javne rasvjete u Ulici sv. Ivana Krstitelja u naselju Sibinj u dužini L - 350 m	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						70.000,00		
3.1.3.10.	Nastavak izgradnje javne rasvjete u Vrpolju	Unaprjeđenje javne rasvjete	Broj ulica	Broj	0,00	3,00				500.000,00		
3.1.3.11.	Izgradnja javne rasvjete u Čajkovcima	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	km	0,00	3,50				1.500.000,00		
3.1.3.12.	Javna rasvjeta Garčin 1	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti	0,25		0,75		100.000,00		300.000,00	
3.1.3.13.	Javna rasvjeta Trnjani	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti	0,06		0,94		113.000,00		1.687.000,00	
3.1.3.14.	Javna rasvjeta Zadubravlje	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti		1,00				400.000,00		
3.1.3.15.	Izgradnja javne rasvjete Garčin 2	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti			0,10				50.000,00	
3.1.3.16.	Izgradnja javne rasvjete Bicko Selo	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti			0,05				50.000,00	

3.1.3.17.	Izgradnja javne rasvjete Klokočevik	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti			0,05				50.000,00	
3.1.3.18.	Izgradnja javne rasvjete Vrhovina	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti			0,10				40.000,00	
3.1.3.19.	Izgradnja javne rasvjete pomoćnog nogometnog igrališta u Kruševici	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	% izgrađenosti			100,00				187.000,00	
3.1.3.20.	Javna rasvjeta u ulicama Kolodvorska, Savska cesta, Kneza Branimira, Mostogradnja, te na igralištu u Kruševici	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						774.589,12		
3.1.3.21.	Izgradnja javne rasvjete u ulici Masleničkih vitezova, Dražena Majića i Vinogradskoj	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						350.000,00		
3.1.3.22.	Rekonstrukcija javne rasvjete, Općina Nova Kapela, postavljanje nove energetsk oučinkovite i ekološke rasvjete u 12 naselja općine Nova Kapela	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						4.000.000,00		
3.1.3.23.	Rekonstrukcija javne rasvjete ugradnjom led rasvjetnih tijela s mogućnošću regulacije, Općina Stara Gradiška	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						1.500.000,00		
3.1.3.24.	Dovršetak izgradnja učinkovite i ekološke javne rasvjete u cijeloj Općini, ugradnja LED rasvjete, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						5.000.000,00		
3.1.3.25.	Elektromontažni radovi i nabava rasvjetnih tijela i opreme za modernizaciju javne rasvjete u Ulici Eugena Kvaternika u naselju Sibinj u dužini L - 1170 m	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						40.000,00		
3.1.3.26.	Projekt izrade energetskog pregleda i modernizacije javne rasvjete, Općina Staro Petrovo Selo	Unaprjeđenje javne rasvjete	Izgradnja, rekonstrukcija ili modernizacija javne rasvjete	Ušteda energije, kW						170.000,00		
3.1.3.27.	Uređenje groblja na području Općine Brodski Stupnik (4 groblja)	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata			4,00				200.000,00	100.000,00
3.1.3.28.	Uređenje groblja u Garčinu	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00	77.137,50			780.000,00
3.1.3.29.	Uređenje groblja u Zadubravlju	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00	80.513,50			400.000,00
3.1.3.30.	Uređenje nadstrešnice na Groblju Cernik	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata			1,00			312.500,00	312.500,00	
3.1.3.31.	Uređenje groblja u Trnjanima	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,50				58.257,00			60.000,00
3.1.3.32.	Uređenje groblja u Trnjanima prav.	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00				100.000,00
3.1.3.33.	Uređenje groblja u Vrhovini	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00				50.000,00
3.1.3.34.	Uređenje groblja u Klokočeviku	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00			100.000,00	300.000,00
3.1.3.35.	Uređenje groblja u Klokočeviku prav.	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00				50.000,00
3.1.3.36.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Krajačići	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			300.000,00	500.000,00

3.1.3.37.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Lovčići	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00			200.000,00	400.000,00
3.1.3.38.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Oriovčić	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		150.000,00		
3.1.3.39.	Izgradnja i opremanje zgrade mrtvačnice u naselju Mala Kopanica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			1.000.000,00	
3.1.3.40.	Izgradnja ograde na mjesnom groblju sv. Bartola u naselju Bartolovci u dužini L - 170 m	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		250.000,00		
3.1.3.41.	Izgradnja ograde na mjesnom groblju u naselju Jakačina Mala u dužini L - 70 m	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		150.000,00		
3.1.3.42.	Mrtvačnica na groblju u Vrhovini	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		350.000,00		
3.1.3.43.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Zapolje	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.000.000,00		
3.1.3.44.	Uređenje fasada na šest mrtvačnica na mjesnim grobljima, Općina Staro Petrovo Selo	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		200.000,00		
3.1.3.45.	Uređenje grobalja u općini Nova Kapela	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		3.000.000,00		
3.1.3.46.	Izgradnja mrtvačnice u Srednjem Lipovcu	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		1.200.000,00		
3.1.3.47.	Uređenje komemoracijskog plato ispred ulaza u mrtvačnicu na mjesnom groblju u Starom Petrovom Selu	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		200.000,00		
3.1.3.48.	Uređenje i opremanje groblja, izgradnja ograde i parkirališta na području Općine Velika Kopanica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	0,00	1,00	0,00			2.000.000,00	
3.1.3.49.	Izgradnja komunalne infrastrukture u ZMG „Biđevi“ Ruščica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata	0,00	1,00	0,00	0,00		4.200.000,00		
3.1.3.50.	Uređenje javnih površina općine Brodski Stupnik - Izgradnja autobusnih nadstrešnica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2							75.000,00	
3.1.3.51.	Uređenje centra i javnih površina u centru Vrpolja	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2		700,00				1.000.000,00		
3.1.3.52.	Uređenje parka u naselju Rešetari	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2						250.000,00		
3.1.3.53.	Uređenje i rekonstrukcija mjesnog parka u naselju Velika Kopanica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2							500.000,00	
3.1.3.54.	Izgradnja asfaltnog igrališta, parkirališta i vrtne sjenice u naselju Dubovac	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2						600.000,00		
3.1.3.55.	Rekonstrukcija tribina s građenjem nadstrešnice, rekonstrukcija parkirališta, nogometnog igrališta i građenje malonogometnog igrališta i rasvjete nogometnog igrališta u Ulici Grigora Viteza	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2						4.189.339,08		
3.1.3.56.	Uređenje okoliša ispred društvenog doma u Jarugama	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2						271.497,15		
3.1.3.57.	Uređenje Trga Matije Antuna Relkovića u Davoru	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2						2.000.000,00		

3.1.3.58.	Uređenje trga u Novoj Kapeli	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2						4.000.000,00		
3.1.3.59.	Asfaltiranje i uređenje trga dr. F. Tuđmana, Okučani	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2	0,00	0,00	1,00	0,00		0,00	1.161.000,00	
3.1.3.60.	Osnivanje i opremanje komunalnog društva, Općina Velika Kopanica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	Broj objekata				1,00	0,00	0,00	1.000.000,00	
3.1.3.61.	Projektiranje i izgradnja općinskog trga ispred zgrade Općine Velika Kopanica	Uređenje javnih površina I objekata	Izgradnja, opremanje I uređenje komunalne infrastrukture	m2							100.000,00	
3.1.4.	**Mjera: Proširenje dostupnosti širokopojasnog interneta**	**Ulaganje u povećanje dostupnosti širokopojasnog interneta**	**Izgradnja širokopojasne infrastrukture**	**km**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**10,00**	**0,00**	**0,00**	**16.000.000,00**	**1.000.000,00**
3.1.4.1.	Izgradnja poslovne infrastrukture, mreže wi -fi, Općina Velika Kopanica	Ulaganje u povećanje dostupnosti širokopojasnog interneta	Proširenje prostora dostupnosti širokopojasnog interneta	Broj mreže/m							1.000.000,00	
3.1.4.2.	Izgradnja širokopojasne infrastrukture - interneta, Općina Nova Kapela	Ulaganje u povećanje dostupnosti širokopojasnog interneta	Izgradnja širokopojasne infrastrukture	km							15.000.000,00	
3.1.4.3.	Izgradnja širokopojasne infrastrukture - interneta, Općina Brodski Stupnik	Ulaganje u povećanje dostupnosti širokopojasnog interneta	Izgradnja širokopojasne infrastrukture	km				10,00				1.000.000,00
3.1.5.	**Mjera: Daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima**								**0,00**	**0,00**	**2.000.000,00**	**0,00**
3.1.5.1.	Izgradnja plinske mreže u naselju Kupina, Općina Velika Kopanica	Razvoj plinske mreže	Izgradnja plinske mreže u nepokrivenim područjima	m							2.000.000,00	
3.1.5.3.	APP:											
3.1.6.	**Mjera: Razvoj toplovodne mreže**								**0,00**	**7.250.000,00**	**0,00**	**0,00**
3.1.6.1.	Izgradnja toplovoda u naselju Vrpolju	Izgradnja , obnova toplovodne mreže	Broj kilometara novoizgrađene iliobnovljene toplovodne mreže	Km						4.750.000,00		
3.1.6.2.	Izgradnja toplovoda u naselju Stara Gradiška	Izgradnja , obnova toplovodne mreže	Broj kilometara novoizgrađene iliobnovljene toplovodne mreže	Km						2.500.000,00		
3.1.7.	**Mjera: Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom**	**Unaprjeđenje sustava odlaganja otpada**	**Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada**	**Broj odlagališta**	**0,00**	**2,00**	**2,00**	**0,00**	**0,00**	**1.008.740.900,00**	**5.650.000,00**	**3.500.000,00**
		Izgrađeno reciklažno dvorište	**Ulaganje u izgradnju, sanaciju i unaprjeđenje sustava odlaganja otpada**	**Broj dvorišta**	**0,00**	**2,00**	**4,00**	**2,00**				
3.1.7.1.	Sanacija odlagališta komunalnog otpada „Stružice“ općina Gundinci	Unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj odlagališta	0,00	1,00	0,00	0,00		2.000.000,00		
3.1.7.2.	Izgradnja reciklažnog dvorišta s pristupnom cestom, Općina Rešetari	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	1,00	0,00	0,00		3.500.000,00		
3.1.7.3.	Projektiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta u Starom Petrovom Selu	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	1,00	0,00	0,00		1.620.000,00		
3.1.7.4.	Termička obrada komunalnog otpada, Općina Davor i Komunalac Davor d.o.o.	Unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj odlagališta	0,00	1,00	0,00	0,00		1.000.000.000,00		
3.1.7.5.	Izgradnja reciklažnog dvorišta, Općina Brodski Stupnik	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	0,00	0,00	1,00			1.000.000,00	1.500.000,00
3.1.7.6.	Izgradnja reciklažnog dvorišta u Proizvodno – poslovnoj zoni Okučani	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	300.000,00	0,00
3.1.7.7.	Nabava kontejnera za zelene otoke i kanti za domaćinstva, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj odlagališa	0,00	0,00	1,00	0,00			500.000,00	
3.1.7.8.	Sanacija nelegalnog odlagališta otpada Garčica, Općina Velika Kopanica	Unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj odlagališa	0,00	0,00	1,00	0,00			50.000,00	

3.1.7.9.	Izgradnja reciklažnog dvorišta, Općina Oriovac	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	0,00	0,00	1,00				2.000.000,00
3.1.7.10.	Izgradnja reciklažnog dvorišta u Trnjanima	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	0,00	1,00	0,00		58.500,00	2.000.000,00	
3.1.7.11.	Projektiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta općine Nova Kapela	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	0,00	1,00	0,00			1.800.000,00	
3.1.7.12.	Izgradnja Reciklažnog dvorišta u Poslovnoj zoni Cernik	Izgrađeno reciklažno dvorište	Ulaganje u izgradnju, sanaciju I unaprjeđenje sustava odlaganja otpada	Broj dvorišta	0,00	0,00	1,00	0,00		1.562.400,00		
3.1.8.	**Mjera: Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava**	**Duljina izgradnje ceste**	**Broj metara ceste**	**m**	**0,00**	**281,00**	**7.093,00**	**9.630,00**	**0,00**	**13.285.775,20**	**16.933.010,00**	**42.441.655,32**
		Duljina sanacije ceste	**Broj metara sanirane ceste**	**m**	**0,00**	**900,00**	**0,00**	**347,00**				
3.1.8.1.	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Brodski Stupnik	Duljina rekonstrukcije nerasvrstane ceste	Broj metara rekonstruirane nerazvrstane ceste	m						4.300.000,00	2.000.000,00	2.000.000,00
3.1.8.2.	Izgradnja spojne ceste-Lokalna cesta Brodski Stupnik-Slobodnica	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgrađene ceste	m				7.000,00				7.500.000,00
3.1.8.3.	Gospodarska zona – nastavka izgradnje komunalne infrastrukture (ceste), Općina Brodski Stupnik	Duljina izgradnje ceste	Broj metara ceste	m				500,00				1.000.000,00
3.1.8.4.	Biciklističke staze općine Brodski Stupnik	Duljina izgradnje biciklističke staze	Broj metara izgrađene biciklističke staze	m				10.000,00				7.500.000,00
3.1.8.5.	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Oriovac	Duljina rekonstrukcije nerasvrstane ceste	Broj metara rekonstruirane nerazvrstane ceste	m				70,00		4.000.000,00		
3.1.8.6.	Izgradnja kolnika cesta u ulicama: Vukovarska, Livade, Diljska, Đurine i Ribarska u naselju Slobodnica	Duljina izgradnje kolnika cesta u ulicama	Broj metara izgrađenog kolnika cesta u ulicama	m						1.500.000,00		
3.1.8.7.	Izgradnja ceste u ulici Ivana Mažuranića u Slobodnici	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgrađene ceste	m						300.000,00		
3.1.8.8.	Rekonstrukcija kolnika u ulici Matije Gupca u Sibinju - produžetak ispred željezničke stanice	Duljina rekonstrukcije kolnika	Broj metara rekonstruiranog kolnika	m						200.000,00		
3.1.8.9.	Rekonstrukcija Ulice Bagrema u Sibinju	Duljina rekonstrukcije ulice	Broj metara rekonstruirane ulice	m						170.000,00		
3.1.8.10.	Gradnja i rekonstrukcija ceste u Ulici Bagrema u naselju Sibinj, I. faza u dužini L - 326,55 m	Duljina gradnje i rekonstrukcije ceste	Broj metara izgrađene i rekonstruirane ceste	m	0,00	0,00	326,55	0,00		150.000,00		
3.1.8.11.	Izrada projektne dokumentacije za izgradnju kolnika cesta u Ulicama Vukovarska, Livade, Diljska, Đurine i Ribarska, u naselju Slobodnica, dužina kolnika L - 1853, 45 m	Duljina izgradnje kolnika cesta u ulicama	Broj metara izgrađenog kolnika cesta u ulicama	m	0,00	0,00	45,00	0,00		50.000,00		
3.1.8.12.	Sanacija ceste u ulici Lj. Gaja u Kruševici	Duljina sanacije ceste	Broj metara sanirane ceste	m				347,00			900.000,00	
3.1.8.13.	Sanacija ceste u ulici Matije Gupca u Slavonskom Šamcu	Duljina sanacije ceste	Broj metara sanirane ceste	m		900,00				377.880,00		
3.1.8.14.	Izgradnja kolnika u ulici Hrvatskih branitelja	Duljina izgradnje kolnika cesta u ulicama	Broj metara izgrađenog kolnika cesta u ulicama	m			270,00				800.000,00	
3.1.8.15.	Izgradnja biciklističkih staza i rekonstrukcija nogostupa u naselju Donji Andrijevci	Duljina izgradnje biciklističkih staza i rekonstrukcije nogostupa	Broj metara izgrađenih biciklističkih staza i rekonstruiranih nogostupa	km	0,00	0,00	0,00	8,00			6.737.610,00	142.562,82
3.1.8.16.	Izgradnja kolnika i oborinske odvodnje u Dalmatinskoj ulici, Donji Andrijevci	Duljina izgradnje kolnika i oborinske odvodnje	Broj metara izgrađenog kolnika i oborinske odvodnje	km		2,00				697.895,20		
3.1.8.17.	Izgradnja kolnika prema groblju, Novo Topolje	Duljina izgradnje kolnika	Broj metara izgrađenog kolnika	km		4,00				300.000,00		
3.1.8.18.	Izgradnja semafora u Brodskom Stupniku i Starom Slatiniku	Postavljanje prometne signalizacije (semafora)	Broj postavljene prometne signalizacije (semafora)	Broj							400.000,00	400.000,00
3.1.8.19.	Izrada projektne dokumentacije za obilaznicu naselja Sibinj - DC 5252, Hrvatske ceste	Izrada projektne dokumentacije	Broj metara rekonstruirane ulice	km	0	0	6000	0			750.000,00	
3.1.8.20.	Izgradnja obilaznicu naselja Sibinj - DC 5252, Hrvatske ceste	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje obilaznice	m	0	0	6000	0				15.000.000,00

3.1.8.21.	Asfaltiranje i uređenje ulice HVO u Okučanima	Duljina rekonstrukcije ulice	Broj metara rekonstruirane ulice	m	0,00	0,00	0,00	400,00				800.000,00
3.1.8.22.	Rekonstrukcija prometnice u Okučanima , dijela ulice Stjepana Radića k.č.br.1222/2 u k.o. Okučani (od kućnog broja 108	Duljina rekonstruirane ceste	Broj metara igrađene prometnice	m	0,00	0,00	0,00	700,00				500.000
3.1.8.23.	Izgradnja nerazvrstane ceste u Okučanima – Ulica Psunjska	Duljina izgradnje nerazvrstane ceste	Broj metara izgrađene nerazvrstane ceste	m	0,00	0,00	500,00	0,00			618.400,00	
3.1.8.24.	Rekonstrukcija i uređenje županijske ceste Ž(4218) u centru naselja Velika Kopanica	Duljina rekonstruirane ceste	Broj metara igrađene prometnice	m							3.000.000,00	
3.1.8.25.	Izgradnja prometnice u Firovoj ulici u općini Gornja Vrba	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje ceste	m		281,00				1.240.000,00		
3.1.8.26.	Izgradnja prometnice u Brkićevoj ulici u Gornjoj vrbi	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje ceste	m			293,00				937.000	937.000
3.1.8.27.	Izgradnja ceste u ulicama J.J. Strossmayera I Vladimira Nazora u Gornjoj brbi	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje ceste	m				350,00				838.412,50
3.1.8.28.	Izgradnja biciklističke staze u Ul. Vrbskih žrtava u Gornjoj Vrbi	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje ceste	m				1.700,00				823.680,00
3.1.8.29.	Izgradnja pothodnika ispod želježničke pruge, pješačke I biciklističke staze, Općina Oriovac	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje ceste	m				80,00				5.000.000,00
3.1.8.30.	Izgradnja ceste (obilaznice) oko groblja Oriovac	Duljina izgradnje ceste	Broj metara izgradnje ceste	m			800,00				750.000,00	
3.1.8.31.	Postavljane 2 autobusne čekaonice u KRUŠEVICI I SL.ŠAMCU	Izgradnja prometne infrastrukture	Broj izrađene prometne infrastrukture	Broj objekata			2				40.000,00	
3.1.9.	**Mjera: Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije**	**Izrada strateške i planske dokumentacije**	**Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije**	**Broj dokumentacije**	**0,00**	**0,00**	**7,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**1.253.000,00**	**0,00**
3.1.9.1.	Izrada Urbanističkog plana uređenja "Petnja", Brodsko-posavska županija i Općina Sibinj i Općina Podcrkavlje	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije	0	0	1	0			350.000,00	
3.1.9.2.	Izrada projektne dokumentacije nove zgrade Općine Slavonski Šamac	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije			1,00				172.000,00	
3.1.9.3.	Izrada IV. izmjena i dopu na PPU-a Općine Gornja Vrba	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije	0,00	0,00	1,00	0,00			90.000,00	
3.1.9.4.	Priprema projektne dokumentacije za "Centar za kulturu, turizam i obrazovanje" Sikirevci	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije	0,00	0,00	1,00	0,00			106.000,00	
3.1.9.5.	Izmjena prostornog plana 2018. god., Općina Sikirevci	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije	0,00	0,00	1,00	0,00			150.000,00	
3.1.9.6.	Izrada projektne dokumentacije centra kompentencije u slav.šamcu	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije	0,00	0,00	1,00	0,00			240.000,00	
3.1.9.7.	Izrada Strateškog plana razvoja poljoprivrede, Općina Slavonski Šamac	Izrada strateške I planske dokumentacije	Broj razvoja strateške, prostorno-planske, projektne I studijske dokumentacije	Broj dokumentacije	0,00	0,00	1,00	0,00			145.000,00	
3.2.	**Prioritet: Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima**								**11.500,00**	**7.251.436,60**	**6.205.000,00**	**643.500,00**
3.2.1.	**Mjera: Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima**	**Ulaganje u projekte izgradnje objekata za proizvodnju OIE**	**Ulaganje u izgradnju sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora**	**Broj objekata**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**1,98**	**11.500,00**	**944.550,00**	**500.000,00**	**643.500,00**
		Ulaganje u projekte korištenja obnovljivih izvora energije	**Ulaganje u sustave korištenja energije iz obnovljivih izvora**	**Broj projekata**	**0,00**	**0,00**	**1,00**	**0,00**				

		Ušteda energije	**Ulaganje u projekte izgradnje sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora**	**KWh**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**227.385**				
3.2.1.1.	Sunčana elektrana Garčin, Općina Garčin	Ulaganje u izgradnju objekata za proizvodnju energije iz OIE	Ulaganje u izgradnju sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora	Broj objekata	0,02	0,00	0,00	0,98	6.500,00			393.500,00
3.2.1.2.	Projekt SUNČANA ELEKTRANA – zgrada Doma za starije i nemoćne osobe Slavonski Brod	Ušteda energije	Ulaganje u projekte izgradnje sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora	KWh				227.385		944.550,00		
3.2.1.3.	Izgradnja do 10 mjesta za punjenje električnih automobila, Općina velika Kopanica	Ulaganje u projekte korištenja obnovljivih izvora energije	Ulaganje u sustave korištenja energije iz obnovljivih izvora	Broj projekata	0,00	0,00	1,00	0,00			500.000,00	
3.2.1.4.	Izgradnja Sunčane elektrane 2 u Bickom Selu	Ulaganje u izgradnju objekata za proizvodnju energije iz OIE	Ulaganje u izgradnju sustava proizvodnje energije iz obnovljivih izvora	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00	5.000,00			250.000,00
3.2.2.	**Mjera: Povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima**	**Energetska obnova javnih objekata**	**Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima**	**Broj objekata**	**0,00**	**4,00**	**4,00**	**0,00**	**0,00**	**6.306.886,60**	**5.705.000,00**	**0,00**
3.2.2.1.	Energetska obnova društvenog doma u Slavonskom Šamcu i uređenje	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata			1,00				400.000,00	
3.2.2.2.	Energetska obnova sportskog objekta u Donjim Andrijevcima	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata		1,00	0,00			444.038,13		
3.2.2.3.	Energetska obnova zgrade Općine Donji Andrijevci	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata		1,00	0,00			461.769,50		
3.2.2.4.	Energetska obnova društvenog doma u Starom Topolju	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata		1,00	0,00			526.078,97		
3.2.2.5.	Energetska obnova vrtića Ivančica, Općina Oriovac	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata			1,00				500.000,00	
3.2.2.6.	Povećanje energetske učinkovitost bolničkih objekata , Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod (17)	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata								
3.2.2.7.	Izgradnja energetski učinkovite javne rasvjete - Malino I Lužani	Smanjenje utrošene energije	Ostvarena ušteda energije	km			2,00				1.200.000,00	
3.2.2.8.	UGRADNJA TOPLINSKE OVOJNICE NA ZGRADU HRVATSKOG SELJAČKOG DOMA GORNJI BOGIĆEVCI	Smanjenje utrošene energije	Ostvarena ušteda energije	kWh							500.000,00	
3.2.2.9.	Izgradnja energetski učinkovite javne rasvjete - Cernik	Smanjenje utrošene energije	Ostvarena ušteda energije	kWh						1.000.000,00	1.000.000,00	
3.2.2.10.	Energetska obnova zgrade Dječjeg vrtića Cernik	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata			1,00			1.375.000,00	1.375.000,00	
3.2.2.11.	Energetska obnova društvenog doma i zgrade općine Cernik	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata		1,00				2.500.000,00		
3.2.2.12.	Energetska učinkovitost-rekonstrukcija i opremanje sportske građevine u naselju kruševica	Energetska obnova javnih objekata	Povećana energetska učinkovitost u javnim objektima	Broj objekata			1,00				730.000,00	
3.3.	**Prioritet: Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti**								**0,00**	**0,00**	**12.830.000,00**	**4.510.000,00**
		Poboljšanje posjetiteljske infrastrukture i opremljenosti zaštićenih područja te upravljanja posjetiteljima u svrhu promocije zaštićenih prirodnih vrijednosti	**Ulaganje u posjetiteljsku infrastrukturu i opremu te razvoj sadržaja za posjetitelje**	**Broj objekata/sadržaja za posjetitelje**	**0,00**	**0,00**	**2,00**	**0,00**				

3.3.1.	**Mjera: Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja**	**Izrada planskih dokumenata u svrhu učinkovitijeg upravljanja ekološkom mrežom i zaštićenim područjima**	**Ulaganje u izradu planskih dokumenata kroz suradnju sa stručnim i nadležnim tijelima te lokalnom zajednicom**	**Broj planova/programa**	**0,00**	**0,00**	**4,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**12.680.000,00**	**10.000,00**
		Provođenje istraživanja, praćenje stanja prirodnih vrijednosti te provedba mjera zaštite i restauracije zaštićenih prirodnih	**Ulaganje u provođenje istraživanja, monitoringa, izradu studija i restauraciju staništa**	**Broj projekata**	**0,00**	**0,00**	**3,00**	**0,00**				
3.3.1.1.	Prašnik-PRAstara Šuma Naš Izvor Kreativnosti, Javna ustanova Natura Slavonica, Izrada Glavnog projekta	Poboljšanje posjetiteljske infrastrukture i opremljenosti zaštićenih područja te upravljanja posjetiteljima u svrhu promocije zaštićenih prirodnih vijednosti	Ulaganje u posjetiteljsku infrastrukturu i opremu te razvoj sadržaja za posjetitelje	Broja planova/programa	0,00	0,00	1,00	0,00			90.000,00	
3.3.1.2.	Zajednički monitoring i usklađeno upravljanje zaštićenim područjima prirode u prekograničnim područjima Hrvatske I Srbije	Poboljšanje posjetiteljske infrastrukture i opremljenosti zaštićenih područja te upravljanja posjetiteljima u svrhu promocije zaštićenih prirodnih vijednosti	Ulaganje u provođenje istraživanja, monitoringa, izradu studija i restauraciju staništa	Broj projekata	0,00	0,00	1,00	0,00			7.600.000,00	
3.3.1.3.	Priprema za izradu planova upravljanja za Natura 2000 područja u Brodsko-posavskoj županiji kroz dodatna istraživanja, analizu i interpretaciju postojećih podataka o biološkoj	Izrada planskih dokumenata u svrhu učinkovitijeg upravljanja ekološkom mrežom i zaštićenim područjima	Ulaganje u izradu planskih dokumenata kroz suradnju sa stručnim i nadležnim tijelima te lokalnom zajednicom	Broja planova/programa	0,00	0,00	1,00	0,00			10.000,00	10.000,00
3.3.1.4.	Obnova i poboljšanje posjetiteljske infrastrukture u POVS području Dvorina (HR2000426) i posebnom ornitološkom rezervatu Bara Dvorina te priprema za izradu planova upravljanja	Poboljšanje posjetiteljske infrastrukture i opremljenosti zaštićenih područja te upravljanja posjetiteljima u svrhu promocije zaštićenih prirodnih vijednosti	Ulaganje u zaštitu, očuvanje, održavanje. Promicanje, daljnji razvoj I održivo korištenje zaštićenih područja	Broj objekata/sadržaja za posjetitelje	0,00	0,00	1,00	0,00			500.000,00	
3.3.1.5.	Razrada programa posjećivanja zaštićenih područja i područja u ekološkoj mreži Brodsko-posavske županije	Poboljšanje posjetiteljske infrastrukture i opremljenosti zaštićenih područja te upravljanja posjetiteljima u svrhu promocije zaštićenih prirodnih vijednosti	Ulaganje u posjetiteljsku infrastrukturu i opremu te razvoj sadržaja za posjetitelje	Broj objekata/sadržaja za posjetitelje	0,00	0,00	1,00	0,00			500.000,00	
3.3.1.6.	Dugoročno znanstveno istraživanje i vrednovanje Prašnika te izrada planskih dokumenata za upravljanje njime	Provođenje istraživanja, praćenje stanja prirodnih vrijednosti te provedba mjera zaštite i restauracije zaštićenih prirodnih vrijednosti	Ulaganje u provođenje istraživanja, monitoringa, izradu studija i restauraciju staništa	Broj planova/programa	0,00	0,00	1,00	0,00			200.000,00	
3.3.1.7.	Projekt restauracije vodenih staništa u posebnom ornitološkom rezervatu Bara Dvorina i dijelu ekološke mreže Natura 2000	Provođenje istraživanja, praćenje stanja prirodnih vrijednosti te provedba mjera zaštite i restauracije zaštićenih prirodnih vrijednosti	Ulaganje u provođenje istraživanja, monitoringa, izradu studija i restauraciju staništa	Broj projekata	0,00	0,00	1,00	0,00			3.750.000,00	
3.3.1.8.	Mladi čuvari prirode	Poboljšanje posjetiteljske infrastrukture i opremljenosti zaštićenih područja te upravljanja posjetiteljima u svrhu promocije zaštićenih prirodnih vijednosti	Ulaganje u posjetiteljsku infrastrukturu i opremu te razvoj sadržaja za posjetitelje	Broj objekata/sadržaja za posjetitelje	0,00	0,00	1,00	0,00			30.000,00	
3.3.2.	**Mjera: Unapređenje kvalitete zraka, tla i voda**											

3.3.3.	**Mjera: Unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda i izvanrednih situacija**	**Izrada projektne dokumentacije za izgradnju objekata zaštite**	**Ulaganje u unaprjeđenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda I izvanrednih**	**Broj projektne dokumentacije**	**0,00**	**0,00**	**1,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**150.000,00**	**4.500.000,00**
		Ulaganje u izgradnju, dogradnju I opremanje objekata zaštite	**Ulaganje u unaprjeđenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda I izvanrednih**	**Broj objekata**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**2,00**				
3.3.3.1.	Izrada projektne dokumentacije za novu vatrogasnu spremnicu DVD Sibinj	Izrada projektne dokumentacije za izgradnju objekata zaštite	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda I izvanrednih situacija	Broj projektne dokumentacije	0,00	0,00	1,00	0,00			150.000,00	
3.3.3.2.	Izgradnja nove vatrogasne spremnice DVD Sibinj	Ulaganje u izgradnju, dogradnju I opremanje objekata zaštite	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda I izvanrednih situacija	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00				2.500.000,00
3.3.3.3.	IZGRADNJA VATROGASNOG DOMA	Ulaganje u izgradnju, dogradnju I opremanje objekata zaštite	Ulaganje u unaprjeđenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda I izvanrednih situacija	Broj objekata	0,00	0,00	0,00	1,00				2.000.000,00
3.3.4.	**Mjera: Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa**											

Napomene:
***numerički kod cilja/prioriteta/mjere/APP-a u ŽRS-u**
****n - prva godina provedbe strategije**

Tablica T-2: Izvori sredstava

R.br.	Naziv cilja /prioriteta/mjere/APP	Planirana sredstva za provedbu skupine mjera (n - n+2)**							Planirana sredstva za provedbu skupine mjera u prvoj godini provedbe (godina n*)						
		Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori***	Sveukupno	Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori***	Sveukupno
1.	**Cilj: Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**	**44.241.361**	**0**	**359.000**	**245.108.399**	**0**	**513.740**	**290.222.500**	**82.526.470**	**870.560**	**124.280**	**322.102.028**	**0**	**49.263**	**405.672.601**
1.1.	**Prioritet: Zaustavljanje iseljavanja i aktivna demografska politika**														
1.1.1	**Mjera: Ulaganje u mjere pronatalitetne politike**														
1.2.	**Prioritet: Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu**	**918.000**	**0**	**50.000**	**800.000**	**0**	**0**	**1.768.000**	**79.130.000**	**768.000**	**0**	**308.375.000**	**0**	**0**	**388.273.000**
1.2.1.	**Mjera: Unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u postojeću i izgradnju nove obrazovne infrastrukture**	150.000	0	50.000	800.000	0	0	**1.000.000**	79.125.000	0	0	308.375.000	0	0	**387.500.000**
1.2.1.1.	Rekonstrukcija i dogradnja zgrade Gimnazije Nova Gradiška i izgradnja sportske dvorane								25.500.000			4.500.000			**30.000.000**
1.2.1.2.	Rekonstrukcija i dogradnja zgrade Područne škole u Brodskom Stupniku	150.000		50.000	800.000			**1.000.000**							**0**
1.2.1.3.	Izgradnja Sveučilišnog kampusa								23.625.000			133.875.000			**157.500.000**
1.2.1.4.	Povećanje kapaciteta Studenskog centra u Slavonskom Brodu								3.000.000			17.000.000			**20.000.000**
1.2.1.5.	Veleučilište u Slavonskom Brodu								27.000.000			153.000.000			**180.000.000**
1.2.2.	**Mjera: Ulaganje u unapređenje kvalitete sustava odgoja i obrazovanja kroz ulaganje u razvoj ljudskih potencijala i dodatnih sadržaja na svim razinama**	768.000	0	0	0	0	0	**768.000**	5.000	768.000	0	0	0	0	**773.000**
1.2.2.1.	"Želim i ja biti dobar učenik/učenica"	768.000						**768.000**		768.000					**768.000**
1.2.2.2.	Međunarodna razmjena mladih - suradnja na omladinskoj razini kroz neformalno učenje i interkulturalno druženje, Udruga Sveti Antun							**0**	5.000						**5.000**
1.2.3.	**Mjera: Usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada u strukovnim školama, visokom obrazovanju i ustanovama za obrazovanje odraslih, po načelima HKO-a**														
1.2.3.1.															
1.2.3.2.	APP:														
1.2.4.	**Mjera: Razvoj i provedba individualiziranih programa osposobljavanja i usavršavanja**														
1.2.4.1.															

1.2.4.2.	APP:														
1.2.5.	**Mjera: Ulaganje u mjere jednakog pristupa obrazovanju i sprečavanja ranog napuštanja škole**														
1.2.5.1.															
1.2.5.2.	APP:														
1.3.	**Prioritet: Povećanje dostupnosti, ulaganje u infrastrukturu i povezivanje s tržištem rada u odgojno-obrazovnom sustavu**	**1.052.297**	**0**	**0**	**2.543.658**	**0**	**95.940**	**3.691.895**	**1.034.297**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.034.297**
1.3.1.	**Mjera: Ulaganje u mjere samozapošljavanja i zapošljavanja**	1.052.297	0	0	2.000.000	0	0	**3.052.297**	1.034.297	0	0	0	0	0	**1.034.297**
1.3.1.1.	Program "Zaželi"				2.000.000			**2.000.000**							**0**
1.3.1.2.	Program "Zaželi", Općina Slavonski Šamac	1.052.297						**1.052.297**	1.034.297						**1.034.297**
1.3.2.	**Mjera: Ulaganje u mjere integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada**														
1.3.2.1.	APP:														
1.3.2.2.	APP:														
1.3.3.	**Mjera: Razvoj programa unapređenja poduzetničkih vještina**														
1.3.3.1.	APP:														
1.3.3.2.	APP:														
1.3.4.	**Mjera: Poticanje razvoja programa društvenog poduzetništva**	0	0	0	543.658	0	95.940	**639.598**							
1.3.4.1.	"I ja radim i doprinosim"				543.658		95.940								
1.3.4.2.	APP:														
1.3.4.3.	APP:														
1.3.4.4.	APP:														
1.3.4.5.	APP:														
1.4.	**Prioritet: Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi**	**42.271.064**	**0**	**72.000**	**238.062.701**	**0**	**0**	**280.405.765**	**2.362.173**	**0**	**36.000**	**13.385.649**	**0**	**0**	**15.783.822**
1.4.1.	**Mjera: Socijalno uključivanje i razvoj izvaninstitucionalnih socijalnih, kulturnih, društveno-korisnih te sportskih aktivnosti/usluga**	396.420	0	72.000	2.246.385	0	0	**2.714.805**	145.190	0	36.000	822.745	0	0	**1.003.935**
1.4.1.1.	Kroz aktivnosti poludnevnog boravka samostalniji i uključeni u zajednicu	91.350			517.650			**609.000**	43.500			246.500			**290.000**
1.4.1.2.	Usluga osobne asistencije za osobe s intelektualnim teškoćama Slavonski Brod	305.070			1.728.735			**2.033.805**	101.690			576.245			**677.935**
1.4.1.3.	Postojanje Udruge ublažava svakodnevne probleme			72.000				**72.000**			36.000				**36.000**
1.4.2.	**Mjera: Razvoj mreže pružatelja socijalnih usluga i jačanje njihovih kapaciteta**														
1.4.2.1.	Trajna edukacija djelatnika izvanbolničke HMS														

1.4.2.2.	APP:														
1.4.3.	**Mjera: Razvoj i organizacija aktivnosti volontiranja za socijalno isključene skupine**														
1.4.3.1.	APP:														
1.4.3.2.	APP:														
1.4.4.	**Mjera: Ulaganje u mjere zbrinjavanja starijih i nemoćnih i drugih skupina u nepovoljnom položaju**	6.381.144	0	0	36.159.816	0	0	**42.540.960**	554.983	0	0	3.144.904	0	0	**3.699.887**
1.4.4.1.	Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganja u potrebe pružatelja usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini	1.116.144			6.324.816			**7.440.960**	487.483			2.762.404			**3.249.887**
1.4.4.2.	Projekt Izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe Nova Kapela	5.250.000			29.750.000			**35.000.000**							**0**
1.4.4.4.	Dnevni boravak za umirovljenike, Općina Rešetari							**0**	67.500			382.500			**450.000**
1.4.4.5.	Programi pomoći starijim osobama, projekti pomoć u kući, Općina Velika Kopanica	15.000			85.000			**100.000**							**0**
1.4.5.	**Mjera: Ulaganje u razvoj i unapređenje sadržaja za promociju aktivnog i zdravog života i starenja**														
1.4.5.1.	APP:														
1.4.5.2.	APP:														
1.4.5.3.	APP:														
1.4.5.4.	APP:														
1.4.5.5.	APP:														
1.4.6.	**Mjera: Ulaganje u unapređenje sustava zdravstvene zaštite**	35.493.500	0	0	199.656.500	0	0	**235.150.000**	1.662.000	0	0	9.418.000	0	0	**11.080.000**
1.4.6.1.	Izrada studije utjecaja ekoloških čimbenika na zdravlje ljudi	126.000			714.000			**840.000**	42.000			238.000			**280.000**
1.4.6.2.	Nabavka vozila i pripadajuće opreme							**0**	1.620.000			9.180.000			**10.800.000**
1.4.6.3.	Izgradnja dnevne onkološke ambulante OB"dr.J.Benčević" u Slavonskom Brodu, V.Nazora 2a.(bruto prostor cca 400-450 m2	750.000			4.250.000			**5.000.000**							**0**
1.4.6.4.	Obnova paviljona pedijatrije (12)	562.500			3.187.500			**3.750.000**							**0**
1.4.6.5.	Opremanje studija za sestrinstvo, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević" Slavonski Brod (21)	60.000						**60.000**							**0**
1.4.6.6.	Opremanje edukacijskog centra i edukacijskog inkubatora	200.000						**200.000**							**0**
1.4.6.7.	Ustroj, izgradnja i opremanje: Regionalni simulacijsko-edukacijski centar za hitnu medicinu (SIMED)	2.550.000			14.450.000			**17.000.000**							**0**

1.4.6.8.	Sanacija krovišta i izgradnaj operacijskih sala, kirurškog odjela i jedinice intenzivnog liječenja, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	225.000			1.275.000			**1.500.000**							**0**
1.4.6.9.	Izgradnja interventnog centra,Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	4.500.000			25.500.000			**30.000.000**							**0**
1.4.6.10.	Opremanje zgrade poliklinike , Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	75.000			425.000			**500.000**							**0**
1.4.6.11.	Izgradanja kompleksa s bazenom za provođenje fizikalne terapije, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	22.500			127.500			**150.000**							**0**
1.4.6.12.	Izgradnja novog ulaza u zgradu kirurgije i rješavanej cjelovitosti OHBP odjela , Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	300.000			1.700.000			**2.000.000**							**0**
1.4.6.13.	Izgradnja i opremanje prostora za palijativnu skrb, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	60.000			340.000			**400.000**							**0**
1.4.6.14.	Zaštita spomenika kulture (obnavljanje bolničke ograde), Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	750.000			4.250.000			**5.000.000**							**0**
1.4.6.15.	Program za procjenu upravljanja rizicima, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	22.500			127.500			**150.000**							**0**
1.4.6.16.	Izgradanja bolničkog heliodroma	240.000			1.360.000			**1.600.000**							**0**
1.4.6.17.	Izgradnaj nove patologije s mrtvačnicom, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	3.000.000			17.000.000			**20.000.000**							**0**
1.4.6.18.	Izgradanja zgrade vešeraja, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	525.000			2.975.000			**3.500.000**							**0**
1.4.6.19.	Dogradnaj prostoar az arhivu, Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod	30.000			170.000			**200.000**							**0**
1.4.6.20.	Osiguranje dodatnog prostora parkiralište- za potrebe pacijenata i bolničkog osoblja	45.000			255.000			**300.000**							**0**
1.4.6.21.	Dodatno ulaganej u objekte bolničke kuhinje, nabave opreme za bolničku kuhinju prema zahtjevima HACCAP susatva, Opća bolnica Nova Gradiška	1.200.000			6.800.000			**8.000.000**							**0**
1.4.6.22.	Izgradanaj II faze bolnice i i opremanje bolnice , Opća bolnica Nova Gradiška	13.500.000			76.500.000			**90.000.000**							**0**
1.4.6.23.	Obnova vanjske ovojnice zgrade po principzu energetske učinkovitosti,Opća bolnica Nova Gradiška	4.500.000			25.500.000			**30.000.000**							**0**

1.4.6.24.	Izgradnaj i opremanej praonice rublja,Opća bolnica Nova Gradiška	1.500.000			8.500.000			**10.000.000**							**0**
1.4.6.25.	Adaptacija prostora i nabava opreme za OHBP, Opća bolnica Nova Gradiška	750.000			4.250.000			**5.000.000**							**0**
1.5.	**Prioritet: Suradnja s organizacijama civilnog društva i podrška njihovim aktivnostima**	**0**	**0**	**1.500**	**2.367.540**	**0**	**417.800**	**2.786.840**	**0**	**102.560**	**65.780**	**213.879**	**0**	**49.263**	**431.482**
1.5.1.	**Mjera: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za sudjelovanje i pružanje usluga u lokalnoj zajednici za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj, ekološku osviještenost, društveno koristan rad i participaciju građana u svrhu doprinosa kvaliteti života**	0	0	1.500	2.367.540	0	417.800	**2.786.840**	0	102.560	65.780	213.879	0	49.263	**431.482**
1.5.1.1.	"Jak kao Regoč"				259.138		45.730	**304.868**				86.379		15.243	**101.622**
1.5.1.2.	Usluge asistencije osobama s invaliditetom							**0**		102.560					**102.560**
1.5.1.3.	Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga koje pružaju udruge							**0**				127.500		22.500	**150.000**
1.5.1.4.	Bicikademija, Udruga LIMA				119.000		21.000	**140.000**							**0**
1.5.1.5.	Mali Pariz_Klakar, LIMA				34.000		6.000	**40.000**							**0**
1.5.1.6.	COOl Tour Lab, LIMA				850.000		150.000	**1.000.000**							**0**
1.5.1.7.	Tumač/prevoditelj znakovnog jezika gluhih., udruga gluhih BPŽ				232.192		40.975	**273.167**							**0**
1.5.1.8.	"pokreni se za život , bori se", Udruga Pozitiva Nova Gradiška				595.813		105.143	**700.956**							**0**
1.5.1.9.	Tumač/prevoditelj znakovnog jezika gluhih., udruga gluhih Nova Gradiška				146.837		25.912	**172.749**							**0**
1.5.1.10.	"Dani otvorenih vrata", DVD Oriovac			1500				**1.500**			500				**500**
1.5.1.11.	Gluhoća nas razdvaja od drugih ljudi				130.560		23.040	**153.600**			65.280			11.520	**76.800**
1.5.2.	**Mjera: Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa između javnih/privatnih organizacija i organizacija civilnog društva**														
1.5.2.1.	APP:														
1.5.2.2.	APP:														
1.5.3.	**Mjera: Promicanje volonterskog rada u zajednici, podrška aktivnostima zagovaranja za socijalno isključene skupine i pružanja socijalnih usluga**														
1.5.3.1.	APP:														
1.5.3.2.	APP:														
1.6.	**Prioritet: Jačanje dobrog upravljanja**	**0**	**0**	**235.500**	**1.334.500**	**0**	**0**	**1.570.000**	**0**	**0**	**22.500**	**127.500**	**0**	**0**	**150.000**
1.6.1.	**Mjera: Jačanje obostrane komunikacije s građanima i njihovo uključivanje u procese donošenja odluka**	0	0	51.000	289.000	0	0	**340.000**							
1.6.1.1.	InSB							**0**							

1.6.1.2.	Javne/sektorske rasprave kroz radionice i javna okupljanja			21.000	119.000			**140.000**							
1.6.1.3.	Osiguranje e-platforme građanima za dostupnosti akata za komentiranje			30.000	170.000			**200.000**							
1.6.1.4.	Formiranje neformalnih koalicija lokalne zajednice							**0**							
1.6.2.	**Mjera: Razvoj novih e-usluga**	0	0	90.000	510.000	0	0	**600.000**	0	0	22.500	127.500	0	0	**150.000**
1.6.2.1.	Uvođenje novih usluga za građane: ePisarnica			22.500	127.500			**150.000**							**0**
1.6.2.2.	Uvođenje novih usluga za građane: Informacijski servis Grada Slavonskog Broda			22.500	127.500			**150.000**							**0**
1.6.2.3.	Uvođenje novih usluga za građane: eŠkolstvo							**0**			22.500	127.500			**150.000**
1.6.2.4.	Uvođenje novih usluga za građane: CityHUB			22.500	127.500			**150.000**							**0**
1.6.2.5.	Uvođenje novih usluga za građane: eDozvola			22.500	127.500			**150.000**							**0**
1.6.3.	**Mjera: Jačanje kapaciteta službenika i dužnosnika za efikasno i participativno upravljanje razvojem**	0	0	94.500	535.500	0	0	**630.000**							**0**
1.6.3.1.	Programi jačanja kompetencija zaposlenih u Gradu Slavonskom Brodu			15.000	85.000			**100.000**							**0**
1.6.3.2.	Obrazovanje djelatnika Grada Slavonskog Broda na teme upravljanja razvojem i planiranja			67.500	382.500			**450.000**							**0**
1.6.3.3.	Edukacija zaposlenika Grada Slavonskog Broda u području upravljanja razvojem i planiranja			12.000	68.000			**80.000**							**0**
2.	**Cilj: Jačanje i povećanje konkurentnosti gospodarstva i učinkovitosti resursa**	**8.245.000**	**5.855.500**	**10.585.414**	**69.728.652**	**1.680.000**	**6.060.000**	**102.154.565**	**0**	**62.800.150**	**8.318.520**	**398.907.550**	**0**	**30.000**	**470.056.220**
2.1.	**Prioritet: Razvoj i unapređenje poduzetničke klime i infrastrukture**	**8.000.000**	**2.340.000**	**6.119.966**	**46.623.143**	**0**	**0**	**63.083.109**	**0**	**25.965.150**	**0**	**147.135.850**	**0**	**0**	**173.101.000**
2.1.1.	**Mjera: Unapređenje rada poduzetničkih zona i razvoj fizičke infrastrukture**	0	2.340.000	1.977.466	24.465.643	0	0	**28.783.109**	0	25.965.150	0	147.135.850	0	0	**173.101.000**
2.1.1.1.	Panonski zeleni industrijski park Nova Gradiška							**0**		281.250		1.593.750			**1.875.000**
2.1.1.2.	Nastavak izgradnje Poslovne zone "Vašarište" u Vrpolju							**0**		427.500		2.422.500			**2.850.000**
2.1.1.3.	Izgradnja infrastrukture u poduzetničkoj zoni, Rešetari							**0**		1.350.000		7.650.000			**9.000.000**
2.1.1.4.	Poslovno-gospodarska zona DAVOR		1.815.000		10.285.000			**12.100.000**							**0**
2.1.1.5.	Poslovna zgrada - Društveni Dom, Općina Davor		525.000		2.975.000			**3.500.000**							**0**
2.1.1.6.	Poduzetnički centar, Općina Nova Kapela							**0**		3.750.000		21.250.000			**25.000.000**
2.1.1.7.	Izmještanje 35kv i 10 kv dalekovoda u poduzetničkoj zoni, Općina Stara Gradiška							**0**		375.000		2.125.000			**2.500.000**
2.1.1.8.	Industrijski park Nova Gradiška d.o.o.							**0**		17.681.400		100.194.600			**117.876.000**

2.1.1.9.	Izgradnja komunalne infrastrukture u poduzetničkoj zoni "Čaplja" Oriovac - 2. etapa							**0**		300.000		1.700.000			**2.000.000**
2.1.1.10.	Izgradnja komunalne infrastrukture u gospodarskoj zoni u Šumeću							**0**		1.800.000		10.200.000			**12.000.000**
2.1.1.11.	Gospodarsko proizvodno-poslovna zona Bjeliš-Zapad			1.026.766	5.818.343			**6.845.109**							**0**
2.1.1.12.	Izgradnja osnovne komunalne infrastrukture u Proizvodno - poslovnoj zoni Okučani			800.700	4.537.300			**5.338.000**							**0**
2.1.1.13.	Poslovna zona Klokočevik			150.000	850.000			**1.000.000**							**0**
2.1.2.	**Mjera: Jačanje institucionalne podrške poduzetništvu**	0	0	42.500	257.500	0	0	**300.000**							**0**
2.1.2.1.	Edukacija udruga, poljoprivrednika, poduzetnika, Općina Velika Kopanica			5.000	45.000			**50.000**							**0**
2.1.2.2.	Provođenje informativnih radionica o mogućnostima financiranja projekata, Općina Velika Kopanica			7.500	42.500			**50.000**							**0**
2.1.2.3.	Program pomoći poduzetnicima i gospodarskim subjektima na području Općine Velika Kopanica			30.000	170.000			**200.000**							**0**
2.1.3.	**Mjera: Aktivnosti privlačenja investicija i promocija BPŽ kao atraktivne**							**0**							**0**
2.1.3.1.	APP:							**0**							**0**
2.1.3.2.	APP:							**0**							**0**
2.1.4.	**Mjera: Razvoj Poduzetničkih potpornih institucija (PPI) s ciljem podrške poduzetnicima**	8.000.000	0	4.100.000	21.900.000	0	0	**34.000.000**							**0**
2.1.4.1.	Inovacijski inkubator InnoBROD			2.100.000	11.900.000			**14.000.000**							**0**
2.1.4.2.	Tehnologijsko-inovacijski razvojni inkubator ruralne diverzifikacije, Općina Brodski Stupnik	8.000.000		2.000.000	10.000.000			**20.000.000**							**0**
2.1.5.	**Mjera: Aktiviranje neiskorištene fizičke imovine na području BPŽ od faze izrade prostornog plana do faze korištenja**							**0**							**0**
2.1.5.1.	APP:														
2.1.5.2.	APP:														
2.2.	**Prioritet: Povećanje konkurentnosti poduzetnika i ulaganja u istraživanje i razvoj**	**0**	**0**	**292.000**	**0**	**0**	**0**	**292.000**							
2.2.1.	**Mjera: Direktne potpore poduzetništvu**	0	0	292.000	0	0	0	**292.000**							
2.2.1.1.	Subvencije trgovačkim društvima, poljoprivrednicima i obrtnicima na posdručju Općine Brodski Stupnik			292.000				**292.000**							
2.2.2.	**Mjera: Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj**														
2.2.2.1.	Opremanje laboratorija masenim spektrofotmetrom, Foss ifratechom nova i titratorom; Regionalni centar za biotehnološka istraživanja i razvoj BPŽ d.o.o.														

2.2.3.	**Mjera: Promocija i poticanje razvoja društveno odgovornog poslovanja**														
2.2.3.1.	APP:														
2.2.3.2.	APP:														
2.2.3.3.	APP:														
2.2.3.4.	APP:														
2.2.3.5.	APP:														
2.2.4.	**Mjera: Jačanje povezanosti poduzetnika**														
2.2.4.1.	APP:														
2.2.4.2.	APP:														
2.2.4.3.	APP:														
2.2.4.4.	APP:														
2.2.4.5.	APP:														
2.3.	**Prioritet: Razvoj turizma i valorizacija kulturne i prirodne baštine**	**80.000**	**402.500**	**2.398.269**	**6.422.500**	**1.680.000**	**6.000.000**	**16.983.269**	**0**	**12.750.000**	**1.048.520**	**76.586.700**	**0**	**0**	**90.385.220**
2.3.1.	**Mjera: Razvoj i promocija turističke infrastrukture, unapređenje usluga i kapaciteta turističko-informativnih centara te povezivanje djelatnika u sektoru turizma i komplementarnim sektorima**	75.000	22.500	878.000	4.314.500	1.530.000	6.000.000	**12.820.000**	0	12.750.000	1.048.520	76.586.700	0	0	**90.385.220**
2.3.1.1.	Križni put sa dodatnim sadržajima - vjerski turizam							**0**			283.220				**283.220**
2.3.1.2.	Izgradnja kulturno-turističkog centra "Eko-etno kuća" u Vrpolju							**0**			540.300	3.061.700			**3.602.000**
2.3.1.3.	Info centar u Staroj Kapeli							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
2.3.1.4.	Obnova tvrđave u Staroj Gradiški							**0**		7.500.000		42.500.000			**50.000.000**
2.3.1.5.	Obnova časnički paviljona - memorijalno muzejski centar (muzej totalitarnih režima) s višenamjenskim dodatnim prostorom							**0**		3.000.000		17.000.000			**20.000.000**
2.3.1.6.	Obnova zgrade kazamata - KULA, tvrđava Brod							**0**		2.250.000		12.750.000			**15.000.000**
2.3.1.7.	Rekonstrukcija i opremanje zgrade „Stare općine“ za potrebe turističko-informativnog centra Općine Brodski Stupnik				900.000			**900.000**							**0**
2.3.1.8.	Uspostavljanje lokalne turističke info točke, općina Velika Kopanica				75.000	425.000		**500.000**							**0**
2.3.1.9.	Turistička signalizacija				35.000			**35.000**							**0**
2.3.1.10.	Edukacija, provođenje radionica kao informiranje lokalnih poduzetnika o mogućnistima ulaganja u turizam, TZ BPŽ				7.000			**7.000**							**0**
2.3.1.11.	BICIKLISTIČKE CESTE-STAZE, TZ NG				45.000	255.000		**300.000**							**0**
2.3.1.12.	NG VIZITOR CENTAR, TZ NG				75.000	425.000		**500.000**							**0**
2.3.1.13.	ŠETNICA NOVOGRADIŠKIH ZANIMLJIVOSTI, TZ NG				75.000	425.000		**500.000**							**0**
2.3.1.14.	Izgradnja "Centar za kulturu, turizam i ugostiteljstvo" Sikirevci, 2018-2020. god			300.000	1.700.000			**2.000.000**							**0**

2.3.1.15.	Izgradnja objekata I komunalne infrastrukture za projekte razvoja turizma na području općine Oriovac						6.000.000	**6.000.000**							**0**
2.3.1.16.	Slavonija Fest CMC festival			325.000				**325.000**							**0**
2.3.1.17.	Književno-zabavni kviz o životu i djelu Dragutina Tadijanovića			8.000				**8.000**							**0**
2.3.1.18.	Davenje potpore manifestacijama - TZ SB			70.000				**70.000**							**0**
2.3.1.19.	Studijska putovanja i suradnja s putničkim agencijama, TZ SB			5.000				**5.000**							**0**
2.3.1.20.	Provedba edukacija, TZ SB, Turistički ured, HTZ, Turističko vijeće			20.000				**20.000**							**0**
2.3.1.21.	Izgradnja turističke infrastrukture		22.500		127.500			**150.000**							**0**
2.3.1.22.	Razvoj turističkih kapaciteta, Općina Gornji Bogićevci	75.000		150.000	1.275.000			**1.500.000**							**0**
2.3.2.	**Mjera: Razvoj selektivnih oblika turizma kroz održivo korištenje kulturne, prirodne i tradicijske baštine te lovni turizam**	5.000	0	1.122.000	2.108.000	150.000	0	**3.385.000**							**0**
2.3.2.1.	Kulturni turizam (obnova lovačke kuće, organizacija manifestacija, izgradnja staza I ostalo), Općina Brodski Stupnik			192.000	1.088.000			**1.280.000**							**0**
2.3.2.2.	Izgradnja i opremanje lovačke kuće-Općina Brodski Stupnik			900.000				**900.000**							**0**
2.3.2.3.	Ulaganje u razvoj kampova na OPG-ima, Općina Velika kopanica				850.000	150.000		**1.000.000**							**0**
2.3.2.4.	Razvoj mreže biciklističkih staza kao specifičnog oblika turističke ponude (cikloturizam), Općina velika Kopanica			30.000	170.000			**200.000**							**0**
2.3.2.5.	Ulaganje u razvoj tranzitnog turizma, TZ BPŽ I HTZ	5.000						**5.000**							**0**
2.3.3.	**Mjera: Podrška promociji i jačanju turističke destinacije**	0	113.000	105.000	0	0	0	**218.000**							**0**
2.3.3.1.	Davanje potpora događajima I manifestacijama od strane TZ BPŽ		60.000					**60.000**							
2.3.3.2.	Potpora razvoju destinacijskih menadžment kompanija od strane TZ BPŽ		6.000					**6.000**							
2.3.3.3.	Potpora razvoju DMC – destinacija menadžment kompanija, TZ BPŽ		7.000					**7.000**							
2.3.3.4.	Potpora za uređenje turističke destinacije, TZ BPŽ		25.000					**25.000**							
2.3.3.5.	Organizacijska I financijska potpora projekata turističke tradicije, TZ BPŽ		15.000					**15.000**							
2.3.3.6.	Davanje potpore projektima u turizmu, TZ SB			45.000				**45.000**							
2.3.3.7.	Ulaganje u provedbu turističkih tradicijskih programa, TZ SB			30.000				**30.000**							
2.3.3.8.	Ulaganje u razvoj novih proizvoda - Izgradnja kampa na Poloju, TZ SB			20.000				**20.000**							
2.3.3.9.	Potpora razvoju destinacijskih menadžment kompanija, TZ SB			5.000				**5.000**							

2.3.3.10.	Poticanje i pomaganje razvoja turizma na područjima koja nisu turistički razvijena, TZ SB			5.000				**5.000**							
2.3.4.	**Mjera: Brendiranje proizvoda i turističke ponude BPŽ te promocija BPŽ kao turističke destinacije**	0	207.000	276.269	0	0	0	**483.269**							
2.3.4.1.	Autohtoni proizvodi, gastronomija-brendiranje. TZ BPŽ		40.000					**40.000**							
2.3.4.2.	Online komunikacije, ulaganje u izradu stranica I oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog I privatnog sektora, TZ BPŽ		17.000					**17.000**							
2.3.4.3.	Offline komunikacije, oglašavanje, opće oglašavanje I suradnja s novinama tiskovine idr., TZ BPŽ		20.000					**20.000**							
2.3.4.4.	Udruženo oglašavanje, TZ BPŽ I HTZ		40.000					**40.000**							
2.3.4.5.	Brošure i ostali tiskani materijali, TZ BPŽ		8.000					**8.000**							
2.3.4.6.	Dorada i dopuna turističkog filma, TZ BPŽ		7.000					**7.000**							
2.3.4.7.	Info ploče- smeđa signalizacija, TZ BPŽ		10.000					**10.000**							
2.3.4.8.	Sajmovi u RH, TZ BPŽ		30.000					**30.000**							
2.3.4.9.	Sajmovi u inozemstvu, TZ BPŽ		35.000					**35.000**							
2.3.4.10.	Proizvodnja multimedijalnih materijala, formiranje baze podataka i banke fotografija i grafičkih priprema, TZ BPŽ							**0**							
2.3.4.11.	Razvoj novog branda sa ljekovitim biljem slavonske Posavine kao polaznicom , TZ SB			12.000				**12.000**							
2.3.4.12.	Internet oglašavanje i PR članci, TZ SB			12.000				**12.000**							
2.3.4.13.	Internet stranice i upravljanje Internet stranicama			7.000				**7.000**							
2.3.4.14.	Viralne kampanje, TZ SB			2.000				**2.000**							
2.3.4.15.	Oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog i privatnog sektora na turističkim tržištima, TZ SB			120.420,83				**120.421**							
2.3.4.16.	Oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog i privatnog sektora, TZ SB			34.348,39				**34.348**							
2.3.4.17.	Opće oglašavanje i suradnja s novinarima, TZ SB			30.000,00				**30.000**							
2.3.4.18.	Kalendar s motivima grada, TZ SB			13.000,00				**13.000**							
2.3.4.19.	Brošure i ostali tiskani materijali, TZ SB			8.000,00				**8.000**							
2.3.4.20.	Suveniri i promo materijali, TZ SB			3.000,00				**3.000**							
2.3.4.21.	Info ploče, TZ SB			17.000,00				**17.000**							
2.3.4.22.	Smeđa signalizacija, TZ SB			2.500,00				**2.500**							
2.3.4.23.	Sajmovi, TZ SB			5.000,00				**5.000**							
2.3.4.24.	Posebne prezentacije, TZ SB			10.000,00				**10.000**							
2.3.5.	**Mjera: Valorizacija kulturne i turističke baštine**	0	60.000	17.000	0	0	0	**77.000**							
2.3.5.1.	Kulturno-turistička valorizacija slavonskobrodske industrijske baštine (nastavak realizacije projekta), TZ SB			12.000				**12.000**							

2.3.5.2.	Prometni znakovi u tvrđavi Brod, TZ SB			5.000				**5.000**							
2.3.5.3.	Izrada dodatne projektne dokumentacije za drveni most u tvrđavi „Brod“, TZ SB							**0**							
2.3.5.4.	kupovina kuće Gračan za zgradu muzeja, Općina Slavonski Šamac		60.000					**60.000**							
2.4.	**Prioritet: Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda te povećanje konkurentnosti primarnih proizvođača i prerađivača**	**165.000**	**3.113.000**	**1.775.178**	**16.683.009**	**0**	**60.000**	**21.796.187**	**0**	**24.085.000**	**7.270.000**	**175.185.000**	**0**	**30.000**	**206.570.000**
2.4.1.	**Mjera: Ulaganje u mjere povećanja proizvodne učinkovitosti te kvalitete**	165.000	0	1.125.000	6.375.000	0	0	**7.665.000**	0	1.100.000	0	5.950.000	0	0	**7.050.000**
2.4.1.1.	Organizirana proizvodnja svinja na području BPŽ, VSŽ, OBŽ	165.000						**165.000**		50.000					**50.000**
2.4.1.2.	POSTROJENJE ZA KONFEKCIONIRANJE POVRĆA U ORUBICI							**0**		1.050.000		5.950.000			**7.000.000**
2.4.1.3.	Izgradnja mini mljekare, Općina Staro Petrovo Selo			1.125.000	6.375.000			**7.500.000**							**0**
2.4.2.	**Mjera: Ulaganja u mjere povećanja kvalitete i dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te produljenje životnog vijeka proizvoda**	0	150.000	0	0	0	0	**150.000**	0	50.000	0	0	0	0	**50.000**
2.4.2.1.	Projekt uzgoja rasplodnih nazimica na području Brodsko-posavske županije		150.000					**150.000**		50.000					**50.000**
2.4.2.2.	Projekt unapređenja biljne proizvodnje							**0**							**0**
2.4.3.	**Mjera: Jačanje institucionalne podrške poljoprivrednim gospodarstvima**	0	953.000	347.000	90.000	0	60.000	**1.450.000**	0	100.000	70.000	0	0	30.000	**200.000**
2.4.3.1.	Projekt za unapređenje biljne proizvodnje sa Poljoprivrednim fakultetom		150.000					**150.000**							**0**
2.4.3.2.	Projekta kontrole plodnosti tla		200.000	140.000			60.000	**400.000**		100.000	70.000			30.000	**200.000**
2.4.3.3.	Projekt unapređenja biljne proizvodnje (2016. - 2019.)		603.000	207.000	90.000			**900.000**							**0**
2.4.4.	**Mjera: Stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta koje nije u funkciji**	0	100.000	0	0	0	0	**100.000**							**0**
2.4.4.1.	Projekti izmjere državnog poljoprivrednog zemljišta i geodetsko katastarske izmjere na području Brodsko-posavske županija - stavljanje u funkciju		100.000					**100.000**							**0**
2.4.4.2.	APP:							**0**							**0**
2.4.4.3.	APP:							**0**							**0**
2.4.5.	**Mjera: Okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta**	0	50.000	0	0	0	0	**50.000**	0	50.000	0	0	0	0	**50.000**
2.4.5.1.	Projekti izmjere državnog poljoprivrednog zemljišta i geodetsko katastarske izmjere na području Brodsko-posavske županija - s ciljem okrupnjivanja zemljišta		50.000					**50.000**		50.000					**50.000**
2.4.5.2.	APP:							**0**							**0**

2.4.6.	**Mjera: Neproizvodna ulaganja u diverzifikaciju djelatnosti i održivo korištenje resursa**	0	360.000	0	0	0	0	**360.000**	0	120.000	0	0	0	0	**120.000**
2.4.6.1.	Potpora LAG-ovima (lokalna akcijska grupa) Zapadna Slavonija, Posavina i Slavonska Ravnica - ulaganje u održivu proizvodnju		360.000					**360.000**		120.000					**120.000**
2.4.6.2.	APP:							**0**							**0**
2.4.6.3.	APP:							**0**							**0**
2.4.6.4.	APP:							**0**							**0**
2.4.6.5.	APP:							**0**							**0**
2.4.7.	**Mjera: Razvoj sustava navodnjavanja i detaljne kanalske mreže**	0	1.500.000	303.178	10.218.009	0	0	**12.021.187**	0	22.665.000	7.200.000	169.235.000	0	0	**199.100.000**
2.4.7.1.	Izgradnja sustava navodnjavanja na području općine Brodski Stupnik		1.500.000		8.500.000			**10.000.000**							**0**
2.4.7.2.	Plan navodnjavanja Brodsko-posavske županije, Upravni odjel za poljoprivredu							**0**		22.665.000		128.435.000			**151.100.000**
2.4.7.3.	Sustav navodnjavanja, Općina Garčin			228.178	1.293.009			**1.521.187**							**0**
2.4.7.4.	Ulaganje u Sustav navodnjavanja Orubica u Općini Davor							**0**			7.200.000	40.800.000			**48.000.000**
2.4.7.4.	Uređivanje i održavanje kanalske mreže u naseljima, Općina Velika Kopanica			75.000	425.000			**500.000**							**0**
3.	**Cilj: Razvoj komunalne i prometne infrastrukture, poštujući načela održivog razvoja i zaštitu bioraznolikosti**	**36.190.563**	**17.349.230**	**26.777.209**	**192.206.135**	**13.130.000**	**3.000.000**	**288.653.137**	**41.501.914**	**9.662.500**	**65.500.630**	**546.591.632**	**1.000.000.000**	**0**	**1.663.256.675**
3.1.	**Prioritet: Razvoj komunalne, energetske, prometne i društvene infrastrukture**	**26.619.493**	**16.782.500**	**23.282.209**	**176.584.385**	**10.750.000**	**3.000.000**	**257.018.587**	**38.335.027**	**9.662.500**	**64.850.630**	**546.591.632**	**1.000.000.000**	**0**	**1.659.439.788**
3.1.1.	**Mjera: Daljnje pokrivanje i obnova javnog vodoopskrbnog i odvodnog sustava uključujući oborinsku odvodnju**	2.175.547	0	2.415.150	40.347.282	0	0	**44.937.978**	32.262.255	3.450.000	15.075.106	276.328.331	0	0	**327.115.692**
3.1.1.1.	Sustav odvodnje otpadnih voda (kanalizacija) dužine 15 km s biološkim prečistačem, Općina Klakar							**0**			1.800.000	10.200.000			**12.000.000**
3.1.1.2.	Izgradnja vodovodne mreže u naseljima Općine Podcrkavlje, u kojima nema vodovodne mreže: Oriovčić, Dubovik, Matković Mala, Gornji Slatinik i Brodski							**0**		3.450.000		19.550.000			**23.000.000**
3.1.1.3.	Nastavak izgradnje sustava odvodnje Vrpolja - I Faza - Završetak							**0**			427.500	2.422.500			**2.850.000**
3.1.1.4.	Nastavak izgradnje sustava odvodnje Vrpolja - "II faza" - crpne stanice							**0**			465.000	2.635.000			**3.100.000**
3.1.1.5.	Izgradnja sustava odvodnje naselja Stari Perkovci i Čajkovci							**0**			1.830.000	10.370.000			**12.200.000**
3.1.1.6.	Izgradnja vodoopskrbe u naselju Staro Topolje	125.547			711.432			**836.978**	361.834			2.050.392			**2.412.226**

3.1.1.8.	Izgradnja vodoopskrbe u naselju Sredanci	150.000			850.000			**1.000.000**	225.000			1.275.000			**1.500.000**
3.1.1.9.	Nastavak izgradnje vodovodne mreže u Bukovlju -Projekt Vodovod d.o.o.							**0**	4.500.000						**4.500.000**
3.1.1.10.	Izgradnja vodovodne mreže u Šušnjevcima i Korduševcima - Projekt Vodovod d.o.o.							**0**	4.500.000						**4.500.000**
3.1.1.11.	,,Razvoj-vodno komunalne infrastrukture odvodnja Nova Gradiška-Cernik-Rešetari"							**0**	21.475.421			121.694.055			**143.169.476**
3.1.1.12.	Završetak vodospremnika i vodovodne mreže s cestom, Općina Rešetari							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
3.1.1.13.	Izgradnja vodoopskrbe naselja Poljane, dozvola za građenje							**0**			402.520	2.280.951			**2.683.471**
3.1.1.14.	Izgradnja vodoopskrbe naselja Donji Bogićevci, dozvola za građenje							**0**			320.478	1.816.042			**2.136.520**
3.1.1.15.	Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Vrpolje - Strizivojna, Općina Vrpolje							**0**			2.550.000	14.450.000			**17.000.000**
3.1.1.16.	Završetak izgradnje kanalizacijskog sustava općine Brodski Stupnik Projekt Brod 2				4.000.000			**4.000.000**							**0**
3.1.1.17.	Nastavak izgradnje kanalizacijske mreže od naselja Grabarje do nove škole u Podcrkavlju							**0**			600.000	3.400.000			**4.000.000**
3.1.1.18.	Izgradnja prometnica, vodovoda i kanalizacijske mreže u zoni malog gospodarstva općine Sibinj							**0**			2.400.000	13.600.000			**16.000.000**
3.1.1.19.	Nastavak izgradnje kanalizacijske mreže u Bukovlju i Vranovcima - Projekt Vodovod d.o.o.							**0**	1.200.000			6.800.000			**8.000.000**
3.1.1.20.	Izgradnja odvodnje otpadnih voda naselja Mašić i Medari							**0**			1.713.655	9.710.714			**11.424.369**
3.1.1.21.	Izgradnja odvodnje otpadnih voda radne zone Dragalić							**0**			294.913	1.671.177			**1.966.090**
3.1.1.22.	Izgradnja sustava odvodnje, Općina Nova Kapela							**0**			780.000	44.200.000			**44.980.000**
3.1.1.23.	Izgradnja sustava odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda naselja Okučani - izgradnja kanalske mreže							**0**			22.500	127.500			**150.000**
3.1.1.24.	Oborinska kanalizacijska mreža u Ruščici							**0**			1.200.000	6.800.000			**8.000.000**
3.1.1.25.	Oborinska kanalizacija Brodski Stupnik – Stari Slatinik				13.000.000			**13.000.000**							**0**
3.1.1.26.	Izgradnja oborinske kanalizacije, Općina Garčin			315.150	1.785.850			**2.101.000**							**0**
3.1.1.27.	Odvodnja oborinskih voda, Općina Nova Kapela							**0**							**0**
3.1.1.28.	Izgradnja vodovodne mreže Divoševci – Mala Kopanica				3.000.000			**3.000.000**							**0**
3.1.1.29.	IZGRADNJA ODVODNJE OTPADNIH VODA naselja Dubovac, Smrtić, Ratkovac i Trnava	1.000.000		2.000.000	17.000.000			**20.000.000**							**0**

3.1.1.30.	Izgradnja vodoopskrbne mreže naselja Giletinci	900.000		100.000				**1.000.000**							**0**
3.1.1.31.	Izgradnja vodoodvodnje u ulici Mostogradnja							**0**			43.539,50				**43.540**
3.1.2.	**Mjera: Razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture**	4.641.720	600.000	10.132.424	83.053.484	0	3.000.000	**101.427.628**	345.933	0	40.729.957	232.805.903	0	0	**273.881.794**
3.1.2.1.	Rekonstrukcija i izgradnja pješačkih i biciklističkih staza u Ruščici ukupne dužine 5 km							**0**			330.000	1.870.000			**2.200.000**
3.1.2.2.	Izgradnja pješačke staze u Zbjegu, Općina Bebrina							**0**			117.000	663.000			**780.000**
3.1.2.3.	Rekonstrukcija pješačke staze u Bebrini, Općina Bebrina							**0**				42.500			**42.500**
3.1.2.4.	Izgradnja pješačkih i biciklističkih staza u Općini Brodski Stupnik				8.000.000			**8.000.000**							**0**
3.1.2.5.	Izgradnja pješačke staze u ulici Sibinjskih žrtava, u naselju Sibinj u dužini L - 350 m							**0**			3.750	21.250			**25.000**
3.1.2.6.	Izgradnja pješačke staze u naselju Gornji Andrijevci u dužini L - 1.200 m							**0**			15.000	85.000			**100.000**
3.1.2.7.	Izgradnja pješačke staze u naselju Bartolovci, u dužini L - 170 m							**0**			33.000	187.000			**220.000**
3.1.2.8.	Pješačke staze, Općina Garčin							**0**			165.937	940.312			**1.106.249**
3.1.2.9.	Rekonstrukcija pješačke i izgradnja biciklističke staze u Bukovlju i Vranovcima							**0**			1.200.000	6.800.000			**8.000.000**
3.1.2.10.	Obnova ceste i pješačke staze u Školskoj ulici u Cerniku							**0**			112.312	636.437			**748.749**
3.1.2.11.	Izgradnja pješačke staze u naselju Giletinci							**0**			135.932	770.282			**906.214**
3.1.2.12.	Izgradnja pješačke staze u Požeškoj ulici u Cerniku							**0**			94.837	537.412			**632.249**
3.1.2.13.	Izgradnja pješačke staze u Rokovoj ulici u Cerniku							**0**			5.726	32.450			**38.176**
3.1.2.14.	Izgradnja pješačkih staza u naseljima Bili Brig, Nova Kapela i Batrina							**0**			1.324.500	7.505.500			**8.830.000**
3.1.2.15.	Izgradnja pješačke staze u naselju Smrtić							**0**			105.000	595.000			**700.000**
3.1.2.16.	Rekonstrukcija pješačke staze u naselju Divoševci i Kupina, Općina Velika Kopanica			105.000	595.000			**700.000**							**0**
3.1.2.17.	Rekonstrukcija pješačkih staza u naseljima Mala Kopanica, Velika Kopanica i Beravcima, Općina velika Kopanica			1.050.000	5.950.000			**7.000.000**							**0**
3.1.2.18.	SANACIJA PJEŠAČKIH STAZA u naseljima Dubovac, Kosovac i Trnava	150.000		150.000	1.200.000			**1.500.000**							**0**
3.1.2.19.	Šetnice Stari Slatinik - Lovčić							**0**			149.333	846.221			**995.554**
3.1.2.20.	Izgradnja nove općinske zgrade u Klakaru							**0**			375.000	2.125.000			**2.500.000**
3.1.2.21.	Rekonstrukcija i modernizacija Općinske zgrade, Općina Velika Kopanica							**0**			375.000	2.125.000			**2.500.000**

3.1.2.23.	Obnova stambenih zgrada u vlasništvu RH na području naselja Stara Gradiška							**0**			2.250.000	12.750.000			**15.000.000**
3.1.2.24.	Rekonstrukcija i opremanje zgrade „Stare općine“ za potrebe igraonice i turističko-informativnog centra Općine Brodski Stupnik				900.000			**900.000**							**0**
3.1.2.25.	Eko selo Lovčić – rekonstrukcija i prenamjena zgrade škole, Općina Brodski Stupnik				1.500.000			**1.500.000**							**0**
3.1.2.26.	Eko selo Lovčić – rekonstrukcija i prenamjena zgrade Školskog stana, Općina Brodski Stupnik				1.400.000			**1.400.000**							**0**
3.1.2.27.	Uređenje parka uz školu Stari Slatinik			50.000	450.000			**500.000**							**0**
3.1.2.28.	Rekonstrukcija stare škole u poslovno-stambenu građevinu u Čajkovcima							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
3.1.2.29.	Izgradnja srednje škole sa sportskom dvoranom u Vrpolju							**0**			4.500.000	25.500.000			**30.000.000**
3.1.2.30.	Rekonstrukcija objekta stare škole u naselju Dubovik							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
3.1.2.31.	Izgradnja školsko športske dvorane OŠ Sikirevci u Sikirevcima							**0**			1.864.401	10.564.942			**12.429.343**
3.1.2.32.	Rekonstrukcija stare općine i škole, Općina Sikirevci							**0**			37.500	212.500			**250.000**
3.1.2.33.	Adaptacija objekta školskog sportskog centra na području općine Rešetari							**0**			135.000	765.000			**900.000**
3.1.2.34.	Izgradnja školsko sportske dvorane uz OŠ Dragalić							**0**			1.069.853	6.062.502			**7.132.355**
3.1.2.35.	Izgradnja i modernizacija sportsko-rekreacijskog centra Kopanica, Općina Velika Kopanica			1.275.000	7.225.000			**8.500.000**							**0**
3.1.2.36.	Dom za mlade u naselju Adžamovci i izgradnja dječjeg vrtića (predškolski odgoj)							**0**			72.000	408.000			**480.000**
3.1.2.37.	Projekti izgradnje dječjih igrališta u naseljima Donji Crnogovci i Štivica							**0**			13.500	76.500			**90.000**
3.1.2.38.	Izgradnja dječjeg vrtića, Općina Podcrkavlje							**0**			375.000	2.125.000			**2.500.000**
3.1.2.39.	Izgradnja dječjeg vrtića u naselju Dragalić							**0**			274.500	1.555.500			**1.830.000**
3.1.2.40.	Gradnja dječjeg vrtića u Davoru							**0**			525.000	2.975.000			**3.500.000**
3.1.2.41.	Izgradnja dječjeg vrtića u Sibinju	911.006			5.162.369			**6.073.375**							**0**
3.1.2.42.	Dječji vrtić u Garčinu			774.375	4.388.125			**5.162.500**							**0**
3.1.2.43.	Izgradnja dječjeg vrtića, Općina Velika Kopanica							**0**			450.000	2.550.000			**3.000.000**
3.1.2.44.	Izgradnja i opremanje dječjih igrališta u svim naseljima Općine velika Kopanica							**0**			75.000	425.000			**500.000**
3.1.2.45.	Proširenje dječje vrića Oriovac	1.800.000		200.000				**2.000.000**							**0**
3.1.2.46.	Rekonstrukcija i opremanje igraonice u Donjim Andrijevcima	193.028			1.093.824			**1.286.852**							**0**

3.1.2.47.	Nastavak sanacije i uređenje zgrade Općine Vrpolje							**0**			90.000	510.000			**600.000**
3.1.2.48.	Obnova društvenog doma u naselju Gornji Varoš							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.2.49.	Izgradnja i opremanje društvenog i vatrogasnog doma u Podcrkavlju							**0**			675.000	3.825.000			**4.500.000**
3.1.2.50.	Dom Stari Slatinik - energetska obnova i proširenje			350.000	3.150.000			**3.500.000**							**0**
3.1.2.51.	Rekonstrukcija društvenog doma u Lovčiću			50.000	450.000			**500.000**							**0**
3.1.2.52.	Sanacija i uređenje društvenog doma u Starim Perkovcima							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.2.53.	Rekonstrukcija i dogradnja društvenog doma u Garčinu			219.750	1.245.250			**1.465.000**			195.000	1.105.000			**1.300.000**
3.1.2.54.	Društveni dom u Jarugama - postavljanje grijanja							**0**			38.102	215.915			**254.017**
3.1.2.55.	Dovršenje izgradnje Društvenog doma u naselju Dubovac							**0**			105.000	595.000			**700.000**
3.1.2.56.	Izgradnja Društvenog doma u naselju Kosovac							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.2.57.	Rekonstrukcija društvenog doma u Benkovcu							**0**			48.834	276.729			**325.563**
3.1.2.58.	Rekonstrukcija i dogradnja društvenog doma u Trnjanima			135.000	765.000			**900.000**							**0**
3.1.2.59.	Rekonstrukcija i dogradnja društvenog doma, Općina Gundinci							**0**			525.000	2.975.000			**3.500.000**
3.1.2.60.	Dom za društvene potrebe u naselju Rešetari							**0**			330.000	1.870.000			**2.200.000**
3.1.2.61.	Izgradnja društvenog doma u naselju Kupina, Općina Velika Kopanica							**0**			135.000	765.000			**900.000**
3.1.2.62.	Izgradnja društvenog doma, Bečic	800.000		200.000				**1.000.000**							**0**
3.1.2.63.	Rekonstrukcija i adaptacija Društvenih domova na području Općine Staro Petrovo Selo			120.000	680.000			**800.000**							**0**
3.1.2.64.	OBNOVA DRUŠTVENOG DOMA SMRTIĆ	40.000		80.000	680.000			**800.000**							**0**
3.1.2.65.	IZGRADNJA DRUŠTVENOG DOMA KOSOVAC I POPRATNIH SADRŽAJA				1.500.000			**1.500.000**							**0**
3.1.2.66.	Izgradnja sportske dvorane u Ruščici							**0**			900.000	5.100.000			**6.000.000**
3.1.2.67.	Sportski objekt – Brodski Stupnik			70.000	630.000			**700.000**							**0**
3.1.2.68.	Sportski objekt – Stari Slatinik			90.000	810.000			**900.000**							**0**
3.1.2.69.	Izgradnja sportske dvorane u Općini Brodski Stupnik			800.000	7.200.000			**8.000.000**							**0**
3.1.2.70.	Izgradnja Sportsko-rekreacijskog centra u Gornjim Bogićevcima							**0**			270.000	1.530.000			**1.800.000**
3.1.2.71.	Izgradnja sportsko rekreacijskog centra u Bukovlju							**0**			1.125.000	6.375.000			**7.500.000**
3.1.2.72.	Rekonstrukcija nogometnog igrališta u naselju Sapci			150.000	850.000			**1.000.000**			5.339	30.255			**35.594**
3.1.2.73.	Obnova zgrade NK Divoševci, Općina Velika Kopanica			45.000	255.000			**300.000**							**0**

3.1.2.74.	Proširenje (dogradnja) sportske dvorane u Oriovcu							**0**			1.050.000	5.950.000			**7.000.000**
3.1.2.75.	Izgradnja svlačiona sa tribinama Gornjoj Vrbi, 447m" površine prostorija sportske namjene			246.899	1.399.096			**1.645.995**							**0**
3.1.2.76.	Uređenje sportsko-rekreacionog centra Čaplja (uređenje sportskog terena, izgradnja dječjih igrališta, uređenje kupališta I dr.)			600.000	2.400.000			**3.000.000**							**0**
	Uređenje sportsko-rekreacionog centra Čaplja (uređenje sportskog terena, izgradnja dječjih igrališta, uređenje kupališta I dr.)		500.000	500.000	4.000.000			**5.000.000**							**0**
3.1.2.77.	Izgradnja športske dvorane Lužani			750.000	4.250.000			**5.000.000**							**0**
3.1.2.78.	Izgradnja staračkog doma u Vrpolju							**0**			1.050.000	5.950.000			**7.000.000**
3.1.2.79.	Izgradnja zatvora - kaznionice u Vrpolju							**0**			15.000.000	85.000.000			**100.000.000**
3.1.2.80.	Dom za stare i nemoćne u Garčinu			349.500	1.980.500			**2.330.000**							**0**
3.1.2.81.	Izgradnja doma za starije u Oriovcu						3.000.000	**3.000.000**							**0**
3.1.2.82.	Rekonstrukcija Vatrogasnog doma i izgradnja skladišta za potrebe DVD-a Brodski Stupnik			100.000	900.000			**1.000.000**							**0**
3.1.2.83.	Izgradnja vatrogasnog doma, DVD Garčin			405.000	2.295.000			**2.700.000**							**0**
3.1.2.84.	Obnova doma DVD Mala Kopanica	166.343			942.610			**1.108.953**	142.967			810.144			**953.110**
3.1.2.85.	Obnova doma DVD Divoševci, Općina Velika Kopanica			45.000	255.000			**300.000**							**0**
3.1.2.86.	Proširenje Vatrogasnog doma Oriovac			150.000	1.350.000			**1.500.000**							**0**
3.1.2.87.	Uređenje Trga kralja Tomislava Donji Andrijevci	166.343			942.610			**1.108.953**	142.967			810.144			**953.110**
3.1.2.88.	Uređenje ribnjaka u Donjim Andrijevcima	15.000			85.000			**100.000**	60.000			340.000			**400.000**
3.1.2.89.	Izgradnja javne građevine- vatrogasni dom u Sikirevcima II. faza							**0**			239.424	1.356.739			**1.596.163**
3.1.2.90.	Rekonstrukcija kata postojeće zgrade vatrogasnog doma za potrebe ambulante, ordinacije liječnika obit. medicine i stomat. ordinacije za područje općine Dragalić							**0**			214.177	1.213.670			**1.427.847**
3.1.2.91.	Izgradnja doma za starije i nemoćne osobe u Novoj Kapeli							**0**			1.650.000	9.350.000			**11.000.000**
3.1.2.92.	Rekonstrukcija društvenog doma u Vrbovljanima	400.000	100.000	100.000				**600.000**							**0**
3.1.2.93.	Rekonstrukcija društvenog doma u Rogoljima			200.000	1.800.000			**2.000.000**							**0**
3.1.2.94.	Rekonstrukcija i adaptiranje građevina u vlasništvu Općine Sikirevci: stara škola Sikirevci, stan u vlasništvu općine, potkrovlje ambulanta Jaruge			45.000	255.000			**300.000**							**0**
3.1.2.95.	Uređenje parka u Trnjanima			15.000	85.000			**100.000**							**0**
3.1.2.96.	Uređenje parka u Bickom Selu			18.000	102.000			**120.000**							**0**
3.1.2.97.	Uređenje centra Garčina			15.000	85.000			**100.000**							**0**
3.1.2.98.	Izgradnja višenamjenskog objekta na igralištu u Garčinu			288.900	1.637.100			**1.926.000**							**0**

3.1.2.99.	Adaptacija Društvenog doma u Lazama			390.000	2.210.000			**2.600.000**							**0**
3.1.3.	**Mjera: Razvoj komunalne infrastrukture za poboljšanje kvalitete života**	500.000	250.000	2.307.135	9.493.270	0	0	**12.550.405**	4.189.339	0	6.120.912	31.837.672	0	0	**42.147.923**
3.1.3.1.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Ruščici							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
3.1.3.2.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Gornjoj Bebrini							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.3.3.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Klakaru							**0**			105.000	595.000			**700.000**
3.1.3.4.	Izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete u Donjoj Bebrini							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.3.5.	Rekonstrukcija javne rasvjete u naselju Tomica							**0**			75.000	425.000			**500.000**
3.1.3.6.	Modernizacija javne rasvjete u mjestu Kindrovo							**0**			22.500	127.500			**150.000**
3.1.3.7.	Modernizacija javne rasvjete u mjestu Donji Slatinik							**0**			22.500	127.500			**150.000**
3.1.3.8.	Izgradnja javne rasvjete u Ulici sv. Bartola u naselju Bartolovci u dužini L - 770 m							**0**			120.000				**120.000**
3.1.3.9.	Izgradnja javne rasvjete u Ulici sv. Ivana Krstitelja u naselju Sibinj u dužini L - 350 m							**0**			70.000				**70.000**
3.1.3.10.	Nastavak izgradnje javne rasvjete u Vrpolju							**0**			75.000	425.000			**500.000**
3.1.3.11.	Izgradnja javne rasvjete u Čajkovcima							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
3.1.3.12.	Javna rasvjeta Garčin 1			60.000	340.000			**400.000**							**0**
3.1.3.13.	Javna rasvjeta Trnjani			270.000	1.530.000			**1.800.000**							**0**
3.1.3.14.	Javna rasvjeta Zadubravlje							**0**			60.000	340.000			**400.000**
3.1.3.15.	Izgradnja javne rasvjete Garčin 2				50.000,00			**50.000**							**0**
3.1.3.16.	Izgradnja javne rasvjete Bicko Selo				50.000,00			**50.000**							**0**
3.1.3.17.	Izgradnja javne rasvjete Klokočevik				50.000,00			**50.000**							**0**
3.1.3.18.	Izgradnja javne rasvjete Vrhovina				40.000,00			**40.000**							**0**
3.1.3.19.	Izgradnja javne rasvjete pomoćnog nogometnog igrališta u Kruševici				187.000,00			**187.000**							**0**
3.1.3.20.	Javna rasvjeta u ulicama Kolodvorska, Savska cesta, Kneza Branimira, Mostogradnja, te na igralištu u Kruševici							**0**			116.188	658.400			**774.588**
3.1.3.21.	Izgradnja javne rasvjete u ulici Masleničkih vitezova, Dražena Majića i Vinogradskoj							**0**			52.500	297.500			**350.000**
3.1.3.22.	Rekonstrukcija javne rasvjete, Općina Nova Kapela							**0**			600.000	3.400.000			**4.000.000**
3.1.3.23.	Rekonstrukcija javne rasvjete ugradnjom led rasvjetnih tijela s mogućnošću regulacije, Općina Stara Gradiška							**0**			225.000	1.275.000			**1.500.000**
3.1.3.24.	Dovršetak izgradnja učinkovite i ekološke javne rasvjete u cijeloj Općini, ugradnja LED rasvjete, Općina Velika Kopanica							**0**			750.000	4.250.000			**5.000.000**

3.1.3.25.	Elektromontažni radovi i nabava rasvjetnih tijela i opreme za modernizaciju javne rasvjete u Ulici Eugena Kvaternika u naselju Sibinj u dužini L - 1170 m			70.000				**70.000**			6.000	34.000			**40.000**
3.1.3.26.	Projekt izrade energetskog pregleda i modernizacije javne rasvjete, Općina Staro Petrovo Selo							**0**			25.500	144.500			**170.000**
3.1.3.27.	Uređenje groblja na području Općine Brodski Stupnik (4 groblja)				300.000			**300.000**							**0**
3.1.3.28.	Uređenje groblja u Garčinu			128.570	728.566			**857.136**							**0**
3.1.3.29.	Uređenje groblja u Zadubravlju			72.077	408.436			**480.513**							**0**
3.1.3.30.	Uređenje nadstrešnice na Groblju Cernik			312.500				**312.500**			312.500				**312.500**
3.1.3.31.	Uređenje groblja u Trnjanima			17.738	100.518			**118.256**							**0**
3.1.3.32.	Uređenje groblja u Trnjanima prav.			15.000	85.000			**100.000**							**0**
3.1.3.33.	Uređenje groblja u Vrhovini			7.500	42.500			**50.000**							**0**
3.1.3.34.	Uređenje groblja u Klokočeviku			60.000	340.000			**400.000**							**0**
3.1.3.35.	Uređenje groblja u Klokočeviku prav.			7.500	42.500			**50.000**							**0**
3.1.3.36.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Krajačići			80.000	720.000			**800.000**							**0**
3.1.3.37.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Lovčići			60.000	540.000			**600.000**							**0**
3.1.3.38.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Oriovčić							**0**			22.500	127.500			**150.000**
3.1.3.39.	Izgradnja i opremanje zgrade mrtvačnice u naselju Mala Kopanica			150.000	850.000			**1.000.000**							**0**
3.1.3.40.	Izgradnja ograde na mjesnom groblju sv. Bartola u naselju Bartolovci u dužini L - 170 m							**0**			37.500	212.500			**250.000**
3.1.3.41.	Izgradnja ograde na mjesnom groblju u naselju Jakačina Mala u dužini L - 70 m							**0**			22.500	127.500			**150.000**
3.1.3.42.	Mrtvačnica na groblju u Vrhovini							**0**			52.500	297.500			**350.000**
3.1.3.43.	Izgradnja mrtvačnice u naselju Zapolje							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.3.44.	Uređenje fasada na šest mrtvačnica na mjesnim grobljima, Općina Staro Petrovo Selo							**0**			30.000	170.000			**200.000**
3.1.3.45.	Uređenje grobalja u općini Nova Kapela							**0**			450.000	2.550.000			**3.000.000**
3.1.3.46.	Izgradnja mrtvačnice u Srednjem Lipovcu							**0**			180.000	1.020.000			**1.200.000**
3.1.3.47.	Uređenje komemoracijskog plato ispred ulaza u mrtvačnicu na mjesnom groblju u Starom Petrovom Selu							**0**			30.000	170.000			**200.000**
3.1.3.48.	Uređenje i opremanje groblja, izgradnja ograde i parkirališta na području Općine Velika Kopanica			300.000	1.700.000			**2.000.000**							**0**
3.1.3.49.	Izgradnja komunalne infrastrukture u ZMG „Biđevi“ Ruščica							**0**			630.000	3.570.000			**4.200.000**
3.1.3.50.	Uređenje javnih površina općine Brodski Stupnik - Izgradnja autobusnih nadstrešnica			11.250	63.750			**75.000**							**0**

3.1.3.51.	Uređenje centra i javnih površina u centru Vrpolja							**0**			150.000	850.000			**1.000.000**
3.1.3.52.	Uređenje parka u naselju Rešetari							**0**			37.500	212.500			**250.000**
3.1.3.53.	Uređenje i rekonstrukcija mjesnog parka u naselju Velika Kopanica			75.000	425.000			**500.000**							**0**
3.1.3.54.	Izgradnja asfaltnog igrališta, parkirališta i vrtne sjenice u naselju Dubovac							**0**							**0**
3.1.3.55.	Rekonstrukcija tribina s građenjem nadstrešnice, rekonstrukcija parkirališta, nogometnog igrališta i građenje malonogometnog igrališta i rasvjete nogometnog igrališta u Ulici Grigora Viteza							**0**	4.189.339						**4.189.339**
3.1.3.56.	Uređenje okoliša ispred društvenog doma u Jarugama							**0**			40.724	230.772			**271.496**
3.1.3.57.	Uređenje Trga Matije Antuna Relkovića u Davoru							**0**			300.000	1.700.000			**2.000.000**
3.1.3.58.	Uređenje trga u Novoj Kapeli							**0**			600.000	3.400.000			**4.000.000**
3.1.3.59.	Asfaltiranje i uređenje trga dr. F. Tuđmana, Okučani	500.000	250.000	410.000				**1.160.000**							**0**
3.1.3.60.	Osnivanje i opremanje komunalnog društva, Općina Velika Kopanica			100.000	900.000			**1.000.000**							**0**
3.1.3.61.	Projektiranje i izgradnja općinskog trga ispred zgrade Općine Velika Kopanica			100.000				**100.000**							**0**
3.1.4.	**Mjera: Proširenje dostupnosti širokopojasnog interneta**	3.250.000	13.750.000	0	0	0	0	**17.000.000**							**0**
3.1.4.1.	Izgradnja poslovne infrastrukture, mreže wi -fi, Općina Velika Kopanica	150.000	850.000					**1.000.000**							**0**
3.1.4.2.	Izgradnja širokopojasne infrastrukture - interneta, Općina Nova Kapela	2.250.000	12.750.000					**15.000.000**							**0**
3.1.4.3.	Izgradnja širokopojasne infrastrukture - interneta, Općina Brodski Stupnik	850.000	150.000					**1.000.000**							**0**
3.1.5.	**Mjera: Daljnji razvoj plinske mreže u nepokrivenim područjima**	300.000	1.700.000	0	0	0	0	**2.000.000**							**0**
3.1.5.1.	Izgradnja plinske mreže u naselju Kupina, Općina Velika Kopanica	300.000	1.700.000					**2.000.000**							**0**
3.1.6.	**Mjera: Razvoj toplovodne mreže**							**0**	1.087.500	6.162.500	0	0	0	0	**7.250.000**
3.1.6.1.	Izgradnja toplovoda u naselju Vrpolju							**0**	712.500	4.037.500					**4.750.000**
3.1.6.2.	Izgradnja toplovoda u naselju Stara Gradiška							**0**	375.000	2.125.000					**2.500.000**
3.1.7.	**Mjera: Unapređenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom**	1.250.000	7.500	1.479.900	7.975.000	0	0	**10.712.400**	0	0	1.076.775	1.749.725	1.000.000.000	0	**1.002.826.500**
3.1.7.1.	Sanacija odlagališta komunalnog otpada „Stružice“ općina Gundinci							**0**			300.000	1.700.000			**2.000.000**
3.1.7.2.	Izgradnja reciklažnog dvorišta s pristupnom cestom, Općina Rešetari							**0**			525.000				**525.000**
3.1.7.3.	Projektiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta u Starom Petrovom Selu							**0**			243.000				**243.000**
3.1.7.4.	Termička obrada komunalnog otpada, Općina Davor i Komunalac Davor d.o.o.							**0**					1.000.000.000		**1.000.000.000**

3.1.7.5.	Izgradnja reciklažnog dvorišta, Općina Brodski Stupnik			250.000	2.250.000			**2.500.000**							**0**
3.1.7.6.	Izgradnja reciklažnog dvorišta u Proizvodno – poslovnoj zoni Okučani			30.000	270.000			**300.000**							**0**
3.1.7.7.	Nabava kontejnera za zelene otoke i kanti za domaćinstva, Općina Velika Kopanica			75.000	425.000			**500.000**							**0**
3.1.7.8.	Sanacija nelegalnog odlagališta otpada Garčica, Općina Velika Kopanica		7.500	42.500				**50.000**							**0**
3.1.7.9.	Izgradnja reciklažnog dvorišta, Općina Oriovac			200.000	1.800.000			**2.000.000**							**0**
3.1.7.10.	Izgradnja reciklažnog dvorišta u Trnjanima			300.000	1.700.000			**2.000.000**			8.775	49.725			**58.500**
3.1.7.11.	Projektiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta općine Nova Kapela			270.000	1.530.000			**1.800.000**							**0**
3.1.7.12.	Izgradnja Reciklažnog dvorišta u Poslovnoj zoni Cernik	1.250.000		312.400				**1.562.400**							**0**
3.1.8.	**Mjera: Daljnji razvoj prometne infrastrukture i intermodalnog prometnog sustava**	13.983.226	300.000	6.703.400	35.540.550	10.750.000	0	**67.277.176**	450.000	50.000	1.847.880	3.870.000	0	0	**6.217.880**
3.1.8.1.	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Brodski Stupnik			400.000	3.600.000			**4.000.000**			430.000	3.870.000			**4.300.000**
3.1.8.2.	Izgradnja spojne ceste-Lokalna cesta Brodski Stupnik-Slobodnica			700.000	6.300.300			**7.000.300**							**0**
3.1.8.3.	Gospodarska zona – nastavka izgradnje komunalne infrastrukture (ceste), Općina Brodski Stupnik			100.000	900.000			**1.000.000**							**0**
3.1.8.4.	Biciklističke staze općine Brodski Stupnik			300.000	7.200.000			**7.500.000**							**0**
3.1.8.5.	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Oriovac	3.200.000		800.000				**4.000.000**							**0**
3.1.8.6.	Izgradnja kolnika cesta u ulicama: Vukovarska, Livade, Diljska, Đurine i Ribarska u naselju Slobodnica			450.000	2.550.000			**3.000.000**							**0**
3.1.8.7.	Izgradnja ceste u ulici Ivana Mažuranića u Slobodnici			95.000	255.000			**350.000**							**0**
3.1.8.8.	Rekonstrukcija kolnika u ulici Matije Gupca u Sibinju - produžetak ispred željezničke stanice			200.000				**200.000**							**0**
3.1.8.9.	Rekonstrukcija Ulice bagrema u Sibinju			50.000				**50.000**							**0**
3.1.8.10.	Gradnja i rekonstrukcija ceste u Ulici Bagrema u naselju Sibinj, I. faza u dužini L - 326,55 m	150.000						**150.000**							**0**
3.1.8.11.	Izrada projektne dokumentacije za izgradnju kolnika cesta u Ulicama Vukovarska, Livade, Diljska, Đurine i Ribarska, u naselju Slobodnica, dužina kolnika L - 1853, 45 m			50.000				**50.000**							**0**
3.1.8.12.	Sanacija ceste u ulici Lj. Gaja u Kruševici	700.000		200.000				**900.000**							**0**
3.1.8.13.	Sanacija ceste u ulici Matije Gupca u Slavonskom Šamcu							**0**	200.000	50.000	127.880				**377.880**
3.1.8.14.	Izgradnja kolnika u ulici Hrvatskih branitelja	600.000		200.000				**800.000**							**0**

3.1.8.15.	Izgradnja biciklističkih staza i rekonstrukcija nogostupa u naselju Donji Andrijevci	1.033.226			5.854.947			**6.888.173**							**0**
3.1.8.16.	Izgradnja kolnika i oborinske odvodnje u Dalmatinskoj ulici, Donji Andrijevci	,			593.211			**593.211**							**0**
3.1.8.17.	Izgradnja kolnika prema groblju, Novo Topolje							**0**			300.000				**300.000**
3.1.8.18.	Izgradnja semafora u Brodskom Stupniku i Starom Slatiniku	400.000		400.000				**800.000**							**0**
3.1.8.19.	Izrada projektne dokumentacije za obilaznicu naselja Sibinj - DC 5252, Hrvatske ceste					750.000		**750.000**							**0**
3.1.8.20.	Izgradnja obilaznicu naselja Sibinj - DC 5252, Hrvatske ceste	5.000.000				10.000.000		**15.000.000**							**0**
3.1.8.21.	Asfaltiranje i uređenje ulice HVO u Okučanima	500.000	200.000	100.000				**800.000**							**0**
3.1.8.22.	Rekonstrukcija prometnice u Okučanima , dijela ulice Stjepana Radića k.č.br.1222/2 u k.o. Okučani (od kućnog broja 108	300.000	100.000	100.000				**500.000**							**0**
3.1.8.23.	Izgradnja nerazvrstane ceste u Okučanima – Ulica Psunjska			118.400	500.000			**618.400**							**0**
3.1.8.24.	Rekonstrukcija i uređenje županijske ceste Ž(4218) u centru naselja Velika Kopanica	1.500.000		1.500.000				**3.000.000**							**0**
3.1.8.25.	Izgradnja prometnice u Firovoj ulici u općini Gornja Vrba							**0**	250.000		990.000				**1.240.000**
3.1.8.26.	Izgradnja prometnice u Brkićevoj ulici u Gornjoj vrbi				1.875.000			**1.875.000**							**0**
3.1.8.27.	Izgradnja ceste u ulicama J.J. Strossmayera I Vladimira Nazora u Gornjoj Vrbi				838.412,50			**838.413**							**0**
3.1.8.28.	Izgradnja biciklističke staze u Ul. Vrbskih žrtava u Gornjoj Vrbi				823.680,00			**823.680**							**0**
3.1.8.29.	Izgradnja pothodnika ispod želježničke pruge, pješačke I biciklističke staze, Općina Oriovac			750.000	4.250.000,00			**5.000.000**							**0**
3.1.8.30.	Izgradnja ceste (obilaznice) oko groblja Oriovac	600.000		150.000				**750.000**							**0**
3.1.8.31.	Postavljane 2 autobusne čekaonice u KRUŠEVICI I SL.ŠAMCU			40.000				**40.000**							**0**
3.1.9.	**Mjera: Razvoj strateške, prostorno-planske, projektne i studijske dokumentacije**	519.000	175.000	244.200	174.800	0	0	**1.113.000**							**0**
3.1.9.1.	Izrada Urbanističkog plana uređenja "Petnja", Brodsko-posavska županija i Općina Sibinj i Općina Podcrkavlje		175.000	175.000				**350.000**							**0**
3.1.9.2.	Izrada projektne dokumentacije nove zgrade Općine Slavonski Šamac	153.000		19.000				**172.000**							**0**
3.1.9.3.	Izrada IV. izmjena i dopu na PPU-a Općine Gornja Vrba				90.000			**90.000**							**0**

3.1.9.4.	Priprema projektne dokumentacije za "Centar za kulturu, turizam i obrazovanje" Sikirevci			21.200	84.800			**106.000**							**0**
3.1.9.5.	Izmjena prostornog plana 2018. god., Općina Sikirevci							**0**							**0**
3.1.9.6.	Izrada projektne dokumentacije centra kompentencije u slav.šamcu	221.000		29.000				**250.000**							**0**
3.1.9.7.	Izrada Strateškog plana razvoja poljoprivrede, Općina Slavonski Šamac	145.000						**145.000**							**0**
3.2.	**Prioritet: Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u svim sektorima**	**8.456.070**	**566.730**	**3.145.000**	**2.136.750**	**0**	**0**	**14.304.550**	**3.156.887**	**0**	**650.000**	**0**	**0**	**0**	**3.806.887**
3.2.1.	**Mjera: Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima**	551.070	566.730	0	981.750	0	0	**2.099.550**							**0**
3.2.1.1.	Sunčana elektrana Garčin, Općina Garčin	60.000			340.000			**400.000**							**0**
3.2.1.2.	Projekt SUNČANA ELEKTRANA – zgrada Doma za starije i nemoćne osobe Slavonski Brod	377.820	566.730					**944.550**							**0**
3.2.1.3.	Izgradnja do 10 mjesta za punjenje električnih automobila, Općina velika Kopanica	75.000			425.000			**500.000**							**0**
3.2.1.4.	Izgradnja Sunčane elektrane 2 u Bickom Selu	38.250			216.750			**255.000**							**0**
3.2.2.	**Mjera: Povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima**	7.905.000	0	3.145.000	1.155.000	0	0	**12.205.000**	3.156.887	0	650.000	0	0	0	**3.806.887**
3.2.2.1.	Energetska obnova društvenog doma u Slavonskom Šamcu i uređenje	320.000		80.000				**400.000**							**0**
3.2.2.2.	Energetska obnova sportskog objekta u Donjim Andrijevcima							**0**	444.038						**444.038**
3.2.2.3.	Energetska obnova zgrade Općine Donji Andrijevci							**0**	461.770						**461.770**
3.2.2.4.	Energetska obnova društvenog doma u Starom Topolju							**0**	526.079						**526.079**
3.2.2.5.	Energetska obnova vrtića Ivančica, Općina Oriovac	500.000						**500.000**							**0**
3.2.2.6.	Povećanje energetske učinkovitost bolničkih objekata , Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod (17)	3.400.000		600.000				**4.000.000**							**0**
3.2.2.7.	Izgradnja energetski učinkovite javne rasvjete - Malino I Lužani	960.000		240.000				**1.200.000**							**0**
3.2.2.8.	UGRADNJA TOPLINSKE OVOJNICE NA ZGRADU HRVATSKOG SELJAČKOG DOMA GORNJI BOGIĆEVCI			75.000	425.000			**500.000**							**0**
3.2.2.9.	Izgradnja energetski učinkovite javne rasvjete - Cernik	900.000		100.000				**1.000.000**	900.000		100.000				**1.000.000**
3.2.2.10.	Energetska obnova zgrade Dječjeg vrtića Cernik	825.000		550.000				**1.375.000**	825.000		550.000				**1.375.000**
3.2.2.11.	Energetska obnova društvenog doma i zgrade općine Cernik	1.000.000		1.500.000				**2.500.000**							**0**

3.2.2.12.	Energetska učinkovitost-rekonstrukcija i opremanje sportske građevine u naselju kruševica				730.000			**730.000**							**0**
3.3.	**Prioritet: Zaštita okoliša i prirode te očuvanje biološke raznolikosti**	**1.115.000**	**0**	**350.000**	**13.485.000**	**2.380.000**	**0**	**17.330.000**	**10.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**10.000**
3.3.1.	**Mjera: Zaštita, očuvanje, održavanje, promicanje, daljnji razvoj i održivo korištenje zaštićenih područja**	740.000	0	0	9.560.000	2.380.000	0	**12.680.000**	10.000	0	0	0	0	0	10.000
3.3.1.1.	Prašnik-PRAstara Šuma Naš Izvor Kreativnosti, Javna ustanova Natura Slavonica, Izrada Glavnog projekta				80.000	10.000		**90.000**							
3.3.1.2.	Zajednički monitoring i usklađeno upravljanje zaštićenim područjima prirode u prekograničnim područjima Hrvatske I Srbije				6.080.000	1.520.000		**7.600.000**							
3.3.1.3.	Priprema za izradu planova upravljanja za Natura 2000 područja u Brodsko-posavskoj županiji kroz dodatna istraživanja, analizu i interpretaciju postojećih podataka o biološkoj	10.000						**10.000**	10.000						**10.000**
3.3.1.4.	Obnova i poboljšanje posjetiteljske infrastrukture u POVS području Dvorina (HR2000426) i posebnom ornitološkom rezervatu Bara Dvorina te priprema za izradu planova upravljanja	500.000						**500.000**							
3.3.1.5.	Razrada programa posjećivanja zaštićenih područja i područja u ekološkoj mreži Brodsko-posavske županije				400.000	100.000		**500.000**							
3.3.1.6.	Dugoročno znanstveno istraživanje i vrednovanje Prašnika te izrada planskih dokumenata za upravljanje njime	200.000						**200.000**							
3.3.1.7.	Projekt restauracije vodenih staništa u posebnom ornitološkom rezervatu Bara Dvorina i dijelu ekološke mreže Natura 2000				3.000.000	750.000		**3.750.000**							
3.3.1.8.	Mladi čuvari prirode	30.000						**30.000**							
3.3.2.	**Mjera: Unapređenje kvalitete zraka, tla i voda**							**0**							
	APP:							**0**							
	APP:							**0**							
3.3.3.	**Mjera: Unapređenje sustava zaštite od elementarnih nepogoda**	375.000	0	350.000	3.925.000	0	0	**4.650.000**							
3.3.3.1.	Izrada projektne dokumentacije za novu vatrogasnu spremnicu DVD Sibinj			150.000				**150.000**							
3.3.3.2.	Izgradnja nove vatrogasne spremnice DVD Sibinj	375.000			2.125.000			**2.500.000**							
3.3.3.3.	IZGRADNJA VATROGASNOG DOMA			200.000	1.800.000			**2.000.000**							

3.3.4.	**Mjera: Promocija i edukacija u području zaštite okoliša i održivog korištenja resursa**							**0**							
	APP:														
	APP:														
	APP:														
	APP:														

Napomene:
***n - prva godina provedbe strategije**
**** Za trogodišnje razdoblje n-n+2**
*****Javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora.**

Tablica T-3: Financijski plan - skupine mjera ŽRS vezano za teritorijalni i urbani razvoj

Posebna područja*	Skupina mjera u područjima razvoja	Mjere u ŽRS *(numerički kod u ŽRS)***	Prioritet u ŽRS *(numerički kod u ŽRS)***	Cilj u ŽRS *(numerički kod u ŽRS)***	Planirana sredstva za provedbu skupine mjera (n - n+2)							Planirana sredstva za provedbu skupine mjera u prvoj godini provedbe (godina n*****)						
					Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori***	Sveukupno	Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori***	Sveukupno
Potpomognuta područja	Gospodarstvo	2.1.1.,2.1.4.,2.2.1.,2.3.1.,2.3.2.,2.4.1.,2.4.7.	2.1.,2.2.,2.4.	2.	8.075.000	3.840.000	5.564.700	47.575.300	1.255.000	6.000.000	72.310.000	0	31.665.150	540.300	182.497.550	0	0	214.703.000
	Komunalna infrastruktura	3.1.1.,3.1.2.,3.1.3.,3.1.8.	3.1.	3.	12.964.569	550.000	7.563.270	73.053.115	10.000.000	0	104.130.954	50.016.309	7.537.500	17.559.333	400.169.834	1.000.000.000	0	1.475.282.976
	Društvene djelatnosti	1.2.1.,1.4.4.,2.3.1.,2.3.5.,3.1.2.,3.1.9.,3.3.3.	1.2.,1.4.,2.3.,.3.1.,3.3.	1.,2.,3.	30.129.034	60.000	5.655.624	198.578.714	425.000	3.131.055	237.979.427	25.567.500	0	34.584.855	200.863.353	0	0	261.015.708
	Zaštita okoliša, prostor i priroda	3.1.7.,3.2.2.	3.1.,3.2.	3.	3.605.000	0	2.335.000	1.035.000	0	0	6.975.000	2.630.808	0	893.000	0	0	0	3.523.808
	Ljudski potencijali	1.3.1.,1.5.1.,2.1.2.	1.3.,1.5.,2.1.	1.,2.	1.052.297	0	42.500	291.500	0	6.000	1.392.297	1.034.297	0	0	0	0	0	1.034.297
	Institucije	1.5.1.	1.5.	1	0	0	1.500	34.000	0	6.000	41.500	0	0	500	0	0	0	500
	Ostalo	2.4.7.,3.1.4.,3.1.6.,3.1.8.,3.1.9.	2.4.,3.1.	2.,3.	3.619.000	13.075.000	451.178	1.383.009	750.000	0	19.278.187	375.000	2.125.000	7.200.000	40.800.000	0	0	50.500.000
	Ukupno				59.444.900	17.525.000	21.613.772	321.950.638	12.430.000	9.143.055	442.107.365	79.623.914	41.327.650	60.777.988	824.330.737	1.000.000.000	0	2.006.060.289
Otoci	Gospodarstvo																	
	Komunalna infrastruktura																	
	Društvene djelatnosti																	
	Zaštita okoliša, prostor i priroda																	
	Ljudski potencijali																	
	Institucije																	
	Ostalo																	
	Ukupno																	
Brdsko-planinska područja	Gospodarstvo																	
	Komunalna infrastruktura																	
	Društvene djelatnosti																	
	Zaštita okoliša, prostor i priroda																	
	Ljudski potencijali																	
	Institucije																	
	Ostalo																	
	Ukupno																	
Ratom stradala područja	Gospodarstvo	2.1.1.,2.3.1.	2.3.	2	75.000	0	150.000	1.275.000	0	0	1.500.000	0	7.875.000	0	44.325.000	0	0	52.200.000
	Komunalna infrastruktura	3.1.1.,3.1.2.,3.1.3.	3.1.	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	789.913	4.476.177	0	0	5.266.090
	Društvene djelatnosti	3.1.2.	3.1.	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.250.000	12.750.000	0	0	15.000.000
	Zaštita okoliša, prostor i priroda	3.2.2.	3.2.	3	0	0	75.000	425.000	0	0	500.000	0	0	0	0	0	0	0
	Ljudski potencijali										0							0
	Institucije										0							0
	Ostalo	3.1.6.	3.1.	3	0	0	0	0	0	0	0	375.000	2.125.000	0	0	0	0	2.500.000
	Ukupno				75.000	0	225.000	1.700.000	0	0	2.000.000	375.000	10.000.000	3.039.913	61.551.177	0	0	74.966.090
Ruralna područja	Gospodarstvo	2.1.1.,2.1.4.,2.2.1.,2.3.1.,2.3.2.,2.4.1.,2.4.7.	2.1.,2.2.,2.4.	2.	8.075.000	3.840.000	5.564.700	47.380.300	150.000	6.000.000	71.010.000	0	13.702.500	540.300	80.709.200	0	0	94.952.000
	Komunalna infrastruktura	3.1.1.,3.1.2.,3.1.3.,3.1.8.	3.1.	3.	12.964.569	550.000	7.563.270	73.056.115	10.000.000	0	104.133.954	28.540.888	7.537.888	17.559.500	278.475.779	1.000.000.000	0	1.332.114.055
	Društvene djelatnosti	1.2.1.,1.4.4.,2.3.1.,2.3.5.,3.1.2.,3.1.9.,3.3.3.	1.2.,1.4.,2.3.,.3.1.,3.3.	1.,2.,3.	8.679.034	60.000	5.655.624	76.286.064	425.000	3.000.000	94.105.722	67.500	0	34.584.855	196.363.353	0	0	231.015.708

područja	Zaštita okoliša, prostor i priroda	3.1.7.,3.2.2.	3.1.,3.2.	3.	3.605.000	0	2.335.000	1.035.000	0	0	6.975.000	2.630.808	0	893.000	0	0	0	3.523.808
	Ljudski potencijali	1.3.1.,1.5.1.,2.1.2.	1.3.,1.5.,2.1.	1.,2.	1.052.297	0	42.500	291.500	0	6.000	1.392.297	1.034.297	0	0	0	0	0	1.034.297
	institucije	1.5.1.	1.5.	1	0	0	1.500	34.000	0	6.000	41.500	0	0	500	0	0	0	500
	Ostalo	2.4.7.,3.1.4.,3.1.6.,3.1.8.,3.1.9.	2.4.,3.1.	2.,3.	3.619.000	13.075.000	451.178	1.383.009	750.000	0	19.278.187	375.000	2.125.000	7.200.000	40.800.000	0	0	50.500.000
	Ukupno				37.994.900	17.525.000	21.613.772	199.465.988	11.325.000	9.012.000	296.936.660	32.648.493	23.365.388	60.778.155	596.348.332	1.000.000.000	0	1.713.140.368
Pogranična područja	Gospodarstvo	2.1.1.,2.1.2.,2.3.1.,2.3.2.,2.4.7.	2.1.,2.3.,2.4.	2	0	2.340.000	105.000	14.705.000	150.000	6.000.000	23.300.000	0	11.925.000	0	67.575.000	0	0	79.500.000
	Komunalna infrastruktura	3.1.1.,3.1.2,3.1.3.,3.1.7.,3.1.8.	3.1.	3.	3.800.000	0	3.260.000	13.530.000	0	0	20.590.000	200.000	50.000	4.987.880	67.320.000	1.000.000.000	0	1.072.557.880
	Društvene djelatnosti	1.4.4.,2.3.1.,2.3.5.,3.1.2.,3.1.9.	1.4.,2.3.,3.1.	1.,2.,3.	7.050.000	60.000	2.081.200	40.949.800	425.000	3.000.000	53.566.000	0	0	9.026.325	51.149.181	0	0	60.175.506
	Zaštita okoliša, prostor i priroda	3.2.2.	3.2.	3	820.000	0	80.000	0	0	0	900.000	0	0	0	0	0	0	0
	Ljudski potencijali	2.1.2.,1.3.1.	2.1.,1.3.	1.,2.	1.052.297	0	42.500	257.500	0	0	1.352.297	1.034.297	0	0	0	0	0	1.034.297
	Institucije	1.5.1.	1.5.	1.	0	0	1.500	34.000	0	6.000	41.500	0	0	500	0	0	0	500
	Ostalo				2.769.000	12.750.000	48.000	0	0	0	15.567.000	375.000	2.125.000	7.200.000	40.800.000	0	0	50.500.000
	Ukupno				15.491.297,00	15.150.000,00	5.618.200,00	69.476.300,00	575.000,00	9.006.000,00	115.316.797	1.609.297,00	14.100.000,00	21.214.705,00	226.844.181,00	1.000.000.000,00	-	1.263.768.183
Veliki gradovi / urbana područja	Gospodarstvo	2.1.1.,2.3.1.,2.3.3.,2.3.4.,2.3.5.	2.1.,2.3.	2.	0	0	473.269	195.000	1.105.000	0	1.773.269	0	17.962.650	0	101.788.350	0	0	119.751.000
	Komunalna infrastruktura	3.1.1.	3.1.	3.	0	0	0	0	0	0	0	21.475.421	0	0	121.694.055	0	0	143.169.476
	Društvene djelatnosti	1.2.1.,1.4.1.,1.4.6.,1.5.1.	1.2.,1.4.,1.5.	1.	31.610.070	0	0	179.526.385	0	131.055	211.267.510	25.601.690	0	0	5.076.245	0	0	30.677.935
	Zaštita okoliša, prostor i priroda	3.2.1.,3.2.2.	3.2.,3.1.	3.	3.777.820	566.730	600.000	0	0	0	4.944.550	0	0	0	0	0	0	0
	Ljudski potencijali										0							0
	Institucije										0							0
	Ostalo										0							0
	Ukupno				35.387.890	566.730	1.073.269	179.721.385	1.105.000	131.055	217.985.329	47.077.111,00	17.962.650,00	-	228.558.650,00	-	-	293.598.411
Gradska područja s posebnim obilježjima unutar grada Zagreba****	Gospodarstvo																	
	Komunalna infrastruktura																	
	Društvene djelatnosti																	
	Zaštita okoliša, prostor i priroda																	
	Ljudski potencijali																	
	Institucije																	
	Ostalo																	
	Ukupno																	
UKUPNO					**148.393.987**	**50.766.730**	**50.144.013**	**772.314.311**	**25.435.000**	**27.292.110**	**##########**	**161.333.815**	**106.755.688**	**145.810.761**	**1.937.633.077**	**3.000.000.000**	**0**	**5.351.533.341**

Napomene:

***Ovo je prijedlog posebnih područja koja su definirana u tekstu Uputa za izradu i sadržaj izvještaja županija o provedbi ŽRS-a. ista je moguće nadopuniti ovisno o posebnostima županije/grada Zagreba. Županije kao i grad Zagreb popunjavaju samo podatke o provednim mjerama u posebnim područjima koja su prepoznata u ŽRS-ima.**
****Ukoliko kodovi mjera sadrže poveznicu s ciljevima i prioritetima, dovoljno je popuniti samo kolonu mjere.**
*****Javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora.**
******Npr. ruralna područja ili područje parka prirode unutar područja grada Zagreba. Popunjava samo grad Zagreb.**
******* n - prva godina provedbe strategije**

Tablica T-4: Područja razvoja

SKUPINE MJERA ŽRS-a PO PODRUČJIMA RAZVOJA - OSNOVA ZA BUDUĆE IZVJEŠTAVANJE PREMA SREDIŠNJOJ RAZINI

Područja razvoja	Skupina mjera	Mjere u ŽRS *(numerički kod u ŽRS)*	Prioritet u ŽRS *(numerički kod u ŽRS)**	Cilj u ŽRS *(numerički kod u ŽRS)**	Planirana sredstva za provedbu skupine mjera (n - n+2)							Planirana sredstva za provedbu skupine mjera (godina n)						
					Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori**	Sveukupno	Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori**	Sveukupno
Gospodarstvo	1.1. unapređenja, poticanja i razvoja poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	2.4.1.,2.4.2.,2.4.3.,2.4.4.,2.4.5.,2.4.6.,2.4.7.	2.4.	2.	165.000	3.113.000	1.775.178	16.683.009	0	60.000	21.796.187	0	24.085.000	7.270.000	175.185.000	0	30.000	206.570.000
	1.2. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja rudarstva										0							0
	1.3. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja prerađivačke industrije										0							0
	1.4. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja opskrbe električnom energijom i plinom										0							0
	1.5. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja građevinarstva										0							0
	1.6. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja prijevoza										0							0
	1.7. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja ICT sektora										0							0
	1.8. Mjere unapređenja, poticanja i razvoja turizma	2.3.1.,2.3.2.,2.3.3.,2.3.4.,2.3.5.	2.3.	2.	80.000	402.500	2.398.269	6.422.500	1.680.000	6.000.000	16.983.269	0	12.750.000	1.048.520	76.586.700	0	0	90.385.220
	1.9. Mjere za razvoj poduzetništva (horizontalne mjere)	1.3.3.,1.3.4.,2.1.1.,2.1.2.,2.1.3.,2.1.4.,2.1.5.,2.2.1.,2.2.2.,2.2.3.,2.2.4.	1.3.,2.1.,2.	1.,2.	8.000.000	2.340.000	6.411.966	47.166.801	0	95.940	64.014.707	0	25.965.150	0	147.135.850	0	0	173.101.000
	1.10. Ostalo										0							0
Komunalna infrastruktura	2.1.Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - ceste	3.1.8.	3.1.	3.	13.983.226	300.000	6.703.400	35.540.550	10.750.000	0	67.277.176	450.000	50.000	1.847.880	3.870.000	0	0	6.217.880
	2.2. Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - željeznica										0							0
	2.3. Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - pomorski i riječni promet										0							0
	2.4. Mjere unapređenja i razvoja prometne infrastrukture - zračni promet										0							0
	2.5. Mjere unapređenja i razvoja energetske infrastrukture	3.1.5.,3.1.6.	3.1.	3.	300.000	1.700.000	0	0	0	0	2.000.000	1.087.500	6.162.500	0	0	0	0	7.250.000
	2.6..Mjere unapređenja i razvoja vodoopskrbe	3.1.1.	3.1.	3.	2.175.547	0	2.415.150	40.347.282	0	0	44.937.978	32.262.255	3.450.000	15.075.106	276.328.331	0	0	327.115.692
	2.7. Mjere unapređenja i razvoja odvodnje										0							0
	2.8. Mjere izgradnje i održavanja javnih površina i tržnica	3.1.3.	3.1.	3.	500.000	250.000	2.307.135	9.493.270	0	0	12.550.405	4.189.339	0	6.120.912	31.837.672	0	0	42.147.923
	2.9. Ostalo	3.1.4.,3.1.9.	3.1.	3.	3.769.000	13.925.000	244.200	174.800	0	0	18.113.000	0	0	0	0	0	0	0
Društvene djelatnosti	3.1. Mjere unapređenja i razvoja u području socijalne skrbi	1.4.2.,1.4.3.,1.4.4.	1.4.	1.	6.381.144	0	0	36.159.816	0	0	42.540.960	554.983	0	0	3.144.904	0	0	3.699.887
	3.2. Mjere unapređenja i razvoja u području odgoja i obrazovanja	1.2.1.,1.2.2.,1.2.3.,1.2.4.,1.2.5.	1.2.	1.	918.000	0	50.000	800.000	0	0	1.768.000	79.130.000	768.000	0	308.375.000	0	0	388.273.000
	3.3. Mjere unapređenja i razvoja u području kulture te zaštita kulturne baštine										0							0
	3.4. Mjere unapređenja i razvoja u području zdravstva	1.4.5,1.4.6.	1.4.	1.	35.493.500	0	0	199.656.500	0	0	235.150.000	1.662.000	0	0	9.418.000	0	0	11.080.000
	3.5. Mjere unapređenja i razvoja u području sporta										0							0
	3.6. Mjere izgradnje i obnove objekata javne namjene***	3.1.8.	3.1.	3.	4.641.720	600.000	10.132.424	83.053.484	0	3.000.000	101.427.628	345.933	0	40.729.957	232.805.903	0	0	273.881.794
	3.7. Ostalo										0							0
Zaštita okoliša, prostor i priroda	4.1. Mjere unapređenja i razvoja u području gospodarenja otpadom	3.1.7.	3.1.	3.	1.250.000	7.500	1.479.900	7.975.000	0	0	10.712.400	0	0	1.076.775	1.749.725	1.000.000.000	0	1.002.826.500
	4.2. Mjere unapređenja i razvoja u području zaštite voda, mora, zraka i tla										0							0
	4.3. Mjere unapređenja i razvoja u području učinkovitog korištenja energije i obnovljivih izvora energije	3.2.1.,3.2.2.	3.2.	3.	8.456.070	566.730	3.145.000	2.136.750	0	0	14.304.550	3.156.887	0	650.000	0	0	0	3.806.887
	Mjere planiranja prostornog razvoja										0							0
	4.4. Mjere unapređenja i razvoja u području očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te zaštite prirodnih vrijednosti	3.3.1.,3.3.2.,3.3.3.,3.3.4.	3.3.	3.	1.115.000	0	350.000	13.485.000	2.380.000	0	17.330.000	10.000	0	0	0	0	0	10.000
	4.5. Mjere razminiranja										0							0
	4.6. Ostalo										0							0
Ljudski potencijali	Mjere unapređenja i razvoja tržišta rada i zapošljavanja	1.3.1.,1.3.2.	1.3.	1.	1.052.297	0	0	2.000.000	0	0	3.052.297	1.034.297	0	0	0	0	0	1.034.297
	Mjere stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja										0							0
	Mjere socijalnog uključivanja	1.4.1.	1.4.	1.	396.420	0	72.000	2.246.385	0	0	2.714.805	145.190	0	36.000	822.745	0	0	1.003.935
	Ostalo										0							0
Institucije	5.1. Mjere unapređenja i razvoja institucija regionalne i lokalne samouprave	1.6.1.,1.6.2.,1.6.3.	1.6.	1.	0	0	235.500	1.334.500	0	0	1.570.000	0	0	22.500	127.500	0	0	150.000
	5.2. Mjere unapređenja i razvoja civilnog društva	1.5.1.,1.5.2.,1.5.3.			0	0	1.500	2.367.540	0	417.800	2.786.840	0	102.560	65.780	213.879	0	49.263	431.482
	5.3. Ostalo										0							0
Ostalo	6.1. Mjere zaštite ljudi i imovine										0							0
	6.2. Ostalo										0							0
UKUPNO					88.676.924	23.204.730	37.721.623	507.043.186	14.810.000	9.573.740	681.030.202	124.028.383	73.333.210	73.943.430	1.267.601.210	1.000.000.000	79.263	2.538.985.495

Napomene:

***Ukoliko kodovi mjera sadrže poveznicu s ciljevima i prioritetima, dovoljno je popuniti samo kolonu mjere**

****Javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora.**

*****Npr. domovi kulture, domovi mladih i sl.**

Tablica T-5: Strateški projekti

Red. br.projekta	Naziv projekta	Numerički kod u ŽRS-u*	Status projekta**	Nositelj projekta	Ukupna vrijednost projekta u kunama	Lokacija projekta	Izvori financiranja projekta (godina n)						
							Državni proračun	Županijski proračun	Lokalni proračun	Pomoći Europske unije	Javna poduzeća	Ostali izvori	Sveukupno
1	Nadogradnja infrastrukture i razvoj terminala i pratećih objekata u Luci Slavonski Brod	3.1.8.	1	Javna ustanova Lučka uprava Slavonski Brod	131.000.000,00	Grad Slavonski Brod				51.000.000,00		80.000.000,00	**131.000.000,00 kn**
2	Istočna vezna cesta + produžena Svačićeva u Sl. Brodu + Južna obilaznica – faza II	3.1.8.	2	Brodsko-posavska županija	141.215.000,00	Grad Slavonski Brod, Grad Nova Gradiška, Općina Dionica Rešetari –poslovna zona Nova Gradiška završena				120.037.750,00		21.177.250,00	**141.215.000,00 kn**
3	Regionalni centar za gospodarenje otpadom (CGO Šagulje)	3.1.7.	2	Regionalni centar za gospodarenje otpadom d.o.o.	130.000.000,00	Mjesto Šagulje		13.000.000,00		117.000.000,00			**130.000.000,00 kn**
4	Izgradnja sustava navodnjavanja za cjelokupno područje BPŽ	2.4.7.	1	Brodsko-posavska županija	47.517.242,00	Brodsko-posavska županija	4.751.724,20	2.375.862,10		40.389.655,70			**47.517.242,00 kn**
5	Centar kompetencija za napredno inženjerstvo Nova Gradiška	2.2.2.	2	CEKOM NI NG d.o.o.	101.081.433,93	Grad Nova Gradiška				81.857.288,99	12.234.879,82	6.989.265,12	**101.081.433,93 kn**
6	INCUBOTIC - Izgradnja i opremanje Poduzetničkog inkubatora za IKT i robotiku	2.2.1.	1	Brodsko-posavska županija	38.000.000,00	Grad Slavonski Brod		38.000.000,00					**38.000.000,00 kn**
7	Sveučilište u Slavonskom Brodu	1.2.1.	2	Grad Slavonski Brod	380.000.000,00	Grad Slavonski Brod		57.000.000,00		323.000.000,00			**380.000.000,00 kn**
8	Institucionalno i infrastrukturno jačanje sustava obrazovanja u BPŽ	1.2.2.	2	Veleučilište u Slavonskom Brodu	180.000.000,00	Grad Slavonski Brod	20.000.000,00			160.000.000,00			**180.000.000,00 kn**
9	Institucionalno i infrastrukturno jačanje sustava zdravstvene zaštite na području Brodsko-posavske županije	1.4.6.	2	Brodsko-posavska županija i Zavod za hitnu medicinu BPŽ	11.000.000,00	Brodsko-posavska županija		495.000,00		10.450.000,00		55.000,00	**11.000.000,00 kn**
10	Učenički dom u Slavonskom Brodu i učenički dom u Novoj Gradiški	1.2.1.	2	Brodsko-posavska županija	36.000.000,00	Grad Nova Gradiška I Grad Slavonski Brod		1.800.000,00	1.800.000,00	32.400.000,00			**36.000.000,00 kn**
Ukupno					**1.195.813.675,93**		**24.751.724,20**	**112.670.862,10**	**1.800.000,00**	**936.134.694,69**	**12.234.879,82**	**108.221.515,12**	**1.195.813.675,93**

Napomene:

***Numerički kod mjere u ŽRS-u na koju se razvojni projekt odnosi**

**** Projekt neposredne realizacije (1), projekt realizacije u srednjoročnom razdoblju (2) i projekt realizacije u dugoročnom razdoblju (3).**

KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA ZA PROVEDBU STRATEGIJE RAZVOJA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJA DO 2020. GODINE

SADRŽAJ

1. UVOD
2. CILJEVI
    - Opći cilj
    - Specifični ciljevi
3. CILJNE SKUPINE
4. KOMUNIKACIJSKI ALATI
    - Službene internetske stranice
    - Medijska vidljivost
    - Elektronička pošta
    - Interna komunikacija
5. KOMUNIKACIJSKI AKCIJSKI PLAN - MJERE, AKTIVNOSTI, NOSITELJI I VREMENSKI RASPORED

1. UVOD

Županijska razvojna strategija sukladno Zakonu o regionalnom razvoju RH (NN 147/2014), temeljni je strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave, s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i poticanje razvoja slabije razvijenih područja.

Strategijom kao nosećim strateškim dokumentom županijskog razvoja definira se vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere za cijelu županiju. Kao takav, ovaj strateški dokument predstavlja dugoročan plan kao preduvjet za provedbu aktivnosti, projekata i programa koji su usuglašeni s prethodno utvrđenom vizijom i ciljevima. Također omogućava financiranje razvojnih projekata sredstvima EU, ministarstava i fondova RH. ŽRS usuglašena je sa Strategijom regionalnog razvoja RH, a time omogućuje jačanje regionalne, prekogranične i međužupanijske suradnje i provedbu zajedničkih projekata. Na lokalnoj razini omogućava partnerske odnose dionika i ciljnih skupina.

Komunikacijska strategija predstavlja sastavni dio Županijske razvojne strategije. Ciljevi komunikacijske strategije usmjereni su prema podizanju informiranosti i svijesti dionika razvoja kao i šire javnosti o pravcima djelovanja, strateškim projektima i značaju zajedničkog djelovanja u prioritetnim projektima Županijske razvojne strategije.

Komunikacijska strategija, za provedbu Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije do kraja 2020., izrađena je u svrhu upoznavanja opće javnosti sa strateškim ciljevima i prioritetima razvoja županije, procesom izrade strategije kao i rezultatima provedbe strategije kroz definirane mjere i komplementarne aktivnosti, projekte i programe.

ŽRS izrađena je metodom participacije i načelom partnerstva. Proces je uključivao konzultacije, sastanke, radionice, uvažavanje komentara i dopuna te sugestija relevantnih dionika koji poznaju sektore izvan okvira temeljne analize stanja. Unutarnje poznavanje svih sektora, kao i mogućnost detektiranja razvojnih problema i potreba zahtjeva ustrajan rad s lokalnim dionicima i građanima, čija kvaliteta života je primarni cilj Županijske razvojne strategije. Upravo iz tog razloga bitno je osigurati protok svih relevantnih informacija o provedbi strateških mjera do svakog građana Brodsko-posavske županije. Komunikacijska strategija ima za cilj osigurati kvalitetan i pravovremen protok svih informacija vezanih uz Županijsku razvojnu strategiju.

2. CILJEVI

1. **Opći cilj**
   - Podizanje znanja i svijesti dionika i šire javnosti o tijeku kreiranja i provedbe Županijske razvojne strategije Brodsko-posavske županije do kraja 2020. godine.

2. **Specifični ciljevi**
   - Postići dostupnost i pravovremenost informiranja dionika županijskog razvoja.
   - Jačanje transparentnosti o postupku provedbe i praćenju primjene strateških ciljeva, prioriteta i mjera

- Podići svijest u javnosti o ulozi i značaju Županijske razvojne strategije BPŽ za razvoj Županije i jedinica lokalne samouprave
- Informirati javnost o mogućim izvorima financiranja posebice o fondovima EU-a namijenjenim regionalnom razvoju

Uz navedene ciljeve kao svrha komunikacijske strategije bitno je istaknuti i podizanje strateškog promišljanja na svim razinama djelovanja.

3. CILJNE SKUPINE

U svrhu provedbe komunikacijske strategije potrebno je definirati ciljne skupine prema kojima će biti usmjerena komunikacija i protok informacija o ŽRS. Zavisno o ciljnoj skupini i njenim interesima prilagođavati će se mjere komunikacije. Komunikacija će se temeljiti na principu pravovremene i kontinuirane informiranosti.

Definirani dionici i ciljne skupine u provedbi komunikacijske strategije:

- Brodsko- posavska županija
- Centar za razvoj BPŽ
- općine
- gradovi
- javnost
- ostala javnopravna tijela
- ostali: Partnersko vijeće, organizacije (obrtničke i gospodarske komore, TZ, organizacije civilnog društva), obrazovni sektor, znanstveni i istraživački sektor
- mediji.

Navedena lista ciljnih skupina je indikativna, te se može prilagođavati prema potrebi. Prema svakoj od navedenih ciljnih skupina potrebno je prilagoditi komunikaciju kako bi ona bila učinkovita u prenošenju informacija i uključivanju u proces provedbe ŽRS. Komuniciranje s ciljnim skupinama slijedi određena opća načela komunikacije: transparentnost, povjerljivost, točnost, pravovremenost i neovisnost.

4. KOMUNIKACIJSKI ALATI

Komunikacijski alati predstavljaju ključan dio komunikacijske strategije, jer se putem njih odvija komunikacija putem željenog oblika prema ciljanim skupinama. Ovi alati birani su prema specifičnostima ciljanih skupina i ciljevima koji se žele postići. Ovim alatima osigurat će se jasni i otvoreni komunikacijski kanali. Komunikacijski kanali djeluju jednosmjerno i dvosmjerno što osigurava učinkovitiju provedbu mjera uključivanjem ciljnih skupina, a posebice javnosti u proces provedbe. Komunikacijski alati koji se planiraju koristiti tijekom cijelog programskog razdoblja Strategije su:

1. **Službene internetske stranice**:
   - Internetska stranica Brodsko-posavske županije
     - Sadržava cjelovitu Županijsku razvojnu strategiju i prateće dodatke
     - Obavještava o procesu izrade strategije
     - Obavještava o održanim sjednicama partnerskog vijeće, konzultanata i ostalih dionika u procesu izrade strategije
     - Ažurirane informacije o procesu provedbe strateških razvojnih projekata

   - Internetska stranica Centra za razvoj BPŽ
     - Sadržavat će cjelovitu Županijsku razvojnu strategiju i prateće dodatke
     - Obavještava javnost o procesu provedbe strateških razvojnih projekata
     - Informira ukupnu javnost u praćenje i evaluaciju projekata

2. **Medijska vidljivost**
   - Konferencija za medije
   - Predstavljanje strategije
     - Lokalna televizija
     - Radijske postaje
   - Priopćenja za medije
   - Informiranje javnost putem lokalnih novina

3. **Elektronička pošta** – svi dionici u izradi strategije služiti će se elektroničkom poštom u svrhu razmjene obavijesti i pravovremene komunikacije o procesu provedbe strategije. Informiranje putem e-maila usmjereno je prema jedinicama lokalne samouprave i potencijalnim korisnicima.

4. **Interna komunikacija** – komunikacija između provoditelja Strategije i članova partnerskog vijeća. Ovaj oblik komunikacije podrazumijeva sastanke, e-mailove, telefonske razgovore i online sastanke.

Navedeni alati i prateće aktivnosti financirat će se iz proračuna Brodsko-posavske županije. Za njihovu provedbu biti će zadužena Brodsko-posavska županija u partnerstvu s Centrom za razvoj BPŽ.

Kao dopuna ovoj komunikacijskoj strategiji nalazi se akcijski plan provedbe. Njime se definira provedba aktivnosti komunikacije na godišnjoj razini. Također će se jednom godišnje provoditi kontrola, izvještavanje i evaluacija provedbe komunikacijske strategije u smislu kontrole učinka, a provjeru će provoditi Ured za odnose s javnošću Brodsko-posavske županije u suradnji s Upravnim odjelom za razvoj i europske integracije.

5. KOMUNIKACIJSKI AKCIJSKI PLAN - MJERE, AKTIVNOSTI, NOSITELJI I VREMENSKI RASPORED

R.Br.	Mjera	Ciljna Skupina	Aktivnosti	Vrijeme izvršenja	Iznos	Pokazatelji i rezultati
1.	Postaviti komunikacijsku strukturu	- Brodsko-posavska županija - Partnersko vijeće - jedinice lokalne samouprave- - opća javnost	- Imenovati kontakt osobu za komunikaciju i promidžbu ŽRS - Ažurirati podatke na web stranicama Županije i Centra za razvoj BPŽ, koji se odnose na provođenje politike regionalnog razvoja RH	siječanj – veljača 2018.	U okviru redovnog rada	- Imenovana kontakt osoba za komunikaciju i promidžbu ŽRS - Ažurirane web stranice BPŽ i Centra za razvoj BPŽ
2.	Pobuditi svijest o važnosti ŽRS Brodsko-posavske županije	- opća javnost - jedinice lokalne samouprave - poduzetnici i poslovne organizacije - ustanove (zdravstvo, školstvo) - organizacije civilnog društva	- Predstavljanje i usvajanje ŽRS na Skupštini BPŽ - Konferencija za medije - Članci u lokalnom tisku, informacije na radiju i TV emisije i na lokalnim portalima - objaviti ŽRS na web stranicama BPŽ i Centra za razvoj BPŽ	Kontinuirano	U okviru redovnog rada	- Usvojena ŽRS - javnost putem web stranica, lokalnog tiska, radija i TV-a upoznata sa ŽRS BPŽ
3.	Informirati javnost o mogućim izvorima financiranja posebice o fondovima EU-a namijenjenim regionalnom razvoju	- opća javnost - jedinice lokalne samouprave - poduzetnici i poslovne organizacije - ustanove (zdravstvo, školstvo) - organizacije civilnog društva	- Informiranje putem web stranica BPŽ i Centra za razvoj BPŽ - slanje e-mailova jedinicama lokalne samouprave i potencijalnim korisnicima - izjave za medije	Kontinuirano	U okviru redovnog rada	- javnost informirana o izvorima financiranja i EU fondovima (najmanje 30 objava godišnje na web stranicama BPŽ i Centra za razvoj BPŽ, e-mailovi prilikom objave natječaja, oko 12 godišnje) - najmanje 3 izjave za medije godišnje

4.	Praćenje provedbe ŽRS BPŽ	- Partnersko vijeće - Jedinice lokalne i regionalne samouprave poduzetnici i poslovne organizacije - ustanove (zdravstvo, školstvo) - organizacije civilnog društva	- Centar za razvoj BPŽ prati provedbu ŽRS BPŽ i izvještava nadležna tijela	Kontinuirano	U okviru redovnog rada	Provedeno kontinuirano praćenje provedbe ŽRS, 1 izvještaj o provedbi godišnje